

WESTERN ARMENIAN
For the English-speaking World
A Contrastive Approach

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԴՈՐԱ ՍԱԳԱՅԵԱՆ

ԱՐԵՎՄՏԱՀԱՅԵՐԷՆԸ

ԱՆԳԼԻԱԽՕՍ ԱՇԽԱՐՀԻ ՀԱՄԱՐ

ԶՈՒԳԱԴՐԱԿԱՆ ՄՕՏԵՑՄԱՄԲ

ԵՐԵՎԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹԻՒՆ

2012

YEREVAN STATE UNIVERSITY

DORA SAKAYAN

WESTERN ARMENIAN

For the English-speaking World

A CONTRASTIVE APPROACH

YEREVAN

YEREVAN STATE UNIVERSITY PRESS

2012

UDS 809.198.1

Second, revised and expanded edition
Layout and typesetting by Maro Manavian
Proofreading by Yeranouhi Tchelikdjian

© 2012 Dora Sakayan
© 2012 Yerevan State University

Dora Sakayan, 1931 -

1. Armenian language (Western version).
2. Contrastive linguistics.

ISBN 978-5-8084-1641-3

Artwork inside the textbook by ARTO

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any form.

www.dorasakayan.com

CONTENTS

Contents of Units	vii
Introduction	xi
The Armenian Alphabet.....	xvi
Armenian Letters in words	xviii
Introductory Unit	xix
Unit 1	1
Unit 2	23
Unit 3	43
Unit 4	63
Unit 5	85
Unit 6	105
Unit 7	129
Unit 8	151
Unit 9	171
Unit 10	191
Unit 11	211
Unit 12	231
Appendix.....	251
Gambits.....	253
Readings	281
Poetry in Translation	301
Grammar Tables.....	333
Armenian-English Glossary	353
English-Armenian Glossary	385
Keys to the Exercises.....	413
Index	451
Biography	456

CONTENTS OF UNITS

UNIT 1

Speech Acts in Dialogues:	Getting and giving personal information	2
Vocabulary:	1. Countries, their people and languages	6
	2. Cardinal numbers	8
Grammar:	VERBS: 1. The Armenian infinitive	9
	2. The Indicative mood	
	a) The present tense of regular verbs	10
	b) The present tense of some irregular verbs	11
	NOUNS: The definite and indefinite article	12
Armenian-English Contrasts:	Armenian equivalents of the English <i>you</i>	14
Word Formation:	Derivations from country names	15
Pronunciation:	Armenian word accentuation	16
Orthography:	Punctuation marks	17
Writing:	Ա ա, Ս ս, Ո ո, Ու ու, Ռ ռ, Ս ս, Ն ն, Շ շ, Չ չ, Տ տ, Օ օ, ( )	18

UNIT 2

Speech Acts in Dialogues:	1. Identifying things and persons	24
	2. Affirming and denying states and actions	25
Vocabulary:	1. Rooms and furniture	28
	2. Classroom	29
Grammar:	VERBS: 1. The negative forms of the present tense.	30
	2. The present tense of some irregular verbs (affirm.)	31
	3. The present tense of some irregular verbs (neg.)....	31
	NOUNS: Formation of the plural	32
Armenian-English Contrasts:	Word order in Armenian sentences	33
Word Formation:	Formation of compound nouns	34
Pronunciation:	The Armenian syllabification	35
Orthography:	Exclamation marks in Armenian	36
Writing:	Բ բ, Գ գ, Դ դ, Ե ե, Ձ զ, Է է, Ը ը, Ք կ, Թ թ, Ի ի, Լ լ, ( ) ( )	38

UNIT 3

Speech Acts in Dialogues:	Making requests and responding to them	44
Vocabulary:	Food	48
Grammar:	VERBS: 1. The present indicative of some irregular verbs	50
	2. Armenian equivalents of the English <i>to be</i> ..	50
	POSSESSIVES: Possessive adjectives, possessive articles, and possessive pronouns	52
Armenian-English Contrasts:	Gender and 3rd-person pronouns in Armenian.	54
Word Formation:	Formation of abstract nouns	55
Pronunciation:	The letters Մ մ, Թ թ, Ծ ծ, and Զ ճ	56
Orthography:	Ե ե or է է?	57
Writing:	Խ խ, Մ մ, Կ կ, Զ ճ, Ղ ղ, Թ թ, Ծ ծ, Ծ ծ, Զ ճ, Պ պ	58

UNIT 4

Speech Acts in Dialogues:	Asking for an opinion and expressing one	64
Vocabulary:	Clothing, colors	68
Grammar:	VERBS: The imperfect indicative tense	70
	NOUNS: 1. The declension paradigm	72
	2. The cases nominative and accusative	73
Armenian-English Contrasts:	Impersonal sentences in Armenian	75
Word Formation:	Nouns indicating location	76
Pronunciation:	The letters Ծ ծ, Զ ճ, and Զ ճ	77
Orthography:	Ո ո or Օ օ?	78
Writing:	Ջ ճ, Վ վ, Տ տ, Ր ը, Զ ճ, Փ փ, Գ գ, Ֆ ֆ, Ծ ծ, Ե ե	79

UNIT 5

Speech Acts in Dialogues:	Introducing family and friends	86
Vocabulary:	Family and friends	89
Grammar:	VERBS: The aorist	91
	NOUNS: 1. Declension types	93
	2. The genitive and dative	94
Armenian-English Contrasts:	Some Armenian expressions of politeness	97
Word Formation:	Diminutives	99
Pronunciation:	The letters Ղ ղ and Խ խ	99
Orthography:	Ա ա in final position of words	100

UNIT 6

Speech Acts in Dialogues:	Asking about and telling time	106
Vocabulary:	Time expressions	109
	The clock	111
Grammar:	VERBS: The subjunctive mood	113
	NOUNS: The ablative case	117
	NUMERALS: Ordinal numbers	119
Armenian-English Contrasts:	Interrogative sentences in Armenian	122
Word Formation:	Vowel alternations and mutations in the same root	123
Orthography:	The letter ի լ in various combinations	124

UNIT 7

Speech Acts in Dialogues:	Discussing health and well-being	130
Vocabulary:	Body parts	134
Grammar:	VERBS: The future tense	136
	NOUNS: The instrumental case	140
Armenian-English Contrasts:	Armenian prepositions and postpositions	144
Word Formation:	Formation of nouns denoting persons	145
Pronunciation:	Connecting words that belong together (liaison)	142
Orthography:	The letter ծ յ in various word positions	143

UNIT 8

Speech Acts in Dialogues:	Describing and comparing people and things	152
Vocabulary:	1. Adjectives, antonyms	155
	2. Professions	157
Grammar:	VERBS: 1. The imperative mood	158
	2. The nominalized infinitive	159
	3. Uses of the nominalized infinitive	160
	ADJECTIVES: 1. Functions of adjectives	161
	2. Comparison	161
	PRONOUNS: Declension of personal pronouns	163
Armenian-English Contrasts:	The Armenian deictic system	164
Word Formation:	Formation of adjectives	165
Pronunciation:	Armenian diphthongs	166
Orthography:	Spelling of the sound [v] in Armenian	166

UNIT 9

Speech Acts in Dialogues:	Discussing weather	172
Vocabulary:	Nature, flowers, trees, animals	176
Grammar:	VERBS: The perfect and pluperfect tenses	178
Armenian-English Contrasts:	The relative pronoun and the relative clause	184
Word formation:	Formation of adverbials	185
Pronunciation:	Homophonous words	186
Orthography:	Ռ ու or Ր ր?	187

UNIT 10

Speech Acts in Dialogues:	Extending and accepting invitations	192
Vocabulary:	Holidays and recreation	194
Grammar:	VERBS: Conditional I and conditional II	196
	PRONOUNS: 1. Possessive forms of nouns and pronouns	199
	2. Reflexive pronouns	201
	3. Reciprocal pronouns	202
Armenian-English Contrasts:	Negation in Armenian	203
Word Formation:	Derivative verbs	204
Pronunciation:	The vowel -ը [ə]	206
Orthography:	Hyphenation in Armenian	207

UNIT 11

Speech Acts in Dialogues:	Planning leisure time and vacations	212
Vocabulary:	City and country	215
Grammar:	VERBS: The passive voice	217
Armenian-English Contrasts:	Government of verbs and adjectives	219
Word Formation:	Formation and use of participles	222
Pronunciation:	Interjections	225
Orthography:	Punctuation marks	226

UNIT 12

Speech Acts in Dialogues:	Inquiring about news and reporting news	232
Vocabulary:	Media and news	235
Grammar:	Syntax: Armenian sentence structure	237
Armenian-English Contrasts:	Nominalizations in Armenian	241
	Declension of nominalized pronouns	243
Word formation:	Negative prefixes of adjectives	244
Pronunciation:	Double consonants	245
Orthography:	First letter capitalization in Armenian	246

INTRODUCTION

ABOUT THIS TEXTBOOK

WESTERN ARMENIAN is an introductory, yet complete first-year course for adults in the English-speaking world. It is a handbook for both the prospective teacher and the student of Armenian. However, the full guidance given in this textbook will allow motivated learners to use it for self-instruction as well.

Of the two existing versions of standard Armenian, Eastern and Western,* the present textbook deals with the latter, the language of Armenian communities in most countries of the diaspora. This book incorporates the recent achievements of applied linguistics into the instruction of Western Armenian. While many modern foreign-language textbooks have drawn on these insights, Western Armenian textbooks have not kept pace. This textbook differs from existing Western Armenian manuals in many ways.

1. Although grammar is treated as an important aspect in mastering the language, other linguistic areas also receive attention. The main body of the book includes 12 units, each of which contains the following sections:

- I   DIALOGUES
- II   TEXT
- III   NEW WORDS AND EXPRESSIONS
- IV   THEMATIC GROUPS OF WORDS
- V   GRAMMAR
- VI   ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS
- VII   WORD FORMATION
- VIII PRONUNCIATION
- IX   ORTHOGRAPHY
- X   WRITING
- XI   EXERCISES
- XII PROVERBS

---

* The Armenian language exists in two versions: Eastern Armenian (EA) and Western Armenian (WA). EA is the official language of the Republic of Armenia and is also spoken by Armenians living in Iran and the former Soviet Union. WA is the language of the greater Armenian Diaspora throughout the Middle East, Europe, America, and Australia. In the last two decades, however, due to a massive exodus of Armenians from Armenia, it is sometimes difficult to draw a strict line between communities speaking the Western or Eastern Armenian in the Diaspora. Differences between the two versions manifest themselves mainly in the pronunciation of consonants, but also in the vocabulary and grammar.

This structure is maintained in all units, guaranteeing a smooth progression in the mastering of Modern Western Armenian. GRAMMAR (morphology and syntax) in this book is not a goal in itself, but a means of achieving “communicative competence.” Grammatical categories are selected and carefully introduced in each unit; however, they follow each other not in the traditional order, but rather in accordance with their functional values. Furthermore, an organized section of grammatical tables is appended to the book for reference. Cross-references in each unit reinforce students’ cognitive knowledge of the particularities of Armenian grammar.

2. The textbook is conceptualized pragmatically, aiming at active rather than passive knowledge. Its main goal is to enable students to interact in Armenian by carrying out fundamental speech acts such as making a request and responding to it, expressing agreement or disagreement, conveying information and reacting to it, seeking an opinion and expressing one, asking for advice and giving it, etc. Students will learn how to engage in small talk about health, the weather, and so on. Each unit opens with DIALOGUES, a short exchange of utterances used in a given situation; each dialogue focuses on a particular speech act that evokes other, normally anticipated speech acts. The idea is to promote oral skills for recurring situations. Learning to transfer linguistic material to innumerable universal life-settings is the main thrust of DIALOGUES. This section is supported by a special division in the APPENDIX under the heading GAMBITS (263-284). These are conventional expressions used as tools for communication. GAMBITS are arranged according to the speech acts they carry out, and are provided as useful material for memorization. Students should learn GAMBITS as lexical units, regardless of their grammatical complexity. Familiarity with complex GAMBITS will help students to internalize grammatical forms.
3. TEXTS are short reading passages of various origins. Some were selected and adapted from existing Armenian textbooks. Others were written by the author of this textbook. TEXTS enrich the vocabulary of students and develop their narrative and descriptive skills. They can be reinforced through a systematic analysis and thorough discussion of TEXTS in class. Approximately forty short texts under READINGS in the APPENDIX provide some historical background on Armenia and on the culture and civilization of the people who speak Armenian. To acquaint students with Armenian folklore, each unit includes a few Armenian proverbs with their English translation. Proverbs are thematically and structurally related to the main topic of each unit. Vocabulary drawn from each TEXT appears in translation in NEW WORDS AND EXPRESSIONS. The section THEMATIC GROUPS OF WORDS will expand students’ active and passive vocabulary. The textbook also contains an ARMENIAN-ENGLISH and ENGLISH-ARMENIAN GLOSSARY, with all Armenian entries transliterated.

* Note that the section WRITING ends in Unit 4. Each subsequent unit contains only 11 sections.

4. This book places special emphasis on Armenian-English contrasts. All discussions in the book’s various sections are based on such a contrastive approach. A special section, ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS, explains Armenian idiosyncrasies at various linguistic levels, which might otherwise escape the students’ — and in some cases even the teacher’s — attention. Translating from and into English also plays a role in mastering the linguistic material. Explanations are given throughout the book in English.
5. WORD FORMATION, an essential but often overlooked area in language instruction, is given proper treatment. Each unit discusses derivation, composition or inversion patterns that are productive in certain word classes in Armenian. The advantage of this approach is enormous: students learn to recognize and analyze the basic elements of words. As they make progress, students also learn to create new words by analogy with models they have already learned. A special table in the GRAMMAR APPENDIX gives an overview of affixes (prefixes and suffixes) that are productive in the formation of various word classes.
6. Armenian is by no means a common language. For the majority of students who undertake the study of Armenian, it can be a great challenge, especially in view of its unique alphabet. In order to overcome difficulties with spelling and pronunciation, a special system of transliteration has been created. Conventionally, transliteration is the conversion of the letters of a foreign alphabet into graphic signs already familiar to the learner. For practical reasons, the transliteration system in this book does not conform with the officially accepted system for research in Armenology, which is Latin-based and has diacritic signs. Instead, more common Latin-based transliteration symbols have been adopted, for instance, [gh] instead of [ġ], [zh] instead of [ž], etc. In order to facilitate both the spelling and the pronunciation of Western Armenian words, this transliteration system takes into account not only graphic correspondences, but also phonetic subtleties of Armenian.

Transliteration appears in square brackets [...]. The transliteration system reflects the different ways an Armenian letter can be pronounced, depending on its position in a word. For instance, the Armenian graphic sign *ն* in the initial position of words is pronounced [vo] (cf. *նճ* [vodj] *style*), whereas within words it is pronounced [o] (cf. *չորս* [çhors] *four*). Similarly, the letter *ե* is pronounced [ye] in initial position and [e] within words (cf. *եյերես* [yeres] *face* and *մեր* [mer] *our*).

The present transliteration system also takes into account the following divergencies between spelling and pronunciation: in the combination *ս+տ*, the graphic sign *տ* [d] after *ս* [s] is pronounced [st] rather than [sd]. Hence, *Հայաստան* *Armenia* is transliterated as [Hayastan], *Ռուսաստան* *Russia* as [Rusastan], *փաստ* *fact* as [past], etc.

The following consonant combinations that deviate from regular spelling are also reflected in the transliteration system:

չ+տ	pronounced [ʃt] rather than [ʃd]	cf.: մշտական [m ʃtagan] <i>permanent</i>
չ+կ	pronounced [ʃk] rather than [ʃg]	cf.: բժիշկ [p ² ʒiʃk] <i>physician</i>
ս+ւ	pronounced [sp] rather than [sb]	cf.: նսւ [vosp] <i>lentil</i>
ս+կ	pronounced [sk] rather than [sg]	cf.: ոսկի [voski] <i>gold</i>
խ+տ	pronounced [kht] rather than [khd]	cf.: սխտոր [s ² khtor] <i>garlic</i>
տ+բ	pronounced [tk] rather than [dk]	cf.: մուտք [mutk] <i>entrance</i>

Another trait of this system is that it inserts the transitory vowel [ə] in all positions where it is pronounced but not conveyed in orthography by the letter ը. This approach facilitates the reading of certain Armenian words with consonant clusters. For example, the Armenian male name Մկրտիչ [M²g²rdiç] is written with five consonants and only one vowel, but constitutes three syllables [M²-g²r-diç] because the transitory vowel [ə] is pronounced but not written between consonants. Similarly, the English-speaking beginner might not guess that the infinitive լմնցնել [l²m²nts²nel] *to finish*, spelled with six consonants and only one vowel, actually consists of four syllables.

In other cases, letters are written but not pronounced, as with the silent յ, which occurs after vowels in the final position of polysyllabic words. Compare the transliteration of արքայ *king* as [arka], երեկոյ *evening* as [yerego], etc.

Discrepancies between spelling and pronunciation also exist in some non-Armenian, international words and their derivations: կանադա [Kanada] *Canada*, եգիպտոս [Yegiptos] *Egypt*, ճապոն [Djapon] *Japan*, Սեպտեմբեր [Sepdemper] *September*, etc.

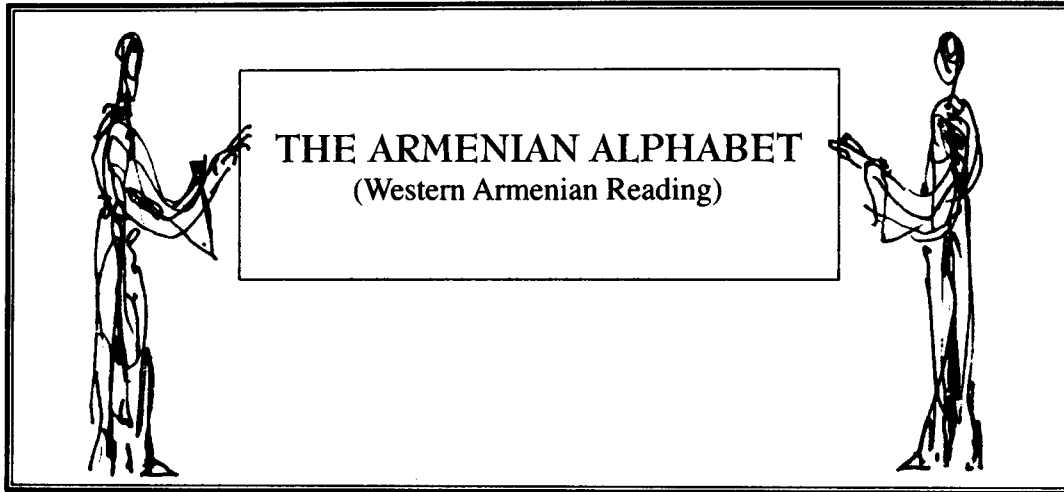
In the first half of the book, almost all newly introduced words and texts are transliterated. In the second half, transliteration is used more sparingly, disappearing altogether by the end of the book. At this point, students should have mastered the Armenian alphabet. One could argue that the transliteration should have been eliminated at a much earlier stage, but it was maintained for two reasons: first, to facilitate cross-referencing; second, to provide students studying without a teacher additional guidance.

7. Along with square brackets [...] used for transliteration, parentheses (...) are often used for structural (morpho-syntactic) glosses in English (see 3 below), which explain those Armenian phrase and sentence structures that are fundamentally different from the English ‘free’ translation (see 4 below), presented in italics. The structural glosses illustrate differences in word order, case, number, etc. As a result, a phrase or a sentence may appear in four lines:

1) Armenian text:	Մօր մը համբույրը շատ անուշ է:
2) Transliteration:	[Mor mə hampuyrə ʃhad anuʃ e]
3) Structural gloss:	(mother _{gen} kiss-the very sweet is)
4) Free English translation:	<i>A mother's kiss is very sweet.</i>

8. WRITING is practiced throughout the first four units in which the 38 letters of the Armenian alphabet are introduced. Letters are presented as calligraphic samples with their printed and transliterated counterparts. However, this should not prevent students from practicing writing at a much earlier stage, using the samples provided with the Armenian alphabet (pp. xviii-xix).
9. Each unit concludes with EXERCISES, drawing on newly acquired knowledge or reviewing linguistic material from previous units. All EXERCISES, both traditional and innovative, have one goal: the development of communicative competence. To ensure the crucial shift from traditional third-person sentences — which are often isolated and unrelated — to “I-and-you” interactions, communicative exercises have been introduced. These exercises are based on *micro-dialogues*, patterns of two or more interlocking utterances consisting of a *stimulus* from speaker A and a *response* from speaker B. The *micro-dialogues* contain recurring routine expressions, i.e. GAMBITS (see pp. 263-283) and variable lexical-grammatical content, i.e. vocabulary and grammar. In a more creative type of communicative exercise, students are instructed to produce certain speech acts and to react to them in simulated real-life settings. For instance, they are asked to initiate polite requests and to react with adequate responses in a given situation. This type of communicative exercise ensures the meaningful practice of forms and structures necessary for successful communication. Most of these exercises are designed for oral work in class and should be supervised by the teacher. Selected exercises could be assigned as homework, but only after the instructor has reviewed them in class. This applies especially to the initial stages of instruction.
10. The purpose of the introductory unit (pp. xxi-xxiv) is to acquaint students with a new world of sounds and to lay the foundation for instruction in Western Armenian.

PRINTED LETTER	WRITTEN LETTER	LETTER NAME	TRANSLITERATION SIGN	PRONUNCIATION
Ա	ա	իփ	ա	as in bar
Բ	բ	բեն	[p]	as in paper
Գ	գ	կիմ	[k]	as in cake
Դ	դ	տա	[t]	as in ten
Ե	ե	յեչ	[ye],[y],[e] ¹	as in yes
Զ	զ	զա	[z]	as in zest
Է	է	է	[e]	as in else, say
Ը	ը	օտ	[ə]	as in fur
Թ	թ	տո	[t]	as in tone
Ճ	ճ	շեհ	[ʒh]	as in pleasure
Ի	ի	իննի	[i]	as in bee
Լ	լ	լյն	[l]	as in light
Խ	խ	քեհ	[kh]	as in Bach
Ս	ս	ճա	[dʒ]	as in kids
Կ	կ	գեն	[g]	as in go
Հ	հ	հո	[h]	as in hot
Ջ	ճ	լսա	[ts]	as in lots
Ղ	ղ	ղի	[gh]	as the French r
Ճ	ճ	ճի	[dj]	as in jug

The Armenian alphabet is a set of 38 characters unique to Armenian, used in all its three written varieties: Classical Armenian or Grabar, EA and WA. This alphabet was developed in A.D. 405 by the cleric of the Armenian royal court, prominent scholar Saint Mesrob Mashtots. The order of the letters in the Armenian alphabet suggests that it was modeled after the Greek alphabet. Originally, the Armenian alphabet had 36 characters. However, two letters, Օ օ and Ֆ ֆ, were added in the middle ages to meet the need of writing foreign names and borrowed words.

Մ	մ	մի	մ	men	[m]	as in mine
Ծ	ծ	ի	ի	he	[h] or [y] ²	as in her or yard
Ն	ն	նո	ն	noo	[n]	as in nine
Շ	շ	շի	շ	sha	[sh]	as in shine
Ո	ո	ո	ո	vo	[vo] or [o] ³	as in vocal or orbit
Չ	չ	չի	չ	cha	[ch]	as in chair
Պ	պ	պի	պ	beh	[b]	as in bear
Ջ	ճ	ճի	ճ	chēh	[ch]	as in chair
Թ	թ	թի	թ	ra	[r]	trilled 'r'
Ս	ս	սի	ս	seh	[s]	as in say
Վ	վ	վի	վ	vev	[v]	as in vase
Տ	տ	տի	տ	dün	[d]	as in door
Ր	ր	րի	ր	reh	[r]	non-trilled 'r'
Ց	ց	ցի	ց	tsoe	[ts]	as in lots
Ի	լ	լի	լ	hün	[v] ⁴	as in love
Փ	փ	փի	փ	pür	[p]	as in paper
Կ	ք	քի	ք	keh	[k]	as in kind
Օ	օ	օ	օ	o	[o]	as in ocean
Ֆ	ֆ	ֆի	ֆ	feh	[f]	as in file

NOTES

1. Ե, է is pronounced: a) [ye] (*ես* [yes] I) in initial position; b) [e] (*մեր* [mer] our) within words between consonants; c) [y] (*յոթ* [yotə] seven) before other vowels, (*սենյակ* [senyag] room), or as in the typical Armenian surname suffix *-եան* (*Սարեան* [Saryan] Sarian).
2. Ծ, ճ is pronounced: a) [h] (*հուս* [husal] to hope) in initial position; b) [y] (*նայի* [nayil] to look) between vowels; c) in final position after vowels, ճ is not pronounced (*արքայ* [arka] king, *կայ* [ga] there is). Exceptions are monosyllabic words (see Unit 7, p. 146).
3. Ո, ո is pronounced: a) [vo] (*որակ* [vorag] quality) in initial position; b) [o] (*չորս* [chors] four) between consonants.
4. Ի, լ has various phonetic values, depending on its position in words and in combination with other letters (see Unit 6, p. 124): a) combined with ո as ու, it represents the frequently used graphic sign for [u] (*ուն* [dun] house); b) combined with ր as րլ, it is pronounced either as the German [ü]: (*ճիւն* [tsün] snow, *հիւր* [hür] guest), or [yu] (*յուղ* [yugh] oil, *լավուր* [lavu-tyun] goodness); in final position of words it is pronounced [iv] (*թիւ* [tiv] number, *անիւ* [aniv] wheel); c) after ս, the letter լ is pronounced [v] (*լավ* [lav] good); d) combined with է as էլ, it is pronounced [yev] (*թեւ* [tev] arm); էլ can be replaced by the graphic sign Է [yev], which stands frequently as an independent word with the meaning *and*.

ARMENIAN LETTERS IN WORDS

Ա ա, այբ [ayp] – ահա [aha], Արամ [Aram], ազատ [azad], արատ [arad]
Բ բ, բեն [pen] – բան [pan], Բարգէն [Papken], բամբ [pamp] բազէ [paze]
Գ գ, գիմ [kim]– գալ [kal], Գուրգէն [Kurken], գարուն [karun], գետ [ked]
Դ դ, դա [ta] – դուռ [tur], Դալար [Talar], դդում [t ^o tum], դար [tar]
Ե ե, եչ [yech]– երեք [yerek], Եսթեր [Yester], բերել [perel], եզր [yez ^o r]
Զ զ, զա [za] – զոհ [zoh], Զարեհ [Zareh], զատել [zadel], զոյգ [zuyk]
Է է, է [e] – էր [er], Էմին [Emin], էակ [eyag], էջ [ech]
Ը ը, ըթ [ət] – ըսել [əsel], Մկրտիչ [M ^o g ^o rdich], ըմպել [əmbel], ըստ [əst]
Թ թ, թօ [toe] – թեւ [tev], Թալին [Talin], թեթեւ [tetev], թիւ [tiv]
Ժ ժ, ժէ [zhch]– ժամ [zham], Ժիրայր [Zhirayr], աժան [azhan], ժում [zhum]
Ի ի, ինի [inni]– ինը [inə], Իրմա [Irma], իրաւ [irav], ինք [ink]
Լ լ, լիւն [lün]– լալ [lal], Լեւոն [Levon], ալիւր [alür], լսել [l ^o sel]
Խ խ, խէ [khe]– խուլ [khul], Խորէն [Khoren], վախ [vakh], խենթ [khent]
Մ ժ, ժա [dza]– ժակ [dzag], Մովիկ [Dzovig], ածել [adzel], ծով [dzov]
Կ կ, կեն [gen]– կէս [ges], Կարօ [Garö], կոչել [gochel], կուզ [guz]
Հ հ, հօ [hoe]– հաց [hats], Հուրի [Huri], հերոս [heros], հոն [hon]
Ձ ձ, ձա [tsa]– ձուկ [tsug], ձմեռ [ts ^o mer], ձայն [tsayn], ձոր [tsor]
Ղ ղ, ղաստ [ghad]– ղեկ [gheg], Ղուկաս [Ghugas], աղեղ [aghegh] օղ [ogh]
Ճ ճ, ճէ [djeh]– ճարպ [djarb], ճանճ [djandj], ոճ [vodj], ճեմ [djem]
Մ մ, մեն [men]– մայր [mayr], Մասիս [Masis], մրոտ [m ^o rod], մոմ [mom]
Թ յ, յի [he] – յիմար [himar], Թիսուս [Hisus], յոգնիլ [hoknil], հայ [hay]
Ն ն, նու [nu] – նաւ [nav], Նունէ [Nuneh], ննջել [n ^o nchel], նոյն [nuyn]
Շ շ, շա [sha] – շուտ [shud], Շանթ [Shant], Շուշի [Shushi], շիշ [shish]
Ո ո, ո [voe] – որս [vors], Ոսկան [Voskan], որոշ [vorosh], ոչ [voch]
Չ չ, չա [cha] – չորս [chors], չնչին [ch ^o nchin], չափել [chapel], չար [char]
Պ պ, պէ [beh]– պար [bar], Պարգեւ [Barkev], պապիկ [babig], պոչ [boch]
Ջ ջ, ջէ [chch]– ջերմ [cherm], ջնջել [ch ^o nchel], ջուր [chur], ջանք [chank]
Ռ ու, ու [ra] – ոռւս [rus], Ռազմիկ [Razmig], ոռումբ [rumb], ուհան [rehan]
Ս ս, սէ [seh]– սագ [sak], Սասուն [Sasun], սաստել [sastel], սուս [sus]
Վ վ, վեւ [vev]– վեց [vets], Վահէ [Vaheh], վնաս [v ^o nas], վուշ [vush]
Տ տ, տիւն [dün]– տասը [dasə], Տարօն [Daron], տետր [ded ^o r], տասիկ [dadig]
Ր ը, ըէ [reh] – ըոպէ [robeh], Րաֆի [Rafi], արօր [aror], բարի [pari]
Յ ց, ցօ [tsoe]– ցուրտ [tsurd], Յօղիկ [Tsoghig], ցոյց [tsuyts], ցանց [tsants]
Իւ, յիւն [hün]– աւիւն [avün], Եւա [Yeva], ցաւ [tsav], ձեւ [tsev]
Փ փ, փիւր [pür] – փուռ [pur], Փանոս [Panos], փափաք [papak], փոս [pos]
Բ ք, քէ [keh]– քոյր [kuyr], Բրիստոս [Kristos], քունք [kunk], քայլ [kayl]
Օ օ, օ [o] – օդ [ot], Օհան [Ohan], օրօր [oror], օճ [ots]
Ֆ ֆ, ֆէ [feh]– ֆրանք [franc], ֆրանսա [Fransa], ֆանֆար [fanfar], ֆշալ [f ^o shal]

INTRODUCTORY UNIT

1. Կր ներէք, պարոն ... Excuse me, Sir ...
[Gə nerek, baron]
- Ներեցէ՛ք, տիկին ... Excuse me, Madam ...
[Neretsek, digin]
- Կրնամ բան մը հարցնել, օրիորդ: May I ask you something, Miss?
[G^onam pan mə hart^onel, oriort?]
- Անշուշտ: Of course.
[Anshusht]
- Հրամայեցէ՛ք: Please, go ahead.
[Hrammetsek]
2. Բարեւ, Մարի: Hello, Mary.
[Parev, Mari]
- Բարի լոյս, Տիկին Ազարեան: Good morning, Mrs. Azarian.
[Pari luys, Digin Azaryan]
- Բարի երիկուն, Օրիորդ Վարդ: Good evening, Miss Vart.*
[Pari irigun, Oriort Vart]
3. Անունդ ի՞նչ է: What's your name? (informal)
[Anunət inch e?]
- Ձեր անունը ի՞նչ է: What's your name? (formal)
[Tser anunə inch e?]
- Անունս Անի է: My name is Ani.
[Anun^os Ani e]
- Մականունս Սարեան է: My last name is Saryan.
[Maganun^os Saryan e]
- (Շատ) ուրախ եմ (ծանօթանալուս): I am (very) pleased (to meet you).
[(Shad) urakh em (dzanotanalus)]

* Armenian uses "Miss" also with first names. "Vart" corresponds to "Rose" in English.

4. <i>Դու՞ն հայ ես:/Դու՞ք հայ էք:</i> [Tun hay es?/Tuk hay ek?]	Are you Armenian? (informal/formal)	6. <i>Ներս հրամմէ՛, խնդրեմ:</i> [Ners hramme, kh ³ ntrem]	Come in, please. (informal)
<i>Այո՛, հայ եմ:</i> [Ayo, hay em]	Yes, I am.	<i>Ներս հրամմեցէ՛ք, կ'աղաչեմ:</i> [Ners hrammetsek, gaghachem]	Come in, I beg you. (formal)
<i>Ո՛չ, ես հայ չեմ:</i> [Voch, yes hay chem]	No, I am not.	<i>Բարի՛ եկար/բարի՛ եկաք:</i> [Pari yegar/pari yegak]	You are welcome.* (informal/formal)
<i>Դու՞ք ամերիկացի՞ էք:</i> [Tuk amerigatsi ek?]	Are you (formal) American? (male)	<i>Բարի՛ տեսանք:</i> [Pari desank]	Thank you.*
<i>Դու՞ք ամերիկուհի՞ էք:</i> [Tuk ameriguhi ek?]	Are you (formal) American? (female)	7. <i>Սա ի՞նչ է:</i> [Sa inch e?]	What is this?
<i>Այո՛, ամերիկացի/ամերիկուհի եմ:</i> [Ayo, amerigatsi /ameriguhi em]	Yes, I am.	<i>Սա գիրք է:</i> [Sa kirk e]	This is a book.
<i>Իսկ Աննան ի՞նչ է:</i> [Isk Annan inch e?]	And what (nationality) is Anna?	<i>Իսկ սա՞:</i> [Isk sa?]	And this?
<i>Անգլիուհի/Ֆրանսուհի է:</i> [Ankliuhi/fransuhi e]	She is English / French (female).	<i>Սա տետրակ է:</i> [Sa dedrag e]	This is a notebook.
<i>Սամուէլն ալ ֆրանսացի՞ է:</i> [Samueln al fransatsi e?]	Is Samuel also French (male)?	<i>Մատիտ ունի՞ս/մատիտ ունի՞ք:</i> [Madid unis/madid unik?]	Do you have a pencil? (formal/informal)
<i>Ո՛չ, ամերիկացի է:</i> [Voch, amerigatsi e]	No, he is American (male).	<i>Այո՛, ունիմ, հոս է:</i> [Ayo, unim, hos e]	Yes, I do. Here it is.
<i>Իսկ դու՞ն:</i> [Isk tun?]	And what (nationality) are you?	<i>Կր հաճի՞ս/կր հաճի՞ք ինձի X-ը տալ:</i> [Gə hadjis/gə hadjik indzi X-ə dal?]	Would you (formal/informal) please give X to me?
<i>Ես կանադացի/կանադուհի եմ:</i> [Yes kanadatsi/kanaduhi em]	I am Canadian (male/female).	<i>Հրամմէ՛/հրամմեցէ՛ք:</i> [Hramme/hrammetsek]	Here you are (take it)! (formal/informal)
5. <i>Ինչպէ՞ս ես, Լիլիթ:</i> [Inchpes es, Lilit?]	How are you, Lilith?	<i>Շնորհակալ եմ:</i> [Sh ³ norhagal em]	Thank you.
<i>Ինչպէ՞ս էք, պարոն Սարեան:</i> [Inchpes ek, baron Saryan?]	How are you, Mr. Saryan?	<i>Չ'արժեր:</i> [Charzher]	Don't mention it.
<i>Լաւ եմ, շնորհակալութիւն:</i> [Lav em, sh ³ norhagalutyun]	I am fine, thanks.	8. <i>Ո՞վ է սա:</i> [Ov e as?]	Who is this?
<i>Իսկ դու՞ք ի՞նչպէս էք:</i> [Isk tuk inchpes ek?]	And how are you? (formal)	<i>Աս պարոն/տիկին Սարեանն է:</i> [As baron/digin Saryann e]	This is Mr. / Mrs. Sarian.
<i>Ես ալ լաւ եմ, շնորհակալ եմ:</i> [Yes al lav em, sh ³ norhagal em]	I am also well, thank you.		

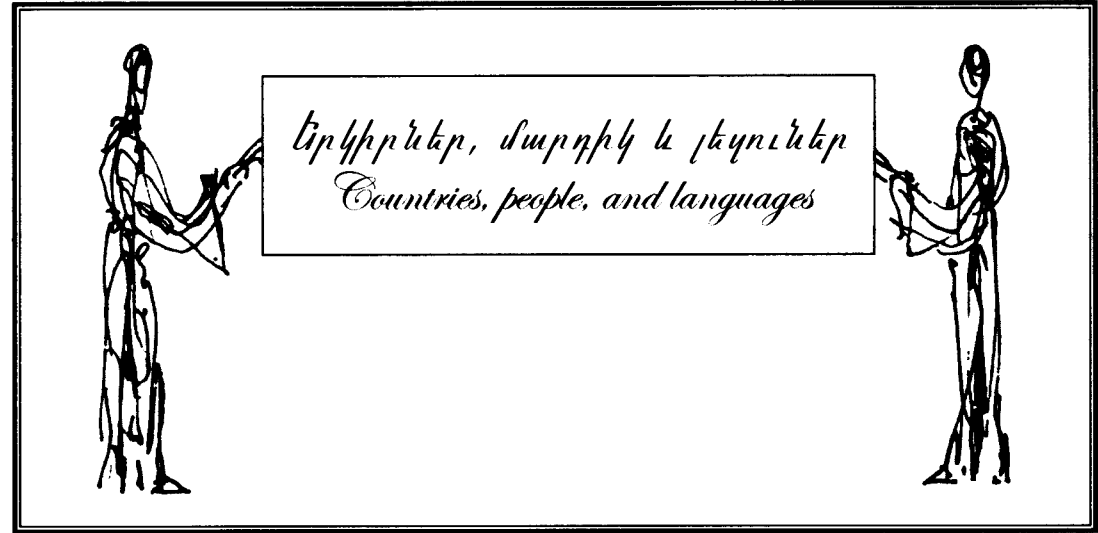
* A conventional exchange of salutations when guests arrive: *Բարի՛ եկար/եկաք* You are welcome! [lit.: It's good you've come!] and *Բարի՛ տեսանք* Thank you! [lit.: It's good we have seen you!]

Իսկ ա՞ս: [Isk as?]	And who is this?
Աս Արմենն է/Արմենուհին է: [As Armenn e/Armenuhin e]	This is Armen / Armenuhi.
Արմենն ուսանող է: Այո՞: [Armenn usanogh e? Ayo!]	Is Armen a student? Yes, he is.
Իսկ տիկին Սարեան՞ը: [Isk digin Saryanə?]	And Mrs. Saryan?
Ան ուսուցչուհի է: [An usutschuhi e]	She is a (female) teacher.
9. Ներեցէ՛ք: [Neretsek!]	Excuse me. / Sorry. (formal)
Ներողութիւ՛ն: [Neroghutyun!]	Excuse me. / Sorry.
Խնդիր չէ: [Kh ⁿ tir che]	No problem.
Խնդրեմ, բան մը չէ: [Khəntrem, pan mə che]	It's O.K, don't mention it.
Ներուած ես/ներուած էք: [Nervadz es/nervadz ek]	You are excused. (informal/formal)
10. Ցտեսութիւ՛ն: [Ts ³ desutyun!]	See you later!
Մնաք/մնաս բարո՛վ: [M ³ nak/m ³ nas parov!]	Goodbye!* (formal/informal)
Երթաք/երթաս բարո՛վ: [Yertak/yertas parov!]	Take care!* (formal/informal)
Գիշեր բարի: [Kisher pari!]	Good night!**
Լոյս բարի: [Luys pari!]	Good night!**

* A conventional exchange of salutations when guests depart *Մնաք/մնաս բարո՛վ Goodbye!* [lit.: Stay well!] and *Երթաս/երթաք բարո՛վ Goodbye!* (lit.: Leave well!)

** A conventional exchange of expressions for *Good night: Գիշեր բարի Good night!* and *Լոյս բարի lit.: Good light!*, i.e. expression extending the good wishes to the next day.

Unit 1

On the agenda ...

Speech Acts in Dialogues: Getting and giving personal information	2
Vocabulary:	
1. Countries, their people and languages	6
2. Cardinal numbers	8
Grammar: VERBS:	
1. The Armenian infinitive	9
2. The Indicative mood	
a) The present tense of regular verbs.....	10
b) The present tense of some irregular verbs.....	11
NOUNS:	
1. The definite article	13
2. The indefinite article	14
Armenian-English Contrasts: Armenian equivalents of the English you	14
Word Formation: Derivations from country names	15
Pronunciation: Armenian word accentuation.....	16
Orthography: Punctuation marks	17
Writing: Ա ա, Ս ս, Ռ ո, Ի լ, Ու ու, Ռ ու, Մ մ, Ն ն, Հ հ, Ժ ժ, Օ օ, ( )....	18

I DIALOGUES

1. *B, an Armenian-speaking immigration officer in Canada, is filling out a questionnaire for the Armenian immigrant A, who does not speak English. They address each other formally.*

- A. *Բարեւ ձեզ:*
[Parev tsez] Hello!
- B. *Բարեւ. ձեր անունը ի՞նչ է:*
[Parev; tser anuna inch e?] Hello! What is your name?
- A. *Անունս Արմէն է:*
[Anun's Armen e] My name is Armen.
- B. *Իսկ ձեր մականունը:*
[Isk tser maganuna?] And your family name?
- A. *Մականունս Սարեան է:*
[Maganun's Saryan e] My family name is Sarian.
- B. *Քանի՞ տարեկան էք:*
[Kani daregan ek?] How old are you?
- A. *Քսան տարեկան:*
[Ksan daregan] Twenty years old.
- B. *Ձեր հպատակութիւնը ի՞նչ է:*
[Tser h^obadagutyuna inch e?] What is your citizenship?
- A. *Հայաստանի քաղաքացի եմ:*
[Hayastani kaghakatsi em] I am a citizen of Armenia.
- B. *Ի՞նչ լեզուներ կը խօսիք:*
[Inch lezuner ga khosik?] What languages do you speak?
- A. *Հայերէն և յունարէն:*
[Hayeren yev hunaren] Armenian and Greek.
- B. *Ձեր հասցէն ի՞նչ է:*
[Tser hastsen inch e?] What is your address?
- A. *Տասներկու ժարի փողոց, Մոնրէալ:*
[Dasn'yergu Zhari poghots, Monreal] Twelve Jarry Street, Montreal.

- B. *Ձեր հեռաձայնին թիւը ի՞նչ է:*
[Tser heratsaynin tivə inch e?] What is your telephone number?
- A. *Չորս-ութ-ինը, մէկ-վեց-հինգ-մէկ:*
[Chors-ut-inə meg-vets-hink-meg] Four-eight-nine, one-six-five-one.
- B. *Ի՞նչ գործ կ'ընէք:*
[Inch kordz gənek?] What is your occupation?
- A. *Ուսանող եմ:*
[Usanogh em] I am a student.
- B. *Ի՞նչ կ'ուսանիք:*
[Inch gusanik?] What are you studying?
- A. *Գրականութիւն:*
[K^oraganutyun] Literature.
- B. *Շնորհակալ եմ: Կրնաք երթալ:*
[Sh^onorhagal em. G^ornak yertal] Thank you. You can go now.
- A. *Մնաք բարով:*
[M^onak parov!] Goodbye!
- B. *Երթաք բարով:*
[Yertak parov] Goodbye!
2. *A is an adult, B is a child who is lost. The adult addresses the child informally:*
- A. *Անունդ ի՞նչ է:*
[Anun^t inch e?] What is your name?
- B. *Անունս Անի է:*
[Anun^s Ani e] My name is Ani.
- A. *Իսկ մականունդ:*
[Isk maganun^t?] And your family name?
- B. *Պալեան:*
[Balyan] Balian.
- A. *Քանի՞ տարեկան ես:*
[Kani daregan es?] How old are you?

- B. **Հինգ տարեկան:** Five years old.
[Hink daregan]
- A. **Հասցեդ ի՞նչ է:** What is your address?
[Hastset inch e?]
- B. **Տասը Միամի փողոց:** Ten Miami Street.
[Dasə Miami poghots]
- A. **Ձեր հեռաձայնին թիւը գիտե՞ս:** Do you know your telephone number?
[Tser heratsaynin tivə kides?]
- B. **Երկու-ութ-ինը, հինգ-մէկ-մէկ-վեց:** Two-eight-nine, five-one-one-six.
[Yergu-ut-inə, hink-meg-meg-vets]
- A. **Ապրիս: Հիմա կ'երթանք և** Good for you! Now we will go and
[Abris. Hima gertank yev]
կը հեռաձայնենք ձեր տունը: phone your home.
[gə heratsaynenk tser dunə]

II TEXT

ՀԱՅԱՍՏԱՆ
[Hayastan]

Հայաստանը պզտիկ երկիր մըն է: Ան ունի երեք ու կէս միլիոն բնակիչ: Հայերը [Hayastanə b³zdig yergi mən e. An uni yerek u ges milyon p³nagich. Hayerə

հայերէն կը խօսին: Հայերէնը հին լեզու մըն է: Ինչպէս ֆրանսերէնը, անգլերէնը, hayeren gə khosin. Hayerenə hin lezu mən e. Inchbes franserenə, anklerenə,

գերմաներէնը և այլ լեզուներ, հայերէնն ալ հնդեւրոպական լեզու է: kermanerenə yev ayl lezuner, hayerenn al h³ntevrobagan lezu e.

Հայկական այբուբենը հին է. ստեղծուած է 406 (չորս հարիւր վեց) թուականին: Անոր Haygagan aypupenə hin e; ³steghdz³vadz e 406 (chors hariür vets) t³vaganin. Anor

հեղինակն է Մեսրոպ Մաշտոց: Հայկական այբուբենը 38 (երեսունութ) գիր ունի: heghinagn e Mesrob Mashtots. Haygagan aypupenə 38 (yeresunut) kir uni.

Հայաստանը հին քրիստոնէական երկիր մըն է: Hayastanə hin kristoneagan yergir mən e]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

Հայաստան	[Hayastan]	Armenia
պզտիկ	[b ³ zdig]	small
երկիր	[yergir]	country
մըն է (see p. 14)	[mən e]	is a
ուսնեալ, ունի	[unenal, uni]	to have, has
ապրիլ	[abril]	to live
երեք ու կէս	[yerek u ges]	three and* a half
միլիոն	[milyon]	million
բնակիչ	[p ³ nagich]	inhabitant
հայ	[hay]	Armenians (person)
խօսիլ	[khosil]	to speak
հայերէն	[hayeren]	Armenian (language)
հին	[hin]	old
լեզու	[lezu]	language
ինչպէս	[inchbes]	as, how, like
ֆրանսերէն	[franseren]	French (language)
անգլերէն	[ankleren]	English (language)
գերմաներէն	[kermaneren]	German (language)
և, ևւ	[yev]	and*
այլ	[ayl]	other
ալ	[al]	too
հնդեւրոպական	[h ³ ntevrobagan]	Indo-European
հայկական	[haygagan]	Armenian (adjective)
այբուբեն	[aypupen]	alphabet
գրել	[k ³ rel]	to write
ստեղծուած է	[³ steghdz ³ vadz e]	is created
չորս հարիւր վեց	[chors hariür vets]	406
թուական	[t ³ vagan]	date, year, numeral
անոր	[anor]	his/her/its
հեղինակ	[heghinag]	author
գիր	[kir]	letter (graphic sign)
քրիստոնէական	[kristoneagan]	Christian

* The conjunctions **և** [yev] and **ու** [u] correspond to the English *and*. Most of the time, they are interchangeable: **հաց ու պանիր** [hats u banir] or **հաց և պանիր** [hats yev banir] *bread and cheese*. There are, however, some contexts where the linguistic norm requires the use of **և** or **ու** (see Unit 12, p. 238).

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

1. COUNTRIES, THEIR PEOPLE AND LANGUAGES

Country	Male	Female	Language	Adjective
Հայաստան [Hayastan] Armenia	հայ [hay] Armenian	հայուհի [hayuhi] Armenian	հայերեն [hayeren] Armenian	հայկական [haygagan] Armenian
Ամերիկա [Ameriga] America	ամերիկացի [amerigatsi] American	ամերիկուհի [ameriguhi] American	անգլերեն [ankleren] English	ամերիկեան [amerigyan] American
Կանադա [Kanada] Canada	կանադացի [kanadatsi] Canadian	կանադուհի [kanaduhi] Canadian	անգլերեն/ֆրանսերեն [ankleren/franseren] English/French	կանադական [kanadagan] Canadian
Անգլիա [Anklia] England	անգլիացի [ankliatsi] English	անգլիուհի [ankliuhi] English	անգլերեն [ankleren] English	անգլիական [ankliagan] English
Ֆրանսա [Fransa] France	ֆրանսացի [fransatsi] French	ֆրանսուհի [fransuhi] French	ֆրանսերեն [franseren] French	ֆրանսական [fransagan] French
Գերմանիա [Kermania] Germany	գերմանացի [kermanatsi] German	գերմանուհի [kermanuhi] German	գերմաներեն [kermaneren] German	գերմանական [kermanagan] German
Իտալիա [Idalia] Italy	իտալացի [idalatsi] Italian	իտալուհի [idaluhi] Italian	իտալերեն [idaleren] Italian	իտալական [idalagan] Italian
Սպանիա [Espania] Spain	սպանացի [spanatsi] Spaniard	սպանուհի [spanuhi] Spaniard	սպաներեն [spaneren] Spanish	սպանական [spanagan] Spanish
Չինաստան [Chinastan] China	չինացի [chinatsi] Chinese	չինուհի [chinuhi] Chinese	չինարեն [chinaren] Chinese	չինական [chinagan] Chinese
Ճապոն [Djapon] Japan	ճապոնցի [djapontsi] Japanese	ճապոնուհի [djaponuhi] Japanese	ճապոներեն [djaponeren] Japanese	ճապոնական [djaponagan] Japanese
Ռուսաստան [Rusastan] Russia	ռուս [rus] Russian	ռուսուհի [rusuhi] Russian	ռուսերեն [ruseren] Russian	ռուսական [rusagan] Russian

Յունաստան [Hunastan] Greece	յոյն [huyn] Greek	յոյն [huyn] Greek	յունարեն [hunaren] Greek	յունական [hunagan] Greek
Եգիպտոս [Yegiptos] Egypt	եգիպտացի [yegiptatsi] Egyptian	եգիպտուհի [yegiptuhi] Egyptian	արաբերեն [araberen] Arabic	եգիպտական [yekiptagan] Egyptian
Վրաստան [Vrastan] Georgia	վրացի [vratsi] Georgian	վրացուհի [vratsuhi] Georgian	վրացերեն [vratseren] Georgian	վրացական [vratsagan] Georgian
Թուրքիա [Turkya] Turkey	թուրք [turk] Turk	թրքուհի [trkuhi] Turk	թրքերեն [trkeren] Turkish	թրքական [trkagan] Turkish
Պարսկաստան [Barsgastan] Iran	պարսիկ [barsig] Iranian	պարսուհի [barsguhi] Iranian	պարսերեն [barsgeren] Persian	պարսկական [barsgagan] Iranian
Լեհաստան [Lehastan] Poland	լեհ [leh] Pole	լեհուհի [lehuhi] Pole	լեհերեն [leheren] Polish	լեհական [lehagan] Polish
Ավստրիա [Avstria] Austria	ավստրիացի [avstriatsi] Austrian	ավստրիուհի [avstriuhi] Austrian	գերմաներեն [kermaneren] German	ավստրիական [avstiagan] Austrian
Ավստրալիա [Avstralia] Austalria	ավստրալիացի [avstraliatsi] Australian	ավստրալուհի [avstraluhi] Australian	անգլերեն [ankleren] English	ավստրալիական [avstraliagan] Australian
Հունգարիա [Hunkaria] Hungary	հունգարացի [hunkaratsi] Hungarian	հունգարուհի [hunkaruhi] Hungarian	հունգարերեն [hunkareren] Hungarian	հունգարական [hunkaragan] Hungarian
Հնդկաստան [Hntgastan] India	հնդիկ [hntig] Indian	հնդկուհի [hntguhi] Indian	հնդկերեն [hntgeren] Hindi	հնդկական [hntgagan] Indian
Իսրայել [Irayel] Israel	իսրայելացի [israyelatsi/ Israeli/Jew	հրեայ/հրեուհի [hrehuhi] Israeli/Jew	եբրայեցերեն [yeprayetseren] Hebrew	հրեական [hregan] Jewish
Ավստրիա [Avstria] Austria	ավստրիացի [avstriatsi] Austrian	ավստրիուհի [avstriuhi] Austrian	գերմաներեն [kermaneren] German	ավստրիական [avstriagan] Austrian
Նորվեգիա [Norvegia] Norway	նորվեգիացի [norvegiatsi] Norwegian	նորվեգուհի [norveguhi] Norwegian	նորվեգերեն [norvegeren] Norwegian	նորվեգիական [norvegiagan] Norwegian

2. CARDINAL NUMBERS

For cardinal numbers, Armenian uses the Arabic numeral system and its symbols 1, 2, 3, etc. Cardinal numerals denote quantity, size, measurement, etc., and answer the question *քանի՞* [kani?] *how many?* Below are the Armenian names for these symbols. Of all the many spellings that exist for the Armenian word for *zero* (0), we will use *զերօ* [zero].

CARDINAL NUMERALS					
1	մէկ	[meg]	11	տասնմէկ	[dasn ^o meg]
2	երկու	[yergu]	12	տասներկու	[dasn ^o yergu]
3	երեք	[yerek]	13	տասներեք	[dasn ^o yerek]
4	չորս	[chors]	14	տասնչորս	[dasn ^o chors]
5	հինգ	[hink]	15	տասնհինգ	[dasn ^o hink]
6	վեց	[vets]	16	տասնվեց	[dasn ^o vets]
7	եօթը	[yotə]	17	տասնեօթը	[dasn ^o yotə]
8	ութ	[ut]	19	տասնութ	[dasn ^o ut]
9	ինը	[inə]	19	տասնինը	[dasn ^o inə]
10	տասը	[dasə]	20	քսան	[ksan]
21	քսանմէկ	[ksan ^o meg]	30	երեսուն	[yeresun]
22	քսաներկու	[ksan ^o yergu]	40	քառասուն	[kařasun]
23	քսաներեք	[ksan ^o yerek]	50	յիսուն	[hisun]
24	քսանչորս	[ksan ^o chors]	60	վաթսուն	[vatsun]
25	քսանհինգ	[ksan ^o hink]	70	եօթանասուն	[yotanasun]
26	քսանվեց	[ksan ^o vets]	80	ութսուն	[utsun]
27	քսանեօթը	[ksan ^o yotə]	90	իննսուն	[inn ^o sun]
28	քսանութ	[ksan ^o ut]	100	հարիւր	[harür]
29	քսանինը	[ksan ^o inə]	200	երկու հարիւր	[yergu harür]
31	երեսունմէկ	[yeresun ^o meg]	300	երեք հարիւր	[yerek harür]
42	քառասուներկու	[kařasun ^o yergu]	400	չորս հարիւր	[chors harür]
51	յիսունմէկ	[hisun ^o meg]	500	հինգ հարիւր	[hink harür]
53	յիսուներեք	[hisun ^o yerek]	600	վեց հարիւր	[vets harür]
64	վաթսունչորս	[vatsun ^o chors]	950	ինը հարիւր յիսուն	[inə harür hisun]
1,000	հազար	[hazar]	1,001	հազար ու մէկ	[hazar u meg]
2,000	երկու հազար	[yergu hazar]	2,500	երկու հազար հինգ հարիւր	[yergu hazar hink harür]
5,000	հինգ հազար	[hink hazar]			
1,000,000	մէկ միլիոն	[meg milyon]	1,500,000	մէկուկէս միլիոն	[meguges milyon]

ԹԻՎԱԲԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ [vapanutyun] ARITHMETIC

գումարում [kumarum] *addition:*
 5 + 6 = 11 *հինգ առաւել վեց հաւասար է տասնմէկի* [hink aravel vets havasar e dasn^o-megi]
հանում [hanum] *subtraction:*
 10 - 9 = 1 *տասը նուազ ինը հաւասար է մէկի* [dasə n^ovaz inə havasar e megi]
բազմապատկութիւն [pazmabatkutyun] *multiplication:*
 4 x 5 = 20 *չորս անգամ հինգ հաւասար է քսանի* [chors ankam hink havasar e ksani]
բաժանում (pazhanum) *division:*
 30 : 6 = 5 *երեսուն բաժանեալ վեց հաւասար է հինգի* [yeresun pazhanyal vets havasar e hinki]

V GRAMMAR

A. VERBS

I. THE ARMENIAN INFINITIVE

To conjugate an Armenian verb, it is important to know its uninflected form, i.e. the infinitive, which is the basic form of verbs as found in dictionaries. The Armenian infinitive consists of two elements: the verb stem and the infinitive ending. The infinitive of the regular verbs *գրել* [k^orel] *to write*, *խօսիլ* [k^hosil] *to speak*, and *կարդալ* [gartal] *to read*, for instance, can be broken down into two components: the verb stems *գր-* [k^or-], *խօս-* [k^hos-], and *կարդ-* [gart-], and their infinitive endings *-ել* [-el], *-իլ* [-il], and *-ալ* [-al].

There are three infinitive endings and, correspondingly, three conjugations in Armenian:

1. First conjugation:	verb stem	+	-ել [-el]
2. Second conjugation:	verb stem	+	-իլ [-il]
3. Third conjugation:	verb stem	+	-ալ* [-al]

EXAMPLES OF THE FIRST-CONJUGATION VERBS:

գր-ել [k^or-el] *to write*, *երգ-ել* [yerk-el] *to sing*, *պար-ել* [bar-el] *to dance*

EXAMPLES OF SECOND-CONJUGATION VERBS:

խօս-իլ [k^hos-il] *to speak*, *նստ-իլ* [n^ost-il] *to sit*, *մեռն-իլ* [meirn-il] *to die*

EXAMPLES OF THIRD-CONJUGATION VERBS:

կարդ-ալ [gart-al] *to read*, *խաղ-ալ* [k^hagh-al] *to play*, *պոռալ* [boř-al] *to scream*

* There is a fourth conjugation of verbs that end in *-ուլ* [-ul]. Of the few verbs in this group, only one is occasionally used: *թողուլ* [toğul] *to let, to allow*.

I. THE INDICATIVE MOOD

2. The present tense of regular verbs

In languages, the indicative mood is known as the most common mood, since most statements and questions are expressed in this mood. Unlike English, which has two present indicative tenses, the present indefinite (*I go*) and the present continuous (*I am going*), literary Western Armenian has only one present tense.* It is formed by combining the invariable particle *կը* [gə] with a personal form of the conjugated verb. Note that the personal endings always contain the vowel found in the infinitive ending of the given verb. All regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1st pers. (ես)**	կը + verb stem + ե/ի/ա + մ	[gə + e/i/a + m]
2nd pers. (դուն)	կը + verb stem + ե/ի/ա + ս	[gə + e/i/a + s]
3rd pers. (ան)	կը + verb stem + է/ի/այ	[gə + e/i/a]
PLURAL		
1st pers. (մենք)	կը + verb stem + ե/ի/ա + նք	[gə + e/i/a + nk]
2nd pers. (դուք)	կը + verb stem + է/ի/ա + ք	[gə + e/i/a + k]
3rd pers. (անոնք)	կը + verb stem + ե/ի/ա + ն	[gə + e/i/a + n]

INDICATIVE MOOD
Present tense (affirmative)

գրել [k ^ə rel] <i>to write</i>	խօսիլ [k ^h osil] <i>to speak</i>	կարդալ [gartal] <i>to read</i>
1. կը գրեմ [gə k ^ə rem]	կը խօսիմ [gə k ^h osim]	կը կարդամ [gə gartam]
2. կը գրես [gə k ^ə res]	կը խօսիս [gə k ^h osis]	կը կարդաս [gə gartas]
3. կը գրէ [gə k ^ə re]	կը խօսի [gə k ^h osi]	կը կարդայ [gə garta]
1. կը գրենք [gə k ^ə renk]	կը խօսինք [gə k ^h osink]	կը կարդանք [gə gartank]
2. կը գրէք [gə k ^ə rek]	կը խօսիք [gə k ^h osik]	կը կարդաք [gə gartak]
3. կը գրեն [gə k ^ə ren]	կը խօսին [gə k ^h osin]	կը կարդան [gə gartan]

* There is in colloquial Western Armenian a form that corresponds to the present continuous tense in English. It is formed by adding the particle կոր [gor] to present indicative forms: (ես) կը գրեմ կոր [(yes) gə k^ərem gor] *I am writing*, (դուն) կը գրես կոր [(tun) gə k^əres gor] *you are writing*, etc.

** Unless necessary, Armenian conjugated forms do not require personal pronouns, as the distinct personal endings in the conjugation would make them redundant.

When the verb starts with a vowel, the particle կը [gə] is reduced to կ' [g] and joined to the verb.

Consider the present tense indicative forms of the following verbs:

ընել [ənel] <i>to do</i>	ուսանիլ [usanil] <i>to study</i>	երգել [yerkel] <i>to sing</i>
1. կ'ընեմ [gənem]	կ'ուսանիմ [gusanim]	կ'երգեմ [gerkem]
2. կ'ընես [gənes]	կ'ուսանիս [gusanis]	կ'երգես [gerkes]
3. կ'ընէ [gəne]	կ'ուսանի [gusani]	կ'երգէ [gerke]
1. կ'ընենք [gənenk]	կ'ուսանինք [gusanink]	կ'երգենք [gerkenk]
2. կ'ընէք [gənek]	կ'ուսանիք [gusanik]	կ'երգէք [gerkek]
3. կ'ընեն [gənen]	կ'ուսանին [gusanin]	կ'երգեն [gerken]

3. The present tense of some irregular verbs

There are irregular verbs that do not follow the conventional pattern; therefore, their forms should be memorized. Some frequently used Armenian verbs have two sets of conjugation, regular and irregular. Such are, for instance, the following verbs:

լլալ [əllal] <i>to be*</i>	ունենալ [unenal] <i>to have</i>
(ես [yes]) եմ [em]	ունիմ [unim]
(դուն [tun]) ես [es]	ունիս [unis]
(ան [an]) է [e]	ունի [uni]
(մենք [menk]) ենք [enk]	ունինք [unink]
(դուք [tuk]) էք [ek]	ունիք [unik]
(անոնք [anonk]) են [en]	ունին [unin]
կ'լլամ [gəllam]	կ'ունենամ [gunenam]
կ'լլաս [gəllas]	կ'ունենաս [gunenas]
կ'լլայ [gəlla]	կ'ունենայ [gunena]
կ'լլանք [gəllank]	կ'ունենանք [gunenank]
կ'լլաք [gəllak]	կ'ունենաք [gunenak]
կ'լլան [gəllan]	կ'ունենան [gunenan]

Each first set (compare: (եմ, ես, է, etc. and ունիմ, ունիս, ունի, etc.) is irregular and conjugates without the particle կը [gə]. The difference between the two sets is aspectual: while the irregular forms եմ [em] and ունիմ [unim] express a current state (*I now am* and *I now have*), the regular forms կ'լլամ [gəllam] and կ'ունենամ [gunenam] indicate an anticipated or durative state (*I usually am* and *I usually have*):

Այստեղ եմ: vs. Այստեղ կ'լլամ: Դրամ ունիմ: vs. Դրամ կ'ունենամ:
[aystegh em] [aystegh gəllam] [Tram unim] [Tram gunenam]
I am (now) here. I am (usually) here. I (now) have money. I (usually) have money.

* Armenian has more than one verb corresponding to the English *to be*. More details about the use of these verbs are given in Unit 3, pp. 50-51.

4. Uses of the present indicative

In Armenian, the primary function of the present indicative tense is to express events, actions, and states that are in effect in the present. The present tense can also indicate an action in progress at the time of speaking:

– Ի՞նչ կ'ընես: – Նամակ կը գրեմ:
[Inch gənes? Namag gə k^ərem]
What are you doing? I am writing a letter.

This tense also expresses habitual actions:

Հայերէն կը կարդա՞ք:
[Hayeren gə gartak?]
Do you read Armenian?

It is used to indicate recurrent events and universal truths:

Երկիրը կը պտտի արեւի շուրջ:
[Yergirə gə b^əd^ədi arevi şurch]
The earth rotates around the sun.

The present tense may express action in the future, implying that events have been arranged:

Վաղը Հայաստան կ'երթանք:
[Vaghə Hayastan gertank]
We are going to Armenia tomorrow.

In certain narratives, the present tense may indicate past action:

Տուն կ'երթայ՝ և շուտ մը կը վերադառնայ:
[Dun gerta, yev şhud mə gə verataina]
He goes home, and comes back quickly.

Most actions expressed in the indicative mood may be questioned with the verb *ընել* [ənel] *to do* in the corresponding tense. Examples for the present tense:

– Ի՞նչ կ'ընես:
[Inch gənes?]
What do you do? or What are you doing?

– Կը գրեմ:
[Gə k^ərem]
I write or I am writing.

B. NOUNS

1. The definite article -ը [-ə] / -ն [-n]

When referring to particular persons or things, English uses the definite article *the*, which precedes the common noun. Armenian expresses such determination by affixing the definite article -ը [-ə] or -ն [-n] to the noun. The selection of -ը or -ն depends on the phonetic environment of the noun in question:

-ը [-ə] appears after nouns ending in a consonant, and -ն [-n] after nouns ending in a vowel:

շուն → շուն-ը	կատու → կատու-ն
[ʃun] → [ʃunə]	[gadu] → [gadun]
(dog) → (dog _{the})	(cat) → (cat _{the})
dog → the dog	cat → the cat

-ն [-n] may also be attached to a noun that ends in a consonant if it is followed by a word with an initial vowel:

Շուն-ն ու կատու-ն	Այս մեր փողոց-ն է:
[ʃunn u gadun]	[Ays mer poghotsn e]
(dog _{the} and cat _{the})	(this our street _{the} is)
<i>The dog and the cat</i>	<i>This is our street.</i>

-ն [-n] also applies to nouns ending in a silent յ (see Unit 7, p. 146). In this case, the silent յ is dropped:

ապագայ [abaka] future	տղայ [d ^ə gha] boy, child
ապագա-ն [abakan] the future	տղա-ն [d ^ə ghan] the boy, the child

Unlike English and other major European languages, Armenian proper nouns require definite articles. This applies particularly to geographic names:

Չինաստանը մեծ երկիր է:	Երեւանը մայրաքաղաք է:
[Chinastanə medz yergir e]	[Yerevanə mayrakaghak e]
(China _{the} big country is)	(Yerevan _{the} capital is)
<i>China is a big country.</i>	<i>Yerevan is a capital.</i>

Names of persons also appear with the definite article:

Արամը գնաց:	Անին եկաւ:	Արամն ու Անին հայ են:
[Aramə k ^ə nats]	[Anin yegav]	[Aramn u Anin hay en]
(Aram _{the} left)	(Ani _{the} came)	(Aram _{the} and Ani _{the} Armenians are)
<i>Aram left.</i>	<i>Ani came.</i>	<i>Aram and Ani are Armenians.</i>

However, according to standard Western Armenian, names of famous persons appearing in the subject position should not take articles:

Վիլիամ Սարոյեան յայտնի գրող է:
[William Saroyan haydni k^ərogh e]
(William Saroyan known writer is.)
William Saroyan is a known writer.

2. The indefinite article մը [mə]/մըն [mən] a

Like the definite article -ը [-ə]/-ն [-n], the indefinite article մը [mə] is placed after the noun, but it is not attached to it in writing:

տուն մը [dun mə] (house a) <i>a house</i>	տղայ մը [d˚gha mə] (boy a) <i>a boy</i>	մեծ երկիր մը [medz yergir mə] (big country a) <i>a big country</i>
--	--	---

The indefinite article մը [mə] also appears with an attached -ն [-n] as մըն [mən] when it is followed by either ալ [al] *too/also* or the conjugated form of the verb եմ [em] *to be* in the singular: եմ, ես, է or էի, էիր, էր:

Հոս ուսանող մըն ալ կայ: [Hos usanogh mən al ga] (here student one also is) <i>Here, there is also a student.</i>	Ուսանողը ֆրանսացի մըն է: [Usanoghə fransatsi mən e] (student-the Frenchman one is) <i>The student is a Frenchman.</i>
---	--

However, the use of the indefinite article մը [mə] or մըն [mən] can be optional. In many cases it can be omitted altogether. This applies mainly to nouns indicating non-countable items:

Սա թարմ հաց է: [Sa tarm hats e] (This fresh bread is) <i>This is a fresh bread.</i>	Լավ գինի է: [Lav gini e] (Good wine is) <i>It is a good wine.</i>	Նամակ ստացայ: [Namag ˚statsa] (Letter received-I) <i>I received a letter.</i>
--	--	--

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Armenian equivalents of the English personal pronoun *you*

When addressing people, Armenian uses two pronouns that correspond in usage to the personal pronoun *you* in English: the informal դուն [tun] and the formal դուք [tuk] for *you*, which is comparable to *tu* and *vous* in French. The more intimate դուն [tun] is a singular form used to address close friends and relatives, as well as members of the same social group such as classmates, students, co-workers, etc. It is also the form that an adult uses to address a child.

EXAMPLES:

Անի, (դուն) քանի՞ տարեկան ես: [Ani, (tun) kani daregan es?] <i>Ani, how old are you? (informal)</i>	Մայրիկ, (դուն) ի՞նչ կը կարդաս: [Mayrig, (tun) inch gə kartas?] <i>Mother, what are you reading? (informal)</i>
---	--

Like the French *vous*, the personal pronoun դուք [tuk] has two applications:

- 1) it is the formal or polite way to address a stranger or a person of higher status;
- 2) it is the plural form of the personal pronoun used to address two or more people.

EXAMPLES:

Տիկին, դուք հայո՞ք եք: [Digin. tuk hay ek?] <i>Madam, are you Armenian? (formal)</i>	Երախաներ, (դուք) հո՞ս մնացէք: [Yerakhaner, (tuk) hos m˚natsek!] <i>Children, you stay here! (plural)</i>
--	--

When the two versions of the personal pronoun *you*, դուն [tun] and դուք [tuk] are declined, conventional distinctions are maintained (see Unit 8, p. 163):

<i>informal</i>	<i>formal / plural</i>
դուն [tun] <i>you</i>	դուք [tuk] <i>you</i>
քու [ku] <i>your</i>	ձեր [tser] <i>your</i>
քեզի [kezi] (<i>to</i>) <i>you</i>	ձեզի [tsezi] (<i>to</i>) <i>you</i>
քեզմէ [kezme] <i>from you</i>	ձեզմէ [tsezme] <i>from you</i>
քեզմով [kezmov] <i>with you</i>	ձեզմով [tsezmov] <i>with you</i>

VII WORD FORMATION

Derivations from country names

Armenian uses the following nominal and adjectival suffixes to build new words from names of countries:

1. -(ա)ցի [-(a)tʃi] is used to form masculine nouns indicating provenance or nationality:

Գերմանիա [Kermania] <i>Germany</i>	→ գերմանացի [kermanatsi] <i>German (male)</i>
Ճափոն [Djapon] <i>Japan</i>	→ ճափոնցի [djapontsi] <i>Japanese (male)</i>

2. -ուհի [-uhi] creates feminine counterparts from masculine nouns:

իտալացի [idalatsi] <i>Italian (male)</i>	→ իտալուհի [idaluhi] <i>Italian (female)</i>
ֆրանսացի [fransatsi] <i>French (male)</i>	→ ֆրանսուհի [fransuhi] <i>French (female)</i>

3. -երէն [-eren] serves to form words denoting languages:

ռուս [rus] <i>Russian (person)</i>	→ ռուսերէն [ruseren] <i>Russian (language)</i>
հայ [hay] <i>Armenian (person)</i>	→ հայերէն [hayeren] <i>Armenian (language)</i>

4. -ական [-agan] is the most productive suffix for building adjectives:

թուրք [turk] <i>Turk (person)</i>	→ թրքական [t˚rkagan] <i>Turkish (adjective)</i>
յոյն [huyn] <i>Greek (person)</i>	→ յունական [hunagan] <i>Greek (adjective)</i>

VIII PRONUNCIATION

Armenian word accentuation

As a rule, Armenian stresses the final syllable in words. This implies that the stress is mobile and shifts to the final syllable when longer words are created from shorter ones. Compare:

հայ [háy] *Armenian* (person)
 հայեր [hayér] *Armenians*
 հայերէն [hayerén] *Armenian* (language)
 հայագիտութիւն [hayakidutyún] *Armenology*, etc.

There are exceptions to this rule:

1. When the final syllable contains the definite article *-ը* [ə], the penultimate syllable is stressed:

հայը [háyə] *the Armenian*, հայերը [hayérə] *the Armenians*, հայերէնը [hayerénə] *the Armenian* (language), հայագիտութիւնը [hayakidutyúnə] *the Armenology*, etc.

2. When the possessive articles *-ս* [-s], *-դ* [-t], *-ը* [-ə] or *-ն* [-n] (see Unit 3, p. 52) are added to words ending in a consonant, the final syllable is not stressed: *անունս* [anún^s] *my name*, *մականունդ* [maganún^t] *your family name*, etc.

3. When negative counterparts are created from present-tense forms in the third person singular, verbs starting with a vowel (see p.11 and Unit 2, p. 31) shift their stress from the final syllable to the one starting with the negative marker *չ-* [ch-]

կ'ուզէ [guzé] *he/she wants* → չ'ուզեր [chúzer] *he/she doesn't want*
 կ'երգէ [gerké] *he/she sings* → չ'երգեր [chérker] *he/she doesn't sing*
 կ'առնէ [gáiné] *he/she takes* → չ'առներ [cháirner] *he/she doesn't take*

4. Ordinal numbers (exception: *առաջին* [arachín] *first*) do not stress the final syllable; they retain the stress of the corresponding cardinal numbers:

չորրորդ [chórrort] *fourth*, հինգերորդ [hínkerort] *fifth*, քսաներորդ [ksánerort] *twentieth*, իննսուներորդ [inn^súnerort] *ninetieth*, etc. (see Unit 6, pp. 120-121)

5. Some common words do not follow the stress rule and must be memorized:

գոնէ [kóne] *at least*, գուցէ [kútse] *perhaps*, գրեթէ [kréte] *almost*, նոյնպէս [núynbes] *also*, այսօր [áysor] *today*, անպայման [ánbayman] *definitely*, ո՞րքան [vórkan?] *how much*, ի՞նչպէս [ínchpes] *how*, մանաւանդ [mánavant] *especially*, *above all*, ահա՛ւասիկ [ahávasig] *Here it is!*, etc.

6. Some nicknames do not stress the final syllable: *Կարօ* [Gáro] *Garó* from the male name *Կարապետ* [Garabéd], *Մարօ* [Máro] from the female name *Մարիամ* [Mariám], etc.

IX ORTHOGRAPHY

Punctuation marks

Punctuation marks in Armenian (see also Unit 11, pp. 226-227) differs somewhat from those in English. Here is some information on the most commonly used marks.

In its graphic representation, the Armenian comma [,] coincides with its English counterpart. Its usage, however, often varies. In contrast, the Armenian period [.] graphically differs from the English full-stop [.] while its usage is very similar to English.

In Armenian, the most distinct punctuation mark, in both representation and usage, is the question mark [°]. Rather than concluding the interrogative sentence with an [?], the Armenian [°] is always placed on the stressed syllable of the word emphasized in the interrogative sentence:

EXAMPLES:

Քանի՞ լեզու կը խօսիք:
 [Kani lezu gə khosik?]

How many languages do you speak?

Անգլերէն կը խօսի՞ք:
 [Anklerin gə khosik?]

Do you speak English?

Ո՞վ կը խօսի անգլերէն:
 [Ov gə khosi anklerin?]

Who is speaking English?

Անգլերէ՞ն կը խօսիք:
 [Anglerin gə khosik?]

Do you speak English?

Անգլերէն կը խօսիս, չէ՞:
 [Anklerin gə khosis, che?]

You speak English, don't you?

Ինչո՞ւ անգլերէն չես խօսիր:
 [Inchu anklerin ches khosir?]

Why don't you speak English?

Անգլերէն չէ՞ք խօսիր:
 [Anklerin chek khosir?]

You don't speak English?

X WRITING

ա, ս, աս, ն, ան, սա, լ, նալ, մ, մաս, հ, համ

Ա, Ս, Աս, Ն, Ան, Սա, Լ, Նալ, Մ, Մաս, Հ, Համ

ա, ս, աս, ն, ան, սա, լ, նալ, մ, մաս, հ, համ
 Ա, Ս, Աս, Ն, Ան, Սա, Լ, Նալ, Մ, Մաս, Հ, Համ
 [a] [s] [as] [n] [an] [sa] [v] [nav] [m] [mas] [h] [ham]

Blank handwriting practice lines.

ո, ոմն, հոն, ու, ուս, ր, ուս ժ, ժամ, ուժ, օ, օ՞ն՞

Ո, Ոմն, Հոն, Ու, Ուս, Ր, Րուս, Ժ, Ժամ, Ուժ, Օ, օ՞ն՞

ո, ոմն, հոն, ու, ուս, ր, ուս, ժ, ժամ, ուժ, օ, օ՞ն՞
 Ո, Ոմն, Հոն, Ու, Ուս, Ր, Րուս, Ժ, Ժամ, Ուժ, Օ, օ՞ն՞
 [vo][vom^on] [hon] [u] [us] [r] [rus] [zh] [zham] [uzh] [o] ? [ov?]

Blank handwriting practice lines.

XI EXERCISES

1. Combine words from each of the two columns to create meaningful sentences.

a. Անին հայուհի	ենք:
b. Դուք քսան տարեկան	է:
c. Մէրին և Ճոնը անգլիացի	են:
d. Մենք հայ	կայ:
e. Դուն քէպէքցի	եմ:
f. Ես անգլիացի	ես:
g. Հոս քանի՞ ուսանող	էք:

2. Combine words from each of the two columns to create meaningful sentences.

a. Ես	չատ կը խօսին:
b. Անին ու Արմէնը	հայերէն լաւ կը գրեմ:
c. Մարիամը	հոս կ'ուսանինք:
d. Դուն	հայերէն կը կարդայ:
e. Անոնք	ի՞նչ կ'ընեն:
f. Մենք	հա՞յ էք:
g. Դուք	հեռաձայն ունի՞ս:

3. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, and d. Replace կարդալ with խօսիլ, գրել, etc.

- A. Դուն անգլերէն կը կարդա՞ս:
B. Այո՛, շատ լաւ կը կարդամ:
- A. Ո՞վ հայերէն կը կարդայ:
B. Մենք հայերէն կը կարդանք:
- A. Դուք հոս ի՞նչ կ'ընէք:
B. Հայերէն կը կարդանք:
- A. Ուսուցիչը կը կարդայ: Իսկ ուսանողնե՞րը:
B. Անոնք ալ կը կարդան:

4. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, and c. Replace հայերէն with չինարէն, պարսկերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, etc..

- A. Ուսանողը հայերէն կը խօսի՞:
B. Անշուշտ կը խօսի, հայ է:
- A. Ալիսը հայերէն կը կարդա՞յ:
B. Շատ լաւ կը կարդայ, հայուհի է:
- A. Դուն հա՞յ ես:
B. Այո՛: Հայ եմ և հայկական հպատակութիւն ունիմ:

5. Complete the sentences.

- Դուք քանի՞ լեզու կը խօսիք: Ես երկու (3, 5, 8) լեզու կը խօսիմ:
- Այստեղ քանի՞ ուսանող հայ է: Այստեղ (2, 3, 4) ...
- Այստեղ քանի՞ ուսանող ամերիկացի է: Այստեղ (10, 12, 15) ...
- Այստեղ քանի՞ ուսանող կանադացի է: Այստեղ (1, 6, 18) ...
- Հայաստանը քանի՞ բնակիչ ունի: ...

6. Complete the sentences.

- Ես հայ եմ: Հայերէն կը խօսիմ:
- Դուք ուր ես: ... կը խօսիս:
- Ան յոյն է: ... կը խօսի:
- Դուք ամերիկացի էք: ... կը խօսիք:
- Անոնք ֆրանսացի են: ... կը խօսին:
- Մենք կանադացի ենք: ... և ... կը խօսինք:
- Ալին թուրք է: ... կը խօսի:

7. Fill in the corresponding words.

- Պարոնը ամերիկացի է, իսկ օրիորդը՝ գերմանուհի:
- Հանսը գերմանացի է, իսկ Ալիսը՝ ... (Ֆրանսա):
- Իվանը ռուս է, իսկ Նանսին՝ ... (Ամերիկա):
- Միտոն ճափոնուհի է, իսկ Քրիստոֆերը՝ ... (Անգլիա):
- Մէրին ... (Կանադա) է, իսկ Ճոնը՝ ... (Ամերիկա):
- Ուսանողը ... (Եգիպտոս) է, իսկ ուսանողուհին՝ ... (Սպանիա):
- Օրիորդը ... (Չինաստան) է, իսկ պարոնը ... (Ռուսիա):

8. Fill in the corresponding words.

- Այս այբուբենը հայկական է: (Հայաստան)
- Լիլին ... հպատակութիւն ունի: (Սպանիա)
- Շիլլերը ... հեղինակ է: (Գերմանիա)
- Միքիլ ... հպատակութիւն ունի: (Յունաստան)
- Իվանը ... անուն է: (Ռուսաստան)
- Այս մականունը ... է: (Իտալիա)
- Անահիտ անունը ... է: (Հայաստան)
- Ճոնսոն մականունը ... է: (Անգլիա)

9. Use the appropriate forms of the verbs.

- Դուք հայերէն կը գրես: (գրել [k³rel] to write)
- Դուք ուսուցչուհի ... , իսկ ես աշակերտ ... (եմ [em] to be)
- Դուք հոս ի՞նչ ... (ընել [ənel] to do)
- Մենք ... (կարդալ [gartal] to read)
- Այս ուսանողները հայերէն ... (խօսիլ [k³hosil] to speak)

- Մարիամը ֆրանսական հպատակութիւն ... (ունենալ [unenal] to have)
- Արամը հոս ... (ապրիլ [abril] to live)

10. Translate the following questions, addressing people appropriately.

- What is your name, Sir?
- How old are you, Ani?
- How many languages do you speak, Miss?
- What is your address, Madam?
- What is your telephone number, Mr. Smith?
- What do you study, Anna?
- What are you doing here, children?

11. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- Հայաստանը մե՞ծ երկիր է:
- Այնտեղ ի՞նչ լեզու կը խօսին:
- Հայերէնը ի՞նչ լեզու է:
- Քանի՞ գիր ունի հայկական այբուբենը:
- Ո՞վ է հայկական այբուբենի հեղինակը:
- Քանի՞ գիր ունի լատինական այբուբենը:

XII PROVERBS

Քանի լեզու գիտես, այնքան մարդ ես:

[Kani lezu kides, aynkan mart es]

You are as many persons as languages you know.

Աշխարհի շինողն ու քանդողը լեզուն է:

[Ashkharhi shinoghñ u kantoghə lezun e]

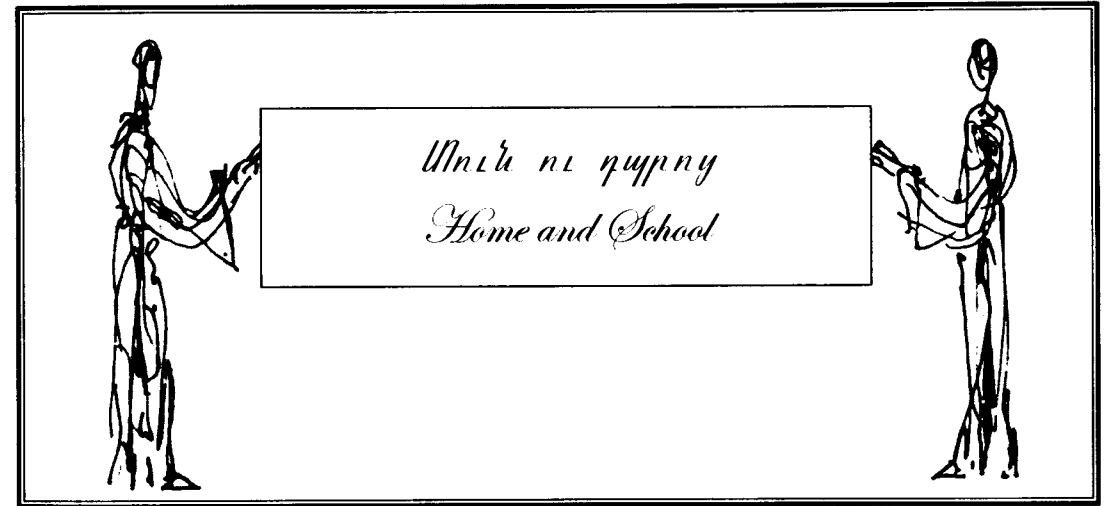
It's the tongue that builds and destroys the world.

Երկար լեզուն կարճ կ'ընէ կեանքը:

[Yergar lezun gardj gəne gyankə]

A long tongue shortens one's life.

Unit 2

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	1. Identifying things and persons 24
	2. Affirming and denying states and actions 25
Vocabulary:	1. Rooms and furniture 28
	2. Classroom 29
Grammar:	VERBS: 1. The negative forms of the present tense. 30
	2. The present tense of some irregular verbs (affirm.)31
	3. The present tense of some irregular verbs (neg.)....31
	NOUNS: Formation of the plural 32
Armenian-English Contrasts:	Word order in Armenian sentences 34
Word Formation:	Formation of compound nouns 34
Pronunciation:	Armenian syllabification..... 35
Orthography:	Exclamation marks in Armenian..... 36
Writing:	Բ ք, Գ գ, Դ դ, Ե ե, Ձ զ, Ծ ծ, Լ լ, Ք լ, Թ թ, Ի ի, Լ լ, Ծ)..... 38

I DIALOGUES

Two friends, A and B, meet in the university hallway.

- A. **Բարեւ, Անի:**
[Parev, Ani] Hello, Ani!
- B. **Բարեւ, Մերի: Դուն հոս ի՞նչ կ'ընես.**
[Parev, Meri. Tun hos inçh gənes?] Hello, Mary! What are you doing here?
- Կ'աշխատի՞ս:**
[gashkhadis?] Do you work (here)?
- A. **Ո՛չ, հայերէն կը սորվիմ:**
[Voçh, hayeren gə sorvim] No, I am studying Armenian.
- B. **Բայց դուն հայերէն գիտես, չէ՞:**
[Payçs tun hayeren kides, çhe?] But you know Armenian, don't you?
- A. **Կը հասկնամ, քիչ մըն ալ կը խօսիմ,**
[Gə hasg^onam, kiçh mən al gə khosim,] I understand [Armenian], I also speak a little,
- բայց չեմ գրեր ու չեմ կարդար:**
[payçs çhem k^orer u çhem gartar.] but I do not write and read.
- B. **Հայկական այբուբենը դժուար է:**
[Haygagan aypupenə t^ozhvar e?] Is the Armenian alphabet difficult?
- A. **Երկար է, բայց բնաւ դժուար չէ:**
[Yergar e, payçs p^onav t^ozhvar çhe] It is long, but not difficult at all.
- B. **Բոլոր գիրերը կրնա՞ս գրել:**
[Polor kirerə g^ornas k^orel?] Can you write all the letters?
- A. **Դեռ բոլորը չեմ գիտեր:**
[Te'r polorə çhem kider] I don't know them all yet.
- B. **Ամէն օր հայերէնի դաս ունի՞ք:**
[Amen or hayereni tas unik?] Do you have Armenian classes every day?
- A. **Ո՛չ, շաբաթը երկու անգամ:**
[Voçh, şhapatə yergu ankam] No, Twice a week.

- B. **Կ'ուզե՞ս քեզի հարցեր տամ:**
[Guzes kezi hartser dam?] Do you want me to ask you questions?
- A. **Ինչո՞ւ չէ: Սկսի՛նք:**
[Inçhu çhe? Ėsg^osink] Why not? Let's start!
- B. **Աս ի՞նչ է:**
[As inçh e?] What's this?
- A. **Աս դասարան է:**
[As tasaran e] This is a classroom.
- B. **Հոս ի՞նչ կայ:**
[Hos inçh ga?] What do we have here?
- A. **Սեղան մը, գրասեղաններ և աթոռներ:**
[Seghan mə, k^orasedghanner yev ato'rner] A table, desks, and chairs.
- B. **Սեղանին վրայ ի՞նչ կայ:**
[Seghanin v^ora inçh ga?] What's on the table?
- A. **Գիրքեր և տետրակներ:**
[Kirker yev dedragner] Books and notebooks.
- B. **Ուրիշ ի՞նչ կայ:**
[Urish inçh ga?] What else is there?
- A. **Մատիտներ, երկու գրիչ, ռետին մը**
[Madidner, yergu k^oriçh, redin mə] Pencils, two pens, an eraser,
- և ուրիշ շատ բաներ:**
[yev urish şhad paner] and many other things.
- B. **Հոս ո՞վ կը նստի:**
[Hos ov gə n^osti?] Who sits here?
- A. **Ուսուցիչը:**
[Usutsichə] The teacher.
- B. **Իսկ հո՞ն:**
[Isk hon?] And over there?
- A. **Հոն ուսանողները կը նստին:**
[Hon usanoghnerə gə n^ostin] The students sit there.

- B. **Պատին վրայ ի՞նչ կայ:**
[Badin v³ra inch ga?] What's on the wall?
- A. **Գրատախտակը և շատ նկարներ:**
[K³radakhdagə yev shad n³garner] The blackboard and many pictures.
- B. **Ուրի՞շ:**
[Urish?] What else?
- A. **Ժամացոյց մը:**
[Zhamatsuyts mə] A clock.
- B. **Ապրի՛ս, լավ աշակերտուհի ես:**
[Abris, lav ashagerduhi es] Good for you! You are a good pupil.

II TEXT

ԼԱՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԸ
[Lav badaskhan mə]

Այս խումբը հայերէն կը սորվի: Աշակերտները արդէն քիչ մը կը խօսին, կը գրեն
[Ays khumpə hayeren gə sorvi. Ashagerdnerə arten kich mə gə khosin, gə k³ren

և կը կարդան: Այսօր ալ հայերէն հաշուել կը սորվին: Ուսուցչուհին կը հարցնէ.
yev gə gartan. Aysor al hayeren hashvel gə sorvin. Usutschuhin gə hart³ne:

– Եթէ այս կաւիճը կիսեմ, քանի՞ կտոր կաւիճ կ'ունենամ:
– Yete ays gavidjə gisem, kani g³dor gavidj gunenam?

Աշակերտ մը կը պատասխանէ. – Երկու կտոր, օրիորդ: Ուսուցչուհին նորէն կը հարցնէ.
Ashagerd mə gə badaskhane: – Yergu g³dor, oriort. Usutschuhin noren gə hart³ne:

– Եթէ նորէն կիսեմ ամէն մէկ կտորը: – Չորս կտոր, – կ'ըսէ աշակերտը:
– Yete noren gisem amen meg g³dorə? – Chors g³dor, – g³se ashagerdə.

– Իսկ եթէ նորէն կիսեմ, քանի՞ կտոր կաւիճ կ'ունենամ:
– Isk yete noren gisem, kani g³dor gavidj gunenam?

– Կաւիճ չի մնար. փոշի կը մնայ, – կ'ըլլայ պատասխանը:
– Gavidj chi m³nar; poshi gə m³na, – gəlla badaskhanə.]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

լավ	[lav]	good
պատասխան	[badaskhan]	answer
այս	[ays]	this
խումբ	[khump]	group
սորվիլ	[sorvil]	to learn
աշակերտ	[ashagerd]	pupil (male)
աշակերտուհի	[ashagerduhi]	pupil (female)
արդէն	[arten]	already
քիչ մը	[kich mə]	a little
այսօր	[aysor]	today
ալ	[al]	too, also
հաշուել	[hashvel]	to count
ուսուցչուհի	[usutschuhi]	teacher (female)
հարցնել	[hart ³ nel]	to ask
եթէ	[yete]	if
կաւիճ	[gavidj]	chalk
կիսել	[gisel]	to cut in half
քանի՞	[kani]	how many?
կտոր	[g ³ dor]	piece
ունենալ	[unenal]	to have
պատասխանել	[badaskhanel]	to answer
օրիորդ	[oriort]	1. Miss; 2. formal term to address a female teacher
նորէն	[noren]	again
ամէն	[amen]	every, each
ըսել	[əsel]	to say
իսկ	[isk]	and, but
մնալ	[m ³ nal]	to remain
չի մնար	[chi m ³ nar]	will not remain
փոշի	[poshi]	dust
դառնալ	[tarnal]	to become, to turn
կը դառնայ	[gə tarnal]	(it) becomes, will become

IV THEMATIC GROUP OF WORD

ՄԵՆԵԱԿՆԵՐ ԵՒ ԿԱՐԱՍԻ [Senyagac yev garazi] ROOMS AND FURNITURE

տուն	[dun]	house, home
պատուհան	[baduhan]	window
դուռ	[tur]	door
տախտակամած	[dakhdagamadz]	floor
առաստաղ	[arastagh]	ceiling
խոհանոց	[khohanots]	kitchen
հիւրասենեակ	[hürasenyag]	living room
ճաշասենեակ	[djashasenyag]	dining room
ննջասենեակ	[n ³ nchasenyag]	bedroom
աշխատասենեակ	[ashkhadasenyag]	study room
միջանցք	[michantsk]	corridor, hallway
մուտք	[mutk]	entrance
լողարան	[logharan]	bathroom
պէտքարան	[betkaran]	toilet
պատշգամ	[bad ³ shkam]	balcony
սեղան	[seghan]	table
աթոռ	[ator]	chair
բազկաթոռ	[pazgator]	armchair
վերմակ	[vermag]	blanket
գորգ	[kork]	carpet
բազմոց	[pazmots]	couch
մահճակալ	[mahjagal]	bed (piece of furniture)
անկողին	[angoghin]	bed (mattress+bedding)
հայելի	[hayeli]	mirror
պահարան	[baharan]	cupboard, cabinet
պատի ժամացոյց	[badi zhamatsuyts]	clock
հեռաձայն	[heratsayn]	telephone
հեռատեսիլ, հեռուստացոյց	[heradesil, herustatsuyts]	television set
ձայնասփիւռ	[tsaynaspür]	radio
վարագոյր	[varakuyr]	curtain
սփռոց	[s ³ protts]	tablecloth
ծաղկաման	[dzaghgaman]	vase
ջահ	[chah]	chandelier
լուսամփոփ	[lusampop]	lampshade

ԴԱՍԱՐԱՆ	[Tasaran]	CLASSROOM
ուսուցիչ/ուսուցչուհի	[usutsich/usutschuhi/]	teacher (male/female)
աշակերտ/աշակերտուհի	[ashagerd/ashagerduhi]	pupil (male/female)
գրասեղան	[k ³ rasedghan]	desk
գրատախտակ	[k ³ radakhdag]	blackboard
գրադարան	[k ³ rataran]	bookshelf, library
դարակ	[tarag]	drawer
կաւիճ	[gavidj]	chalk
պատ	[bad]	wall
քարտէզ, քարտէս	[kardez, kardes]	map
նկար	[n ³ gar]	picture
գիրք	[kirk]	book
դասագիրք	[tasakirk]	textbook
բառարան	[pararan]	dictionary
տետրակ	[dedrag]	notebook
էջանշան	[echan ³ shan]	bookmark
մատիտ	[madid]	pencil
գրիչ	[k ³ rich]	pen
գրչատուփ	[k ³ rchadup]	pen box
գրչաման	[k ³ rchaman]	penholder
թուղթ	[tught]	paper
թերթ	[tert]	sheet of paper, newspaper
ուետին	[redin]	eraser
քանակ	[kanag]	ruler
ցուցափայտ	[tsutsapayd]	pointer
հաշուիչ	[hashvich]	calculator
համակարգիչ	[hamagarkich]	computer
պայուսակ	[bayusag]	bag
գրապահարան	[k ³ rabaharan]	bookcase
գրասենեակ	[k ³ rasenyag]	office
լսարան	[l ³ saran]	auditorium
նստարան	[n ³ staran]	bench
թղթապանակ	[t ³ ghtabanag]	file
ամպիոն	[ambion]	pulpit
բեմահարթակ	[pemahartag]	podium, stage

V GRAMMAR

A. VERBS

1. The negative forms of the present tense

To negate actions, Armenian usually uses the negative marker չ- [ch-]. Some irregular verbs build negative forms simply by prefixing չ- to the respective affirmative forms. Compare: ունիմ → չունիմ [unim → chunim] *I have* → *I don't have*, եմ → չեմ [em → chem] *I am* → *I am not*.

եմ → չեմ, ես → չես, է → չէ, ենք → չենք, էք → չեք, են → չեն
[em → chem] [es → ches] [e → che] [enk → chenk] [ek → chek] [en → chen]

- (Ես) յոյն չեմ: [(Yes) huyn chem] *I am not Greek.*
- (Դուն) հայ չես: [(Tun) hay ches] *You are not Armenian.*
- (Ան) ամերիկացի չէ: [(An) amerigatsi che] *He/she is not American.*
- (Մենք) հոն չենք: [(Menk) hon chenk] *We are not there.*
- (Դուք) հոս չեք: [(Tuk) hos chek] *You are not here.*
- (Անոնք) շատ չեն: [(Anonk) shad chen] *They are not many.*

Regular verbs form their present tense (negative) by combining the auxiliary verb եմ [em] → չեմ [chem] (see above) with a participle ending in -եր, -իր or -ար:

Infinitive	→ Participle	Negative form
1. գրել [kərel]	→ գրեր [k ^ə rer]	→ չեմ գրեր [chem k ^ə rer] <i>I do not write</i>
2. խօսիլ [kʰosil]	→ խօսիր [kʰosir]	→ չեմ խօսիր [chem kʰosir] <i>I do not speak</i>
3. կարդալ [gartal]	→ կարդար [gartar]	→ չեմ կարդար [chem gartar] <i>I do not read</i>

INDICATIVE MOOD

Present tense (negative)

գրել [k ^ə rel] <i>to write</i>	խօսիլ [kʰosil] <i>to speak</i>	կարդալ [gartal] <i>to read</i>
չեմ գրեր [chem k ^ə rer]	չեմ խօսիր [chem kʰosir]	չեմ կարդար [chem gartar]
չես գրեր [ches k ^ə rer]	չես խօսիր [ches kʰosir]	չես կարդար [ches gartar]
չի* գրեր [chi k ^ə rer]	չի խօսիր [chi kʰosir]	չի կարդար [chi gartar]
չենք գրեր [chenk k ^ə rer]	չենք խօսիր [chenk kʰosir]	չենք կարդար [chenk gartar]
չեք գրեր [chek k ^ə rer]	չեք խօսիր [chek kʰosir]	չեք կարդար [chek gartar]
չեն գրեր [chen k ^ə rer]	չեն խօսիր [chen kʰosir]	չեն կարդար [chen gartar]

* Note that in conjugation չի [chi] is used rather than the regular form չէ [che] (see higher on this page).

2. The present tense of some irregular verbs (affirmative)

Some frequently used irregular verbs require special attention. For example, the conjugation of the verbs գիտնալ *to know* and կարենալ [garenal] *to be able* in the present indicative tense (affirmative) is irregular as the particle կը [gə] is not used.

գիտնալ [kidnal] <i>to know</i>		կարենալ [garenal] <i>to be able</i>	
(Ես [yes])	գիտեմ [kidem]	կրնամ [g ^ə nam]	
(Դուն [tun])	գիտես [kides]	կրնաս [g ^ə mas]	
(ան [an])	գիտէ [kide]	կրնայ [g ^ə na]	
(մենք [menk])	գիտենք [kidenk]	կրնանք [g ^ə mank]	
(դուք [tuk])	գիտէք [kidek]	կրնաք [g ^ə mak]	
(անոնք [anonk])	գիտեն [kiden]	կրնան [g ^ə man]	

3. The present tense of some irregular verbs (negative)

Besides the auxiliary verb եմ → չեմ [em → chem] *I am* → *I am not*, there are two more irregular verbs that have irregular negative forms: կամ [gam] *I exist* → չկամ [ch^əgam] *I don't exist*, ունիմ [unim] *I have* → չունիմ [chunim] *I don't have*.

Present tense (negative)

կամ [gam] <i>I exist</i>		ունիմ [unim] <i>I have</i>	
չկամ [ch ^ə gam]	<i>I don't exist</i>	չունիմ [chunim]	<i>I don't have</i>
չկաս [ch ^ə gas]	<i>You don't exist</i>	չունիս [chunis]	<i>You don't have</i>
չկայ [ch ^ə ga]	<i>He/she doesn't exist</i>	չունի [chuni]	<i>He/she doesn't have</i>
չկանք [ch ^ə gank]	<i>We don't exist</i>	չունինք [chunink]	<i>We don't have</i>
չկաք [ch ^ə gak]	<i>You don't exist</i>	չունիք [chunik]	<i>You don't have</i>
չկան [ch ^ə gan]	<i>They don't exist</i>	չունին [chunin]	<i>They don't have</i>

When verbs have an initial vowel, the negative particle չի [chi] in the 3rd person singular is contracted to չ' [ch] and joined to the verb

Compare:

չի + ըլլար [chi+əllar]	→ չ'ըլլար [chəllar]	<i>It is not done</i>
չի + ըներ [chi+əner]	→ չ'ըներ [chəner]	<i>He/she does not do</i>
չի + երթար [chi+yertar]	→ չ'երթար [chertar]	<i>He/she does not go</i>
չի + ուզեր [chi+uzer]	→ չ'ուզեր [chuzer]	<i>He/she does not want</i>
չի + արժեր [chi+arzhēr]	→ չ'արժեր [charzhēr]	<i>It is not worth it</i>
չի + ըսեր [chi+əser]	→ չ'ըսեր [chəser]	<i>He/she does not say</i>

B. NOUNS

Formation of the plural

Most Armenian countable nouns form the plural by adding one of two suffixes to the stem: **-եր** [-er] for monosyllabic nouns and **-ներ** [-ner] for nouns consisting of more than one syllable:

լոյս [luys] <i>light</i>	→	լոյսեր [luyser] <i>lights</i>
գորգ [kork] <i>carpet</i>	→	գորգեր [korker] <i>carpets</i>
մատիտ [madid] <i>pencil</i>	→	մատիտներ [madidner] <i>pencils</i>
պատուհան [baduhan] <i>window</i>	→	պատուհաններ [baduhanner] <i>windows</i>

Only a certain group of monosyllabic nouns form the plural with **-ներ**.*

լեռ [leɾ] <i>mountain</i>	→	լեռներ [leɾner] <i>mountains</i>
թոռ [toɾ] <i>grandchild</i>	→	թոռներ [toɾner] <i>grandchildren</i>
մատ [mad] <i>finger</i>	→	մատներ [madner] <i>fingers</i>
դուռ [tuɾ] <i>door</i>	→	դուռներ [tuɾner] <i>doors</i>

The suffix **-ներ** is also added to “one-and-a-half-syllable” nouns that have only one written vowel, but are pronounced as more than one syllable because of the transitory (i.e. not written but pronounced) sound [ə] between consonants (see p. 35 in this Unit):

նկար [n˚gar] <i>picture</i>	→	նկարներ [n˚garner] <i>pictures</i>
սկիզբ [˚skizp] <i>beginning</i>	→	սկիզբներ [˚skizpner] <i>beginnings</i>

But: տետր [ded˚r] *copy-book* → տետրեր [dedrer] *copy-books***
կայսր [gays˚r] *Emperor* → կայսրեր [gaysrer] *Emperors***

Compound nouns take the ending **-եր** if their last component is a monosyllabic noun:

դասագիրք [tasakirk] <i>textbook</i>	→	դասագիրքեր [tasakirker] <i>textbooks</i>
չոգենավ [shokenav] <i>steamboat</i>	→	չոգենավեր [shokenaver] <i>steamboats</i>

However, if the second component is a verbal derivation that is not used as an independent noun, the compound noun takes **-ներ**. Such nouns indicate acting persons:

ստախօս [s˚dakhos] <i>liar</i>	→	ստախօսներ [s˚dakhosner] <i>liars</i>
ձկնորս [ts˚gnors] <i>fisherman</i>	→	ձկնորսներ [ts˚gnorsner] <i>fishermen</i>

When the monosyllabic parts of a compound noun are joined without connecting vowels (see p. 34), they take the suffix **-ներ**. The same applies to compounds ending in **-գիր** and **-պետ**:

* Originally, **ն** belonged to the stem of these monosyllabic nouns. Compare *դուռն* [duɾ˚n] *door*, *լեռն* [leɾ˚n] *mountain*, *գառն* [gaiɾ˚n] *lamb*, *մատն* [mad˚n] *finger*, etc., in Classical Armenian. Modern Armenian has dropped the final **ն** in the singular, but retained it in the plural.

** Note that in the plural [ə] is not pronounced; these words form their plural as monosyllabic nouns.

գրագիր [k˚rakir] <i>clerk</i>	→	գրագիրներ [k˚rakirner] <i>clerks</i>
կէսօր [gesor] <i>midday</i>	→	կէսօրներ [gesorner] <i>middays</i>
ջրհոր [ch˚rhor] <i>well, cistern</i>	→	ջրհորներ [ch˚rhorner] <i>wells, cisterns</i>
բռնապետ [p˚rnabed] <i>tyrann</i>	→	բռնապետներ [p˚rnabedner] <i>tyranns</i>

Before the plural suffix **-ներ**, words ending in a silent ‘յ’ drop this letter:

արքայ [arka] <i>king</i>	→	արքաներ [arkaner] <i>kings</i>
երեկոյ [yerego] <i>evening</i>	→	երեկոներ [yeregoner] <i>evenings</i>

Along with the more common **-եր/-ներ** forms, nouns may have additional plural forms. For example, some nouns ending in **-(ա)ցի** [(a)tʃi] take the archaic plural suffix **-ք** [k]:

գիւղացի [kügħatsi] <i>peasant</i>	→	գիւղացիք or գիւղացիներ <i>peasants</i>
գերմանացի [kermanatsi] <i>German</i>	→	գերմանացիք or գերմանացիներ <i>Germans</i>
տեղացի [deghatsi] <i>local (person)</i>	→	տեղացիք or տեղացիներ <i>locals</i>

Other irregular plural formations include:

անձ [ants] <i>person</i>	→	անձինք [antsink] or անձեր <i>persons</i>
մարդ [mart] <i>human being, man</i>	→	մարդիկ or մարդեր <i>human beings, men</i>
կին [gin] <i>woman</i>	→	կանայք or կիներ <i>women</i>
տիկին [digin] <i>madam, Mrs.</i>	→	տիկնայք or տիկիներ <i>ladies</i>

Note that after such quantifiers as *քանի՞* [kani˚] *how many?*, *քանի մը* [kani mə] *a few*, etc., and after numerals, nouns are often used in the singular:

– քանի՞ կտոր [kani g˚dor˚] <i>how many pieces?</i> (lit.: how many piece?)
– Չորս կտոր [chors g˚dor] <i>four pieces</i> (lit.: four piece).
– քանի՞ շերտ [kani sherd˚] <i>how many slices?</i> (lit.: how many slice?)
– քանի մը շերտ [kani mə sherd] <i>a few slices</i> (lit.: a few slice).

Compare also: *քանի մը ժամ* [kani mə zham] *a few hours*, *ութ շերտ* [ut sherd] *eight slices*, *հարիւր հոգի* [harür hoki] *a hundred people* (lit.: a hundred soul), *տասը զինուոր* [dasə zinvor] *ten soldiers*, etc.

However, after *բոլոր* [polor] *all* and *անթիւ* [antiv] *countless*, the plural form of the noun is used.

բոլոր բառերը [polor paɾerə] <i>all the words</i>
անթիւ գոյներ [antiv kouyner] <i>countless colors</i>

After *շատ* [shad] *many* and *քիչ* [kich] *few*, both singular and plural may follow:

շատ բան [shad pan] or շատ բաներ [shad paner] <i>many things</i>
քիչ մարդ [kich mart] or քիչ մարդիկ [kich martig] <i>few people</i>

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Word order in Armenian sentences

The normal word order of an English sentence is SVO (Subject–Verb–Object). Armenian has predominantly an SOV (Subject–Object–Verb) order. Thus, in a simple Armenian clause, be it a statement, a question, or a command, the verb tends to occupy the final position:

S	O	V	S	O	V	S	O	V
(Դուն) հայերէն կը խօսիս:	(Դուն) հայերէն կը խօսի՞ս:	(Դուն) հայերէն խօսէ՛:						
[(Tun) hayeren gə khosis]	[(Tun) hayeren gə khosis?]	[(Tun) hayeren khose!]						
((You) Armenian speak)	((You) Armenian speak?)	((You) Armenian speak!)						
You speak Armenian.	Do you speak Armenian?	Speak Armenian!						

VII WORD FORMATION

Formation of compound nouns

Armenian compound nouns are typically made up of two base elements:

- a) noun + noun: գետափ [kedap] *riverbank* ← (գետ + փ *river + bank*)
 b) noun + verb: մարդասպան [martaspan] *murderer* ← (մարդ + սպան- [ել] *human + kill*)
 d) verb + noun: գրասեղան [k²rasedhan] *desk* ← (գր- [ել] + սեղան *write + table*)
 c) adjective + noun: լիալուսին [lialusin] *full moon* ← (լի + լուսին *full + moon*)
 d) pronoun + verb: ինքնաշարժ [inknasharzh] *car* ← (ինք + շարժ [իլ] *self + move*)

Compound nouns are formed with or without a connecting vowel. The following two compound nouns are connected directly, without a connecting vowel:

- կէսօր [gesor] *midday* ← (կէս + օր *half + day*)
 ծովեզերք [dzovezerk] *seashore* ← (ծով + եզերք *sea + shore*)

More commonly, however, the two base elements are joined by the connecting vowel *-w*:

- հիւրասենեակ [hürasenyag] *living room* ← (հիւր + w + սենեակ) *(guest + conn. + room)*
 հարցազրոյց [hartsaz²ruyts] *interview* ← (հարց + w + զրոյց) *(question + conn. + talk)*

When the first element ends in *-h*, this vowel contracts with the connecting *w* to *ե* (*h + w = ե*):

- գինետուն [kinedun] *wine cellar* ← (գինի + w + տուն *wine + conn. + house*)
 շոգեկառք [shokegark] *train* ← (շոգի + w + կառք *steam + conn. + car*)

Base elements of compound nouns may also be joined by the connecting particle *- ու - [u]* and:

- այբուբեն [aypupen] *alphabet* ← (այբ + ու + բեն *a-and-b*)
 կերուխում [gerukhum] *feast* ← (կեր + ու + խում *eat-and-drink*)

In Armenian word formation, it is common for some vowels to alternate. For instance, *ի* [i] and *ու* [u] shift to unwritten but pronounced *ը* [ʔ], *ոյ* [uy] to written *ու* [u], etc. (see Unit 6, pp. 123-124). Compare:

- սին [sin] *vain* → սնասպարծութիւն [s²nabardzutyun] *vanity*
 սուտ [sud] *lie* → ստախօս [s²dakhos] *liar*
 լոյս [luys] *light* → լուսամփոփ [lusampop] *lampshade*,

VIII PRONUNCIATION

Armenian syllabification

Armenian words form as many syllables as the number of vowels they contain:

- one syllable: պատ [bad] *wall*
 two syllables: բետին [redin] *eraser*
 three syllables: պայուսակ [bayusag] *bag*, etc.

However, this rule does not hold for all Armenian words. Consonants in certain positions of words can be syllabic, i.e. they form a syllable by themselves. Some words with only one vowel may also form two or more syllables. Compare:

նկար [n²gar] *picture*: (graphically one vowel, but phonetically two syllables due to the insertion of an [ʔ] between *ն* and *կ*).

մկրտել [m²g²rdeɫ] *to baptize* (graphically one vowel, but phonetically three syllables due to the insertion of an [ʔ] after *մ* and between *կ* and *ր*).

As seen above, reading two or more consonants together frequently requires the insertion of the transitory vowel [ʔ], which is not written between consonants, but it is pronounced. There are some rules governing this syllabification. For instance, [ʔ] is pronounced but not written before *ւ*, *զ*, and *չ* in initial position when followed by the plosive consonants *բ*, *պ*, *փ*, *գ*, *ք*, *կ*, *տ*, and *թ* (see Unit 10, p. 206):

- շտապ [ʔsh²tab] *quick* (graphically one vowel, but phonetically two syllables)
 զգույշ [ʔzkuysh] *cautious* (graphically one vowel, but phonetically two syllables).

IX ORTHOGRAPHY

Exclamation marks in Armenian

There are in Armenian two exclamation marks, the stress or acute mark (´) and the extension mark (˘). On the whole, they correspond to the English exclamation mark (!). Like the question mark (°) (see Unit 1, p. 17), they do not appear at the end of the sentence, but are rather superscripts. Both signs are placed on the stressed syllable of the emphasized word. The accent or acute mark (´) is placed:

1. over words, mostly verbs, stressed in an imperative sentence:

Գիրքս տո՛ւր:

[Kirk³s dur!]

Give me my book!

2. over the prohibitive particle մի՛ [mi!] *don't*:

Մի՛ խօսիր:

[Mi khosir!]

Don't speak!

3. over names of persons or words addressed to people:

Արամ, ես հոս եմ:

[Aram, yes hos em]

Aram, I am here!

Օրիորդ, այս բառը չեմ հասկնար:

[Oriort, ays parə chem hasg³nar.]

Miss, I do not understand this word.

Պարոն, ձեր անունը ի՞նչ է:

[Baron, tser anunə inch e?]

Sir, what is your name?

4. over one-word replies used as strong assertions:

– Թերթս բերի՞ր: – Այո՛: or: Ո՛չ: or: Անշուշտ:

[–Tert³s perir? – Ayo! or: Voçh! or: Anshusht!]

Did you bring my newspaper? Yes! or: No! or: Of course!

5. In sentences where այո՛ [ayo] *yes*, ո՛չ [voçh] *no*, and չէ՛ [che] *no* serve to emphasize an affirmation or negation:

Այո՛, մենք պիտի յաղթենք:

[Ayo, menk bidi haghtenk]

Yes, we will prevail!

Այդ նկատողութիւնը, ո՛չ, չեմ ընդունիր:

[Ayt n³gadoghutyunə, voçh, chem əntounir.]

This remark, no, I don't accept it.

Չէ՛, սա չեղաւ:

[Che, sa cheghav.]

No, this is not done.

6. over more prominent words singled out in a sentence:

Իմ մատիտը կ'ուզեմ: or: **Իմ մատիտը կ'ուզե՛մ:**

[Im madid³s guzem or: Im madid³s guzem]

I want my pencil. or: I want my pencil!

The extension mark (˘) appears in passionate speech where stressed vowels are prolonged to express emotion. It is placed:

1. over greetings, welcoming expressions, congratulations, wishes, etc.:

– Ողջոյն: or: Շնորհակո՛ր: or: Բարո՛վ հազնիս:

[Voghçhuyn! or Sh³norhavor! Parov haknis!]

Greetings! or: Congratulations! or: Wear it in health!

2. over interrogative pronouns that initiate sentences expressing feelings such as admiration, regret, astonishment, etc.:

Ի՞նչ մարդ է: or: **Ո՛վ կը սպասէր:** or: **Ո՛ւր են այն օրերը:**

[Inç mart e! or: Ov g³spaser! or: Ur en ayn orerə!]

What a person! or: Who would expect it! or: Where are those days!

3. over the majority of interjections:

Վա՛խ: or: **Ափսո՛ս:** or: **Վա՛յ:**

[Vakh! or: Apsos! or: Vay!]

Woe! or: What a shame! or: Ouch!

4. when interjections are compounded and two or three units are reiterated, each unit carries an extension mark:

փի՛ս-փի՛ս or **վա՛յ-վա՛յ-վա՛յ** or **վա՛խ-վա՛խ-վա՛խ**

[pis-pis!] [vay-vay-vay] [vakh-vakh-vakh]

Pish-pish! Ouch! Woe!

X WRITING

բ, բան, գ, գառ, դ, դուռ, ե, ես, զ, զոհ

Բ, Բան, Գ, Գառ, Դ, Դուռ, Ե, Ես, Զ, Զոհ

բ,	բան,	գ,	գառ,	դ	դուռ,	ե,	ես,	զ,	զոհ
Բ,	Բան,	Գ,	Գառ,	Դ,	Դուռ,	Ե,	Ես,	Զ,	Զոհ
[p]	[pan]	[k]	[kaɾ]	[t]	[tuɾ]	[ye]	[yes]	[z]	[zoh]

Blank handwriting practice lines.

է, էհ, ի, իմ, լ, լալ, ը, ըսել

Է, Էհ, Ի, Իմ, Լ, Լալ, Ը, Ըսել

է,	էհ,	ի,	իմ,	լ,	լալ,	ը,	ըսել
Է,	Էհ,	Ի,	Իմ,	Լ,	Լալ,	Ը,	Ըսել
[e]	[eh!]	[i]	[im]	[l]	[lal]	[ə]	[əsɛl]

Blank handwriting practice lines.

XI EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. Այս խումբը հայերէն	կը խօսինք:
b. Ան քանի՞ կտոր կաւիճ	կը սորվի:
c. Մենք չորս լեզու	կը կարդա՞ս:
d. Մարի՛, հայերէն լաւ	գիտես:
e. Ես հայերէնը շատ	է:
f. Դուն քանի՞ լեզու	ունի:
g. Աս լաւ պատասխան	կը սիրեմ:

2. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. Կարինէն անգլերէն	չեն խօսիր:
b. Դուք ճապոներէն	չի գրեր:
c. Մէրին և Ճոնը հայերէն	չ'ուզեր խօսիլ:
d. Արմէնը չինարէն	չեն գրեր:
e. Դուն սպաներէն	չեմ կրնար սորվիլ:
f. Ես գերմաներէն	չես գիտեր:
g. Անոնք յունարէն	լաւ չէք խօսիր:

3. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, d, and e. Replace the verb կարդալ by խօսիլ and գրել.

- A. Դուն անգլերէն կը կարդա՞ս:
 B. Այո՛, շատ լաւ կը կարդամ:
- A. Դուք հայերէն կը կարդա՞ք:
 B. Այո՛, բայց դեռ լաւ չենք կարդար:
- A. Մարին հայերէն կը կարդա՞յ:
 B. Այո՛, բայց լաւ չի կարդար:
- A. Կր սիրե՞ս հայերէն կարդալ:
 B. Այո՛, միշտ կը կարդամ:
- A. Աշակերտները լաւ կը կարդա՞ն:
 B. Ո՛չ, շատ լաւ չեն կարդար:

4. Answer the questions according to the pattern.

- Այս բառը գիտե՞ս: Ես շատ բառեր գիտեմ:
- Հայերէն գիրք մը ունի՞ք: Մենք ...
- Տետրակ մը կ'ուզե՞ս: Ես ...

- d. Ան սխալ կ'ընէ՞: Ան ...
 e. Օտար լեզու մը գիտե՞ս: Ես ...
 f. Այստեղ մատիտ մը կա՞յ: Այստեղ ...
 g. Հայ ուսանող մը գիտէ՞ք: Մենք ...

5. Complete the sentences.

- a. Ան քանի՞ մատիտ ունի: Ան երկու մատիտ ունի:
 b. Քանի՞ նկար ունիս: Ես (10) ... ունիմ:
 c. Մարին քանի՞ բառ գիտէ: Մարին շատ ... գիտէ:
 d. Գրադարանը շատ գիրքեր ունի: Հազար ... :
 e. Հայկական այբուբենը քանի՞ գիր ունի: (38) ... :
 f. Այստեղ քանի՞ ուսանող հայերէն կը սորվի: Բոլոր ... :
 g. Շաբաթը քանի՞ անգամ հայերէն ունիս: (2) ... :

6. Complete the sentences with an appropriate form of the verb գիտնալ.

- a. Ան շատ լաւ գերմաներէն գիտէ:
 b. Ես քիչ մը չինարէն ... :
 c. Դուք լաւ անգլերէն ... :
 d. Դուք ալ հայերէն ... :
 e. Մենք քիչ մը ռուսերէն ... :
 f. Անոնք իտալերէն ... :

7. Complete the sentences with an appropriate form of the verb կարենալ.

- a. Ան իտալերէն լաւ կրնայ խօսիլ:
 b. Դուք հայերէն լաւ ... կարդալ :
 c. Ես գերմաներէն լաւ չեմ ... խօսիլ:
 d. Մենք կանադացի ենք: Անգլերէն և ֆրանսերէն ... խօսիլ:
 e. Մէրին սպաներէն չի ... կարդալ:
 f. Անոնք իտալերէն ... գրել:

8. Form sentences using the verb ուզել.

- a. Ան/հոս/նստիլ: Example: Ան կ'ուզէ հոս նստիլ:
 b. Դուք/հայերէն/սորվիլ:
 c. Միլվա/Արամ/քննել:
 d. Մենք/ուսուցիչը/տեսնել:
 e. Մէրի/հայերէն/սորվիլ:
 f. Անոնք/ժամացոյց մը/տեսնել:

9. Use appropriate forms of եմ and ունենալ.

- a. Ես ամերիկացի ..., իսկ ան հայ ... :
 b. Մատիտները ո՞ւր ... :
 c. Մարին քանի՞ գիրք ... :
 d. Անուշի ի՞նչ ... :
 e. Հայկական այբուբենը 38 գիր ... :
 f. Մենք շատ լաւ ուսուցչուհի մը ... :
 g. Ո՞ւր ... աշակերտները:

10. Answer the questions in a negative form:

- a. Դուք հայերէն գիտե՞ս: Ո՛չ, չեմ գիտեր:
 b. Ան հաշուել գիտէ՞: Ո՛չ, ...
 c. Դուք գերմանացի՞ էք: Ո՛չ, ...
 d. Դուք հայերէն լաւ կը գրե՞ս: Ո՛չ, ...
 e. Անոնք կաւիճ ունի՞ն: Ո՛չ, ...
 f. Անոնք չինարէն կը կարդա՞յ: Ո՛չ, ...
 g. Անոնք յունարէն կը խօսի՞ն: Ո՛չ, ...

11. Translate the following sentences.

- a. The room has three windows.
 b. Can you write all the letters?
 c. How many pictures do you have?
 d. I know a few words.
 e. You have many books.
 f. All students learn Armenian.
 g. I have all the notebooks.

12. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Այս խոսմբը ի՞նչ կը սորվի:
 b. Աշակերտները քիչ մը հայերէն կը խօսի՞ն:
 c. Ուսանողները հայերէն գրել գիտե՞ն:
 d. Անոնք կարդալ ալ գիտե՞ն:
 e. Այսօր ի՞նչ կը սորվին:
 f. Ուսանողը լաւ կը պատասխանէ՞:

XII PROVERBS

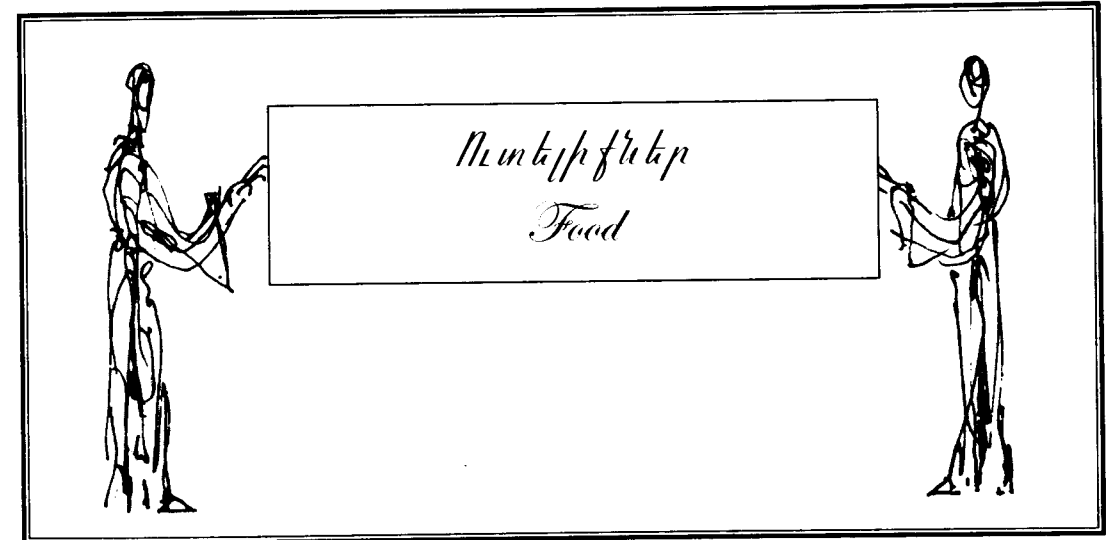
Գիտություն - հարստություն:
 [Kidutyun — har³stutyun]
Education — wealth.

Ուսում ստացածը անօթի չի մնար:
 [Usum ³statsadzə anoti çhi m³nar]
The educated won't remain hungry.

Կարգավր ոսկի ավարանջան է:
 [Gartalə voski abaranchan e]
Education is a golden bracelet.

Սև գիրքը կարմիր օրեր կը բերէ:
 [Sev kirkə garmir orer gə pere]
The black book brings red days.
 (Black is a metaphor for the color of the print,
 and red for bliss and happiness.)

Unit 3

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Making requests and responding to them	44
Vocabulary:	Food	48
Grammar:	VERBS: 1. The present tense of single-syllable verbs	50
	2. Armenian equivalents for the English 'to be' ..	50
	POSSESSIVES: Possessive adjectives, possessive articles, and possessive pronouns	52
Armenian-English Contrasts:	Gender and 3rd-person pronouns in Armenian	54
Word Formation:	Formation of abstract nouns.....	55
Pronunciation:	The letters Մ ծ, Յ ց, and Ձ ճ.....	56
Orthography:	Ե ե or է է?.....	57
Writing:	Խ ք, Մ ծ, Կ կ, Ձ ճ, Ղ ղ, Յ ց, Յ յ, Շ շ, Ջ յ, Պ պ ..	58

I DIALOGUES

1. *In class: A and B are classmates. They address each other informally:*

- A. **Կը հաճի՞ս գրիչդ ինձի տալ:**
[Gə hadjis k^orich^ot indzi dal?] Would you please give me your pen?
- B. **Հրամմէ՛, բայց նորէն ետ կը բերե՞ս:**
[Hramme, payts noren yed gə peres?] Here you are, but would you bring it back?
- Սա իմ միակ գրիչն է:**
[sa im miag k^orichn e] This is my only pen.

- A. **Կ'ուզե՞ս քեզի մատիտս տամ:**
[Guzes kezi madid^os dam] Do you want me to give you my pencil?

2. *In the office: A and B are colleagues. A addresses B formally:*

- A. **Պարոն Պալեան, աս ձեր հաշուիչն է:**
[Baron Balyan, as tser hashvichn e?] Mr. Balyan, is this your calculator?
- B. **Այո՛, ինչո՞ւ կը հարցնէք:**
[Ayo, inchu gə hart^onek?] Yes, why do you ask?
- A. **Մէկ վայրկեանով ինձի կու տա՞ք:**
[Meg vayrgyanov indzi gu dak?] Would you give it to me for a moment?
- B. **Անշուշտ, հրամմեցէ՛ք:**
[Anshusht, hrammetsek!] Of course, here you are!

3. *In the students' residence: A and B live together. A has just returned from shopping:*

- A. **Օհ, շատ ծարաւ եմ:**
[Oh, shad dzarav em] Oh, I am very thirsty!
- Մինաս, կը հաճի՞ս ինձի**
[Minas, gə hadjis indzi] Minas, would you be so kind
- գաւաթ մը ջուր բերել:**
[kavat mə chur perel?] as to bring me a glass of water?
- B. **Սիրով: Պա՞ղ ջուր կ'ուզես:**
[Sirov. Bagh chur guzes?] Gladly. Do you want cold water?

- A. **Այո՛, եթէ կարելի է:**
[Ayo, yete gareli e] Yes, if it's possible.
- B. **Հրամմէ՛:**
[Hramme!] Here you are.
- A. **Շնորհակալ եմ:**
[Sh^onorhagal em] Thank you.
- B. **Չ'արժեք:**
[Charzher] You are welcome.
4. *At the table: The siblings A and B are having lunch together:*
- A. **Բարի ախորժակ:**
[Pari akhorzhag!] Bon appetit!
- B. **Քեզի ալ:**
[Kezi al] The same to you.
- Արմէն, ինձի աղը կու տա՞ս:**
[Armen, indzi aghə gu das?] Armen, would you pass me the salt?
- A. **Հրամմէ՛. հաց ալ կ'ուզե՞ս:**
[Hramme, hats al guzes?] Here you are. Would you like some bread, too?
- B. **Այո՛, եթէ կարելի է, կտոր մը լավաշ:**
[Ayo, yete gareli e, g^odor mə lavash] Yes, if it is possible. A piece of *lavash*.
- A. **Շնորհակալ եմ: Ի՛նչ համով ճաշ է:**
[Sh^onorhagal em. Inch hamov djash e!] Thank you. What a delicious meal!
- B. **Ինձի քիչ մըն ալ թան կը լեցնե՞ս:**
[Indzi kich mən al tan gə lets^ones?] Would you also pour me some *tan*?
- A. **Սիրով, հրամմէ՛: Բայց հիմա ես ալ**
[Sirov, hramme. Payts hima yes al] Certainly, here you are! But now I would also
- կ'ուզեմ ճաշել: Աղցանը կու տա՞ս:**
[guzem djashel. Aghtsanə gu das?] like to eat. Would you pass me the salad?
- B. **Խնդրեմ: Անուշ ըլլայ: Ուրի՞շ:**
[Kh^ontrem. Anush əlla. Urish?] Here you are! Enjoy it! Anything else?

- A. **Գաւաթ մը գինի կը լեցնե՞ս:** Would you fill me a glass of wine?
[Kavat mə kini gə lets^ənes?]
- B. **Ահա՛ւասիկ:** Here you are!
[Ahavasig]
- A **Կենա՛ցդ:** To your health!
[Genats^ət!]

II TEXT

PRUNUS ARMENIACA

Ամէն տարի Ամերիկայէն շատ զբօսաշրջիկներ կու գան Հայաստան: Այս ամառ ալ
[Amen dari Amerigayen shad ^əsposash^ərçhign^əer gu kan Hayastan. Ays amar al

տիկին Սմիթն այստեղ է: Անոր առաջնորդը Կարինէն է, երեւանցի ուսանողուհի մը:
digin Smith aystegh e. Anor arachnortə Garinen e, yerevantsi usanoghuhⁱ mə.

Ամէն օր նոր տեղեր կ'այցելեն: Այսօր Կարինէն զայն Երեւանի կեդրոնական շուկան
Amen or nor deggher gaytselen. Aysor Garinen zayn Yerevani getronagan shugan

կը տանի: — Ի՛նչ հիանալի շէնք է Երեւանի կեդրոնական շուկան, — կ'ըսէ տիկին
gə dani. Inch hianali shenk e Yerevani getronagan shugan, gəse digin

Սմիթը: — Եւ ի՛նչ գեղեցիկ ու թարմ են ձեր բանջարեղէնները, մանաւանդ ձեր պտուղ-
Smith. Yev inch keghetsig u tarm en tser panchareghennerə, manavant tser b^ədugh-

ները, դեղձն ու խաղողը, սեխն ու ձմերուկը: Հապա ծիրա՞նը: Քանի՛ տեսակներ, ինչ-
nerə, teghtsn u khaghoghə, sekhn u ts^əmerugə. Haba dziranə? Kani desagner, inch-

պիսի՛ գոյներ, ի՛նչ առատութիւն, ինչպիսի՛ գեղեցկութիւն:
bisi kuyner, inch aradutyun, inchpisi keghetsgutyun!

— **Գիտէ՞ք որ Հայաստանը ծիրանի հայրենիքն է:** prunus armeniaca է անոր լատիներէն
Kidek vor Hayastanə dzirani hayrenikn e? prunus armeniaca e anor ladinere

անունը, — կ'ըսէ Կարինէն, — **այսինքն հայկական սալոր:** — Անոր համար է, որ ծիրանը
anunə, gəse Garinen, aysink^ən haygagan salor. Anor hamar e, vor dziranə

հոս այսքան համեղ է, կ'ըսէ տիկին Սմիթը:
hos ayskan hamegh e, gəse digin Smithə.]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

ամէն	[amen]	every, each	շէնք	[shenk]	building
տարի	[dari]	year	գեղեցիկ	[keghetsig]	beautiful
շատ	[shad]	many, much	թարմ	[tarm]	fresh
զբօսաշրջիկ	[^ə sposash ^ə rçhig]	tourist	ձեր	[tser]	your
գալ	[kal]	to come	բանջարեղէն	[panchareghen]	vegetable
կու գան	[gu kan]	they come	մանաւանդ	[manavant]	especially
այս	[ays]	this	պտուղ	[b ^ə dugh]	fruit
ամառ	[amar]	summer	դեղձ	[tegh ^ə s]	peach
տիկին	[digin]	madam, Mrs.	խաղող	[khaghogh]	grape
այստեղ	[aystegh]	here	սեխ	[sek ^h]	cantaloup
է	[e]	is	ձմերուկ	[ts ^ə merug]	watermelon
անոր	[anor]	his/her	հապա ...	[haba ...]	what about ...?
առաջնորդ	[arachnort]	guide	ծիրան	[dziran]	apricot
Երեւանցի	[Yerevantsi]	native of Yerevan	քանի՞	[kani?]	how many
ուսանողուհի	[usanoghuh ⁱ]	female student	տեսակ	[desag]	sort
օր	[or]	day	ինչպիսի	[inchpisi]	what (kind of)
նոր	[nor]	new	գոյն	[kuyn]	color
տեղ	[deg ^h]	place	առատութիւն	[aradutyun]	abundance
տեղեր	[deg ^h er]	places	գեղեցկութիւն	[keghetsgutyun]	beauty
այցելել	[aytselel]	to visit	գիտէ՞ք որ	[kidek vor]	Do you know that...
կ'այցելեն	[gaytselen]	they visit	հայրենիք	[hayrenik]	homeland
այսօր	[aysor]	today	լատիներէն	[ladinere]	Latin
զայն	[zayn]	him/her	անուն	[anun]	name
տանիլ	[danil]	to take	այսինքն	[aysink ^ə n]	i.e., namely
կեդրոնական	[getronagan]	central	սալոր	[salor]	prune, plum
շուկայ	[shuga]	market	անոր համար	[anor hamar]	therefore
ինչ	[inch]	what	հոս	[hos]	here
հիանալի	[hianali]	wonderful	այսքան	[ayskan]	so (much)
			համեղ	[hamegh]	tasty

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

ՈՒՏԵԼԻՔՆԵՐ	[Udelikner]	FOOD
հաց	[hats]	bread
պանիր	[banir]	cheese
կարագ	[garak]	butter
ձիթապտուղ	[tsitab ³ dugh]	olive
մածուն	[madzun]	yogurt
լոռ	[lor]	cottage cheese, cream cheese
երշիկ	[yershig]	sausage
ապուխտ	[abukhd]	cured meat
ձկնկիթ	[ts ³ g ³ ngit]	caviar
սունկ	[sung]	mushroom
միս	[mis]	meat
հաւ	[hav]	chicken
հաւկիթ	[havgit]	egg
ձուլազեղ	[ts ³ vazegh]	omelette
ձուկ	[tsug]	fish
բրինձ	[p ³ rints]	rice
շաքար	[shakar]	sugar
աղցան	[aghtsan]	salad
խորոված	[khorovadz]	barbecue
լիցք/տօլմա	[litsk/dolma]	meat rolls, dolma
սուր	[abur]	soup
կարկանդակ	[gargantag]	cake, pastry
պաղպաղակ	[baghbaghag]	ice-cream
ԸՄՊԵԼԻՔՆԵՐ	[Embelikner]	DRINKS
ջուր	[chur]	water
կաթ	[gat]	milk
թէյ	[tey]	tea
սուրճ	[surdj]	coffee
հանքային ջուր	[hankayin chur]	mineral water
գինի	[kini]	wine
գարեջուր	[karechur]	beer
օղի	[oghi]	vodka, ouzo

թան	[tan]	tan (yogurt mixed with water)
պտուղի հիւթ	[b ³ dughi hüt]	fruit juice
բանջարեղէնի հիւթ	[pancharegheni hüt]	vegetable juice
ՊՏՈՒՂՆԵՐ	[B ³ dughner]	FRUITS
խնձոր	[kh ³ ntsor]	apple
տանձ	[dants]	pear
սալոր	[salor]	plum
ծիրան	[dziran]	apricot
դեղձ	[teghts]	peach
նարինջ	[narinch]	orange
նուռ	[nur]	pomegranate
խաղող	[khaghogh]	grape(s)
ձմերուկ	[ts ³ merug]	watermelon
սեխ	[sekh]	melon
չամիչ	[chamich]	raisin
կեռաս	[geras]	cherry
սերկելիլ	[sergevil]	quince
ելակ	[yelag]	strawberry
լեմոն/կիտրոն	[limon/kitron]	lemon
ԲԱՆՋԱՐԵՂԵՆ	[Panchareghen]	VEGETABLES
վարունգ	[varunk]	cucumber
լոլիկ	[lolig]	tomato
սոխ	[sokh]	onion
սխտոր	[s ³ khator]	garlic
գետնախնձոր	[kednakh ³ ntsor]	potato
կաղամբ	[gaghamp]	cabbage
ստեպղին	[³ stebghin]	carrot
պղպեղ	[b ³ ghbegh]	green pepper
ձակնդեղ	[djag ³ ntegh]	beet, beet root
ազատքեղ	[azadkegh]	parsley
ուհան	[rehan]	basil
ամբուկ	[s ³ mpug]	eggplant
դդում	[t ³ tum]	pumpkin, zucchini, squash
(կանանչ) ոլոռ(ն)	[(gananch) volor(n)]	(green) peas

V GRAMMAR

A. VERBS

1. Formation of the present indicative tense of three single-syllable verbs

To form the present indicative, three irregular monosyllabic verbs, *տալ* [dal] *to give*, *գալ* [kal] *to come*, and *լալ* [lal] *to cry* take the invariant particle *կու* [gu] instead of the common *կը* [gə]. Here are the affirmative paradigms of *տալ* [dal] *to give*, *գալ* [kal] *to come*, and *լալ* [lal] *to cry* in the indicative present:

Present tense (affirmative)

	<i>տալ</i> [dal] <i>to give</i>	<i>գալ</i> [kal] <i>to come</i>	<i>լալ</i> [lal] <i>to cry</i>
(ես) <i>կու տամ</i> [gu dam]	<i>կու գամ</i> [gu kam]	<i>կու լամ</i> [gu lam]	
(դուն) <i>կու տաս</i> [gu das]	<i>կու գաս</i> [gu kas]	<i>կու լաս</i> [gu las]	
(ան) <i>կու տայ</i> [gu da]	<i>կու գայ</i> [gu ka]	<i>կու լայ</i> [gu la]	
(մենք) <i>կու տանք</i> [gu dank]	<i>կու գանք</i> [gu kank]	<i>կու լանք</i> [gu lank]	
(դուք) <i>կու տաք</i> [gu dak]	<i>կու գաք</i> [gu kak]	<i>կու լաք</i> [gu lak]	
(անոնք) <i>կու տան</i> [gu dan]	<i>կու գան</i> [gu kan]	<i>կու լան</i> [gu lan]	

Present tense (negative)

(ես) <i>չեմ տար</i> [chem dar]	<i>չեմ գար</i> [chem kar]	<i>չեմ լար</i> [chem lar]
(դուն) <i>չես տար</i> [ches dar]	<i>չես գար</i> [ches kar]	<i>չես լար</i> [ches lar]
(ան) <i>չի տար</i> [chi dar]	<i>չի գար</i> [chi kar]	<i>չի լար</i> [chi lar]
(մենք) <i>չենք տար</i> [chenk dar]	<i>չենք գար</i> [chenk kar]	<i>չենք լար</i> [chenk lar]
(դուք) <i>չէք տար</i> [chek dar]	<i>չէք գար</i> [chek kar]	<i>չէք լար</i> [chek lar]
(անոնք) <i>չեն տար</i> [chen dar]	<i>չեն գար</i> [chen kar]	<i>չեն լար</i> [chen lar]

2. Armenian equivalents of the English auxiliary verb 'to be'

Armenian has three equivalents for the English verb *to be*. They appear in three irregular conjugations and differ from each other in form, meaning, and function.

1) The verb *եմ* [em], *ես* [es], *է* [e], *ենք* [enk], *էք* [ek], *են* [en] has a largely copular function, i.e. it links the subject to its complement. It is used to indicate a current state, status, or presence. Compare:

<i>Անին հիւանդ է:</i> [Anin hivand e] <i>Ani is sick</i>	<i>Մենք հայ ենք</i> [Menk hay enk] <i>We are Armenians.</i>	<i>Ես այստեղ եմ</i> [Yes aystegh em] <i>I am here, etc.</i>
--	---	---

2) The verb *կ'ըլլամ* [gəllam], *կ'ըլլաս* [gəllas], *կ'ըլլայ* [gəlla], *կ'ըլլանք* [gəllank], *կ'ըլլաք* [gəllak], *կ'ըլլան* [gəllan] is also used as a copula. It differs, however, from the verb *եմ* [em] in aspect. Rather than indicating a current state or presence, *ըլլալ* refers to an expected or usual state or presence.

Ան ժամը չորսին այստեղ կ'ըլլայ:
[An zhamə hingin aystegh gəllam]
At four o'clock, he/she is (usually) here. Or:
At four o'clock, he/she is (expected to be) here.

Եթէ գործի դնես, հիւանդ կ'ըլլայ:
[Yete kordzi t^ones, hivant gəlla]
If you put him/her to work, he/she will be (become) sick.

3) The verb *կամ* [gam], *կաս* [gas], *կայ* [ga], *կանք* [gank], *կաք* [gak], *կան* [gan] means *to exist*:

Կը մտածեմ՝ ուրեմն կամ:
[Gə m^odadzem, urem^on gam]
I think, therefore I am.

Third-person forms of the verb *կամ* [gam] (singular *կայ* [ga], plural *կան* [gan]) correspond to the English constructions *there is ...* and *there are....* Compare:

Ի՞նչ կայ, նեղուած ես:
[Inch ga, neghvadz es?]
What happened [literally: what is there?], are you upset?

Սեղանին վրայ շատ գիրքեր կան:
[Seghanin v^ora shad kirker gan]
There are many books on the table.

The negative counterparts of the affirmative forms are:

1) *Չեմ* [chem], *չես* [ches], *չէ* [che], *չենք* [chenk], *չէք* [chek], *չեն* [chen]: *I am not, you are not, etc.*

2) *Չեմ ըլլար* [chem əllar], *չես ըլլար* [ches əllar], *չ'ըլլար* [chəllar], *չենք ըլլար* [chenk əllar], *չէք ըլլար* [chek əllar], *չեն ըլլար* [chen əllar]: *I am (usually) not or I won't be, You are (usually) not or you won't be, etc.*

3) *Չկամ* [ch^ogam], *չկաս* [ch^ogas], *չկայ* [ch^oga], *չկանք* [ch^ogank], *չկաք* [ch^ogak], *չկան* [ch^ogan]: *I am not here or I do not exist, You are not there or You do not exist, There is no, etc.*

B. POSSESSIVES

In Armenian, possession is mainly expressed by 1) possessive adjectives or possessive determiners, 2) possessive articles, 3) possessive pronouns.

1. Possessive adjectives

The possessive adjectives (also called possessive determiners) are:

1. իմ [im] <i>my</i>	մեր [mer] <i>our</i>
2. քու [ku] <i>your (informal)</i>	ձեր [tser] <i>your (plural and formal)</i>
3. իր [ir] or անոր [anor] <i>his/her/its*</i>	իրենց [irents] or անոնց [anonts] <i>their</i>

Like their English counterparts, Armenian possessive adjectives are placed before nouns:

մեր լեզուն [mer lezun] (our language-the) <i>our language</i>	անոնց տուները [anonts dunerə] (their houses-the) <i>their houses</i>
---	--

Note that in addition to the possessive adjective, the definite article **-ը** or **-ն** is also attached to the noun.

2. Possessive articles

In addition to possessive adjectives, Armenian has another way of expressing possession or determination: possessive articles. Like the definite article, they are affixed to nouns, expressing both possession and determination. The possessive articles are:

1. -ս [-s] <i>my</i>	-երնիս [-ernis] <i>our</i>
2. -դ [-t] <i>your</i>	-երնիդ [-ernit] <i>your</i>
3. -ը [-ə] / -ն * [-n] <i>his/her/its</i>	-երնին ** [-ernin] <i>their</i>

Compare:

տունս [dun ^s] <i>my house</i>	տուներնիս [dunernis] <i>our house</i>
տունդ [dun ^t] <i>your house</i>	տուներնիդ [dunernit] <i>your house</i>
տունը [dunə] <i>his/her/its house</i>	տուներնին [dunernin] <i>their house</i>

* Armenian has no grammatical gender (see p. 54 in this unit).

** The plural forms of this paradigm are restricted to colloquial speech. Instead of **տուներնիս**, **տուներնիդ**, etc., the analytical forms **մեր տունը**, **ձեր տունը**, etc., are recommended.

In Western Armenian colloquial speech, redundant forms that take both the possessive adjective and the possessive article, are common. Phrases like **իմ տունս** [im dun^s] *my house* (lit.: my house-mine), **քու շունդ** [ku shun^t] *your dog* (lit.: your dog-yours), etc. are common. However, **իմ տունը** [im dunə], **քու շունը** [ku shunə], etc. are considered to be the norm. In the plural there are no redundant forms. One says either **մեր տունը** [mer dunə] or **տուներնիս** *our house*.

As can be seen, the possessive article for the third person and the definite article are homonyms. Nouns take **-ը**/**-ն**, depending on the phonetic surroundings. Thus, **շունը** can have two meanings³, depending on context:

1. **շունը** [shunə] *the dog*
2. **շունը** [shunə] *his/her dog*

To be more explicit, however, the redundant forms (possessive adjective + **-ը**/**-ն**) are used for the third person singular:

3. **իր** or **անոր շունը** [ir/anor shunə] *his/her dog*

3. Possessive pronouns

In Armenian, possessive pronouns are nominalized possessive adjectives (see p. 52). Like nouns, they take the definite article **-ը** / **-ն** or the possessive articles **-ս**/**-դ** and **-ը**/**-ն**:

իմս [im ^s] or իմինս [imin ^s] <i>mine</i>
իրը [irə] or իրենը [irenə] or անորը [anorə] <i>his/hers/its</i>
մերը [merə] or մերինը [merinə] <i>ours</i>
ձերը [tserə] or ձերինը [tserinə] <i>yours (formal and plural)</i>
իրենցը [irentsə] or անոնցը [anontsə] <i>theirs</i>
Exception: քուկդ [kug ^t] or քուկինդ [kugin ^t] <i>yours (informal)*</i>

Example: **Ձեր շունը ավելի մեծ է քան մերը** (or **մերինը**):

[Tser shunə aveli medz e kan merə]

Your dog is bigger than ours.

Possessive pronouns also appear in the plural:

Ձեր շուկաները ավելի ճոխ են քան մերինները:

[Tser shuganerə aveli djokh en kan merinnerə]

Your markets are more abundant than ours.

* On the declension of possessive pronouns, see Unit 10, pp. 200-201.

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Gender and 3rd-person pronouns in Armenian

Gender in Armenian grammar is unmarked, i.e. there is no expressed grammatical distinction for masculine, feminine or neuter gender as is the case in many European languages. Therefore, gender must be discerned by the linguistic context or situation. The only way to express gender in Armenian is with the nominal suffix *-ուհի* [-uhi], which forms feminine counterparts from masculine nouns indicating persons:

ուսուցիչ [usutsich] vs. *ուսուցչուհի* [usutschuhi] *male teacher vs. fem. teacher*
ուսանող [usanogh] vs. *ուսանողուհի* [usanoghuhhi] *male student vs. fem. student*

Gender distinctions are normally conveyed by distinct words:

աղջիկ [aghchig] vs. *տղայ* [d³gha] *girl vs. boy*
հայր [hayr] vs. *մայր* [mayr] *father vs. mother, etc.*

The Armenian personal pronoun in the third person singular does not express gender as does English with *he/she/it*. Armenian, however, makes a distinction unknown to English. There are two sets of generic third-person pronouns: *ինք(ը)* [ink(ə)] and *ան* [an] (also: *անիկա* [aniga]) for *he/she/it* and *իրենք* and *անոնք* for *they*. These two sets of third-person pronouns prevent ambiguity when two persons are referred to in the same context. The pronoun *ինք(ը)* [ink(ə)] with its declined forms *իր* [ir] *his/her* and *իրեն* [iren] *him/her* refers to persons mentioned first or given prominence in a sentence or narrative. However, the pronoun *ան* [an] and its declined form *անոր* [anor] *him/her, his/her* hark back to persons who in the same context are secondary to the person designated by *ինք(ը)/իր/իրեն* [ink(ə)/ir/iren]. Compare:

Արամը կը սիրէ իր ընկերը և անոր շունը:
 [Aramə gə sire ir əngerə yev anor shunə]
Aram likes his₁ friend and his₂ dog.

In this example, *իր* *his₁* refers to Aram, while *անոր* *his₂* to Aram's friend.

The same distinction is also made in the plural. Here *իրենք* and *անոնք* *they₁* and *they₂* alternate with their declined forms *իրենց* *their/them* and *անոնց* *their/them*. The pronoun *իրենք* *they₁* refers to a number of initially mentioned persons, while *անոնք* *they₂* to those that are secondary to *իրենք* *they₁*.

Հայերը կը յարգեն իրենց հիւրերը. անոնց կարծիքը իրենց համար կարեւոր է:
 [Hayerə gə harken irents hürerə; anonts gardzikə irents hamar garevor e]
Armenians respect their₁ guests; their₂ opinion is important to them₁.

In this sentence, *իրենց* *their₁* refers to the Armenians, *անոնց* *their₂* to their guests.

VII WORD FORMATION

Formation of abstract nouns

The most productive suffixes that build abstract nouns in Armenian are: *-ութիւն* [-utyun], *-ում* [-um], and *-անք* [-ank].

1. The suffix *-ութիւն* is largely applied to form abstract nouns:

a) from adjectives

<i>առատ</i> [arad] <i>plenty</i>	→ <i>առատութիւն</i> [aradutyun] <i>abundance</i>
<i>ուրախ</i> [urakh] <i>happy, joyful</i>	→ <i>ուրախութիւն</i> [urakhutyun] <i>joy</i>
<i>ծուլ</i> [dzuy] <i>lazy</i>	→ <i>ծուլութիւն</i> [dzulutyun] <i>laziness</i>
<i>մեծ</i> [medz] <i>big, great</i>	→ <i>մեծութիւն</i> [medzutyun] <i>greatness, size</i>

b) from verbs

<i>քննել</i> [k ³ nnel] <i>to examine</i>	→ <i>քննութիւն</i> [k ³ nnutyun] <i>examination</i>
<i>փրկել</i> [p ³ rgel] <i>to rescue</i>	→ <i>փրկութիւն</i> [p ³ rgutyun] <i>salvation</i>
<i>օգնել</i> [oknel] <i>to help</i>	→ <i>օգնութիւն</i> [oknutyun] <i>help</i>
<i>ընդունիլ</i> [əntunil] <i>to receive</i>	→ <i>ընդունելութիւն</i> [əntunelutyun] <i>reception</i>

c) from nouns

<i>մայր</i> [mayr] <i>mother</i>	→ <i>մայրութիւն</i> [mayrutyun] <i>motherhood</i>
<i>թշնամի</i> [t ³ shnami] <i>enemy</i>	→ <i>թշնամութիւն</i> [t ³ shnamutyun] <i>enmity</i>
<i>ընկեր</i> [ənger] <i>friend</i>	→ <i>ընկերութիւն</i> [əngerutyun] <i>friendship</i>
<i>գող</i> [kogħ] <i>thief</i>	→ <i>գողութիւն</i> [kogħutyun] <i>theft</i>

2. The suffix *-ում* [-um] is used to create abstract nouns from verbs:

<i>պաշարել</i> [basharel] <i>to besiege</i>	→ <i>պաշարում</i> [basharum] <i>siege</i>
<i>շարժել</i> [sharzhel] <i>to move</i>	→ <i>շարժում</i> [sharzhum] <i>movement</i>
<i>ներել</i> [nerel] <i>to forgive</i>	→ <i>ներում</i> [nerum] <i>pardon, forgiveness</i>
<i>ուսանիլ</i> [usanil] <i>to study</i>	→ <i>ուսում</i> [usum] <i>study, education</i>

3. The suffix *-անք* [-ank] builds abstract nouns from verbs:

<i>աշխատիլ</i> [ashkhadil] <i>to work</i>	→ <i>աշխատանք</i> [ashkhadank] <i>work</i>
<i>հալածել</i> [haladzel] <i>to persecute</i>	→ <i>հալածանք</i> [haladzank] <i>persecution</i>
<i>մարզել</i> [marzel] <i>to train, to drill</i>	→ <i>մարզանք</i> [marzank] <i>exercise, gymnastics</i>
<i>տանջել</i> [danchel] <i>to torture</i>	→ <i>տանջանք</i> [danchank] <i>torture, suffering</i>

VIII PRONUNCIATION

The letters Մ ծ, Ծ ց, and Զ ձ

Մ ծ and Ծ ց / Զ ձ are graphically presented as three signs, but correspond to a pair of voiced and voiceless sounds.

Մ ծ represents the voiced affricate [dz], i.e. one complex sound that starts with the voiced stop [d] and ends with the voiced sibilant [z]. It is pronounced similarly to the English combination [d+z] in *cards* or *leads*.

Ծ ց and Զ ձ are two different graphic signs for the same sound.* They both stand for the same voiceless affricate [ts] that starts with the voiceless stop [t] and ends with the voiceless sibilant [s]. It sounds like the combination of [t+s] in the English *lots* or *cats*.

voiced	voiceless	
Մ ծ [dz]	Ծ ց Զ ձ	} [ts]

Examples for Մ ծ [dz]: ծնողք [dz³noghk] *parents*, ծաղիկ [dzaghig] *flower*, etc.

Examples for Զ ձ [ts]: ձուկ [tsug] *fish*, օձիք [otsik] *collar*, etc.

Examples for Ծ ց [ts]: ցաւ [tsav] *pain*, ուսուցիչ [usutsich] *teacher*, etc.

Compare also the word ձեւնոց [tsernots] *glove*, where the two distinct letters ձ and ց are pronounced identically, i.e. [ts]. Since Western Armenian spelling does not always follow pronunciation, the correct spelling must be memorized.

Consider the following spelling rules:

1. After Ղ ղ [gh] and Ր ը [r], the letter Զ ձ, not Ծ ց, is used: բարձ [part͡s] *pillow*, իղձ [igh͡ts] *wish*, բաղձանք [paght͡sank] *desire*, etc. Exceptions: քաղցր [kaght͡s³r] *sweet*, աղցան [aght͡san] *salad*, հարց [hart͡s] *question*, արցունք [art͡sunk] *tear*, etc.
2. After Ն ն [n], the letter Ծ ց, not Զ ձ, is used: անցնիլ [ant͡snil] *to pass*, ցնցոտի [ts³nt͡sodi] *rag*, ցանց [tsants] *net*, etc. Exceptions: անձ [ants] *person*, գանձ [kant͡s] *treasure*.
3. Before Զ ձ [ts] and Զ ջ [ch], the letter Ղ ղ [gh], not Խ ք [ch], is used: դեղձ [tekht͡s] *peach*, չղջիկ [ch³ghchig] *bat*, etc.

* In Classical Armenian, Ծ ց and Զ ձ stand for two distinct sounds, voiceless (ts) and voiced (dz). This distinction is still preserved in Eastern Armenian.

IX ORTHOGRAPHY

Ե ե or Է է?

There are orthographic and phonetic rules indicating which letters to use, Ե ե or Է է. The graphic sign Ե ե appears:

1. in initial position, standing for [ye] as in English *yesterday*: երախայ [yerakha] *child*, Երեւան [Yerevan] *Yerevan*, etc.
2. before vowels, standing for [y] as in English *yoke* or *onion*: եօթը [yotə] *seven* and սենեակ [senyag] *room*.
3. within words, Ե ե standing for [e] as in English *red*: մեր [mer] *our*, գրել [k³rel] *to write*, գեղեցիկ [keghetsig] *beautiful*, etc.

Ե ե never appears in final position of words; Է է is used instead. Within words, Ե ե sounds exactly the same as its graphic counterpart Է է, but they are not interchangeable.

The graphic sign Է է occurs:

1. in initial position and stands for [e] as in English *end*. Compare: էի [eyi] *I was*, էջ [ech] *page*, էակ [eag] *being*, etc.
2. in final position: ըոպէ [robe] *minute*, փայտէ [payde] *wooden*, հասցէ [hast͡se] *address*, կ'ըսէ [gəse] *he/she says*, etc.
3. in final position before -ն: քարաշէն [karashen] *stone-built*, նորէն [noren] *again*, ամէն [amen] *every*, արդէն [arten] *already*, etc.
4. in the third-person singular form of the imperfect indicative -էր: կը խօսէր [gə khoser], *he/she was speaking*, կը քայլէր [gə kaler] *he/she was walking*, etc.
5. in the second-person plural forms of verbs before ք: պիտի երգէ՞ք [bidi yerkek] *you will sing*, եկէ՞ք [yegek] *come!*, կ'ուզէ՞ք [guzek?] *do you wish?*, etc.

Within words, Է է occurs more frequently than Է է. Common words containing Է է must be memorized. Here are some:

աղէկ [agheg] <i>good, well</i>	ամէն [amen] <i>every, each</i>
երէկ [yereg] <i>yesterday</i>	դէմք [temk] <i>face</i>
հրաւէր [h ³ raver] <i>invitation</i>	մէկ [meg] <i>one</i>
նուէր [n ³ ver] <i>gift*</i>	մէջ [mech] <i>in</i>
տէր [der] <i>lord, master</i>	շէնք [shenk] <i>building</i>

In other cases, two homophonic words with different meanings must be memorized. Compare, for instance, the different spellings for սէր* [ser] *love* and սեր [ser] *cream*.

* Note in word formation է[e] can often mutate to Ի [i] in the same root (see Unit 6, pp. 123-124). Examples are: նուէր [n³ver] *gift* → նվիրել [n³virel] *to give a present*, սէր [ser] *love* → սիրել [sirel] *to love*, հրաւէր [hraver] *invitation* → հրաւիրել [hravirel] *to invite*, etc.

X WRITING

խ, խօսիլ, ծ, ծան, կ, կես, չ, շուկ, դ, աղ
 Խ, Խօսիլ, Ծ, Ծան, Կ, Կես, Չ, Չուկ, Դ, Աղ
 [kh] [khosil] [dz] [dzar] [g] [ges] [ts] [tsug] [gh] [agh]

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

ց, ցուցակ, ի, իոյս, շ, շուն, չ, չամիչ, պ, պապիկ
 Ծ, Ծուցակ, Թ, Թոյս, Շ, Շուն, Չ, Չամիչ, Պ, Պապիկ
 [ts] [tsutsag] [h] [huys] [sh] [shun] [ch] [chamich] [b] [babig]

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

XI EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. Կարինէ,	ձեր հաշուիչը կու տա՞ք:
b. Պարոն Սարեան,	պատուհանը կը գոցե՞ս:
c. Օրիորդ,	կտոր մը կարկանդակ կու տա՞ս:
d. Արմէն,	ինձի աղը կու տա՞ք:
e. Երախաներ,	գաւաթ մը ջուր կը բերե՞ս, խնդրեմ:
f. Սուրէն,	դուռը կը բանա՞ք:
g. Մայրիկ,	կտոր մը հաց կու տա՞ս:

2. Complete sentences, using the words in parentheses.

a. Մենք	(միշտ/հոս/գալ) Example: Մենք միշտ հոս կու գանք:
b. Դուք	(անոնց/հաց/տալ)
c. Երախաները	(ինչո՞ւ/լալ)
d. Ո՞վ	(ինձի/տալ/սուրճ)
e. Դուն	(ե՞րբ/հոն/ըլլալ):
f. Ինձի	(գիրքդ/տա՞լ)
g. Ան	(ձեր ճաշը/ուտել)

3. Form mini-dialogues according to the patterns in 1, 2, 3, 4 and 5. Replace the requested item մատիտ with գրիչ, քանակ, ուտին, հաշուիչ, etc.

- A. Այս մատիտը որո՞ւնն է. քո՞ւկդ է:

B. Այո՛, իմ մատիտն է:
- A. Մարի, մատիտ մը կու տա՞ս, խնդրեմ:

B. Հոն կայ մատիտ մը. իմ մատիտը չէ, բայց կրնաս առնել:
- A. Ձեր մատիտը կու տա՞ք մէկ վայրկեան:

B. Սիրո՞վ: Բայց այս մատիտը արդէն ձերն է:
- A. Սա իմ մատիտը չէ: Ո՞ւր է իմս:

B. Չեմ գիտեր ուր է քու մատիտը. իմս հոս է:
- A. Ո՞վ ինձի մատիտ մը կու տայ:

B. Իմ մատիտը ո՞չ մէկուն չեմ տար:

4. Answer the following questions.

- Հայերէն կը խօսի՞ս: Այո՛, կը խօսիմ:
- Անգլերէն կը կարդա՞ս: Այո՛, ...

- c. Համալսարան միշտ կու գա՞ս: Այո՛, ...
 d. Հեռաձայն ունի՞ս: Այո՛, ...
 e. Ուսանող ես: Այո՛, ...
 f. Շատ լեզուներ գիտե՞ս: Այո՛, ...
 g. Հայերէն կարդալ կրնա՞ս: Այո՛, ...

5. Answer the questions with a negative response following the pattern.

- a. Դուք հայերէն կը կարդա՞ս: Ո՛չ, չեմ կարդար:
 b. Զինարէն գիտե՞ս: Ո՛չ, ...
 c. Ճոնը ֆրանսերէն գիտէ՞: Ո՛չ, ...
 d. Մարին հոս կ'ուսանի՞: Ո՛չ, ...
 e. Ամէն օր հայերէն ունի՞ք: Ո՛չ, ...
 f. Դուք սուրճ կը խմե՞ս: Ո՛չ, ...
 g. Դուք հոս ամէն օր կու գաս: Ո՛չ, ...
 h. Արփին ուտել կ'ուզէ՞: Ո՛չ, ...

6. Continue the sequences by translating the English text.

- a. Այս տունը կը սիրեմ: (It is my house.)
 b. Սա գեղեցիկ քաղաք է: (I like your city, Maria.)
 c. Անոնք հայերէն կը սորվին: (Their teacher is Armenian.)
 d. Իմ հասցէս ունի՞ս: (I don't. What is your address?)
 e. Անունս Մարի է: (And what is your name, Sir?)
 f. Իմ հպատակութիւնս ամերիկեան է: (And what is your citizenship, Ani?)
 g. Իր մայրենի լեզուն հայերէն է: (And what is your mother tongue?)

7. Derive abstract nouns from the adjectives.

- a. Շուկան գեղեցիկ է: Ինչպիսի՞ գեղեցկութիւն:
 b. Սեղանը առատ է: Ինչպիսի՞ ...
 c. Սենեակը մաքուր է: Ինչպիսի՞...
 d. Երկիրը հարուստ է: Ինչպիսի՞ ...
 e. Բոլորը ուրախ են: Ինչպիսի՞ ...
 f. Պտուղը թարմ է: Ինչպիսի՞ ...
 g. Միտքը անուշ է: Ինչպիսի՞ ...

8. Use an appropriate form of the verb.

- a. Ես միշտ ... (տալ [dal] to give) իմ գիրքերը:

- b. Դուք ամէն օր ... (գալ [kal] to come) համալսարան:
 c. Արփին ... (ուզել [uzel] to wish) խալերէն սորվիլ:
 d. Դուք այս ամառ ո՞ւր ... (երթալ [yertal] to go)
 e. Մենք ... (սիրել [sirel] to love) մեր երկիրը:
 f. Այս ուսանողները հայերէնը շատ ... (հաւնիլ [havnil] to like)
 g. Դուք հոս ի՞նչ ... (ընել [ənel] to do).

9. Form interrogative sentences, finishing them with the following words.

- a. .... կը խօսի՞ս:
 b. .... կը գրե՞ս:
 c. .... հո՞ս է:
 d. .... ունի՞ս:
 e. .... գիտե՞ս:
 f. .... կ'ուսանի՞ս:
 g. .... կ'ուզե՞ս:
 h. .... կու տա՞ս:

10. How would you say it in Armenian? Make a polite request.

A. You are in class; you need certain things.

- a. You need a dictionary.
 b. You are looking for a pencil.
 c. You need a calculator.
 d. You are out of paper.
 e. You are looking for a piece of chalk.
 f. You forgot your ruler at home.
 g. You cannot find your eraser.

B. You are sitting around a table with friends; you cannot reach many things.

- a. The salt is too far from you.
 b. You need a piece of bread.
 c. You are thirsty.
 d. Your wine glass is empty.
 e. The salad is out of reach.
 f. You need some pepper.
 g. You would like some juice.

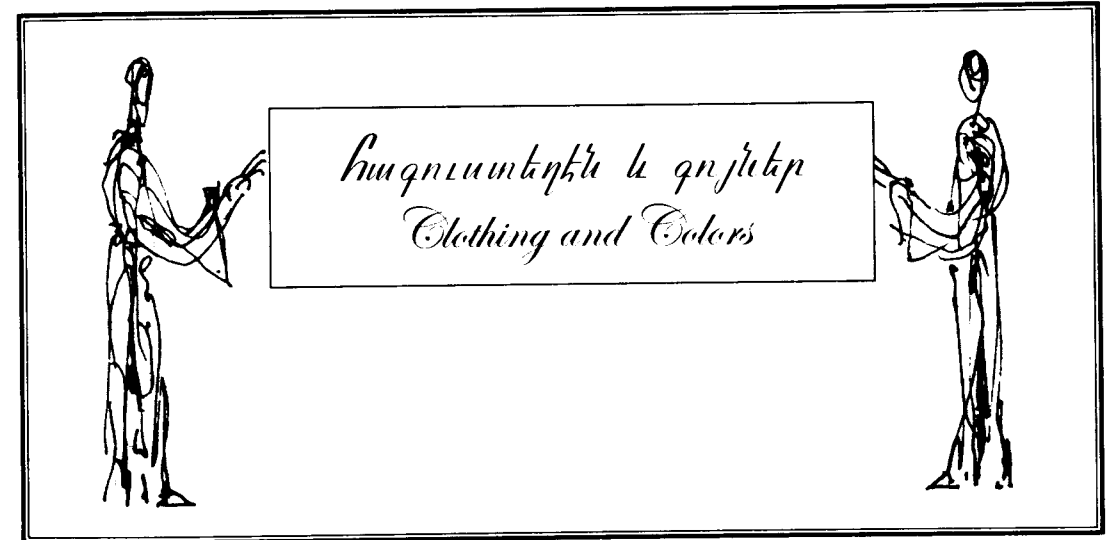
C. You are filling out a form for a foreigner. You ask:

- a. His/her name.
- b. His/her address.
- c. His/her telephone number.
- d. His/her citizenship.
- e. His/her mother tongue.
- f. The languages he/she speaks.
- g. Where his/her permanent residence is.

II. Answer the questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Այս ամառ տիկին Սմիթ ո՞ւր կը գտնուի:
- b. Ո՞վ է անոր առաջնորդը:
- c. Ո՞վ է կարինէն:
- d. Ո՞ւր կը տանի կարինէն տիկին Սմիթը:
- e. Տիկին Սմիթը կեդրոնական շուկան կը հաւնի՞:
- f. Ի՞նչ կ'ըսէ տիկին Սմիթը:
- g. Ո՞ր պտուղն է, որ տիկին Սմիթը շատ կը հաւնի:
- h. Ի՞նչ է prunus armeniaca-ն:
- i. Դուք ծիրան կը սիրէ՞ք:

Unit 4

XII PROVERBS

Անօթի մարդը քարէն կակուղը կ'ուտէ:
 [Anoti martə karen gagughə gude]
The hungry will eat anything softer than stone.

Խօսքը քամին կը տանի, կերածը կը մնայ:
 [Khoskə kamin gə dani, geradzə gə m³na]
Wind will carry words away, only food will stay.

Բանը ծնունդը չէ, բանը սնունդն է:
 [Panə dz³nuntə che, panə s³nuntn e]
It is not the nature, it is the nurture (that counts).

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Asking for an opinion and expressing one	64
Vocabulary:	Clothing, colors	68
Grammar:	VERBS: The imperfect indicative tense	70
	NOUNS: 1. The declension paradigm	72
	2. The cases nominative and accusative	73
Armenian-English Contrasts:	Impersonal sentences in Armenian	75
Word Formation:	Derivation of nouns indicating location	76
Pronunciation:	The letters ճ ճ, ջ ջ, and ջ ջ	77
Orthography:	ո ո or օ օ?	78
Writing:	ջ ջ, վ վ, Տ տ, Բ բ, Փ փ, Ք ք, Ֆ ֆ, Ճ ճ, Եւ և	79

DIALOGUES

1. *A has invited B, a friend, to his/her new apartment. B's opinion is important to A.*

- A. *Կը հաւնի՞ս նոր բնակարանս:*
[Gə havnis nor p^onagaran^os?] Do you like my new apartment?
- B. *Այո՛, շատ կը հաւնիմ:*
[Ayo, shad gə havnim] Yes, I like it very much.
- A. *Ուրախ եմ: Տեսարանս աղուոր է, չէ՞:*
[Urakh em. Desaran^os aghvor e, che?] I am glad. I have a nice view, don't I?
- B. *Այո՛, շատ աղուոր է:*
[Ayo, shad aghvor e] Yes, very nice.
- A. *Այս գորգը նոր է. ի՞նչ կ'ըսես:*
[Ays korkə nor e; inch gəses?] This carpet is new. What do you say (about it)?
- B. *Հիանալի՛ է: Հայկական է, չէ՞:*
[Hianali e. Haygagan e, che?] It's wonderful! It is Armenian, isn't it?
- A. *Այո՛: Իսկ այս նկարը:*
[Ayo. Isk ays n^ogarə?] Yes. And this painting,
- B. *Գէշ չէ:*
[Kesh che] It's not bad.
- A. *Ի՞նչ է, չէ՞ս սիրեր:*
[Inch e, ches sirer?] What's wrong, don't you like it?
- B. *Կարծիք մը չունիմ:*
[Gardzik mə chunim.] I have no opinion.
- Չեմ հասկնար արդի գործերը:*
[Chem hasg^onar arti kordzerə] I do not understand modern works.

2. *A is on her way to the theatre when she meets her friend B:*

- B. *Այս ո՞ւր այսպէս, հագուած-չքուած:*
[Ays ur aysbes, hakvadz-sh^okvadz?] Where are you heading to, all decked out?
- A. *Թատրոն: Կը հաւնի՞ս հագուստս:*
[Tadron. Gə havnis hakust^os?] To the theatre. Do you like my dress?

- B. *Այո՛, շատ աղուոր է: Նոր է:*
[Ayo, shad aghvor e. Nor e?] Yes, it's very nice. Is it new?
- A. *Այո՛: Իսկ գլխա՞րկս, կը սիրե՞ս:*
[Ayo. Isk k^okharg^os, gə sires?] Yes. And my hat, do you like it?
- B. *Ա՞ն ալ նոր է: Բարո՞վ հագնիս:*
[An al nor e? Parov haknis!] Is that also new? Wear it in good health!
- A. *Ամէն ինչ նոր է: Կօշիկներս ալ:*
[Amen inch nor e! Goshigner^os al] Everything is new! Also my shoes,
- B. *Միայն թէ կրունկներդ:*
[Miayn te g^orungner^ot;] Only your heels:
- Շատ բարձր չե՞ն: Չե՞ս յոգնիր:*
[Shad parts^or chen? Ches hoknir?] Aren't they too high? Don't you get tired?
- A. *Հարկաւ կը յոգնիմ:*
[Hargav gə hoknim] Of course I do!
- Բայց կին ենք, չէ՞:*
[Payts gin enk, che?] But we are women, aren't we?
3. *A is back from the theatre. Her friend B is asking A's opinion:*
- A. *Ի՞նչպէս էր թատրոնը: Հաւնեցա՞ր:*
[Inchpes er tadronə, havnetsar?] How was the theatre? Did you like it?
- B. *Շատ հաւնեցայ, հրաշալի էր:*
[Shad havnetsa, hrashali er] I liked it very much; it was marvelous!
- A. *Շատ մարդ կա՞ր:*
[Shad mart gar?] Were there many people?
- B. *Լեփ-լեցուն էր:*
[Lep-letsun er] It was full to capacity.
- A. *Ի՞նչ կը ներկայացնէին:*
[Inch gə nergayats^oneyin?] What were they presenting?
- B. *Շեքսպիրի «Համլետը»:*
[Shekspiri Hamletə.] Shakespeare's «Hamlet».

II TEXT

ԱՆԱՀԻՏԸ ԵՒ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐԸ
[Anahidə yev hayelinerə]

Երբ քոյրս՝ Անահիտը պզտիկ աղջիկ մըն էր, շատ կը սիրէր հագնիլ վառ գոյներ:
[Yerp kuyr³s Anahidə b³zdig aghchig mən er, şhad gə sirer haknil var kuyner;

վառ կարմիրը և վառ նարնջագոյնը իր գոյներն էին: Շատ կը սիրէր նաեւ
var garmirə yev var nar³nchakuynə ir kuynern eyin. Şhad gə sirer nayev

հայելիները: Ուր որ երթար, հայելի մը կը գտնէր, առջեւը կը կենար ժամերով
hayelinerə. Ur vor yertar, hayeli mə gə k³dner, arçhevə gə genar zhamerov

և կը հիանար իր տեսքով: Հագուստեղէնը իրեն համար շատ կարեւոր էր: Այսօր
yev gə hianar ir deskov. Hakusteghenə iren hamar şhad garevor er. Aysor

գլխարկն էր, վաղը հագուստը, միւս օրը կօշիկը, զոր չէր հաւնէր և չէր ուզէր
k³lkhargn er, vaghə hakustə, müs orə gosghigə, zor çher havner yev çher uzer

հագնիլ դպրոց երթալու համար: Մայրս յուսահատ էր: – Ի՞նչ դժուարահաճ է
haknil t³brots yertalu hamar. Mayr³s husahad er. – Inch t³zhvarahadj e

մեր աղջիկը, կ'ըսէր յաճախ, չեմ գիտեր, ինչ ընեմ: – Կը փոխուի, կ'ըսէր հայրս,
mer aghchigə, gəser hadjakh, chem kider, inch ənem. – Gə pokhvi, gəser hayr³s,

երբ մեծնայ՝ կը փոխուի: – Հայրս իրաւունք ունէր: Այսօր Անահիտը յայտնի
yerp medzna, gə pokhvi. – Hayr³s iravunk uner. Aysor Anahidə haydni

նկարչուհի է և հիանալի տանտիկին: Իսկ հայելիները: – Հիմա երեք
n³garchuhi e yev hianali dandigin. Isk hayelinerə? – Hima yerek

զաւակներս են հայելիներս: Զիս կը տեսնեմ անոնց մէջ – կ'ըսէ քոյրս:
zavagner³s en hayeliner³s. Zis gə desnem anonts mech – gəse kuyr³s]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

երբ	[yerp]	when	զոր չէր հաւնէր	[zor çher havner]	that she didn't like
քոյր	[kuyr]	sister	ուզել	[uzel]	to wish
քոյրս	[kuyr ³ s]	my sister	չէր ուզէր	[çher uzer]	did not want
պզտիկ	[b ³ zdig]	small	դպրոց	[t ³ brots]	school
աղջիկ	[aghchig]	girl	երթալ	[yertal]	to go
շատ	[şhad]	much, many	մայր	[mayr]	mother
սիրել	[sirel]	to love	յուսահատ	[husahad]	desperate
հագնիլ	[haknil]	to wear	դժուարահաճ	[t ³ zhvarahadj]	difficult to please
վառ	[var]	bright	մեր աղջիկը	[mer aghchigə]	our daughter
գոյն	[kuyn]	color	կ'ըսէր	[gəser]	she would say
կարմիր	[garmir]	red	յաճախ	[hadjakh]	often
նարնջագոյն	[nar ³ nchakuyn]	orange	չեմ գիտեր	[chem kider]	I don't know
նաեւ	[nayev]	also	ինչ ընեմ	[inch ənem]	what to do
հայելի	[hayeli]	mirror	փոխուի	[pokhvil]	to change
ուր որ	[ur vor]	wherever	կը փոխուի	[gə pokhvi]	she'll change
երթալ	[yertal]	to go	հայր	[hayr]	father
գտնել	[k ³ dnel]	to find	երբ	[yerp]	when
առջեւը	[arçhevə]	in front of it	մեծնայ	[medzna]	to grow older
կենալ	[genal]	to stand	իրաւունք	[iravunk]	right
ժամերով	[zhamerov]	for hours	իրաւունք ունէր	[iravunk uner]	was right
հիանալ	[hianal]	to admire	յայտնի	[haydni]	well-known
տեսք	[desk]	appearance	նկարչուհի	[n ³ garchuhi]	painter (fem.)
հագուստեղէն	[hakusteghen]	clothing	հիանալի	[hianali]	wonderful
իրեն համար	[iren hamar]	for her	տանտիկին	[dandigin]	homemaker
կարեւոր	[garevor]	important	իսկ հայելիները	[isk hayelinerə?]	and the mirrors?
այսօր	[aysor]	today	հիմա	[hima]	now
գլխարկ	[k ³ lkharg]	hat	զաւակ	[zavag]	child
վաղը	[vaghə]	tomorrow	զիս	[zis]	myself
հագուստ	[hakust]	dress	տեսնել	[desnel]	to see
միւս օրը	[müs orə]	the next day	անոնց մէջ	[anonts mech]	in them
կօշիկ	[gosghig]	shoe			
հաւնիլ	[havnil]	to like			

IV THEMATIC GROUP OF WORD

ՀԱԳՈՒՍԵՎԷՆ	[Hakusteghen]	CLOTHING
հագուստ	[hakust]	dress
փէշ	[pesh]	skirt
տաբատ	[dapad]	pants
վերարկու	[verargu]	coat
գլխարկ	[k ³ lkharg]	hat
ձեռնոց	[tseinots]	glove
կօշիկ	[goshig]	shoe
մոյկ	[muyg]	boot
կրկնակօշիկ	[g ³ rgnagosig]	overshoe
գուլպայ	[kulba]	sock, stocking
բաճկոն	[padjigon]	jacket
գօտի	[kodi]	belt
օձիք	[otsik]	collar
գրպան	[k ³ rban]	pocket
կոճակ	[godjag]	button
ներքնաշապիկ	[nerknashabig]	undershirt
շապիկ, վերնաշապիկ	[shabig, vernashabig]	shirt
վարտիք, շապկընկեր	[vardik, shabganger]	underpants
գիշերանոց	[kisheranots]	nightgown
շալ	[shal]	scarf
փողկապ	[poghgab]	tie
վզկապ	[v ³ zgab]	necktie
հողաթափ, մուճակ	[hoghatap, mudjag]	slipper
բուրդ	[purt]	wool
մետաքս	[medaks]	silk
մուշտակ	[mushtag]	fur

ԳՈՏԵՐԸ	[Kuynere]	THE COLORS
կարմիր	[garmir]	red
կապույտ	[gabuyd]	blue
կանաչ	[gananch]	green
դեղին	[teghin]	yellow
սև	[sev]	black
ճերմակ	[djermag]	white

երկնագույն	[yergnakuyñ]	light blue
սրճագույն	[s ³ rdjakuyñ]	brown
մոխրագույն	[mokhrakuyñ]	grey
նարնջագույն	[nar ³ nchakuyñ]	orange
մանուշակագույն	[manushagakuyñ]	violet
վարդագույն	[vartakuyñ]	pink
ոսկեգույն	[voskekuyn]	gold-colored
արծաթագույն	[ardzatakuyñ]	silver-colored
բաց կանաչ, etc.	[pats gananch]	light green
գույ կանաչ, etc.	[kots gananch]	dark green

V GRAMMAR

A. VERBS

1. Formation of the imperfect tense (regular verbs)

The Armenian imperfect tense places an action or an event in the past, indicating that it is in progress, habitual or repeated. It consists of the invariable particle *կը* [gə] and conjugated past-tense forms of the main verb. While first- and second-conjugation verbs (those with an infinitive ending in *-ել* and *-իլ*) form the imperfect tense in the same way (*կը* + *-էի*), third-conjugation verbs (those with an infinitive ending in *-ալ*) follow a different pattern (*կը* + *-այի*).

All regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1. pers. (ես)	կը + verb stem + էի/այի	[gə + eyi/ayi]
2. pers. (դուն)	կը + verb stem + էիր/այիր	[gə + eyir/ayir]
3. pers. (ան)	կը + verb stem + էր/ար	[gə + er/ar]
PLURAL		
1. pers. (մենք)	կը + verb stem + էինք/այինք	[gə + eyink/ayink]
2. pers. (դուք)	կը + verb stem + էիք/այիք	[gə + eyik/ayik]
3. pers. (անոնք)	կը + verb stem + էին/ային	[gə + eyin/ayin]

INDICATIVE MOOD

Imperfect tense (affirmative)

գրել [k ^o rel] <i>to write</i>	խօսիլ [k ^h osil] <i>to speak</i>	կարդալ [gartal] <i>to read</i>
կը գրէի [gə k ^o reyi]	կը խօսէի [gə k ^h oseyi]	կը կարդայի [gə gartayi]
կը գրէիր [gə k ^o reyir]	կը խօսէիր [gə k ^h oseyir]	կը կարդայիր [gə gartayir]
կը գրէր [gə k ^o rer]	կը խօսէր [gə k ^h oser]	կը կարդար [gə gartar]
կը գրէինք [gə k ^o reyink]	կը խօսէինք [gə k ^h oseyink]	կը կարդայինք [gə gartayink]
կը գրէիք [gə k ^o reyik]	կը խօսէիք [gə k ^h oseyik]	կը կարդայիք [gə gartayik]
կը գրէին [gə k ^o reyin]	կը խօսէին [gə k ^h oseyin]	կը կարդային [gə gartayin]

Here are some other paradigms of auxiliary and irregular verbs in the imperfect tense:

եմ [em]	ըլլալ [əllal]	գիտնալ [kidnal]	կամ [gam]
էի [eyi]	կ'ըլլայի [gəllayi]	գիտէի [kideyi]	կայի [gayi]
էիր [eyir]	կ'ըլլայիր [gəllayir]	գիտէիր [kideyir]	կայիր [gayir]
էր [er]	կ'ըլլար [gəllar]	գիտէր [kider]	կար [gar]
էինք [eyink]	կ'ըլլայինք [gəllayink]	գիտէինք [kideyink]	կայինք [gayink]
էիք [eyik]	կ'ըլլայիք [gəllayik]	գիտէիք [kideyik]	կայիք [gayik]
էին [eyin]	կ'ըլլային [gəllayin]	գիտէին [kideyin]	կային [gayin]

2. Formation of the negative paradigm of the imperfect indicative tense

The negative paradigm of the imperfect tense is formed by combining the imperfect of the verb **եմ** [em] with the negation չ- [ch], i.e. **էի** [eyi] → **չէի** [cheyi] and the participle of the main verb ending in **-եր** [er] and **-ար** [ar].

All regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1.. pers. (ես)	չէի + verb stem + եր/ար	[cheyi + er / ar]
2. pers. (դու)	չէիր + verb stem + եր/ար	[cheyir + er / ar]
3. pers. (ան)	չէր + verb stem + եր/ար	[cher + er / ar]
PLURAL		
1. pers. (մենք)	չէինք + verb stem + եր/ար	[cheyink + er/ar]
2. pers. (դուք)	չէիք + verb stem + եր/ար	[cheyik + er/ar]
3. pers. (անոնք)	չէին + verb stem + եր/ար	[cheyin + er/ar]

INDICATIVE MOOD

Imperfect tense (negative)

գրել [k ^o rel] <i>to write</i>	խօսիլ [k ^h osil] <i>to speak</i>	կարդալ [gartal] <i>to read</i>
չէի գրեր [cheyi k ^o rer]	չէի խօսեր [cheyi k ^h oser]	չէի կարդար [cheyi gartar]
չէիր գրեր [cheyir k ^o rer]	չէիր խօսեր [cheyir k ^h oser]	չէիր կարդար [cheyir gartar]
չէր գրեր [cher k ^o rer]	չէր խօսեր [cher k ^h oser]	չէր կարդար [cher gartar]
չէինք գրեր [cheyink k ^o rer]	չէինք խօսեր [cheyink k ^h oser]	չէինք կարդար [cheyink gartar]
չէիք գրեր [cheyik k ^o rer]	չէիք խօսեր [cheyik k ^h oser]	չէիք կարդար [cheyik gartar]
չէին գրեր [cheyin k ^o rer]	չէին խօսեր [cheyin k ^h oser]	չէին կարդար [cheyin gartar]

Compare the following affirmative and negative counterparts:

կ'ըսէի [gəseyi]	→ չէի ըսեր [cheyi əser]	from ըսել
կ'աշխատէի [gashkhadeyi]	→ չէի աշխատեր [cheyi ashkhader]	from աշխատիլ
կ'երգէի [gerkeyi]	→ չէի երգեր [cheyi yerker]	from երգել , etc.

Other irregular forms include:

կայի [gayi]	→ չկայի [ch ^o gayi]	from կամ
ունէի [uneyi]	→ չունէի [chuneyi]	from ունենալ

3. Uses of the imperfect indicative tense

The Armenian imperfect tense has several equivalents in English translation. When it is used to indicate a continuous action carried out at a certain point in the past, it corresponds to the English past progressive:

Փողոցէն կ'անցնէի, երբ քեզի տեսայ:
 [Poghotsen gantsneyi, yerp kezi desa]
I was walking down the street when I saw you.

When the imperfect tense refers to a habitual action in the past without being tied to a particular time or situation, it is translated into English with the *used to* construction:

Տարիներ առաջ դուն այս դպրոցը կ'երթայիր:
 [Dariner arach tun ays t^obrotsə gertayir]
Years ago you used to go to this school.

When applied to present time to politely express wishes and desires, the translation of the imperfect tense into English accounts for modal forms with *would*:

Կ'ուզէի քեզի հետ խօսիլ: [Guzeyi kezi hed k ^h osil] <i>I would like to talk to you.</i>	Չէի ուզեր ուշանալ: [Cheyi uzer ushanal] <i>I wouldn't like to be late.</i>
--	---

B. NOUNS

1. The declension paradigm

To fulfill various syntactic functions in a sentence, nouns and pronouns in some languages have an extensive declension system. In other languages, these functions are performed by prepositions and postpositions (see Unit 7, pp. 142-143). English and Armenian have both, although Armenian has a larger system of noun and pronoun declensions.*

Nouns in Armenian have an elaborate declension paradigm, which may bewilder the English speaker. They change forms either by taking case markers, by undergoing inner permutations, or by doing both (see Unit 6, pp. 123-124).

Armenian has six cases: nominative, accusative, genitive, dative, ablative, and instrumental. The first four cases, nominative and accusative, genitive and dative, form two pairs that correspond in form, but differ in syntactic function. The following specific questions address the different functions of each case:

CASES	animate	inanimate
Nominative:	հո՞վ [ov?] <i>who?</i>	ի՞նչ(ը) [inch?] <i>what?</i>
Accusative:	(զ)ո՞վ [(z)ov?]** <i>whom?</i>	ի՞նչ [inch?] <i>what?</i>
Genitive:	որո՞ւ(ն) [voru(n)?] <i>whose?</i>	ինչի՞(ն) [inchi(n)?] <i>of what?</i>
Dative:	որո՞ւ(ն) [vorun?] <i>to whom?</i>	ինչի՞(ն) [inchi(n)?] <i>to/for what?</i>
Ablative:	որմե՞ն(ն) [vorme(n)?] <i>from whom?</i>	ինչե՞ն(ն) [inche(n)?] <i>from what?</i>
Instrumental:	որո՞վ [vorov?]*** <i>with whom?</i>	ինչո՞վ [inchov?] <i>with what?</i>

This paradigm shows that, like in English, Armenian addresses questions to nouns making the distinction animate vs. inanimate, i.e. ‘living’ vs. ‘nonliving’ nouns.

* English nouns change forms (by taking on an ‘s’) only when they express possession and when they are used in the plural (cf. *father’s, fathers’, fathers*).
 ** The form with (զ) is grammatical, but is rarely used in everyday speech.
 *** որո՞վ [vorov?] is frequently replaced by the complex form որո՞ւն հետ [vorun hed?] *with whom?*

	Singular	Plural	Singular	Plural
Nominative:	աշակերտ(ը)	աշակերտներ(ը)	դպրոց(ը)	դպրոցներ(ը)
Accusative:	աշակերտ(ը)	աշակերտներ(ը)	դպրոց(ը)	դպրոցներ(ը)
Genitive:	աշակերտի(ն)	աշակերտներու(ն)	դպրոցի(ն)	դպրոցներու(ն)
Dative:	աշակերտի(ն)	աշակերտներու(ն)	դպրոցի(ն)	դպրոցներու(ն)
Ablative:	աշակերտէն	աշակերտներէն	դպրոցէն	դպրոցներէն
Instrumental:	աշակերտով	աշակերտներով	դպրոցով	դպրոցներով

2. The nominative and accusative

The **nominative** case is the citation form of nouns or pronouns as they appear in dictionaries. It is the initial form in a declension paradigm and has no explicit case markers. The noun in the nominative case serves primarily as the subject of the sentence, i.e. it expresses a topic about which a comment is made:

Քոյրս վառ գոյներ կը սիրէ: [Kuyr’s var kuyner gə sire] <i>My sister likes bright colors.</i>	Գորգը նոր է: [Korkə nor e] <i>The carpet is new.</i>
---	--

In these sentences, քոյրս [kuyr’s] *my sister* and գորգը [korkə] *the carpet* are subjects, hence they appear in the nominative case. They answer the questions հո՞վ [ov?] *who?* (քոյրս) and ի՞նչ [inch?] *what?* (գորգը) respectively.

As a secondary function, the nominative case also serves as a subject complement, linked to the subject by the auxiliary verb եմ or other copular verbs:

Հայրս ուսուցիչ է: [Hayr’s usutsich e] <i>My father is a teacher.</i>	Արամը կը մնայ ընկերս: [Aramə gə m³na ənger’s] <i>Aram remains my friend.</i>
--	--

In the first sentence, both the subject Հայրս [hayr’s] *my father* and its complement ուսուցիչ [usutsich] *teacher* appear in the nominative case. They are linked to each other by the copula է *is*. In the second sentence, it is the verb մնայ [m³nal] *to remain* that links the subject Արամ [Aram] to ընկերս [ənger’s] *my friend*.

The **accusative** case of nouns in Western Armenian also has no explicit case markers. It performs the following functions in a sentence:

a) A direct object governed by a transitive verb:

Հայրը իր որդին կը գովէ:	Նկարս կը հաւնի՞ս:
[Hayrə ir vortin gə kove]	[N ³ gar ³ s gə havnis?]
<i>The father praises his son.</i>	<i>Do you like my picture?</i>

In these sentences, the nouns *որդին* [vortin] *son* and *նկարս* [n³gar³s] *my picture* are direct objects of the transitive verbs *գովել* [kovel] *to praise* and *հաւնիլ* [havnil] *to like*. In the first sentence, the question asked is ((գ)ո՞վ) [(z)ov?] *whom?*, in the second (ի՞նչ) [inch?] *what?*

b) An adverbial of place answering the question ո՞ւր [ur?] *where?*

– Ո՞ւր կ'երթաս: – Գրադարան:
[Ur gertas? K ³ rataran]
<i>Where are you going? To the library.</i>

Վերջապէս տուն եկայ:
[Verçhabes dun yega]
<i>Finally I came home.</i>

In both examples, the unmarked nouns *գրադարան* [k³rataran] and *տուն* [dun] are adverbials of place.

c) A temporal adverbial that answers the question ե՞րբ [yerp?] *when?*

Զմեռը ձիւն կը տեղայ:	Օր մըն ալ ան անհետացաւ:
[Ts ³ meřə tsün gə degħa]	[Or mən al an anhedatsav]
<i>In winter, snow falls.</i>	<i>And one day, he disappeared.</i>

Here *ձմեռը* [ts³meřə] and *օր մը* [or mə] are unmarked noun in the accusative, functioning as an adverbial of time.

d) An adverbial indicating measurements and sizes (miles, kilograms, pounds, litres, etc.):

Երեք գաւաթ գինի խմեցի:	Տասը մղոն քալեցինք:
[Yerek kavat kini kh ³ met̚si]	[Dasə m ³ ghon kaletsink]
<i>I drank three glasses of wine.</i>	<i>We walked ten miles.</i>

In the examples above, *երեք գաւաթ* [yerek kavat] *three glasses* and *տասը մղոն* [dasə m³ghon] *ten miles* are used in the accusative. The following questions apply: *ո՞րքան գինի խմեցինք* [vorkan kini kh³met̚sink?] *how much wine did we drink?* or *ո՞րքան քալեցինք* [vorkan kaletsink?] *how long did we walk?*

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Impersonal sentences in Armenian

Unlike English, Armenian has an elaborate set of personal endings for conjugating verbs, making personal pronouns redundant. This applies not only to personal sentences, where the person is identified by the personal ending, but also to impersonal sentences. While impersonal sentences in English start with the pronoun *it*, Armenian does not use any pronoun. Consider the following types of impersonal sentences:

1. Impersonal sentences with verbs describing weather conditions:

Կ'անձրեւէ, կ'որոտայ, կը ձիւնէ, etc.
[Gantsreve, goroda, gə tsüne, etc.]
<i>It is raining, it thunders, it is snowing, etc.</i>

2. Impersonal sentences with verbs referring to daylight and temperature changes:

Կը մթնէ, կը լուսնայ, կը ցրտէ, etc.
[Gə m ³ tne, gə lusna, gə ts ³ rde, etc.]
<i>It is getting dark, it is getting light, it is getting cold, etc.</i>

3. Impersonal sentences with adjectives and nouns linked by a copula (է, չէ, էր, եղաւ, etc.). These sentences evaluate various situations and events or pass judgment on them:

Կարելի (չ)է, դժուար (չ)է, ամօթ (չ)է, վտանգաւոր (չ)է, etc.
[Gareli (ch)e, t ³ zhvar (ch)e, amot (ch)e, v ³ dankavor (ch)e, etc.]
<i>It is (not) possible, it is (not) difficult, it is (not) a shame, it is (not) dangerous, etc.</i>

Sentences starting with *պէտք է* [betk (ch)e] express necessity or need:

Պէտք է հասկնալ, պէտք չէ վհատիլ, պէտք է աճապարել, etc.
[Betk e hasg ³ nal, betk che v ³ hadil, betk e adjabarel, etc.]
<i>One must understand, One should not despair, One must hurry, etc.</i>

4. Impersonal sentences containing verbs in the passive voice (see Unit 11, pp. 217-218) expressed in the third person singular. Such sentences have synonymous active forms in the third person plural:

Կ'ըսուի օր կ'ըսեն, կը յանձնարարուի օր կը յանձնարարեն, etc.
[Gəsvi or gäsen, gə hantsnararvi or gə hantsnararen, etc.]
<i>It is said or they say, it is recommended or they recommend, etc.</i>

Note that the only contrasting feature in the formation of impersonal sentences in Armenian and English is that Armenian does not use a personal pronoun corresponding to the English pronouns *it* and *they*. As for the use of verbal categories, i.e. person, number, tense, mood, and voice, the formation of impersonal sentences in both languages is similar.

VII WORD FORMATION

2. Derivation of nouns indicating locations

There are a few suffixes in Armenian that indicate nouns of location. These suffixes are:

-անոց [-anots], **-աստան** [-astan], and **-արան** [-aran].

1. The suffix **-անոց** [-anots] indicates institutional locations. Such nouns are derived from adjectives and nouns:

ծեր [dzer] <i>old</i>	→ ծերանոց [dzeranots] <i>old age home</i>
հիւանդ [hivant] <i>sick</i>	→ հիւանդանոց [hivantanots] <i>hospital</i>
խենթ [khent] <i>crazy</i>	→ խենթանոց [khentanots] <i>madhouse, etc.</i>

Only a few nouns ending in **-(ա)նոց** [-(a)nots] denote a piece of paper money, a specified amount of dollars, francs, etc.:

հինգ [hink] <i>five</i>	→ հինգնոց [hinknots] <i>a five-dollar-bill</i>
տասը [dasə] <i>ten</i>	→ տասնոց [dasnots] <i>a ten-dollar-bill</i>
հարիւր [harür] <i>hundred</i>	→ հարիւրնոց [harürnots] <i>a hundred-dollar-bill</i>

2. The suffix **-(ա)ստան** [-(a)stan] indicates names of countries:

Հայաստան [Hayastan] <i>Armenia,</i>	Յունաստան [Hunastan] <i>Greece,</i>
Չինաստան [Chinastan] <i>China,</i>	Ռուսաստան [Rusastan] <i>Russia,</i>
Վրաստան [V ^o rastan] <i>Georgia,</i>	Պարսկաստան [Barsgastan] <i>Persia, etc.</i>

3. Nouns ending in **-արան** [-aran] denote various rooms and localities*.

բնակարան	[p ^o nagaran] <i>apartment</i>
համալսարան	[hamalsaran] <i>university</i>
լողարան	[logharan] <i>bathroom, etc.</i>

Some nouns ending in **-արան** can also denote furniture, appliances, vessels, etc.:

պահարան	[baharan] <i>closet</i>
սառնարան	[sairanar] <i>refrigerator</i>
վառարան	[vararan] <i>oven, stove, etc.</i>

A number of nouns in **-արան** can denote various categories of books:

այբբենարան	[ayppenaran] <i>primer</i>
աւետարան	[avedaran] <i>bible</i>
բառարան	[pararan] <i>dictionary, etc.</i>

* An exception is **տեսարան** *view, sight*

VIII PRONUNCIATION

The letters **ճ ճ**, **Չ չ**, and **Ջ յ**

ճ ճ and **Չ չ/Ջ յ** are three separate graphic signs. In Western Armenian, however, they stand for only one pair of voiced (**ճ ճ**) and voiceless sounds (**Չ չ/Ջ յ**).

voiced		voiceless
ճ ճ [dj]	vs.	Չ չ } [ch]
		Ջ յ }

ճ ճ is the voiced affricate [dj], a complex sound that begins with the voiced stop [d] and ends with the voiced sibilant [ʃh] (cf. the English letter 'g' in *gender* or 'j' in *jeans*). Western Armenian does not make any distinction between the two graphic signs **Չ չ** and **Ջ յ**. Both represent the same voiceless affricate,* which consists of the voiceless stop [t] and the voiceless sibilant [sh]. It sounds similar to the 'ch' in the English word *chair*.

Examples for **ճ ճ** [dj]: **ճիշտ** [djisht] *right*, **կարճ** [gardj] *short*, etc.

Examples for **Չ չ** [ch]: **չափ** [chap] *measure*, **քիչ** [kich] *a little*, etc.

Examples for **Ջ յ** [ch]: **ջուր** [chur] *water*, **վերջ** [verch] *end*, etc.

Compare also the word **ջերմաչափ** [chermachap] *thermometer*, where both letters in this compound noun are pronounced identically. The correct spelling therefore should be memorized. Only a few spelling rules exist for writing **Չ չ** and **Ջ յ** in Western Armenian:

1. After **ր** [r], the letter **Ջ յ**, not **Չ չ**, is used: **կամուրջ** [gamurch] *bridge*, **արջ** [arch] *bear*, **երջանիկ** [yerchanig] *happy*, etc. Exceptions: **չարչի** [charchi] *haberdasher*, **փարջ** [parch] *pitcher*.

2. After **ղ** [gh], the letter **Ջ յ**, not **Չ չ**, is used: **աղջիկ** [aghchig] *girl*, **ողջ** [voghch] *alive*, **զղջալ** [z^oghchal] *to repent*, etc. Exception: **զեղչ** [zeghch] *discount*.

3. After vowels, the letter **Ջ յ**, not **Չ չ**, is used: **առաջ** [arach] *before*, **աջ** [ach] *right*, **ոջիկ** [vochil] *louse*, **մէջ** [mech] *in*, **առաջին** [arachin] *first*, etc. The same applies to all genitive forms ending in **-ոյ** [-och], like **քույր** [kuyr] *sister* → **քրոջ** [k^oroch] *sister's*, **կին** [gin] *woman* → **կնոջ** [g^onoch] *woman's*, etc.

* In Classical Armenian, **Չ չ** and **Ջ յ** represent two separate (voiceless and voiced) sounds. This distinction is preserved in Eastern Armenian.

IX ORTHOGRAPHY

Ո ո or Ծ օ ?

The following orthographic and phonetic rules govern the usage of the letters **Ո ո** and **Ծ օ** in Western Armenian:

Ո ո occurs:

1. in initial position of words and is pronounced [vo] as in English *volt*:
որդի [vorti] *son*, *որս* [vors] *hunting*, *ոտք* [votk] *foot*, etc.
2. in medial position of words, it is pronounced [o] as in the English word *folk*:
չորս [chors] *four*, *բոլոր* [polor] *all*, etc.
3. within compound and derived words where the original ‘*n*’ [vo] is pronounced as [o] when it appears after consonants:
ձկնորս [ts²gnors] *fisherman* (from *ձուկ+որսալ*), *անորոշ* [anorosh] *indefinite* (from *ան+որոշ*), etc.

Ծ օ occurs:

1. in initial position of words and stands for [o] as in English *on* or *all*:
օր [or] *day*, *օգնել* [oknel] *to help*, *օդ* [ot] *air, weather*, etc.
EXCEPTION: the interrogative pronoun *ով* [ov?] *who?*, *ովկիանոս* [ovgianos] *ocean* and *ովասիս* [ovasis] *oasis*.
2. within words, where **օ** appears as a result of compounding or derivation:
ապօրինի [aborini] *illegal* (from *ապ+օրինի* *outside+law*), *կեսօր* [gesor] *mid-day, noon* (from *կէս+օր* *half+day*), *անօգուտ* [anokud] *useless* (from *ան+օգուտ* *without+use*), etc.

Words containing **Ծ օ** are not numerous and should be memorized. Here are some commonly used words:

<i>աղօթք</i> [aghotk] <i>prayer</i>	<i>ամօթ</i> [amot] <i>shame</i>
<i>անօթի</i> [anoti] <i>hungry</i>	<i>յօդ</i> [hot] (1) <i>article</i> . (2) <i>joint</i>
<i>յօնք</i> [honk] <i>eyebrow</i>	<i>կօշիկ</i> [goshig] <i>shoe</i>
<i>գօտի</i> [kodi] <i>belt</i>	<i>յօրինել</i> [horinel] <i>to invent</i>
<i>դրօշ</i> [trosh] <i>flag</i>	<i>պաշտօն</i> [bash-ton] <i>position</i>
<i>եօթը</i> [yotə] <i>seven</i>	<i>տօն</i> [don] <i>holiday, feast</i>
<i>խօսք</i> [khosk] <i>speech</i>	<i>մօտ</i> [mod] <i>close</i>
<i>ծանօթ</i> [dzanot] <i>known</i>	<i>կրօն(ք)</i> [g ² ron(k)] <i>religion</i>

Ծ օ also appears in the genitive and dative case of some words: *մօր* [mor] from *մայր* [mayr] *mother*, *հօր* [hor] from *հայր* [hayr] *father*, *եղբոր* [yeghpor] from *եղբայր* [yeghpayr] *brother* (see Unit 5, p. 93).

X WRITING

զ, զուր, վ, վեր, տ, տաս, ը, տարր, վերադարձ

Ջ, Ջուր, Վ, Վեր, Տ, Տաս, Ը, Տարր, Վերադարձ

<i>ջ</i>	<i>ջուր</i>	<i>վ</i>	<i>վեր</i>	<i>տ</i>	<i>տաս</i>	<i>ը</i>	<i>տարր</i>	<i>վերադարձ</i>
[ch]	[chur]	[v]	[ver]	[d]	[das]	[r]	[darr]	[veratarts]

Blank handwriting practice lines.

փ, փուռ, ք, քիչ, ճ, ճանճ, ֆ, ֆշալ, ել, Լ

Փ, Փուռ, Ք, Քիչ, Ծ, Ծանճ, Ֆ, Ֆշալ, Ել, Լ

<i>փ</i>	<i>փուռ</i>	<i>ք</i>	<i>քիչ</i>	<i>ճ</i>	<i>ճանճ</i>	<i>ֆ</i>	<i>ֆշալ</i>	<i>ել Լ</i>
[p]	[pu ^r]	[k]	[kich]	[dj]	[djandj]	[f]	[f ² shal]	[yev]

Blank handwriting practice lines.

XI EXERCISES

1. Combine words from each of the columns to create appropriate utterances; translate them.

a. Գորգերս	ուսուցչուհի է:
b. Ձեմ սիրեր	նոր են:
c. Մայրս	վառ գոյները
d. Հագուստդ	շատ կը սիրեմ:
e. Ո՞ր է այստեղ	կը հաւնի՞ս:
f. Թատրոն երթալ	հայելին:
g. Տեսարանս	նոր է:

2. Form mini-dialogues according to the given patterns in 1, 2, 3 and 4. Replace հագուստ with գլխարկ, վերարկու, կօշիկներ, etc.

- a. A. Հագուստս կը հաւնի՞ս:
B. Այո՛, շատ կը հաւնիմ: Նորէ՞ն նոր հագուստ ունիս:
- b. A. Ի՞նչպէս կը գտնես հագուստս:
B. Շատ ճաշակաւոր է: Բարո՞վ հագնիս հագուստդ:
- c. A. Հագուստս գեղեցիկ է, չէ՞:
B. Անուշիկ է. կը սիրեմ այս տեսակ հագուստները:
- d. A. Գեղեցիկ հագուստ ունիս:
B. Իմ բոլոր հագուստներս գեղեցիկ են:

3. Form mini-dialogues according to the given patterns 1, 2, 3 and 4. Replace the discussed item ճաշ with կարկանդակ, ապուր, անուշեղէն, etc.

- a. A. Ծաշս կը հաւնի՞ս:
B. Այո՛, ճաշդ շատ համով է: Ապրի՛ս:
- b. A. Ի՞նչ համով է ճաշդ:
B. Իմ ճաշերս միշտ ալ համով են:
- c. A. Ինծի ճաշը կ'անցընե՞ս, խնդրեմ:
B. Ո՞ր մէկ ճաշը կ'ուզես:
- d. A. Ծաշս ի՞նչպէս է:
B. Գէշ չէ:

A. Ի՞նչ է, չե՞ս հաւնիր:
B. Անսովոր ճաշեր շատ չեմ սիրեր:

4. Complete the sentences by using the negative forms of the verbs in parentheses.

- a. Այս բնակարանը պզտիկ է. չեմ հաւնիր: (հաւնիլ)
- b. Այս բառը չի նարէն է. ... (հասկնալ)
- c. Այս ճաշը ծանր է. ... (ուտել)
- d. Այս հագուստը հին է. ... (հագնիլ)
- e. Այս գիրքը սուղ է. ... (գնել)
- f. Այս գինին թթու է. ... (խմել)
- g. Այս գլխարկը շատ մեծ է. ... (ուզել)

5. Respond to the questions according to the given pattern.

- a. Գինի կը սիրե՞ս: Ո՞վ չի սիրեր գինի:
- b. Համով ճաշեր կը սիրե՞ս: Ո՞վ ...
- c. Լաւ պտուղներ կ'ուզե՞ս: Ո՞վ ...
- d. Կարկանդակ կ'ուտե՞ս: Ո՞վ ...
- e. Սուրճ կը խմե՞ս: Ո՞վ ...
- f. Պաղպաղակ կ'ուզե՞ս: Ո՞վ ...
- g. Լաւ ուտելիքներ կը սիրես, չէ՞: Ո՞վ ...

6. Complete the second statement according to the given pattern.

- a. Ես թէյ կը սիրեմ: Դուն միշտ ալ թէյ կը սիրէիր:
- b. Անին սուրճ շատ կը խմէ: Ան առաջ ալ ...
- c. Քոյրս հայելիները շատ կը սիրէ: Ան միշտ ալ ...
- d. Անոնք գարեջուր շատ կը խմեն: Անոնք առաջ ալ ...
- e. Մենք հիմա այս դպրոցը կ'երթանք: Դուք առաջ ալ ...
- g. Մայրիկդ այսօր շատ ուրախ է: Ան միշտ ալ ...

7. Answer the following questions in the affirmative using շատ or միշտ.

- a. Այս նկարը կը հաւնի՞ս: Այո՛, շատ կը հաւնիմ:
- b. Վառ գոյներ կը սիրե՞ս: Այո՛, ...
- c. Գրադարան կ'երթա՞ս: Այո՛, միշտ ...
- d. Լաւ կ'աշխատի՞ս: Այո՛, ...
- e. Թատրոն կ'այցելե՞ս: Այո՛, ...
- f. Լեզուներ գիտե՞ս: Այո՛, ...
- g. Ուտել կը սիրե՞ս: Այո՛, ...
- h. Հոս միշտ կու գա՞ս: Այո՛, ...

8. Complete the sentences following the pattern.

- a. Ան կու գար, իսկ ես չէի գար:
- b. Ան չէր ուզեր չինարէն սորվիլ, իսկ ես ...
- c. Ան կը գրէր, իսկ դուն ...
- d. Ան չէր խօսեր, իսկ դուք ...
- e. Ան հոն կ'ըլլար, իսկ անոնք ...
- f. Ան չէր սիրեր կարդալ, իսկ ես ...
- g. Ան կը հաւնէր գիրքը, իսկ մենք ...

9. How would you say it in Armenian?

A. Your classmate's opinion is important to you. You ask:

- a. What's your opinion of our teacher? (*կարծիք*)
- b. How was my answer? (*պատասխան*)
- c. I read Armenian well, don't I?
- d. He speaks French well, doesn't he?
- e. Don't you like my letter?
- f. Don't you think that this book is good?
- g. How was your first lesson?

B. You have guests in your new house. You ask them about their impressions:

- a. Do you like our new apartment?
- b. ... our garden?
- c. ... our kitchen?
- d. ... my bedroom?
- e. ... our dining room?
- f. ... our carpets?
- g. ... our view?

10. Answer the questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Ի՞նչ կը սիրէր Անահիտը երբ պզտիկ էր:
- b. Ի՞նչ գոյներ կը սիրէր Անահիտը:
- c. Ի՞նչը շատ կարեւոր էր Անահիտի համար:
- d. Ո՞վ յուսահատ էր:
- e. Ի՞նչ կ'ըսէր մայրիկը:
- f. Ի՞նչ կը պատասխանէր հայրիկը:
- g. Քանի՞ զաւակ ունի այսօր Անահիտը:
- h. Ի՞նչ կ'ընէ այսօր Անահիտը:

XII PROVERBS

Մարդը մարդ չինողը հագուստն է:

[Martə mart şhinoghə hakustn e]

Clothes make the man.

Հագուստ տուր՝ շնորհքի գամ, հաց տուր՝ ուժի գամ:

[Hakust dur, şh'norki kam, hats dur, uzhi kam]

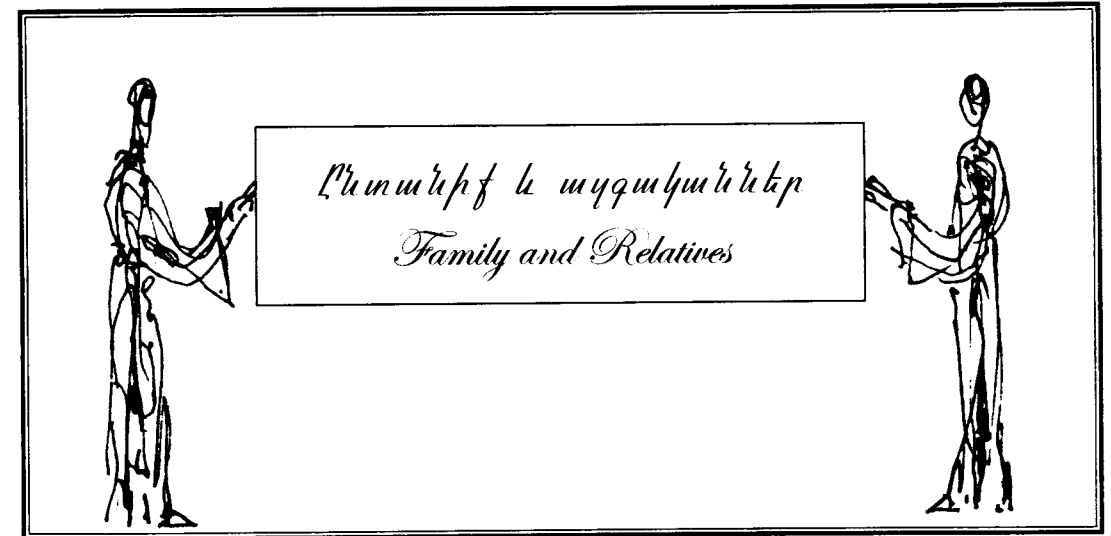
Dress me up, I will look wealthy; fill me up, I will be healthy.

Էչը թամբով, մարդը հագուստով:

[Eshə tampov, martə hakustov]

Donkeys with their saddles, humans with their clothes.

Unit 5

On the Agenda ...

<i>Speech Acts in Dialogues:</i>	Introducing family and friends	86
<i>Vocabulary:</i>	Family and relatives	89
<i>Grammar:</i>	VERBS: The aorist (simple past tense).....	91
	NOUNS: 1. Types of declension	93
	2. The genitive and dative	94
<i>Armenian-English Contrasts:</i>	Some Armenian expressions of politeness	97
<i>Word Formation:</i>	Diminutives	99
<i>Pronunciation:</i>	The letters շ ղ and հ խ	99
<i>Orthography:</i>	The letter Ա ա in final position of words	100

I DIALOGUES

1. Two friends, A and B, are looking at a family photo album:

- A. Աս ինչ անուշիկ պզտիկ է: What a sweet baby!
[As inch anushig b^ozdig e]
- B. Քրոջս աղջիկն է, It is my sister's daughter,
[K^oroch^os aghchign e,]

Երբ վեց ամսու էր: when she was six months old.
[yerp vets amsu er]
- A. Իսկ ո՞վ է սա երիտասարդ կինը: And who is this young woman?
[Isk ov e as yeridasart gin^o?]
- B. Եղբորս նշանածն է: She is my brother's fiancé.
[Yeghpor^os n^oshanadzn e]
- A. Ծնողքիդ նկարը չունի՞ս: You don't have a picture of your
[Dz^onoghkit n^ogar^o chunis?] parents?
- B. Ահա! Այստեղ են, նոր նշանուած: Here they are, just engaged.
[Aha! Aysdegh en, nor n^oshanvadz]
- A. Դուն մայրիկիդ կը նմանիս: You resemble your mother.
[Tun mayrigit g^o n^omanis]
- B. Գիտեմ: Ասոնք ալ մեծ մայրիկս I know. And these are my grand-
[Kidem. Asonk al medz mayrig^os] mother

և մեծ հայրիկս են, մօրս ծնողքը: and my grandfather, my mother's
[yev medz hayrig^os en, mor^os dz^onoghk^o] parents.
- A. Որքա՛ն երիտասարդ են: How young they are!
[Vorkan yeridasart en!]
- B. Ո՛չ, սա հին նկար մըն է: No, this is an old picture.
[Voch, as hin n^ogar m^on e]
- Մեծ մայրս հիմա իննսուն տարեկան է: My grandmother is 90 years old now.
[Medz mayr^os hima inn^osun daregan e]

- A. Կարծեմ նոր տեսայ զինքը պարտէզը: I think I just saw her in the garden.
[Gardzem nor desa zink^o bardez^o]
- B. Այո՛, ինքն է, եկու՛ր ծանօթացնեմ: Yes, it's her; let me introduce you.
[Ayo, inkn e, yegur dzanotats^onem]

2. A and B are getting to know each other:

- A. Ծանօթանա՛նք: Let's get acquainted!
[Dzanotanank]
- Անունս Արամ Յակոբեան է: My name is Aram Hagopian.
[Anun^os Aram Hagopian e]
- B. Ուրախ եմ ծանօթանալուս: I am pleased to meet you.
[Urakh em dzanotanalus]
- Մինաս Ազարեան: Minas Azarian.
[Minas Azaryan]
- Տանտէրը ձեր ի՞նչը կ'ըլլայ: How is the host related to you?
[Dander^o tser inch^o g^olla?]
- Ձեր եղբայրն է: Is he your brother?
[Tser yeghpayrn e?]
- B. Այո՛: Իսկ դուք եղբորս ընկերն էք: Yes. And you, are you my brother's
[Ayo! Isk tuk yeghpor^os engern ek?] friend?
- A. Ո՛չ, աշխատակիցը: No, his colleague.
[Voch, ashkhadagits^o]

3. A is introducing her friend, B, to her mother, C:

- C. Չեմ կարծեր որ իրարու ծանօթ ենք: I don't think we know each other.
[Chem gardzer vor iraru dzanot enk]
- A. Մայրիկ, սա Արամն է, դասընկերս: Mother, this is Aram, my classmate.
[Mayrig, sa Aramn e, tasenger^os]
- Արամ, ծանօթացի՛ր մօրս հետ: Aram, meet my mother.
[Aram, dzanotatsir mor^os hed]
- B. Արամ: Շատ ուրախ եմ, տիկին: Aram. Very pleased to meet you,
[Aram. Shad urakh em, digin] Ma'am.

A. Արամ, եկու՛ր միւսներուն ալ
[Aram, yegur müsnerun al]   Aram, let me introduce

քեզի ծանօթացնեմ:
[kezi dʒanotats³nem]   you to the others as well.

B. Սիրո՛վ, երթանք:
[Sirov, yertank!]   Gladly, let's go!

II TEXT

ՀՕՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ
[Hor khorhurtə]

Հայր մը միշտ խորհուրդ կու տար որդիներուն որ սիրով և համերաշխ ապրին:
[Hayr mə mišt khorhurt gu dar vortinerun vor sirov yev hamerashkh abrin.]

Որդիները չէին լսեր: Օր մը հայրը հրամայեց ցախաւել մը բերել: Ցախաւելը
Vortinerə çheyin l³ser. Or mə hayrə hramayets tsakhavel¹ mə perel. Tsakhavelə

տուաւ անոնց և առաջարկեց կոտրել զայն: Որդիները շատ չարչարուեցան, բայց
d³vav anonts yev arachargets godrel zayn. Vortinerə şhad çarcharvetsan, payts

չկրցան կոտրել: Այն ատեն հայրը քակեց ցախաւելը, շիւղերը մէկ-մէկ
çh³g³rtsan godrel. Ayn aden hayrə kagets tsakhavelə şhügherə meg-meg

տուաւ որդիներուն ու հրամայեց կոտրել: Որդիները դիւրութեամբ մէկ-մէկ
d³vav vortinerun u hramayets godrel. Vortinerə tüutyamp meg-meg

կոտրեցին շիւղերը: Այն ժամանակ հայրը ըսաւ որդիներուն.— Այսպէս ալ
godretsın şhügherə. Ayn çhamanag hayrə əsav vortinerun. — Aysbes al

դուք, եթէ համերաշխ ու միաբան ըլլաք, ո՛չ ոք պիտի կարենայ յաղթել ձեզի,
tuk, yete hamerashkh u miyapan əllak, voçh vok bidi garena haghtel tsezi,

իսկ եթէ կռուիք՝ խռովիք իրարմէ, դիւրին պիտի ըլլայ ձեզի մէկ-մէկ կոտրել:
isk yete g³rvik, kh³rovik irarme, türin bidi əlla tsezi meg-meg godrel.]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

հայր	[hayr]	father
խորհուրդ	[khorhurt]	advice
տալ	[dal]	to give
որդի	[vorti]	son
սիրով	[sirov]	amicably
համերաշխ	[hamerashkh]	in harmony
ապրիլ	[abril]	to live
լսել	[l ³ sel]	here: to obey
օր մը	[or mə]	one day
հրամայել	[hramayel]	to order
ցախաւել	[tsakhavel]	birch-broom
բերել	[perel]	to bring, fetch
անոնց	[anonts]	to them
առաջարկել	[arachargel]	to propose
կոտրել	[godrel]	to break
դիւրութեամբ	[tüutyamp]	easily
այն ատեն	[ayn aden]	at that time
քակել	[kagel]	to untie

շիւղ	[shügh]	twig
մէկ-մէկ	[meg-meg]	one by one
այն ժամանակ	[ayn çhamanag]	at that time
զայն	[zayn]	it
շատ	[şhad]	much
չարչարուիլ	[çarcharvil]	here: to try hard
բայց	[payts]	but
այսպէս	[aysbes]	this way, so
եթէ	[yete]	if
միաբան	[miyapan]	unanimous
ոչ ոք	[voçh vok]	nobody
պիտի կրնայ	[bidi g ³ ma]	will be able
յաղթել	[haghtel]	to vanquish
իսկ	[isk]	but
կռուիլ	[g ³ rvil]	to fight
խռովիլ	[kh ³ rovil]	to get estranged
իրարմէ	[irarme]	from each other
դիւրին	[türin]	easy
պիտի ըլլայ	[bidi əlla]	will be

IV THEMATIC GROUPS OF WORDS

ԲՆՏԱՆԻՔ, ԱԶԳԱՎԱՆՆԵՐ [Bndanik, azkaganner] FAMILY, RELATIVES		
ծնողք	[dʒ ³ noghk]	parents
հայր(իկ), պապա	[hayr(ig), baba]	father
մայր(իկ), մամա	[mayr(ig), mama]	mother
որդի, տղայ	[vorti, d ³ gha]	son
մանչ, տղայ	[mançh, d ³ gha]	boy
դուստր, աղջիկ	[tust ³ r, aghçhig]	daughter
աղջիկ	[aghçhig]	girl
մեծ հայր(իկ), պապ(իկ)	[medz hayr(ig), bab(ig)]	grandfather
մեծ մայր(իկ), տատ(իկ)	[medz mayr(ig), dad(ig)]	grandmother
թոռ(նիկ)	[tor(nig)]	(little) grandchild
ծոռ	[dʒor]	great-grandchild
եղբայր	[yeghpayr]	brother

քույր	[kuyr]	sister
հօրեղբայր	[horyeghpayr]	paternal uncle
հօրաքույր	[horakuyr]	paternal aunt
մօրեղբայր/քեռի	[moryeghpayr/keri]	maternal uncle
մօրաքույր	[morakuyr]	maternal aunt
զարմիկ	[zarmig]	cousin (male)
զարմուհի	[zarmuhi]	cousin (female)
ամուսին	[amusin]	husband
կին	[gin]	wife, woman
խորթ մայր, մօրու	[khort mayr, moru]	stepmother
խորթ հայր, հօրու	[khort hayr, horu]	stepfather
կնքամայր	[g ^o nkamayr]	godmother
կնքահայր	[g ^o nkahayr]	godfather
նշանուիլ	[n ^o shanvil]	to get engaged
նշանած	[n ^o shanadz]	fiancé
նշանուած	[n ^o shanvadz]	engaged
ամուսնանալ	[amusnanal]	to marry
ամուսնացած	[amusnatsadz]	married
ամուրի	[amuri]	bachelor
հարս(ա)նիք	[hars(a)nik]	wedding
ամուսնալուծում	[amusnaludzum]	divorce
բաժնուիլ	[pazhn ^o vil]	to get separated
բաժնուած	[pazhn ^o vadz]	separated
այրի	[ayri]	widow(er)
որբ	[vorp]	orphan
խնամի(ներ)	[kh ^o nami(ner)]	in-law(s)
զույգ	[zuyk]	couple
կեսուր	[gesur]	mother-in-law (husband's mother)
կեսրայր	[gesrayr]	father-in-law (husband's father)
զոքանչ	[zokanch]	mother-in-law (wife's mother)
աներ(հայր)	[aner(hayr)]	father-in-law (wife's father)
հարս	[hars]	daughter-in-law, sister-in-law, bride
փեսայ	[pesa]	son-in-law, brother-in-law, bridegroom
տալ	[dal]	sister-in-law (husband's sister)
տագր	[dak ^o r]	brother-in-law (husband's brother)
քենի	[keni]	sister-in-law (wife's sister)
քենեկալ	[kenegal]	husband of the wife's sister
աներձագ	[anertsak]	brother-in-law (wife's brother)

V GRAMMAR

A. VERBS

1. Formation of the aorist (simple past tense)

The Armenian aorist expresses completed action in the past without any implication of duration or progression. Compare: գրեցի [k^oretsɨ] *I have written* or *I wrote* from գրել, խօսեցայ [k^hosetsa] *I have spoken* or *I spoke* from խօսիլ, կարդացի [gartatsɨ] *I have read* or *I read* from կարդալ.

All regular verbs follow the following pattern:

SINGULAR		
(ես yes)	verb stem + եցի/եցայ/ացի	[verb stem + etsi/etsa/atɨ]
(դուն tun)	verb stem + եցիր/եցար/ացիր	[verb stem + etsir/etsar/atɨsir]
(ան an)	verb stem + եց/եցաւ/աց	[verb stem + ets/etsav/atɨ]
PLURAL		
(մենք menk)	verb stem + եցինք/եցանք/ացինք	[verb stem+etsink/etsank/atɨsink]
(դուք tuk)	verb stem + եցիք/եցաք/ացիք	[verb. stem + etsik/etsak/atɨsik]
(անոնք anonk)	verb stem + եցին/եցան/ացին	[verb. stem + etsin/etsan/atɨsin]

INDICATIVE MOOD

Aorist (affirmative)

գրել [k ^o rel] <i>to write</i>	խօսիլ [k ^h osil] <i>to speak</i>	կարդալ [gartal] <i>to read</i>
գրեցի [k ^o retsɨ]	խօսեցայ [k ^h osetsa]	կարդացի [gartatsɨ]
գրեցիր [k ^o retsir]	խօսեցար [k ^h osetsar]	կարդացիր [gartatsir]
գրեց [k ^o rets]	խօսեցաւ [k ^h osetsav]	կարդաց [gartats]
գրեցինք [k ^o retsink]	խօսեցանք [k ^h osetsank]	կարդացինք [gartatsink]
գրեցիք [k ^o retsik]	խօսեցաք [k ^h osetsak]	կարդացիք [gartatsik]
գրեցին [k ^o retsɨn]	խօսեցան [k ^h osetsan]	կարդացին [gartatsɨn]

Many verbs deviate from this pattern. They have a different aorist stem and take a different set of personal endings, which do not include the components -(ե)ց- and -(ա)ց-. Compare: բերի [peri], բերիր [perir], բերաւ [perav], բերինք [perink], բերիք [perik], բերին [perin] from բերել [perel] *to bring* and եկայ [yega], եկար [yegar], եկաւ [yegav], եկանք [yegank], եկաք [yegak], եկան [yegan] from the irregular verb գալ [kal] *to come*, etc. (See table of irregular verbs on p. 340) The formation of the aorist is important as other forms in the conjugation are based on either the infinitive or the aorist stem. The aorist stem is constructed:

1. by replacing the infinitive endings **-ել** and **-իլ** with **-եց**, and **-ալ** with **-աց**:

Infinitive	Aorist stem	Aorist 1st pers. sing.
գրել [k ³ rel]	գրեց- [k ³ rets-]	գրեց-ի [k ³ retsi]
խօսիլ [k ³ hosil]	խօսեց- [k ³ hosets-]	խօսեց-այ [k ³ hosetsa]
կարդալ [gartal]	կարդաց- [gartats-]	կարդաց-ի [gartatsi]

2. by dropping the infixes **-ն-** and **-չ-** from verbs:

տեսնել [desnel]	to see տես- [des-]	տես-այ [desa]
կորչիլ [gorchil]	to disappear կոր- [gor-]	կոր-այ [gora]

The infixes **-ն-** and **-չ-** should not be confused with **ն** and **չ** which are part of the verb stem:

Հիմնել [himnel]	to found Հիմնեց- [himnets-]	Հիմնեց-ի [himnetsi]
կանչել [ganchel]	to call կանչեց- [ganchets-]	կանչեց-ի [ganchetsi]

3. by changing **ն** to **ց** in verbal derivations with the suffix **-(ա)նալ**:

մեծնալ [medznal]	to grow մեծց- [medzts-]	մեծց-այ [medztsa]
ծերանալ [dzeranal]	to grow old ծերաց- [dzerats-]	ծերաց-այ [dzeratsa]

4. by adding the ending **-ցուց-** to verb stems with the infix **-ցն-**:

Հարցնել [harts ³ nel]	to ask Հարցուց- [hartsuts-]	Հարցուց-ի [hartsutsi]
վերցնել [verts ³ nel]	to lift վերցուց- [vertsuts-]	վերցուց-ի [vertsutsi]

The following verbs have irregular aorist forms:

լլալ [əllal] to be	եղայ, եղար, եղաւ, եղանք, եղաք, եղան
ընել [ənel] to do	ըրի, ըրիր, ըրաւ, ըրինք, ըրիք, ըրին
երթալ [yertal] to go	գացինք, գացիք, գացին
գալ [kal] to come	եկայ, եկար, եկաւ, եկանք, եկաք, եկան
տալ [dal] to give	տուի, տուիր, տուաւ, տուինք, տուիք, տուին
ուտել [udel] to eat	կերայ, կերար, կերաւ, կերանք, կերաք, կերան
իջնալ [iynal] to fall	ինկայ, ինկար, ինկաւ, ինկանք, ինկաք, ինկան*

The negative forms of the perfect are made by prefixing the negative marker **չ-** [ch³-] to the verb stem:

գրեցի [k ³ retsi] I wrote	→ չգրեցի [ch ³ k ³ retsi] I didn't write
խօսեցայ [k ³ hosetsa] I spoke	→ չխօսեցայ [ch ³ k ³ hosetsa] I didn't speak
կարդացի [gartatsi] I read	→ չկարդացի [ch ³ gartatsi] I didn't read
ըրի [əri] I did	→ չըրի [chəri] I didn't do
կերայ [gera] I ate	→ չկերայ [ch ³ gera] I didn't eat
Հարցուցի [hartsutsi] I asked	→ չՀարցուցի [ch ³ hartsutsi] I didn't ask, etc.

* See table of irregular verbs in the Appendix, p. 340-341.

B. NOUNS

1. Types of declension

When declined, Armenian nouns take case markers or mutate in the genitive, or do both. The basic declensions are named after changes that nouns undergo in the genitive, such as **-ի** [-i] declension, **-ու** [-u] declension, **-օր** [-or] declension, etc. Here are the most common declensions:

1. -ի [-i] declension:

Most Armenian nouns, as well as nominalized adjectives, participles, postpositions, numerals, pronouns, and proper names: սեղան [seghan] → սեղանի [seghani], քաղաք [kaghak] → քաղաքի [kaghaki], ծառ [dzar] → ծառի [dzari], Փարիզ [Pariz] → Փարիզի [Parizi], այստեղ [aystegh] → այստեղի [aysteghi], etc.

2. -ու [-u] declension:

Many one-syllable nouns, all infinitives, and some nouns ending in **-ի**: մարդ [mart] → մարդու [martu], ձի [tsi] → ձիու [tsiyu], ոսկի [voski] → ոսկու [vosku], գրել [k³rel] → գրելու [k³relu], գալ [kal] → գալու [kalu], etc.

3. -ան [-an] declension:

Nouns ending in **-ուն**, **-իւն**, and **-ում**: գարուն [karun] → գարնան [karnan], արիւն [arün] → արեան [aryan]; ուսում [usum] → ուսման [usman]; մանուկ [manug] → մանկան [mangan], etc.

4. -եան [-yan] declension:

Abstract nouns ending in **-ութիւն**: ուրախութիւն [urakhutyun] → ուրախութեան, [urakhutyanyan], ծերութիւն [dzerutyun] → ծերութեան [dzerutyanyan], etc.

5. -ուան [-van] declension:

Nouns denoting time: ժամ [zham] → ժամուան [zhamvan], տարի [dari] → տարուան [darvan], վաղը [vaghə] → վաղուան [vaghvan], etc.

6. -օր [-or] declension:

Some nouns denoting family members: հայր [hayr] → հօր [hor], մայր [mayr] → մօր [mor], եղբայր [yeghpayr] → եղբօր [yeghpor], etc.

7. -ո՞ղ [-och] declension:

A few nouns that denote relatives and friends: քույր [kuyr] → քրո՞ղ [k³roch], կին [gin] → կնո՞ղ [g³noch], ընկեր [ənger] → ընկերո՞ղ [əngeroch], etc.

8. -ոյ [-(y)o] declension:

Many geographic names ending in **-իա** and some other common words: Գերմանիա [Kermanya] → Գերմանիոյ [Kermanyo], Իտալիա [Idalya] →

Իտալիոյ [Idalyo], etc. The ending **-ոյ** is archaic: **Եկեղեցի** [yegeghetsi] → **Եկեղեցւոյ** [yegeghetsvo], **Աստուած** [Astvadz] → **Աստուծոյ** [Astudzo], etc.

As can be seen, certain semantic groups of nouns tend to gravitate towards particular declensions. However, in contemporary usage many nouns may also follow the most common **-ի** declension. This occurs particularly in colloquial speech:

- արիւն** [arün] → **արեան** [aryan] or **արիւնի** [arüni]
- մանուկ** [manug] → **մանկան** [mangan] or **մանուկի** [manugi]
- Եկեղեցի** [yegeghetsi] → **Եկեղեցւոյ** [yegeghetsvo] or **Եկեղեցիի** [yegeghetsii]
- Գերմանիա** [Kermanya] → **Գերմանիոյ** [Kermanyo] or **Գերմանիայի** [Kermanyayi]

Below is a paradigm of the most common **-ի** declension:*

Case	Singular	Plural
Nominative } Accusative }	սեղան(ը)	սեղաններ(ը)**
Genitive } Dative }	սեղանի(ն)	սեղաններու(ն)
Ablative	սեղանէ(ն)	սեղանէներէ(ն)
Instrumental	սեղանով	սեղաններով

2. The genitive and dative cases

The genitive and dative cases coincide in form, but differ in function:

The **genitive case** primarily expresses possession. It may also indicate provenance and attribution; as such, it modifies a noun that is either the subject or the complement of a sentence. In Armenian, the genitive is always placed before the noun it modifies:

Երեւանի խաղողը -ի declension
[Yervani khaghoghə]
(Yerevan_{gen} grapes_{the})
The grapes of Yerevan

Մովուն ալիքները -ու declension
[dzovun aliknerə]
(the sea_{gen} wave_{plur}-the)
The waves of the sea

* Various declensions discussed above are presented in the Appendix, pp. 00.
** Nouns in the nominative and accusative, genitive and dative coincide in form; therefore, only four distinct case forms must be memorized for each declension.

Նռան գոյնը -ան declension
[nʳan kuynə]
(pomegranate_{gen} color-the)
The color of pomegranate

Ուրախութեան արցունքներ -եան declension
[urakhutyān artsunkner]
(joy_{gen} tears)
Tears of joy

Տարուան եղանակները -ուան declension
[darva yeghanagnerə]
(year_{gen} seasons-the)
The seasons of the year

Քրոջս ամուսինը -ոջ declension
[kʳochʳs amusinə]
(sister_{gen} mine husband)
My sister's husband

Մօր մը սէրը -օր declension
[mor mə serə]
(mother_{gen} a love-the)
A mother's love

Անգլիոյ թագուհին -ոյ declension
[Anklio takuhin]
(England_{gen} queen-the)
The queen of England

Genitive forms of nouns are often synonymous with adjectives derived from nouns:

Թագաւորի պալատը [takavori baladə]
(king_{gen} palace_{the})
The King's palace

Թագաւորական պալատը [takavoragan baladə]
(royal palace_{the})
The royal palace

Տան աշխատանք [dan ashkhadank]
(house_{gen} work)
House work

Տնային աշխատանք [dʳnayin ashkhadank]
(domestic work)
Domestic work

The genitive is also required by some prepositions and postpositions:

Առանց աշխատանքի [arants ashkhadanki]
(without work_{gen})
Without work

Հօրս մասին [horʳs masin]
(father_{gen}-mine about)
About my father

The primary function of the **dative case** is to express an indirect object. In the following two sentences, for instance, the nouns in the dative are governed by the verbs *սպասել* to wait and *նմանիլ* to resemble:

Անձրեւի կը սպասենք:
[Antsrevi g^osbasenk]
(rain_{dat} wait{we})
We are waiting for rain.

Մօրդ կը նմանիս:
[Mor^t gə n^omanis]
(mother_{dat}-your resemble{you})
You resemble your mother.

While in Armenian only a limited number of verbs take an object in the dative (see list in Unit 11, p. 220), a larger number take two objects, one object in the dative, the other in the accusative. Verbs of ‘giving’ (*giving, lending, bringing, offering etc. something to someone*) and ‘communicating’ (*saying, reporting, explaining, writing, etc. something to someone*) belong to the larger group. In each of the following sentences, for instance, verbs take both a direct and an indirect object:

Գիրքս աշակերտին տուի:
[Kirk^s ashagerdin d^ovi]
(book_{acc}-mine pupil_{dat}-the gave{I})
I gave my book to the pupil.

Հօրս ամէն բան բացատրեցի:
[Hor^s amen ban patsadretsi]
(father_{dat}-mine everything I-explained)
I explained everything to my father.

The direct and indirect objects in the sentences above are governed by the verbs *տալ* to give and *բացատրել* to explain respectively: while the direct object in the accusative case refers to a thing (*գիրքս, ամէն բան*), the indirect object in the dative case refers to a person (*աշակերտին, հօրս*).

Nouns in the dative case may also be used to express various adverbials, for instance:

a) time

Մայիսին վարդերը կը բացուին:
[Maysin varterə gə patsvin]
(May_{dat}-the roses-the open up.)
In May, roses open up.

Կէս գիշերին ձայն մը լսեցինք:
[Ges kisherin tsayn mə l^osetsink]
(Midnight_{dat} voice one heard{we})
At midnight, we heard a voice.

b) place

Պատին նկար մը տեսայ:
[Badin n^ogar mə desa]
(wall_{dat} picture a saw{I})
I saw a picture on the wall.

Զեռքին բանալի մը կար:
[Tserkin panali mə gar]
(hand_{dat} key a there-was)
There was a key in his hand.

c) price, measure, age

Գիրքը հարիւր դրամի գնեցի:
[Kirkə harür trami k^onetsi]
(Book-the hundred dram_{dat} bought{I})
I bought the book for a hundred drams.

Գինին երեսուն տարուան է:
[Kinin yeresun darvan e]
(Wine thirty year_{dat} is)
The wine is thirty years of age.

d) purpose

Ճաշի գացինք:
[Djashi katsink]
[Dinner_{dat} we-went]
We went for dinner.

Եկանք օգնելու:
[Yegank oknelu]
[We-came to-help_{dat}]
We came to help.

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Some Armenian expressions of politeness

As in all languages, there are in Armenian conventionally established conversation units, or *gambits* (see Appendix, p. 253), which are dictated by socio-cultural conventions and, most of the time, defy literal translation into other languages. Some examples include (*կը*) *հաճի՞ս* [(gə) hadjis?] (informal) and (*կը*) *հաճի՞ք* [(gə) hadjik?] (formal), *հրամմէ՛* [hramme!] (informal), and *հրամմեցէ՛ք* [hrammetsek!] (formal), etc.

1. (*կը*) *հաճի՞ս* (informal) and (*կը*) *հաճի՞ք* (formal) initiate polite requests:

(*կը*) *հաճի՞ս ինձի աղը տալ:*
[(Gə) hadjis indzi aghə dal?]
Would you please pass me the salt?

There are other forms of the same expression such as *հաճիս* (informal), which is more often used to conclude polite requests:

Գրիչդ ինձի կու տա՞ս, հաճիս:
[K^orich^t indzi gu das, hadjis?]
Would you please give me your pen?

Հաճեցէ՛ք [hadjetsek!] (formal) appears in written invitations. In an official letter, *հաճեցէ՛ք* corresponds to English *You are requested, You are invited to ...*

Թարգելի Պարոն Սելեան, հաճեցէ՛ք ներկայ գտնուիլ մեր տօնին:
[Harkeli baron Selyan, hadjetsek nerga k^odn^ovil mer donin]
Dear Mr. Selyan, your presence is requested at our festivity.

2. *Խնդրեմ* [kh^ontrem] is also frequently used in polite requests and replies. It corresponds, on the whole, to English *please*:

Կ'ըսե՞ս ինձի, խնդրեմ ...
[Gəses indzi, kh^ontrem ...]
Would you please tell me ...

– Պատուհանը բանա՞մ: – Այո՛, խնդրեմ:
[– Baduhanə panam? Ayo, kh³ntrem]
“Should I open the window?” “Yes, please.”

խնդրեմ is used to soften commands:

Դուռը բացե՛ք, խնդրեմ:
[Turə patsek, kh³ntrem!]
Open the door, please!

However there is not always a one-to-one correspondence between Armenian *խնդրեմ* and English *please*. In the following cases, Armenian uses *խնդրեմ*, where English employs other conventional expressions:

a) *խնդրեմ* serves as a prompt response to “Thank you!”

– Շնորհակալ եմ: – Խնդրեմ:
[– Sh³norhagal em. – Kh³ntrem]
“Thank you!” “You are welcome!”

b) *խնդրեմ* is employed alone when offering an item to someone:

Խնդրեմ:
[Kh³ntrem]
Here you are!

c) *խնդրեմ* serves as a reply to a request for permission:

– Պատուհանը կրնա՞մ բանալ: – Խնդրեմ:
[– Baduhanə g³nam panal? – Kh³ntrem!]
“May I open the window?” “Go ahead!” or “By all means!”

3. *Հրամմե՛ք* [hramme!] (informal) or *հրամմեցե՛ք* [hrammetsek!] (formal) is used:

a) As a polite signal to accept an offer: *Հրամմեցե՛ք* Take it, please!/ Here you are!

b) As a request to repeat what someone has said: *Հրամմեցե՛ք*: I beg your pardon?

c) As a welcome to incoming guests: *Հրամմեցե՛ք* Come in, please!/ Welcome to our home!

4. *Անու՛շ ըլլա՛յ* [anush əlla!] corresponds to English *Enjoy!* or *Enjoy it!* [lit. *May it be sweet for/to you!*]. This expression is used both when offering food and when responding to someone’s appreciation of the food:

– Ճաշը շատ համով էր: – Անու՛շ ըլլա՛յ:
[– Djashə shad hamov er. – Anush əlla!]
“The meal was very tasty.” “Thank you!”

VII WORD FORMATION

Diminutives

Diminutives are words formed by the addition of a diminutive affix. Armenian has three suffixes that create diminutives: *-իկ* [ig], *-ակ* [ag] and *-ուկ* [ug]. They impart to the noun the meaning of smallness (in size or value), as well as affection or endearment on the part of the speaker.

1. All three suffixes *-իկ*, *-ակ*, and *-ուկ* are added to nouns. The selection, however, is predetermined. Each noun combines with a specific suffix:

հաց [hats] bread	→ հացիկ [hatsig] little bread, bun
լիճ [lidj] lake	→ լճակ [l ³ djag] little lake
մանչ [manch] boy	→ մանչուկ [manchug] little boy

2. The most productive diminutive suffix *-իկ* creates the largest number of diminutives:

սեղան [seghan] table	→ սեղանիկ [seghanig] little table
շուն [shun] dog	→ շնիկ [sh ³ nig] doggy
պատառ [badar] piece	→ պատառիկ [badarig] little piece

a) Many nouns denoting relatives appear with *-իկ*, and express intimacy or familiarity:

հայր [hayr] father	→ հայրիկ [hayrig] daddy
քույր [kuyr] sister	→ քույրիկ [kuyrig] sis
պապ [bab] grandfather	→ պապիկ [babig] grandpa

b) Added to proper names, *-իկ* expresses a subjective or emotional attitude toward a person:

Սոնա [Sona]	→ Սոնիկ [Sonig]
Վարդան [Vartan]	→ Վարդանիկ [Vartanig]

c) The suffix *-իկ* may also be attached to adjectives. When addressing a person or referring to an object, they indicate affection or fondness:

համով [hamov] tasty	→ համովիկ [hamovig] cutie, cute
անուշ [anush] sweet	→ անուշիկ [anushig] sweetie, lovely

VIII PRONUNCIATION

The letters Ղ, դ and Խ, Խ

Ղ դ [gh] and Խ Խ [kh] stand for a pair of voiced and voiceless guttural sounds. The voiced Ղ դ is pronounced like the French guttural ‘r’ in *rouge* or the Modern Greek ‘γ’ in γατα. Examples: Ղազար [Ghazar] Lazarus, պտուղ [b³dugh] fruit, լողալ [loghal]

to swim, etc. The voiceless *h* *խ* is pronounced like the German *x*-Laut in *acht*. Examples: *խօսիլ* [khosil] *to speak*, *ուրախ* [urakh] *happy*, *խառն* [khain] *mixed*, etc. Armenian words like *խաղող* [khaghogh] *grape* or *խաղաղ* [khaghagh] *peaceful* that contain both these sounds should be practiced carefully.

In some words, *չ* *չ* [gh] is pronounced *խ* *խ* [kh], making the spelling difficult even for the native speaker. Consider the common words *աղջիկ* [aghchig] *girl* and *աղքատ* [aghkad] *poor*, pronounced [akhchig] and [akhkad] respectively.

Note the following spelling rules:

- Before *ձ* *ձ* [ts] and *ջ* *ջ* [ch], the letter *չ* *չ* [gh], not *խ* *խ* [ch], is written:
դեղձ [teghts] *peach*, *չղջիկ* [ch^oghchig] *bat*, *գաղջ* [kaghch] *lukewarm*, *tepid*, etc.
- չ* *չ* [gh] is followed by *թ* *թ* rather than *ր* *ր*:
թուղթ [tught] *paper*, *մաղթել* [maghtel] *to wish*, etc.

IX ORTHOGRAPHY

The letter *ւ* *ւ* in final position of words

As a rule, there are no original Armenian words ending in *ւ*. There is almost always an unpronounced *յ* following an *ւ* at the end of polysyllabic words:

տեսայ, *տղայ*, *արքայ*, *հսկայ*, etc.

Note that this *յ* is omitted before consonants:

տեսանք, *տղաս*, *արքաներ*, *հսկաներուն*, etc.

Exceptions where *յ* does not appear after *ւ* in final position, include:

- A limited group of words, namely pronouns and adverbs:
սա, *դա*, *նա*, *ասիկա*, *անիկա*, *ատիկա*, *հիմա*, *այա*, *ահա*, *հապա*
- Imperatives ending in *-ւ* such as *կարդա՛*, *տոկա՛*, *խնդա՛*, etc.
- Common and proper nouns of non-Armenian origin:
մամա, *Աննա*, *Ֆրանսա*, *Սպանիա*, *Ասիա*, etc.

When these nouns are declined or new ones created, a pronounced *յ* [y] is added to their stems:

Ֆրանսայէն [Fransayen] *from France*, *մամայի* [mamayi] *mama's*, *ասիական* [asiagan] *Asian*, etc.

In monosyllabic words of Armenian origin, *յ* is always pronounced [y]:

հայ [hay], *բայ* [pay], *վայ՛* [vay!], etc. (Exceptions: *կայ*, *գայ*, *տայ*, *լայ*)

X EXERCISES

1. Combine questions from the left column with appropriate responses from the right column.

a. Ո՛ր գացիր երէկ:	Քրոջս:
b. Աս որո՞նք գիրքն է:	Թատրոն:
c. Ո՞վ կերաւ կարկանդակը:	Ուսանողին:
d. Որո՞նք տուիր տետրակը:	Հիւրերը:
e. Կը հաւնի՞ս գլխարկս:	Հօրս:
f. Մարին որո՞նք աղջիկն է:	Երէկ:
g. Ե՞րբ գացիր գրադարան:	Հիանալի՛ է:

2. Form mini-dialogues according to the patterns in 1, 2, 3, and 4. Replace *մայր* with *հայր*, *եղբայր*, *ընկեր*, *քոյր*, *նշանած*, etc., and *տիկին* with *պարոն*.

- A. Մանօթ էք իրարու: Մայրս է:
B. Շատ ուրախ եմ ծանօթանալուս, տիկին:
- A. Խնդրեմ ծանօթացէ՛ք մօրս հետ:
B. Անչափ ուրախ եմ, տիկին:
- A. Այս տիկինը ո՞վ է, մայրդ:
B. Այո, մայրս է: Կուզե՞ս ծանօթանալ:
- A. Դուք Անիին ի՞նչն էք:
B. Ես անոր մայրն եմ:
A. Շատ ուրախ եմ:

3. Complete the sentences according to the pattern.

- Ան միշտ կը խօսէր, բայց այսօր չխօսեցաւ:
- Ես միշտ կը կարդայի, բայց այսօր ...
- Ան միշտ կը հարցնէր, բայց ...
- Մենք միշտ կը գրէինք, բայց ...
- Ուսուցչուհին միշտ հոս էր, բայց ...
- Ան միշտ լաւ կը պատասխանէր, բայց ...
- Դուն միշտ կու գայիր, բայց ...

4. Answer the questions with an affirmative or negative response, using *չատ* or *բնաւ*.

- Ընտանիքս հաւնեցա՞ր: Այո՛, շատ հաւնեցայ:
- Ընկերս սիրեցի՞ր: Ո՛չ, բնաւ չսիրեցի:
- Պարտէզս հաւնեցա՞ր: Այո՛, ...

- d. Մայրիկիս հետ խօսեցա՞ր: Ո՛չ, ...
- e. Տեսարանս աղուո՞ր է: Այո՛, ...
- f. Ընկերներս սիրեցի՞ր: Այո՛, ...
- g. Դասդ գիտե՞ս: Ո՛չ, ...

5. Respond to the questions, using the items given in parenthesis.

- a. Արմինէն որո՞ւն քոյրն է: (ընկեր) Ընկերոջս քոյրն է:
- b. Պետրոսը որո՞ւն եղբայրն է: (Արամ) ...
- c. Մէրին որո՞ւն աղջիկն է: (Տիկին Ճոնսոն)
- d. Ասոնք որո՞ւն պատիկներն են: (քոյրս)
- e. Աս որո՞ւն գիրքն է: (ուսուցիչ)
- f. Աս որո՞ւն տունն է: (մեծ հայր)
- g. Գեղամը որո՞ւն աշակերտն է: (Պարոն Սարեան)

6. Complete the sentences, following the pattern.

- a. Ան կը խօսէր, իսկ դուք չէիք խօսեր:
- b. Ան կ'ուզէր, իսկ ես ...
- c. Ան գիտէր, իսկ դուն ...
- d. Ան կու գար, իսկ ես ...:
- e. Ան հոն կ'ըլլար, իսկ անոնք ...
- f. Ան կը սիրէր կարգալ, իսկ ես ...
- g. Ան կը հաւնէր գիրքը, իսկ մենք ...

7. Ask for an opinion, using different gambits.

- a. Աս իմ նոր բնակարանս է: Բնակարանս կը հաւնի՞ս:
- b. Աս իմ նոր գիրքս է: Գիրքս ...
- c. Աս իմ նոր պահարանս է: ...
- d. Աս մեր նոր գորգն է: ...
- e. Աս մեր նոր ուսուցիչն է: ...
- f. Աս քու նոր գրիչդ է: ...
- g. Աս ձեր նոր դասարանն է: ...

8. Form interrogative sentences, concluding with the following words.

- a. .... խօսեցա՞ր:
- b. .... չգրեցի՞ք:
- c. .... գնա՞ց:
- d. .... հաւնեցա՞ր:

- e. .... չսիրեցի՞ն:
- f. .... տուի՞ր:
- g. .... աշխատեցա՞ր:

9. Ask questions about the selected words.

Example: Հայրը (a) որդիներուն (b) խորհուրդ (c) տուաւ:

- a. Ո՞վ խորհուրդ տուաւ որդիներուն: Հայրը:
- b. Որո՞ւն խորհուրդ տուաւ հայրը: Որդիներուն:
- c. Ի՞նչ տուաւ հայրը որդիներուն: Խորհուրդ:

Եղբայրս (a) ինծի (b) պատմութիւն (c) պատմեց:

- a. Ո՞վ ...
- b. Ի՞նչ ...
- c. Որո՞ւն ...

Արամը (a) ընկերոջը (b) գաւաթ մը ջուր (c) բերաւ:

- a. ...
- b. ...
- c. ...

10. Complete the sentences, using diminutives.

- a. Սա իմ քոյրն է: Կը հաւնի՞ս քոյրիկս:
- b. Մայրդ եկաւ: Տեսա՞ր ...
- c. Պապս հոն է: Կը տեսնա՞ս ...
- d. Տունս նոր է: Կը սիրե՞ս ...
- e. Սա իմ սեղանս է: Շատ կը սիրեմ ...
- f. Աղուոր շուն ունիս: Կը հաւնիմ ...
- g. Պզտիկ մարդ մըն է: Կը ճանչնա՞ս այս ...

11. How would you say it in Armenian? Introduce your family and friends.

- a. May I introduce you, Maria?
- b. This is my uncle (my mother's brother: մօրեղբայրս).
- c. This is my uncle's wife.
- d. This is his wife's sister.
- e. This is her sister's son.
- f. This is my aunt (my father's sister: հօրաքոյրս).

12. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Հայրը որդիներուն ի՞նչ խորհուրդ կու տար:
- b. Որդիները կը լսէին իրենց հօրը:
- c. Հայրը օր մը ի՞նչ հրամայեց:
- d. Ի՞նչ առաջարկեց հայրը որդիներուն:
- e. Որդիները կրցա՞ն ցախաւելը կոտրել:
- f. Ի՞նչպէս կոտրեցին որդիները շիւղերը:
- g. Ի՞նչ ըսաւ այն ատեն հայրը:

XI PROVERBS

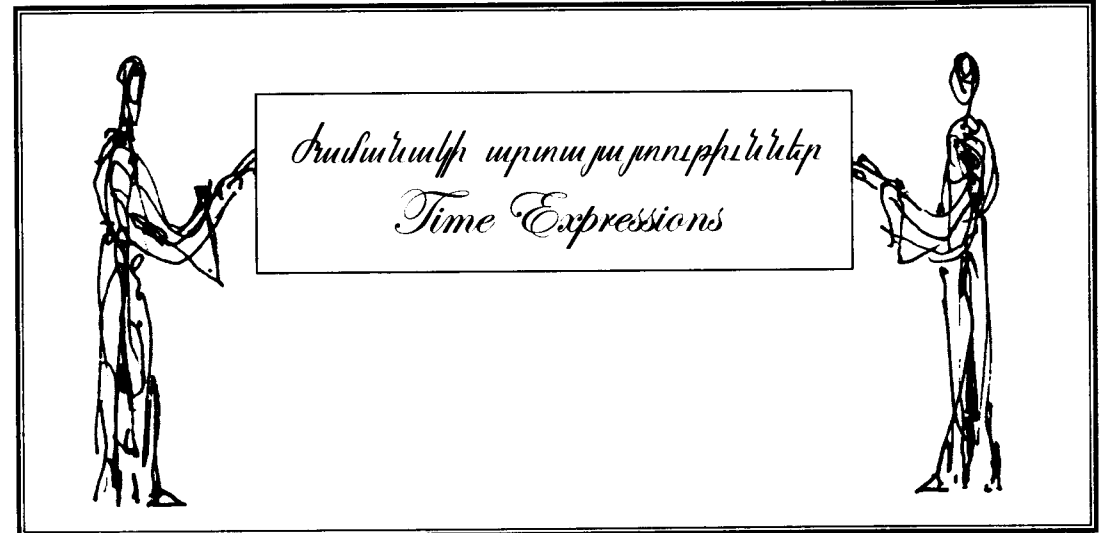
Հաւը թեւով կը թռչի, մարդն՝ ազգականով:
 [Havə tevov gə tʰrchi, martn azkaganov]
Birds fly with their wings, humans with their kin.

Ծերը տան սիւնն է:
 [Dzerə dan sünn e]
The elder is the pillar of the house.

Որդին հօրը կ'ելլէ, աղջիկը՝ մօրը:
 [Vortin horə gelle, aghchigə morə]
A son takes after his father, a daughter after her mother.

Մեծ ցաւ, մեծ ցաւ:
 [Medztsav, medz tsav]
Your child grew big, your pain grew big.
 [Literally: He/she grew big, big pain]

Unit 6

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Asking about and telling time	106
Vocabulary:	Time expressions	109
	The clock	111
Grammar:	VERBS: The subjunctive mood	113
	NOUNS: The ablative case	117
	NUMERALS: Ordinal numbers	119
Armenian-English Contrasts:	Interrogative sentences in Armenian	122
Word Formation:	Vowel alternations and mutations in the same root ..	123
Orthography:	The letter ի լ in various combinations	124

I DIALOGUES

1. *A and B are students taking the same Armenian course. Before Armenian class:*

A. *Ինձի կ'ըսե՞ս ժամը քանի՞ է:*
[Indzi gəses zhamə kani e?]
Can you tell me what time it is?

B. *Ժամը ութ ու կեսն է:*
[Zhamə ut u gesn e]
It is half past eight.

A. *Այսօր դասը ե՞րբ կը սկսի:*
[Aysor tasə yerp gəsg³si?]
When does the class start today?

B. *Ժամը իննին:*
[Zhamə innin]
At nine o'clock.

A. *Կէս ժամէ՞ն: Պատրաստ չեմ:*
[Ges zhamen? Badrast chem]
In half an hour? I am not ready.

2. *In an office. A and B are colleagues:*

A. *Այսօր սեպտեմբեր հինգն է, չէ՞:*
[Aysor septemper hinkn e, che?]
Today is September the fifth, isn't it?

B. *Այո՛, և երկու օրէն ժողով ունինք:*
[Ayo, yev yergu oren zhoghov unink]
Yes, and we have a meeting in two days.

A. *Երկու օրէ՞ն: Աստուած իմ:*
[Yergu oren? Astvadz im!]
In two days? My God!

B. *Ի՞նչ կայ որ:*
[Inch ga vor?]
What's the matter?

A. *Դեռ ճառս պէտք է գրեմ:*
[Ter djar³s betk e k²rem]
I still have to write my speech.

B. *Կ'ուզէ՞ք որ ձեզի օգնեմ:*
[Guzek vor tsezi oknem?]
Do you want me to help you?

A. *Ոչ, շնորհակալ եմ,*
[Voch, sh²norhagal em,]
No, thank you,

մինակս պէտք է ընեմ:
[minag³s betk e ənem]
I must do it on my own.

3. *In the Armenian class. A is a student, B the Armenian teacher:*

A. *Տիկին, կրնամ բան մը հարցնել:*
[Digin, g²mam pan mə harts²nel?]
Madam, may I ask (you) something?

B. *Հրամայէ՛:*
[Hramme]
Please, do.

A. *Ի՞նչպէս կ'ըսեն հայերէն computer:*
[Inchbes gəsen hayeren computer?]
How do you say computer in Armenian?

B. *«Համակարգիչ» կ'ըսեն:*
[Hamagarkich gəsen]
You say *hamagarkich*.

A. *Կրնայի՞ք կրկնել այդ բառը:*
[G²mayik g²rgnel ayt parə]
Could you repeat that word,

և ըսել թէ ինչպէս կը գրուի:
[yev əsel te inchbes gə k²rvi]
and tell me how it is spelled?

B. *Այո՛, սիրով: Այսպէս կը գրուի:*
[Ayo, sirov. Aysbes gə k²rvi:]
Yes, sure. It is spelled this way:

հ-ա-մ-ա-գ-ա-ր-կ-ի-չ
[H-a-m-a-g-a-r-k-i-ch]

4. *A and B are strangers, meeting in the university hallway:*

A. *Ներեցէ՛ք,*
[Neretsek]
Excuse me,

Ո՞ւր է այստեղ գրադարանը:
[Ur e aystegh k²rataranə]
Where is the library here?

B. *Ըսեմ. այստեղէն եթէ ձախ դառնաք՝*
[Əsem; aysteghen yete tsakh tainak]
I'll tell you: If you turn left (from here),

ճիշդ դիմացի դուռն է:
[djisht timatsi turn e]
it's the door just ahead.

A. *Շնորհակալ եմ:*
[Sh²norhagal em]
Thank you.

B. *Չ'արժեր:*
[Charzher]
You're welcome.

II TEXT

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐԱԳԻԼԸ
[Hayastani arakilə]

Հայաստանի մէջ շատ արագիլներ կան: Արագիլը իր բոյնը կը շինէ բարձր [Hayastani mech şhad arakilner gan. Arakilə ir puynə gə shine parts³r

ծառերու, տուներու կամ ժայռերու վրայ: Արագիլները չեն մնար Հայաստան զշարերու, duneru gam zhayreru v³ra. Arakilnerə chen m³nar Hayastan

ամբողջ տարին: Անոնք կը վախնան ցուրտէն, և երբ ձմեռը գայ, կը հեռանան ampoghch darin. Anonk gə vakhnan tsurden, yev yerp ts³merə ka, gə heranan

Հայաստանէն ու կ'երթան դէպի հարաւ, դէպի տաք երկիրներ: Հայ գիւղացին Hayastanen u gertan tebi harav, tebi dak yergirner. Hay küghatsin

գիտէ, որ երբ գարունը գայ և օդը տաքնայ, արագիլը օտար երկիրներէն նորէն kide vor yerp karunə ka yev otə dakna, arakilə odar yergirneren noren

կը վերադառնայ Հայաստան: Ան գիտէ, որ արագիլները կու գան, կը գտնեն gə verataina Hayastan. An kide, vor arakilnerə gu kan, gə k³dnen

իրենց հին բոյները և կը բազմանան: Արագիլները շատ օգտակար թռչուններ irents hin puynere yev gə pazmanan. Arakilnerə şhad oktagar t³rchunner

են: Արագիլէն կը վախնան օձերը և այլ վնասատու կենդանիները: en. Arakilen gə vakhnan otserə yev ayl v³nasadu gentaninerə.]

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

արագիլ	[arakil]	stork	տուն	[dun]	house
մէջ	[mech]	in	ժայռ	[zhayr]	cliff
շատ	[shad]	much	վրայ	[v ³ ra]	on top of
կան	[gan]	there are	մնալ	[m ³ nal]	to stay
իր	[ir]	his/her	վախնալ	[vakhnal]	to be afraid
բոյն	[puyn]	nest	ցուրտ	[tsurd]	cold
շինել	[shinel]	to build	ձմեռ	[ts ³ mer]	winter
բարձր	[parts ³ r]	high	գալ	[kal]	to come,
ծառ	[dzar]	tree	հեռանալ	[heranal]	to go away

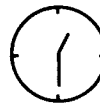
երթալ	[yertal]	to go	նորէն	[noren]	again
դէպի	[tebi]	towards	վերադառնալ	[veratainal]	to return
հարաւ	[harav]	south	գտնել	[k ³ dnel]	to find
տաք	[dak]	warm	իրենց	[irents]	their
երկիր	[yergir]	country	հին	[hin]	old
գիւղացի	[kyughatsi]	peasant	բազմանալ	[pazmanal]	to multiply
գիտնալ	[kidnal]	to know	շատ	[shat]	many, very
երբ	[yerp]	when	օգտակար	[oktagar]	useful
գարուն	[karun]	spring	թռչուն	[t ³ rchun]	bird
օդ	[ot]	weather, air	օձ	[ots]	snake
տաքնալ	[daknal]	to warm up	այլ	[ayl]	other
օտար	[odar]	foreign	վնասատու	[v ³ nasadu]	harmful
երկիր	[yergir]	county	կենդանի	[gentani]	animal

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

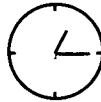
a) Ժամ ու Ժամանակ	[Zham u zhamanag]	Hour and Time
ժամ	[zham]	hour
երկվայրկեան	[yergvayrgyan]	second
վայրկեան, ըրպէ	[vayrgyan, robe]	minute
կէս ժամ	[ges zham]	half an hour
քառորդ ժամ	[kafort zham]	a quarter of an hour
օր	[or]	day
առաւօտ, առտու	[aravod, ardu]	morning
կէսօր	[gesor]	noon
կէսօրէն ետք/յետոյ	[gesoren yedk/hedo]	afternoon
իրիկուն	[irigun]	evening
գիշեր	[kisher]	night
կէս գիշեր	[ges kisher]	midnight
շաբաթ*	[shapat]	week
ամիս	[amis]	month
տարի	[dari]	year
տասնամեակ	[dasnamyag]	decade
դար	[tar]	century
հազարամեակ	[hazaramyag]	millennium

* Note that the word շաբաթ has two meanings: week and Saturday (see p. 110 in this unit).

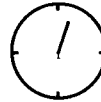
բ) Շաբաթուան օրերը [Shapatvan orero]	Days of the week	
Երկուշաբթի	[yergushapti]	Monday
Երեքշաբթի	[yerekshapti]	Tuesday
Չորեքշաբթի	[chorekshapti]	Wednesday
Հինգշաբթի	[hinkshapti]	Thursday
Ուրբաթ	[urpat]	Friday
Շաբաթ	[shapat]	Saturday
Կիրակի	[giragi]	Sunday
գ) Ամիսները [Amisnero]	The months	
Յունուար	[hunvar]	January
Փետրուար	[ped ^o rvar]	February
Մարտ	[mard]	March
Ապրիլ	[abril]	April
Մայիս	[mayis]	May
Յունիս	[hunis]	June
Յուլիս	[hulis]	July
Օգոստոս	[okostos]	August
Սեպտեմբեր	[septemper]	September
Հոկտեմբեր	[hoktemper]	October
Նոյեմբեր	[noyemper]	November
Դեկտեմբեր	[tektemper]	December
դ) Տարուան եղանակները [Darvan yeghanagnero]	The seasons of the year	
գարուն	[karun]	spring
ամառ	[amar]	summer
աշուն	[ashun]	fall
ձմեռ	[ts ^o mer]	winter
ե) Ժամանակի մակրայինք [Zhamanagi magpayner]	Time adverbs	
հիմա	[hima]	now
յետոյ	[hedo]	after, then
առաջ	[arach]	before

միշտ	[mishht]	always
շարունակ	[sharunag]	constantly
երբեք	[yerpek]	never
երբեմն	[yerpem ^o n]	sometimes
յաճախ	[hadjakh]	often
այսօր	[aysor]	today
վաղը	[vaghə]	tomorrow
երէկ	[yereg]	yesterday
(երէկ չէ) առջի օր	[(yereg che) archi or]	the day before yesterday
վաղը չէ միւս օր	[vaghə che müs or]	the day after tomorrow
այս առաւօտ/այս գիշեր	[ays aravod/ayshisher]	This morning/tonight
անցեալ գիշեր	[antsyal kisher]	last night
այս շաբաթ/ամիս/տարի	[ays shapat/amis/dari]	this week, month, year
գալ շաբաթ/ամիս/տարի	[kal shapat/amis/dari]	next week, month, year
անցեալ շաբաթ/ամիս/տարի	[antsyal shapat/amis/dari]	last week, month, year
վերջերս	[vercher ^o s]	lately, recently
չուտով	[shudov]	soon, shortly
կանուխ	[ganukh]	early
չատոնց	[shadonts]	long ago
նորէն, դարձեալ	[noren, tartsyal]	again
այսուհետեւ	[aysuhedev]	henceforth
այսօրուրնէ	[aysorvəne]	starting today
վաղուրնէ	[vaghvəne]	from tomorrow on
երեկուրնէ	[yeregvəne]	starting yesterday
ԺԱՄԱՆՈՑԸ [Zhamatsuytso]	THE CLOCK	
1. Ժամը քանի՞ է: [Zhamə kani e?] What time is it?		
a. Ժամը մէկն է (երկու(ք) է, չորսն է, ..., տասներկու(ք) է): [Zhamə megn e (yerguk e, chorsn e, ..., dasn ^o yergu(k) e) It is one (two, four, ..., twelve) o'clock.		
b. Ժամը մէկուկէս է (երկուքուկէս է, ..., իննուկէս է): [Zhamə meguges e (yergukuges e, ..., innuges e) It is half past one (half past two, ..., half past nine).		

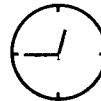
c. **Ժամը մէկը (երկուքը, ..., իննը) քառորդ կ'անցնի:**
 [Zhamə megə (yergukə, ..., innə) kařort gantsni]
It is quarter past one (two, ..., nine).

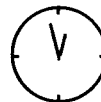
d. **Ժամը մէկը (երկուքը, ..., իննը) հինգ կ'անցնի:**
 [Zhamə megə (yergukə, ..., innə) hink gantsni]
It is five minutes past one (two, ..., nine).

e. **Ժամը մէկին (երկուքին, ..., տասին) քառորդ կայ:**
 [Zhamə megin (yergukin, ..., dasin) kařort ga]
It is a quarter to one (two, ..., ten).

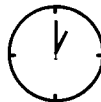

f. **Ժամը մէկին (երկուքին, ..., տասին) հինգ կայ:**
 [Zhamə megin (yergukin, ..., dasin) hink ga]
It is five (minutes) to one (two, ..., ten).

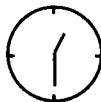

2. **Ժամը քանիի՞ն: [Zhamə kaniin?] At what time?**

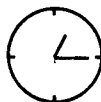
a. **Ժամը մէկին (երկուքին, չորսին, ..., տասներկուքին):**
 [Zhamə megin (yergukin, çhorsin, ..., dasn³yergukin)]
At one (two, four, ... twelve).

b. **Ժամը մէկուկէսին (երկուքուկէսին, ..., իննուկէսին):**
 [Zhamə megugesin (yergukugesin, ..., innugesin)]
At half past one (half past two, ..., half past nine).

c. **Ժամը մէկը (երկուքը, ..., իննը) քառորդ անց(ած):**
 [Zhamə megə (yergukə, ..., innə) kařort ants(adz)]
At quarter past one (two, ..., nine).

d. **Ժամը մէկը (երկուքը, ..., իննը) հինգ անց(ած):**
 [Zhamə megə (yergukə, ..., innə) hink ants(adz)]
At five (minutes) past one (two, ..., nine).

e. **Ժամը մէկին (երկուքին, ..., տասին) քառորդ մ'նացած:**
 [Zhamə megin (yergukin, ..., dasin) kařort m³natsadz]
At quarter to one (two, ..., ten).

V GRAMMAR

A. VERBS

1. The subjunctive mood

a. Formation of the present subjunctive

Unlike the indicative, which denotes real actions, the subjunctive expresses potential, imaginary, conditional, wishful or optional actions. In Armenian, the subjunctive has two paradigms:

- a) the present subjunctive and
- b) the past subjunctive.

Both paradigms resemble those of the present and imperfect indicative. The difference between them is that the subjunctive omits the particle *կը* of the indicative.

Compare: Present indicative: *կը գրեմ* [gə k³rem]
 Present subjunctive: *գրեմ* [k³rem]

Thus, for the present subjunctive, all regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1st pers. (ես)	verb stem + ե/ի/ա + մ	[verb stem + e/i/a + m]
2nd pers. (դուն)	verb stem + ե/ի/ա + ս	[verb stem + e/i/a + s]
3rd pers. (ան)	verb stem + է/ի/այ	[verb stem + e/i/a]
PLURAL		
1st pers. (մենք)	verb stem + ե/ի/ա + նք	[verb stem + e/i/a + nk]
2nd pers. (դուք)	verb stem + է/ի/ա + ք	[verb stem + e/i/a + k]
3rd pers. (անոնք)	verb stem + ե/ի/ա + ն	[verb stem + e/i/a + n]

PRESENT SUBJUNCTIVE

<i>գրել</i> [k ³ rel] to write	<i>խօսիլ</i> [k ³ hosil] to speak	<i>կարդալ</i> [gartal] to read
ես [yes] <i>գրեմ</i> [k ³ rem]	<i>խօսիմ</i> [k ³ hosim]	<i>կարդամ</i> [gartam]
դուն [tun] <i>գրես</i> [k ³ res]	<i>խօսիս</i> [k ³ hosis]	<i>կարդաս</i> [gartas]
ան [an] <i>գրէ</i> [k ³ re]	<i>խօսի</i> [k ³ hosi]	<i>կարդայ</i> [garta]
<i>մենք</i> [menk] <i>գրենք</i> [k ³ renk]	<i>խօսինք</i> [k ³ hosink]	<i>կարդանք</i> [gartank]
<i>դուք</i> [tuk] <i>գրէք</i> [k ³ rek]	<i>խօսիք</i> [k ³ hosik]	<i>կարդաք</i> [gartak]
<i>անոնք</i> [anonk] <i>գրեն</i> [k ³ ren]	<i>խօսին</i> [k ³ hosin]	<i>կարդան</i> [gartan]

b. Formation of the past subjunctive

The past subjunctive corresponds to the imperfect indicative, with the particle *կը* omitted.

Compare: Imperfect indicative: *կը գրէի*
 Past subjunctive: *գրէի*

Thus, for the past subjunctive, all regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1st pers. (<i>ես</i>)	verb. stem + <i>էի/էիր/այի</i>	[verb. stem + eyi/eyir/ayi]
2nd pers. (<i>դուն</i>)	verb. stem + <i>էիր/էիր/այիր</i>	[verb. stem + eyir/eyir/ayir]
3rd pers. (<i>ան</i>)	verb. stem + <i>էր/էր/ար</i>	[verb. stem + er/er/ar]
PLURAL		
1st pers. (<i>մենք</i>)	verb. stem + <i>էինք/էինք/այինք</i>	[verb. stem + eyink/eyink/ayink]
2nd pers. (<i>դուք</i>)	verb. stem + <i>էիք/էիք/այիք</i>	[verb. stem + eyik/eyik/ayik]
3rd pers. (<i>անոնք</i>)	verb. stem + <i>էին/էին/ային</i>	[verb. stem + eyin/eyin/ayin]

PAST SUBJUNCTIVE

	<i>գրել</i> [kʰrel] <i>to write</i>	<i>խօսիլ</i> [kʰosil] <i>to speak</i>	<i>կարդալ</i> [gartal] <i>to read</i>
<i>ես</i> [yes]	<i>գրէի</i> [kʰreyi]	<i>խօսէի</i> [kʰoseyi]	<i>կարդայի</i> [gartayi]
<i>դուն</i> [tun]	<i>գրէիր</i> [kʰreyir]	<i>խօսէիր</i> [kʰoseyir]	<i>կարդայիր</i> [gartayir]
<i>ան</i> [an]	<i>գրէր</i> [kʰrer]	<i>խօսէր</i> [kʰoser]	<i>կարդար</i> [gartar]
<i>մենք</i> [menk]	<i>գրէինք</i> [kʰreyink]	<i>խօսէինք</i> [kʰoseyink]	<i>կարդայինք</i> [gartayink]
<i>դուք</i> [tuk]	<i>գրէիք</i> [kʰreyik]	<i>խօսէիք</i> [kʰoseyik]	<i>կարդայիք</i> [gartayik]
<i>անոնք</i> [anonk]	<i>գրէին</i> [kʰreyin]	<i>խօսէին</i> [kʰoseyin]	<i>կարդային</i> [gartayin]

The irregular verbs *տալ, գալ, լալ* form the present and past subjunctive in a similar way, by omitting the particle *կու*:

Present indicative: *կու գամ* [gu kam] Imperfect indicative: *կու գայի* [gu kayi]
 Present subjunctive: *գամ* [kam] Past subjunctive: *գայի* [kayi]

The negative counterparts of these affirmative paradigms are formed by prefixing the negation marker *չ-* to the personal forms:

Present subjunctive		Past subjunctive	
affirmative → negative		affirmative → negative	
<i>գրեմ</i> [kʰrem] → <i>չգրեմ</i> [chʰkʰrem]	<i>գրես</i> [kʰres] → <i>չգրես</i> [chʰkʰres]	<i>գրէի</i> [kʰreyi] → <i>չգրէի</i> [chʰkʰreyi]	<i>գրէիր</i> [kʰreyir] → <i>չգրէիր</i> [chʰkʰreyir]
<i>գրէ</i> [kʰre] → <i>չգրէ</i> [chʰkʰre]	<i>գրենք</i> [kʰrenk] → <i>չգրենք</i> [chʰkʰrenk]	<i>գրէր</i> [kʰrer] → <i>չգրէր</i> [chʰkʰrer]	<i>գրէինք</i> [kʰreyink] → <i>չգրէինք</i> [chʰkʰreyink]
<i>գրէք</i> [kʰrek] → <i>չգրէք</i> [chʰkʰrek]	<i>գրեն</i> [kʰren] → <i>չգրեն</i> [chʰkʰren]	<i>գրէիք</i> [kʰreyik] → <i>չգրէիք</i> [chʰkʰreyik]	<i>գրէին</i> [kʰreyin] → <i>չգրէին</i> [chʰkʰreyin]

Uses of the subjunctive

In Armenian, both the present and past subjunctive have a wide range of applications with various meanings:

- An *optative* meaning expressing a wish or an urge that can be made in the form of a statement, question or summons:
  - Գամ՝ տեսնեմ ինչ կ'ընես:*
 [Kam desnem inch ganes]
I wish to come and see what you are doing.
  - Երգենք:*
 [Yerkenk]
Let's sing!
  - Ըսե՞մ թէ՛ չ'ըսեմ:*
 [Əsem te chəsem?]
Should I say it or not?
  - Այստեղ գայիր՝ եւ միասին աշխատէինք:*
 [Aystegh kayir yev miasin ashkhadeyink]
I wish you came here so that we would work together.

The *optative* meaning is reinforced when sentences start with the formulas *երանի՛ր թէ* ... [yerani te] *I wish* ..., *կ'ուզէի (որ)* ... [guzeyi (vor)] *I wish*, or *ու՛ր է(ր) որ* ... [ur e(r) vor ...] *I wish* ..., *կը նախընտրէի (որ)* ... [gə nakhəndreyi (vor) ...] *I would prefer it (if) ...*, etc.

e) **Երանի՛ր թէ այստեղ ըլլար:**
[Yerani te aystegh əllar]
I wish he/she were here.

f) **Կ'ուզէի (որ) դասը վերջանար:**
[Guzeyi (vor) tasə verčhanar]
I wish the lesson would end.

g) **Ու՛ր է(ր) (որ) շահէիր:**
[Ur e(r) (vor) šhaheyir]
I wish you would win.

2. A *mandative* meaning used in subordinate clauses starting with the conjunction **որ** [vor] *that* to express a command or suggestion:

a) **Կը պնդեմ որ մնաս:**
[Gə b^ontem vor m^onas]
I insist that you stay.

b) **Խնդրեց որ քեզի չըսեմ:**
[Kh^ontrets vor kezi čhəsem]
He asked me not to tell you.

A stronger *mandative* meaning may be expressed by the construction **պէտք է** [bedk e] *it is important, it is necessary*, followed by either the present or past subjunctive. This construction may also include **որ** *that*:

c) **Պէտք է (որ) խօսինք:**
[Betk e (vor) khosink]
We must talk. (lit.: It is necessary that we talk.)

d) **Պէտք է (որ) գայիր:**
[Betk e (vor) kayir.]
You should have come (lit.: You should have come; too bad you didn't.)

3. A *final* meaning used in subordinate clauses introduced by **որ** *that* or **որպէսզի** [vorbeszi] *in order to*, to express a purpose or a goal:

a) **Ջանացի որ գործս վերջացնեմ:**
[Čhanatsi vor kordz^os verčhats^onem]
I tried to finish my work.

b) **Եկայ որպէսզի բան մը խնդրեմ:**
[Yega vorbeszi pan mə kh^ontrem]
I came (in order) to ask for something.

c) **Որպէսզի հաւատամ, պէտք է տեսնեմ:**
[Vorbeszi havadam, betk e desnem]
I must see it (in order) to believe it.

4. A *conditional* meaning used in a subordinate (conditional) clause initiated by the conjunction **եթէ** [yete] *if*:

Եթէ դաս, միասին կ'երթանք: [Yete kas, miasin gertank] <i>If you come, we will go together.</i>	Եթէ գայիր, միասին կ'երթայինք: [Yete kayir, miasin gertayink] <i>If you came, we would go together.</i>
--	---

5. A *temporal* meaning used in subordinate (temporal) clauses introduced by the conjunction **երբ** [yerp] *when*. In such clauses, the verb refers to the future:

Երբ վաղը մեկնիս, ... [Yerp vaghə megnis, ...] <i>When you leave tomorrow, ...</i>	Երբ մեծնաս, ... [Yerp medznas, ...] <i>When you grow older, ...</i>
--	--

B. NOUNS

1. The ablative case

The Armenian ablative has no equivalent case in English. Whereas English expresses ablative meaning by such prepositions as *from, of*, etc., Armenian achieves the same effect by adding the ablative marker to nouns and pronouns. The most common marker for the ablative in Armenian is **-է(ն)**:

տուն house → **տունէ(ն)** *from the house*
դու you → **քեզմէ** *from you, etc.*

Abstract nouns ending in **-ութիւն** also build the ablative in a different way:

բարութիւն goodness → **բարութենէ** *from/of goodness*
երջանկութիւն happiness → **երջանկութենէ** *from/of happiness*

2. Uses of the ablative

The ablative is used in the following cases:

1. When it is governed by a verb (see Unit 11, pp. 219-221):

Այս մարդէն կը վախնամ:
[Ays marten gə vakhnam]
(This man_{abl} afraid-I am)
I am afraid of this man.

In this example, the ablative form *մարդէն* of *this man* is required by the verb *վախնալ* to be afraid. Note that the English *to be afraid* is followed by the preposition *of (this man)*.

2. When it is governed by an adjective or an adverb:

Աչքէ(ն) հեռու, միտքէ(ն) հեռու:
[Achke(n) heřu, mitke(n) heřu]
(Eye_{abl} away, mind_{abl} away)
Out of sight, out of mind.

The proverb above contains two ablative forms, *աչքէ(ն)* [achken] [lit.: *from the eye*] and *միտքէ(ն)* [mitken] [lit.: *from the mind*], governed by the adverb *հեռու* [heřu] *away, far*.

3. The ablative is not always governed by a word in the sentence, but rather serves to describe various circumstantial details such as source, origin, removal, or distance. It can indicate, for instance, the starting point of an action, including:

a) The person by whom an action is carried out:

Այս նուէրն ստացած եմ մօրմէս:
[Ays n^overn ^ostatsadz em mormes]
(this present-the received{I} mother_{abl}-mine)
I received this present from my mother.

The form *մօրմէս* from *my mother* is an ablative; it indirectly indicates the performer of an action, namely the person who gave the present. The question here is: *որմէ(ն)* [vorme(n)?] *from whom?* or *by whom?*

b) The place where an action begins:

Ուրկէ՞ կու գաս: Շուկայէն:
[Urge gu kas? Şhugayen]
(Where_{abl} come-you? Market_{abl})
Where are you coming from? From the market.

This example already contains the appropriate question for the ablative form *շուկայէն* from *the market*.

c) The material from which something is made:

Տունը քարէ շինուած է:
[Dunə kare şhinvadz e]
(house-the stone_{abl} built is)
The house is built from stone.

The ablative form *քարէ* from *stone* indicates the material from which the house is built.

The ablative *-է* ending has developed into an adjectival suffix indicating derivation: *փայտէ դուռ* [payde tuř] *a wooden door*, *քարէ շէնք* [kare şhenk] *a stone building*, *կաւէ աման* [gave aman] *a clay pot*, *մետաքսէ հագուստ* [medakse hakust] *a silk dress*, etc.

4. The ablative is used with time expressions to denote starting and end points:

Մէկ շաբաթէն [meg şhapaten] (one week _{abl}) <i>In a week</i>	Կիրակիէն մինչեւ երեքշաբթի [giragiyen minchev yerekşhapti] (Sunday _{abl} till Tuesday) <i>From Sunday to Tuesday</i>
--	--

5. The ablative is used with time expressions that include the repetition of temporal nouns. They correspond to English *from ... to* constructions: *ժամէ ժամ* [zhamə zham] *from hour to hour*, *օրէ օր* [ore or] *from day to day*, *շաբթէ շաբաթ* [şhapte şhapat] *from week to week*, *ամսէ ամիս* [amse amis] *from month to month*, *դարէ դար* [tare tar] *from century to century*, etc.

6. The ablative designates the cause of an action or state:

Ցուրտէն կը դողամ: [Tsurdən gə togham] (cold _{abl} I shiver) <i>I am shivering from the cold.</i>	Անօթութենէն շատեր մեռան: [Anotutenen şhader meřan] (starvation _{abl} many died) <i>Many died from hunger.</i>
---	--

7. The ablative is also used to single out one or more items from a number of similar items:

Քոյրերէս մէկը [kuyreses megə] (sisters _{abl} one-the) <i>one of my sisters</i>	Գիրքերէս երեքը [kirkeres _{abl} yerekə] (books _{abl} three) <i>three of my books</i>
---	---

8. The ablative is employed to shift subjects to indirect objects. Compare:

Արեւը խանձեց խոտը: [Arevə khantsets khodə] (Sun-the scorched grass-the) <i>The Sun scorched the grass.</i>	→	Խոտը խանձուեցաւ արեւէն: [Khodə khants ^o vetsav areven] (Grass-the was-scorched sun _{abl}) <i>The grass was scorched by the sun.</i>
--	---	--

9. In addition to nouns and pronouns, other word classes (adverbs, postpositions, etc.) may be used in the ablative case:

Ես [yes] <i>I</i>	→ ինձմէ [intsme] <i>from me</i>
այստեղ [aystegh] <i>here</i>	→ այստեղէն [aysteghen] <i>from here</i>
ձախ [tsakh] <i>left</i>	→ ձախէն [tsakhen] <i>from the left side</i>

C. NUMERALS

1. Ordinal numbers

Ordinal numbers denote the relative position of things, persons, and phenomena in a sequence, row, class, line, etc. In Armenian, ordinal numbers are derived from cardinal numbers by adding the suffix *-(ե)րորդ* [-*(e)*ror] to the stem.

CARDINAL NUMBERS		ORDINAL NUMBERS	
The first four numbers are exceptions to this rule:			
1 մէկ [meg]	→	առաջին [arəçhin]	first
2 երկու [yergu]	→	երկրորդ [yergror]	second
3 երեք [yerek]	→	երրորդ [yerror]	third
4 չորս [çhors]	→	չորրորդ [çhorror]	fourth
Below are regularly formed ordinal numbers:			
5 հինգ [hink]	→	հինգերորդ [hinkerort]	fifth
6 վեց [vets]	→	վեցերորդ [vetserort]	sixth
7 եօթը [yot]	→	եօթներորդ [yotnerort]	seventh
8 ութ [ut]	→	ութերորդ [uterort]	eighth
9 ինը [inə]	→	իններորդ [innerort]	ninth
10 տասը [dasə]	→	տասներորդ [dasnerort]	tenth
11 տասնմէկ [dasn ^o meg]	→	տասնըմէկերորդ [dasn ^o megerort]	11th
12 տասներկու [dasn ^o yergu]	→	տասներկուերորդ [dasn ^o yerguerort]	12th
13 տասներեք [dasn ^o yerek]	→	տասներեքերորդ [dasn ^o yerekerort]	13th
15 տասնհինգ [dasn ^o hink]	→	տասնըհինգերորդ [dasn ^o hinkerort]	15th
20 քսան [ksan]	→	քսաներորդ [ksanerort]	20th
21 քսանմէկ [ksan ^o meg]	→	քսանըմէկերորդ [ksan ^o megerort]	21st
30 երեսուն [yeresun]	→	երեսուներորդ [yeresunerort]	30th
40 քառասուն [kařasun]	→	քառասուներորդ [kařasunerort]	40th
50 յիսուն [hisun]	→	յիսուներորդ [hisunerort]	50th
60 վաթսուն [vatsun]	→	վաթսուներորդ [vatsunerort]	60th
70 եօթանասուն [yotanasun]	→	եօթանասուներորդ [yotanasunerort]	70th
80 ութսուն [utsun]	→	ութսուներորդ [utsunerort]	80th
90 իննսուն [inn ^o sun]	→	իննսուներորդ [inn ^o sunerort]	90th
100 հարիւր [harür]	→	հարիւրերորդ [harürerort]	100th
101 հարիւրմէկ [harürmeg]	→	հարիւրմէկերորդ [harürmegerort]	101st
500 հինգ հարիւր [hink harür]	→	հինգ հարիւրերորդ [hinkharürerort]	500th
1000 հազար [hazar]	→	հազարերորդ [hazarerort]	1000th

Armenian uses cardinal, not ordinal, numbers to indicate days of the month. For this purpose, cardinal numbers are nominalized (by adding the definite article *-ը* to the stem) and appear after the genitive form of the noun denoting the month:

Մայիսի մէկը *The first of May* or *May the first*

[May_{gen} one_{the}] (lit.: The one of May)

Թունուարի վեցը *The sixth of January* or *January the sixth*

[January_{gen} six_{the}] (lit.: The six of January)

In this context, nominalized cardinal numbers decline like regular *-ի* declension nouns (see Unit 5, pp. 93-92):

Ապրիլի երեքին *On the third of April*

[April_{gen} three_{dat}] (lit.: On the three of April)

Մայիսի մէկէն յետոյ *After the first of May*

[May_{gen} one_{abl} after] (lit.: After the one of May)

2. Fractional numbers

Like ordinals, fractional numbers are formed by adding the suffix *-(ե)րորդ* to the stem of cardinal numbers. There are two exceptions:

երկու [yergu] → *կէս* [ges] *half*, *մէկ ու կէս* or *մէկուկէս* [meguges] *one and a half*
չորս [çhors] → *քառորդ* [kařort] *quarter*, 3/4: *երեք քառորդ* [yerek kařort] *three quarters*

The rest of the fractional numbers coincide with ordinals:

երեք [yerek] → *երրորդ* [yerror], 2/3: *երկու երրորդ* [yergu yerort], etc.
հինգ [hink] → *հինգերորդ* [hinkerort], 1/5: *մէկ հինգերորդ* [meg hinkerort], etc.

3. Distributive numbers

To build distributive numbers in Armenian, the suffix *-ական* is added to the cardinal numbers:

մէկ 1 → *մէկական* [megagan] or the irregular form *մէյ-մէկ* [mey-meg] *one each*
երկու 2 → *երկուական* [yerguagan] or the irregular form *երկուքական* *two each*
տասը 10 → *տաս(ն)ական* [das(n)agan] *ten each*
քսան 20 → *քսանական* [ksanagan] *twenty each*, etc.

The question for distributive numbers is: *քանիակա՞ն տողար ստացաք*: — *Քսանական*:

Example: — *Քանիակա՞ն տողար ստացաք*: — *Քսանական*:
 [– Kaniagan dollar ^ostatsak? — Ksanagan.]

“How many dollars did each of you receive?” “Twenty each.”

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Interrogative sentences in Armenian

Like other languages, Armenian has two types of interrogative sentences:

- specific questions seeking new, supplementary information;
- general questions that require a *yes* or *no* answer.

1. While English employs mostly *wh*-words for specific questions, Armenian uses interrogative words of diverse origins: *ո՞վ* [ov?] *who?*, *ի՞նչ* [inch?] *what?*, *ո՞ւր* [ur?] *where?*, *ե՞րբ* [yerp?] *when?*, *ի՞նչու* [inchu?] *why?*, *ի՞նչպէս* [inchpes?] *how?*, etc.

Ո՞վ ըսաւ նորէն վերջին բառը: *Who had [literally: said] the last word again?*

However, word order in interrogative sentences in Armenian is not as rigid as it is in English, where *wh*-words normally appear at the beginning of an interrogative sentence. In Armenian, interrogative words can appear in any position:

<i>Վերջին բառը նորէն ո՞վ ըսաւ:</i>	[Literally: * <i>The last word again who had?</i>]
<i>Վերջին բառը ո՞վ նորէն ըսաւ:</i>	[Literally: * <i>The last word who again had?</i>]
<i>Նորէն ո՞վ ըսաւ վերջին բառը:</i>	[Literally: * <i>Again who had the last word?</i>]
<i>Նորէն վերջին բառը ո՞վ ըսաւ:</i>	[Literally: * <i>Again the last word who had?</i>]

2) The structure of general *yes/no*-questions in Armenian also differs from that of English. For example, Armenian does not initiate general questions with an auxiliary verb, as is the case in English (by using “*to do*”):

(Դուն) ֆրանսերէն կը խօսիս: *Do you speak French?* [Literally: **You French speak?*]

In accordance with the prevalent (SOV-Subject-Object-Verb) word order in Armenian, general questions rarely start with a finite verb. In fact, the word order of general questions and regular statements can be identical, the only difference being the intonation and punctuation. Compare the word order of the statement below:

(Դուն) ֆրանսերէն կը խօսիս: *You do speak French.*

However, if the verb itself carries the question mark, it can shift positions:

Կը խօսիս ֆրանսերէն: *Do you speak French?* [As opposed to *write, read*, etc.]

Since any independent word in a sentence can carry the question mark (see Unit 1, p. 17), we have also the following options:

Ֆրանսերէն կը խօսիս: *Do you speak French?* [As opposed to *Greek, German*, etc.]

Դո՞ւն ֆրանսերէն կը խօսիս: *Do you speak French?* [As opposed to *he, they*, etc.]

* Ungrammatical sentences in English are marked with an asterisk.

VII WORD FORMATION

Vowel alternations and mutations in the same root

In word formation, declension and in plural formation certain root vowels within words may change or be suppressed on a regular basis. This change is triggered by the shift of stress from the root to the next, usually the last syllable of words. As a result, words with common roots display recurring vowel alterations and mutations that can be isolated and described. These are:

1. *ի* [i] → *ը* [ə]*

Examples: *գիր* [kir] *letter* → *գրել* [k^ərel] *to write*, *գրող* [k^ərogħ] *writer*, *գրիչ* [k^ərich] *pen*, *գրադարան* [k^ərataran] *library*, *գրական* [k^əragan] *literary*, etc.; *սիրտ* [sird] *heart* → *սրտագին* [s^ərdakin] *heartfelt*, *սրտի* [s^ərđi] *heart*_{gen}, etc.; *սին* [sin] *vain* → *սնապարծուցիւն* [s^ənabardzutyun] *vanity*, etc.;

2. *իւ* [iv] → Ø **

Examples: *պատիւ* [badiv] *honor* → *պատուել* [badvel] *to honor*, *պատուաւոր* [badvavor] *honest, honorable*, etc.; *հաշիւ* [hashiv] *account* → *հաշուել* [hashvel] *to count, to calculate*, *հաշուապահ* [hashvabah] *accountant*, etc.; *հազիւ* [haziv] *hardly, scarcely* → *հազուադէպ* [hazvateb] *rare, scarce*, etc.;

3. *է* [e] → *ի* [i]

Examples: *սէր* [ser] *love* → *սիրել* [sirel] *to love*, *սիրական* [siragan] *lover*, *սիրոյ* [siro] *love*_{gen}, etc.; *կէս* [ges] *half* → *կիսել* [gisel] *cut in half*, etc.; *նուէր* [n^əver] *present* → *նուիրել* [n^əvirel] *to give (a gift)*, etc.; *վէրք* [verk] *wound* → *վիրաւոր* [viravor] *wounded*, *վիրաբուժ* [virapuzħ] *surgeon*, etc.;

4. *ու* [u] → *ը* [ə]*

Examples: *սուտ* [sud] *lie* → *ստել* [s^ədel] *to lie*, *ստախօս* [s^ədakhos] *liar*, etc.; *լուր* [lur] *news* → *լրագիր* [l^ərakir] *newspaper*, *լրաբեր* [l^əraper] *messenger*, etc.;

5. *եա* [ya] → *ե* [e]

Examples: *կեանք* [gyank] *life* → *կենսական* [gensagan] *essential*, etc.; *մատեան* [madyan] *book (arch.)* → *մատենագիր* [madenakir] *bibliographer*, etc.; *ատեան* [adyan] *court, tribunal* → *ատենական* [adenagan] *judicial*, etc.;

* Note that here *ը* [ə] is pronounced, but not written, except when the word is hyphenated (see Unit 10, p. 207.)

** Ø represents the disappearance of the sound *ի*. As a result of this mutation, the spelling of *ւ* [v] changes to *ու*. On the spelling of the sound [v], see Unit 8, p. 166.

6. **Խա** [ya] → **չ** [e]

Examples: **քրիստոնեայ** [kristonya] *Christian* (noun) → **քրիստոնեական** [kristoneagan] *Christian* (adjective), etc.; **հրեայ** [h^orya] *Jewish* → **Հրէաստան** [Hreastan] *Judaea, Israel*, etc.;

7. **ոյ** [uy] → **ու** [u]

Examples: **լոյս** [luys] *light* → **լուսաւոր** [lusavor] *bright*, **լուսամփոփ** [lusampop] *lampshade*, etc.; **թոյն** [tuyn] *poison* → **թունաւոր** [tunavor] *poisonous*, **թունաւորել** [tunavorel] *to poison*, etc.; **բոյր** [puyr] *scent, aroma* → **բուրումնաւէտ** [purumnaved] *fragrant*, etc.

VIII ORTHOGRAPHY

The letter **Խ Լ** in various combinations

Խ Լ has several phonetic values, depending on its position in words and its combination with other letters:

1. After the letters **ա, ե** or **ի** the graphic sign **Լ** stands for the sound [v] rather than its more common graphic counterpart **վ**: **բնաւ** [p^onav] *not at all*, **գաւազան** [kavazan] *cane*, **թեւ** [tev] *arm*, **երեւալ** [yereval] *to appear*, etc.
2. The combination **ո + Լ** as ‘**ու**’ stands for the sound [u] (English ‘oo’): **տուն** [dun] *house*, **ուսում** [usum] *education*, **բուժում** [puzhum] *cure*, etc.
3. The combination **ի + Լ** as ‘**իւ**’ can be pronounced in many ways, depending on its position in words:
  - a) Before vowels and in final position of words, ‘**իւ**’ is pronounced [iv]: **հիւանդ** [hivant] *sick*, **անիւ** [aniv] *wheel*, **թիւ** [tiv] *number*, etc.
  - b) In initial position of words and in the suffix **-ութիւն** ‘**իւ**’ it is pronounced [yu]: **իւղ** [yugh] *oil*, **իւրանել** [yurats^onel] *to appropriate*, **լաւութիւն** [lavutyun] *goodness*, **ուրախութիւն** [urakhutyun] *happiness*, **ծուլութիւն** [dzulutyun] *laziness*, etc.
  - c) In medial position of words, ‘**իւ**’ is pronounced as the French ‘u’ or the German ‘ü’ (u-Umlaut): **հիւր** [hür] *guest*, **գիւտ** [küd] *invention*, **հիւթ** [hüt] *juice*, etc.

Compare the word **իւրաքանչիւր** [yurakanchür] *each* where depending on its position both (b) and (c) readings of ‘**իւ**’ are present.

Note that **Խ Լ** never appears in initial position of words. Its graphic counterpart **վ վ** is used instead. Compare: **վազել** [vazel] *to run*, **վարդ** [vart] *rose*, **վուշ** [vush] *flax*, etc.

IX EXERCISES

1. Combine appropriate strings of words from each of the two columns.

a. Ժամը քանի՞ է:	Ժամը երկուքին:
b. Ե՞րբ պիտի գաս:	Մէկը քառորդ կ’անցնի:
c. Ի՞նչպէս կը գրուի այս բառը:	Չ’արժեր:
d. Շնորհակալ եմ:	Այսպէս կը գրուի:
e. Այսօր ամսուն քանի՞ն է:	Գրադարանէն:
f. Կ’ուզե՞ս որ քեզի օգնեմ:	Սեպտեմբերի մէկն է:
g. Ուրկէ՞ կու գաս:	Ո՛չ, շնորհակալ եմ:

2. Form mini-dialogues according to the pattern in a, b, c and d. Replace the word *համալսարան* with *թատրոն, դասարան, տուն, գրադարան, etc.*

- a. **Գիտե՞ս թէ ո՞ւր գնաց այս աղջիկը:**
Եթէ չեմ սխալիր, համալսարան:
- b. **Կ’ուզէի գիտնալ, թէ քանի համալսարան ունիք:**
Չեմ գիտեր, բայց հոս շատ համալսարաններ կան:
- c. **Ինծի կ’ըսե՞ս, թէ աս ի՞նչ դուռ է:**
Կարծեմ համալսարանին դուռն է:
- d. **Արդեօք ուրկէ՞ կու գայ այս ուսանողը:**
Կարծեմ համալսարանէն կու գայ:

3. Form mini-dialogues according to the given pattern in a, b, c, and d. Replace the time expression *այսօր*, where appropriate, with *վաղը, այս երեկոյ, երկուշաբթի օրը, այս կիրակի, etc.*

- a. **Կ’ուզէի գիտնալ, թէ երբ եկաւ նոր ուսուցիչը:**
Կարծեմ այսօր եկաւ:
- b. **Հայրդ Գերմանիայէն այսօր ժամանեց:**
Ո՛չ, երէկ ժամանեց:
- c. **Գիտե՞ս, թէ դասերը երբ կը սկսին:**
Այսօրուրեք կը սկսին:

4. Answer the questions, using the data in parentheses.

- a. **Ժամը քանի՞ է:** Ժամը չորսն է (10.00, 4.15, 6.10, 5.30, 10.40, 3.45, etc.)
- b. **Այսօր ի՞նչ օր է:** Այսօր կիրակի է (Monday, Wednesday, Friday, etc.)
- c. **Ո՞ր ամիսն ենք:** Յունուար ենք (March, May, July, October, December, etc.)
- d. **Այսօր ամսուն քանի՞ն է:** Մայիսի մէկն է (21.3, 28.11, 24.01, 29.05, etc.)

- e. Ի՞նչ է(ր) տարեթիւը: Հազար ինը հարիւր քառասունմէկն է(ր) (1889, 1900, 1915, 1922, 1993, 2007, 2012, etc.)
 f. Քանի՞երորդ դասարանն ես: (1, 3, 4, 5, 8, 10, etc.)
 g. Քանիակա՞ն տոլար ստացաք: (10, 30, 45, 50, 100, etc.)

5. Complete the sentences according to the pattern.

- a. Դուն ե՞րբ դպրոց կ'երթաս: Սովորաբար ժամը չորսին կ'երթամ:
 b. Երանուհին ե՞րբ հոս կ'ըլլայ: Ժամը (4:15) ... :
 c. Երախաները ժամը քանի՞ն դպրոցէն կու գան: (11:00)
 d. Դուք ե՞րբ կը վերադառնաք: (4:30)
 e. Դասը ե՞րբ կը սկսի: (8:45)
 f. Դուն ժամը քանի՞ն կ'ուզես ճաշել: (7:55)
 g. Դուք այսօր ե՞րբ կրնաք գալ: (2:20)
 h. Հայրիկդ գործէն ե՞րբ տուն կու գայ: (8:35)

6. Respond to the questions, using the items in parentheses. Follow the pattern.

- a. Ուրկէ՞ կու գաս: Ինչպէս միշտ, համալսարանէն կու գամ: (համալսարան)
 b. Իսկ հայրիկդ ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, ... (գործ)
 c. Իսկ մայրիկդ ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, ... (շուկայ)
 d. Իսկ քոյրիկդ ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, ... (գրադարան)
 e. Իսկ եղբայրդ ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, ... (դպրոց)
 f. Իսկ պապիկդ ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, ... (ճաշարան)
 g. Իսկ ուսուցիչը ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, ... (տուն)

7. Form interrogative sentences that begin with the following words.

- a. Ուրկէ՞ ...
 b. Որտե՞ղ ...
 c. Ե՞րբ ...
 d. Որո՞նք ...
 e. Քանի՞...
 f. Երբուրէ՞ ...
 g. Քանի՞երորդ ...
 h. Քանիակա՞ն ...

8. Ask for information on the whereabouts of persons and items; use different gambits (p. 268-269).

- a. a relative
 b. a book
 c. a special food
 d. a piece of clothing
 e. a country

9. Translate the sentences into Armenian, using the appropriate subjunctive forms.

- a. If I have time, I will be there.
 b. If you want, we can go together.
 c. I want you to learn this proverb (*առած*).
 d. I don't want you to leave.
 e. If he came, we would see him.
 f. If you saw Armenia, you would like it.
 g. If we had time, we would come.

10. Translate into Armenian.

- a. The year has 12 months and four seasons.
 b. The seasons of the year are: spring, summer, fall, winter.
 c. Each season has three months. For instance, the Spring months are: March, April, May.
 d. January is the first month, February is the second month, March is the third month, etc., and December is the last month of the year.
 e. A month has thirty or thirty-one days.
 f. How many weeks are there in a year? Fifty-two.
 g. How many days are there in a week? Seven: Monday, Tuesday, etc.
 h. A day has 24 hours, an hour has 60 minutes, and a minute has 60 seconds.

11. Derive verbs from the adjectives given in parentheses.

- a. Հագուստը պզտիկ է: (մեծ) Պէտք է մեծցնել:
 b. Վերարկուն նեղ է: Պէտք է ... (լայն)
 c. Օրիորդ Վարդը տխուր է: Պէտք է ... (ուրախ)
 d. Սենեակը պաղ է: ... (տաք)
 e. Շապիկը մեծ է: ... (պզտիկ)
 f. Մեքենան դանդաղ է: ... (արագ)
 g. Հագուստը կարճ է: ... (երկայն)
 h. Նամակը երկար է: ... (կարճ)

12. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Արագիլը իր բոյնը ո՞ւր կը շինէ:
- b. Արագիլները ձմեռը ինչէ՞ն կը վախնան:
- c. Արագիլները ձմեռը ուրկէ՞ կը հեռանան:
- d. Արագիլները ձմեռը ո՞ւր կ'երթան:
- e. Հայ գիւղացին ի՞նչ գիտէ:
- f. Ո՞վ կը վախնայ արագիլէն:

X PROVERBS

Ամառուան փուշը, ձմեռուան նուշը:

[Amarvan pushə, tʰəmeivan nushə]

The summer thorn (is) the winter almond.

Տարուան չորս եղանակները դրացի են, մէկը միւսին հակառակ:

[Darvan çors yeghanagnerə təratsi en, megə myusin hagarag]

The four seasons of the year are neighbors, all at odds with one another.

Ամառուան անձրեւին, ձմեռուան արեւին մի՛ հաւատար:

[Amarvan antšrevin, tʰəmeivan arevin mi havadar]

Don't rely on rain in summer and on sun in winter.

Տարի կայ օր կը պահէ, օր կայ՝ տարի:

[Dari ga or gə bahe, or ga dari]

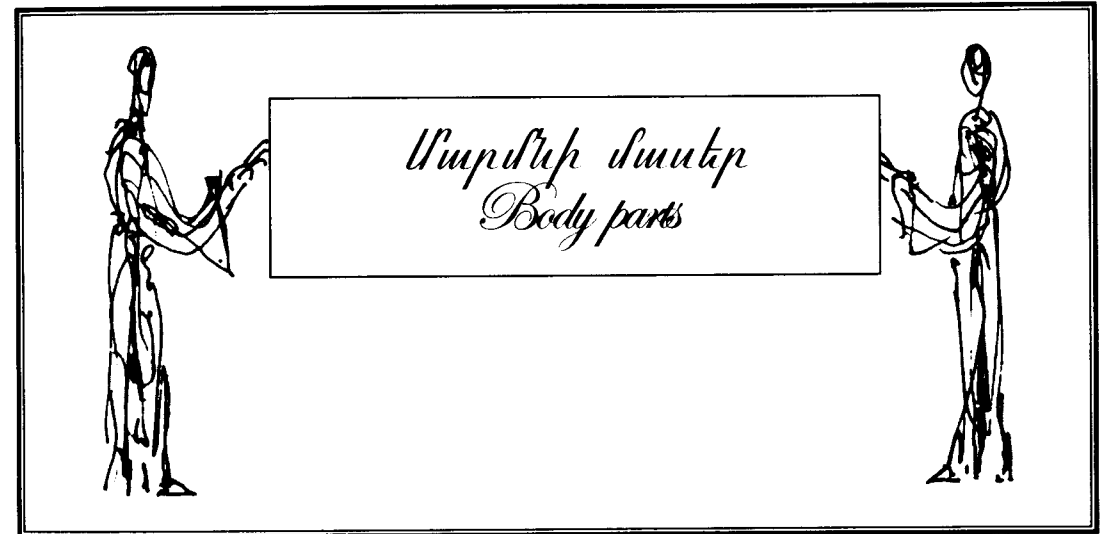
Some years nourish you one day, some days nourish you one year.

Մարտի իննին, արագիլը իր բոյնին:

[Mardi innin, arakilə ir puynin]

On the ninth of March, the stork is back in its nest.

Unit 7

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Discussing health and well-being	130
Vocabulary:	Body parts	134
Grammar:	VERBS: Future I and future II	136
	NOUNS: The instrumental case	140
Armenian-English Contrasts:	Armenian prepositions and postpositions	142
Word Formation:	Nouns denoting persons	144
Pronunciation:	Connection of words belonging together (liaison).....	145
Orthography:	The letter թ / Ժ in various word positions	146

I DIALOGUES

1. A and B are friends; they meet at the work:

- A. *Ի՞նչ ունիս:*
[Inch unis?] What's wrong? (lit. 'What do you have?')
- Գունատ ես, հիւանդ կ'երեւիս:*
[Kunad es, hivant gerevis] You are pale, you look sick.
- B. *Այո՛, լաւ չեմ:*
[Ayo, lav chem] Yes, I am not well.
- Կարծեմ պաղ առած եմ:*
[Gardzem bagh aradz em] I think I have caught a cold.
- A. *Ի՞նչ կը զգաս:*
[Inch gəzkas?] How do you feel? (lit. What do you feel?)
- B. *Գլուխս կը ցաւի*
[K^olukh^os gə tsavi,] I have a headache,
- և դող ունիմ:*
[yev togh unim] and I am shivering.
- A. *Տաքութիւն ունի՞ս:*
[Dakutyun unis?] Do you have a fever?
- B. *Չեմ գիտեր.*
[Chem kider] I don't know;
- Կարծեմ քիչ մը ունիմ:*
[gardzem kich mə unim]] I guess I have a little.
- A. *Կը հազա՞ս:*
[Gə hazas?] Are you coughing?
- B. *Շատ գէշ:*
[Shad kesh] Very badly.
- A. *Բժիշկին գացի՞ր:*
[P^ozhishkin katsir?] Did you go to the doctor?

- B. *Դեռ ոչ:*
[Ter voch] Not yet.
- A. *Մի՛ յետաձգեր:*
[Mi hedats^oker] Don't postpone it.
- B. *Վաղը պիտի երթամ:*
[Vaghə bidi yertam] I will go tomorrow.
- 2. A is a physician, B a patient.**
- A. *Ի՞նչ ունիք, ինչէ՞ կը դանդաւորք:*
[Inch unik? Inche gə kankadik?] What's wrong? What's your complaint?
- B. *Բժիշկ, կոկորդս կը ցաւի*
[P^ozhishk, gogort^os gə tsavi] Doctor, my throat hurts,
- և կը դողամ:*
[yev gə togham] and I am shivering.
- A. *Ուրիշ ի՞նչ ունիք:*
[Urish inch unik?] What else is wrong?
- B. *Սիրտս ալ կը խառնուի:*
[Sird^os al gə khaïm^ovi] I also feel nauseous.
- A. *Փորի ցաւ ունի՞ք:*
[Pori tsav unik?] Do you have a stomach ache?
- B. *Ո՛չ, չունիմ:*
[Voch, chunim] No, I don't.
- A. *Հիմա պիտի նայինք,*
[Hima bidi nayink,] We will now see
- թէ ինչ ունիք:*
[te inch unik] what you have.
- B. *Բժիշկ, լո՞ւրջ բան մըն է:*
[P^ozhishk, lurch pan mən e?] Doctor, is it something serious?
- Պիտի մեռնիմ:*
[Bidi meïnim?] Am I going to die?

III TEXT

ՓԻՂԸ

Փիղը շատ խոշոր կենդանի մըն է: Մեծ գլուխ մը ունի և խոշոր դէմք մը: Անոր վրայ աչքերը այնքան պզտիկ են, որ գրեթէ չեն երեւիր: Ականջները լայն են, կռնակը բարձր՝ ոտքերը տձեւ՝ մորթն ալ աղտոտ և գորշ գոյն մը ունի: Բերանէն դուրս կու գան երկու խոշոր ժանիքներ, որոնք մինչեւ ութը ոտք կ'երկարին: Փիղին կնճիթը որպէս ձեռք կը ծառայէ: Ան իր կնճիթով ամէն գործողութիւն կրնայ կատարել: Հակառակ իր չափերուն, քիչ ուտելիքով կը գոհանայ: Փիղը հեզ և բարի կենդանի մըն է: Ընկերական և աշխատասէր, ան բարեկամն է մարդուն, և իր ուժով մարդուն շատ օգտակար կ'ըլլայ: Սակայն ան վտանգաւոր կը դառնայ, երբ անիրաւութիւն ընեն իրեն: Այն ատեն փիղը իր ժանիքներով կը հարուածէ մարդը, զայն իր կնճիթով գետին կը տապալէ և ոտքերով կը կոխկռտէ:

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

փիղ	[pigh]	elephant
խոշոր	[kshoshor]	huge
կենդանի	[gentani]	animal
գլուխ	[k ^o lukh]	head
դէմք	[temk]	face
անոր վրայ	[anor v ^o ra]	on him/her
աչք	[achk]	eye
այնքան	[aynkan]	so
պզտիկ	[b ^o zdig]	small
գրեթէ	[krete]	almost
երեւիլ	[yerevil]	to be seen
ականջ	[aganch]	ear
լայն	[layn]	wide
կռնակ	[g ^o rnag]	back
բարձր	[part ^o r]	high
ոտք	[votk]	foot, leg
տձեւ	[d ^o tsev]	deformed
մորթ	[mort]	skin
աղտոտ	[aghdod]	dirty

գորշ	[korsh]	gray
գոյն	[kuyn]	color
բերան	[peran]	mouth
դուրս գալ	[turs kal]	to emerge
ժանիք	[zhanik]	tusk
որոնք	[voronk]	which, that
մինչեւ	[minchev]	up to, until
երկարիլ	[yergaril]	to elongate
կնճիթ	[g ^o ndjit]	trunk
որպէս	[vorbes]	as
ձեռք	[tserk]	hand
ծառայել	[dzarayel]	to serve
ամէն	[amen]	every
գործողութիւն	[kordzogbutyun]	action
կատարել	[gadarel]	to perform
հակառակ	[hagarag]	despite
չափ	[chaph]	size
քիչ	[kich]	little
գոհանալ	[kohanal]	to content oneself
հեզ	[hez]	humble
բարի	[pari]	good, good-hearted
ընկերական	[engeragan]	friendly
աշխատասէր	[ashkhdaser]	industrious
բարեկամ	[paregam]	friend
մարդ	[mart]	man, human being
ուժ	[uzh]	strength
օգտակար	[oktagar]	useful,
սակայն	[sagayn]	however
վտանգաւոր	[v ^o dankavor]	dangerous
դառնալ	[tarnal]	to become,
անիրաւութիւն	[aniravutyun]	injustice
իրեն	[iren]	to him
ան ատեն	[an aden]	at that time
հարուածել	[harvadzel]	to hit
գետին	[kedin]	ground
տապալել	[dabalel]	to subvert
գետին տապալել	[kedin dabalel]	to knock down
կոխկռտել	[gokhg ^o rdel]	to trample

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

ՄԱՐՄԻՆԻ ՄԱՍԵՐ	[Marmini maser]	BODY PARTS
փոր, որովայն	[por, vorovayn]	abdomen, belly
թեւ	[tev]	arm
կռնակ, թիկունք	[g ^o mag, tigunk]	back
մօրուք	[moruk]	beard
արիւն	[arün]	blood
թեւ	[tev]	arm
մարմին	[marmin]	body,
ոսկոր	[voskor]	bone
ուղեղ	[ughegh]	brain
կուրծք	[gurdzk]	breast, chest
այտ	[ayd]	cheek
կզակ	[g ^o zag]	chin
ականջ	[aganch]	ear
արմուկ	[armug]	elbow
աչք	[achk]	eye
յօնք	[honk]	eyebrow
թարթիչ	[tartich]	eyelash
դէմք / երես	[temk / yeres]	face
մատ	[mad]	finger
բթամատ	[p ^o tamad]	thumb
ցուցամատ	[tsutsamad]	index finger
միջնեմատ	[michnemad]	middle finger
մատնեմատ	[madnemad]	ring finger
ճկոյթ	[dj ^o guyt]	little finger
եղունգ	[yeghunk]	(finger/toe) nail
բռունցք	[p ^o runtsk]	fist
ոտք	[votk]	foot
ճակատ	[djagad]	forehead
լինդեր	[linter]	gums
մազ	[maz]	hair
ձեռք	[tserk]	hand
գլուխ	[k ^o lukh]	head

սիրտ	[sird]	heart
կոնք	[gonk]	hip
կրունկ, գարշապար	[g ^o rung, karshabar]	heel
աղիքներ	[aghikner]	intestines
ծնօտ	[dz ^o nod]	jaw
յօղ	[hot]	joint
երիկամ(ունք)	[yerigam(unk)]	kidney
ծունկ	[dzung]	knee
սրունք	[s ^o runk]	leg
չրթունք	[sh ^o rtunk]	lips
լեարդ	[liart]	liver
թոքեր	[toker]	lungs
բերան	[peran]	mouth
պեխ	[bekh]	mustache
պորտ	[pord]	navel
ծոծրակ	[dzodzrag]	nape
վիզ	[viz]	neck
նեարդ, ջիղ	[niart, chigh]	nerve
քիթ	[kit]	nose
քիմք	[kimk]	palate
ափ	[ap]	palm
ուս	[us]	shoulder
կմախք	[g ^o makhk]	temple
մորթ	[mort]	skin
գանկ	[kang]	skull
ողնաշար	[voghnashar]	spine
ստամոքս	[^o stamoks]	stomach
քունք	[kunk]	skeleton
զիստ, ազդր	[zist, azt ^o r]	thigh
կոկորդ	[gogort]	throat
լեզու	[lezu]	tongue
ակռայ	[agra]	tooth
երակ	[yerag]	vein
մէջք	[mechk]	waist
դաստակ	[tasdag]	wrist

V GRAMMAR

A. VERBS

1. The future tense

To express future events, Armenian has two future tenses: future I and future II. Both are compound tenses.

a. Formation of future I

Future I is formed by combining the particle *պիտի* [bidi] with the conjugated form of the present subjunctive:

Present subjunctive: *գրեմ* [k³rem] → Future I: *պիտի գրեմ* [bidi k³rem]

For future I, all regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1st pers. (ես)	<i>պիտի</i> + verb stem + <i>եմ/իմ/ամ</i>	[bidi + verb stem + em/im/am]
2nd pers. (դուն)	<i>պիտի</i> + verb stem + <i>ես/իս/աս</i>	[bidi + verb stem + es/is/as]
3rd pers. (ան)	<i>պիտի</i> + verb stem + <i>է/ի/այ</i>	[bidi + verb stem + e/i/a]
PLURAL		
1st pers. (մենք)	<i>պիտի</i> + verb stem + <i>ենք/ինք/անք</i>	[bidi + verb stem + enk/ink/ank]
2nd pers. (դուք)	<i>պիտի</i> + verb stem + <i>էք/իք/աք</i>	[bidi + verb stem + ek/ik/ak]
3rd pers. (անոնք)	<i>պիտի</i> + verb stem + <i>են/ին/ան</i>	[bidi + verb stem + en/in/an]

INDICATIVE MOOD
Future I (affirmative)

	գրել	խօսիլ	կարդալ
(ես)	<i>պիտի գրեմ</i>	<i>պիտի խօսիմ</i>	<i>պիտի կարդամ</i>
(դուն)	<i>պիտի գրես</i>	<i>պիտի խօսիս</i>	<i>պիտի կարդաս</i>
(ան)	<i>պիտի գրէ</i>	<i>պիտի խօսի</i>	<i>պիտի կարդայ</i>
(մենք)	<i>պիտի գրենք</i>	<i>պիտի խօսինք</i>	<i>պիտի կարդանք</i>
(դուք)	<i>պիտի գրէք</i>	<i>պիտի խօսիք</i>	<i>պիտի կարդաք</i>
(անոնք)	<i>պիտի գրեն</i>	<i>պիտի խօսին</i>	<i>պիտի կարդան</i>

b. Formation of future II:

Future II or the future perfect combines conjugated forms of the auxiliary verb *ըլլալ* in future I (cf. *պիտի ըլլամ*) with the past participle (ending in *-ած*) (see Unit 11, p. 218):

Future II: *գրած պիտի ըլլամ* [k³radz bidi əllam] or *պիտի գրած ըլլամ* [bidi k³radz əllam]

For future I, all regular verbs follow the pattern below:

SINGULAR	
1st pers. (ես)	participle in <i>-ած պիտի ըլլամ</i>
2nd pers. (դուն)	participle in <i>-ած պիտի ըլլաս</i>
3rd pers. (ան)	participle in <i>-ած պիտի ըլլայ</i>
PLURAL	
1st pers. (մենք)	participle in <i>-ած պիտի ըլլանք</i>
2nd pers. (դուք)	participle in <i>-ած պիտի ըլլաք</i>
3rd pers. (անոնք)	participle in <i>-ած պիտի ըլլան</i>

Future II (affirmative)

	գրել	խօսիլ	կարդալ
(ես)	<i>գրած պիտի ըլլամ</i>	<i>խօսած պիտի ըլլամ</i>	<i>կարդացած պիտի ըլլամ</i>
(դուն)	<i>գրած պիտի ըլլաս</i>	<i>խօսած պիտի ըլլաս</i>	<i>կարդացած պիտի ըլլաս</i>
(ան)	<i>գրած պիտի ըլլայ</i>	<i>խօսած պիտի ըլլայ</i>	<i>կարդացած պիտի ըլլայ</i>
(մենք)	<i>գրած պիտի ըլլանք</i>	<i>խօսած պիտի ըլլանք</i>	<i>կարդացած պիտի ըլլանք</i>
(դուք)	<i>գրած պիտի ըլլաք</i>	<i>խօսած պիտի ըլլաք</i>	<i>կարդացած պիտի ըլլաք</i>
(անոնք)	<i>գրած պիտի ըլլան</i>	<i>խօսած պիտի ըլլան</i>	<i>կարդացած պիտի ըլլան</i>

c. Formation of the negative forms

The negative forms for both future I and future II are built by prefixing the negation marker *չ-* [ch] to conjugated forms of the verb. Compare:

- a) *պիտի գրեմ* → *պիտի չգրեմ*
I will write → *I will not write*
- b) *գրած պիտի ըլլամ* → *գրած պիտի չըլլամ* or *պիտի գրած չըլլամ*
I will have written → *I will not have written.*

d. Uses of future I

a) Future I denotes actions or states that the speaker anticipates in the future:

Այս գիշեր մեզի հետ պիտի ճաշէք:
Tonight, you will have dinner with us.

Կ'ըսեն որ ձիւն պիտի գայ:
They say that it will snow.

b) In particular contexts, future I may also connote determination, compulsion, threat promise on the part of the speaker.

Այս օրը պիտի յիշենք:
We will remember this day.

Այս գործը ես պիտի ընեմ:
I am going to do this job.

In most cases, it is linked to a condition expressed by a subordinate clause:

Եթէ չգաս, պիտի նեղուիմ:
If you don't come, I will get annoyed.

c) The conditional clause may also be implied:

Պիտի նեղուիմ:
I will get annoyed.

d) Future I may be used to express an exhortation:

Պիտի ընես, ինչ որ ես պիտի ըսեմ:
You will do what I will tell you.

Պիտի գաս և ինձի պիտի լսես:
You will come and you will listen to me.

e) In some contexts, future I may indicate a guess or a presumption:

Ընկերս պիտի ճանչնաս:
You must know my friend. (I guess you know him.)

Note that the particle *պիտի* is not repeated when the clause contains more than one verb:

Պիտի երգենք, պարենք և ուրախանանք:
We will sing, dance and have fun.

e. Uses of future II

Future II indicates an action that is expected to be completed in the future. Hence, the second designation for this tense, *future perfect*. Compare:

Մինչեւ վաղը գործս վերջացուցած պիտի ըլլամ:
By tomorrow, I will have finished my work.

Մինչեւ գալ տարի ամէն ինչ մոռցուած պիտի ըլլայ:
By next year everything will have been forgotten.

However, marking the future tense is not the main function of future II. It is chiefly used to indicate an assumption, guess, or supposition. In this case, it is rendered into English by constructions that contain *may/might, should, and must*:

Այս նկարը տեսած պիտի ըլլաս:
You must have seen this picture (So I suppose).

Օդանաւը արդէն ժամանած պիտի ըլլայ:
The plane may have arrived already (So I suppose).

There are in Armenian parallel constructions interchangeable with future II forms that carry this suppositional meaning. The particle *պիտի* is then replaced by *պէտք է* and *պէտք է (որ)* *one ought to, must* (see Unit 6, p. 116).

Պիտի կարդացած ըլլաս: Or,
Պէտք է (որ) կարդացած ըլլաս:
You must have read this.

Անոնք ալ պիտի լսած ըլլան: Or,
Անոնք ալ պէտք է (որ) լսած ըլլան:
They, too, must have heard (it).

Another common construction for the same suppositional meaning is the following:

Participle in *-ած* + *ըլլալու* + the auxiliary verb *եմ* in the present indicative:

Եկած ըլլալու են:
They must have come (So I suppose).

Thus, any of the following synonymous constructions may alternate with each other in similar contexts:

Պիտի տեսած ըլլաք: Or
Պէտք է (որ) տեսած ըլլաք: Or
Տեսած ըլլալու էք:
You must have seen (this) (So I suppose).

B. NOUNS

1. The instrumental case

The Armenian instrumental has no equivalent case in English. Whereas English expresses instrumental meaning by either a preposition such as *with*, *by*, etc., or the construction *by means of*, etc., Armenian achieves the same effect by adding the instrumental case marker to nouns and pronouns. The most common marker for the instrumental case is *-ով* as in *ոտք* *foot* → *ոտքով* *by foot*, *մատիտ* *pencil* → *մատիտով* *with a pencil*, *ես* *I* → *ինձմով* *with me*, etc.

Abstract nouns ending in *-ութիւն* are the exception to this rule. They may also take the ending *-ութեամբ* in the instrumental singular:

դժուարութիւն *difficulty* → *դժուարութեամբ* or *դժուարութիւնով* *with difficulty*,
ուրախութիւն *joy* → *ուրախութեամբ* or *ուրախութիւնով* *with joy*, etc.

2. Uses of the instrumental case

A. The instrumental expresses various meanings:

a) to show the instrument or the means by which an action is carried out:

Հացը դանակով կը կտրեն:
They cut bread with a knife.

Ամէն մարդ չի սիրեր օդանաւով ճամբորդել:
Not everybody likes to travel by plane.

b) to denote the addition of one item to another:

Սուրճը կաթով կը խմեն:
I drink coffee with milk.

Այս ապուրը բրինձով կ'եփեն:
They cook this soup with rice.

c) to indicate the manner, way, or mode in which an action occurs:

Ան յուզումով լսեց ինձի:
He listened to me with emotion.

Համբերութեամբ սպասեցի:
I waited with patience.

d) used with singular forms of temporal nouns to express limited periods of time:

Մէկ շաբաթով եկայ:
I came for a week.

e) used with plural forms of temporal nouns to express extended periods of time:

Օրերով / շաբաթներով / ամիսներով, etc. զայն չտեսայ:
I haven't seen him/her for days / weeks / months, etc.

B. The instrumental case may be governed by a verb or an adjective (see Unit 11, p. 221):

Այս գումարով կը գոհանամ:
I am pleased (content myself) with this sum.

Մենք հպարտ ենք մեր պատմութիւնով:
We are proud of our history.

In the first example above, the instrumental case is required by the verb *գոհանալ* *to be pleased (to content oneself)*. In the second example, it is the construction *հպարտ ըլլալ* *to be proud* that governs the instrumental. As can be seen in the English translations, the prepositions *with* and *of* convey the same meaning as the instrumental case marker *-ով* in Armenian.

Along with the instrumental forms, Armenian also uses nouns with postpositions (such as *հետ* *with*, or *միջոցով* *by means of*, etc.). However, these parallel constructions have different meanings. Compare the use of the noun *բժիշկ* *doctor* in the following two sentences where it is used (a) with the postposition *հետ* *with* and (b) in the instrumental case (without a postposition or preposition):

a) Noun_{dat} + postposition *հետ* [hed] *with*.

Բժիշկին հետ եկար: (accompanied by)
Did you come with the doctor? (accompanied by)

b) Noun in the instrumental case:

Միայն բժիշկով չես աղէկնար:
You cannot get well just by (seeing) a doctor. (with the help of)

Compare also:

Ձուկին հետ ճերմակ գինի կը խմեն:
With fish they drink white wine. (along with fish)

but: *Միայն ձուկով չեմ կշտանար:* (by [eating] fish)
Fish alone doesn't fill me up.

Compare also:

Թարգմանիչի հետ *with a translator* vs. *Թարգմանիչով* *by (means of) a translator*,
օդանաւի(ն) հետ *(along) with an airplane* vs. *օդանաւով* *by airplane*. etc.

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Armenian prepositions and postpositions

Besides cases, prepositions and postpositions also create grammatical connections between words in a sentence. Prepositions are placed before nouns and pronouns, postpositions after them. English does not have postpositions, only prepositions such as *for, after, since, outside, etc.* Consider *for* in *for me* and *about* in *about my life*.

In Armenian, prepositions are less common than postpositions. Postpositions always follow the noun or pronoun. Compare the use of the postposition *մասին* [masin] *about*:

<i>քու մասին</i>	[ku masin]	<i>about you</i>
<i>տան մասին</i>	[dan masin]	<i>about the house</i>
<i>քու տանդ մասին</i>	[ku dan ^o t masin]	<i>about your house</i>
<i>անոր տան մասին</i>	[anor dan masin]	<i>about his/her house</i>
<i>անոնց տուներուն մասին</i>	[anonts dunerun masin]	<i>about their houses</i>

Prepositions and postpositions require that nouns following or preceding them be used in a certain case. Below are the most common postpositions classified according to the case they govern.

POSTPOSITIONS with the genitive	POSTPOSITIONS with the dative	POSTPOSITIONS with the ablative
<i>առջեւ</i> [arçhev] <i>in front of</i>	<i>առանց</i> [arants] <i>without</i>	<i>առաջ</i> [arach] <i>before</i>
<i>ետեւ</i> [yedev] <i>behind</i>	<i>հակառակ*</i> [hagarag] <i>against</i>	<i>յետոյ</i> [hedo] <i>after</i>
<i>ատեն</i> [aden] <i>during</i>	<i>համար</i> [hamar] <i>for</i>	<i>անդին</i> [antin] <i>beyond</i>
<i>դիմաց</i> [timats] <i>opposite</i>	<i>համեմատ</i> [hamemad] <i>com- pared to</i>	<i>ասդին</i> [astin] <i>this side of</i>
<i>դէմ</i> [tem] <i>against</i>	<i>հանդէպ*</i> [hanteb] <i>toward</i>	<i>բացի*</i> [patsi] <i>except</i>
<i>ժամանակ</i> [zhamanag] <i>during</i>	<i>հետ</i> [hed] <i>with</i>	<i>ներս</i> [ners] <i>inside</i>
<i>վրայ</i> [v ^o ra] <i>on</i>	<i>յանուն</i> [hanun] <i>for the sake</i>	<i>դուրս</i> [turs] <i>outside</i>
<i>տակ</i> [dag] <i>under</i>	<i>մօտ</i> [mod] <i>next to</i>	<i>զատ</i> [zad] <i>except, beside</i>
<i>մէջ</i> [meçh] <i>in</i>	<i>նման</i> [n ^o man] <i>like, as</i>	<i>ի վեր</i> [i ver] <i>since</i>
<i>մէջտեղ</i> [meçhdegh] <i>amidst</i>	<i>պէս</i> [bes] <i>like, as</i>	<i>հեռու</i> [heru] <i>away</i>
<i>շուրջ</i> [shurch] <i>around</i>	<i>փոխարէն*</i> [pokharen] <i>instead</i>	<i>ետք</i> [yetk] <i>after</i>
<i>մասին</i> [masin] <i>about</i>	<i>չափ</i> [çhap] <i>as much as</i>	<i>սկսեալ</i> [s ^o gəsyal] <i>starting</i>
<i>տեղ</i> [degh] <i>instead of</i>	<i>նկատմամբ</i> [n ^o gadmamp] <i>toward</i>	<i>վար</i> [var] <i>below</i>
	<i>չնորհիւ*</i> [sh ^o norhiv] <i>due to</i>	<i>վեր</i> [ver] <i>above</i>
		<i>անկախ*</i> [angakh] <i>regardless</i>

* These words may also be used as prepositions: *ինձմէ բացի* or *բացի ինձմէ* *except myself*

There are very few prepositions in Armenian. They are:

<i>առանց</i>	[arants]	<i>without</i>	<i>Dat.</i>
<i>դէպի</i>	[tebi]	<i>toward*</i>	<i>Dat./Acc.</i>
<i>ըստ</i>	[əst]	<i>according to</i>	<i>Dat.</i>
<i>յանուն</i>	[hanun]	<i>for the sake of</i>	<i>Dat.</i>
<i>իբր(եւ)</i>	[ipr(ev)]	<i>as</i>	<i>Acc.</i>
<i>որպէս</i>	[vorbes]	<i>as, in the capacity of</i>	<i>Acc.</i>
<i>մինչեւ</i>	[minçhev]	<i>until</i>	<i>Dat./Acc.</i>
<i>փոխանակ</i>	[pokhanag]	<i>instead</i>	<i>Dat.</i>
<i>նախքան</i>	[nakhkan]	<i>before</i>	<i>Acc.</i>

Compare the use of such prepositions:

<i>առանց հացի</i>	[arants hatsi]	<i>without bread</i>
<i>իբրեւ մարդ</i>	[iprev mart]	<i>as a human being</i>
<i>մինչեւ վաղը</i>	[minçhev vaghə]	<i>until tomorrow</i>
<i>փոխանակ խօսելու</i>	[pokhanag khoselu]	<i>instead of speaking</i>

Many postpositions have developed from declined forms of nouns. Consider the following nouns in the instrumental case that are chiefly used as postpositions:

<i>հետեւանքով</i>	[hedevankov]	<i>as a result of</i>	from <i>հետեւանք</i> _{instr.} <i>result</i>
<i>պատճառով</i>	[baddjarov]	<i>because of</i>	from <i>պատճառ</i> _{instr.} <i>cause</i>
<i>միջոցով</i>	[michotsov]	<i>by means of</i>	from <i>միջոց</i> _{instr.} <i>means</i>

Armenian postpositions and prepositions express various meanings:

Place: *մէջ* [meçh] *in, վրայ* [v^ora] *on, մօտ* [mod] *next to, etc.*

Time: *յետոյ* [hedo] *after, մինչեւ* [minçhev] *till, նախքան* [nakhkan] *before, etc.*

Manner: *պէս* [bes] *as, նման* [n^oman] *like, միջոցով* [michotsov] *by means of, etc.*

Cause: *պատճառով* [baddjarov] *because of, շնորհիւ* [sh^onorhiv] *thanks to, etc.*

Measure: *աւելի* [aveli] *more than, չափ* [çhap] *as much as, etc.*

Reference: *մասին* [masin] *about, առթիւ* [artiv] *on the occasion of, etc.*

Objective: *համար* [hamar] *for, յանուն* [hanun] *for the sake of, etc.*

Some of them have more than one meaning. For instance, the postposition *առաջ* can indicate both place (in front of) and time (before): The case it governs differs accordingly:

<i>Տան</i> ^{gen} <i>առաջ</i>	[dan arach]	<i>in front of the house</i>
<i>Դասէն</i> ^{abl} <i>առաջ</i>	[tasen arach]	<i>before the lesson</i>

VII WORD FORMATION

Nouns denoting persons

The most productive suffixes for building nouns denoting persons are:

- ակից [agits]
- ացի/-եցի/-ցի [atsi/etsi/tsi]
- (ա)պան [(a)ban]
- որդ [ort]
- իչ [ich]

1. Nouns with the suffix **-ակից** indicate participation, sharing:

- մասնակից [masnagits] *participant*
- դաշնակից [tashnagits] *ally*

2. Nouns built with variants of the suffix **-ացի/-եցի/-ցի** denote residents. These nouns are derived from common nouns or proper nouns indicating place:

- գիւղ [kügh] *village* → գիւղացի [küghatsi] *peasant, villager*
- Լորի [Lori] *Lori (region)* → լորեցի [loretsji] *resident of Lori*
- Երեւան [Yerevan] *Yerevan* → երեւանցի [yerevantsji] *resident of Yerevan*

3. Nouns ending in **-(ա)պան** indicate a profession. They are derived from nouns:

- դուռ [tur] *door* → դռնապան [tʰmaban] *porter*
- պարտէզ [bardez] *garden* → պարտիզպան [bardizban] *gardner*

4. The suffix **-իչ** [ich] derives names of professions from verbs:

- երգել [yerkel] *to sing* → երգիչ [yerkich] *singer*
- նկարել [nʰgarel] *to paint* → նկարիչ [nʰgarich] *painter*

5. The suffix **-որդ** [ort] derives names indicating occupation from nouns and verbs:

- սայլ [sayl] *cart* → սայլորդ [saylort] *carter, cartwright*
- որսալ [vorsal] *to hunt* → որսորդ [vorsort] *hunter*

While most of these derivations do not specify gender, applying equally to male and female persons, some have parallel formations indicating female gender. This applies especially to nouns formed by the suffix **-իչ** [ich] which are extended by adding **-(չ)ուհի** [(ch)uhi]:

- նկարիչ [nʰgarich] *painter* → նկարչուհի [nʰgarchuhi] *female painter*
- երգիչ [yerkich] *singer* → երգչուհի [yerkichuhi] *female singer*
- ուսուցիչ [usutsich] *teacher* → ուսուցչուհի [usutschuhi] *female teacher*

VIII PRONUNCIATION

Connection of words belonging together (Liaison)

Some words in a sentence are made to stand out from their background by the stress which is placed on one of their syllables. In Armenian, usually the final syllable of the word is stressed (see Unit 1, p. 16). Depending on their role in a sentence, i.e. whether they are lexical units (nouns, adjectives, adverbs, verbs, numerals, pronouns) or grammatical ones (auxiliary verbs, conjunctions, articles, etc.), words can be: a) stressed, or b) unstressed.

In the flow of speech, many unstressed grammatical units are connected to main lexical units to which they belong. As a result, words written separately can be articulated together or joined using one stress.

1) Liaison takes place between a lexical unit and the following grammatical unit, usually starting with a vowel:

անունս է ...	[anúnʰs e]	<i>my name is ...</i>
ազատ էք	[azád ek]	<i>you are free (formal 'you')</i>
անոնք ալ	[anónk al]	<i>they, too</i>
մարդ մը	[márt mə]	<i>a man</i>

Note that due to the articulation of these two linguistic units as if they were one word, the letter **է** in initial position of the unstressed word is pronounced [e], the typical reading of **է** within words:

ես եմ	[yes em]	<i>I am</i>
եկած են	[yegadz en]	<i>They have come</i>
ուրախ ես	[urakh esʰ]	<i>Are you happy?</i>

2. Liaison can also take place between the grammatical word and the following lexical word:

պիտի գամ	[bidi kám]	<i>I will come</i>
կը լսեմ	[gə lʰsém]	<i>I hear</i>
իսկ դո՞ւն	[isk túnʰ]	<i>what about you? (formal 'you')</i>

This is how verbs with an initial vowel, when conjugated in the present tense, are reduced to almost one word: **կը + ըսեմ = կ'ըսեմ** (see Unit 1, p. 11), **չի + առներ = չ'առներ** (see Unit 2, p. 31), etc.

3. At times, more than two words may be pronounced as one word:

քիչ մըն ալ	[kích mən al]	<i>a little bit more</i>
կին մըն էր	[gín mən er]	<i>it was a woman</i>
ինչ որ ալ	[ínch vor al]	<i>whatever</i>

IX ORTHOGRAPHY

The letter Յ j in various word positions

The letter Յ j has several traditionally established applications in Armenian orthography. The following basic rules must be considered:

1. In the initial position of many words, particularly before vowels and before Ղ ղ [gh], Յ j stands for the aspirate sound [h]: յուսալ [husal] *to hope*, յօդ [hot] *article*, յղանալ [h^oghanal] *to get pregnant*, etc. Armenian proper names that start with Յ have corresponding names in English starting with J. Compare: Յուլիս [hulis] *July*, Յիսուս [Hisus] *Jesus*, etc.
2. Within words and in initial position, Յ j is generally pronounced [y]: փայտ [payd] *wood*, նայիլ [nayil] *to look*, այսօր [aysor] *today*, etc.
3. In the final position of polysyllabic words, Յ j after vowels is silent: արքայ [arka] *king*, յետոյ [hedo] *after*, շուկայ [shuga] *market*, ապագայ [abaka] *future*, etc. When vowel-initial suffixes are added to such words, j is pronounced [y]. For instance, պարագայ [baraka] *circumstance* → պարագայական [barakayagan] *circumstantial*. When consonants are added to words ending in a silent j, the latter disappears: արքայ [arka] *king* → արքաներ [arkaner] *kings*, եկայ [yega] *I came* → եկան [yegan] *they came*, etc.
4. In the final position of monosyllabic words, j is pronounced: թէյ [tey] *tea*, բայ [pay] *verb*, Նոյ [Noy] *Noah*, հայ [hay] *Armenian*, etc. Exceptions include some conjugated third-person forms of monosyllabic verbs: կու գայ [gu ka] *he/she comes*, պիտի լայ [bidi la] *he/she will cry*, կու տայ [gu da] *he/she gives*, կայ [ga] *there is*, etc.
5. The combination ո + j stands for [uy]: լոյս [luys] *light*, բոյն [puyn] *nest*, etc.

Here are a few common words with an initial Յ j pronounced [h]:

յաղթել [haghtel] <i>to win, to conquer</i>	յաջորդ [hachort] <i>following, next</i>
յաճախ [hadjakh] <i>often</i>	յատուկ [hadug] <i>special, proper</i>
յամառ [hamar] <i>stubborn, tenacious</i>	յարաբերութիւն [haraperutyun] <i>relation</i>
յայտնել [haytnel] <i>to reveal</i>	յարգել [harkel] <i>to respect</i>
յայտնի [haytni] <i>evident, obvious</i>	յարկ [harg] <i>floor, storey, home</i>
յանգ [hank] <i>rhyme</i>	յարմար [harmar] <i>convenient</i>
յանկարծ [hangardz] <i>suddenly</i>	յիմար [himar] <i>crazy, stupid</i>
յանուն [hanun] <i>in the name of</i>	յիշել [hishel] <i>to remember</i>
յանցանք [hantsank] <i>guilt, wrong</i>	յիսուն [hisun] <i>fifty</i>
յաջողութիւն [hachoghutyun] <i>success</i>	յոյս [huys] <i>hope</i>

X EXERCISES

1. Answer the questions according to the pattern.

a. Հիւանդ ես:	Հիւանդ էի, բայց հիմա այլեւս չեմ:
b. Դող ունի՞ս:	Դող ունէի, բայց ...
c. Կը հագա՞ս:	Կը ...
d. Գլուխդ ալ կը ցաւի՞:	...
e. Տաքութիւն ալ ունի՞ս:	...
f. Կոկորդդ կը ցաւի՞:	...
g. Բժիշկի պէտք ունի՞ս:	...

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, and c. Replace the items սուրճ/կաթ with թէյ/չաքար, օղի/ջուր, գինի/սոսա, etc.

a.	A. Սուրճ մը կրնամ առաջարկել:
	B. Այո՞, եթէ կարելի է քիչ մը կաթով:
b.	A. Սուրճին հետ ի՞նչ պիտի ուզէք:
	B. Քիչ մը կաթ պիտի խնդրեմ:
c.	A. Սուրճը ի՞նչպէս պիտի խմէք, կաթո՞վ՝ թէ՞ առանց կաթի:
	B. Շնորհակալ եմ, բայց սուրճ բնաւ չեմ խմեր:

3. Answer the questions according to the pattern.

a. Թատրոն գացի՞ր:	Ո՛չ, չգացի, բայց պիտի երթամ:
b. Նամակդ գրեցի՞ր:	Ո՛չ, ...
c. Գիրքս կարդացի՞ր:	Ո՛չ, ...
d. Աննայի հետ խօսեցա՞ր:	Ո՛չ, ...
e. Բժիշկին գացի՞ր:	Ո՛չ, ...
f. Ճաշդ կերա՞ր:	Ո՛չ, ...
g. Ընկերդ տեսա՞ր:	Ո՛չ, ...

4. Complete the sentences according to the pattern in a.

- Ժամանակ չունիմ. պիտի չգամ: (գալ)
- Գիրքը սուղ է. (գնել):
- Դրամ չունիմ. (թատրոն երթալ):
- Հիւանդ եմ. (դասի գալ)
- Գրիչ չունիմ. (նամակ գրել):
- Օդը լաւ չէ. (դուրս ելլել)
- Վերարկուն ծանր է. (հագնիլ)

5. Ask questions using the items given in parentheses. Follow the pattern in a.

- a. Սուրճը ի՞նչպէս կը խմէք: Շաքարով, թէ՞ առանց շաքարի:
- b. Թէ՛յը ի՞նչպէս կը խմէք: (լեմոն)
- c. Սուրճը ի՞նչպէս կը խմէք: (կաթ)
- d. Ուխտքին ի՞նչպէս կը խմէք: (սառ)
- e. Ճաշը ինչո՞վ կ'ուտես: (հաց)
- f. Հաւկիթը ինչո՞վ կ'ուտես: (աղ)
- g. Հացը ինչո՞վ կ'ուտես: (կարագ)

6. Answer the questions following the pattern in a.

- a. Փիղը ինչո՞վ կ'ընէ ամէն գործողութիւն: Կնճիթով:
- b. Ապուրը ինչո՞վ կ'ուտենք: (դգալ)
- c. Գինին ինչո՞վ կը խմենք: (գաւաթ)
- d. Ուսուցիչը ի՞նչպէս խօսեցաւ: (համբերութիւն)
- e. Ի՞նչպէս կու գաս համալսարան: (հեծելանիւ)
- f. Ինչո՞վ կ'աշխատիս: (ձեռքեր)
- g. Հացը ինչո՞վ կը կտրենք: (դանակ)

7. Ask questions starting with an interrogative pronoun (ի՞նչպէս, ինչո՞վ, etc.).

- a. Հայրս եկաւ ինքնաշարժով:
- b. Նախաճաշ կ'ուտեմ ախորժակով:
- c. Հացս կ'ուտեմ կարագով և անուշով:
- d. Սուրճս կ'առնեմ կաթով և շաքարով:
- e. Ան միշտ կ'աշխատի համբերութեամբ:
- f. Աշխատանքի կ'երթամ հեծելանիւով:
- g. Հարցերուդ կը պատասխանեմ դժուարութեամբ:

8. Form interrogative sentences, concluding them with the following words.

- a. .... պիտի գա՞ս:
- b. .... պիտի գրե՞ս:
- c. .... պիտի գա՞յ:
- d. .... պիտի երթա՞ք:
- e. .... պիտի ուտե՞ս:
- f. .... պիտի կարդա՞ք:

9. Ask a person a series of questions about her/his health in Armenian.

- a) A classmate of yours is ill.
- b) An elderly Armenian lady on the street does not feel well.
- c) You visit an aunt in the hospital.

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Ի՞նչ տեսակ կենդանի է փիղը:
- b. Ի՞նչ գոյն ունի փիղը:
- c. Որպէս ի՞նչ կը ծառայէ փիղին կնճիթը:
- d. Փիղը շատակե՞ր կենդանի է:
- e. Փիղը ե՞րբ վտանգաւոր կը դառնայ:
- f. Ի՞նչ կ'ընէ փիղը, երբ մարդը իրեն անիրաւութիւն ընէ:
- g. Դուն փիղ տեսա՞՞ծ ես:

XI PROVERBS

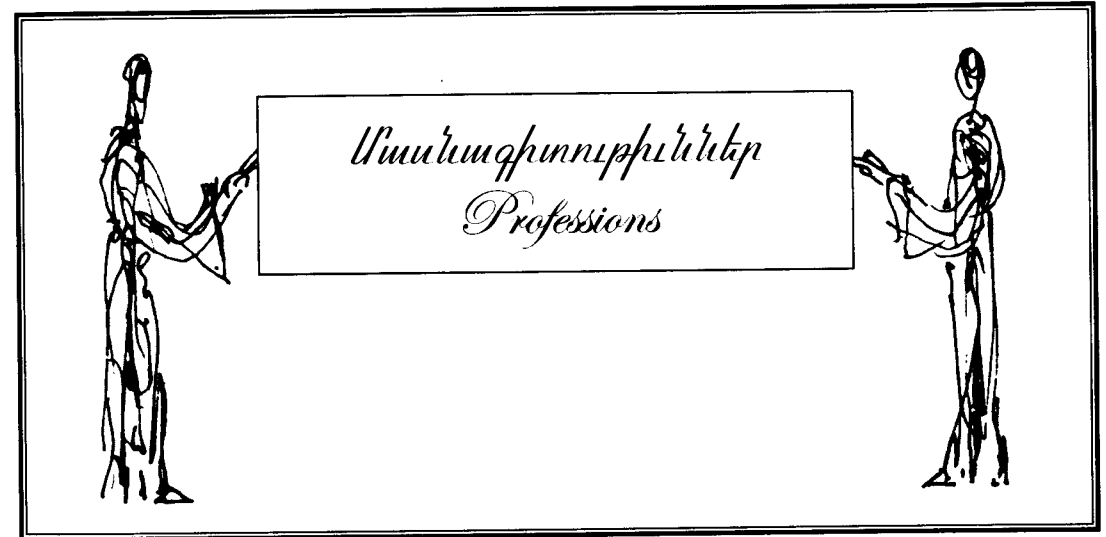
Գլուխդ որ ցաւի, ոտքիդ ցաւը կը մոռնաս:
 [K^olukh^ot vor tsavi, vodkit tsavə gə moinas]
 If you get a headache, you forget your footache.

Ձեռքը ձեռք կը լուայ, երկուքն ալ երես:
 [Tserkə tserk gə l^ova, yergukn al yeres]
 One hand washes the other, and both wash the face.

Բարեկամդ գլխուդ կը նայի, թշնամիդ՝ ոտքիդ:
 [Paregam^ot k^olkhut gə nayi, t^oshnamit vodkit]
 A friend looks at your face, an enemy at your feet.

Սիրտէ ի սիրտ ճամբայ կայ:
 [Sirde i sird djampa ga]
 From heart to heart, there is a path.

Unit 8

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Describing and comparing people and things	152
Vocabulary:	1. Adjectives, antonyms	155
	2. Professions	157
Grammar:	VERBS: 1. The imperative mood	158
	2. The nominalized infinitive	159
	3. Uses of the nominalized infinitive ..	160
	ADJECTIVES: 1. Functions of adjectives	161
	2. Degrees of comparison	161
	PRONOUNS: Declension of personal pronouns	163
Armenian-English Contrasts:	The Armenian deictic system	164
Word Formation:	Formation of adjectives	165
Pronunciation:	Armenian diphthongs	166
Orthography:	Spelling the sound [v] in Armenian	166

I DIALOGUES

1. A and B are colleagues, discussing the new director after their first meeting:

- A. *Ի՞նչ կ'ըսես մեր նոր տնօրէնի մասին:*
[Inch gəses mer nor d³norenin masin?] What do you think of our new director?
- B. *Կը նախընտրեմ իր նախորդը:*
[Gə nakhəndrem ir nakhortə] I prefer his predecessor.
- A. *Ես հաւնեցայ: Շատ լաւ խօսեցաւ:*
[Yes havnetsa. Shad lav khosetsav] I liked him. He spoke very well.
- B. *Այո՛, բայց քիչ մը երկար չէ՞ր:*
[Ayo, payts kich mə yergar cher?] Yes, but wasn't it a little too long?
- Շատ մեծամիտ կ'երեւայ:*
[Shad medzamid gereva] He seems to be very high-minded.
- A. *Արտաքինը ի՞նչպէս սիրեցիր:*
[Ardakinə inchbes siretsir?] How did you like his appearance?
- B. *Շատ աւելի ներկայանալի է*
[Shad aveli nergayanali e] He is much more presentable
- քան նախորդը, բայց տեսքը*
[kan nakhortə, payts deskə] than the former one, but looks
- ինծի համար այնքան կարեւոր չէ,*
[indzi hamar aynkan garevor che] are not as important to me
- որքան մարդկային ուրիշ գիծեր:*
[vorkan martgayin urish kidzer] as other human traits.

2. A and B are girlfriends, engaged in gossip:

- A. *Տեսա՞ր Կարոյին նշանածը:*
[Desar Garoyin n³shanadzə?] Have you seen Garo's fiancé?
- Ես դեռ չտեսայ:*
[Yes ter ch³desa] I haven't seen her yet.
- B. *Երէկ ներկայ էին հաւաքոյթին:*
[Yereg nerga eyin havakuytin] They were at the party yesterday.

- A. *Տեսա՞ր:*
[Desar?] Did you see her?
- B. *Այո՛, մօտէն տեսայ:*
[Ayo, moden desa] Yes, I saw her closely.
- A. *Հաւնեցա՞ր:*
[Havnetsar?] Did you like her?
- B. *Բնաւ չհաւնեցայ:*
[Havnetsar?] I did not like her at all.
- A. *Ինչո՞ւ: Ի՞նչ է պատճառը:*
[Inchu? Inch e badchare?] Why? What is the reason?
- B. *Կարոյէն աւելի բարձրահասակ է:*
[Garoyen aveli partshahasag e] She is taller than Garo.
- Եւ իրմէ ալ տարիքոտ կ'երեւայ:*
[Yev irme al darikod gereva] And she looks older than him.
- A. *Գեղեցի՞կ է:*
[Keghetsig e?] Is she pretty?
- B. *Ո՛չ, տգեղ է և գէր:*
[Voçh, d³kegh e yev ker] No, she is ugly and fat.
- A. *Ի՞նչ հագած էր:*
[Inch hakadz er?] What was she wearing?
- B. *Անճաշակ է:*
[Andjashag e] She has no taste.
- A. *Հետը խօսեցա՞ր:*
[Hedə khosetsar?] Did you speak to her?
- B. *Ո՛չ, ինք բոլորէն աւելի*
[Voçh, ink poloren aveli] No, I didn't, she did
- չատ կը խօսէր:*
[shad gə khoser] most of the talking.
- A. *Արդեօք Կարօն անոր ի՞նչը կը հաւնի:*
[Artyok Garon anor inchə gə havni] I wonder what Garo likes about her.

II TEXT

ԼԱԻԱԳՈՅՆ ՎԿԱՅԱԿԱՆԸ

Գիտնական մը օգնական մը կը փնտռէր կարեւոր գործի մը համար: Շատ մարդ եկաւ ու գնաց. վերջապէս գիտնականը ընտրեց մէկը:

— Ըսէ՛, խնդրեմ, հարցուց բարեկամ մը, ինչո՞ւ ասիկա ընտրեցիր: Չէիր ճանչնար, վկայական ալ չունէր: Ուրիշ թեկնածուներ, որքան որ գիտեմ, եկան շատ աւելի լաւ վկայականներով ու յանձնարարականներով, իսկ դուն անոնց չընդունեցիր:

— Ըսեմ, պատասխանեց գիտնականը, թէ այդ տղան ինչու ամէնէն լաւ թեկնածուն էր: Դեռ սպասարահին մէջ տեսայ, թէ ինչպէս նստած տեղէն ելաւ ու աթոռը հրամցուց տարիքոտ տիկնոջ մը: Ուրեմն, կիրթ է ու բարեսիրտ: Սենեակ մտնելէն առաջ՝ գլխարկը հանեց, և դուռը գոցեց առանց աղմուկի: Ուրեմն, քաղաքավար և զգուշաւոր է: Գիտեմ որ դեռ ուսանող է և կարեւոր թոշակ մը կը ստանայ: Ուրեմն կարող մէկն է, խելացի և աշխատասէր: Հարցումներուս տուաւ արագ և ճշգրիտ պատասխաններ: Իսկ երբ հարցուցի, թէ ինչո՞ւ յանձնարարական չունի, պատասխանեց թէ սա իր առաջին փորձն էր աշխատանք գտնելու ըստ մասնագիտութեան: Յոյս յայտնեց, որ օր մը լաւ յանձնարարական մը պիտի ունենար: Ինչպիսի՛ ինքնավստահութիւն... Ի՞նչ կը կարծես, այս բոլոր յատկութիւնները միասին լաւագոյն վկայական մը չե՞ն կազմեր:

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

լաւագոյն	[lavakuyn]	best
վկայական	[v ^o gayagan]	diploma
գիտնական	[kidnagan]	scientist
օգնական	[oknagan]	assistant
փնտռել	[p ^o ndrel]	to search
կարեւոր	[garevor]	important
գործ	[kordz]	work, job
վերջապէս	[verchabes]	finally
ընտրել	[əndrel]	to choose
թեկնածու	[tegnadz]	candidate
որքան որ	[vorkan vor]	as much as
փայլուն	[paylun]	brilliant
յանձնարարական	[hantsnararagan]	recommendation
ընդունիլ	[əntunil]	to accept
սպասարահ	[^o spasas ^o rah]	waiting room
ելլել	[yellel]	to get up
հրամցնել	[hramts ^o nel]	to offer

տարիքոտ	[darikod]	aged
ուրեմն	[urem ^o n]	so, thus
կիրթ	[girt]	civil
բարեսիրտ	[paresird]	good-hearted
մտնել	[m ^o dnel]	enter
հանել	[hanel]	take off
գոցել	[kotset]	to close
աղմուկ	[aghmug]	noise
քաղաքավար	[kaghakavar]	polite
զգուշաւոր	[^o zkushavor]	cautious
կարեւոր	[garevor]	important
թոշակ	[toshag]	stipend
ստանալ	[^o stanal]	to receive
կարող	[garogh]	capable, fit
խելացի	[khelatsi]	intelligent, smart
աշխատասէր	[ashkhadaser]	diligent
արագ	[arak]	fast, quick
ճշգրիտ	[dj ^o shkrid]	exact
փորձ	[ports]	attempt, try
աշխատանք	[ashkhadank]	work
գտնել	[k ^o dnel]	to find
յոյս	[huys]	hope
յայտնել	[haydnel]	to express
ազնիւ	[azniv]	honest
երիտասարդ	[yeridasart]	young man
յատկութիւն	[hadgutyun]	quality
միասին	[miasin]	together

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

ԱՆՍԱԿԱՆՆԵՐ	[Adzaganner]	ADJECTIVES
զգուշ	[^o zkuysh]	careful, cautious
անզգուշ	[an ^o zkuysh]	careless
առատաձեռն	[aradatsem]	generous
կծծի	[g ^o dzdzi]	stingy
գեղեցիկ	[keghetsig]	beautiful
բարեսես	[paredes]	good-looking
տգեղ	[d ^o kegh]	ugly
գէր	[ker]	fat
նիհար	[nihar]	skinny, slim

ազնիւ	[azniv]	<i>honest</i>
անազնիւ	[anazniv]	<i>dishonest</i>
աշխատասէր	[ashkhdaser]	<i>diligent</i>
ծոյլ	[dzuył]	<i>lazy</i>
երիտասարդ	[yeridasart]	<i>young</i>
ծեր	[dzer]	<i>old</i>
կազմակերպուած	[gazmagerb ³ vadz]	<i>organized</i>
թափթփած	[tapt ³ padz]	<i>sloppy</i>
կոկիկ	[gogig]	<i>neat</i>
թուխ	[tukh]	<i>dark (about people)</i>
խարտեաշ	[khardyash]	<i>blond, fair</i>
բարձրահասակ	[partshahasag]	<i>tall</i>
կարճահասակ	[gardjahasag]	<i>short</i>
ներկայանալի	[nergayanali]	<i>presentable</i>
հաճելի	[hadjeli]	<i>pleasant</i>
տհաճ	[d ³ hadj]	<i>unpleasant</i>
հետաքրքրական	[hedak ³ rkragan]	<i>interesting</i>
ձանձրալի	[tsantsrali]	<i>boring</i>
հետաքրքիր	[hedak ³ rkir]	<i>curious</i>
անտարբեր	[andarper]	<i>indifferent</i>
ուժեղ	[uzhegh]	<i>strong</i>
թոյլ	[tuył]	<i>weak</i>
քաջ	[kach]	<i>brave</i>
վախկոտ	[vakhgod]	<i>coward(ly)</i>
լուրջ	[lurch]	<i>serious</i>
թեթեւամիտ	[tetevamid]	<i>frivolous</i>
խելացի	[khelatsi]	<i>intelligent, smart</i>
յիմար	[himar]	<i>silly, stupid</i>
(ան)քաղաքավար	[(an)kaghakavar]	<i>(im)polite</i>
(ան)կիրթ	[(an)girt]	<i>(un)civil</i>
կեղծաւոր	[geghdzavor]	<i>hypocritical, insincere</i>
անկեղծ	[angeghdz]	<i>sincere</i>
հանգիստ	[hankist]	<i>quiet, comfortable</i>
անհանգիստ	[anhankist]	<i>restless, sick</i>
սիրալիր	[siralir]	<i>friendly</i>
կոպիտ	[gobid]	<i>rude, coarse</i>
նուրբ	[nurp]	<i>subtle, fine, thin</i>
զգայուն	[³ zkayun]	<i>sensitive</i>
անզգայ	[an ³ zka]	<i>insensitive</i>
համեստ	[hamest]	<i>modest, humble</i>

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	[Masnakidutyunner]	PROFESSIONS
քարտուղար	[kardughar]	<i>secretary (male)*</i>
բժիշկ	[p ³ zhishk]	<i>doctor, physician (male)</i>
հիւանդապահ	[hivandabah]	<i>nurse (male)</i>
փաստաբան	[pastapan]	<i>lawyer</i>
ատամնաբոյժ	[adamnapuyzh]	<i>dentist</i>
անասնաբոյժ	[anasnapuyzh]	<i>veterinarian</i>
լրագրող	[l ³ rakrogh]	<i>journalist</i>
դատաւոր	[tadavor]	<i>judge</i>
ճարտարապետ	[djardarabed]	<i>architect</i>
արուեստագէտ	[arvestaked]	<i>artist</i>
ճարտարագէտ	[djardaraked]	<i>engineer</i>
գանձապահ	[kantsabah]	<i>treasurer</i>
ուստիկան	[vostigan]	<i>policeman</i>
սափրիչ	[saprich]	<i>barber</i>
խոհարար	[khhoharar]	<i>cook</i>
վարսայարդար	[varsahartar]	<i>hairdresser</i>
հացագործ	[hatsakordz]	<i>baker</i>
մսավաճառ	[m ³ savadjar]	<i>butcher</i>
կոշկակար	[goshgagar]	<i>shoemaker</i>
դարբին	[tarpin]	<i>smith</i>
դերասան	[terasani]	<i>actor</i>
դերձակ	[tertsag]	<i>tailor</i>
ուսկերիչ	[voskerich]	<i>goldsmith</i>
ժամագործ	[zhamakordz]	<i>watchmaker</i>
որմնադիր, հիւսն	[vormnatir, hüs ³ n]	<i>bricklayer, mason</i>
ատաղձագործ	[adakhtsakordz]	<i>carpenter</i>
բանուոր	[panvor]	<i>worker</i>
քահանայ	[kahana]	<i>priest</i>
նպարավաճառ	[n ³ baravadjar]	<i>grocer</i>
դերասան	[terasani]	<i>actor, comedian</i>
հրատարակիչ	[hradragich]	<i>publisher</i>
դիւանագէտ	[tivanaked]	<i>diplomat</i>
փաստաբան	[pastapan]	<i>lawyer</i>

* Some nouns indicating professions have female counterparts formed by the suffix *-ուհի* [-uhi]: դերասան [terasani] actor → դերասանուհի [terasaniuhi] actress, ուսուցիչ [usutsich] male teacher → ուսուցչուհի [usutschuih] female teacher (see Unit 3, p. 54).

V GRAMMAR

A. VERBS

1. Formation of the imperative mood

The imperative serves to designate commands, requests, offers, and entreaties. In Armenian these can be rendered in an assertive or prohibitive way. Assertive commands are mainly expressed by the imperative mood, which in Armenian has two second-person forms: singular and plural.

Regular verbs derive the singular form from the infinitive stem by replacing the infinitive endings *-ել* and *-իլ* with *-է՛*, and the ending *-ալ* with *-ա՛*. Plural forms are derived from the aorist stem and all have the ending *-է՛ք*:

<i>երգել</i>	→	<i>երգեցի</i>	→	<i>երգէ՛ / երգեցէ՛ք</i>
<i>խօսիլ</i>	→	<i>խօսեցայ</i>	→	<i>խօսէ՛ / խօսեցէ՛ք</i>
<i>խաղալ</i>	→	<i>խաղացի</i>	→	<i>խաղա՛ / խաղացէ՛ք</i>

Irregular verbs normally use the aorist stem for both singular and plural imperatives:

<i>գալ</i>	→	<i>եկայ</i>	→	<i>եկու՛ր / եկէ՛ք</i>
<i>ուտել</i>	→	<i>կերայ</i>	→	<i>կեր՛ր / կերէ՛ք</i>
<i>երթալ</i>	→	<i>գացի</i>	→	<i>գնա՛* / գացէ՛ք</i>

Prohibitive commands are formed in the following way:

a) the second-person singular is analogous to negative forms of the present indicative.

Here the negative particle is replaced by the prohibitive particle *մի՛* *don't*;

b) the second-person plural is analogous to the corresponding form of the present subjunctive and is preceded by the prohibitive particle *մի՛* *don't* :

<i>երգել</i>	→	<i>չեմ երգեր</i>	→	<i>մի՛ երգեր / մի՛ երգէք</i>
<i>խաղալ</i>	→	<i>չեմ խաղար</i>	→	<i>մի՛ խաղար / մի՛ խաղաք</i>
<i>խօսիլ</i>	→	<i>չեմ խօսիր</i>	→	<i>մի՛ խօսիր / մի՛ խօսիք</i>

Irregular verbs follow the same pattern:

<i>գալ</i>	→	<i>չեմ գար</i>	→	<i>մի՛ գար / մի՛ գաք</i>
<i>ուտել</i>	→	<i>չեմ ուտեր</i>	→	<i>մի՛ ուտեր / մի՛ ուտէք</i>
<i>երթալ</i>	→	<i>չեմ երթար</i>	→	<i>մի՛ երթար / մի՛ երթաք</i>

In prohibitive commands negative forms of the present subjunctive may also be used:

<i>գալ</i>	→	<i>չգաս</i>	→	<i>չգաք</i>
<i>ուտել</i>	→	<i>չուտես</i>	→	<i>չուտէք</i>
<i>երթալ</i>	→	<i>չերթաս</i>	→	<i>չերթաք</i>

* The imperative mood of irregular verbs has a great variety of endings and forms (see Appendix, Table of Irregular Verbs, p. 340).

Armenian also has also imperative forms for the inclusive first-person plural, to create both assertive and prohibitive commands. They correspond to the present subjunctive forms in the 1st person of plural:

<i>երգել</i>	<i>to sing</i>	→	<i>երգե՛նք</i>	<i>let's sing</i>	→	<i>չերգե՛նք</i>	<i>let's not sing</i>
<i>խօսիլ</i>	<i>to speak</i>	→	<i>խօսի՛նք</i>	<i>let's speak</i>	→	<i>չխօսի՛նք</i>	<i>let's not speak</i>
<i>խաղալ</i>	<i>to play</i>	→	<i>խաղա՛նք</i>	<i>let's play</i>	→	<i>չխաղա՛նք</i>	<i>let's not play</i>

The third-person singular and plural forms are often intensified by adding the imperative *Թող* *let*:

<i>Թող երգե՛ն</i>	<i>Let them sing!</i>
<i>Թող չխօսի՛</i>	<i>Let him/her not speak!</i>
<i>Թող պարե՛ն</i>	<i>Let them dance!</i>

2. The nominalized infinitive: formation and declension

The Armenian infinitive is readily nominalized, and as such is used in two forms:

- a) with the definite article *-ը/-ն*;
- b) with the possessive articles *-ս, -դ, -ը/-ն*.

<i>երգել</i>	<i>to sing</i>	→	<i>երգելը</i>	<i>the singing</i>	→	<i>երգելս</i>	<i>my singing</i>
<i>խաղալ</i>	<i>to play</i>	→	<i>խաղալը</i>	<i>the playing</i>	→	<i>խաղալդ</i>	<i>your playing</i>
<i>խօսիլ</i>	<i>to speak</i>	→	<i>խօսիլը</i>	<i>the speaking</i>	→	<i>խօսիլս</i>	<i>my speaking</i>

The nominalized infinitive declines like a regular *-ու* declension noun. In Western Armenian the infinitive is seldom used in the plural:

SINGULAR			
Nom./Acc.	<i>երգելը</i>	<i>խաղալը</i>	<i>խօսիլը</i>
Gen./Dat.	<i>երգելու(ն)</i>	<i>խաղալու(ն)</i>	<i>խօսելու(ն)</i>
Abl.	<i>երգելէ(ն)</i>	<i>խաղալէ(ն)</i>	<i>խօսելէ(ն)</i>
Instr.	<i>երգելով</i>	<i>խաղալով</i>	<i>խօսելով</i>
SINGULAR			
Nom./Acc.	<i>երգելս</i>	<i>խաղալս</i>	<i>խօսիլս</i>
Gen./Dat.	<i>երգելուս</i>	<i>խաղալուս</i>	<i>խօսելուս</i>
Abl.	<i>երգելէս</i>	<i>խաղալէս</i>	<i>խօսելէս</i>
Instr.	<i>երգելովս</i>	<i>խաղալովս</i>	<i>խօսելովս</i>

3. Uses of the nominalized infinitive

1. The nominalized infinitive (ending with the definite article *-ը/-ն*) is used as an abstract noun indicating an action or state. In this usage, the nominalized infinitive is comparable to the English gerund:

Ծխելը վնասակար է:
Smoking is harmful.

Գիրք գրելը դժուար աշխատանք է:
Writing a book is a difficult job.

Declined forms of the infinitive are commonly used:

Մեկնեցար առանց բան մը ըսելու:
You left without saying anything.

In the sentence above, the verb *ըսել* is used in the dative as required by the preposition *առանց* without.

2. In a more personalized form, the nominalized infinitive appears with one of the possessive articles *-ս, -դ, -ը/-ն* to function as a verbal noun that indirectly refers to a person's action or state. These personalized infinitives can transform complete sentences into nominal phrases designating facts. Compare:

Արմենը կու լայ: → **Արմենի լալը զիս կը նեղացնէ:**
Armen is crying. → *Armen's crying upsets me*

Դուն կը ծխես: → **Ծխելդ զիս կը զարմացնէ:**
You are smoking → *Your smoking surprises me.*

Being originally verbs, these nominalizations may take a direct object:

Նոր տուն գնեցիր: → **Նոր տուն գնելդ լաւ լուր է:**
You bought a new house. → *Your buying a new house is good news.*

They can also be prefixed with the negation marker *չ-*:

Զիս չնկատեցիր: → **Զիս չնկատելդ տարօրինակ էր:**
You didn't notice me. → *Your not noticing me was strange.*

These formations fulfill various functions and appear with case markers, as governed by a verb, preposition or postposition:

Հիւանդանալուդ մասին բան մը չըսին:
They didn't say anything about your getting ill.

Մեկնելուս պատճառով ամէն ինչ փոխուեցաւ:
Because of my departure everything changed.

B. ADJECTIVES

1. Functions of adjectives

In languages adjectives serve to indicate a certain quality attributed to things, persons and events. In a sentence, adjectives can fulfill various functions. Adjectives (*առողջ healthy, գէշ bad, լաւ good*) are primarily modifiers of nouns (attributive function). They can also appear as complements of the subject (predicative function). Some adjectives are also used as adverbials. In all three functions, Armenian adjectives do not change forms.

Attributive:	Առողջ երախայ է:	<i>He/she is a healthy child.</i>
Question:	Ինչպիսի՞ երախայ է:	<i>What kind of a child is he?</i>
Predicative:	Օդը գէշ է:	<i>The weather is bad.</i>
Question:	Ի՞նչպէս է օդը:	<i>How is the weather?</i>
Adverbial:	Լաւ կը պարեն:	<i>They dance well.</i>
Question:	Ի՞նչպէս կը պարեն:	<i>How do they dance?</i>

In Armenian, adjectives can easily be used as nouns themselves. In this case, however, Armenian adjectives change forms. They take noun markers, namely the definite article *-ը/-ն*, the possessive articles *-ս, -դ, -ը/-ն*, case markers according to the *-ի* declension, and the plural ending *-(ն)եր*. Compare: *լաւ good* can appear as *լաւը the good one, լաւերը the good ones, լաւս my good one, լաւինը (that) of the good one, լաւերուս հետ with my good ones*, etc.

2. Degrees of Comparison

Adjectives have three degrees of comparison to indicate the extent or degree of quality present in certain items: *positive, comparative* and *superlative*.

a. The *positive* degree is the form in which an adjective is listed in dictionaries as an initial form:

- լաւ good*
- ուրախ happy, glad*
- հետաքրքրական interesting*, etc.

The *positive* degree is used to indicate similarity or resemblance of quality between two items, persons, or phenomena. For this purpose Armenian uses two constructions.

The first construction includes the correlative conjunctions *այնքան ..., որքան, նոյնքան ..., որքան as ... as*.

Հացն այնքան կարեւոր է, որքան ջուրը:
Bread is as important as water.

Հայերէնը նոյնքան դիւրին է, որքան անգլերէնը:
Armenian is as easy as English.

The second construction is formed with the help of the postpositions *պէս* or *չափ*:

Արամը Արմէնին* պէս աշխատասէր է:
Aram is as diligent as Armen.

Ես քեզի** չափ յոգնած չեմ:
I am not as tired as you are.

b. The *comparative* degree is used to express a greater or lesser degree of quality. In Armenian, it is always a complex form, consisting of the words *աւելի* or *առաւել* *more* (for superiority) or *նուազ* *less* (for inferiority) and the simple form of the adjective:

գեղեցիկ beautiful → *աւելի գեղեցիկ more beautiful*
հետաքրքրական interesting → *նուազ հետաքրքրական less interesting*

If a similar quality is compared in two items, the conjunction *ist քան* *than* is used before the second item:

Արծաթը աւելի ծանր է քան ոսկին:
Silver is heavier than gold.

The preceding *աւելի* or *առաւել* *more* can be omitted if the second item appears in the ablative case:

Արծաթը ոսկիէն*** (աւելի) ծանր է:
Silver is heavier than gold.

c. The *superlative* indicates the highest or lowest degree of the quality in question. To express the superlative, there are three constructions in Armenian.

The first construction uses the prefix *ամենա-* added to the adjective:

մեծ big → *ամենամեծ (the) biggest*, *նեղ narrow* → *ամենանեղ (the) narrowest*

The second construction employs the suffix *-ազոյն*:

լաւ good → *լաւազոյն (the) best*, *ծանր heavy* → *ծանրազոյն (the) heaviest*

The third construction includes the word *ամէնէն* *of all*, which precedes the adjective:

երիտասարդ young → *ամէնէն երիտասարդ (the) youngest (of all)*
դժուար difficult → *ամէնէն դժուար (the) most difficult (of all)*

Այսօր իմ ամէնէն երջանիկ օրն է:
Today is my happiest day.

* Note the dative case *Արմէնին* from *Արմէն* as required by the postposition *պէս* (see Unit 7, p. 142)

** Note the dative case *քեզի* from *դու* as required by the postposition *չափ* (see Unit 7, p. 142)

*** Note that in this construction the second item (here: *ոսկի*) always appears in the ablative case (here: *ոսկիէն*). Consider also that in this and similar sentences the word *աւելի* can readily be omitted.

C. PRONOUNS

Personal pronouns

Like English, Armenian personal pronouns make distinctions in person (first, second and third) and in number (singular and plural). However, Armenian personal pronouns have a more extensive paradigm of cases (nominative, genitive, dative accusative, ablative, and instrumental). The declension of personal pronouns is more developed than that of nouns. Armenian personal pronouns, however, do not distinguish gender in the third person singular (as English (he/she/it), but have two sets for third-person pronouns (see Unit 3, p. 54).

DECLENSION OF PERSONAL PRONOUNS

SINGULAR		PLURAL			
1. Person:	<i>ես I</i>	<i>մենք we</i>			
2. Person:	<i>դու you (informal)</i>	<i>դուք you (formal and plural)</i>			
3. Person:	a) <i>ան he/she/it</i>	<i>անոնք they</i>			
	b) <i>ինք(ը) he/she/it/himself/herself</i>	<i>իրենք they</i>			
1. PERSON		2. PERSON			
	Singular	Plural	Singular	Plural	
Nominative	<i>ես</i>	<i>մենք</i>	<i>դու</i>	<i>դուք</i>	
Genitive	<i>իմ</i>	<i>մեր</i>	<i>քու</i>	<i>ձեր</i>	
Dative	<i>ինձի</i>	<i>մեզի</i>	<i>քեզի</i>	<i>ձեզի</i>	
Accusative	<i>զիս</i>	<i>մեզ</i>	<i>քեզ</i>	<i>ձեզ</i>	
Ablative	<i>ինձմէ</i>	<i>մեզմէ</i>	<i>քեզմէ</i>	<i>ձեզմէ</i>	
Instrumental	<i>ինձմով</i>	<i>մեզմով</i>	<i>քեզմով</i>	<i>ձեզմով</i>	
3. PERSON					
	Form (a) Singular	Plural	Form (b) Singular	Plural	
Nominative	<i>ան</i>	<i>անոնք</i>	<i>ինք(ը)</i>	<i>իրենք</i>	
Genitive	<i>անոր</i>	<i>անոնց</i>	<i>իր</i>	<i>իրենց</i>	
Dative	<i>անոր</i>	<i>անոնց</i>	<i>իրեն</i>	<i>իրենց</i>	
Accusative	<i>զայն</i>	<i>զանոնք</i>	<i>զինք</i>	<i>զիրենք</i>	
Ablative	<i>անկէ</i>	<i>անոնցմէ</i>	<i>իրմէ</i>	<i>իրենցմէ</i>	
Instrumental	<i>անով</i>	<i>անոնցմով</i>	<i>իրմով</i>	<i>իրենցմով</i>	

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

The Armenian deictic system (demonstrative and other pronouns)

Deictic words (*I, you, here, now, this, that, etc.*) reflect the speaker's proximity to things, people, time, and place. Languages express this proximity between speaker and reality in different ways. While standard English makes two distinctions (*this/that, here/there, etc.*), Armenian makes three (*այս/այդ/այն, այստեղ/այդտեղ/այնտեղ, etc.*)*

This is illustrated in the table below where deictics indicate various distances from the speaker: (1) immediate proximity (*այս* [ays] *this near me*); (2) moderate distance (*այդ* [ayt] *that near you*); (3) greater distance (*այն* [ayn] *that over there*):

1. <i>այս</i> [ays]	1. <i>այստեղ</i> [aysdegh]	1. <i>այսքան</i> [ayskan]	1. <i>այսպէս</i> [aysbes]
2. <i>այդ</i> [ayt]	2. <i>այդտեղ</i> [aytdegh]	2. <i>այդքան</i> [aytkan]	2. <i>այդպէս</i> [aytbes]
3. <i>այն</i> [ayn]	3. <i>այնտեղ</i> [ayndeigh]	3. <i>այնքան</i> [aynkan]	3. <i>այնպէս</i> [aynbese]

A table corresponding to the same group of deictics in English is:

1. <i>this</i>	1. <i>here</i>	1. <i>this much</i>	1. <i>this way</i>
2. <i>that</i>	2. <i>there</i>	2. <i>that much</i>	2. <i>that way</i>

Consequently, there can be no exact equivalents in translation. As illustrated below, the Armenian groups (2) and (3) are reduced to a single category in English:

1. <i>այս գիրքը</i> [ays kirkə]	<i>this book</i>
2. <i>այդ գիրքը</i> [ayt kirkə]	} <i>that book</i>
3. <i>այն գիրքը</i> [ayn kirkə]	

The recurring sounds associated with each of these three groups are *ս*, *դ* and *ն*. Note that these sounds are always present in the Armenian deictic system, for instance, in the personal pronouns *ես, դուն, ան*; these sounds also constitute the possessive articles *-ս, -դ, -ը/-ն*.

1. <i>գիրքս</i> [kirk ^ə s]	<i>my book</i>
2. <i>գիրքդ</i> [kirk ^ə t]	<i>your book</i>
3. <i>գիրքը</i> [kirkə] or <i>գիրքն</i> [kirkn]	<i>his/her book</i>

* Many non-standard English dialects have three demonstratives (cf. *this, that, yon/yonder*) corresponding to standard English in the past (cf. the Shakespearean *here, there, yonder*). Compare also the Spanish demonstratives *este, ese, aquel* and the Latin *hic, iste, ille*.

VII WORD FORMATION

Formation of adjectives

1. Armenian adjectival prefixes are: *ան-* [an-], *չ-* [ch-], *դժ-* [t^əzh-], *տ-* [d-]; in English they correspond to the prefixes *un-, dis-, in-* and the suffix *-less*.

The most productive adjectival prefix is *ան-*. It is used to build adjectives from:

- a) nouns: *յոյս* [huys] *hope* → *անյոյս* [anhuyse] *hopeless*
- b) verbs: *վնասել* [v^ənasel] *to harm* → *անվնաս* [anv^ənas] *harmless*
- c) adjectives: *մաքուր* [makur] *clean* → *անմաքուր* [anmakur] *unclean*

The prefix *ան-* is chiefly used to create antonyms (see Unit 12, p. 244).

The prefixes *չ-, դժ-, տ-* are less productive; they have all a negative meaning:

- չ-* : *կամենալ* [gamenal] *to wish* → *չկամ* [ch^əgam] *unkind, unwilling*
- դժ-* : *գոհ* [koh] *content* → *դժգոհ* [t^əzhkoh] *discontent*
- տ-* : *գիտնալ* [kidnal] *to know* → *տգէտ* [d^əked] *ignorant, illiterate*

2. The adjectival suffixes *-ական* [-agan], *-ային* [-ayin], *-եայ* [ya], *-ելի* [-eli], and *-աւոր* [-avor] are productive, adding various meanings to the adjectives they form. They correspond to various English suffixes:

- ական/-եկան* (-(l)y, -able): *օր* [or] *day* → *օրական* [orakan] *daily*,
չաճ [shah] *profit* → *չաճեկան* [shahegan] *profitable*
- ային* (-al, -y, -ly, -ish): *օդ* [ot] *air* → *օդային* [otayin] *aerial*
- եայ* (made from, -en): *ապակի* [abagi] *glass* → *ապակեայ* [abagya] *made from glass*
- է* (made from, -en): *փայտ* [payd] *wood* → *փայտէ* [payde] *wooden*
- ելի/-ալի* (worthy of, -able): *պաշտել* [bashtel] *to adore* → *պաշտելի* [bashteli] *adorable*
- ոտ* (full of, -y): *իւղ* [yugh] *grease, fat* → *իւղոտ* [yughod] *greasy*
- աւոր* (filled with, -y): *մեղք* [meghk] *guilt* → *մեղաւոր* [meghavor] *guilty*

3. In colloquial speech, the meaning of some adjectives is intensified by repeating the first syllable and adding *-ի* or *-ս* to it:

- կանանչ* → *կափ-կանանչ* *all-green*   *կապոյտ* → *կաս-կապոյտ* *all-blue*
- չոր* → *չոփ-չոր* *very dry*   *տափակ* → *տաս-տափակ* *very flat*

VIII PRONUNCIATION

Armenian 'diphthongs'

Armenian does not have diphthongs in the classical sense of the term, i.e. a sequence of two vowels pronounced as one. Instead, Armenian combines one vowel (ա, ո, է) with the semi-vowel յ to produce a sequence of two sounds that constitute one syllable:

- այ [áy]: հայ [háy] *Armenian*, բայ [páy] *verb*, այծ [áydʒ] *goat*, etc.
 ոյ [úy]: բոյն [púyn] *nest*, քոյր [kúyr] *sister*, համբոյր [hampúyr] *kiss*, etc.
 ոյ [óy]: խոյ [khóy] *ram*, Նոյ [Nóy] *Noah*
 էյ [éy]: թէյ [téy] *tea*

The semi-vowel յ is not always pronounced after vowels (see Unit 7, p. 146).

IX ORTHOGRAPHY

Spelling the sound [v] in Armenian

There are several ways to spell the sound [v] in Armenian words:

- In initial position, [v] is always spelled վ վ, as in վարդ [vart] *rose*, վերադառնալ [verataɹnal] *return*, վիզ [viz] *neck*, վնաս [vʰnas] *damage*, վուշ [vush] *flax*, etc.
- After vowels, other than ո, [v] is normally spelled լ as in լավ [lav] *good*, թիւ [tiv] *number*, բարեւ [parev] *greetings, hello*, etc.
- After ո, [v] is spelled վ as in գովել [kovel], բովանդակութիւն [povantagutyun] *content*, կողով [goghov] *basket*, զով [zov] *cool*, etc.
- Between vowels, [v] is normally spelled լ as in ավազ [avaz] *sand*, unless it appears as the initial [v] of the second part of a compound word. Compare ձիավոր [tʃiavor] *rider* vs. ձիավարել [tʃiavarel] *to ride a horse*. The latter is a compound verb, consisting of ձի [tʃi] *horse* + վարել [varel] *to lead, to drive*.
- After consonants and before vowels, the combined letter ու for [u] is pronounced [v] as in լուալ [lʰval] *to wash*, հաշուել [hashvel] *to count*, աղուոր [aghvor] *beautiful*, etc. Exceptions: սորվիլ [sorvil] *to learn*, ժողովել [zhoghvel] *to collect*.
It is now common to replace ու with լ before the same vowel ու in order to avoid the duplication of the same letter: նուիրատուութիւն [nʰviradʰvutyun] *donation* instead of նուիրատուութիւն.
- In all words starting with [vo], the letter ո is written: ոչ [voɤh] *no*, ոճիր [vodjir] *crime*, որոշել [voroshel] *to decide*, etc.

X EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. Այս գիրքը լաւ է,	այն աղջիկէն աւելի գեղեցիկ է:
b. Այս աղջիկը	երիտասարդներէն աւելի ուժեղ է:
c. Նոյնքան տխուր եմ	ամենաբարձր թոշակը ստացաւ:
d. Նոր ուսանողը	բայց հայրս ալ շատ առողջ չէ:
e. Այս ծեր մարդը	որքան որ դուն:
f. Սա ամենասուղ	բայց այն գիրքը աւելի լաւ է:
g. Մայրս հիւանդ է,	տուններէն մէկն է:

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, and d. Replace the items տնօրէն/ներկայանալի with աշակերտ/աշխատասէր, ուսանող/խելացի, ուսուցիչ/փորձառու, etc.

- A. Այս նոր տնօրէնը կը հաւնի՞ս:
B. Այո՛, շատ ներկայանալի է:
- A. Նոր տնօրէնը տեսա՞ր:
B. Այո՛, շատ աւելի ներկայանալի է քան նախորդը:
- A. Շատ ներկայանալի տնօրէն ունի՞ք:
B. Ձեր տնօրէնն ալ նուազ ներկայանալի չէ:
- A. Ո՞րն է ձեր նոր տնօրէնը:
B. Ամենէն ներկայանալին:

3. Answer the questions, using an antonym. Follow the pattern.

- Այս տունը նո՞ր է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ շատ հին է:
- Այս շունը գեղեցի՞կ է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
- Այս մարդը խելացի՞ է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
- Այս հարցը կարեւո՞ր է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
- Հայերէնը դժուա՞ր է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
- Այս դասը հետաքրքրակա՞ն է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
- Արմէնը քիչ մը ծո՞յլ է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...
- Մայրիկդ բարձրահասա՞կ է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ ...

4. Answer the questions according to the pattern.

- Այս գիրքը սո՞ւղ է: Սա ամենասուղ գիրքերէն մէկն է:
- Այս երախան ուրա՞խ է: Սա ...

- c. Այս ճաշը համով է: Սա ...
- d. Այս աթոռը կայուն է: Սա ...
- e. Այս տունը նոր է: Սա ...
- f. Այսօր օդը հաճելի է: Սա ...
- g. Խնձորը անուշ է: Սա ...
- h. Դասը դժուար է: Սա ...
- i. Հայերենը դիւրի՞ն է: Սա ...

5. Use the nominalized infinitive according to the pattern.

- a. Կը սիրեմ կարգալ: → Կարգալ սիրելս բոլորը գիտեն:
- b. Ան միշտ կ'ուշանայ: Անոր միշտ ... զիս կը նեղացնէ:
- c. Ծաշը համեղ է: Ծաշին համեղ ... սպասելի է:
- d. Մարդը շատ դրամ ունի: Մարդուն դրամ ... կարեւոր չէ:
- e. Սենեակ մտար: Սենեակ ... չտեսայ:
- f. Ան շատ կ'աշխատի: Անոր շատ ... չէի գիտեր:
- g. Նամակ ստացար: Նամակ ... ուրախալի է:
- h. Բժիշկ բերի: Բժիշկ ... օգնեց:

6. Replace the words in boldface with personal pronouns in the appropriate case.

- a. Ինքը եղբայրս է: Ես իրեն հետ կ'աշխատիմ:
- b. Մեր կատուն ծեր է, բայց մենք ... շատ կը սիրենք:
- c. Երախաները եկան: Դուն ... տեսա՞ր:
- d. Այդ կինը մայրս է: Ես ... կը սպասէի:
- e. Շունը կը հաջէ: Ես ... կը վախնամ:
- f. Գիտնականը օգնական կը փնտռէ: ... պէտք է ունենայ լաւ վկայական:
- g. Ընկերուհիս շատ լեզուներ գիտէ, բայց ... մայրենի լեզուն հայերէնն է:
- h. Գիրքերս բերի՞ր: — Դժբախտաբար ... տունը մոռցայ:

7. Insert the appropriate forms of the verbs եմ, ըլլամ or կամ.

- a. Կը մտածեմ, ուրեմն ... (I exist)
- b. Այս քաղաքին մէջ լաւ թատրոն ... (there is no)
- c. Ո՛ւր կ'երթաս: Մարին ... (is not there)
- d. Եթէ յետոյ երթաս, ան հոն ... (is expected to be)
- e. Փողոցները շատ մարդիկ ... (there are)
- f. Քանի՞ ուսանող դասի ... (are usually) ամէն օր:
- g. Ես շատ աշխատասէր ... (I am not)
- h. Եթէ մեզի հարցնեն, մենք հոս ... (are not)

8. Insert the missing interrogative pronouns (ի՞նչ, ինչո՞ւ, ո՞վ, etc.).

- a. ... է այդ երիտասարդ կինը:
- b. ... կը սկսին դասերը:
- c. ... քեզի չտեսայ:
- d. ... ըսիր այդ մարդուն:
- e. ... եկար այսքան շուտ:
- f. ... ժամ սպասեցիր:
- g. ... կու գայ այս ձայնը:

9. How would you say it in Armenian?

- a. Describe the appearance of your best friend.
- b. Describe the character of your best friend.

10. You would like to know.

You have missed your first Armenian class.

You ask a fellow student:

- a. About the instructor;
- b. About the classroom;
- c. About the group;
- d. About the textbook(s);
- e. About the assignments;
- f. About the time of next class.

11. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Ի՞նչ կը փնտռէր գիտնական մը:
- b. Վերջապէս գիտնականը գտա՞ւ օգնական մը:
- c. Ի՞նչ հարցուց բարեկամ մը:
- d. Ի՞նչ ըրաւ երիտասարդը սպասարահին մէջ:
- e. Ի՞նչ ըրաւ երիտասարդը սենեակ մտնելէն առաջ:
- f. Ի՞նչպէս պատասխանեց երիտասարդը հարցազրոյցի ընթացքին:
- g. Ինչո՞ւ երիտասարդը յանձնարարական չունէր:
- h. Ի՞նչ յոյս ունէր երիտասարդը:

XI PROVERBS

Լավ է գիտունին գերի, քան անգէտին սիրելի:

[Lav e kidunin keri, kan ankedin sireli]

Better to be a wise man's slave than a fool's friend.

Շատ անուշ է, տակը փուշ է:

[Shad anush e, dagə push e]

If it's very sweet, there's a thorn underneath.

Անուշ լեզուն մեղրէն անուշ է:

[Anush lezun meghren anush e]

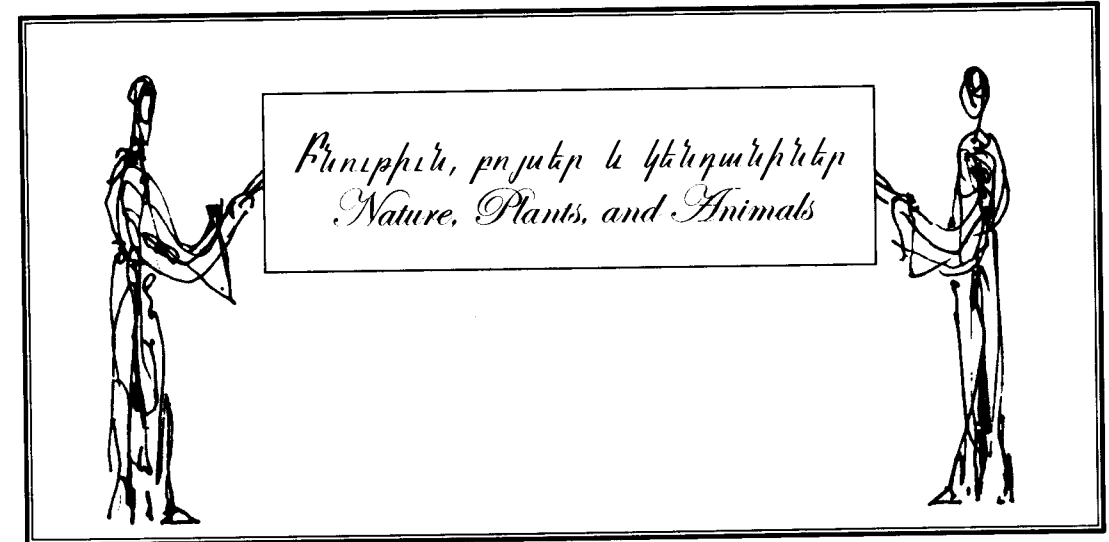
A sweet tongue is sweeter than honey.

Շատ լավը փնտռողը, շատ գէշին կը հանդիպի:

[Shad lavə p^ondroghə, shad keshin gə hantibi]

He who searches for the best will end up with the worst.

Unit 9

On the Agenda ...

<i>Speech Acts in Dialogues:</i>	Discussing weather.....	172
<i>Vocabulary:</i>	Nature, flowers, trees, animals	176
<i>Grammar:</i>	VERBS: The perfect and pluperfect tenses	178
<i>Armenian-English Contrasts:</i>	The relative pronoun and the relative clause....	184
<i>Word formation:</i>	Formation of adverbials	185
<i>Pronunciation:</i>	Homophonous words	186
<i>Orthography:</i>	Թ ու օր ր?	187

I DIALOGUES

A and B are roommates discussing the weather in Canada.

1. In Spring.

A. Ի՛նչ հիանալի օդ է այսօր:
[Inch hianali ot e aysor!]

What wonderful weather we have today!

B. Վերջապես գարուն է:
[Verchabes karun e]

Finally, it's spring.

A. Այո՛, այս ձմեռը քիչ մը
[Ayo, ays ts^omerə kich mə]

Yes, this winter was a little

շատ երկար էր: Եօթը ամիս:
[shad yergar er. Yotə amis]

too long. Seven months.

B. Կանադայի ձմեռը այդպես է,
[Kanadayi ts^omerə aytbes e,]

Winter is like that in Canada,

բայց գարունը հիանալի է:
[payts karunə hianali e]

but spring is wonderful.

2. In Summer.

A. Ի՛նչ տաք է այստեղ:
[Inch dak e aystegh!]

It's so hot in here!

Պատուհանը չբանա՞նք:
[Baduhanə ch^opanank?]

Shouldn't we open the window?

B. Դուրսն ալ շատ տաքացած է:
[Tursn al shad daktsadz e]

But it has also become warm outside.

A. Բայց հոն օդը աւելի մաքուր է:
[Payts hon otə aveli makur e]

But the air is fresher out there.

B. Այո՛, բայց խոնավ ալ է:
[Ayo, payts khonav al e]

Yes, but it's also humid.

3. In Fall.

A. Դո՞ւրս պիտի ելլես:
[Turs bidi yelles?]

Are you going out?

Անձրեւ պիտի գայ:
[Antsrev bidi ka.]

It will rain.

B. Հոգ չէ, հովանոց առած եմ:
[Hok che, hovanots aradz em]

No problem, I have taken an umbrella.

A. Կ'որոտայ, կը լսե՞ս:
[Goroda, gə l^oses?]

There is thunder, do you hear it?

Անձրեւանոց ալ առ, ցուրտ է:
[Antsrevanots al ar, tsurd e]

Take a raincoat as well, it is cold.

B. Ինձի համար ցուրտ չէ, զով է:
[Indzi hamar tsurd che, zov e]

It is not cold for me, it is cool.

4. In Winter.

A. Այսօր դուրսը շատ մսեցայ:
[Aysor tursə shad m^osetsa]

Today I was very cold outside.

B. Քսան աստիճան զերոյէն վար է:
[Ksan astidjan zeroyen var e]

It is twenty degrees below zero.

Եւ կարծես թէ ձիւն պիտի գայ:
[Yev gardzes te tsün bidi ka]

And it looks like it will snow.

A. Մի՛ ըսեր: Նորէ՞ն ձիւն:
[Mi əser! Noren tsün?]

Don't tell me! Snow again?

B. Մի՛ գանգատիր:
[Mi kankadir!]

Don't complain!

Այս տարի ձմեռը շատ մեղմ էր:
[Ays dari ts^omerə shad meghm er]

The winter was very mild this year.

A. Չե՞ս գիտեր: Միշտ նոյնն է:
[Ches kider? Mishht nuynn e]

Don't you know? It's always the same:

Ամառը՝ ձմեռը կը փնտռենք,
[Amarə ts^omerə gə p^ondrenk,]

In summer we miss the winter,

ձմեռն ալ՝ ամառը:
[ts^omeirn al amarə]

and in the winter the summer.

II TEXT

ՃՇՄԱՐԻՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Տերեւախիտ ծառ մը կար անտառին մէջ: Օր մը, անոր տերեւները սկսան դեղնիլ. յետոյ բոլորը ոսկեգոյն դարձան ու մէկիկ-մէկիկ գետին ինկան: Աշունն էր, որ կամաց-կամաց թափած էր ծառին տերեւները:

Օր մըն ալ, ձիւնի փաթիլներ եկան և ծածկեցին մերկացած ճիւղերը, կակուղ վերմակի մը պէս: Աս ալ ձմեռն էր, որ ձիւնով ծածկած էր ծառը:

Յետոյ ձիւնը անհետացաւ ու մեղմ հովիկ մը շոյեց քնացած ճիւղերը: Ապա արեւը ելաւ ու համբուրեց ճիւղերը, որոնք ծածկուեցան բողբոջներով: Անոնցմէ դուրս ելան սիրուն տերեւներ ու ծաղիկներ: Գարունն էր, որ ծառին հագցուցած էր նոր հագուստներ:

Ի վերջոյ այդ ծառէն կախուեցան պտուղներ, որոնք պէս-պէս գոյներով կը փայլէին արեւին տակ: Եկան երախաներ և մէկիկ-մէկիկ փրցուցին պտուղները: Ամառն էր, որ ծառին տուած էր ոսկի պտուղներ:

Այս պատմութիւնը չի լրանար հոս, քանի որ ան կը կրկնուի ամէն տարի շատ ծառերու հետ:

ԳԱՐՆԱՆ ԿԱՐՕՏ

Կարօտ ենք քեզի, գեղեցիկ գարուն,
Շուտ եկուր մեզի, բեր տաքուկ օրեր,
Բեր պայծառ արեւ, բեր ծաղիկ սիրուն,
Բեր երգող թռչուն, բեր կանաչ դաշտեր:
Բաց մեր դռները, բաց մեր պատուհան,
Թող բացուին, ծաղկին վարդ, մեխակ, շուշան.
Գոց սենեակներէն ելլե՛նք, ազատի՛նք,
Կանաչ դաշտ երթանք, խաղանք, ցատկուտենք:

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

ճշմարիտ	[dj ³ shmarid]	true	Ելլել	[yellel]	to rise
պատմութիւն	[badmutyun]	story	համբուրել	[hampurel]	to kiss
տերեւախիտ	[derevakhid]	full of leaves	արթննալ	[art ³ nnal]	to wake up
ծառ	[dzar]	tree	ծածկուիլ	[dzadzg ³ vil]	to get covered
անտառ	[andar]	forest	բողբոջ	[poghpoçh]	bud
տերեւ	[derev]	leaf	դուրս ելլել	[turs yellel]	to emerge
սկսիլ	[³ sg ³ sil]	to start	սիրուն	[sirun]	pretty
դեղնիլ	[teghnil]	to turn yellow	ծաղիկ	[dzaghig]	flower
յետոյ	[hedo]	after, then	հագցնել	[hakt ³ nel]	to dress
բոլորը	[polorə]	all of them	ի վերջոյ	[i verçho]	finally
ոսկեգոյն	[voskekuyn]	gold-colored	կախուիլ	[gakhvil]	to hang
դառնալ	[tarnal]	to become	պէս-պէս	[bes-bes]	various
մէկիկ-մէկիկ	[megig-megig]	one-by-one	փայլիլ	[paylil]	to sparkle
գետին	[kedin]	ground	փրցնել	[p ³ rts ³ nel]	to pick up
իյնալ	[iynal]	to fall	ամառ	[amar]	summer
ինկան	[ingan]	they fell	ոսկի	[voski]	gold(en)
աշուն	[ashun]	fall	լրանալ	[l ³ ranal]	to end
կամաց-կամաց	[gamats-gamats]	gradually	քանի որ	[kani vor]	since
թափիլ	[tapil]	to fall	կրկնուիլ	[g ³ rgn ³ vil]	to repeat itself
օր մըն ալ	[or mən al]	and one day	գարուն	[karun]	spring
ձիւն	[tšün]	snow	կարօտ	[garod]	nostalgia
փաթիլ	[patil]	flake	կարօտ ենք	[garod enk]	we are in need
ծածկել	[dzadzgel]	to cover	բերել	[perel]	to bring
մերկացած	[mergatsadz]	naked	տաք(ուկ)	[dak(ug)]	warm
ճիւղ	[djügh]	branch	պայծառ	[baydzar]	bright
կակուղ	[gagugh]	soft	երգող	[yerkogh]	singing
վերմակ	[vermag]	blanket	թռչուն	[t ³ rçhun]	bird
պէս	[bes]	like	դաշտ	[tasht]	field
կակուղ վեր-	[gagugh ver-	like a soft	բացուիլ	[patsvil]	to open up
մակի մը պէս	magi mə bes]	blanket	ծաղկիլ	[dzaghgil]	to bloom
անհետանալ	[anhedanal]	to disappear	վարդ	[vart]	rose
մեղմ	[meghm]	mild	մեխակ	[mekhag]	carnation
հով(իկ)	[hov(ig)]	wind	շուշան	[shushan]	lily
շոյել	[shoyel]	to caress	ազատիլ	[azadil]	to break away
քնանալ	[k ³ nanal]	to sleep	դաշտ	[tasht]	field
արեւ	[arev]	sun	ցատկուտել	[tsadg ³ rde]	to jump around

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

Օր/Եղանակ	[Ot/Yeghanag]	WEATHER
հով/քամի	[hov/kami]	wind
անձրեւ	[antsrev]	rain
ամպ	[amb]	cloud
ծիածան	[dʒiadʒan]	rainbow
որոտում	[vorodum]	thunder
կայծակ/փայլակ	[gaydʒag/paylag]	lightning
ձիւն	[tʃün]	snow
սառույց	[saruyts]	ice
մշուշ/մառախուղ	[m ^o shush/marakhugh]	fog
փոթորիկ	[potorig]	storm
կարկուտ	[gargud]	hail
արեւ	[arev]	sun
լուսին	[lusin]	moon
երկինք	[yergink]	sky
Ծաղիկներ	[Dzaghigner]	FLOWERS
վարդ	[vart]	rose
շուշան	[shushan]	lily
մեխակ	[mekhag]	carnation
հովտաշուշան	[hovdashushan]	lily of the valley
աստղածաղիկ	[astghadzaghig]	aster
կակաչ	[gagach]	tulip, poppy
յասմիկ	[hasmig]	jasmine
մարգարիտ	[markarid]	daisy
Ծառեր	[Dzater]	TREES
խնձորենի	[kh ^o ntsoreni]	apple tree
տանձենի	[dantseni]	pear tree
ծիրանենի/ծիրանի	[dʒiraneni/dʒirani]	apricot tree
նշենի	[n ^o sheni]	almond tree
նռնենի	[n ^o rneni]	pomegranate
նոճի	[nodji]	cypress
կաղնենի/կաղնի	[gaghneni/gaghni]	hazel or oak tree

ընկուզենի	[ənguzeni]	walnut tree
կեչի	[gechi]	birch
թխկենի/թխկի	[t ^o khgeni/t ^o khgi]	maple tree
եղեւնի	[yeghevni]	pine tree
բարտի	[pardi]	poplar
ուռենի	[üreni]	willow
եղէգ	[yeghek]	reed
արմաւենի	[armaveni]	date tree
ԸՆՏԱՆԻ ԿԵՆՌԱՆԻՆԵՐ	[Əndani gentaniner]	DOMESTIC ANIMALS
կով	[gov]	cow
հորթ	[hort]	calf
ձի	[tʃi]	horse
էշ/աւանակ	[esh/avanag]	donkey
ոչխար	[vochkhar]	sheep
գառ(նուկ)	[kar(nug)]	lamb
այծ	[aydz]	goat
խոզ	[khoz]	pig
ՏՆԱՅԻՆ ԿԵՆՌԱՆԻՆԵՐ	[D ^o nayin gentaniner]	HOUSEHOLD PETS
շուն	[shun]	dog
կատու	[gadu]	cat
ճագար	[djakar]	rabbit
ՏՆԱՅԻՆ ԹՈՂՈՒՆՆԵՐ	[D ^o nayin t ^o tchunner]	DOMESTIC BIRDS
հաւ	[hav]	hen
աքաղաղ/աքլոր	[akaghagh/aklor]	rooster
ճուտ	[djud]	chick
սազ	[sak]	goose
բաղ	[pat]	duck
հնդկահաւ	[h ^o ntgahav]	turkey
աղաւնի	[aghavni]	dove, pigeon
ղեղձանիկ	[teghtsanig]	canary
սարեակ	[saryag]	blackbird
թռլթակ	[tutag]	parrot
սիրամարգ	[siramark]	peacock

ՎԱՅՐԻ ԹՈՂՈՒՆՆԵՐ	[Vayri t'ghunner]	WILD BIRDS
ծիծեռնակ	[dzidzeɾnag]	swallow
ճնճղուկ	[dʒ ³ ndj ³ ghug]	sparrow
արծիւ	[ardziv]	eagle
ազուաւ	[akrav]	crow
կաչաղակ	[gachaghag]	magpie
կաքաւ	[gakav]	partridge
արագիլ	[arakil]	stork
սոխակ	[sokhag]	nightingale
փայտփորիկ	[paydporig]	woodpecker
բու	[pu]	owl

ՎԱՅՐԻ ԿԵՆՊԱՆԻՆԵՐ	[Vayri gentaniner]	WILD ANIMALS
առիւծ	[arüdz]	lion
վագր	[vakr]	tiger
աղուէս	[aghves]	fox
գայլ	[kayl]	wolf
ընճուղտ	[əntsughd]	giraffe
ընճառիւծ	[əntsarüdz]	leopard
յովազ	[əntsughd]	panther
փիղ	[pigh]	elephant
կապիկ	[gabig]	monkey
ռնգեղջիւր	[r ³ nkeghchür]	rhinoceros

V GRAMMAR

A. VERBS

1. The perfect and pluperfect tenses

In addition to the aorist (*գրեցի, գրեցիր, գրեց, etc.*)* and the imperfect (*կը գրէի, կը գրէիր, կը գրէր, etc.*),** Armenian has other tenses expressing actions completed in the past: the perfect and the pluperfect. They are formed by combining the auxiliary verb *եմ* with a participle ending either in *-ած* or in *-ել*. These two sets of compound tenses, which differ in form and usage, will be discussed here as perfect 1 and pluperfect 1, and perfect 2 and pluperfect 2 respectively.

* see Unit 5, pp. 91-92.

** see Unit 4, pp. 70-72.

a. Formation of the perfect 1 tense

Perfect 1 consists of the invariable past participle ending in *-ած* (see Unit 11, pp. 222-223) and the present tense of the auxiliary verb *եմ*.

Regular verbs form the *-ած* participle in the following way:

First-conjugation (the infinitive ending in *-ել*) and second-conjugation (the infinitive ending in *-իլ*) verbs add *-ած* to the infinitive stem:

գր-ել → *գր-ած*, *սիր-ել* → *սիր-ած*, *ուզ-ել* → *ուզ-ած*, etc.
խօս-իլ → *խօս-ած*, *ապրիլ* → *ապրած*, *խորհ-իլ* → *խորհ-ած*, etc.

Third-conjugation verbs (the infinitive ending in *-ալ*) and irregular verbs add *-ած* to the aorist stem:

կարդալ → *կարդաց-ի* → *կարդաց-ած*, *դնել* → *դրի* → *դր-ած*,
գալ → *եկ-այ* → *եկ-ած*, *ուտել* → *կեր-այ* → *կեր-ած*, etc.

All types of verbs follow the pattern below:

SINGULAR		
1st pers. (<i>ես</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած եմ</i>	[-adz em]
2nd pers. (<i>դուն</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած ես</i>	[-adz es]
3rd pers. (<i>ան</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած է</i>	[-adz e]
PLURAL		
1st pers. (<i>մենք</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած ենք</i>	[-adz enk]
2nd pers. (<i>դուք</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած էք</i>	[-adz ek]
3rd pers. (<i>անոնք</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած են</i>	[-adz en]

INDICATIVE MOOD

Perfect 1 (affirmative)

	գրել	խօսիլ	կարդալ
(<i>ես</i>)	գրած եմ	խօսած եմ	կարդացած եմ
(<i>դուն</i>)	գրած ես	խօսած ես	կարդացած ես
(<i>ան</i>)	գրած է	խօսած է	կարդացած է
(<i>մենք</i>)	գրած ենք	խօսած ենք	կարդացած ենք
(<i>դուք</i>)	գրած էք	խօսած էք	կարդացած էք
(<i>անոնք</i>)	գրած են	խօսած են	կարդացած են

b. Formation of pluperfect 1

Pluperfect 1 consists of the past participle ending in *-ած* and the imperfect tense of the auxiliary verb *եմ*. All verbs form pluperfect 1 in the following way:

SINGULAR		
1st pers. (<i>ես</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած էի</i>	[-adz eyi]
2nd pers. (<i>դուն</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած էիր</i>	[-adz eyir]
3rd pers. (<i>ան</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած էր</i>	[-adz er]
PLURAL		
1st pers. (<i>մենք</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած էինք</i>	[-adz eyink]
2nd pers. (<i>դուք</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած էիք</i>	[-adz eyik]
3rd pers. (<i>անոնք</i>)	inf. or aorist stem + <i>ած էին</i>	[-adz eyin]

Pluperfect 1 (affirmative)

	<i>գրել</i>	<i>խօսիլ</i>	<i>կարդալ</i>
(<i>ես</i>)	<i>գրած էի</i>	<i>խօսած էի</i>	<i>կարդացած էի</i>
(<i>դուն</i>)	<i>գրած էիր</i>	<i>խօսած էիր</i>	<i>կարդացած էիր</i>
(<i>ան</i>)	<i>գրած էր</i>	<i>խօսած էր</i>	<i>կարդացած էր</i>
(<i>մենք</i>)	<i>գրած էինք</i>	<i>խօսած էինք</i>	<i>կարդացած էինք</i>
(<i>դուք</i>)	<i>գրած էիք</i>	<i>խօսած էիք</i>	<i>կարդացած էիք</i>
(<i>անոնք</i>)	<i>գրած էին</i>	<i>խօսած էին</i>	<i>կարդացած էին</i>

c) Formation of perfect 2 and pluperfect 2

Perfect 2 consists of the participle ending in *-եր* and the present tense of the verb *եմ*. Verbs form participles ending in *-եր* in the following way:

First-conjugation (infinitive ending in *-ել*) and second-conjugation (infinitive ending in *-իլ*) verbs add *-եր* to the infinitive stem:

գր-ել → *գր-եր*, *սիր-ել* → *սիր-եր*, *ուզ-ել* → *ուզ-եր*, etc.
խօս-իլ → *խօս-եր*, *փլիլ* → *փլեր*, *խորհ-իլ* → *խորհ-եր*, etc.

Third-conjugation verbs (ending in *-ալ*) and irregular verbs add *-եր* to the aorist stem:

կարդալ → *կարդաց-ի* → *կարդաց-եր*, *գնել* → *գրի* → *գր-եր*,
գալ → *եկ-այ* → *եկ-եր*, *ուտել* → *կեր-այ* → *կեր-եր*, etc.

Unlike the *-ած* participle, which also functions as an adjective (cf. *ծածկուած covered*, *զարգացած educated*, *նեղուած upset*), the *-եր* participle has no independent use outside this conjugation paradigm.*

All verbs form perfect 2 and pluperfect 2 in the following way:

SINGULAR		
1st pers. (<i>ես</i>)	inf. or aorist stem + <i>եր եմ/էի</i>	[-er em/eyi]
2nd pers. (<i>դուն</i>)	inf. or aorist stem + <i>եր ես/էիր</i>	[-er es/eyir]
3rd pers. (<i>ան</i>)	inf. or aorist stem + <i>եր է/էր</i>	[-er e/er]
PLURAL		
1st pers. (<i>մենք</i>)	inf. or aorist stem + <i>եր ենք/էինք</i>	[-er enk/eyink]
2nd pers. (<i>դուք</i>)	inf. or aorist stem + <i>եր էք/էիք</i>	[-er ek/eyik]
3rd pers. (<i>անոնք</i>)	inf. or aorist stem + <i>եր են/էին</i>	[-er en/eyin]

INDICATIVE MOOD

Perfect 2

	<i>գրել</i>	<i>խօսիլ</i>	<i>կարդալ</i>
(<i>ես</i>)	<i>գրեր եմ</i>	<i>խօսեր եմ</i>	<i>կարդացեր եմ</i>
(<i>դուն</i>)	<i>գրեր ես</i>	<i>խօսեր ես</i>	<i>կարդացեր ես</i>
(<i>ան</i>)	<i>գրեր է</i>	<i>խօսեր է</i>	<i>կարդացեր է</i>
(<i>մենք</i>)	<i>գրեր ենք</i>	<i>խօսեր ենք</i>	<i>կարդացեր ենք</i>
(<i>դուք</i>)	<i>գրեր էք</i>	<i>խօսեր էք</i>	<i>կարդացեր էք</i>
(<i>անոնք</i>)	<i>գրեր են</i>	<i>խօսեր են</i>	<i>կարդացեր են</i>

Pluperfect 2

	<i>գրել</i>	<i>խօսիլ</i>	<i>կարդալ</i>
(<i>ես</i>)	<i>գրեր էի</i>	<i>խօսեր էի</i>	<i>կարդացեր էի</i>
(<i>դուն</i>)	<i>գրեր էիր</i>	<i>խօսեր էիր</i>	<i>կարդացեր էիր</i>
(<i>ան</i>)	<i>գրեր էր</i>	<i>խօսեր էր</i>	<i>կարդացեր էր</i>
(<i>մենք</i>)	<i>գրեր էինք</i>	<i>խօսեր էինք</i>	<i>կարդացեր էինք</i>
(<i>դուք</i>)	<i>գրեր էիք</i>	<i>խօսեր էիք</i>	<i>կարդացեր էիք</i>
(<i>անոնք</i>)	<i>գրեր էին</i>	<i>խօսեր էին</i>	<i>կարդացեր էին</i>

* There is one exception: the participial form *եղեր* from *ըլլալ*, which in colloquial speech is used as an addition to other tenses to refer to hearsay or to cast doubt on the truthfulness of a statement: *Պիտի մեկնիս եղեր I heard you were leaving*, *Հարուստ են եղեր They are allegedly rich*, etc.

c. Formation of negative paradigms for perfect 1 and pluperfect 1:

Both the perfect 1 and pluperfect 1 form their negative paradigms by combining the respective negative forms of the auxiliary verb *եմ* = *չեմ* with the *-ած* participle:

perfect 1: *գրած եմ* → *չեմ գրած* or *գրած չեմ*
I have written → *I haven't written*

pluperfect 1: *գրած էի* → *չէի գրած* or *գրած չէի*
I had written → *I hadn't written*

The perfect 2 and pluperfect 2 tenses do not have negative paradigms. Instead, the negative forms of perfect 1 (*չեմ գրած* or *գրած չեմ* *I haven't written*) and pluperfect 1 (*չէի գրած* or *գրած չէի* *I hadn't written*) are used.

2. Uses of the perfect and pluperfect tenses:

a. Perfect 1

Perfect 1 (*գրած եմ*, *գրած ես*, *գրած է*, etc.) refers to an activity that was completed in the past and still holds in the present. In that sense, it differs in meaning from the aorist (*գրեցի*, *գրեցիր*, *գրեց*, etc.), which expresses a past action without any reference to completion or progression. Compare the usage of these two tenses in the following sentences:

perfect I: *Բոլոր ընկերներդ եկած են քեզ տեսնելու:*
All your friends have come to see you. (They are still here.)

aorist: *Բոլոր ընկերներդ եկան քեզ տեսնելու:*
All your friends came to see you. (No indication whether they are still here.)

There are other differences in meaning between these two past tenses:

a) While the aorist (*գրեցի*, *գրեցիր*, *գրեց*, etc.) refers to an activity in the immediate past, perfect 1 (*գրած եմ*, *գրած ես*, *գրած է*, etc.) indicates a more general and distant action. Thus the choice between these two past tenses is made according to context:

perfect 1: *Այս գիրքը կարդացած ես: Have you (ever) read this book?*

aorist: *Երէկ կարդացի: I read it yesterday.*

perfect 1: *Տարիներ առաջ կարդացած եմ: I read it years ago.*

Therefore, such words as *just now*, *yesterday*, etc., are more likely to appear with the aorist than with perfect 1:

aorist: — *Քեզի ո՞վ ըսաւ: — Երէկ լսեցի: (But not: Երէկ լսած եմ.)*
Who told you? I heard it yesterday.

b) Past activity expressed by perfect 1 does not necessarily indicate activity experienced by the speaker, but rather knowledge of an activity:

aorist: — *Աննան ո՞ւր է: — Տեղ մը գնաց:*
Where is Anna? She went somewhere ('I saw her going').

perfect 1: — *Աշոտը ո՞ւր է: — Դպրոց գացած է:*
Where is Ashod? He went to school ('I believe' or 'so I hear').

It should be noted that a group of intransitive verbs denoting human physical positions (*նստիլ*, *պառկիլ*, *կենալ*) and emotional states (*յուզուիլ*, *նեղուիլ*, *յոզնիլ*, etc.) form paradigms similar to perfect 1. However, these forms have a present rather than past time value: *նստած եմ* *I am sitting*, *պառկած ես* *you are lying down*, *կեցած են* *they are standing*, *յուզուած ես* *you are moved*, *նեղուած եմ* *I am upset*, *ան յոզնած է* *he/she is tired*, etc.

b. Pluperfect 1

Pluperfect is a past perfect tense that denotes an activity completed prior to another activity in the past. Here are two examples to illustrate the use of pluperfect 1 in Armenian:

Երբ հասանք, դասն արդէն սկսած էր:
When we arrived, the lesson had already started.

Չէի գիտեր որ անոնք ուզած էին գալ:
I didn't know that they had wanted to come.

c. Perfect 2 and pluperfect 2

Perfect 2 and pluperfect 2 have a limited application in expressing past activity. Perfect 2 forms (*գացեր եմ*, *եկեր եմ* or *գացեր էի*, *եկեր էի*) are restricted to colloquial speech as alternatives to the more normative perfect 1 and pluperfect 1 (*գացած եմ*, *եկած եմ* and *գացած էի*, *եկած էի*, etc.).

In addition to its temporal sense, perfect 2 has a *reportative* or *mediative* meaning that plays an important role in colloquial Western Armenian speech. Such forms as *գացեր եմ*, *եկեր եմ* and *գացեր է*, *եկեր է*, etc., indicate information attributed to hearsay:

Իրեն տեսեր եմ, բայց չեմ բարեւեր:
(Allegedly) I have seen her/him but did not greet him/her.

Լսեցի՞ր: Կարինէն ամուսնացեր է:
Have you heard? Karine got married ('so they say').

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

The relative pronoun in Armenian

Relative pronouns and relative clauses in Armenian and English show considerable differences. English has three types of relative pronouns: a) *who* (*whose, whom*) b) *which*, and c) *that*

Who refers to a personal antecedent, *which* to a non-personal one, while *that* makes no distinction between them. Armenian has only one relative pronoun, *որ* [vor], which corresponds to all three English relative pronouns.

Բժիշկը որ եկաւ, հայրս է: The physician **whol/that** came is my father.
Շէնքը որ այրեցաւ, մերն էր: The building **which/that** burnt down was ours.

Unlike in English, the relative pronoun in Armenian has an extensive declension with two distinct sets for both the singular and the plural:

	Singular		Plural		
Nom.	<i>որ</i>	[vor]	<i>որոնք</i>	[voronk]	<i>who, which, that</i>
Acc.	<i>(զ)որ*</i>	[zor/vor]	<i>զորս, որոնց</i>	[zor ^s , voronts]	<i>whom, that</i>
Gen./Dat.	<i>որու(ն)</i>	[voru(n)]	<i>որոնց</i>	[voronts]	<i>whose, of which</i>
Abl.	<i>որմէ</i>	[vorme]	<i>որոնցմէ</i>	[vorontsme]	<i>from whom/ which</i>
Instr.	<i>որով</i>	[vorov]	<i>որոնցմով</i>	[vorontsmov]	<i>with whom/ which</i>

Distinctions in case are made according to the government of the verb; distinctions in number according to the number of antecedents. Compare below how the pronouns agree in number with their antecedents:

Տղան (զ)որ տեսար, ընկերս է: The boy **whom/that** you saw is my friend.
Մարդիկ որոնց հետ եկար, գացին: The people with **whom** you came left.

While the English relative pronoun may be omitted when used as a direct object, the use of the pronoun in Armenian relative clauses is obligatory:

Գաղափարները զորս քեզի տուի: The ideas I gave you.

Like English, Armenian has a set of indefinite relative pronouns: *ով որ* *whoever*, *որու(ն) որ* *whomever*, etc. More expressive forms include the particle *ալ*: *ով ալ որ* or *ով որ ալ* *regardles of who*, *որուն հետ ալ որ* *no matter with whom*, etc.

Ով որ (ալ) ըրած է, հպարտ պէտք է ըլլայ: *Whoever* did it, should be proud.
Որուն հետ (ալ) գաս, շատ ուշ է: *No matter with whom* you come, it is too late.

VII WORD FORMATION

Formation of adverbials

While adjectives primarily modify nouns (see Unit 8, p. 161), adverbs modify verbs, adjectives, and other adverbs. In doing so, they describe how, where, when, and to what degree an action is performed. The most important types of adverbs are:

- a) adverbs of manner (question: *ի՞նչպէս* [inchbes?] *how?*)
- b) adverbs of place (question: *ուր* [ur?], *որտե՞ղ* [vordegh] *where?*)
- c) adverbs of time (question: *ե՞րբ* [yerp?] *when?*)
- d) adverbs of cause (question: *ի՞նչո՞ւ* [inchu?] *why?*)
- e) adverbs of measure (question: *որքա՞ն* [vorkan?], *որչա՞փ* [vorchap?] *how much?*)

According to their formation, three categories of adverbs may be established:

1. Simple adverbs that cannot be identified as derivations from other words:
հոս [hos] *here*, *երբեք* [yerpek] *never*, *դուրսը* [tursə] *outside*, *միշտ* [misht] *always*, *հիմա* [hima] *now*, *յետոյ* [hedo] *after*, *վաղը* [vaghə] *tomorrow*, etc.
2. Adverbs derived from adjectives by means of the following suffixes:
-օրէն : *վստահ* [v^sstah] *confident* → *վստահօրէն* [v^sstahoren] *surely*
-ապէս: *այլ* [ayl] *other* → *այլապէս* [aylabes] *otherwise*
-աբար: *բնական* [pⁿnagan] *natural* → *բնականաբար* [pⁿnaganapar] *naturally*
-ակի: *ուղիղ* [ughigh] *direct* → *ուղղակի* [ughghagi] *directly*
-ովին: *բոլոր* [polor] *all* → *բոլորովին* [polorovin] *entirely, at all*
3. Adjectives functioning as adverbs without affixes:
երկար [yergar] *long* → *երկար մնացիր* [yergar mⁿnatsir] *you stayed (a) long time*
կամայ [gamats] *slow, quiet* → *կամայ քալէ* [gamats kale] *walk slowly*, etc.
4. Nouns with case markers, especially with instrumental endings:
սէր [ser] *love* → *սիրով* [sirov] *gladly* (lit. *with love*)
ուժ [uzh] *strength* → *ուժով* [uzhov] *vigorously* (lit. *with strength*)
ուրախութիւն [urakhutyun] *joy* → *ուրախութեամբ* [urakhutyamp] *with joy*
5. Repetition of adjectives or adverbs constitutes another productive model:
արագ [arak] *fast* → *արագ-արագ* [arak-arak] *quickly*
հպարտ [h^bbard] *proud* → *հպարտ-հպարտ* [h^bbard-h^bbard] *proudly*
6. Repetition of nouns, the first one appearing in the ablative case:
դռնէ-դռու [t^rine-tur] *from door to door*
դարէ-դար [tare-tar] *from century to century*

7. Two words combined by the conjunction *ու*:

օր ու գիշեր [or u kisher] *day and night*
աջ ու ձախ [ach u tsakh] *right and left (all over)*

8. Two words combined by the conjunction *առ*:

քայլ առ քայլ [kayl a kayl] *step by step*
բառ առ բառ [par ar par] *word for word, literally*

9. A special category of adverbs of manner represent infinitives in the instrumental case:

պարել [barel] *to dance* → *պարելով* [barelov] (*by*) *dancing, i.e. easily*
վազել [vazel] *to run* → *վազելով* [vazelov] (*by*) *running, i.e. quickly, etc.*

Over time, the instrumental ending *-ալով/-ելով* of infinitives is establishing itself as an adverbial suffix, which can create adverbs from almost any verb stem. It can be also used with the negation marker *չ-* [ch-]:

ուզել [uzel] *to want* → *չուզելով* [chuzelov] *without wanting, unwillingly*

VIII PRONUNCIATION

Homophonous words

Like other languages, Western Armenian has words that are pronounced identically, but differ in spelling and meaning. Examples:

<i>անձ</i> [ants]	<i>person</i>	<i>and</i>	<i>անց</i> [ants]	<i>past</i>
<i>բակ</i> [pag]	<i>courtyard</i>	<i>and</i>	<i>փակ</i> [pag]	<i>closed</i>
<i>գայլ</i> [kayl]	<i>wolf</i>	<i>and</i>	<i>քայլ</i> [kayl]	<i>step</i>
<i>գող</i> [kogh]	<i>thief</i>	<i>and</i>	<i>քող</i> [kogh]	<i>veil</i>
<i>դեւ</i> [tev]	<i>beast, devil, demon</i>	<i>and</i>	<i>թեւ</i> [tev]	<i>arm</i>
<i>դոյլ</i> [tuyl]	<i>bucket</i>	<i>and</i>	<i>թոյլ</i> [tuyl]	<i>weak</i>
<i>դուք</i> [tuk]	<i>you (formal)</i>	<i>and</i>	<i>թուք</i> [tuk]	<i>spit</i>
<i>հետ</i> [hed]	<i>with</i>	<i>and</i>	<i>յետ</i> [hed]	<i>back, after</i>
<i>հօտ</i> [hod]	<i>flock, herd</i>	<i>and</i>	<i>հոտ</i> [hod]	<i>smell</i>
<i>մեզ</i> [mez]	<i>us, to us</i>	<i>and</i>	<i>մէզ</i> [mez]	<i>urine</i>
<i>սեր</i> [ser]	<i>cream</i>	<i>and</i>	<i>սէր</i> [ser]	<i>love</i>
<i>ձող</i> [tsogh]	<i>rod, bar</i>	<i>and</i>	<i>ցօղ</i> [tsogh]	<i>dew</i>
<i>հարկ</i> [harg]	<i>duty, tax</i>	<i>and</i>	<i>յարկ</i> [harg]	<i>floor, story</i>

IX ORTHOGRAPHY

Ռ ու Օր Ր ր?

The letters *Ռ ո* and *Ր ր* stand for two distinct phonemes: *Ռ ո* [r] is an alveolar trilling or rolling sound with a strong vibration, whereas *Ր ր* [r] represents a rather liquid sound. While in Eastern Armenian this distinction still applies, in Western Armenian it is gradually disappearing. Here *Ռ ո* and *Ր ր* are pronounced almost identically, both resembling trilling alveolar R-sounds. Therefore, the different spellings (*Ռ ո* or *Ր ր*) in certain Armenian words must be memorized. Here are a few helpful hints:

- 1) Any Armenian dictionary will show that there are few words starting with the letters *Ռ ո* or *Ր ր*. The most common words starting with *Ռ ո* are *ռեմին* [redin] *eraser*, *ռազմիկ* [razmig] *fighter*, *ռեհան* [rehan] *basil*, *ռումբ* [rump] *bomb*, *ռոճիկ* [rodjig] *salary*, *Ռուսիա* [Rusia] *Russia*, and their derivatives. There are even fewer words starting with *Ր ր*: *րոպէ* [robé] *moment, instant*, *րոպէական* [robeagan] *instantaneous*, *Րաֆֆի* [Rafi] *Raffi* (male name).
- 2) Within words, *ռ* is usually written before *ն*: *առնել* [arnel] *to take*, *դառնալ* [taɪnal] *to turn*, *բռնել* [pʰɪnel] *to hold*, *սպառնալ* [ʰsbarnal] *to threaten*, etc. Exceptions: *կրնամ* [gʰmam] *I am able*, *գարնան* [karnan] *genitive and dative forms from գարուն spring, etc.*
- 3) Before consonants other than *ն*, the letter *ր* is normally written: *մարդ* [mart] *human being*, *երթալ* [yertal] *to go*, *բուրդ* [purt] *wool*, *երդում* [yertum] *oath*, *վարդ* [vart] *rose*, etc. Exceptions: *ձեռք* [tserk] *hand*, *փառք* [park] *glory*, *կառք* [gark] *coach, car, etc.*
- 4) Words, which in Classical Armenian ended in *-ոն*, have dropped the final *ն*, leaving the following words with a final *ո*: *դուռ* [tur] *door*, *ամառ* [amar] *summer*, *ձմեռ* [tsʰmer] *winter*, *լեռ* [leɪ] *mountain*, *թոռ* [toɪ] *grandchild*, etc.
- 5) Here are some words with *ռ* in final position or between two vowels:

<i>անտառ</i> [andar]	<i>forest</i>	<i>առաջին</i> [arachin]	<i>first</i>
<i>աստառ</i> [astar]	<i>lining</i>	<i>առատ</i> [arad]	<i>abundant</i>
<i>բառ</i> [par]	<i>word</i>	<i>գոռոզ</i> [koɾoz]	<i>haughty</i>
<i>բեռ</i> [peɪ]	<i>load</i> ,	<i>ժառանգ</i> [zharank]	<i>heir, heiress</i>
<i>թշուառ</i> [tʰshvar]	<i>miserable</i>	<i>հակառակ</i> [hagarag]	<i>against</i>
<i>ծառ</i> [dzar]	<i>tree</i>	<i>հեռու</i> [andar]	<i>far</i>
<i>ծուռ</i> [dzur]	<i>crooked</i>	<i>մառան</i> [maran]	<i>cellar</i>
<i>կշիռ</i> [gʰshir]	<i>weight</i>	<i>թափառիլ</i> [taparil]	<i>to roam</i>
<i>պատառ</i> [badar]	<i>piece, bite</i>	<i>փուռ</i> [pur]	<i>stove, oven</i>

X EXERCISES

1. Combine words from the left column with words from the right column.

Ձմեռը	խնդրեմ ներս հրամայեցէ՛ք:
Աշունը	միշտ կը ձիւնէ:
Ամառը	եկէ՛ք խաղանք:
Այսօր	չատ տաք է:
Երախաներ,	նորէն շատ խոնաւ է:
Սուրէն,	յաճախ անձրեւ կու գայ:
Պարոն Սարեան,	պատուհանը գոցէ՛, ցուրտ է:

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, and c. Replace the words in bold-face with ձիւնեւ, որոտալ, կարկուտ գալ, and հով փչել.

- a. A. Ի՞նչպէս է օդը:
B. Կ'անձրեւէ:
- b. A. Դուրս պիտի ելլե՞մ:
B. Այո՞, այլեւս անձրեւը կեցած է:
- c. A. Լսեցի որ այստեղ շատ կ'անձրեւէ:
B. Ես անձրեւէն չեմ վախնար:

3. Answer the following questions according to the pattern.

- a. Ուտել կ'ուզե՞ս: Ծնորհակալ եմ, արդէն կերած եմ:
- b. Այս գիրքը կ'ուզե՞ս կարդալ: Ծնորհակալ եմ, արդէն ...
- c. Նախաճաշ կ'ուզե՞ս ընել: Ծնորհակալ եմ, ...
- d. Մեզի հետ թատրոն կու գա՞նք: Ծնորհակալ եմ, ...
- e. Մեզի հետ սուրճ պիտի խմե՞ս: Ծնորհակալ եմ, ...
- f. Կ'ուզե՞ս հանգստանալ: Ծնորհակալ եմ, ...
- g. Ձեռքերդ կ'ուզե՞ս լուալ: Ծնորհակալ եմ, ...

4. Build sentences following the pattern.

- a. Այս նամակը ես գրեցի: Այս ան նամակն է, զոր ես գրեցի:
- b. Այս շունէն կը վախնամ:
- c. Այս շունիկը հայրս նուիրեց:
- d. Ծաղիկները դուն բերիր:
- e. Այս կատուն մուկերը կերաւ:
- f. Այս դանակով հացը կտրեցի:
- g. Այս ճաշը դուն սիրեցիր:

5. Complete the sentences, using the pattern:

- a. Ես երբեք գինի չեմ խմեր: Դուն ալ մի՛ խմեր:
- b. Ես երբեք այդպէս չեմ խօսիր: Խնդրեմ դուն ալ ...
- c. Ես երբեք չեմ ուշանար: Նայէ՛ որ ...
- d. Ես այդպիսի տեղեր չեմ երթար: Չըլլայ որ ...
- e. Ես ուշադիր եմ: Նայէ՛ որ ...
- f. Ես կանուխ կ'արթննամ: Պիտի խնդրէի, որ ...
- g. Ես դուռը կամաց կը գոցեմ: Եթէ կարելի է, ...

6. Translate:

- a. The weather is beautiful. Let's go out!
- b. It is a cloudy day. Stay home!
- c. It is cold. Make sure you don't get sick!
- d. It will rain. Take an umbrella with you!
- e. It is very windy and it is freezing. Take a warm coat!

7. Form interrogative sentences with reference to the words in boldface:

- a. **Տերեւախիտ ծառ մը** կար անտառին մէջ:
- b. **Աշունը** աստիճանաբար թափած էր ծառին տերեւները:
- c. **Ձիւնի փաթիլները** ծածկեցին մերկացած ճիւղերը:
- d. **Ձմեռը** ձիւնով ամբողջովին ծածկած էր ծառը:
- e. **Յետոյ արեւը** համբուրեց արթնցող ճիւղերը:
- f. **Գարունը** ծառին հագցուցած էր նոր հագուստներ:
- g. **Ամառը** ծառին առատօրէն տուած էր ոսկի պտուղներ:

8. How would you say it in Armenian? Discuss the weather in your country:

- a. In winter
- b. In spring
- c. In fall
- d. In summer

9. Complete the sentences by translating the words and phrases in parentheses:

Աշուն է: Արեւը (sets early), օրերը կը կարճնան և (nights) կ'երկարին: Արեւը այլեւս չի տաքցներ այնպէս, ինչպէս (in summer): Երկինքը յաճախ (cloudy) է, պաղ հով մը կը փչէ և (it rains): Ծառերու տերեւները (change their color) եւ կը դառնան գոյնզգոյն.- դեղին, (brown), կարմիր, (golden) և նարնջագոյն: Կարծես թէ մէկը ներկեր է գանոնք: (Leaves fall) ամենուր: Օր մըն ալ (all the trees) կը մերկանան: Մարդիկ կը պատրաստուին (to receive) ձմեռը, տարուայ այս եղանակը իր (good and bad) կողմերով:

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Ինչպիսի՞ պատմութիւն մըն է սա:
- b. Ի՞նչ կար անտառին մէջ:
- c. Ծառին տերեւները օր մը ի՞նչ եղան:
- d. Ձմեռը ի՞նչ ըրաւ:
- e. Ի՞նչ եղաւ, երբ գարունը եկաւ:
- f. Ե՞րբ կախուեցան ծառերէն ոսկենման պտուղներ:

XI PROVERBS

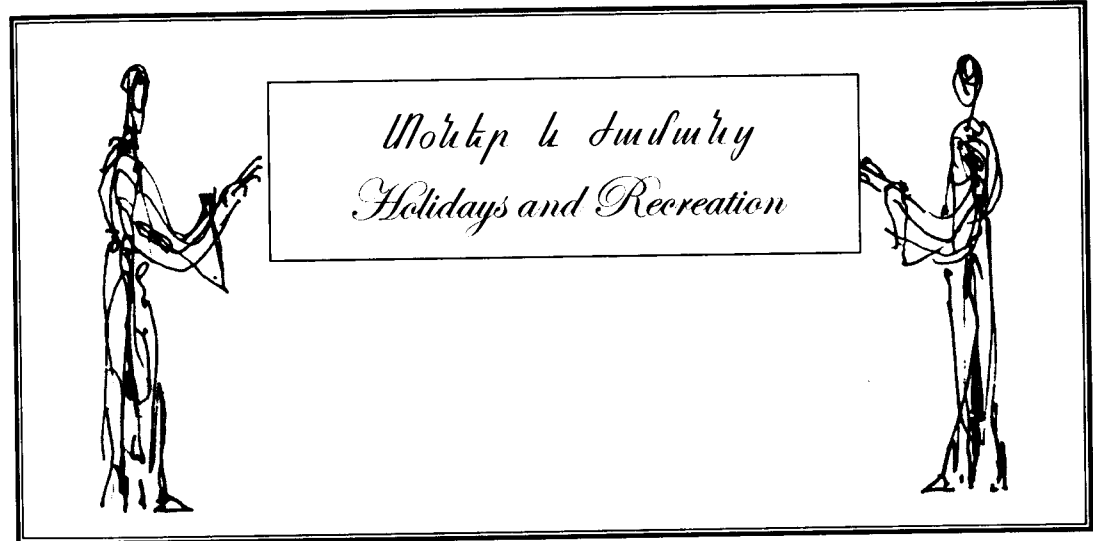
Հուն ուղտ մի՛ շիներ:
[Lun ughd mi shiner]
Don't make a camel out of a flea!

Տասը չափէ, մէկ կտրէ:
[Dasə chape, meg g^odre]
Measure ten times, cut once!

Կամայց դնա, որ շուտ հասնիս:
[Gamats k^ona, vor shud hasnis]
Go slowly to arrive quickly.

Պզտիկէ՛ն սկսէ, որ մեծին հասնիս:
[B^ozdigen ^osk^ose, vor medzin hasnis!]
Start with the small to arrive at the tall.

Unit 10

On the Agenda ...

<i>Speech Acts in Dialogues:</i>	Extending and accepting invitations	192
<i>Vocabulary:</i>	Holidays and recreation	194
<i>Grammar:</i>	VERBS: Conditional I and conditional II	196
	PRONOUNS: 1. Possessive forms of nouns	199
	2. Reflexive pronouns	201
	3. Reciprocal pronouns	202
<i>Armenian-English Contrasts:</i>	Negation in Armenian	203
<i>Word Formation:</i>	Derivative verbs	204
<i>Pronunciation:</i>	The vowel -ը [ə]	206
<i>Orthography:</i>	Hyphenation in Armenian	207

I DIALOGUE

1. On the telephone: Lady A is inviting lady B to her house for supper:

- A. *Բարեւ, տիկին Մարգարեան, դո՞ւք էք:* Hello, Mrs. Markarian, is that you?
[Parev, digin Markaryan, tuk ek?]
- B. *Բարեւ, տիկին Սարեան:* Hello, Mrs. Sarian.
[Parev, digin Saryan.]
- Ի՞նչ կայ, չկայ:* What's new?
[Inch ga ch^oga?]
- A. *Գալ Ուրբաթ իրիկուն ազա՞մ էք:* Are you free next Friday night?
[Kal urpat irigun azad ek?]
- Կ'ուզէի ձեզի և ձեր* I would like to invite you and your
[Guzeyi tsezi yev tser]
ամուսինը ընթրիքի հրաւիրել: husband to supper.
[amusinə əntriki hravirel]
- B. *Ամենայն հաճոյքով կու գանք* We will come with great pleasure.
[Amenayn hadjuykov gu kank.]
- Բայց չմոռնամ՝* But I should not forget,
[Payts ch^omořnam,]
հիւր ունինք Ֆրանսայէն. քոյրս է: we have a visitor from France; it's my
[hür unink Fransayen; kuyr^os e] sister.
- A. *Խնդիր չէ, ձեր քոյրն ալ բերէք:* No problem, bring your sister along as
[Kh^ontir che, tser kuyrn al perek] well.
- B. *Շատ շնորհակալ ենք:* We thank you very much.
[Shad sh^onorhagal enk]
2. A is inviting her friend B to her parents' 50th wedding anniversary:
- A. *Գոհար, պիտի ուզէի՞ր կիրակի* Kohar, would you like to spend next
[Kohar, bidi uzeyir giragi]
մեր ընտանիքին հետ անցընել: Sunday with our family?
[mer əndanikin hed antšənel?]

- B. *Սիրով: Ի՞նչ առիթով կը հրաւիրես:* Gladly! What's the occasion for the in
[Sirov. Inch aritov gə hravires?] vitation?
- A. *Մնողքիս ամուսնութեան* It is my parents' 50th wedding
[Dz^onokhkis amusnutyan]
50րդ տարեդարձն է: Իրենց համար anniversary. For them
[hisunerort daretartšn e. İrentš hamar]
անակնկալ մը պիտի ըլլայ: it will be a surprise.
[anag^ongal mə bidi əlla]
- B. *Իսկապէ՞ս, ապրի՛ս:* Really? Good for you!
[Iskabes? Abris!]
- Քանի հոգի պիտի հրաւիրե՞ս:* How many people will you invite?
[Kani hoki bidi h^oravires?]
- A. *Յիսուն հոգի:* Fifty (people).
[Hisun hoki]
- B. *Այդքան տեղ ունի՞ս:* Do you have that much room?
[Aytkan degħ unis?]
- A. *Մեր պարտէզը պիտի ընեմ:* I will have the party in our garden.
[Mer bardezə bidi ənem]
- B. *Կրնամ քեզի բանով մը օգնել:* May I help you with anything?
[G^ořnam kezi panov mə oknel?]
- A. *Հետդ հայկական ձայնապնակներ բեր:* Bring some Armenian records along.
[Hed^t haygagan tsaynab^onagner per]
- B. *Ամենայն սիրով:* With great pleasure.
[Amenayn sirov]
- B. *Ուրիշ ի՞նչ բերեմ:* What else should I bring?
[Urish inch perem?]
- A. *Աղուոր ախորժակ մը:* A good appetite.
[aghvor akhorzhag mə]
- A. *Կը խոստանամ:* I promise.
[Gə khostanam]

II TEXT

ՓՈՔՐԻԿ ՍԱՐԵԱԿԸ

Քեռի Օհանը սարեակ մը ունէր, որ կը խօսէր:

Ծերունին զայն շատ կը սիրէր և վանդակին մէջ չէր պահեր: Սարեակը ազատ կը թռչէր սենեակին մէջ եւ չէր փախչեր դուրս: Երբ ծերունին դուրսէն տուն կու գար, սենեակին դուռը կը բանար և կը կանչէր:

— Փոքրիկ սարեակ, ո՞ւր ես դուն:

Սարեակը կը պատասխանէր.

— Հո՛ս եմ, հո՛ս եմ:

Ծերունին դրացի տղայ մը ունէր, անունը Գուրգէն: Ան կու գար սարեակին հետ խաղալու: Օր մը, երբ ծերունին տունը չէր, Գուրգէնը եկաւ, բռնեց սարեակը և գրպանը դրաւ: Երբ կ'ուզէր դուրս ելլել, ներս մտաւ ծերունին և ըսաւ:

— Փոքրիկ սարեակս, ո՞ւր ես դուն:

— Հո՛ս եմ, հո՛ս եմ, — պատասխանեց սարեակը Գուրգէնին գրպանէն:

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

փոքրիկ	[pokrig]	small
սարեակ	[saryag]	blackbird
քեռի	[keri]	(maternal) uncle
ծերունի	[dzeruni]	old man
վանդակ	[vantag]	cage
պահել	[bahel]	to keep
ազատ	[azad]	free
թռչիլ	[t ³ rchil]	to fly
փախչիլ	[pakhchil]	to escape, to flee
կանչել	[ganchel]	to call
դրացի	[t ³ ratsi]	neighbor
բռնել	[p ³ imel]	to catch
գրպան	[k ³ rban]	pocket
դնել	[t ³ nel]	to put, to place
դուրս ելլել	[turs yellel]	to get out
ներս մտնել	[ners m ³ dnel]	to come in

IV THEMATIC GROUPS OF WORDS

Տօներ	[Doner]	Holidays
սօնախմբութիւն	[donakh ³ mputyun]	celebration, gathering
Նոր Տարի	[nor dari]	New Year's Day
Մնունդ	[dz ³ nunt]	Christmas
Զատիկ	[zadig]	Easter
տարեդարձ	[daretarts]	anniversary, birthday
ծննդեան տարեդարձ	[dz ³ n ³ ntyan daretarts]	birthday
ամուսնութեան տարեդարձ	[amusnutyan daretarts]	wedding anniversary
հարս(ա)նիք	[hars(a)nik]	wedding
նշանախօսութիւն	[n ³ shanakhosutyun]	engagement (party)
կնունք	[g ³ nunk]	baptism
յոբելեան	[hopelyan]	jubilee
Մայրերու օր	[mayreru or]	Mothers Day
Հայրերու օր	[hayreru or]	Father's Day
Չամանց	[Zhamants]	Recreation
Թատրոն	[tadron]	theatre
համերգ	[hamerk]	concert
շարժանկար	[sharzhan ³ gar]	movie
կրկէս	[g ³ rges]	circus
պարահանդէս	[barahantes]	ball, dance
մրցում	[m ³ rtsum]	competition, match
պտոյտ	[b ³ duyd]	stroll, walk
մարզանք	[marzank]	gymnastics
հիւրասիրութիւն	[hürasirutyun]	hospitality
հրաւէր	[hraver]	invitation
ճաշկերոյթ	[djashgeruyt]	banquet
արձակուրդ	[artsagurt]	vacation
հաւաքոյթ	[havakuyt]	party
խրախճանք	[kh ³ rakhdjank]	revelry, feast
երեկոյթ	[yereguyt]	evening party
հանդէս	[hantes]	ceremony, gala
ճամբորդութիւն	[djampörtutyun]	voyage, trip
նաւագնացութիւն	[navak ³ natsutyun]	cruise trip
դաշտագնացութիւն	[tashtak ³ natsutyun]	picnic

GRAMMAR

A. VERBS

Conditional I and conditional II

a. Formation of conditional I

Conditional I is formed by combining the particle *պիտի* with conjugated personal forms of the past subjunctive. Compare:

Past subjunctive: գրէի → Conditional I: պիտի գրէի

For conditional I, all regular verbs follow the pattern given below:

SINGULAR		
1st pers. (ես)	պիտի + verb stem + էի/այի	[bidi + verb stem + eyi/ayi]
2nd pers. (դուն)	պիտի + verb stem + էիր/այիր	[bidi + verb stem + eyir/ayir]
3rd pers. (ան)	պիտի + verb stem + էր/ար	[bidi + verb stem + er/ar]
PLURAL		
1st pers. (մենք)	պիտի + verb stem + էինք/այինք	[bidi + verb stem + eyink/ayink]
2nd pers. (դուք)	պիտի + verb stem + էիք/այիք	[bidi + verb stem + eyik/ayik]
3rd pers. (անոնք)	պիտի + verb stem + էին/ային	[bidi + verb stem + eyin/ayin]

CONDITIONAL I

	գրել	խօսիլ	կարդալ
(ես)	պիտի գրէի	պիտի խօսէի	պիտի կարդայի
(դուն)	պիտի գրէիր	պիտի խօսէիր	պիտի կարդայիր
(ան)	պիտի գրէր	պիտի խօսէր	պիտի կարդար
(մենք)	պիտի գրէինք	պիտի խօսէինք	պիտի կարդայինք
(դուք)	պիտի գրէիք	պիտի խօսէիք	պիտի կարդայիք
(անոնք)	պիտի գրէին	պիտի խօսէին	պիտի կարդային

b. Formation of conditional II

Conditional II is a compound tense that consists of the *-ած* participle of the main verb and the conditional I tense of the auxiliary verb *ըլլալ* (*պիտի ըլլայի*): *գրած պիտի ըլլայի* I would have written, *գրած պիտի ըլլայիր* You would have written, etc.

All regular verbs follow the pattern given below:

SINGULAR	
1st pers. (ես)	participle in <i>-ած</i> պիտի ըլլայի
2nd pers. (դուն)	participle in <i>-ած</i> պիտի ըլլայիր
3rd pers. (ան)	participle in <i>-ած</i> պիտի ըլլար
PLURAL	
1st pers. (մենք)	participle in <i>-ած</i> պիտի ըլլայինք
2nd pers. (դուք)	participle in <i>-ած</i> պիտի ըլլայիք
3rd pers. (անոնք)	participle in <i>-ած</i> պիտի ըլլային

CONDITIONAL II

գրել	խօսիլ	կարդալ
(ես) գրած պիտի ըլլայի	խօսած պիտի ըլլայի	կարդացած պիտի ըլլայի
(դուն) գրած պիտի ըլլայիր	խօսած պիտի ըլլայիր	կարդացած պիտի ըլլայիր
(ան) գրած պիտի ըլլար	խօսած պիտի ըլլար	կարդացած պիտի ըլլար
(մենք) գրած պիտի ըլլայինք	խօսած պիտի ըլլայինք	կարդացած պիտի ըլլայինք
(դուք) գրած պիտի ըլլայիք	խօսած պիտի ըլլայիք	կարդացած պիտի ըլլայիք
(անոնք) գրած պիտի ըլլային	խօսած պիտի ըլլային	կարդացած պիտի ըլլային

c. Uses of conditional I

a) While future I (*պիտի գրեմ*) stands for future events as anticipated in reality, conditional I (*պիտի գրէի*) denotes hypothetical, contrary-to fact actions. Hence, the frequent use of these two tenses after conditional clauses that express factual or hypothetical events. Compare:

future I *Եթէ ժամանակ ունենանք, թատրոն պիտի երթանք:*
[Yete zhamanag unenank, tadron bidi yertank]
If we have time, we will go to the theater.
(Going to the theatre is a real possibility.)

conditional I *Եթէ ժամանակ ունենայինք, թատրոն պիտի երթայինք:*
[Yete zhamanag unenayink, tadron bidi yertayink]
If we had time, we would have gone to the theater.
(Going to the theatre is hypothetical.)

b) Conditional I denotes a potential action or state that could have but did not take place:

Նամակը պիտի գրէի, բայց յետոյ միտքս փոխեցի:
I was going to write the letter, but then I changed my mind.

Ճիշտ այն պահուն որ ներս պիտի մտնէի, դուռը գոցուեցաւ:
Just when I was about to go in, the door was closed.

c) As conditional I indicates potential actions that did not occur, second-person forms are frequently used to express advice or reproach:

(Եթէ) քու տեղը ըլլայի, այդ գիրքը պիտի գնէի:
If I were you, I would have bought that book.

Պիտի երթայիր:
You should have gone.

When used with this stronger, almost *mandative* meaning, conditional I is synonymous with the construction **պէտք է** [betk e] *one should, it is necessary*.

Պէտք է (որ) երթայիր:
You should have gone.

d) Conditional I may also refer to the present to express wishes and desires in a more polite manner:

Պիտի ուզէի ձեր թերթը կարդալ:
I would like to read your newspaper.

Պիտի խնդրէի որ հետս գաս:
I would ask you to come with me.

d. Uses of conditional II

a) Conditional II is similar in meaning to conditional I; both are commonly used to express hypothetical conditions that have not taken place:

Պիտի կարդացած ըլլայի, եթէ այդ գիրքը գտնէի:
I would have read it if I had found that book (but I didn't).

b) Conditional II frequently appears in reproaches to imply that an action has failed to take place. Both constructions can be rendered into English with *should have, ought to, etc.*

Ձեզի հեռաձայնած պիտի ըլլայի:
I should have phoned you (but I didn't).

Այդ բանը ինծի աւելի կանուխ ըսած պիտի ըլլայիր:
You should have told me that earlier (but you didn't).

In this particular meaning, conditional II forms appear in short and categoric expressions:

Հարցուցած պիտի ըլլայիր:
You should have asked.

Գացած պիտի չըլլայիր:
You shouldn't have gone.

B. Possessive forms of nouns and pronouns

1. Possessive forms of nouns

The possessive forms of nouns are widely used to avoid repeating words:

Մարիամի տարեդարձը Մարտին է, Արամինը՝ Մայիսին:
Mariam's birthday is in March, Aram's in May.

In Armenian, as in English, possessive forms of nouns are derived from the genitive case. This applies equally to both common and proper nouns, as well as to nominalized words (see Unit 12, p. 241-242). In Armenian, possessive forms are built by adding the ending **-նը** to genitive forms. As seen above, the basic equivalent in English is *'s*, although there are other possibilities as well. Here are a few examples:

քաղաքի աշտարակը *the tower of the city* → **քաղաքինը** *that of the city*
Արամի տունը *Aram's house* → **Արամինը** *Aram's or that of Aram*
ետեւի շէնքը *the building in the back* → **ետեւինը** *that in the back*

2. Possessive pronouns and their declension

Possessive pronouns are derived from possessive adjectives that function as modifiers of nouns as in **իմ տունը** *my house*, **քու ուրախութիւնը** *your joy*, etc. (see Unit 3, pp. 51-52). Unlike possessive adjectives, possessive pronouns replace nouns, taking all noun markers such as the definite article (**-ը/-ն**), possessive articles (**-ս, -դ, -ը/-ն**), plural (**-ներ**) and case markers:

1st	ես	→	իմ	→	իմս or իմինս	մենք	→	մեր	→	մերը
2nd	դուն	→	քու	→	քուկդ or քուկինդ	դուք	→	ձեր	→	ձերը
3rd	ան	→	անոր	→	անորը	անոնք	→	անոնց	→	անոնցը
	ինք	→	իրեն	→	իրենը	իրենք	→	իրենց	→	իրենցը

Compare the use of personal pronouns in the following sentences:

Քու շապիկը աւելի նոր է քան իմս:
Your shirt is newer than mine.

Քու գիրքերը բերի, իսկ խմիններս տունը ձգեցի:
I brought your books, and left mine at home.

Ձեր թուղթերը կը տեսնենք. բայց ո՞ւր են մերինները:
We see your papers; but where are ours?

DECLENSION OF POSSESSIVE PRONOUNS

1ST PERSON		
	Singular	
Nom./Accus.	իմս (իմինս) ¹	մերը (մերինը) ²
Gen./Dat.	իմինիս	մերինին
Ablative	իմինէս	մերինէն
Instrumental	իմինովս	մերինով
	Plural	
Nom./Accus.	իմիններս ³	մերինները ⁴
Gen./Dat.	իմիններուս	մերիններուն
Ablative	իմիններէս	մերիններէն
Instrumental	իմիններովս	մերիններով
2ND PERSON		
	Singular	
Nom./Accus.	քուկդ (քուկինդ) ⁵	ձերը (ձերինը) ⁶
Gen./Dat.	քուկինիդ	ձերինին
Ablative	քուկինէդ	ձերինէն
Instrumental	քուկինովդ	ձերինով
	Plural	
Nom./Accus.	քուկիններդ ⁷	ձերինները ⁸
Gen./Dat.	քուկիններուդ	ձերիններուն
Ablative	քուկիններէդ	ձերիններէն
Instrumental	քուկիններովդ	ձերիններով

1. *իմս (իմինս) mine* as in: *This (book) is mine.*
2. *մերը (մերինը) ours* as in: *This (book) is ours.*
3. *իմիններս mine* as in: *These (books) are mine.*
4. *մերինները ours* as in: *These (books) are ours.*
5. *քուկդ (քուկինդ) yours* as in: *This (book) is yours (informal).*
6. *ձերը (ձերինը) yours* as in: *This (book) is yours (formal or addressing more than one person).*
7. *քուկիններդ yours* as in: *these (books) are yours (informal).*
8. *ձերինները yours* as in: *These (books) are yours (formal or addressing more than one person).*

3RD PERSON (A)		
	Singular	
Nom./Accus.	իրը (իրենինը) ⁹	իրենցը (իրենցինը) ¹⁰
Gen./Dat.	իրենինին	իրենցինին
Ablative	իրենինէն	իրենցինէն
Instrumental	իրենինով	իրենցինով
	Plural	
Nom./Accus.	իրենինները ¹¹	իրենցինները ¹²
Gen./Dat.	իրենիններուն	իրենցիններուն
Ablative	իրենիններէն	իրենցիններէն
Instrumental	իրենիններով	իրենցիններով
3RD PERSON (B)		
	Singular	
Nom./Accus.	անորը (անորինը) ¹³	անոնցը (անոնցինը) ¹⁴
Gen./Dat.	անորինին	անոնցինին
Ablative	անորինէն	անոնցինէն
Instrumental	անորինով	անոնցինով
	Plural	
Nom./Accus.	անորինները ¹⁵	անոնցինները ¹⁶
Gen./Dat.	անորիններուն	անոնցիններուն
Ablative	անորիններէն	անոնցիններէն
Instrumental	անորիններով	անոնցիններով

3. Reflexive pronouns

Reflexive pronouns are used to refer back to the subject of the sentence. They have therefore no nominative forms in their declension paradigm and cannot serve as the subject of the sentence.

The reflexive pronoun is derived from the 3rd form of the personal pronoun and is formed by means of reduplication: *ինք+զինք = ինքզինք himself/herself*

9. *իրը (իրենինը) his/hers/its* as in: *This (book) is his/hers.*
10. *իրենցը (իրենցինը) theirs* as in: *This (book) is theirs.*
11. *իրենինները his/hers/its* as in: *These (books) are his/hers.*
12. *իրենցինները theirs* as in: *These (books) are theirs.*
13. *անորը (անորինը) his/hers/its* as in: *This (book) is his/hers.*
14. *անոնցը (անոնցինը) theirs* as in: *This (book) is theirs.*
15. *անորինները theirs his/hers/its* as in: *These (books) are his/hers.*
16. *անոնցինները theirs* as in: *These (books) are theirs.*

DECLENSION OF THE REFLEXIVE PRONOUN

	SINGULAR	PLURAL
Nominative	(none)	(none)
Accusative	ինքզինք <i>himself/herself</i>	իրենք-զիրենք <i>themselves</i>
Genitive	ինքնիր	իրենք-իրենց
Dative	ինքնիրեն	իրենք-զիրենք
Ablative	ինքնիրմէ	իրենք-իրենցմէ
Instrumental	ինքնիրմով	իրենք-իրենցմով

As the paradigm shows, the basic form of reflexive pronouns exists only in the third person (Singular and Plural). However, thanks to the possessive article *-ս, -դ*, reflexive pronouns for the first and second person can be derived as well:

ինքզինքս *myself* /ինքզինքդ *yourself* that can also appear in other cases as the Ablative case *ինքնիրմէս* *from myself* /*ինքնիրմէդ* *from yourself*. There are also Plural forms for the first and second persons as *ինքզինքնիս* *ourselves* /*ինքզինքնիդ* *yourselves*, which however belong to the colloquial speech. Examples:

Ես *ինքզինքս* չեմ գովեր: *I do not praise myself.*

Ինքզինքնիդ *զսպէ՛ք*: *Restrain yourself!* (formal or addressing more than one person)

Դուն *ինքնիրմէդ* կը վախնաս: *You are afraid of your own self.*

4. Reciprocal pronouns

There are in Armenian two reciprocal pronouns that express a two-way interaction: (*զ*)իրար *each other* and մէկըզմէկ *one another*. Examples:

Արամը և Անին (*զ*)իրար կը սիրեն: *Aram and Ani love each other.*

Անոնք իրարմէ կը խուսափին: *They avoid one another.*

Logically, the declension of these pronouns has neither singular nor nominat forms:

Nominative	(none)	(none)		
Accusative	(<i>զ</i>)իրար	<i>each other</i>	մէկզմէկ	<i>one another</i>
Genitive/Dative	իրարու	<i>of/to each other</i>	մէկզմէկու	<i>of/to one another</i>
Ablative	իրարմէ	<i>from each other</i>	մէկզմէկէ	<i>from one another</i>
Instrumental	իրարմով	<i>with each other</i>	մէկզմէկով	<i>with one another</i>

VII ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Negation in Armenian

1. Affirmative forms of verbs in Armenian are easily transformed into negative ones by placing the negative particle *չ-* before verb forms:

a) *չ-* is prefixed to the infinitive:

գրել *to write* → չգրել *not to write*

b) *չ-* is prefixed to the conjugated verb:

գրեցի, գրեցիր, etc. *I have written, you have written, etc.* → չգրեցի, չգրեցիր, etc. *I haven't written, you haven't written, etc.*

պիտի գրեմ, պիտի գրես, etc. *I will write, you will write, etc.* → պիտի չգրեմ, պիտի չգրես, etc. *I won't write, you won't write, etc.*

c) *չ-* is prefixed to the conjugated auxiliary verb *եմ*:

գրած եմ, գրած ես, etc. *I have written, you have written, etc.* → գրած չեմ, գրած չես, etc., or չեմ գրած, չես գրած, etc. *I haven't written, you haven't written, etc.*

d) or the present and imperfect indicative, special forms are created by using negative forms of the auxiliary verb (*չեմ*) and participles ending in *-եր/-իր/-ար* of the corresponding verb:

կը գրեմ, կը գրես, etc. *I write, you write, etc.* → չեմ գրեր, չես գրեր, etc. *I do* not write, you do not write, etc.*

կը գրէի, կը գրէիր, etc. *I wrote, you wrote, etc.* → չէի գրեր, չէիր գրեր, etc. *I did not write, you did not write, etc.*

2. The prohibitive imperative for the 2nd person singular (informal) uses the unattached negative particle *մի՛* *don't* and participles ending in *-եր/-իր/-ար* of the corresponding verb:

խօսէ՛ *speak!* → մի՛ խօսիր *do not speak!*

կարդա՛ *read!* → մի՛ կարդար *do not read!*

3. Negation is reinforced by using the correlative conjunction *ո՛չ ... ո՛չ*.

Ո՛չ կ'ուտես, ո՛չ կը խմես: *You neither eat, nor drink.*

* Note also that to change affirmative paradigms to negative ones, Armenian does not use a verb equivalent to the English auxiliary verb *to do*.

4. There are several adverbs and pronouns with negative meaning: *ոչ ոք no one, ոչ մէկը no one, ոչ մէկ տեղ nowhere, ոչինչ nothing*. Compare:

Արամը ոչինչ հասկցաւ: Aram understood nothing?

Ոչինչ ունիմ քեզի ըսելու: I have nothing to tell you.

However, Armenian often uses a double negation. This occurs when negative adverbials such as *երբեք never, բնաւ not at all, բան մը nothing*, etc., appear with negative forms of verbs:

Ինծի երբեք չօգնեցիր: You never helped me. (lit.: You never didn't help me.)

Ինծի բան մը չտուին: They did not give me anything. (lit.: They did not give me nothing.)

When seeking confirmation, English uses negative tag questions (for instance, *isn't it?*) after positive sentences, and positive tag questions (for instance, *is it?*) after negative sentences. When it comes to inviting consent, Armenian sentences, whether positive or negative, are always followed by the negative tag question *այնպէս չէ՞*, or *չէ՞*. Compare:

Օդը գեղեցիկ է, (այնպէս) չէ՞: The weather is nice, isn't it?

Դուն պիտի չերթաս, (այնպէս) չէ՞: You won't leave, will you?

VII WORD FORMATION

Derivative verbs

There are in Armenian several suffixes that build verbs from other word classes (nouns, adjectives, simple verbs).

The most common verb suffixes are:

1. *-(ա)նալ* to create intransitive verbs from nouns and adjectives:

քար stone → *քարանալ to petrify, to become stone*

վերջ end → *վերջանալ to come to an end*

նիհար slim → *նիհարնալ to get thin, to get slim*

2. *-(ա)ցնել/-(ե)ցնել* to build transitive (causative) verbs from intransitives:

վախնալ to fear → *վախցնել to scare*

խնդալ to laugh → *խնդացնել to make someone laugh*

քալել to walk → *քալեցնել to make someone walk*

Causation may also be expressed analytically, by adding the verb *տալ to give* to the main verb. Compare: *կարել տալ to have sewn, ղրկել տալ to have sent*, etc.:

Այս հագուստը կարել տուի: I had this dress sewn.

Դեղը ղրկել տուր: Have the medication sent!

3. *-տ-*, *-ոտ-* or *-ատ-* to create verbs expressing repetitive actions:

քաշել to pull → *քաշքուտել to tug*

կոխել to step → *կոխոտել to trample*

կտրել to cut → *կտրատել to cut in pieces*

4. *-ու-* serves to build:

a) passive voice from transitive verbs:

քննել to examine → *քննուիլ to be examined*

կառուցել to build → *կառուցուիլ to be built*

սպանել to kill → *սպանուիլ to be killed*

b) reciprocal verbs from transitive verbs:

տեսնել to see → *տեսնուիլ to see each other*

համբուրել to kiss → *համբուրուիլ to kiss each other*

բաժնել to separate → *բաժնուիլ to separate (from each other), divorce*

Not all verbs have this flexibility. Reciprocity is also expressed analytically by the reciprocal pronoun *(գ)իրար each other* (see p. 202 in this unit):

Մենք իրար չհամոզեցինք: We did not convince each other.

Այս երկու ընկերները (գ)իրար կը սիրեն. անոնք իրարմէ չեն յոգնիր: These two friends love each other; they do not get tired of each other..

c) reflexive verbs from transitive ones:

լուալ to wash → *լուացուիլ to wash oneself*

սանտրել to comb → *սանտրուիլ to comb one's hair*

Reflexivity can also be also expressed by the reflexive pronoun (see p. 202 in this unit):

*Երախան լուացուեցաւ = Երախան ինքզինքը լուաց
The child washed himself.*

*Ինքզինքդ մի՛ գովեր:
Do not praise yourself!*

As all the examples (a, b, and c) above show, *-ու-* is added to the infinitive or aorist stem of the verb, followed by the suffix *-իլ*. This results in the complex ending *-ուիլ* or *-ացուիլ*:

սիրել to love → *սիրուիլ to be loved*

օրհնել to bless → *օրհնուիլ to be blessed*

կարդալ to read → *կարդացի I read* → *կարդացուիլ to be read*

դնել to put, to place → *դրի I have put* → *դրուիլ to be placed*

VIII PRONUNCIATION

The vowel ը [ə]

The vowel ը [ə], pronounced in various positions of Armenian words, is not always expressed graphically. For its pronunciation, the following rules must be considered:

1. ը [ə] is always written:

- in final position where ը [ə] stands for the definite article: մարդը [martə] *the man*, սեղանը [seghanə] *the table*, լուրերը [lurerə] *the news*, etc.
- in initial position before the consonants ղ, մ, and ն: ըղձալ [əghɬsal] *to wish*, ըմբռնել [əmpʰnel] *to grasp*, ընկեր [ənger] *friend*, etc. Exceptions: ըսել [əsəl] *to say*, ըլլալ [əllal] *to be*.
- in compound words where components start with a written ը [ə]: դասընկեր [tasənger] *classmate*, նորընտիր [norəndir] *newly elected*, etc.

2. ը [ə] is pronounced, but not written:*

- before *ս*, *զ*, and *չ* followed by the stops *բ*, *պ*, *փ*, *գ*, *ք*, *կ*, *տ*, and *թ*: զբաղում [ʰzpa-ghum] *occupation*, սպասել [ʰspasel] *to wait*, սփոփանք [ʰspopank] *consolation*, ստանալ [ʰstanal] *to receive*, զգալ [ʰzkal] *to feel*, սքանչելի [ʰskancheli] *admirable*, սկիզբ [ʰskizp] *start*, etc. Exceptions include words where ը [ə] is pronounced after *ս*, *չ*: շքեղ [shʰkegh] *splendid*, չփացած [shʰpatsadz] *spoiled*, սփռել [sʰprel] *to diffuse*, etc.
- after *զ*, *չ*, and *ս* when non-stop consonants follow: սխալ [sʰkhal] *mistake*, *wrong*, սրահ [sʰrah] *hall*, շռայլ [shʰrayl] *wasteful*, etc.
- between two consonants: քնար [kʰnar] *lyre*, պտուղ [bʰdugh] *fruit*, հմայք [hʰmayk] *charm*, etc.
- in clusters of three, four, or five consonants, an ը [ə] is pronounced after the first consonant, a second ը [ə] after the second or the third consonant: մկրտել [mʰgʰrdel] *to baptize*, տրտնջալ [dʰrdʰnchal] *to complain*, *to grouse*, etc.
- before a final *ր* or *ղ* and before the personal articles *-ս* and *-դ* (see Unit 3, p. 52): ծանր [dʰzanʰr] *heavy*, աստղ [astʰgh] *star*, վագր [vakʰr] *tiger*, դուստր [dustʰr] *daughter*, տունս [dunʰs] *my house*, պարդ [barʰt] *your dance*, etc.

3. Whether written or not written, ը [ə] is never stressed in Armenian.

* Note that the unwritten but pronounced ը [ə] constitutes a syllable and must therefore be written when hyphenated: ըզբաղում *occupation*, սըխալ *mistake*, փըրփուր *foam*, ըսկըսիլ *to start*, etc. (About hyphenation see next page.)

IX ORTHOGRAPHY

Hyphenation in Armenian

To hyphenate words Armenian uses the same sign (-) as English. The following rules apply in Armenian:

- One-syllable words such as տուն *house*, լեռ *mountain*, լուռ *silent*, սունկ *mushroom*, etc., are not divisible.
- In words consisting of more than one syllable, consonants between two vowels are transferred to the next line: սեղան *table*, պա-կա-սու-թիւն *default*, նե-րո-ղա-միտ *forgiving*, etc.
- Two consonants between two vowels are separated: պար-տիզ-պան *gardener*, բազ-ման-դամ *multi-member*, etc.
- Three consonants between two vowels are divided by keeping the first two consonants together and transferring the third one to the next line: անց-նիլ *to pass*, կանգ-նիլ *to stand*, թարգ-ման *translator*, etc.
- The unwritten but pronounced ը [ə] before and between consonants constitutes a syllable and must therefore be written when hyphenated: գըր-կել *to embrace* from գրկել, ըս-կը-սիլ *to start from* սկսիլ, լը-մըն-ցը-նել *to finish* from լմնցնել, փըր-փիլ *to foam* from փրփրիլ, etc.
- Two vowels appearing in a compound word must be separated: մի-ա-նալ *unite*, է-ու-թիւն *essence*, տի-ե-զերք *universe*, etc.
- In words where ու is pronounced [v] with a preceding [ə], ու drops *n* in hyphenation: նուէր [nʰver] *gift* is divided as նը-ւէր [nʰ-ver], լուալ [lʰval] *to wash* as լը-ւալ [lʰ-val], թուաբանութիւն *arithmetic* as թը-ւա-բանու-թիւն, etc.
However, when there is no [ʰ] pronounced before [v], ու is transferred to the next line: պատ-ուել [bad-vel] from պատուել [badvel] *to honor*, նեղ-ուած [negh-vadz] *upset* from նեղուած [neghvadz], etc.
- Compound words are separated according to their components: այսքան *this much* as այս-քան, փղոսկր *ivory* as փղղ-ոսկր, անգլուխ *headless* as ան-գը-լուխ, ինչպէս *how* as ինչ-պէս, etc.

* About the unwritten but pronounced ը [ə] see Unit 2, p. 35 and in the present unit, p. 206.

X EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. Մարի, կը հրաւիրեմ	հրաւիրուած ենք տարեդարձի:
b. Երբ որ գաս,	ձեր հիւրասիրութեան համար:
c. Այսօր բոլորս	քեզ մեր տունը ճաշկերոյթի:
d. Տիկին Ալիս,	բոլոր հիւրերը եկած պիտի ըլլան:
e. Այս օրերս դուք	բայց պիտի չկարենամ գալ:
f. Շնորհակալ եմ	այս գիշեր ազատ էք:
g. Կը ցաւիմ,	հիւր ունիք Ֆրանսայէն:

2. Form mini-dialogues according to patterns in a, b, c, and d.

Replace Ֆրանսա with Զինաստան, Գերմանիա, Ռուսաստան, etc.

- a. A. Ձեր հիւրերը որտեղէն են:
B. Ֆրանսայէն: Ցավօք միայն ֆրանսերէն կը խօսին:
- b. A. Ֆրանսացի հիւրեր ունինք:
B. Ի՞նչ լեզուով կը խօսիք անոնց հետ:
A. Միշտ ֆրանսերէն: Կը սիրեմ այդ լեզուն:
- c. A. Ֆրանսայի հետ միշտ կապի մէջ էք:
B. Այո՛, ֆրանսացի շատ բարեկամներ ունինք:
- d. A. Հիւրեր՞ ունիք Ֆրանսայէն: Մեզի հրամայեցէ՛ք անոնց հետ:
B. Սիրով կու գանք: Վստահ եմ, որ պիտի սիրէք մեր ֆրանսացի հիւրերը:

3. Answer the questions with a negative response. Follow the pattern.

- a. Սա քու գաւաթդ է, չէ՞: Ո՛չ, քուկդ է:
b. Ասոնք քու թուղթերդ են, չէ՞: Ո՛չ, (his)
c. Սա ձեր տունն է, չէ՞: Ո՛չ, (theirs)
d. Սա քու նոր ուսուցիչդ է, չէ՞: Այո՛, բայց (yours) ալ է:
e. Ասոնք քու գիրքերդ են, չէ՞: Ո՛չ, (his)
f. Սա անոր տետրակն է, չէ՞: Ո՛չ, (mine)
g. Ասոնք ձեր նկարներն են, չէ՞: Ո՛չ, (theirs)

4. Answer the questions according to the pattern.

- a. Մեր տունը շատ սուղ է: Բայց ձերինը մերինէն ալ աւելի սուղ է:
b. Իմ մայրս շատ երիտասարդ է: Բայց (ձեր) ...
c. Մեր ճաշը համով է: Բայց (անոնց) ...
d. Քու շունդ շատ խելացի է: Բայց (իմ) ...
e. Անոր նկարը գեղեցիկ է: Բայց (քու) ...

- f. Անոնց պարտէզը մեծ է: Բայց (մեր) ...
g. Իմ գործս դժուար է: Բայց (անոր) ...

5. Insert the reciprocal pronoun իրար in the appropriate form.

- a. Ան եղբայրս է: Մենք (զ)իրար շատ կը սիրենք:
b. Ան ընկերուհիս է: Մենք ... չենք բաժնուիր:
c. Երախաները ... հետ կը խաղան:
d. Շուները ... չեն վախնար:
e. Մոտերը և զաւակները ... կ'ուրախանան:
f. Ան իմ ընկերս է: Մենք մեր դասերը ... հետ կ'ընենք:
g. Մարդիկ որ ... կը ճանչնան, կը բարեւեն ...:

6. Insert the appropriate verb form, following the pattern.

- a. Չգացի՞ր: Մե՛ղք, գացած պիտի ըլլայիր:
b. Չըսի՞ր: Մե՛ղք, ...
c. Չգնեցի՞ք: Մե՛ղք, ...
d. Չկարդացի՞ն: Մե՛ղք, ...
e. Չգրե՞ց: Մե՛ղք, ...
f. Չառի՞ն: Մե՛ղք, ...
g. Չկերա՞ք: Մե՛ղք, ...

7. Translate into Armenian.

- a. You are a good student, but you are late every day.
b. This has to come to an end!
c. It's not nice to make me wait here for hours.
d. If I were you, I would finish this story.
e. You should not have done this.
f. Don't make me laugh!

8. How would you say it in Armenian?

- a. Invite your best friend to your new apartment.
b. Accept an invitation to a friend's birthday.
c. Politely decline a friend's invitation to a party.
d. Give reasons for not being able to go to a friend's graduation banquet.
e. You are a host(ess). How do you offer food/drinks (1) to an official guest? (2) to a child? (3) to a friend?
f. You are a guest. How do you accept/refuse food/drinks?

9. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Ի՞նչ է սարեակը:
- b. Ի՞նչ կ'ընէր քեռի Օհանի սարեակը:
- c. Որտե՞ղ կը պահէր քեռի Օհանը իր սարեակը:
- d. Ի՞նչ կ'ընէր քեռի Օհանը, երբ տուն կու գար:
- e. Ի՞նչ կը պատասխանէր փոքրիկ սարեակը:
- f. Ո՞վ էր Գուրգէնը:
- g. Ի՞նչ կը սիրէր Գուրգէնը:
- h. Ի՞նչ ըրաւ օր մը Գուրգէնը:

XI PROVERBS

Առաջ հաց, յետոյ հարց:

First the bread, then the questions.

(When people are hungry, feeding them should be a priority.)

Չհրաւիրուած հիւրը փուշի վրայ կը նստի:

An uninvited guest will sit on thorns.

Կ'երթայ հիւրը, կը մնայ մուրը:

The guest will go away, the soot will stay.

Հիւր պատուողն ու անպատուողը տանտիկինն է:

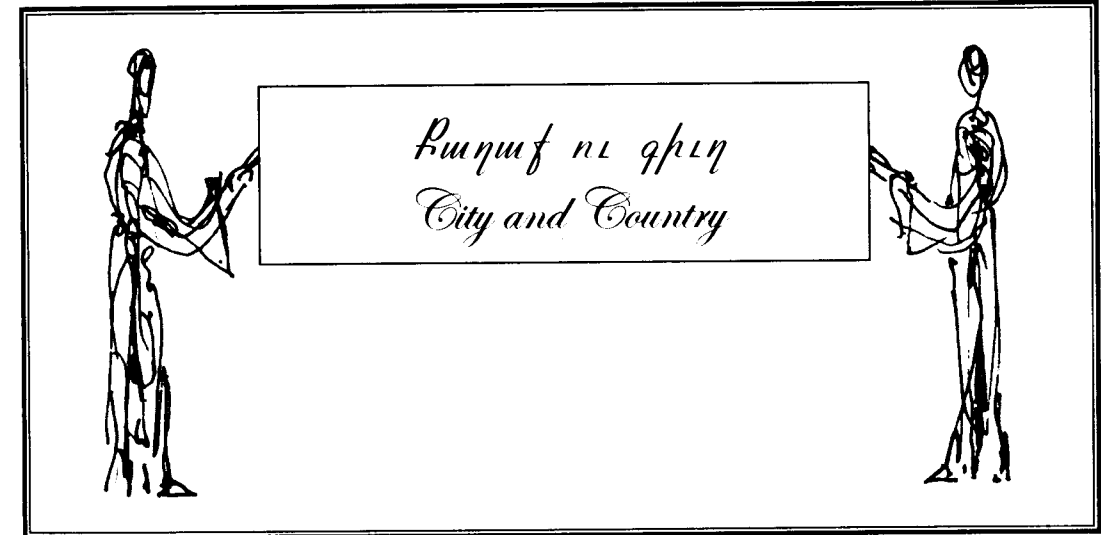
It's the hostess who treats or mistreats the guest.

Ջուրի պէս կ'երթայ, աւազի պէս կը մնայ:

He goes like water, he stays like sand.

(About guests who talk about leaving, but never do.)

Unit 11

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Planning leisure time and vacations	212
Vocabulary:	1. City	215
	2. Country	217
Grammar:	VERBS: The passive voice	217
Armenian-English Contrasts:	Government of verbs and adjectives	219
Word Formation:	Formation and use of participles	222
Pronunciation:	Interjections	225
Orthography:	Punctuation marks	226

I DIALOGUES

1. A and B are close friends making plans for the evening:

A. Ալիս, այս իրիկունն ի՞նչ պիտի ընես: Alice, what are you doing tonight?
[Alis, ays irigun inçh bidi ənes?]

B. Մասնաւոր ծրագիր մը չունիմ: I have no special plans.
[Masnavor dʒʳakir mə çhunikim]

Ինչո՞ւ կը հարցնես: Why do you ask?
[inçhu gə hartʒʳnes?]

A. Պիտի ուզէի քեզի հետ դուրս ելլել: I would like to go out with you.
[Bidi uzeyi kezi hed turs yellel]

B. Ո՞ւր կ'ուզես որ երթանք: Where do you want us to go?
[Ur guzes vor yertank?]

A. Ի՞նչ պիտի նախընտրէիր, What would you prefer, (going to)
[Inçh bidi nakhəndreyir]

սրճարան, սինեմա, թէ՞ թատրոն: a café, the movies, or the theatre?
[sʳdʒaran, sinema, te tadron?]

B. Երթանք նախ սինեմա, յետոյ սրճարան: Let's go to the movies first, then to
[Yertank nakh sinema, hedo sʳdʒaran] a café.

A. Լաւ գաղափար է: Երթանք! Good idea! Let's go!
[Lav kaghapar e. Yertank!]

2. A and B are students making plans for a study break:

A. Գալ շաբաթ ազատ ենք: Դաս չկայ: Next week we are off. No classes.
[Kal shapat azad enk. Tas çhʳga]

B. Ի՞նչ պիտի ընես. քաղաքը պիտի մնաս: What are you going to do? Are you
[Inçh bidi ənes? Kaghakə bidi mʳnas?] staying in town?

A. Ո՛չ, կուզեմ քաղաքէն դուրս ելլել: No, I want to get out of the city.
[Voçh, guzem kaghaken turs yellel]

Կու գաս ինձի հետ: Will you come with me?
[Gu kas indzi hed?]

Աղուոր գիւղ մը կայ լիճի ափին: There is a nice village on the
[Aghvor kyugh mə ga lidji apin] shore of a lake.

B. Հեռո՞ւ է այստեղէն: Is it far from here?
[Heiu e aysteghen?]

A. Ինքնաշարժով մէկ ժամ կը տեւէ: It takes one hour by car.
[Inknasharzhov meg zham gə deve]

B. Լողա՞լ ալ կրնանք: Can we also swim?
[Loghal al gʳmank?]

A. Անշուշտ: Լողալ, թիավարել, վազել, Of course! Swim, row, run,
[Anshusht. Loghal, tiavarel, vazel,]

գնդակ խաղալ, ինչ որ ուզես: play ball, whatever you wish.
[kʳntag khaghal, inçh vor uzes]

B. Սիրով քեզի կ'ընկերանամ: I will gladly join you.
[Sirov kezi gəngeranam]

3. A and B are neighbors discussing their plans for the summer vacation:

A. Այս ամառ ի՞նչ ծրագիր ունիք: What are your plans for this
[Ays amar inçh dʒʳakir unik?] summer?

B. Եւրոպա կ'ուզենք երթալ: We want to go to Europe.
[Yevroba guzenk yertal]

A. Երախանե՞րն ալ պիտի տանիք: Are you taking the children along?
[Yerakhanern al bidi danik?]

B. Ո՛չ, անոնք գիւղ պիտի երթան: No, they are going to the country.
[Voçh, anonk kyugh bidi yertan]

A. Ո՞ր երկիրը պիտի այցելէք: Which country are you going to
[Vor yergirə bidi aytselek?] visit?

B. Յունաստան պիտի երթանք, We will go to Greece,
[Hunastan bidi yertank]

որ դեռ երբէք չենք տեսած: which we haven't seen as yet.
[Vor tei yerpek çhenk desadz]

Դուք ի՞նչ պիտի ընէք այս ամառ: And what are you doing this summer?
[Tuk inčh bidi ənek ays amarʔ]

A. Որոշած ենք քաղաքը մնալ: We have decided to stay in town
[Voroshadz enk kaghakə mʔnal]

Հիւրերու կը սպասենք Հայաստանէն: We are expecting guests from
[Hüreru gə spasenk Hayastanen] Armenia.

B. Կը մաղթեմ ձեզի հաճելի ամառ մը: I wish you a pleasant summer.
[Gə maghtem tsezi hadjeli amar mə]

A. Զեզի ալ բարի՛ ճամբորդութիւն: And a bon voyage to you!
[Tsezi al pari djamporutyun!]

II TEXT

Շատ սիրելի մեծ մայրիկ,

Վաղը չէ միւս օր նոր Մարի է: Կը շնորհաւորեմ չու և մեծ հայրիկիս նոր Մարին և Սուրբ Ժնունդը: Զեպի կը ցանկամ առողջութիւն և երգանկութիւն:

Մինչեւ հիմա ես չեպի նամակ չեի գրեր, որովհետեւ հայերեն լաւ գրել չեի գիտեր: Կիմա որ սորվեցայ, ուրեք չեպ այս նամակով ուրախացնել:

Ես մեր խաղաքը շատ կը սիրեմ: Կը սիրեմ լայն փողոցներէն խալէ, դիտել տարբեր ինքնաշարժներ և բարձր շէնքեր: Կը սիրեմ հեծելանիւս առնել, ցրասայգի երթալ և ընկերներու հետ մրցիլ: Բայց ամառը գիւղը աւելի կը սիրեմ չան խաղաքը: Բնութիւնը աւելի գեղեցիկ է, օդն ու զուրը աւելի մաքուր՝ և ուտելիքները աւելի համով: Բայց լաւագոյնն այն է, որ դուք այնտեղ եք: Երբ մեր դպրոցի դասերը վերջանան և ամառուան արշակուրդը սկսի, հայրիկս պիս չեր գիւղը պիտի բերէ: Անհամբեր կը սպասեմ այդ օրուան:

Շատ սիրով և կարօտով կը համբուրեմ չեպի և մեծ հայրիկս:

Թոռնիկդ՝ Վահան

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

սիրելի [sireli]	dear, beloved	չէնք [shenk]	building
շնորհաւորել [shʔnorhavorel]	congratulate	հեծելանիւ [hedzelaniv]	bicycle
ցանկալ [tsangal]	to wish	առնել [ainel]	to take
երջանկութիւն [yerchangunutyun]	happiness	զրօսայգի [ʔzposayki]	park
ուրախանալ [urakhanal]	to rejoice	մրցիլ [mʔrtsil]	to compete
քաղաք [kaghak]	city	գիւղ [kyugh]	village
քալել [kalel]	to walk	բնութիւն [pʔnutyun]	nature
լայն [layn]	wide	օդ [ot]	weather, air
փողոց [poghots]	street	արձակուրդ [artsagurt]	vacation
դիտել [tidel]	to watch	առողջութիւն [aroghchutyun]	health
տարբեր [darper]	various	համբուրել [hampurel]	to kiss
ինքնաշարժ [inknasharzh]	automobile	կարօտով [garodov]	'nostalgically'
			(expression used to conclude a letter)

V THEMATIC GROUP OF WORDS

ՔԱՂԱՔ	[Kaghak]	CITY
փողոց	[poghots]	street
մայթ	[mayt]	sidewalk
պողոտայ	[boghoda]	avenue
փողոցի լապտեր	[poghotsi labder]	streetlamp
կարմիր լոյս	[garmir luys]	red light
կանանչ լոյս	[gananch luys]	green light
դեղին լոյս	[teghin luys]	yellow light
հետիտան	[hediodʔn]	pedestrian
կառք/ինքնաշարժ	[gark/inknasharzh]	car/automobile
անցում	[antsum]	crossing, transition
խաչմերուկ	[khachmerug]	intersection
կրպակ	[gʔrbag]	shop
խանութ	[khanut]	store, shop
շուկայ	[shuga]	market
տօնավաճառ	[donavadjar]	fair
կամուրջ	[gamurch]	bridge
հրապարակ	[hrabarag]	square
եկեղեցի	[yegeghetsi]	church

կաթողիկէ	[gatoghige]	cathedral
տաճար	[dadjar]	temple
մզկիթ	[m ³ zgit]	mosque
կոթող	[gotogh]	monument
աշտարակ	[ashtarag]	tower
պալատ	[balad]	palace
ղղեակ	[t ³ ghyag]	castle
երկնաքեր	[yergnaker]	skyscraper
նամակատուն	[namagadun]	post office
նամակատուփ	[namagadup]	mailbox
(բնակելի) շէնք	[(p ³ nageli) shenk]	(residential) building
առանձնատուն	[arantsnadun]	cottage
սրճարան	[s ³ rdjaran]	café
գինետուն	[kinedun]	tavern
ճաշարան	[djasharan]	restaurant
յուշարձան	[hushartsan]	monument
թատրոն	[tadron]	theatre
համերգասրահ	[hamerkas ³ rah]	concert hall
կրկէս	[g ³ rges]	circus
թանգարան	[tankaran]	museum
դրամատուն	[tramadun]	bank
դպրոց	[t ³ brots]	school
համալսարան	[hamalsaran]	university
ոստիկանատուն	[vostiganadun]	police station
հիւանդանոց	[hivantanots]	hospital
դեղարան	[tegharan]	pharmacy
պանդոկ, հիւրանոց	[bantog, hüranots]	hotel
բանտ	[pand]	prison
թաղամաս	[taghamas]	district
ծայրամաս	[dzayramas]	outskirts
արուարձան	[arvartsan]	suburb
տեսարժան վայրեր	[desarzhan vayrer]	sights
բնակչութիւն	[p ³ nagchutyun]	population
քաղաքապետարան	[kaghakabedaran]	city hall
կայարան	[gayaran]	train station
երկաթուղի	[yergatughi]	railroad
օդակայան	[otagayan]	airport

ԳԻՒՂ	[Kyugh]	COUNTRY, VILLAGE
գիւղաքաղաք	[kyughakaghak]	town
անտառ	[andar]	forest
պուրակ	[burag]	grove
ձոր	[tsor]	valley
լեռ	[ler]	mountain
բլուր	[p ³ lur]	hill
լիճ	[lidj]	lake
գետ	[ked]	river
առու, առուակ	[aru, arvag]	brook
արահետ	[arahed]	path
մարգագետին	[markakedin]	meadow
ազարակ	[akarag]	farm

V GRAMMAR

The passive voice

Verbs express not only mood, tense, person, and number, but also voice. In languages, voice is used to show whether the subject is the doer or the receiver of the action. Compare:

a) **active voice:** Մարդը կառքը ծախեց: *The man sold the car.*

In sentence (a), the grammatical subject *մարդը* is the doer of the action *ծախել*, while *կառքը* the grammatical (direct) object is the receiver of the action *ծախել*.

b) **passive voice:** Կառքը ծախուեցաւ մարդուն կողմէ: *The car was sold by the man.*

In sentence (b), the word order is reversed: the original direct object *կառքը* is brought into focus and placed in subject position, while the original subject *մարդը* is removed from focus and shifted to the position of the indirect object. In sentence (b), the real-life role of the grammatical subject *կառքը* is not an active but a passive one. To express this passivity the active verb *ծախել* must be transformed into the passive verb *ծախուիլ*. Passive verbs are formed by combining the infinitive or the perfect (aorist) stem with the suffix *-ու-* pronounced [v] + the infinitive ending *-իլ*. Compare:

ACTIVE		PASSIVE	
ծախել	to sell	→ ծախ-ու-իլ	to be sold
կոչել	to call	→ կոչ-ու-իլ	to be called
կարդալ	to read → կարդաց-ի	→ կարդաց-ու-իլ	to be read
մոռնալ	to forget → մոռց-այ	→ մոռց-ու-իլ	to be forgotten
դնել	to place → դր-ի	→ դր-ու-իլ	to be placed

Passive verbs are conjugated like regular verbs ending in *-իլ*:

Present: *Կը կոչուիմ, կը կոչուիս, etc. Չեմ կոչուիր, չես կոչուիր, etc.*

Imperfect: *Կը կոչուէի, կը կոչուէիր, etc.: Չէի կոչուեր, չէիր կոչուեր, etc.*

Aorist: *Կոչուեցայ, կոչուեցար, կոչուեցաւ, etc. Չկոչուեցայ, etc.*

Future I: *Պիտի կոչուիմ, պիտի կոչուիս, պիտի կոչուի, etc. Պիտի չկոչուիմ, etc.*

Future II: *Կոչուած պիտի ըլլամ, կոչուած պիտի ըլլաս, etc. Կոչուած պիտի չըլլամ, etc.*

Perfect 1: *Կոչուած եմ, կոչուած ես, կոչուած է, etc. Կոչուած չեմ, etc.*

Perfect 2: *Կոչուեր եմ, կոչուեր ես, կոչուեր է, etc. Չեմ կոչուեր, չես կոչուեր, etc.*

Pluperfect 1: *Կոչուած էի, կոչուած էիր, կոչուած էր, etc. Չէի կոչուած, etc.*

Pluperfect 2: *Կոչուեր էի, կոչուեր էիր, կոչուեր էր, etc. Չէի կոչուեր, etc.*

In a passive sentence, the subject of the original sentence is transformed:

1) from the nominative into the ablative:

a) **active voice:** *Դուն զիս վիրաւորեցիր: You offended me.*

b) **passive voice:** *Ես քեզմէ վիրաւորուեցայ: I was offended by you.*

2) from the nominative into a phrase, using the postposition *կողմէ* + abl.:

a) **active voice:** *Բոլորը զինքը կը յարգէին: Everybody respected him.*

b) **passive voice:** *Ան բոլորի կողմէ յարգուած էր: He was respected by everybody.*

The subject of the original sentence is often omitted altogether:

Կառքը ծախուեցաւ: The car was sold.

This occurs when:

1) the doer of the action is unknown:

Տունը կողոպտուեցաւ: The house has been robbed.

2) the doer of the action is unimportant:

Աս հարցը շուտ կը լուծուի: This problem can/will be solved quickly.

3) the doer of the action is easily inferred:

Նախագահը վերընտրուեցաւ: The president was re-elected.

The fact that the original grammatical subject can be omitted allows passive verbs to be employed in impersonal sentences. Note that this applies only to the third-person singular:

Այս ջուրը չի խմուիր: This water is not drinkable.

Անունս այսպէս կը գրուի: My name is spelled this way.

As a rule, only transitive verbs followed by a direct object are readily transformed into a passive verb. However, in impersonal sentences intransitive verbs may sometimes be transformed into passive ones. Compare: *տալ to give* → *տրուիլ to be given*:

Այս նուէրը չի տրուիր: This gift is not presentable. (lit.: This gift is not to be given.)

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Government of verbs and adjectives

In sentences, some words require that another word take a particular form. For instance, prepositions and postpositions require that nouns following or preceding them be used in a certain case (see Unit 7, pp. 142-143). Verbs, adjectives, and adverbs, too, demand that their complement(s) be used in a particular case, with or without a preposition/postposition. This factor, called government, has an impact on the sentence structure of any language. In languages the government of verbs, adjectives, and adverbs may coincide. Compare the following sentence in which both the Armenian verb *տեսնել* and the English *to see* require a direct object:

Ես քեզ երէկ չտեսայ: I didn't see you yesterday.

Languages, however, vary as to the way in which verbs, adjectives, and adverbs are connected to their complements. Considering that Modern English nouns have two cases, i.e. nominative and genitive (cf. *father/father's*), and personal pronouns three cases, i.e. nominative, genitive and objective (cf. *I/my/me*), discrepancies between the government of verbs, adjectives, and adverbs in Armenian and English are inevitable.

While Armenian requires only a change in case, English requires a preposition. Compare:

Մենք այստեղ քեզի կը սպասենք: We are waiting here for you.

In the above sentence, *սպասել to wait* takes an indirect object (the dative of the personal pronoun *դուն* → *քեզի*), while English uses the preposition *for* + *you*.

Աշխարհը մեզի կը նայի: The world is looking at us.

Here again, *նայիլ to look* requires an indirect object (the dative of the personal pronoun *մենք* → *մեզի*) where English uses the preposition *at* + *us*.

There are many differences in the government of verbs and adjectives in both languages:

վախնալ + object in the ablative case vs. *to fear* + direct object:

Կը վախնամ այս շունէն: I fear this dog.

գոհանալ + instrumental case vs. *to content oneself with* + object:

Քիչով կը գոհանամ: I content myself with little.

հպարտ + object in the instrumental case vs. *proud of* + object:

Ան հպարտ է իր զաւակներով: He is proud of his children.

խնդալ + object in the genitive case + *վրայ* vs. *to laugh* + at + object

Մի՛ խնդար ուրիշներուն վրայ: Do not laugh at others!

Verbs requiring the dative:

աղաչել to beg	Աղաչեցի մէկու մը որ ինձի օգնէ: I begged someone to help me.
ընկերանալ to join	Ընկերացիր մեզի: Join us!
խնայել to spare	Տէ՛ր, խնայէ՛ մեր կեանքին: Lord, spare our life!
ծառայել to serve	Պէտք է ծառայել հայրենիքին: One must serve the fatherland.
հանդիպիլ to meet	Այօր Արամին հանդիպեցայ: I met Aram today.
հաւատալ to believe	Ոչ մէկը թշնամիին կը հաւատայ: Nobody believes the enemy.
հետեւիլ to follow	Հետեւեցայ խորհուրդիդ: I followed your advice.
հնազանդիլ to obey	Օրէնքին հնազանդեցայ: I obeyed the law.
հրամայել to command	Մեզի հրամայեցին որ երթանք: They ordered us to go.
յաղթել to conquer	Մենք անոնց յաղթեցինք: We conquered them.
մօտենալ to approach	Մօտեցէ՛ք ինձի և տեսէ՛ք: Approach me and see!
նախանձիլ to envy	Բոլորը քեզի կը նախանձին: Everybody envies you.
նայիլ to look	Ոչ ոք մեզի նայեցաւ: Nobody looked at us.
ներել to forgive	Ներեցէ՛ք ինձի ուշ գալուս: Forgive me for being late.
նմանիլ to resemble	Երախան իր մօրը կը նմանի: The child resembles his mother.
ողորմիլ to have mercy	Ողորմէ՛ աղքատներուն: Have mercy on the poor!
սպառնալ to threaten	Կրակը մեզի կը սպառնար: The fire was threatening us.
սպասել to wait	Ձեզի ժամերով սպասեցինք: We waited for you for hours.
վնասել to harm	Օդը առողջութեանս վնասեց: The weather harmed my health.
վստահիլ to trust	Չեմ վստահիր յիշողութեանս: I don't trust my memory.
օգնել to help	Ան ընկերներուն միշտ կ'օգնէ: He always helps his friends.

Adjectives and adverbs (+ to be) requiring the dative:

արժանի worthy	Իրենց բախտին արժանի չեն: They do not deserve their luck.
հակառակ opposed	Ես այս որոշման հակառակ եմ: I am opposed to this decision.
հաւասար equal	Մէկը հաւասար է միւսին: The one is equal to the other.
մօտ(իկ) close	Անոնց տունը մեզի մօտ է: Their house is close to us.
յարմար suitable, fit	Այս կօշիկները ինձի յարմար են: These shoes fit me.
նման similar, like	Մենք ձեզի նման չենք: We are not like you.
պատշաճ suitable	Տեսքս պատշաճ է տօնին: Are my looks suitable for the festivity?
պատրաստ ready	Սկսելու պատրաստ ենք: We are ready to start.
վնասակար harmful	Այդ ուտելիքը մեզի վնասակար է: This food is harmful to us.
օգտակար helpful	Ձեզի կ'ուզեմ օգտակար ըլլալ: I want to be helpful to you.

Verbs requiring the ablative:

բաղկանալ to consist	Տունը բաղկացած է չորս սենեակէ: The house consists of 4 rooms.
դադրիլ to cease	Քեզ հասկնալէ կը դադրիմ: I cease to understand you.

դողալ to shiver	Ցուրտէն կը դողամ: I shiver from cold.
զատել to separate	Մէկ բանը միւսէն զատէ՛: Separate one thing from the other!
զրկել to deprive	Քեզ մի՛ զրկեր ուտելիքէ: Don't deprive yourself of food!
զգուշանալ to beware	Ցուրտէն զգուշացի՛ր: Beware of the cold!
հեռանալ to go away	Հեռացէ՛ք այստեղէն: Go away from here!
հրաժարիլ to resign	Պաշտօնէս հրաժարեցայ: I resigned from my job.
յոգնիլ to get tired	Աշխատանքէդ կը յոգնի՞ս: Do you get tired of your work?
վախնալ to fear	Մարդիկ կը վախնան իրմէ: People fear him.
տառապիլ to suffer	Անքնութենէ կը տառապի: He suffers from insomnia.
խնդրել to ask	Քեզմէ բան մը պիտի խնդրեմ: I am going to ask you something.
ձանձրանալ to be fed up	Ձանձրացայ կեանքէս: I am fed up with my life.
փախչիլ to escape	Ճակատագրէն չես փախչիր: You cannot escape from destiny.

Adjectives and adverbs (+ to be) requiring the ablative:

ազատ free	Ամէն պարտականութենէ ազատ է: He is free from any duty.
գաղտնի secretly	Ինձմէ գաղտնի գացին: They left secretly from me.
գոհ satisfied	Ձեր կեանքէն գո՞հ էք: Are you satisfied with your life?
դժգոհ dissatisfied	Փոփոխութենէն դժգոհ ենք: We are dissatisfied with the change.
զուրկ devoid	Ան զգացումներէ զուրկ է: He/she is devoid of feelings.
կտրուած cut off	Կեանքէն կտրուած ենք: We are cut off from life.
հեռու far	Ձեր տունը մեզմէ հեռու չէ: Your house is not far from ours.
յոգնած tired	Ամէն ինչէ յոգնած ենք: We are tired of everything.
տարբեր different	Մէկը միւսէն շատ տարբեր է: One is very different from the other.

Verbs requiring the instrumental:

գոհանալ to content oneself	Քիչով կը գոհանանք: We content ourselves with little.
զբաղիլ to occupy oneself	Ինչո՞վ կը զբաղիս: What are you occupied with?
լցուիլ to get filled	Սիրտս լեցուեցաւ վախով: My heart got filled with fear.
հպարտանալ to pride oneself	Ուժովս կը հպարտանամ: I pride myself on my strength.
սնանիլ to nourish oneself	Ինչո՞վ կը սնանիք: With what do you nourish yourself?
մտահոգուիլ to be concerned	Քեզմով կը մտահոգուիմ: I am concerned about you.

Adjectives (+ to be) requiring the instrumental:

հարուստ rich	Հողը հարուստ է հանքանիւթերով: The soil is rich in minerals.
հպարտ proud	Հայրը հպարտ է իր զաւակով: The father is proud of his child.
լեցուն full	Բերանս լեցուն է ջուրով: My mouth is full of water.
լի full	Կեանքը լի է անակնկալներով: Life is full of surprises.
նշանաւոր famous	Քաղաքը նշանաւոր է իր կրկէսով: The city is famous for its circus.

VII WORD FORMATION

Formation and use of participles

Armenian has several participles derived from verbs.

1. There are three participles that function mainly as adjectives.

a) the present participle ending in *-ող* or *-ացող*

(գրել → գրող, խօսիլ → խօսող, կարդալ → կարդացող)

b) the past participle ending in *-ած* or *-ացած*

(գրել → գրած, խօսիլ → խօսած, կարդալ → կարդացած)

c) the future-gerundive participle ending in *-ելիք* or *-ալիք*

(գրել → գրելիք, խօսիլ → խօսելիք, կարդալ → կարդալիք)

Compare the following phrases:

նամակ գրող աշակերտը
the student who is writing a letter

աշակերտի գրած նամակը
the letter that the student has written

աշակերտի գրելիք նամակը
the letter that the student will write

As a rule, this type of formation has no parallel structure in English and must be rendered, as the examples below show, by relative clauses. Note that these participles also have synonymous relative clauses in Armenian:

կառուցող քաղաքը = քաղաքը, որ կը կառուցուի
the city which is being built

կառուցուած քաղաքը = քաղաքը, որ կառուցուած է
the city which has been built

կառուցուելիք քաղաքը = քաղաքը, որ պիտի կառուցուի
the city which will be built

Armenian adjectival participles are also used as nouns. In this case, they acquire the features of a noun and appear with the definite article *-ը* or *-ն* or the possessive article *-ս*, *-դ*, *-ը* or *-ն*, etc., with the plural ending *-ներ*, and various case endings. They can also appear with the negation prefix *չ-*. Nominalized participles decline like *-ի* declension nouns.

Nominalized participles ending in *-ող* refer to a person engaged in an activity. Consider the following examples:

With the definite article *-ը*:

խօսողը - (he) who speaks

With the negation prefix *չ-*:

չխօսողը - (he) who doesn't speak

With the plural suffix *-ներ*:

խօսողները - those who speak

They can take case markers:

խօսողի հետ - with someone who speaks

Thus, more complex agglutinated forms occur:

չխօսող-ներ-էն - from those who do not speak

When used as nouns, participles ending in *-ած* are employed to refer to things, facts, and events. As such, participles ending in *-ած* appear:*

With the possessive article *-ս*, *-դ*, *-ը/-ն*:

տեսածս - what I see/saw/have seen*

With the negation prefix *չ-*:

չտեսածս - what I see/saw/haven't seen

With a case marker:

տեսածներու մասին - about those (things) that I see/saw/have seen

Since the possessive article occurs in all forms indicating person and number, *-ած* formations are used with *-ս*, *-դ*, *-ը/-ն*, and with the plural endings *-ներնիս*, *-ներնիդ*, *-ներնին*** as needed:

տեսածս	what I see, saw, will see
տեսածդ	what you see, saw, will see
տեսածը***	what he/she see, saw, will see
մեր տեսածը, մեր տեսածները	what we see, saw, will see
ձեր տեսածը, ձեր տեսածները	what you see, saw, will see
անոնց տեսածը, անոնց տեսածները	what they see, saw, will see

* Only *-ած* participles derived from transitive verbs (such as *տեսնել*, *լսել*, *առնել*, etc.) can build this type of nominalization. Such forms as *տեսածս*, *լսածս*, *առածս*, etc., can express present, past or future time, depending on context.

** The plural forms *տեսածներնիս*, *տեսածներնիդ*, *տեսածներնին* are colloquial. The parallel analytical forms *մեր տեսածը*, *ձեր տեսածը*, *անոնց տեսածը* or *մեր տեսածները*, *ձեր տեսածները*, *անոնց տեսածները* are considered to be more appropriate in formal speech.

***Forms with the definite article *-ը* refer here to the third person, i.e. *տեսածը* means *what he/she sees/saw/will see*, etc.

Like adjectival participles, nominalized ones have no parallel structure in English and must be rendered, as seen from the examples above, by relative clauses. Note that these participles also have parallel synonymous relative clauses in Armenian:

նամակ գրողը = ան որ նամակ կը գրէ
he who writes a letter

The same formations may be prefixed by the negation marker չ- :

չտեսածս what I didn't see
չտեսածդ what you didn't see
չտեսածը what he/she didn't see
չհաւնածս = ան որ չեմ հաւնած what I did not like

Given that brevity is one of their most important characteristics, proverbs make extensive use of these participles.

Consider the -ողը participle in the subject position:

Աչխատողը անօթի չի մնար:
He who works never stays hungry.

Compare the -ածը noun in a declined form (dative):

Լեզուի ծակածին դեղ չկայ:
There is no cure for what the tongue has wounded.

Some proverbs include various types of these formations simultaneously:

Ուզածը ըսողը չուզածը կը լսէ:
He who says what he wants, will hear what he does not want.

There is in Armenian a group of participles derived from the declined infinitive in:

a) the genitive case:

երգել → երգելու, խաղալ → խաղալու, պառկիլ → պառկելու, etc.

The participle in -ելու/-ալու has established itself in attributive function: *խմելու ջուր drinking water, երթալու տեղ place to go, ապրելու ցանկութիւն desire to live, etc.*

The participle ending in -ելու/-ալու also appears in verbal constructions such as *ըսելու եմ I must say, երթալու էի I should have gone, etc.*

b) the instrumental case:

գրել → գրելով, խօսիլ → խօսելով, կարդալ → կարդալով, etc.

Participles in -ելով/-ալով may function as adverbials (see Unit 9, p. 186):

Կարդալով լեզու չես սորվիր, խօսելով կը սորվիս:
You do not learn a language by reading, you learn it by speaking.

VIII PRONUNCIATION

Interjections

Armenian everyday conversation abounds in interjections, marginal items of speech that carry various meanings but function alone and are not part of a sentence structure. These are short linguistic units that are emotive and situational, express a lot using mostly just one syllable consisting of a few sounds. Sometimes they can, however, be longer than one syllable. Armenian interjections can be grouped into four types that carry out various functions.

1) To convey strong emotion: *օ' [o!], ա' [a!], օյ [oy!], ույ [uy!], վախ [vakh!], վայ [vay!], վոյ [vuy!], աման [aman!], պահ [pah!], աւաղ [avagh!], etc.*

Due to the difference of the socio-cultural settings in which the two languages, English and Armenian, function, none of these Armenian interjections can be exactly translated into English. Therefore, some common Armenian interjections from the first group will be listed here according to the various emotions they express.

- a) happiness: *ջան [jan!], օխ [okh!], փառք [park!], կեցցէ' [getse!], etc.*
- b) surprise: *օհ [oh!], օհո' [oho!], բա' [ba!], հը' [hə!], ըհը' [əhə!], etc.*
- c) grief, anxiety: *վոյ [vuy!], աման [aman!], վայ [vay!], ախ [akh!], վախ [vakh!], etc.*
- d) disgust: *փո' [pu!], փիւֆ [püf!], իհ [ih!], ուհ [uh!], թիւհ [t'üh!], թո' [tu!], etc.*
- e) discontent: *օհ [oh!], աման [aman!], էհ [eh!], օֆ [of!], իւֆ [üf!], փիւֆ [püf!], etc.*
- f) reproach: *ամօթ [amot!], էհէյ [ehhey!], ըհ [əh!], ախ [akh!], etc.*
- g) regret: *աւաղ [avagh!], վախ [vakh!], մեղք [meghk!], եղիւկ [yeghug!], etc.*

The special intonation that accompanies each of these interjections is crucial. As the examples *ախ [akh!]* or *օհ [oh!]* illustrate, depending on intonation, some interjections can express various emotions.

- 2) To catch the attention a) of a person in general: *ոյ [ov!], էյ [ey!], հե' [he!], հէյ [hey!], էհէյ [ehhey!]*, b) of a man *ծօ' [dzo!]*, c) of a woman *քա' [ka!]*, *աղջիկ [aghchig!]*, etc. Most of these interjections belong to a lower register of everyday speech and sound at times vulgar.
- 3) To incite animals to action or get their attention, such as to call a) cats: *փիս-փիս [pis-pis!], փիշի-փիշի [pishi-pishi!]*; to frighten away animals, such as a) cats: *փըշտ [pəsh!]*, b) chickens, birds, and flies: *քըշ-քըշ [kəsh-kəsh!]*, to provoke a dog to attack someone *քըս-քըս [kəs-kəs!]*, etc.
- 4) To imitate natural sounds of animals and things, i.e. onomatopoeic words: *հաֆ-հաֆ [haf-haf!]* (dog), *ծիւ-ծիւ [dziv-dziv!]* (bird), *միաու' [miau!]* (cat), *ծուղրուղու' [dzughrughu!]* (rooster), *բըզզ [bəz!]* (bee), etc.

IX ORTHOGRAPHY

Punctuation marks

Armenian has a distinct set of punctuation marks:

1. [.] The Armenian վերջակէտ [verchaged] *period* is used to indicate the end of a sentence.

2. [,] The Armenian ստորակէտ [³stored] *comma* is used:

a) to mark off similar elements, i.e. words, phrases or clauses in a list or sequence where there are either no conjunctions or only a final one;

Դուք բերիր վարդեր, շուշաններ և մեխակներ:
You brought roses, lilies, (and) carnations.

When listing nouns, phrases, and sentences, Armenian does not use a comma before the conjunctions և or ու and:

Եկաւ տուն, ճաշեց, քիչ մը հանգստացաւ և նորէն գնաց:
He came home, had dinner, had a little rest, and left again.

b) to separate subordinate from main clauses:

Երբ քեզ տեսայ, արդէն ուշ էր:
When I saw you, it was already late.

Unlike English, Armenian also separates subordinate clauses when they follow the main sentence:

Պիտի գամ, եթէ ժամանակ ունենամ:
I will come if I have time.

c) after exclamations and direct address:

Անի՛, դուռը բաց:
Ani, open the door!

3. [ ] The Armenian բռւթ [put] is used in the following instances:

a) to replace omitted words:

Դուք տուն պիտի երթաս, իսկ ես՝ աշխատանքի:
You will go home, and I [will go] to work.

b) to separate words that are drawn together because of missing words:

Իմ՝ քեզի տուած գիրքս ո՞ւր է:
(lit.: My [ ] to you given book where is?)
Where is the book that I gave you?

c) to separate a word from its appositive:

Տիկին Սարեան՝ ուսուցչուհիս, այստեղ է:
Mrs. Sarian, my teacher, is here.

4. [.] The Armenian միջակէտ [michaged] is used:

a) to link short sentences where it serves as an equivalent of the English semicolon (;):

Ես յոգնած էի. որոշեցի հանգստանալ:
I was tired; I decided to rest.

b) to indicate what will follow in a sequence, where it replaces the English colon:

Հարցումս այս է. ո՞ւր գացիր:
My question is: where did you go?

c) to anticipate direct speech before quotation marks (see below, 5a):

d) to mark abbreviated words:

Պրն. Պալեան Mr. Balian

5. [«...»] The Armenian չակերտ [chagerd] *quotation mark* is used:

a) to open and close quoted material, a word, phrase, sentence or passage from a book or direct speech:

Դուք ըսիր. «Շատ ուրախ եմ»:
You said: "I am very glad."

Note that in dialogue, quotation marks are replaced by a long dash, especially when the answer immediately follows the question:

– Ո՞ւր կ'երթաս: "Where are you going?"
– Տուն: "Home."

b) to highlight book titles:

Շեքսպիրի «Համլետ»ը:
Shakespeare's Hamlet.

c) in ironic comments to imply that a word is used in its opposite meaning:

Նման շատ «բարեկամներ» տեսած եմ:
I have seen many such "friends."

Բոլորը գիտեն, թէ որքան «ազնիւ» ես:
Everybody knows how "honest" you are.

X EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. Սոնիկ, կ'ուզե՞ս	մասնաւոր ծրագիր մը ունի՞ք:
b. Ի՞նչ պիտի նախընտրէիր ,	ձեզի յաջողութիւն կը մաղթեմ:
c. Աղուոր գիւղ մը գիտեմ	ձեզի:
d. Տիկին Ալիս,	գի՞ւղ ապրիլ, թէ՞ քաղաքը:
e. Այս օրերս դուք	այս ամառ ի՞նչ պիտի ընէք:
f. Սիրով կ'ընկերանամ	հետս թատրոն երթալ:
g. Ուր որ ալ երթաք,	գետի ափին:

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, and d. Replace the items թատրոն/սինեմա with թանգարան/սրճարան, etc.

- a. A. Երթալիք տեղ մը ունի՞ս:
B. Դեռ չեմ որոշած: Կամ թատրոն, կամ սինեմա պիտի երթամ:
- b. A. Թատրոն գացած էիր:
B. Ոչ, շատ թատրոն գացող չեմ. սինեմայէն կու գամ:
- c. A. Կ'ուզե՞ս թատրոն կամ սինեմա երթալ:
B. Պիտի նախընտրէի սինեմա երթալ: Թատրոն վերջերս գացի:
- d. A. Ուզածդ ի՞նչ է, սինեմա թէ թատրոն:
B. Սինեմայէն ալ, թատրոնէն ալ ձանձրացայ: Տունը պիտի մնամ:

3. Transform the active into the passive voice according to the pattern.

- a. Ամէն մարդ իր գաւազը կը սիրէ: Զաւազը միշտ կը սիրուի:
- b. Չեմ կրնար բանալ այս դուռը: Այս դուռը չի ...
- c. Պատուհանէս լեռները կը տեսնեմ: Լեռները պատուհանէս ...
- d. Անձրեւը փողոցները կը մաքրէ: Փողոցները անձրեւէն ...
- e. Լաւ օրերը կը յիշեմ: Լաւ օրերը միշտ ...
- f. Այստեղէն լաւ կը լսեմ: Այստեղէն միշտ լաւ ...
- g. Անուշտ ախպէ՞ս կը գրես: Չէի գիտեր, որ անուշտ ախպէս ...

4. Build sentences according to the pattern.

- a. Երգողն ան է, որ կ'երգէ:
- b. Գրողն ան է, ...
- c. Կարդացողներն անոնք են, ...
- d. Խօսողն ...

- e. Նկարողներն ...
- f. Լռողն ...
- g. Համբերողն ...

5. Complete the sentences according to the pattern.

- a. Ուզածներս այն բաներն են, որ ուզեցի:
- b. Գրածներս այն բաներն են, որ ...
- c. Չստացածներս այն բաներն են, որ ...
- d. Չլսածներդ ...
- e. Անոր ունեցածները ...
- f. Չեր նուիրածները ...

6. Complete the sentences according to the pattern.

- a. Երթալու էի, բայց չգացի:
- b. Այս գործը ... (ընել), բայց չըրի:
- c. Թատրոն ... (երթալ), բայց չգացի:
- d. Նուէրը ... (տալ), բայց ... :
- e. Այդ գործը ... (վերջացնել) ... :
- f. Քու գիրքդ ... (կարդալ) ... :

7. Answer the questions with a negative response. Follow the pattern.

- a. Այս նուէրը կը տրուի՞: Ո՛չ, տրուելիք նուէր չէ:
- b. Այս ճաշը կ'ուտուի՞: Ո՛չ, ...
- c. Այս դուռը կը բացուի՞: Ո՛չ, ...
- d. Այս գինին կը խմուի՞: Ո՛չ, ...
- e. Այս մարդը կը սիրուի՞: Ո՛չ, ...
- f. Այդ օրը կը մոռցուի՞: Ո՛չ, ...
- g. Այդ հարցը կը լուծուի՞: Ո՛չ, ...

8. Translate into Armenian.

- a. Know what you say.
- b. What you see you believe.
- c. He who searches finds.
- d. He who is late eats what he finds.
- e. What will happen will happen.
- f. He who reads a lot learns a lot.
- g. He who says what he wants will hear what he doesn't want.

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit .

- a. Նամակ գրողը ո՞վ է:
- b. Նամակը որո՞նք գրուած է:
- c. Ո՞ւր կ'ապրին մեծ մայրիկն ու մեծ հայրիկը:
- d. Ինչո՞ւ մինչեւ հիմա վահանը նամակ չէր գրեր:
- e. Վահանը ե՞րբ գիւղ պիտի երթայ:
- f. Ի՞նչ պիտի տօնէ վահանն այնտեղ:

XI PROVERBS

Գիւղացիին փորը քաղաքացիին հացով չի կշտանար:
You cannot fill a peasant's stomach with a townsman's food.

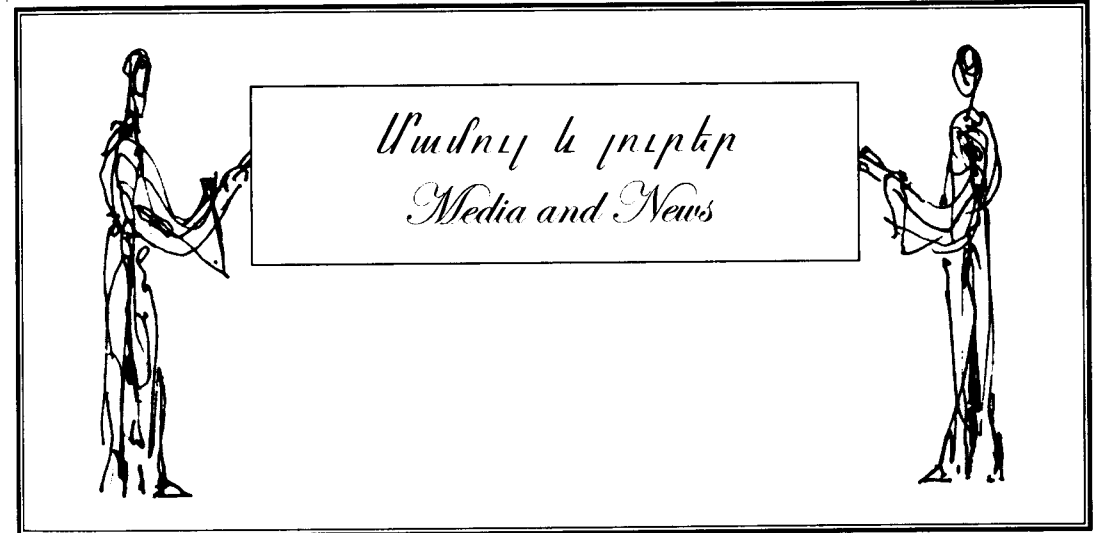
Կարկուտը ծեծած տեղը կը ծեծէ:
The hail hits more where it hit before.

Ուրիշին փոսը փորողը ինքը մէջը կ'իյնայ:
He who digs a pit for someone else will fall in it himself.

Տաշած քարը գետինը չի մնար:
A polished stone won't remain on the ground.

Աղբիւրները չչորցած՝ ջուրին արժէքը չես գիտնար:
You never appreciate the water till the well runs dry.

Unit 12

On the Agenda ...

Speech Acts in Dialogues:	Discussing news	232
Vocabulary:	Media and news	235
Grammar:	Syntax: Armenian sentence structure	237
Armenian-English Contrasts:	Nominalizations in Armenian	241
	Declension of nominalized pronouns	243
Word formation:	Negative prefixes of adjectives	244
Pronunciation:	Double consonants	245
Orthography:	First letter capitalization in Armenian	246

DIALOGUES

1. A and B are fellow students. A is back from a study trip to Armenia:

- A. Բարի՛ վերադարձ: Welcome back!
[Pari veratarts]
- Ի՞նչպէս էր Հայաստանը: How was Armenia?
[Inchbes er Hayastanə?]
- B. Հիանալի՛ էր: Դեռ կը պատմեմ: It was wonderful. I will tell you
[Hianali er. Ter gə badmem] (all) about it.
- Բայց նախ ըսէ՛, հոս ի՞նչ կայ չկայ: But first tell me, what's new here?
[Payts nakh əse, hos inch ga ch'ga?]
- A. Լսեցի՞ր վերջին նորութիւնը: Have you heard the latest news?
[L'setsir verchin norutyunə?]
- B. Ի՞նչ նորութիւն: What news?
[Inch norutyun?]
- A. Համալսարանը օրէնքները փոխեց: The university has changed the rules.
[Hamalsaranə orenknerə pokhets]
- Այլեւս ուսման վարձ չկայ: There are no more tuition fees.
[Aylyev's usman varts ch'ga]
- B. Իրա՞ւ: Really?
[Irav?]
- A. Ամէն ուսանող ալ համալսարանէն Every student will get a
[Amen usanogh al hamalsaranen] stipend from the university.
- Թողակ պիտի ստանայ: [tosghag bidi 'stana]
- B. Աս ի՞նչ լաւ լուր է: That's great news!
[As inch lav lur e!]
- A. Եւ գիտե՞ս ուրիշ ինչ: And you know what else?
[Yev kides, urish inch?]
- Այլեւս քննութիւններ չկան: There are no more exams.
[Aylevs k'nnutyunner ch'gan]

- B. Ի՞նչ կ'ըսես. անհավատալի է: Really? That's unbelievable!
[Inch gəses? Anhavadali e]
- A. Փոխարէնը՝ մենք նիշ պիտի տանք Instead, we will give grades
[Pokharenə menk nish bidi dank]
- դասախօսներուն: to the professors.
[tasakhosnerun]
- B. Չեմ կրնար ըսածիդ հավատալ: I can't believe what you are saying.
[Chem g'mar 'sadzit havadal]
- A. Ո՞վ ըսաւ որ հավատաս, Who said you should believe it,
[Ov əsav vor havadas]
- այսօր ապրիլի մէկն է: today is April 1!
[aysor abrili megn e]
2. A and B be are neighbors. A is gossiping about another neighbor:
- A. Մեր մէջ մնայ, ... Just between you and me, ...
[Mer mech m'na]
- զաղտնիք մը ունիմ քեզի ըսելու: I have a secret to tell you.
[kaghdnik mə unim kezi əselu]
- B. Վստահէ՛ ինծի, ... Trust me, ...
[V'stahe indzi ...]
- A. Գիտե՞ս որ մեր դրացին գող է: Do you know that our neighbor is a
[Kides, vor mer t'ratsin kogh e?] thief?
- B. Ո՞վ, Յովիգը: Ո՞վ ըսաւ քեզի: Who, Hovig? Who told you?
[Ov, Hovigə? Ov əsav kezi?]
- A. Աչքովս տեսայ: I saw it with my own eyes.
[Achkov's desa]
- Երէկ գիշեր, երբ տունը չէիք, Last night, when you weren't home,
[Yereg kisher, yerp dunə cheyik,]
- ձեր բնակարանէն կամացուկ մը ելաւ he sneaked out of your apartment
[tser p'nagaranen gamatsug mə yelav]

խոշոր տոպրակով մը:
[khoshor dobragov mə]

with a big bag.

B. Շատ կը սխալիս:
[Shad gə s^əkhali]

You're very wrong.

Երէկ գիշեր մենք տունն էինք,
[Yereg kisher menk dunn eyink,]

Last night we were at home,

մաքրութիւն կ'ընէինք.
[makrutyun gəneyink,]

(we were) cleaning up;

և Յովիկը մեզի կ'օգնէր:
[yev Hovigə mezi gokner]

and Hovig was helping us.

A. Իսկ տոպրակը:
[Isk dobragə?]

And what about the bag?

B. Տոպրակը մեր աղբն էր, որ
[Dobragə mer aghpn er, vor]

The bag was our trash, which

Յովիկ կը տանէր թափելու:
[Hovig gə daner tapelu]

Hovig was taking out.

II TEXT

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ԹԻԹԵՌՆԻԿ

Ո՛վ չի ճանչնար էֆէմէր թիթեռնիկը, այն շնորհալի թիթեռնիկը, որ ամառ գիշերներ կու գայ ձեր լապտերին շուրջը բացխփելու իր թեթև թեւերը: Այն կ'ապրի ամենէն կարճատև ու ամենէն գեղեցիկ կեանքով, որ կարելի ըլլայ երեւակայել: Ճաշակելիք չունի, չի կրնար ուտել, քանի մը ժամէն պիտի մեռնի: Բայց պիտի մեռնի ամենէն բնական, ամենէն իտալ մահով, առանց ծերանալու, առանց հիւանդանալու, առանց ցաւ զգալու ...: Երջանիկ թիթեռնիկ. սնունդի պէտք չունի, որովհետև ստամոքս չունի. կեանքի հոգ չունի, որովհետև իր օրերը համրուած են: Իր միակ զբաղումը սէրն է. ան պիտի բարձրանայ դէպի երկինք, իրեն պէս վաղամեռիկ թիթեռնիկ մըն ալ պիտի գտնէ: Ու պիտի սիրէ, ու պիտի մեռնի իրեն նուիրուելով ... Ան պիտի իրականացնէ բանաստեղծին երազը. ծնիլ, սիրել, մեռնիլ ...

(ըստ Ռուբէն Սեւակի)

III NEW WORDS AND EXPRESSIONS

վաղամեռիկ [vaghamerig] prematurely	երջանիկ [yerchanig] happy
մահացած [mahagts] dead	սնունդ [s ^ə nunt] nutrition
թիթեռնիկ [titeernig] butterfly	պէտք [bedk] need
շնորհալի [sh ^ə norhali] graceful	ստամոքս [stamoks] stomach
լապտեր [labder] lantern	որովհետև [vorovhedev] because
շուրջը [shurchə] around	հոգ [hok] worry
բացխփել [patskh ^ə pel] flutter	համրուած [hamr ^ə vadz] counted
թեթև [tetev] light	միակ [miag] the only
կարճատև [gardjadedv] short-lived	զբաղում [zpaghum] occupation
կեանք [gyank] life	սէր [ser] love
երեւակայել [yerevagayel] to imagine	բարձրանալ [partsranal] to rise
ճաշակելիք [djashagelik] taste	երկինք [yergink] sky
մեռնիլ [meirnil] to die	գտնել [k ^ə dnel] to find
բնական [p ^ə nagan] natural	նուիրուել [n ^ə virvil] to dedicate oneself
մահ [mah] death	իրականացնել [iraganats ^ə nel] to fulfill
ծերանալ [dzeranal] to grow old	բանաստեղծ [panasteghdz] poet
առանց [arants] without	երազ [yeraz] dream
հիւանդանալ [hivantanal] to get sick	ծնիլ [dz ^ə nil] to be born
ցաւ զգալ [tsav ^ə zkal] to feel pain	

IV THEMATIC GROUP OF WORDS

Լուրեր	[Lurer]	Media and News
տեղեկութիւն	[deghegutyun]	information
մամուլ	[mamul]	print media, press
տպարան	[d ^ə baran]	printing press
տպագրատուն	[d ^ə bakradun]	printing office
լրագիր	[l ^ə rakir]	newspaper
օրաթերթ	[oratert]	(daily) newspaper
ամսագիր	[amsakir]	(monthly) newspaper
շաբաթաթերթ	[shapatatert]	(weekly) newspaper
հանդէս, պարբերաթերթ	[hantes, barperatert]	magazine
յօդուած	[hotvadz]	article
ձեռագիր	[tserakir]	manuscript
տպագիր	[d ^ə bakir]	printed matter

սեւագիր	[sevagir]	draft
թղթակցիլ	[t ³ ghtaktsil]	to correspond
թղթակցութիւն	[t ³ ghtaktsutyun]	correspondence
թղթակից	[t ³ ghtagits]	correspondent
դասախօսութիւն	[tasakhosutyun]	lecture
ճառ	[djar]	speech, discourse
հեռագիր	[heragir]	telegram
հրատարակիչ	[hradaragich]	publisher
հրատարակութիւն	[hradaragutyun]	publication
հեռախօս, հեռաձայն	[herakhos/heratsayn]	telephone
հեռաձայնել	[heratsaynel]	to telephone
ձայնասփիւռ, ռադիօ	[tsaynaspür/radio]	radio
հեռատեսիլ	[heradesil]	television
հեռուստացոյց	[herustatsuyts]	TV set
հեռասփռում	[heras ³ prum]	transmission, broadcast(ing)
յայտագիր	[haydakir]	program
յայտարարել	[haydararel]	to declare, to announce
յայտարարութիւն	[haydararutyun]	declaration, announcement
հաղորդել	[haghorte]	to communicate, to inform
հաղորդավար	[haghortavar]	speaker
հաղորդում	[haghortum]	transmission, broadcast
հաղորդագրութիւն	[haghortakrutyun]	communiqué
համակարգիչ	[hamagarkich]	computer
համացանց	[hamatsants]	internet
կայքէջ	[gaykech]	website
օրակարգ	[oragark]	agenda
բանաստեղծ	[panasteghdz]	poet
բանաստեղծութիւն	[panasteghdzutyun]	poem
գրող	[k ³ rogh]	writer
հեղինակ	[heghinag]	author
վէպ	[veb]	novel
վիպասան	[vibasan]	novelist
վարիչ	[varich]	manager
խորհրդատու	[khorh ³ rtadu]	adviser, counsellor
հաշուակալ	[hashvagal]	accountant
մասնագէտ	[masnaked]	specialist
երաժշտութիւն	[yerazh ³ shtutyun]	music
երաժշտախումբ	[yerazh ³ shtakhump]	band, orchestra

V GRAMMAR

SYNTAX

1. Simple sentences

Like other languages, Armenian has simple and complex sentences. A traditional simple sentence consists of only one independent clause. As discussed in Unit 2 (see p. 34), in a simple clause, be it declarative, interrogative, or imperative, the verb typically occupies the final position. The examples below illustrate the common types of Armenian simple clauses, with the verb indicated by (V), the subject by (S), the object by (O), the complement by (C), and the adverbial by (A):

- SV:** Հիւրը եկաւ:
(Guest_{the/nom} came)
The guest came.
- SOV:** Մենք դուռը չբացինք:
(We door not-opened)
We did not open the door.
- SCV:** Սուրճը կաթով կը խմեմ:
(Coffee_{the/acc} milk_{instr} I-drink)
I drink coffee with milk.
- SAV:** Ընկերս քաղաքէն դուրսն է:
(Friend_{mine} city_{abl/the} out is)
My friend is out of town.
- SOOV:** Անոնք ինձի ծաղիկներ բերին:
(They I_{dat} flowers_{acc} brought)
They brought me flowers.
- SOAV:** Մայրս ճաշը սեղանին վրայ դրաւ:
(Mother_{mine/nom} meal_{acc} table_{dat} on put)
My mother put the meal on the table.

2. Complex sentences

Complex sentences are two or more clauses linked together by coordination or subordination. Clauses in a complex sentence are connected by coordinating and subordinating conjunctions.

a) The most common coordinating conjunctions or coordinators are: **և** or **ու** *and**, **բայց** *but* and **կամ** *or*.

Examples:

- (1) **Յոգնած էի և տունը մնացի:** *I was tired, and I stayed home.*
- (2) **Շատ ջանաց բայց չյաջողեցալ:** *He tried hard but did not succeed.*
- (3) **Կը զրուցենք կամ իրար կը նայինք:** *We chat or we look at each other.*
- (4) **Հիւանդ եմ ու կը տառապիմ:** *I am sick and I suffer.*

In the compound sentences (1-4), clauses have equal status and may be used independently:

- (1) **Յոգնած էի:** *I was tired.* and **Տունը մնացի:** *I stayed at home.*
- (3) **Շատ ջանաց:** *He tried hard.* and **Չյաջողեցալ:** *He did not succeed.*
- (2) **Կը զրուցենք:** *We chat* and **Իրար կը նայինք:** *We look at each other.*
- (4) **Հիւանդ եմ:** *I am sick.* and **Կը տառապիմ:** *I suffer.*

b) The most common subordinating conjunctions are:

որ <i>that</i>	երբ (որ) <i>when</i>	քանի որ <i>since</i>
թէ <i>that</i>	անմիջապէս որ <i>as soon as</i>	մինչեւ (որ) <i>until, unless</i>
թէ (արդեօք) <i>whether</i>	որպէսզի <i>in order to</i>	կարծես թէ <i>as if</i>
թէեւ <i>although</i>	որքան որ <i>as far as</i>	ինչպէս որ <i>as</i>
թէպէտ <i>although</i>	հակառակ անոր, որ <i>despite</i>	այնպէս որ <i>so that</i>
եթէ <i>if</i>	որովհետեւ <i>because</i>	մինչդեռ <i>whereas, while</i>

Examples:

- (1) **Երբ դասերը վերջանան, պիտի մեկնինք:** *When classes end, we will leave.*
- (2) **Կ'ըսեն որ չինարէնը դժուար է:** *They say that the Chinese language is difficult.*
- (3) **Մինչեւ որ չպահանջես, չես ստանար:** *You won't receive unless you demand.*
- (4) **Եթէ գայիր, միասին կ'երթայինք:** *If you would come, we would go together.*
- (5) **Այնպէս կը գրես, կարծես թէ գրող ըլլայիր:** *You write as if you were a writer.*
- (6) **Պէտք է երթամ, որովհետեւ գործ ունիմ:** *I must go because I have work to do.*
- (7) **Կ'ուտենք, որպէսզի ապրինք:** *We eat in order to live.*
- (8) **Որքան որ գիտեմ, անձրեւ պիտի գայ:** *As far as I know, it will rain.*

In the complex sentences (1-8), clauses do not have equal status: one clause is subordinate to another. For instance, in sentence (1) the subordinate clause **Երբ դասերը վերջանան** *When classes end* is dependent on the main clause **պիտի մեկնինք** *We will leave*.

* The coordinating conjunctions **և** and **ու** correspond to English *and*, and in certain contexts are interchangeable: **հաց ու պանիր** or **հաց և պանիր** *bread and cheese*. However, the following phonetic restrictions apply: after words with a final vowel, **և** rather than **ու** is used: **ուկի և արծաթ** *gold and silver*, **Արմէնը և Սուրէնը** *Armen and Suren*, but: **Արմէնն ու Արսէնը** *Armen and Arsen*.

As the above sentences show, subordinate clauses fulfill various functions within complex sentences. They can appear, for instance, as an adverbial expressing time (1), cause (6), purpose (7), concession (8), etc.

When simple sentences are transformed into subordinate clauses, they are marked by an initial subordinating conjunction, but do not undergo any change in word order.

Արմէնը ուսերէն կը խօսի:	→	Գիտեմ, որ Արմէնը ուսերէն կը խօսի:
Ան եկաւ:	→	Երբ ան եկաւ, ես գացած էի:
Հիւանդ էի:	→	Բժիշկի գացի, որովհետեւ հիւանդ էի:
Ի՞նչ պատահեցաւ:	→	Կ'ուզեմ գիտնալ, թէ ի՞նչ պատահեցաւ:

Armenian has another method of transforming complete sentences into subordinate units. Instead of subordinate clauses, it uses nominal phrases that include a nominalized infinitive and a preposition or postposition (see Unit 7, pp. 142-143), which governs a specific case. These nominal phrases are derived from independent sentences:

Նամակ գրեցի:	→	Ան եկաւ նամակ գրելէս յետոյ:
(Letter {I}wrote _{aor.} .)	→	(He came letter writing _{abl-mine} after)
<i>I wrote a letter.</i>	→	<i>He came after I had written a letter.</i>

We can see that the nominal phrase **գրելէս յետոյ** — i.e. infinitive with the possessive article **-ս** in the ablative (see Unit 6, pp. 117-118), as governed by the postposition **յետոյ** — is rendered into English by the subordinate clause *after I had written*.

Many subordinate clauses have equivalent nominal phrases in Armenian:

Եկան որպէսզի քեզ տեսնեն:	=	Եկան քեզ տեսնելու նպատակով:
<i>They came (in order) to see you.</i>		
Երբ դուն կ'աշխատէիր, ես կը քնանայի:	=	Աշխատած ատենդ ես կը քնանայի:
<i>When you were working, I was sleeping.</i>		

The pattern of nominal phrases consisting of an infinitive and a preposition or a postposition is very productive in Armenian:

մեկնելէդ առաջ (infinitive _{abl-poss.art} + postp.)	<i>before you depart</i>
խօսելուս ժամանակ (infinitive _{gen-mine} + postp.)	<i>while I am/was speaking</i>
գրելովս հանդերձ (infinitive _{instr-mine} + postp.)	<i>despite the fact that I wrote</i>
մինչեւ ըսելս (prep. + infinitive _{acc-mine})	<i>until I say/said it</i>

Some of these nominal phrases are translated into English as verbal phrases or gerunds:

առանց ըսելու (preposition + infinitive _{gen})	<i>without saying it</i>
պարելու տեղ/փոխարէն (infinitive _{gen} + postposition)	<i>instead of dancing</i>
գրելու նպատակով (infinitive _{gen} + postposition)	<i>in order to write</i>

3. Direct and indirect (reported) speech

As in other languages, transformation from direct to indirect speech entails certain structural changes. Here are the most common ones: When transforming direct speech into indirect speech, the original speaker's words are reported without quotes, and the two clauses merge, with the reporting clause establishing itself as the main clause and the direct speech into a subordinated clause. The latter is introduced by the conjunctions *որ* or *թէ*. Reported statements, commands or instructions take *որ*, reported questions (general and special) take *թէ*.

1. Direct speech (statement): *Ան կ'ըսէ. «Լաւ օդ պիտի ընէ»:*
He says, "The weather will be fine."
→ Indirect speech: *Ան կ'ըսէ որ լաւ օդ պիտի ընէ:*
He says that the weather will be fine.
2. Direct speech (command): *Ան մեզի ըսաւ. «Դուռը բացէ՛ք»:*
He told us, "Open the door!"
→ Indirect speech: *Ան մեզի ըսաւ, որ դուռը բանանք:*
He told us to open the door.
3. Direct speech (general question): *Ես անոր հարցուցի. «Տո՞ւն կ'երթաս»:*
I asked him, "Are you going home?"
→ Indirect speech: *Ես անոր հարցուցի, թէ տուն կ'երթայ:*
I asked him whether he was going home.
4. Direct speech (specific question): *Ան կը մտածէր. «Ո՞վ է այս մարդը»:*
He was thinking: "Who is this man?"
→ Indirect specific question: *Ան կը մտածէր, թէ ով էր այդ մարդը:*
He was wondering who that man was.

When the prohibitive imperative is transformed into indirect speech, the prohibitive particle *մի՛* is replaced by the negative prefix *չ-*:

- Direct speech (prohibitive imperative): *Ան բոլորին հրամայեց. «Մի՛ խօսիք»:*
He ordered everybody: "Don't speak!"
→ Reported prohibitive order: *Ան բոլորին հրամայեց, որ չխօսին:*
He ordered everybody not to speak."

As in other languages, changes from direct to indirect speech entail changes in the grammatical person.

VI ARMENIAN-ENGLISH CONTRASTS

Nominalizations in Armenian

As we have seen throughout this textbook, Armenian can readily nominalize, i.e. form a noun from words that belong to other word classes than nouns (adjectives: see Unit 8, p. 161, infinitives: see Unit p. 159-160, participles: Unit 11, pp. 222-224, etc). In all of these cases, nominalized words take markers typical of nouns, such as the definite article *-ը/-ն*, the possessive article *-ս, -դ, -ը/-ն*, etc., the plural ending *-ներ*, and case markers.

EXAMPLES:

1. **Adjectives:** *կարմիր red* → *կարմիրը the red one, կարմիրս my red one, կարմիրէս from my red one, կարմիրները the red ones, կարմիրներս my red ones, կարմիրներովս with my red ones, etc.*
2. **Infinitives:** *կարդալ to read* → *կարդալը the reading, կարդալս my reading (the fact that I am reading), կարդալդ your reading (the fact that you are reading), կարդալուս (պատճառով) (because) of my reading, etc.*
3. **Participles:** *ուշացող belated* → *ուշացողը he who is late, ուշացողները those who are late, ուշացողներէն from those who are late, etc.*
տեսած seen → *տեսածս what I have seen, տեսածներս all that I have seen, տեսածներէս from all what I have seen, տեսածներովս with all that I have seen, etc.*
4. **Possessive pronouns:** *իմ my* → *իմս mine (singular), իմիններս the mine (plural nominative) [my folks], իմիններուս to the mine (plural accusative/dative) [to my folks]; մեր our* → *մերը ours, մերինները the ours (plural nominative) [our folks], մերիններէն from my/our folks; քու your* → *քուկդ yours, քուկինէդ from yours, etc.*
5. **Demonstrative and indefinite pronouns:** *նոյն (same)* → *նոյնը the very same, նոյնէն of the same, etc.; իւրաքանչիւր each, every* → *իւրաքանչիւրը each one, իւրաքանչիւրին to each one, իւրաքանչիւրէն from each one; ուրիշ other* → *ուրիշները (the) others (plural); բոլոր all* → *բոլորը all of them, բոլորս all of us, բոլորդ all of you, բոլորին to all, etc.*
6. **Postpositions:** *հետ with* → *հետս with me, հետդ with you, հետը with him/her, հետերնիս with us, հետերնիդ with you (plural), հետերնին with them; մէջ in* → *մէջս in me, մէջդ in you, մէջը in him/her/it, մէջերնիս in us / among us, մէջերնիդ in you / among you (plural), մէջերնին in them / among them; մօտ near, next* → *մօտս next to me, մօտդ next to you, մօտը next to him/her/it, մօտերնիս next*

to us, մօտերնիդ next to you (plural), մօտերնին next to them, etc.

a) Nominalized postpositions with local meaning are widely used as local adverbials:

Postposition	→	Adverbial
առջեւ in front (of)	→	առջեւդ in front of you
դիմաց facing	→	դիմացս facing me
ետեւ behind	→	ետեւդ behind you
վրայ on	→	վրաս on me
տակ under	→	տակդ under you

b) Postpositions with local meaning can be further nominalized in their genitive form:

Postposition	→	Genitive	→	Nominalization
դուրս outside	→	դուրսի	→	դուրսինը the one outside
ներս inside	→	ներսի	→	ներսինը the one inside
վրայ on	→	վրայի	→	վրայինը the one on the top
տակ under	→	տակի	→	տակինը the one underneath
մէջտեղ in the middle	→	մէջտեղի	→	մէջտեղինը the one in the middle

7. Temporal or local adverbs can be declined and further nominalized in their genitive form:

Adverb	→	Genitive	→	Nominalization
այսօր today	→	այսօրուան today's	→	այսօրուանը that of today
հիմա now	→	հիմակուան present	→	հիմակուանը that of now
այստեղ here	→	այստեղի from here	→	այստեղինը that from here
վաղը tomorrow	→	վաղուան tomorrow's	→	վաղուանը that of tomorrow
այնտեղ there	→	այնտեղի from there	→	այնտեղինը that from there

Note that all nominalizations formed by the possessive article -ս, -դ, -ը/-ն can have synonymous analytical constructions with the possessive adjective իմ, քու, անոր, մեր, ձեր, անոնց. In this case, the nominalized word takes the definite article -ը/-ն:

դիմացդ	OR	քու դիմացը	facing you (informal)
գալս	OR	իմ գալը	my coming
ուզածդ	OR	քու ուզածը	what you want
քովս	OR	իմ քովը	next to me
առջեւդ	OR	քու առջեւը	in front of you

The plural paradigms although exists, analytical constructions are preferable: մեր վարը (also վարերնիս) below us, ձեր վերը (also վերերնիդ) above you (formal), անոնց քովը (also քովերնին) next to them, մեր գալը (also գալերնիս) our coming, etc.

DECLENSION OF NOMINALIZED PRONOUNS		
	SINGULAR	PLURAL
Nominative	նոյնը*	նոյները
Accusative	}	նոյներուն
Genitive		
Dative	}	նոյներէն
Ablative		
Instrumental	նոյնով	նոյներով
*the same		
Nominative	նոյն անձը*	նոյն անձերը
Accusative	}	նոյն անձերուն
Genitive		
Dative	}	նոյն անձերէն
Ablative		
Instrumental	նոյն անձով	նոյն անձերով
*the same person		
Nominative	իւրաքանչիւրը*	NO PLURAL
Accusative	}	
Genitive		
Dative	}	
Ablative		
Instrumental	իւրաքանչիւրով (OR իւրաքանչիւրին հետ)	
*each one		
Nominative	ամէն մէկը*	ամէնքը*
Accusative	}	ամէնքին
Genitive		
Dative	}	ամէնքէն
Ablative		
Instrumental	ամէն մէկով (ամէն մէկուն հետ)	ամէնքով (ամէնքին հետ)
*everyone		
Nominative	}	բոլորը
Accusative		
Genitive	}	բոլորին
Dative		
Ablative	}	բոլորէն
Instrumental		
*everybody		
Nominative	միւսը*	միւսները
Accusative	}	միւսներուն
Genitive		
Dative	}	միւսներէն
Ablative		
Instrumental	միւսով (OR միւսին հետ)	միւսներով

VII WORD FORMATION

Negative prefixes of adjectives

1. The most productive prefix in Armenian adjectives is *ան-*. When attached to adjectives and nouns, it imparts a negative or opposite meaning. Many antonyms are created with this prefix.

a. The prefix *ան-* is added to both radical and derived adjectives:

<i>կայուն steady</i>	→ <i>անկայուն unsteady</i>
<i>հավատալի believable</i>	→ <i>անհավատալի unbelievable</i>
<i>յաջող successful</i>	→ <i>անյաջող unsuccessful</i>
<i>պատասխանատու responsible</i>	→ <i>անպատասխանատու irresponsible</i>

b. The prefix *ան-* is also attached to nouns:

<i>նշան sign</i>	→ <i>աննշան insignificant</i>
<i>հիմք foundation</i>	→ <i>անհիմն unfounded</i>
<i>մեղք guilt</i>	→ <i>անմեղ innocent</i>
<i>հոտ odor</i>	→ <i>անհոտ odorless</i>
<i>յոյս hope</i>	→ <i>անյոյս hopeless</i>

c. Note that most adjectives with this prefix give rise to new derivations, mostly abstract nouns ending in *-ութիւն*:

<i>անհոգ careless</i>	→ <i>անհոգութիւն carelessness</i>
<i>անճաշակ tasteless</i>	→ <i>անճաշակութիւն tastelessness</i>
<i>անմեղ innocent</i>	→ <i>անմեղութիւն innocence</i>
<i>անպատիւ disgraceful</i>	→ <i>անպատուութիւն disgrace, dishonor</i>

2. There are other negative prefixes as well. However they are not as productive as the prefix *ան-*. They appear in adjectives with negative meaning:

- a. *դժ-* as in *դժբախտ unfortunate* (compare *բախտաւոր fortunate*), *դժգոհ discontent* (compare *գոհ content*).
- b. *ապ-* as in *ապօրինի unlawful* (compare *օրինաւոր legitimate*), *ապաժամ untimely* (compare *ժամ hour, ժամանակ time*).
- c. *տ-* as in *տգէտ illiterate* (compare *գիտուն knowledgeable*), *տհաս immature, unripe* (compare *հասուն mature, ripe*).
- d. *չ-* as in *չունեւոր poor* (compare *ունեւոր rich*), *չխօսկան taciturn, tight-lipped* (compare *խօսիլ to speak*).

VIII PRONUNCIATION

Double consonants

In Armenian words, double vowels do not occur. Double consonants, however, are quite common. Depending on their position in words, as well as their origin, they can be pronounced as follows.

1. In initial position, double consonants are pronounced separately, adding a syllable to the word by inserting an unwritten *ը* [ʔ] between them:

<i>թթու</i>	[tʰtu]	<i>sour, acid</i>
<i>ծծել</i>	[dʒʰdzel]	<i>to absorb, to suck</i>
<i>զզուելի</i>	[zʰzveli]	<i>disgusting</i>
<i>կկու</i>	[gʰgu]	<i>cuckoo</i>
<i>շշուկ</i>	[shʰshug]	<i>whisper</i>

2. When they occur in initial consonant clusters due to vowel mutations (see Unit 6, vowel alternations and mutations, pp. 123-124), double consonants are pronounced separately by inserting *ը* [ʔ] between them:

<i>ծննդավայր</i>	[tʰnʰntavayr]	<i>native country</i> (from <i>ծնունդ birth</i> + <i>վայր location</i>)
<i>սննդարար</i>	[sʰnʰntarar]	<i>nutritious</i> (from <i>սնունդ nutrition</i> + <i>suffix -արար</i>)
<i>ծծմայր</i>	[dʒʰdʒmayr]	<i>wet nurse</i> (from <i>ծիծ breast</i> + <i>մայր mother</i>)

3. When clusters result from vowel mutations and appear before vowels, double consonants are pronounced as one prolonged sound:

<i>ուղղագրութիւն</i>	[ughghakrutyun]	<i>orthography</i> (from <i>ուղիղ + գրութիւն</i>)
<i>հովուապետ</i>	[hovvabed]	<i>chief pastor</i> (from <i>հովիւ pastor</i> + <i>պետ chief</i>)
<i>օրրան</i>	[orran]	<i>cradle</i> (from <i>օրօրել to rock</i>)

4. Double *ն* resulting from the plural formation is a prolonged *ն*:

<i>սեղաններ</i>	[seghanner]	<i>tables</i>	from <i>սեղան table</i>
<i>գործօններ</i>	[kordzonner]	<i>factors</i>	from <i>գործօն factor</i>
<i>բաժիններ</i>	[pazhinner]	<i>departments</i>	from <i>բաժին department</i>

5. When double consonants result from word formation (in derived and compound words), each of the consonants is pronounced distinctly:

<i>աննպատակ</i>	[annʰbadag]	<i>aimless</i>	from <i>ան un-</i> + <i>նպատակ aim</i>
<i>ընդդէմ</i>	[ənttem]	<i>against</i>	from <i>ընդ counter-</i> + <i>դէմ opposite</i>
<i>երկկնութիւն</i>	[yerggʰnutyun]	<i>bigamy</i>	from <i>երկ(ու) two</i> + <i>կին woman</i>
<i>երեսարբիչ</i>	[yeresʰrpich]	<i>(face) towel</i>	from <i>երես face</i> + <i>արբիչ towel</i>

IX ORTHOGRAPHY

First letter capitalization in Armenian

1. As in English, Armenian capitalizes the first word in a sentence, quotation, or verse, and the first letter of proper names:

Արմէն Armen, Երեւան Yerevan, Կիպրոս Cyprus

2. Religious terms are also capitalized:

Աստուած God, Տիրամայր Mother of our Lord, Տէր Lord

3. In compound proper names, all names start with capital letters:

a) official names of countries

<i>Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներ</i>	<i>United States of America</i>
<i>Հայաստանի Հանրապետութիւն</i>	<i>Republic of Armenia</i>
<i>Ռուսաստանի Դաշնութիւն</i>	<i>Russian Federation</i>

b) names of people

Հո Շի Մին Ho Shi Min,
Ճան-Փօլ Jean Paul

c) geographic names consisting of separate proper names

Մայնի Ֆրանկֆուրթ Frankfurt am Main, Ատիս Ապեպա Addis Ababa

d) names of known institutions, unions and organizations:

Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւն Armenian General Benevolent Union

Հայ Ուսանողներու Ընկերակցութիւն Society of Armenian Students
Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւն United Nations

4. In compound nouns, only the first word is capitalized, while specifying common nouns are not.

a) names of geographic locations:

Սեւ ծով Black Sea, Սեւանայ լիճ Sevan Lake

b) modern and historical names of states, provinces and districts of countries:

Բիզանդական կայսրութիւն Byzantine Empire
Կիլիկիայի հայկական թագաւորութիւն Armenian Kingdom of Cilicia

c) Names of internationally or nationally known prizes, awards, and medals

Նոպելեան մրցանակ Nobel Prize
Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշան St. Mesrop Mashtots Medal
Հայրենիքի շքանշան Fatherland Medal

X EXERCISES

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

a. Կ'ըսեն		Թէ մասնաւոր ծրագիր մը ունիք:
b. Բոլորը կը հարցնեն,		որ Հայաստան պիտի երթանք:
c. Չեմ կրնար		որ այդ այդպէս է:
d. Ուրախ ենք		որ ուսուցիչը պիտի ուշանայ:
e. Չեմ կրնար հաւատալ,		թէ ինչպէս թիթեռնիկը մեռաւ:
f. Մէկու մը բան չըսես,		ըսածիդ հաւատալ:
g. Ես տեսայ,		բայց գաղտնիք մը ունիմ:

2. Form mini-dialogues according to the patterns a, b, c, and d. Replace the word *լրագիր* with *ամսագիր*, *հեռագիր*, *նամակ*, *յօդուած*, etc.

- a. A. Ո՞վ տուաւ քեզի այս լուրը: Վահան՞ը:
B. Ո՛չ, լրագիրին մէջ կարդացի:
- b. A. Քեզի բան մը պիտի ըսեմ, մարդու չըսես:
B. Ես արդէն լուրերը լրագիրէն առի:
- c. A. Նորութիւնը ուրկէ՞ առի:
B. Լրագիրներուն մէջէն:
- d. A. Լրագիրը կարդացի՞ր: Լուրերը առի՞ր:
B. Ես լուրերը լրագիրներէն չեմ առներ:

3. Transform direct speech into reported speech.

- a. Ան երջանիկ մարդ մըն է: Բոլորը գիտեն, որ ան երջանիկ մարդ մըն է:
b. Ո՞վ է այդ գեղեցիկ աղջիկը: Կ'ուզեմ գիտնալ, ...
c. Պատուհանը բացէ՛ք, խնդրեմ: Անոնց խնդրեցի, ...
d. Ինչո՞ւ աւելի շուտ չըսիր ինծի: Ես անոր հարցուցի, ...
e. Լաւ կը յիշեմ այդ օրերը: Վարդան ինծի ըսաւ, ...
f. Այստեղէն լաւ կը լսե՞ս: Հարցուցի Աննային, ...
g. Ի՞նչպէս կը գրուի անունդ: Հարցուցի անոր, ...
h. Գնա՛ւ մօրդ հետ խօսէ՛: Ան ինձմէ ուզեց, ...

4. Combine the two sentences with one of the following conjunctions: *երբ*, *որ*, *որովհետեւ*, *թէ*, *հակառակ որ*, *որպէսզի*, and *թէեւ*.

- a. Դասի չգացի: Հիւանդ եմ:
b. Տուն հասայ: Ան արդէն գացած էր:
c. Բոլորը կը սպասեն: Ե՞րբ գարունը պիտի գայ:

- d. Կ'երթամ շուկայ: Կ'ուզեմ ծաղիկներ գնել:
- e. Այնքա՛ն յոգնած եմ: Բայց պտոյտի պիտի երթամ:
- f. Չէի գիտէր: Հայաստան գացած էիր:
- g. Գիրքը գնեցի: Շատ սուղ էր:

5. Complete the following sentences according to the pattern.

- a. Իմ ըսածս չէ, քու ըսածդ է:
- b. Քու մօտդ չեկաւ, իմ ... եկաւ:
- c. Իմ քովս չես նստիր, անոնց ... կը նստիս:
- d. Քանի որ իմ բերածս չես ուզեր, ես ալ քու ... չեմ ուզեր:
- e. Սեւ հագուստդ չհագնիս, կարմիր... հագիր:
- f. Աս գիրքը քովդ է: Ո՛չ, ձեր... է:
- g. Մեր բերածը կը հաւնի՞ս: Ո՛չ, անոնց... կը հաւնիմ:

6. Complete the following sentences, using adjectives with the negative prefix ա՜ն-.

- a. Ան ճաշակ չունի: Շատ ա՜նճաշակ է:
- b. Բնաւ հաւատք չունիս: Շատ ... ես:
- c. Այս մարդը նկարագիր չունի: Այո՛, շատերը կ'ըսեն թէ ... մարդ է:
- d. Յոյս չունինք: Բոլորովին ... ենք:
- e. Համբերութիւն չունիք: Միշտ ... էք:
- f. Այս բանը կարելի՞ է: Ո՛չ, ... է:
- g. Ըսածս ընդունելի՞ է: Ո՛չ, ... է:

7. Answer the questions by translating the English text.

- a. Այս նուէրը կը տարուի՞: No, because it is not beautiful.
- b. Այս ճաշը կ'ուտուի՞: Yes, if you warm it up.
- c. Այս վերարկուն կը հաւնի՞ս: Yes, I do, but I have no money to buy it.
- d. Այս գինին համեղ է, չէ՞: Yes, although it should be colder.
- e. Այս մարդը գերմանացի՞ է: Everybody thinks that he is German, but he isn't.
- f. Այդ շէնքը ե՞րբ պիտի վերջանայ: I cannot tell you before I see the owner.
- g. Այդ սունը ձե՞րն է: Although it is not ours, we like it as if it were ours.

8. Translate into Armenian.

- A. Do you know who this young woman is?
- B. Which one?

- A. The one who is talking to your friend, Anna.
- B. The one with the loud voice?

- A. Yes, can you tell me what her name is?
- B. Who doesn't know her? She is a great writer.

- A. What has she written?.
- B. She has written a very good novel.

- A. Have you read it?
- B: Not yet, but I will.

9. How would you say it in Armenian?

- a. You have heard exciting news on the radio.
Ask your friend if he/she knows about it.
- b. Your friend is surprised by the news.
How does he/she react?
- c. You have read a very interesting book.
Advise your colleague to read it.
- d. Your neighbor wants to reveal a secret to you.
You promise to keep it.

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit .

- a. Ի՞նչ կ'ընէ էֆէմէր թիթեռնիկը ամառ գիշերները:
- b. էֆէմէր թիթեռնիկի կեանքը երկա՞ր է:
- c. Այդ թիթեռնիկի կեանքը գեղեցի՞կ է:
- d. Ինչո՞ւ էֆէմէր թիթեռնիկը ճաշակելիք չունի:
- e. Ի՞նչպէս կը մեռնի այդ թիթեռնիկը:
- f. Ի՞նչ է էֆէմէր թիթեռնիկի զբաղումը:
- g. Ինչո՞ւ սնունդի պէտք չունի էֆէմէր թիթեռնիկը:
- h. Որո՞ւն երազը կ'իրականացնէ էֆէմէր թիթեռնիկը:

XI PROVERBS

Բերնէ բերան՝ կ'ըլլայ գերան:

From mouth to mouth it goes, and on and on it grows.

Հուրը առ տղայէն և խեւէն:

Get the news from a child or a madman.

Թուրին կտրածը կ'աղէկնայ, լեզուին կտրածը՝ ոչ:

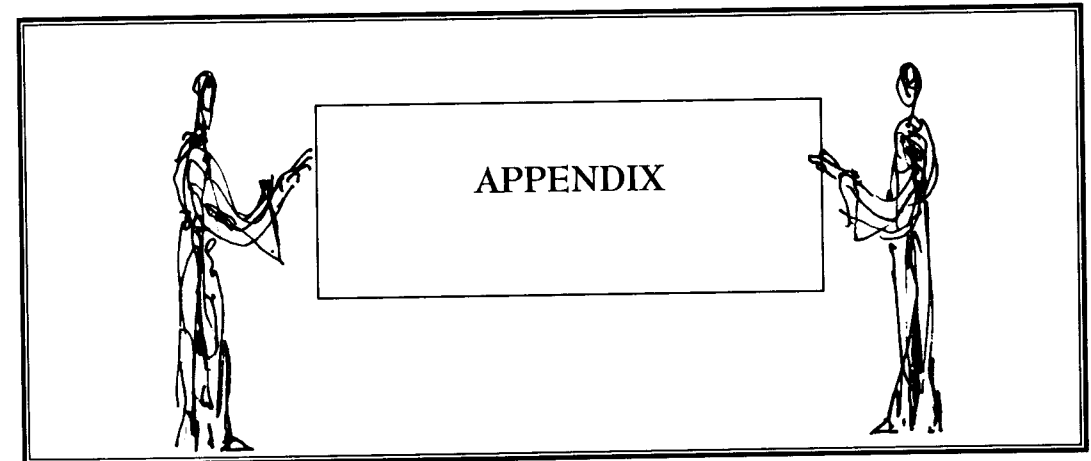
What is cut by the sword will heal, what is cut by the tongue won't.

Ըսելը դիւրին է, ընելը դժուար:

It's easier said than done.

Գիտցածը ամէն մարդու չ'ըսուիր:

You should not tell everybody what you know.

GAMBITS¹

1. Greetings

Բարե՛ւ: [Parev!]	Hello!
Բարի՛ լոյս: [Pari luys!]	Good morning!
Բարի՛ իրիկուն: [Pari irigun!]	Good evening!
Բարո՛վ եկար/եկաք: [Parov yegar/yegak!]	Welcome to you! (inform/form ²)
Ցուեսու՛թի՛ւն: [Ts ³ desutyun!]	See you later!
Մնաս/մնաք բարո՛վ:³ [M ³ nas/m ³ nak parov!]	Goodbye! (inform/form)
Երթաս/երթաք բարո՛վ: [Yertas/yertak parov!]	Take care! (inform/form)
Գիշեր՛ բարի:⁴ [Kisher pari!]	Good night.
Լոյս՛ բարի: [Luys pari!]	Good night. ⁴

1 In languages, gambits are conventionally accepted expressions used as tools for communication. They appear as “pre-fabricated parts” in the form of words, phrases, and sentences and are readily transferable to everyday recurrent situations. Gambits defy literal translation. Since they play a decisive role in the organization of verbal interchanges, they must be learned by heart and, as any other unit of “active” vocabulary, systematically practiced regardless of their complexity.

2 ‘inform’ stands for ‘informal’ and ‘form’ stands for ‘formal’.

3 Conventional exchange of salutations when guests depart: *Մնաս/մնաք բարո՛վ* Goodbye! (literally: Stay well!) and *Երթաս/երթաք բարո՛վ* Goodbye! (literally: Go well!)

4 Conventional exchange of expressions for *Good night*: *Գիշեր՛ բարի* and *Լոյս՛ բարի* (literally: Good *light*, i.e. extending the good wishes to the next day).

2. Getting and giving personal information

Ձեր անունը/մականունը ի՞նչ է: [Tser anunə / maganunə inç e?]	What is your name/surname? (form)
Անունդ/մականունդ ի՞նչ է: [Anun ³ t/maganun ³ t inç e?]	What is your name/surname? (inform)
Քանի՞ տարեկան ես/էք: [Kani daregan es/ek?]	How old are you (inform/form)?
Ձեր հպատակութիւնը ի՞նչ է: [Tser h ³ badagutyunə inç e?]	What is your (form) citizenship?
Քանի՞ լեզու կը խօսիս/խօսիք: [Kani lezu gə khosis/khosik?]	How many languages do you speak? (inform/form)
Ձեր հասցէն ի՞նչ է: [Tser hastsen inç e?]	What is your (form) address?
Ձեր հեռաձայնին թիւը ի՞նչ է: [Tser heratsaynin tivə inç e?]	What is your (form) phone number?
Ի՞նչ գործ կ'ընես/կ'ընէք: [Inç kordz gənes/gənek?]	What is your (inform/form) occupation?
Ի՞նչ կ'ուսանիս/կ'ուսանիք: [Inç gusanis/gusanik?]	What do you (inform/form) study?
Ի՞նչ հետաքրքրութիւններ ունիս/ունիք: [Inç hedak ³ krutyunner unis/unik?]	What are your (inform/form) interests?
Հայերէն կը խօսիս/խօսիք: [Hayeren gə khosis/khosik?]	Do you (inform/form) speak Armenian?
Քիչ մը: / Շատ լավ: [Kich mə / Shad lav]	A little. / Very well.
Ո՛չ, հայերէն չեմ խօսիր: [Voçh, hayeren çhem khosir]	No, I don't speak Armenian.
Կը հասկնամ, բայց չեմ խօսիր: [Gə hasg ³ nam, payts çhem khosir]	I understand, but I do not speak.

3. Identifying things and persons

Աս ո՞վ է: [As ov e?]	Who is this?
Աս պարոն/տիկին X-ն է: [As baron/digin X-n e]	This is Mr. / Mrs. X.
Աս ի՞նչ է: [As inç e?]	What is this?
Աս X է: [As X e]	This is an X.
Աս X է, չէ՞: [As X e, çhe?]	This is an X, isn't it?
Ո՛չ, աս X չէ: [Voçh, as X çhe]	No, this is not an X.
Հոս/հոն ի՞նչ կայ: [Hos/hon inç ga?]	What do we have here/there?
Հոս/հոն երեք X կայ: [Hos/hon yerek X ga]	There are three X-es here/there.
Ուրիշ ի՞նչ կայ հոն: [Urish inç ga hon?]	What else is there?
Ուրիշ ոչինչ: [Urish voçhinch]	Nothing else.
Կ'ուզե՞ս/կ'ուզէ՞ք X ընել: [Guzes/guzek X ənel?]	Would you (inform/form) like to do X?
Ինչո՞ւ չէ: Սիրով: [Inçhu çhe? Sirov]	Why not? With pleasure.
Այս մարդը կը ճանչնաս: [Ays martə gə djançnas?]	Do you (inform) know this man?
Այս քաղաքը գիտե՞ս: [Ays kaghakə kides?]	Do you (inform) know this city?
Այո՛, հոս ծնած եմ: [Ayo, hos dznadz em?]	Yes, I was born here.

4. Offering something

- Ի՞նչ կը խնդրես/խնդրէք:*
[Inch gə kh^əntres/kh^əntrek?] What would you (inform/form) like?
- Բանի մը պէտք ունի՞ս/ունի՞ք:*
[Pani mə bedk unis/unik?] Do you (inform/form) need anything?
- Ինչի՞ պէտք ունիս/ունիք:*
[Inchi bedk unis/unik?] What do you (inform/form) need?
- Ի՞նչ կը փափաքիս/փափաքիք:*
[Inch gə papakis/papakik?] What do you (inform/form) desire?
- Քեզի/ձեզի ի՞նչ կրնամ հրամայել:*
[Kezi/tsezi inch g^əmam hramts^ənel?] With what can I treat you (inform/form)?
- Ի՞նչպէս կրնամ քեզի/ձեզի օգտակար ըլլալ:*
[Inchbes g^əmam kezi/tsezi okdagar əllal?] How can I be helpful to you (inform/form)?
- Ի՞նչ կը նախընտրես/նախընտրէք:*
[Inch gə nakhəndres/nakhəndrek?] What do you (inform/form) prefer?

5a. Requesting something (an item or a favor)

- Քեզի/ձեզի խնդրանք մը ունիմ:*
[Kezi/tsezi kh^əntrank mə unim] I have a request to make to you (inform/form).
- Քեզմէ/ձեզմէ շնորհ մը պիտի խնդրեմ:*
[Kezme/tsezme sh^ənorh mə bidi kh^əntrem] I will ask you (inform/form) a favor.
- Կրնամ յոյս քու/ձեր վրայ դնել:*
[G^ənam huys^əs ku/tser vra t^ənel?] May I (inform/form) rely on you?
- Մի՛ մերժէք ինծի, կ'աղաչեմ:*
[Mi merzhək indzi gaghəchem] I beg you (form) not to refuse me.
- X-ը ինծի կու տա՞ս/կու տա՞ք, խնդրեմ:*
[X-ə indzi gu das/gu dak, kh^əntrem?] Would you (inform/form) give me the X, please?
- X-ը ինծի կ'անցընե՞ս/կ'անցընէ՞ք:*
[X-ə indzi gants^ənes/gants^ənek?] Would you (inform/form) pass me the X?

- Կրնա՞ս/կրնա՞ք ինծի քու/ձեր X-ը տալ:*
[G^əmas/g^əmak indzi ku/tser X-ə dal?] Can you give me your (inform/form) X?
- Հաճի՞ս/հաճի՞ք ինծի X մը բերել/տալ:*
[Hadjis/hadjik indzi X mə perel/dal?] Would you (inform/form) be so kind as to get/give me an X?
- Ինծի X մը կու տա՞ս/տա՞ք:*
[Indzi X mə gu das/gu dak?] Would you (inform/form) give me an X?
- Տուր/տուէ՛ք X-ը, եթէ կարելի է:*
[Dur/d^əvek X-ə, yete gareli e] Give me (inform/form) the X, if possible.

5b. Responding to a request

- Ամենայն սիրով:*
[Amenayn sirov] With great pleasure.
- Հրամայէ՛/հրամայեցէ՛ք:*
[Hramme/hrammetsek!] Here it (inform/form) is!
- Սիրով կ'ընեմ:*
[Sirov gənem] I will do this with great pleasure.
- Քեզի/ձեզի բան մը չեմ մերժեր:*
[Kezi/tsezi pan mə chem merzher] I cannot refuse you (inform/form) anything.
- Քու/ձեր տրամադրութեան տակ եմ:*
[Ku/tser dramatrutyān dag em] I am at your (inform/form) disposal.
- Մէկ վայրկեան, խնդրեմ:*
[Meg vayrgyan, kh^əntrem] One moment, please.
- Կը ցաւիմ, բայց չեմ կրնար:*
[Gə tsavim, payts chem g^əmar] I am sorry, but I cannot (do that).
- Դժբախտաբար անկարելի է:*
[T^əzhpakhtapar angareli e] Unfortunately, it is impossible.
- Այդ բանը ինձմէ կախում չունի:*
[Ayt panə intsmə gakhum chuni] That does not depend on me.
- Գնա՛/գացէ՛ք ուրիշի մը խնդրէ/խնդրէք:*
[K^əna/katsek urishi mə kh^əntre/kh^əntrek] Go and ask (inform/form) someone else.

6a. Asking for someone's opinion

<i>X-ը կը հաւնի՞ս/կը սիրե՞ս:</i> [X-ə gə havnis/gə sires?]	Do you (inform) like X?
<i>X-ը ի՞նչպէս է/էր:</i> [X-ə inçbes e/er?]	How is/was X?
<i>Ի՞նչ է քու կարծիքդ/ձեր կարծիքը:</i> [Inç e ku gardzikə/tser gardzikə?]	What is your (inform/form) opinion?
<i>Ի՞նչ կ'ըսես/կ'ըսէք X-ի մասին:</i> [Inç gəses/gəsek X-i masin?]	What do you (inform/form) say about X?
<i>X-ը աղուո՞ր է/էր:</i> [X-ə aghvor e/er?]	Is/was X beautiful?
<i>Չե՞ս կարծեր որ ...</i> [Ches gardzer vor ... ?]	Don't you think that ...

6b. Expressing an opinion

<i>Իմ կարծիքով ...</i> [Im gardzikov ...]	In my opinion, ...
<i>Ըստ իս ...</i> [Est is ...]	To me, ...
<i>Եթէ ինձի հարցնես, ...</i> [Yete indzi hartṣ ^ə nes, ...]	If you (form) ask me, ...
<i>X-ը շատ համեղ/աղուոր է/էր:</i> [X-ə şhad hamegh/aghvor e/er]	X is/was very tasty/beautiful.
<i>Հիանալի/սքանչելի է/էր X-ը:</i> [Hianali/skancheli e/er X-ə]	X is/was wonderful/marvelous!
<i>X-ը ճաշակաւոր է/էր:</i> [X-ə djashagavor e/er]	X is/was tasteful.
<i>Հրաշք մըն է/էր:</i> [H ^ə rashk mən e/er]	It is/was miraculous!

<i>X-ը գլուխ գործոց մըն է/էր:</i> [X-ə k ^ə lukh kordzots mən e/er]	X is/was a masterpiece.
<i>Պէ՛տ է/էր X-ը:</i> [Kesh che/cher X-ə]	X is/was not bad.
<i>Բան մըն է/էր:</i> [Pan mə che/cher]	It is/was worth nothing.
<i>Սոսկալի է/էր:</i> [Soskali e/er]	It is/was terrible!
<i>Ո՛չ, բնաւ չեմ հաւնիր:</i> [Voçh, p ^ə nav chem havnir]	I don't like it at all.
<i>Ես քեզի/ձեզի համակարծիք չեմ:</i> [Yes kezi/tsezi hamagardzik chem]	I disagree with you (inform/form).
<i>Կրնայ ըլլալ, բայց...</i> [G ^ə ma əllal, payṣ, ...]	Maybe, but ...

7. Affirming and denying states and actions

<i>Անշուշտ:/Հարկա՛ւ:</i> [Anshusht!/ Hargav!]	Of course!
<i>(Շատ) ճիշդ է:/ Վստահօրէն:</i> [(Shad) djisht e./ V ^ə stahren.]	It is (very) true! / For sure!
<i>Ստոյգ է:/ Հաւանական է:</i> [Əstuyk e./ Havanagan e]	It is certain! / It is probable.
<i>Կրնամ քեզ/ձեզ վստահեցնել:</i> [G ^ə mam tsez/kez v ^ə stahets ^ə nel]	I can assure you (inform/form).
<i>Կրնայ ըլլալ:/ Շատ կարելի է:</i> [Gərna əllal./ Şhad gareli e]	It may be. / It is very possible.
<i>Սխալ է: / Ճիշդ չէ:</i> [S ^ə khal e. / Djisht che]	It is wrong. / It is not true.
<i>Կը սխալիս/սխալիք:</i> [Gə s ^ə khalis/s ^ə khalik]	You are mistaken (inform/form).

8. Introducing oneself, family, and friends

(Եկէ՛ք) ծանօթանանք: [(Yegek) dʒanotanank!]	Let's get acquainted!
Անունս X է: [Anun ^s X e]	My name is X.
Իսկ ձեր անունը/մականունը: [Isk tser anunə / maganunə?]	And your name/surname?
Իրար կը ճանչնա՞ք: [Irar gə dʒanchnak?]	Do you know each other?
Ծանօթ է՞ք իրարու: [Dzanot ek iraru?]	Have you met?
Ծանօթացի՛ր/ծանօթացէ՛ք X-ի հետ: [Dzanotatsir/dzanotatsək X-i hed]	Meet X (inform/form)!
Եկու՛ր/եկէ՛ք ծանօթացնեմ: [Yegur/yegek dʒanotats ^o nem]	Come (inform/form), let me introduce you.
Մենք արդէն ծանօթացանք: [Menk arten dʒanotatsank]	We have met already.
Ուրախ եմ ձեզի ծանօթանալուս: [Urakh em tsezi dʒanotanalus]	I am pleased to meet you.
Շատ ուրախ եմ: [Shad urakh em]	I am delighted.
Նմանապէս: /Նոյնպէս: [N ^o manabes./Nuynbes]	Likewise./Same here.
X-ը ձեր ի՞նչն է: [X-ə tser inchn e?]	How are you (form) related to X?
X-ը ձեր ի՞նչը կ'ըլլայ: [X-ə tser inchə gəlla?]	What is X to you?
X-ը եղբայրս է/ընկերս է: [X-ə yeghpayr ^s e/ənger ^s e]	X is my brother/my friend.

9a. Request for information

Կրնամ ձեզի/քեզի բան մը հարցնել: [G ^o mam tsezi/kezi pan mə hartʰ ^o nel?]	May I ask you (inform/form) something?
Կրնամ բան մը գիտնալ: [G ^o mam pan mə kidnal?]	May I be informed?
Ինծի կ'ըսե՞ս/կ'ըսէ՞ք թէ ... [Indʒi gəses/gəsek te ...?]	Would you (inform/form) tell me ...
Կրնա՞ս/կրնա՞ք ինծի ըսել թէ ... [G ^o mas/g ^o rnak indʒi əsel te ...]	Can you (inform/form) tell me ...
Գիտե՞ս/գիտե՞ք արդեօք որ ... [Kides/kidek artyok vor ...]	Do you (inform/form) know that ...
Հաճի՞ս/հաճի՞ք ինծի ըսել թէ ... [Hadʒis/hadʒik indʒi əsel te ...]	Would you (inform/form) be so kind as to tell me ...
Կ'ուզէ՛ի գիտնալ թէ ... [Gouzeyi kidnal te ...]	I would like to know ...
X ի՞նչ ըսել է: [X inchn əsel e?]	What does X mean?
Ի՞նչպէս կը գրուի X-ը: [Inchbes gə k ^o rvi X-ə?]	How do you spell X?
Հայերէն X ի՞նչպէս կ'ըսեն: [Hayeren X inchbes gəsen?]	How do you say X in Armenian?
X-ը ի՞նչպէս կ'արտասանուի: [X-ə inchbes gardasanvi?]	How do you pronounce X?
Ի՞նչ է տարբերութիւնը X-ի և Y-ի միջեւ: [Inch e darperutyunə X-i yev Y-i mičhev?]	What is the difference between X and Y?
Ձեմ հասկնար, թէ ինչ կ'ըսես/կ'ըսէք: [Chem hasg ^o nar, te inch gəses/gəsek]	I do not understand what you are saying (inform/form).
Հաճի՞ս/հաճի՞ք աւելի դանդաղ խօսիլ: [Hadʒis/hadʒik aveli tantagh khosil?]	Would you (inform/form) speak a little slower?
Կրնայի՞ք արդեօք կրկնել ձեր ըսածը: [G ^o mayik artyok g ^o rgnel tser əsadzə?]	Could you (form) please repeat what you said?

9b. Responding to a request for information

<i>(Այո՛), կը լսեմ ձեզ:</i> [(Ayo), gə l ³ sem tsez]	(Yes), I am listening to you (form).
<i>(Այո՛), խնդրեմ:</i> [(Ayo), k ^h ntrem]	(Yes), please.
<i>(Այո՛), հրամայեցէ՛ք:</i> [(Ayo), hrammetsek]	(Yes), please (form).
<i>Անշուշտ, հիմա կը պատասխանեմ:</i> [Anshusht, hima gə badaskhanem]	Certainly, I will answer (you) now.
<i>Հիմա ամէն ինչ կը բացատրեմ:</i> [Hima amen inčh gə patšadrem]	I will now explain everything.
<i>Եթէ չեմ սխալիր ...</i> [Yete čhem s ³ čhalir ...]	If I am not mistaken ...
<i>Վստահ չեմ, բայց ...</i> [V ³ stah čhem, payts ...]	I am not sure, but ...
<i>Վստահաբար այդպէս է:</i> [V ³ stahapar aytbes e]	It is surely so.
<i>Կը կարծեմ, որ ...</i> [Gə gardzem, vor ...]	I think that ...
<i>Գիտցածիս համեմատ ...</i> [Kidtsadzis hamemad ...]	According to my knowledge ...
<i>Որչափ որ գիտեմ, ...</i> [Vorčhap vor kidem, ...]	As far as I know ...
<i>Կը ցաւիմ, բայց տեղեակ չեմ:</i> [Gə tsavim, payts deghyag čhem]	I regret but I am not informed.
<i>Դժբախտաբար չեմ յիշեր:</i> [T ³ čhpakčdapar čhem hisher]	Unfortunately I do not remember.
<i>Կը ներէք, բայց ես ալ հոս օտար եմ:</i> [Gə nerek, payts yes al hos odar em]	I am sorry, but I am here also a stranger.

10. Inquiring and reporting about one's well-being and state of health

<i>Ի՞նչպէս ես/էք:</i> [Inčhbes es/ek]	How are you (inform/form)?
<i>Ի՞նչ ունիս/ունիք:</i> [Inčh unis/unik?]	What's wrong with you (inform/form)?
<i>Լաւ եմ, շնորհակալ եմ: Իսկ դու՞ն/դու՞ք:</i> [Lav em, š ³ norhagal em. Isk tun/tuk?]	I am fine, thank you. And you (inform/form)?
<i>Փա՛ռք Տիրոջ, առողջ/լաւ եմ:</i> [Park Diročh, aroghčh/lav em]	Thank the Lord, I am healthy/well.
<i>Լաւ ըսենք, որ լաւ ըլլանք:</i> [Lav əsenk, vor lav əllank]	Let's say well, to be well.
<i>Դժբախտաբար այնքան ալ լաւ չեմ:</i> [T ³ čhpakčtapar aynkan al lav čhem]	Unfortunately, I am not that well.
<i>Հիւանդ/գունատ/տխուր կ'երեւիս:</i> [Hivant/kunad/d ³ čhur gerevis]	You look sick/pale/sad.
<i>Լաւ չեմ/Անհանգիստ եմ/Շատ գէշ եմ:</i> [Lav čhem/Anhankist em/Šhad kesh em]	I am not well / I am ill / I am in a very bad shape.
<i>Գլուխս/կոկորդս/ակուս կը ցաւի:</i> [K ³ lukh ³ s/gogort ³ /agras/gə tsavi]	My head/my throat/ my tooth aches.
<i>Չոր հազ մը ունիմ:</i> [Čhor haz mə unim]	I have a dry cough.
<i>Ձեռքերս կը դողան:</i> [Tserker ³ s gə toghan]	My hands are shaking.
<i>Մարմինս կը դողայ:</i> [Marmin ³ s gə togha]	My body is shaking.
<i>Ճակատս/մարմինս կ'այրի:</i> [Djadad ³ s/marmin ³ s gayri]	My forehead/my body is burning.
<i>Սիրտս կը խառնուի:</i> [Sird ³ s gə k ^h airn ³ vi]	I am nauseous.

Տաքութիւն ունիմ: [Dakutyun unim]	I have a fever.
Դող ունիմ/կը դողամ: [Togh unim/gə togham]	I am shaking.
Կը մսիմ: [Gə m ³ sim]	I am cold.
Անցած ըլլայ: [Antsadz əlla!]	Get well!
Առողջութիւն կը մաղթեմ: [Aroghchutyun gə magh ³ tem]	I wish you good health.

11. Discussing weather, expressing feelings related to the weather

Ի՞նչպէս է օդը: [Inchbes e otə?]	How is the weather?
Օդը գեղեցիկ/լաւ/գէշ է: [Otə keghetsig/lav/kesh e]	The weather is beautiful/good/bad.
Հրաշալի օր մը պիտի ունենանք: [Hrashali or mə bidi unenank]	We are going to have a wonderful day.
Օդը կը բացուի/կը փոխուի: [Otə gə patsvi/gə pokhvi]	The weather is clearing up/changing.
Ամպոտ/մռայլ օր մըն է: [Ambod/m ³ rayl or mən e]	It's a cloudy/gloomy day.
Այսօր ջերմաստիճանն ի՞նչ է: [Aysor chermastidjann inch e?]	What's the temperature today?
Արեւոտ/պայծառ օր է: [Arevot or baydzar e]	It's a sunny/bright day.
Շատ տաք/ցուրտ/զով է: [Shad dak/tsurd/zov e]	It is very hot/cold/cool.

Օդը կիզիչ/խոնաւ/խեղդուկ է: [Otə gizich/khonav/kheghtug e]	The air is scorching/humid/stuffy.
Երկինքը բաց/ամպոտ է: [Yerginkə pats/ambod e]	The sky is open/cloudy.
Կ'անձրեւէ:/Պիտի անձրեւէ: [Gantsreve/Bidi antreve]	It is raining./It will rain.
Հովանոց ունի՞ս/ունի՞ք: [Hovanots unis/unik?]	Do you (inform/form) have an umbrella?
Տեղատարափ անձրեւ կու գայ: [Deghadarap antrev gu ka]	It's raining cats and dogs.
Անձրեւը կեցաւ/կը շարունակուի: [Antsrevə getsav / gə sharunagvi]	The rain stopped/continues.
Կարկուտ կու գայ: [Gargud gu ka]	It is hailing.
Կ'որոտայ/կը փայլատակէ: [Goroda/gə payladage]	There is thunder/there is lightning.
Մշուշ կայ: [M ³ shush ga]	It's foggy.
Սաստիկ հով կայ: [Sastig hov ga]	It is very windy.
Ուժեղ հով կը փչէ: [Sastig hov ga]	A strong wind is blowing.
Օդը կը փոթորկի: [Otə gə potorgi]	It is stormy.
Կը ձիւնէ/ձիւն կու գայ: [Gə tsüne / tsün gu ka]	It is snowing.
Փոթորիկ/ձիւնամրրիկ պիտի սկսի: [Potorig/tsünam ³ rri ³ g bidi ³ sk ³ si]	A storm/a snowstorm will start.

Սառնամանիք է: [Sainamanik e]	It is icy cold.
Սառ կապեր է: Ուտք կը սահի: [Sar gaber e. Vodk gə sahi]	It is a glazed frost. It is slippery.
Ջերոյէն X աստիճան վար է: [Zeroyen X astidjan var e]	It is X below zero.
Անձրեւի բռնուեցայ եւ մինչեւ [Antsrevi p ^o m ^o vetşa yev minchev]	I was caught by a rain
ոսկորներս թրչուեցայ: [vosgomer ^o s t ^o rch ^o vetşa]	and got wet to my bones.
Կը սիրեմ ձիւնախառն անձրեւը: [Gə sirem tsünakhar ^o n antsrevə]	I like the rain mixed with snow.
(Շատ) կը մսիմ:/կը տաքնամ: [(Shad) gə m ^o sim/Gə daknam]	I am (very) cold./ I am getting warm.

12. Inviting and responding to invitations

Կ'ուզէի ձեզ մեր տունը հրաւիրել: [Guzeyi tsez mer dunə hravirel]	I would like to invite you (form) to our house.
Բարեհաճեցէ՛ք վաղը մեզի այցելել: [Parehadjetsek vaghə mezi aytselel]	Be so kind (form) as to visit us tomorrow.
Կիրակի օրը մեզի հրամմեցէ՛ք: [Giragi orə mezi hrammetsek]	Come over (form) to our home on Sunday!
Շատ գոհ պիտի մնայի, եթէ գայիք: [Shad koh bidi m ^o nayi, yete kayik]	I would be very happy if you (form) would come.
Սիրով կ'ընդունինք ձեր հրաւերը: [Sirov g ^o əntunink tser hraverə]	We gladly accept your (form) invitation.
Ուրախութեամբ կու գամ: Ժամը քանիի՞ն: [Urahutyamp gu kam. Zhamə kaniin?]	I will gladly come. At what time?
Ի՞նչ առիթով կը հաւաքուիք: [Inch aritov gə havakvik?]	What is the occasion for the gathering?

Շատ մարդ պիտի ըլլայ: [Shad mart bidi əlla?]	Are there going to be many people.
Կը ցաւիմ, բայց պիտի չկարենամ գալ: [Gə tsavim, payts bidi ch ^o garenam kal]	I'm sorry, but I won't be able to come.
Դժբախտաբար չեմ կրնար մասնակցիլ: [T ^o zhpakhtapar chem g ^o mar masnagtsil]	Unfortunately, I can't participate.
Հիւր ունիմ/չատ գործ ունիմ: [Hür unim/shad kordz unim]	I have guests/I have much work (to do).
Բնաւ ժամանակ չունիմ: [P ^o nav zhamanag chunim]	I have no time.
Ազատ չեմ/զբաղած եմ: [Azad chem/ ^o zpaghadz em]	I am not free/I am busy.
(Պիտի գամ) ուրիշ առիթով: [(Bidi kam) urish aritov]	(I will come) on another occasion.

13. Hosting

Բարի՛ եկար/եկաք:¹ [Pari yegak/yegar]	Welcome (inform/form)!
Բարի՛ տեսանք: [Pari desank]	Happy to see you!
Ներս հրամմէ՛/հրամմեցէ՛ք: [Ners hramme/hrammetsek!]	Come on in (inform/form)!
Հաճեցէ՛ք հոս նստիլ: [Hadjetsek hos n ^o stil]	Please sit down here! (form)
Նստեցէ՛ք, կ'աղաչեմ: [N ^o stetsek, gaghachem]	Sit down, please. (form)
Շատոնց է քեզ/ձեզ չեմ տեսած: [Shadonts e kez/tsez chem desaɔz]	It's been a while since I've seen you (inform/form).

1 Conventional exchange of salutations when guests arrive: **Բարի՛ եկար/եկաք** (literally: *Good that you came!*) and **Բարի՛ տեսանք** (literally: *Good that we see you!*)

<i>Ի՞նչ կայ չկայ:</i> [Inch ga ch ^o ga?]	What's new?
<i>Ի՞նչպէս էք, լավ էք:</i> [Inchbes ek, lav ek?]	How are you (form), are you well?
<i>Ի՞նչպէս է ձեր առողջութիւնը:</i> [Inchbes e tser aroghchutyune?]	How is your (form) health?
<i>Ի՞նչ կրնամ քեզի/ձեզի հրամցնել:</i> [Inch g ^o mam kezi / tsezi hramts ^o nel?]	What can I offer you (inform/form)?
<i>Սուրճ մը կը խմէ՞ք/կ'առնէ՞ք:</i> [Surdj mə gə kh ^o mek/garneke?]	Would you (form) like to have some coffee?
<i>Կտոր մըն ալ անուշեղէն կրնամ տալ:</i> [G ^o dor mən al anushēghen g ^o mam dal?]	Can I also give you a piece of cake?
<i>Ըմպելի մը կրնամ առաջարկել:</i> [Əmbeli mə g ^o mam arachargel?]	Can I offer you a drink?
<i>Խորտիկներէն ալ օգտուեցէ՞ք:</i> [Khordighneren al okd ^o vetsek!]	Help yourself also to the appetizers!
<i>Սիրով. շատ ազնիւ էք:</i> [Sirov, shad azniv ek]	Gladly, you are very kind (form).
<i>Կը ցաւիմ, բայց պիտի մերժեմ:</i> [Gə tsavim, payts bidi merzhem]	I am sorry, but I must refuse you.
<i>Չեմ խմեր./Կուշտ եմ:</i> [Chem kh ^o mer/gusht em]	I do not drink ./I am not hungry.
<i>Ախորժակ չունիմ:</i> [Akhorzhang chunim]	I have no appetite.
<i>Անօթի (չ)եմ. ծարաւ (չ)եմ:</i> [Anoti (ch)em; dzarav (ch)em]	I am (not) hungry; I am (not) thirsty.
<i>Պտուղ մը կ'ուտէի՞ք:</i> [B ^o dugh mə gudeyik?]	Would you eat a fruit? (form)

<i>Արդէն կերայ, շատ հիւթեղ տանձ մը:</i> [Arten gera, shad hütegh dants mə]	I ate already, a very juicy pear.
<i>Շատ գեղեցիկ երեկոյթ մըն է(ր),</i> [Shad hadjeli yereguyt mən e(r)]	It is/was a very pleasant evening party,
<i>ճոխ սեղան, հաճելի մթնոլորտ:</i> [djokh seghan, hadjeli m ^o tnolord]	a rich table, a pleasant atmosphere.
<i>Արդէն կը մեկնի՞ք:</i> [Arten gə megnik?]	You are leaving already?
<i>Այո՛, դժբախտաբար պէտք է երթամ:</i> [Ayo, t ^o zhpakhtapar betk e yertam]	Yes, I am afraid I have to go.
<i>Զգացուած եմ ձեր հիւրասիրութենէն:</i> [əzkatsvadz em tser hürasirutenen]	I am touched by your hospitality.
<i>Նորէն հրամայեցէ՞ք:</i> [Noren hrammetsek!]	Come to see us again!
<i>Դուք ալ մեզի հրամայեցէ՞ք:</i> [Tuk al mezi hrammetsek]	You should also visit us.
14. Planning leisure time and vacations	
<i>Այս իրիկուն/ամառ ի՞նչ պիտի ընես:</i> [Ays irigun /amař inch bidi ənes?]	What are you (inform) doing tonight/this summer?
<i>Զատիկը/Սուրբ Մնունդը/Նոր Տարին</i> [Zadigə/Surp Dz ^o nuntə/Nor Darin]	Easter/Christmas/New Year
<i>Կը մօտենայ. ի՞նչ ծրագիրներ ունիս:</i> [gə modena; inch e dz ^o rakimer unis?]	is approaching; what are your (inform) plans?
<i>Ի՞նչ միտք ունիս ընելու:</i> [Inch mitk unis ənelu?]	What are you (inform) planning to do?
<i>Արձակուրդներուն ո՞ւր պիտի երթաս:</i> [Artsagurtnerun ur bidi yertas?]	Where will you (inform) go for the holidays?
<i>Պիտի ճամբորդե՞ս:</i> [Bidi djamportes?]	Are you (inform) going to take a trip?

<i>Ուր կ'ուզես/կը մտածես երթալ:</i> [Ur guzes/gə m ³ dadzes yertal?]	Where do you (inform) want to go/think of going?
<i>Ի՞նչ կը փափաքիս/փափաքիք ընել:</i> [Inch gə papakis/papakik ənel?]	What do you (inform/form) wish to do?
<i>Կ'ուզե՞ս միասին տեղ մը երթանք:</i> [Guzes miasin degħ mə yertank?]	Do you wish us to go some place together?
<i>Եկու՛ր շրջապտոյտ մը ընենք:</i> [Yegur sh ³ rġhabduyd mə ənenk!]	Let's take a roundtrip!
<i>Չե՞ս ուզեր: Ի՞նչ կը նախընտրես ընել:</i> [Ches uzer? Inch gə nakħəndres ənel?]	You don't want? What do you prefer to do?
<i>Կ'ուզէի X-էն ընկերներս հրավերել:</i> [Guzeyi X-en əngerner ³ s hravirel]	I would like to invite my friends from X.
<i>Կը մտածեմ X երթալ/ընել:</i> [Gə m ³ dadzəm X yertal/ənel]	I plan to go to X/to do X.
<i>Այս տարուայ համար ծրագրեր չունիմ:</i> [Ays darva hamar d ³ raker chunim]	I have no plans for this year.
<i>Մասնաւոր ծրագիր մը չունիմ:</i> [Masnavor d ³ rakir me chunim]	I have no particular plans.
<i>Կը մտածենք շոգենաւով շրջագայիլ:</i> [Gə m ³ dadzenk shokenavov shrġhakayil]	We are thinking to take a tour with a steamboat.
<i>Դեռ բան մըն ալ չեմ/չենք որոշած:</i> [Teŕ pan mən al chem/chenk voroshad ³]	I/we haven't decided anything yet.
<i>Կը մտածենք քաղաքէն դուրս ելլել:</i> [Gə m ³ dadzenk kaghaken turs yellel]	We plan to go out of town.
<i>Հաւանաբար մեր գիւղը երթանք եւ</i> [Havanabar mer kyughə yertank yev]	Probably we will go to our village and
<i>ամառը բնութեան գիրկին մէջ անցընենք:</i> [amarə p ³ nutyan kirgin mech antənenk]	spend the Summer in the lap of nature.
<i>Լաւ գաղափար է:</i> [Lav kaghapar e]	It is a good idea.

15. Expressing joy, affliction, and anger

<i>Ի՞նչ ուրախ եմ:</i> [Inch urakh em!]	How glad I am!
<i>Ի՞նչ լաւ է:</i> [Inch lav e!]	How nice!
<i>Ինչպիսի՛ երջանկութիւն:</i> [Inchpisi yerġhangutyun!]	What a happiness!
<i>Ասիկա ինծի մեծ հաճոյք պատճառեց:</i> [Asiga indzi medz hadjuyk badġharet ³]	This gave me a great pleasure.
<i>Մեծ գոհունակութիւն զգացի:</i> [Medz kohunagutyun ³ zkatsi]	I felt a great contentment.
<i>Աս ի՞նչ հիանալի անակնկալ էր:</i> [As inch hianali anag ³ ngal er!]	What a wonderful surprise this was!
<i>Ինչպիսի՛ ողբերգութիւն:</i> [Inchbisi voghperkutyun!]	What a tragedy!
<i>Անմխիթար վիճակի մէջ եմ:</i> [Anm ³ khitar vidjagi mech em]	I am in an inconsolable state.
<i>Ի՞նչ անդարմանելի կորուստ:</i> [Inch antarmaneli gorust!]	What an irreparable loss!
<i>Շատ խոր տխրութիւն զգացի:</i> [Shad khor d ³ khrutyun ³ zkatsi]	I felt a deep sadness.
<i>Քեզմէ շատ դժգոհ եմ:</i> [Kezme shad t ³ zhkoh em]	I am greatly displeased with you.
<i>Շատ բարկացած/զայրացած եմ:</i> [Shad pargatsadz/zayratsadz em]	I am very angry.
<i>Համբերութիւնս հասած է:</i> [Hamperutyun ³ s hadadz e]	My patience has been exhausted.
<i>Այս խօսքերը վիրաւորական են:</i> [Ays khoskerə viravoragan en]	These words are offensive.

16. Expressing surprise, doubt

Իրա՞ւ (կ'ըսես): [Irav (gəses)?]	Is that true (what you are saying)?
Ի՞նչ կ'ըսես, չէի գիտեր: [Inch gəses, cheyi kider]	Really? I didn't know that.
Երբեք չէի սպասեր: [Yerpek cheyi ʔspaser]	I would never have expected it to happen.
Կը զարմանամ: Շատ տարօրինակ է: [Gə zarmanam. Shad darorinag e]	I am surprised. It is very strange.
(Մեծ) զարմանք կը պատճառէ ինձի, որ...: [(Medz) zarmanək gə baddjare indzi, vor...]	It surprises me (greatly) that ...
Որո՞նք միտքէն կ'անցնէր: [Vorun mitken gantsner?]	Who would have thought it!
Չեմ կրնար ըսած իդ հաւատար: [Chem gʔnar əsadzıt havadal]	I can't believe what you are saying.
Անհաւատալի/անսպասելի է: [Anhavadali/anʔspaseli e]	It's unbelievable/unexpected.
Չլսուած բան է: [Chʔlʔsvadz pan e]	It's a thing unheard of.
Ուրկէ՞ իմացար: [Urge imatsar?]	How did you find out?
Ո՞վ ըսաւ քեզի: [Ov əsav kezi?]	Who told you?
Վստա՞հ/համոզուած ես: [Vʔsdah/hamozvadz es?]	Are you sure/convicted?
Որո՞շ գիտես: [Vorosh kides?]	Do you know it for sure?
Պիտի ստուգեմ (թէ ճիշդ է): [Bidi ʔstukem (te djişht e?)]	I'm going to check it (whether it's true).

17. Expressing regret, asking for forgiveness, and pardoning

(Շատ) կը ցաւիմ: [(Shad) gə tsavim]	I am (very) sorry.
(Ի՞նչ) մեղք: [(Inch) meghk!]	(What) a pity!
Ներողութիւն կը խնդրեմ: [Neroghutyun gə khʔntrem]	I ask for forgiveness.
Ներողամիտ եղէ՛ք: [Neroghamid yeghek]	Be forgiving.
Դիտմամբ չըրի: [Tidmamp chəri]	I didn't do it intentionally.
Ներուած ես/էք: [Nervadz es/ek]	It's O.K. (Literally: <i>You (inform/form) are forgiven</i>)
Կ'աղաչեմ: [Gaghachem]	I beg you.
Հոգ չէ: [Hok che]	It doesn't matter.
Խնդիր չէ: [Khʔntir che]	It's not a problem.

18. Inquiring about news and reporting news

Ի՞նչ նորութիւն: [Inch norutyun?]	What's new?
Ի՞նչ(եր) լսեցիր: [Inch(er) lʔsetsir?]	What did you hear?
Ի՞նչ կը գրեն թերթերը: [Inch gə kʔren terterə?]	What do newspapers write?

- Նոր բան մը լսեցի՞ր:*
[Nor pan mə l³setsir?]
Did you (inform) hear anything new?
- Լսեցի՞ր (վերջին) նորութիներ:*
[L³setsir (verch³in) norutyunə?]
Have you heard the (latest) news?
- Լսեցի՞ր ինչ պատահեցաւ:*
[L³setsir inč badahetsav?]
Have you (inform) heard what happened?
- Վերջին լուրերն ստացա՞ր:*
[Verch³in lurern ³statsar?]
Did you (inform) receive the latest news?
- Ի՞նչ կ'ըսես վերջին եղածներուն:*
[Inč gəses verch³in yeghadznerun?]
What do you think about what's been happening lately?

19. Telling secrets and reacting to secrets

- Մեր մէջ մնայ, ...*
[Mer meč m³na...]
It should stay between us, ...
- Մէկու մը բան չըսես, ...*
[Megu mə pan čəses]
Don't tell anybody, ...
- Գաղտնիք մը ունիմ, մարդու չըսես:*
[Kaghtnik mə unim, martu čəses]
I have a secret, don't tell anybody.
- Կրնա՞ս գաղտնիք մը պահել:*
[Gəmas kaghtnik mə bahel?]
Can you (inform) keep a secret?
- Վստահէ՛ ինձի:*
[V³stahe indzi]
Trust me!
- Անհոգ եղիր, հոս կը մնայ:*
[Anhok yeghir, hos gə m³na]
Don't worry, it will stay here.
- Կը խոստանամ լուռ մնալ:*
[Gə khostanam lur m³nal]
I promise to be silent.
- Աստուած վկայ, մարդու չեմ ըսեր:*
[Astvadz v³ga, martu čhem əser]
I swear to God, I won't tell anybody.
- Կ'երդնում, որ ըսածս ճիշդ է:*
[Gertnum, vor əsadz³s djišht e]
I swear, what I'm saying is true.

- Աչքովս տեսայ:*
[Ačkov³s desa]
I saw it with my (own) eyes.
- Ականջովս լսեցի:*
[Aganchov³s l³setsi]
I heard it with my (own) ears.
- Ես արդէն լսած էի, գիտէի:*
[Yes artēn l³sadz eyi, kideyi]
I had heard (it) already, I knew it.
- Հիանալի/լավ լուր է:*
[Hianali/lav lur e!]
It's wonderful/good news!
- Աս ի՞նչ սոսկալի/գէշ լուր է:*
[As inč sosgali/kesh lur e]
What terrible/bad news!
- 20a. Asking for advice**
- Ի՞նչ խորհուրդ կու տաս (որ ընեմ):*
[Inč khorhurt gu das (vor ənem)?]
What would you (inform) advise me (to do)?
- Ի՞նչ ընեմ արդեօք:*
[Inč ənem artyok?]
What should I possibly do?
- Ի՞նչ կ'ընէիր, եթէ տեղս ըլլայիր:*
[Inč gəneyir, yete degħ³s əllayir?]
What would you do, if you were in my place?
- X ընեմ, թէ՞ Y ընեմ:*
[X ənem, te Y ənem?]
Should I do X or Y?
- Ի՞նչ ընելու եմ հիմա: Ո՞րն է ճիշդը:*
[Inč ənelu em hima? Vorn e djišhtə]
What am I to do now? What is the right (step)?
- Շուարած եմ, ընելիքս չեմ գիտեր:*
[Sh³varadz em, ³nelik³s čhem kider]
I am lost, I don't know what to do.
- 20b. Offering advice**
- Քու/ձեր տեղը ըլլայի, ահա՛ թէ ինչ կ'ընէի:*
[Ku/tser degħə əllayi, aha te inč gəneyi]
If I were in your (inform/form) place, here is what I would do.
- Ես X կ'ընէի. ուրիշ ելք չկայ:*
[Yes X gəneyi; urish yelk č³ga]
I would do X; there is no other way.

<i>Եթէ ինձի մտիկ ընես, ...</i> [Yete indzi m ^o dig ənes, ...]	If you listen to me, ...
<i>Ես պարզապէս X կ'ընէի:</i> [Yes barzabes X gəneyi]	I would simply do X.
<i>Լաւ պիտի ըլլար, եթէ X ընէիր:</i> [Lav bidi əllar, yete X əneyir]	You would be doing the right thing if you did X.
<i>Աւելի լաւ չէ՞ր ըլլար, եթէ ...</i> [Aveli lav çer əllar, yete ...]	Wouldn't it be better if ...
<i>Լաւագոյնը X ընելն է:</i> [Lavakuynə X əneln e]	The best you can do is X.
<i>Եկու՛ր ուրիշ բան մը ընենք:</i> [Yegur urish pan mə ənenk!]	Let's do something else.
<i>X ընել փորձեցի՞ր:</i> [X ənel portsetsir?]	Did you try to do X?
<i>Իրաւ որ չեմ գիտեր ինչ ըսեմ:</i> [Irav vor çhem kider inç əsem]	I really do not know what to say.
<i>Չեմ գիտեր, դժուար հարց է:</i> [Çhem kider, t ^o zhvar hartə e]	I don't know, it is a problem.
20c. Taking advice	
<i>Այդպէս ալ կ'ընեմ:</i> [Aytbes al gənem]	I will do exactly that.
<i>Ուրիշ միջոց/ելք չկայ:</i> [Urish miçhots/yelk ç ^o ga]	There is no other way out.
<i>Լաւ միտք/գաղափար է:</i> [Lav midk/kaghapar e]	It is a good idea.
<i>Լաւ խորհուրդ է:</i> [Lav khorhurt e]	It is good advice.
<i>Պիտի հետեւիմ քու/ձեր խորհուրդին:</i> [Bidi hedevim ku/tser khorhurtin]	I will follow your (inform/form) advice.

21. Congratulating and expressing wishes

<i>Շատ տարիներու:</i> [Şhad darineru]	Many happy returns!
<i>Շնորհաւոր նոր Տարի</i> [Sh ^o norhavor nor dari]	Happy New Year
<i>և Սուրբ Մնունդ:</i> [yev Surp Dž ^o nunt]	and Merry Christmas!
<i>Շնորհաւոր տարեդարձ:</i> [Ş ^o norhavor daretarts!]	Happy Birthday!
<i>Կը շնորհաւորենք ձեր ամուսնութիւնը:</i> [Gə ş ^o norhavorenk tser amusnutyunə]	We congratulate you on your marriage.
<i>Կը շնորհաւորեմ պաշտօնիդ բարձրացումը:</i> [Gə ş ^o norhavorem baştonit partşratsumə]	I congratulate you on your promotion.
<i>Բարի Կաղանդ/Ամանոր (կը մաղթեմ):</i> [Pari Gagħant/Amanor (gə magħtem)]	(I wish you) a happy New Year's Day!
<i>Կը ցանկամ երջանիկ տօներ:</i> [Gə tsangam yerçhanig doner]	I wish you happy holidays!
<i>Կը մաղթեմ քաջառողջութիւն:</i> [Gə magħtem kaçharoghçhutyun]	I wish you good health.
<i>Բարի ճամբորդութիւն:</i> [Pari djamportutyun!]	Bon voyage!
<i>Բարով երթաս, բարով գաս:</i> [Parov yertas, parov kas]	Bon voyage! [Literally: <i>Go well and come back well!</i>]
<i>Յաջողութիւն կը մաղթեմ:</i> [Haçhogħutyun gə magħtem]	(I wish you) good luck!
<i>Աստուած թող հետդ ըլլայ:</i> [Astvadz togh hed ^o t əlla]	God be with you!
<i>Բարի՛ ախորժակ:</i> [Pari akhorzhag!]	Bon appétit!

22. Special expressions used on various happy occasions

- Աչքդ լոյս:**
[Açk³t luys!]   Congratulations to you! [Literally: *Light to your (inform) eyes!* Used on many happy occasions in a family: engagement, marriage, birth, etc.]
- Մէկ բարձի (վրայ) ծերանա՞ք:**
[Meg partsi (v³ra) dzeranak!]   I wish you a long life together! [Literally: *Grow old on the same pillow!* Used to congratulate a newlywed couple.]
- Լաւ օրերը տեսնե՛ս:**
[Lav orerə desnes!]   Congratulations! [Literally: *May you (inform) see his/her good days!* Used as a good wish with reference to someone's children.]
- Անունովդ ապրի՛ս:**
[Anunov³t abris!]   Happy Saint's day! (inform) [Literally: *May you live on with your name!* Said to a person who carries the name of a Saint celebrated on that particular day of the year.]
- Անու՛շ ըլլայ:**
[Anuşh əlla!]   Enjoy it! [Literally: *May it be sweet!* Used both when offering food and in response to someone's appreciation of food just enjoyed. Also used to cheer up someone after taking a bath.]
- Լա՛ւ օրերու (գործածես):**
[Lav oreru (kordzadzəs)]   Use it in health! [Literally: *(May you use it) in good days!* Used with reference to something newly obtained.]
- Բարո՛վ հագնի՛ս:**
[Parov haknis!]   Wear it in health! [About new clothing. Literally: *Wear it in goodness!*]
- Բարո՛վ նստի՛ք:**
[Parov n³sdik!]   Enjoy your home! [Literally: *May you reside in goodness!* Used in housewarmings.]
- (Շատ) ապրի՛ս:**
[(Şhad) abris!]   Good for you/Bravo! [Lit.: *May you (inform) live (long)!* Used to praise a good performance.]
- Ձեռքերդ/ձեռքերնիդ դալա՛ր:**
[Tşerker³t/tşerkernit talar!]   Well done! [Literally: *May your (inform/form) hands thrive!* Used in praising someone's manual skills.]

- Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց:***
[Kristos haryav i merelots!]   Christ is risen from the dead!
- Օրհնեալ է յարութիւնն Քրիստոսի:****
[Orhnyal e harutyunn Kristosi]   Blessed is the resurrection of Christ!
- Քրիստոս ծնաւ և յայտնեցաւ:*****
[Kristos dʒ³nav yev haydnetşav]   Christ was born and made manifest.
- Օրհնեալ է յայտնութիւնն Քրիստոսի:******
[Orhnyal e haydnutyunn Kristosi]   Blessed is the manifestation of Christ.

23. Contacting someone on the phone

- Կը ներէ՞ք, X-ի հետ կրնամ խօսիլ:**
[Gə nerek, X-i hed g³nam kḥosilʔ]   Excuse me, may I speak to X?
- Նոյն ինքն է խօսողը:**
[(Nuyn) inkn e kḥosoghə]   Speaking.
- Այո՛, մէկ վայրկեան:**
[Ayo, meg vayrgyan]   Yes, one moment please.
- Սխալ թիւ ունիք:**
[S³kḥal tiv unik]   You have a wrong number.
- Կը ցաւիմ, X-ը հոս չէ:**
[Gə tşavim, X-ə hos çhe]   I am sorry, but X is not here.
- X-ը քաղաքէն դուրս կը գտնուի:**
[X-ə kaghaken turs gə k³dn³vi]   X is out of town.
- Ներեցէ՛ք, ո՞վ կը խօսի:**
[Neretşek, ov gə kḥosiʔ]   Who is talking, please?
- Մէկ ժամէն հոս կ'ըլլայ:**
[Meg zḥamen hos gəlla]   He/she will be back in an hour.

* and ** Official exchange of greetings at Easter in the Armenian Church and elsewhere in the Armenian community
*** and **** Official exchange of greetings at Christmas in the Armenian Church and elsewhere in the Armenian community

Կրնամ իրեն լուր մը ձգել: [G ³ mam iren lur mə t͡s ³ kel?]	May I leave him/her a message?
X-ը այլեւս հոս չ'ապրիր: [X-ə aylev ³ s hos ɟhabrir]	X does not live here anymore.
Հասցէն/հեռաձայնին թիւը կ'ուզէ՞ք: [Hast͡sen/heratsaynin tivə guzek?]	Would you like to have his/her address/ telephone number?
Այո՛, եթէ կարելի է: [Ayo, yete gareli e]]	Yes, if it is possible.

24. Expressing gratitude and responding

Շնորհակալութիւն: [ʃh ³ norhagalutyun]	Thanks!
Չ'արժեր: / Քա՛ւ լիցի: [Charzher / Kav litsi]	Not at all!
(Սրտանց) շնորհակալ եմ: [(S ³ rdants) ʃh ³ norhagal em]	Thank you (wholeheartedly).
(Շատ) երախտապարտ եմ (քեզի/ձեզի): [(ʃhad) yerakhdabard em (kezi/(tsezi))]	I am (very) grateful (to you) (inform/form).
Երբեք պիտի չմոռնամ քու/ձեր ըրածը: [Yerpek bidi ɟh ³ mornam ku/tser əradzə]	I will never forget what you (inform/form) did.
Շատ ուրախ եմ, որ կրցայ օգտակար ըլլալ: [ʃhad urakɟ em, vor g ² r̥tsa okdagar əllal]	I am very happy that I could be of help.
Շատ ազնիւ ես/էք: [ʃhad azniv es/ek]	You (inform/form) are very kind.
Ոչի՛նչ է, բան մը չէ: [Voɟhinch e, pan mə ɟhe]	Do not mention it!

READINGS

ԻՆՉԵՐ ԿԸ ՊԱՏՄԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՆ

Հայ լեզուն կը պատմէ թէ ինքն հնդեւրոպական լեզուախմբին մէջ՝ հնդկերէնի, իրաներէնի, յունարէնի ու լատիներէնի նման անկախ ճիւղ մը կը կազմէ: Այն ազգակից է այն լեզուներուն, որոնցմով գրուած են հնդկական վեդաները, յունական չքնաղ Իլիականը, լատին անմահական Ենէականքը և ուրիշ շատ հանրածանօթ գործեր, որոնց կողքին կը շողան նաև Հայ դասական գործերը:

Հայ լեզուն՝ հինգերորդ դարու շրջանին մէջ ցոյց տուած իր կատարելութեամբ, կը ցուցնէ այն բարձր քաղաքակրթութիւնը, որուն յաջողած է հասնիլ հայ ցեղը:

Հայ լեզուն կը պատմէ նաև հին կեանքէն հետաքրքրական մանրամասնութիւններ: Ունի բառեր, որ կը պատկերացնեն հայ ժողովրդի հոգեբանութիւնը, անոր ազգային հին նիստ ու կացը, սովորութիւնները, կրօնքը, նախապաշարումները և անոր ներկայ մտածելակերպն ու արելակերպը:

Adaptation from Հ. Վարդանեան

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ և ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐՈՒՆ ԳԻԻՏԸ

Մինչեւ հինգերորդ դարը հայերը սեփական գիր չունէին: Պետական գործերու մէջ յաճախ օգտուած են պարսկերէն, յունարէն և ասորերէն լեզուներէն: Քրիստոնէութեան մուտքը Հայաստան (301-ին) և Սուրբ Գիրքն ու սուրբ հայրերու գրածները ժողովուրդին մատչելի դարձնելու պահանջը հարկադրեց, որ հայ լեզուի բոլոր հնչիւնները արտայայտող գրութիւն մը հնարուի: Այդ նշանաւոր գործը յաջողութեամբ կատարեց Մեսրոպ Մաշտոց վարդապետը, որ տուաւ հայ ժողովուրդին սեփական գիր՝ հայկական այբուբենը: Հինգերորդ դարու լայն գործածութիւն ունեցող բարբառը գրաբարն էր, որը և դարձաւ այդ շրջանի գրական լեզուն: Գրաբարը շատերու կողմէ այսօր կը կոչուի նաև դասական հայերէն:

Այդ լեզուով է որ թարգմանուեցան Սուրբ Գիրքն ու այլ հուշակաւոր համաշխարհային գործեր: Այդ լեզուով գրուեցան հայկական առաջին ինքնուրոյն գրական աշխատութիւնները:

Հինգերորդ դարը հայերէնի ոսկեդարն է:

Adaptation from Լ. Շանթ

ՀԱՅԵՐԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԸ

Ոսկեդարու ամենէն շքեղ գործերէն մէկն է Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը: Հայ տառերու գիւտէն առաջ, Հայաստանի եկեղեցիներուն մէջ աղօթքները օտար լեզուներով կը կարդացուէին: Մտքով ու հոգիով օտարին գերի էր հայ ժողովուրդը:

Տառերու գիւտը, որ տեղի ունեցաւ 406-ին, ոգեւորութեամբ վարակեց հայ ժողովուրդը: Ամէն տեղ սկսան դպրոցներ բացուիլ, հայ այբուբենով ու հայ լեզուով դաստիարակելու համար հասնող սերունդը: Ապա՝ սկսան թարգմանել Սուրբ Գիրքէն որոշ մասեր՝ գոհացում տալու համար ժողովուրդի ծարաւին: Աւելի ետքն էր, որ 431-ին, յունարէն ընտիր օրինակի մը վրայէն, ամբողջապէս թարգմանուեցաւ Աստուածաշունչը հայերէնի: Այս թարգմանութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Սահակ կաթողիկոսի, Մեսրոպ Մաշտոցի և այլ թարգմանիչներու աշխատակցութեամբ, աւարտուեցաւ 434 թուականին: Իր լեզուական գեղեցկութեան և բնագրի հետ իր հաւատարմութեան պատճառով այս թարգմանութիւնը օտար գիտնականներուն կողմէն կոչուած է «Թարգմանութիւններու Թագուհին»:

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԵՒ ՔՐԻՍՏՈՆԵՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ ժողովուրդը աշխարհի ամենահին քրիստոնեայ ժողովուրդներէն մէկն է: Ան աշխարհի մէջ առաջինը եղաւ, որ ընդունեց քրիստոնէութիւնը որպէս երկրպաշտօնական կրօնը: Այդ տեղի ունեցաւ 301 թուին, երբ կը գահակալէր Տրդատ թագաւորը: Տրդատը և Գրիգոր Լուսաւորիչը միասին քրիստոնեայ դարձուցին Հայաստանը և հիմնեցին հայ քրիստոնեայ առաջին եկեղեցին, էջմիածինի մէջ, որը ամենահին քրիստոնեայ եկեղեցին կը համարուի: Հոն մինչեւ այսօր կը նստի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը:

Հայ եկեղեցին եղած է հայ ժողովուրդի պահպանման ուժեղ ազդակ մը: Աշխարհով մէկ ցրուած հայերուն ան տուած է յոյս, հաւատք և միասնութիւն:

Հայաստանը հարուստ է քրիստոնէական հին եկեղեցիներով: Զուր չէ, որ զայն կը կոչեն թանգարան բաց երկինքին տակ: Զուր չէ նաև, որ աշխարհի ամէն կողմէ զբօսաշրջիկները կու գան՝ էջմիածինը և միւս հին եկեղեցիները տեսնելու: Անոնց մէջ յատուկ ճարտարապետական արժէք ունին 10րդ և 11րդ դարու եկեղեցիները: Այդ եկեղեցիներէն նշանաւոր է Ս. Հռիփսիմէի տաճարը, որ հիմնուած է 7րդ դարուն և նորոգուած է 10րդ դարուն: Եկեղեցիներու շէնքերը սովորաբար շինուած են տեղական քարերով: Գրեթէ բոլոր եկեղեցիները նոյն խաչաձև յատակագիծը ունին, որը քիչ մը երկարաւուն է, ինչպէս ինքը՝ հայկական խաչը: Հայերը հպարտ են իրենց հին ճարտարապետութեամբ:

ԵՐԵՒԱՆ

Երեւանը՝ Հայաստանի Հանրապետութեան մայրաքաղաքը, աշխարհի հնագոյն քաղաքներէն մէկն է: Այսօր ան 2794 տարեկան է եւ հպարտ իր փառահեղ պատմութեամբ: Քաղաքը կառուցուած է մեր թուարկութենէն առաջ 782-ին Արարատեան դաշտավայրին մէջ՝ նախ որպէս ամրոց, որու հիմնադիրը ուրարտական Արգիշտի Առաջին թագաւորն էր: Սկզբնական անուանումը եղած է Էրեբունի, որմէ եւ ծագած է Երեւան քաղաքի անունը: Երեւանը մայրաքաղաք հռչակուած է 1918-ին եւ Հայաստանի պատմութեան մէջ 14-րդ մայրաքաղաքն է: Անոր բնակչութիւնը կը կազմէ 1,117.000 մարդ (2010 թ.):

Հիանալի է Երեւանի աշխարհագրական դիրքը: Ան կը գտնուի Հրազդան գետի ափին, որը Արարատեան դաշտավայրով հոսող Արաքս գետի վտակներէն մէկն է: Երեւանը արեւաշատ քաղաք է, ուր արեւային օրերը կը հասնին 288-ի: Գտնուելով ծովի մակարդակէն 900-1300 մ բարձրութեան վրայ, Երեւանի կլիմային բնորոշ են տաք, չոր ամառներ եւ համեմատաբար կարճ բայց ցուրտ ձմեռներ: Հոս՝ արեւոտ օրերուն, հորիզոնի վրայ միշտ կ'երեւան Մեծ ու Փոքր Մասիսները: Դժուար է Երեւանը երեւակայել առանց Արարատի վեհաշուք տեսարանի:

Տպաւորիչ է Երեւան մայրաքաղաքի ճարտարապետական յատկագիծը, որու հեղինակն է անուանի ճարտարապետ, ակադեմիկոս Ալեքսանդր Թամանեանը: Ան 1924-ին սկսած է իրականացնել Երեւանի վերակառուցումը հայ ազգային եկեղեցական ճարտարապետութեան ոճով եւ զանազան գոյներու տեղական քարերով, մանաւանդ վարդագոյն տուֆով: Այստեղէն ալ կու գայ Երեւանի «Վարդագոյն քաղաք» երկրորդ եւ փաղաքչական անունը: Այսօր քաղաքի գեղեցիկ համայնապատկերի մասը կը կազմեն կեդրոնի շարք մը կարեւոր հաստատութիւններու, մա՛նաւանդ Երեւանի Հանրապետութեան հրապարակի համալիրի վեհաշուք շէնքերը:

Երեւանը Հայաստանի քաղաքական, տնտեսական, մշակութային եւ գիտական կեանքի կեդրոնն է: Հոս կը գտնուին Հայաստանի մշակութային և գիտական կարեւոր հիմնարկութիւնները՝ Օպերայի եւ պալետի թատրոնը, Կոմիտասի անուան կամերային տունը եւ մեծ թիւով այլ թատրոններ, ինչպէս նաև Մատենադարանը, բազմաթիւ մասնագիտական դպրոցներ եւ համալսարաններ: Հարուստ է Երեւանը նաև բազմապիսի թանգարաններով եւ պատկերասրահներով:

Երեւանի տեսարժան վայրերը անթիւ են, իսկ անոր մշակութային կեանքը շատ աշխոյժ է: Պատահական չէ, որ երբեք չի դադրիր զբօսաշրջիկներուն հոսքը դէպի Վարդագոյն քաղաքը: Տարբեր երկիրներէ ժամանած այցելուները հոս միշտ կ'անցընեն բովանդակալից և գուարճալի օրեր, լաւ տպաւորութիւններով տուն կը վերադառնան եւ միշտ՝ Հայաստանը կրկին այցելելու հեռանկարով:

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

Մեսրոպ Մաշտոցի անուան Մատենադարանը կը գտնուի Հայաստանի մայրաքաղաք՝ Երեւանի մէջ: Այն հսկայական գրադարան մըն է, ուր կը պահուի հին ձեռագրերու հսկայ հաւաքածոյ մը: Մօտ 16,500 գիրքէն 14 հազարը գրուած են հայերէն, մնացածը՝ օտար լեզուներով: Այդ ձեռագրերը կը ներկայացնեն 5-18րդ դարերու հայ պատմիչներու, փիլիսոփաներու, բանաստեղծներու, մաթեմատիկոսներու և բժիշկներու գործերը: Անոնց մէջ կան նաեւ հին աշխարհի և միջնադարի յոյն, ասորի և այլ հեղինակներու ստեղծագործութիւններ, որ թարգմանուած են հայերէնի: Անոնցմէ շատերը կարեւոր յուշարձաններ են, որոնց բնագրերը կորսուած են բայց պահպանուած են միայն հայերէն թարգմանութեամբ:

ՀԱՅ ԶԵՌԱԳՐԵՐԸ

Երբ դեռ տպագրութիւն չկար, մարդիկ գիրքերը ձեռքով կ'արտագրէին: Հայ ժողովուրդը որպէս ուսման և լոյսի ծարաւ ժողովուրդ, բազմաթիւ գիրքեր ընդօրինակած է:

Ընդօրինակողները առհասարակ վանականներ, քահանաներ, դպիրներ էին, և կ'աշխատէին մեծ մասամբ վանքերու կամ եկեղեցիներու համեստ խուցերուն մէջ, ամիսներով, երբեմն նոյնիսկ տարիներով, մոմի մը լոյսին տակ: Այդ աշխատանքը անոնք կը կատարէին հայ իշխաններու և մեծատուններու ապսպրանքով: Յաճախ ալ աշխատողները իրենք յանձն առած են այդ աշխատանքը սիրայօժար կերպով կատարել վանքի մը համար: Անոնք յաճախ կ'աւարտէին հսկայ հատորներ, ինչպէս Աստուածաշունչը: Ընդօրինակողները շատ գիտուն էին և ունէին գեղեցիկ ձեռագիր:

Բայց ինչ որ անոնց ամենէն մեծ արժանիքն է, այն սքանչելի զարդանկարներն են, որոնցմով պնտուած են ձեռագրերը: Այդ զարդանկարներուն կը հիանայ ամբողջ աշխարհը: Մեր ձեռքը հասած ամենէն հին ձեռագիրը 887-ին գրուած Աւետարան մըն է, որ ներկայիս կը գտնուի Երեւան Մատենադարան: Այսօր աշխարհի տարբեր մշակութային կեդրոններու մէջ պահուած են աւելի քան 25 հազար հայերէն ձեռագրեր:

ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱՄԻՆ

Էջմիածին (նախկին Վաղարշապատ) Երեւանէն ընդամէնը 20 քլմ. հեռաւորութեան վրայ կը գտնուի:

Քաղաքը հիմնուած է երկրորդ դարուն եւ եղած է Հայաստանի մայրաքաղաքը: 301-ին այստեղ կառուցուած է Էջմիածնի Մայր Տաճարը, որ դարձած

է հայկական եկեղեցիին կեդրոնը: Էջմիածնի մէջ կը գտնուի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան աթոռը: Այստեղ՝ 1771-ին հիմնուած է տպարան մը եւ ապա թուղթի գործարան մը: 1863-ին կազմակերպուած է բարձրագոյն հոգեւոր դպրոց մը՝ Գէորգեան Ճեմարանը:

Ներկայիս, Էջմիածինը Հայաստանի հանրապետութեան բարգաւաճող մշակութային կեդրոններէն մէկն է:

Էջմիածնին մօտիկ, անկէ ընդամէնը 5 քլմ. հեռաւորութեան վրայ, կը գտնուին հայկական ճարտարապետութեան լաւագոյն կոթողներէն մէկուն՝ Զուարթնոց տաճարին աւերակները: Այս տաճարը կառուցուած է 7-րդ դարուն: Իր կառուցողական մտայղացմամբ, ճարտարապետական ձեւերու հարստութեամբ ու ճոխութեամբ ան մինչ այդ իրեն հաւասարը չէ ունեցած:

ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ

Հայաստանի մէջ եկեղեցական շէնքերու շինարարութիւնը սկսաւ քրիստոնէութեան ընդունման հետեւանքով:

Մշակուեցան տաճարներու բազմազան, մէկը միւսէն գեղեցիկ տիպարներ, սակայն այդ բոլորին պսակը հանդիսացաւ Զուարթնոց տաճարը: Կ'ըսեն որ իսկական ճարտարապետական գործին աւերակն ալ գեղեցիկ է: Եւ իսկապէս, մարդուս սիրտը հպարտութեամբ եւ երախտագիտութեամբ կը լեցուի, երբ կը յիշէ այն հանճարեղ ճարտարապետները, քարտաշ վարպետները, որոնք 1300 տարի առաջ աստեղծեցին Զուարթնոցը՝ եօթներորդ դարու հայ ճարտարապետութեան պսակը:

Հայ պատմիչներէն շատեր հիացումով կը պատմեն Զուարթնոց տաճարի մասին: Պատմութիւնը Ներսէս Շինարար կաթողիկոսին կը վերագրէ տաճարին կառուցումը՝ մոռնալով յիշատակել բուն կառուցողներուն՝ ճարտարապետին եւ միւս վարպետներուն անունները:

Տաճարին կու տան Զուարթնոց անունը, որ ծագած է զուարթուն բառէն: Զուարթուն կը նշանակէ արթուն հսկող, այսինքն՝ հրեշտակ:

Յայտնի է թէ տաճարի բացման արարողութեան ներկայ գտնուած է Բիւզանդիոնի կայսր Կոստանդին Գ.: Անիկա այնքան հաւնած է տաճարը, որ զայն շինող ճարտարապետը որոշած է հետը տանիլ, որպէսզի Կ. Պոլսոյ մէջ ալ նման տաճար մը շինել տայ: Սակայն ճամբան ճարտարապետը կը վախճանի:

Տաճարը կործանած է հաւանօրէն 10րդ դարուն, երկրաշարժի պատճառով: Դարերու ընթացքին անոր մնացորդները հետզհետէ ծածկուած էին հողի հաստ շերտով մը, եւ ոչ ոք գիտէր անոր տեղը: Ան գտնուեցաւ միայն 20րդ դարու սկիզբը կատարուած պեղումներու շնորհիւ: Տաճարին առաջին ուսումնասիրութեան եւ նախկին ձեւերուն վերակազմութեան համար մենք պարտական ենք հայ ճարտարապետութեան վարպետ, մեծ գիտնական Թորոս Թորամանեանին:

ՀԱՅՆ ՈՒ ՀԱՅԸ

Կ'ուզէի աշխարհի մէջ որեւէ ոյժ մը տեսնել, որ կարենար փճացնել հայ ցեղը:

Աշխատեցէ՛ք կործանել այս ցեղը: Ենթադրենք որ դարձեալ 1915 է: Աշխարհ պատերազմի մեջ է: կործանեցէ՛ք Հայաստանը: Տեսէ՛ք թէ կրնա՞ք: Ղրկեցէ՛ք զանոնք իրենց տուներէն դէպի անապատ: Թոյլ մի՛ տաք որ անոնք ո՛չ հաց, ո՛չ ալ ջուր ունենան: Այրեցէ՛ք անոնց տուներն ու եկեղեցիները: Տեսէ՛ք թէ դարձեալ պիտի չապրի՞ն անոնք: Տեսէ՛ք թէ դարձեալ պիտի չխնդա՞ն անոնք: Տեսէ՛ք թէ ցեղը դարձեալ պիտի չապրի՞, երբ անոնցմէ երկուքը իրարու հանդիպին գարեջրատան մը մէջ քսան տարի վերջ ու խնդան ու խօսին իրենց մայրենի լեզուով: Աշխատեցէ՛ք, տեսէ՛ք թէ պիտի կրնա՞ք արգիլել զանոնք, որ ծաղրեն աշխարհի մեծ գաղափարները, տեսէ՛ք թէ պիտի կրնա՞ք արգիլել, որ երկու ՀԱՅՆԻ խօսին աշխարհի վրայ, աշխատեցէ՛ք ու փորձեցէ՛ք բնաջնջել զանոնք:

Translation and adaptation from W. Saroyan

ԱՇՏԱՐԱԿ-ՕՇԱԿԱՆ

Աշտարակը կը գտնուի Քասախ գետի ափին վրայ: Ամբողջովին թաղուած է խաղողի փարթամ այգիներու եւ մրգաստաններու մէջ:

Աշտարակէն 11 քմ. դէպի վեր՝ Արագածի ստորոտը կը գտնուի Բիւրականի Աստղադիտարանը, զոր հիմնած է հայ անուանի գիտնական Վ. Համբարձումեան:

Աշտարակի մօտ, Օշական գիւղին մէջ, կը գտնուի հայերէն գիրերը ստեղծող հանճարեղ Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի գերեզմանը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԻՃԵՐԸ

Հայաստանի ամենէն մեծ լիճը Սեւանայ լիճն է: Սեւանայ լիճը լեռներու վրայ է և ծովի մակերեսէն 6430 ոտք բարձր է: Անոր երկարութիւնը 50 մղոն է, լայնքը 20 մղոն է, իսկ խորութիւնը 360 ոտք է: Սեւանայ լիճին ջուրն անուշ է: Ան հարուստ է շատ համեղ ձուկերով, որոնցմէ ամենէն լաւը «իշխան» անուկով ձուկն է:

Սեւան լիճին վրայ փոքրիկ շոգենակեր, առագաստանակեր և մակոյկներ կը բանին: Սեւանէն կը բխի Հրազդան գետը:

Սեւանէն զատ Հայաստան ունի պզտիկ լիճ մը, Արփի լիճը որ ծովէն 6706 ոտք բարձր է: Արփի լիճին ջուրն ալ անուշ է:

Արփի լիճէն դուրս կը հոսի Ախուրեան գետը:

ԴԷՊԻ ՍԵՒԱՆ

Մեր դասարանի աշակերտները պատրաստ էին հեռաւոր շրջագայութիւններ կատարելու: Բայց դէպի ո՛ւր: Մեր առջեւ սեղանի վրայ փռուած է Հայաստանի քարտէսը: Հրապուրիչ վայրեր շատ կան: Գառնի-Գեղարդ, Արտաշատ-Դուին, Դիլիջան-Ջերմուկ, Գորիս-Տաթեւ:

Լաւ կ'ըլլայ որ առաջին զբօսապտոյտը կատարենք դէպի Սեւան: Բայց մեկնելէ առաջ պէտք է պարզել թե ո՞ր ուղղութեամբ ճանապարհը աւելի հետաքրքրական կ'ըլլայ:

Շոգեկառքով կամ ինքնաշարժով երթալը նոյնպէս լաւ է, բայց քալելով շրջագայիլը աւելի հետաքրքրական է:

Ուրեմն եկէ՛ք քալելով երթանք: Մեկնելէ առաջ պէտք է առնել ճամբորդական ձեռնափայտեր, կողմնացոյց, գմելի, պարան եւ զանազան այլ պիտոյքներ: Զբօսաշրջիկին հանդերձանքը պէտք է ըլլայ տաք, թեթեւ եւ դիմացկուն:

Առաջին օրը ճամբայ կ'ելլենք: Երեւանէն Հրազդան երթալու համար յարմար է հանգստանալ եւ գիշերել բնակավայրերու մօտակայքը գտնուող անտառին եզերքը: Կը մեկնինք Հրազդանի մեծ կամուրջին մօտէն, կ'իջնենք ձորը եւ կը շարժինք դէպի Արգնի: Ճամբան կը դիտենք ճարտարապետական հնութիւնները:

Մեզ կրնան հետաքրքրել մեր ճամբուն վրայ նաեւ միջատները, սողունները եւ կենդանական աշխարհի այլ ներկայացուցիչներ:

Կը հասնինք Արգնի՝ Հայաստանի լաւագոյն առողջարաններէն մէկը:

Կը խմենք հանքային ջուրէն եւ առողջարանին մօտակայքը կը լարենք մեր վրանները:

Երկրորդ օրը կը շարունակենք մեր ճամբան:

Երրորդ առաւօտեան ճամբայ կ'իյնանք դէպի Բժնի: Հոս կը գիտենք գիւղի միջնադարեան ամրոցը, հին շինութիւնները եւ Գութանասարի մօտէն կը շարժինք դէպի Հրազդան:

Ապա կու գայ Հրազդան քաղաքը իր կապուտակ լիճով եւ գործարաններով: Անոր մէջէն կ'անցնի Ծաղկաձոր տանող ճանապարհը:

Չորրորդ օրը կը ժամանենք Ծաղկաձոր եւ մեր վրանները կը լարենք կանաչազարդ անտառին եզրը: Ծաղկաձորը Հայաստանի գեղեցիկ վայրերէն մէկն է: Ջքնաղ ձոր է, սառնորակ եւ հաճելի օդով: Եւ իրօք, ծաղիկներու աշխարհ է ան, ուր կարելի է գտնել ամէն տեսակ ծաղիկներ, ինչպէս նաեւ բազմատեսակ թիթեռնիկներ: Ահա թէ ինչու ամառները այդտեղ կը համախմբուին ժողովուրդը եւ դպրոցականները՝ հանգստանալու համար:

Ամէն իրիկուն տասնեակ խարոյկներ կը վառին, եւ հազարաւոր մանուկներ այդ խարոյկներուն շուրջը կ'երգեն, կը պարեն, կ'արտասանեն:

Adaptation from Գ. Ստամպոլցեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇՈՒՆԸ

Այդ տարին, աշունը, հասուն ողկոյզի պէս, ծանրացած էր մտահոգութիւններով:

Լերան կողերուն ապրող մարդիկ, որ զուսպ դանդաղ, իշխանանման մարդիկ են, ժայռերու գագաթին կեցած, կը նայէին վար, դէպի դաշտերը, ու կը մտածէին.

— Տնաշէններ, ուշացան: Աշունը եկած է ու կը պտրտի ամէն կողմ, իսկ այս մարդիկը դեռ նոր կը սկսին աշխատանքի: Քիչ բան չէ. պտուղները հաւաքել, հողերը վարել, ցանել: Հարցը այն է, որ մեր թշնամին հանգիստ չի ձգեր: Ուշացան:

— Թուրքը եկած է, Քիւրտը եկած է, Ռուսը եկած է. ամէն կողմէն կուի է: Ոչխարները կը մայէին: Շուները կը վագէին թուփերուն հետ խաղացող հաւին ետեւէն, ու բարկացած կը հաջէին:

Դաշտերուն մէջ սկսած էին աշխատիլ:

Շտապ-շտապ վարուցանք կ'ընէին: Եզներու ոտքերը կը մխրձուէին նոր բացուած ակօսներուն մեջ: Գիւղացին, արօրը սեղմելով, կը կանչէր.

— Հոռա՛ հօ հոռա՛.

Հայաստանի հողը կարծր է, բայց բարի:

— Հոռա՛ եզներս, հոռա՛.

Արօրը կը մխրձուէր, կը հերկէր: Եզներու ոտքերը կը խառնուէին. բայց անոնց ճիգը չէր նուազեր: Մերերը, որոնք բռնած էին ճակատ մեկնած բազմաթիւ երիտասարդներու տեղերը, անհամբեր էին ու յամառ:

— Հոռա՛ շուտ, ձեր ոտքերուն մատա՛ղ, շուտ:

Կը շտապէին նաեւ այգիներուն մէջ:

Այգիները լեցուած էին կիներու ձայներով: Ամէն ծիծաղի՝ ճիւղերուն վրայէն դող մը կ'անցնէր: Իսկ այդ ճիւղերը բեռնաւորուած էին մեծ, հիւթեղ, արեւով ծանր ողկոյզներով:

Խաղողը Հայաստանի երգն է:

Ուրիշ տարիներ, այգիներուն մէջ կը տիրէին երգն ու նուազը: Փողի, թմբուկի բարձր ձայնը կը հնչէր մինչեւ լուսաբաց: Մարդիկ ու կիներ պար կը բռնէին: Բացուած կարասներէն գինին կը խմուէր թասերով. իսկ ինքը՝ լեռներու ետեւէն եկած Դիոնիսիոսը, սիրտերը յոյզովը կը լեցնէր, եւ ծառերու բարձր ճիւղերը՝ իր ծիծաղի թեթեւ շշուկով:

Բայց, այդ տարի, կիները լուռ կը շտապէին, կողովները իրենց գլխուն բեռցուցած: Խաղողի ողկոյզները կը դիզուէին, եւ հիւթ պատրաստող ձեռքեր չկային:

Մանր էր պատերազմի աշունը:

Adaptation from Կ. Զարեան

ՍԵՒԱՆԱՅ ԼԻՃԸ

Մեր առջեւ կը բացուի Սեւանայ լիճը՝ Հայաստանի բնութեան հրաշալիքներէն մէկը: Այդ լիճը, որ յայտնի է նաեւ Գեղամայ լիճ անունով, երեք կողմէն շրջապատուած է ժայռերով, իսկ մէկ կողմը բաց է:

Լիճին ջուրը քաղցրահամ է եւ վճիտ: Օրը քանի մը անգամ լիճը իր գոյնը կը փոխէ: Հոն կ'ապրի իշխանը, սաղմոններու ընտանիքի ամենահամեղ ձուկը: Ապա շոգեմակոյկով կ'երթանք դէպի Սեւանայ կղզին, որ այժմ թերակղզի դարձած է, լիճին ջուրը պակսելու հետեւանքով: Թերակղզիին վրայ, կապոյտ ջուրերուն կեղրոնը, հեռուէն կը տեսնուին մենաւոր վանքն ու եկեղեցին՝ խաչաձեւ գմբեթով, որոնք շինուած են ասկէ 12 դար առաջ:

Գեղեցիկ է Սեւանայ լիճը գիշերը: Ալիքները մեղմօրէն կը զարնուին ժայռերուն եւ ետ ու առաջ կ'երթան, իրենց մէջ առնելով լուսնակին եւ հազարաւոր աստղերուն ցոլացումը:

Սեւանէն մենք երկաթուղի նստած գոհ սիրտով կը վերադառնանք Երեւան՝ աւարտելով մեր հրաշալի ճամբորդութիւնը:

Adaptation from Գ. Ստամպոլցեան

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՅԱՐԿԸ

Ընտանեկան յարկը օթեւան մըն է նուիրական, որ իր մէջ կ'ամփոփէ ինչ որ ամենասիրելին է մարդկային սրտին: Ի՞նչ բան աւելի սիրելի է քան հայր, մայր, եղբայր, քոյր, ամուսին, զաւակ, աւելի հաճելի քան ասոնց սիրոյն փոխադարձ վայելումը, եւ աւելի սուրբ քան այն յիշատակները, որոնք ասոնցմէ կու գան: Ընտանեկան յարկը կը բովանդակէ եւ կը բացատրէ այդ ամէն անոյշ բաները: Բոյն մըն է այն սիրաջերմ մարդկային էակին համար իր ամէն հասակներուն մէջ. անոր մէջ մարդ կը վայելէ այնպիսի խնամք, որ ոչ ոք դուրսը կարող է տալ անոր, այնպիսի սէր, որ անշահախնդիր է ու անսահման:

Հո՛ն կը հանգչի մարդ, հո՛ն կը սփոփուի: Հաճոյքները, զորս մարդ անոր մէջ կը վայելէ, անհամեմատ անուշութիւն մը ունին, անբիծ ու անարատ են, մինչդեռ արտաքին զուարճութիւնները յաճախ պղտոր են և իրենց ետեւ կը ձգեն տխուր յիշատակներ:

Adaptation from Ռ. Պէրպէրեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՏԵՐԸ

Հայաստանի ամենէն մեծ գետն է Արաքս գետը, որ «Մայր Արաքս» կը կոչուի: Արաքսը կը սկսի Բիւրակնեան լեռներէն և կ'երթայ կը թափի Կասպից ծովը:

Արաքսը կը զատէ Հայաստանը Թուրքիայէն: Արաքսի ձախ ափը Հայաստանին կը պատկանի, իսկ աջ ափը Թուրքիոյ:

Արաքսի մէջ կը թափին Հայաստանի միւս գետերը, որոնք բոլորն ալ Արաքսէն պատկի են: Այդ գետերն են Ախուրեան, Մեծամօր, Քասախ, Հրազդան և Բարգուշատ գետերը և քանի մը ուրիշ աւելի պզտիկ գետակներ:

Հայաստանի գետերը լեռներէն կու գան, շատ արագ կը հոսին և խորունկ չեն: Այդ պատճառով Հայաստանի գետերու վրայ նաւեր չեն կրնար բանիլ:

Հայաստանի գետերը արագահոս ըլլալով, Հայաստան կրնայ անոնցմէ շատ դիւրաւ և առատութեամբ ելեկտրական ոյժ ստանալ: Եւ այդպէս ալ է:

ՄՆԱՍ ԲԱՐՈ՛Վ, ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

Դուն հարուստ չեղար խաղով ու խաղալիքներով, դուն չունեցար երգ ու ցնծութիւն. ստուերի պէս սահեցար գաղթի ճամբաներէն և ստիպուեցար յաճախ կծկտիլ մթին նկուղներու խորը սարսափէդ դողահար: Աչքերդ բացիր և քու վերեւ տեսար միայն արիւն ու հրդեհ: Նախընտրեցիր աչքերդ փակ պահել, որպէսզի չկորսնցնես հայրենի տանդ ու այգիներուդ ոսկի երազը:

Այդ երազով մեծցար և այդ երազին ժպտեցար: Ու հակառակ քու ապրած բոլոր դառնութիւններուդ, կրած բոլոր գրկանքներուդ, դուն ինքդ ալ դարձար ոսկի երազ մը, որ ահա կը ժպտի ինծի հեռաւոր անցեալի խորէն և հոգիս կը լեցնէ անսահման քաղցրութեամբ:

Մնաս բարո՛վ, իմ անուշ, իմ արի՛ մանկութիւն...

Adaptation from Մուշեղ Իշխան

ԲԱՐԻ՛ ԱՐԱԳԻԼ

Իր պաշտած լեռան, գետին, դաշտին, լիճին կամ ծառին հետ, ամէն ժողովուրդ ունի նաեւ թեւաւոր սիրելի մը, - արծիւը, կռունկը, սոխակը, արտոյտը, եւայլն: Հայերուն համար միշտ ամենէն սրբազանը եղած է արագիլը: Ան սպասուած, մեծարուած, մտերիմ, գրեթէ տան անդամ համարուող թռչուն մըն է:

Ամէն գարուն հայ գիւղացին կ'ողջունէ արագիլի վերադարձը և կ'օգնէ

անոր բոյնը վերանորոգելու: Ան կը խնամէ անոր վէրքերը, նեղ օրերուն կը հիւրասիրէ իր սեփական յարկին տակ, իմաստ կու տայ անոր գալուն ու երթալուն՝ բախտը կապելով անոր հետ, և երբեմն ալ նոյնիսկ կը խօսի անոր հետ:

Արագիլը հաւատարիմ է իր բոյնին, հաւատարիմ՝ իր մարդ բարեկամին: Ան լաւ կը ճանչնայ իր բոյնը և անոր շրջապատը, այն մարդոց որ կը սիրեն ու կը խնամեն զինքը: Օրինակ, երբ արագիլը գարունը ցուրտ երկիրներէն Հայաստան դառնայ, կը հրաժարի իջնել իր հին բոյնը, եթէ անոր մօտ չգտնէ իրեն ընտանի մարդիկ, չգտնէ բոյնին շուրջը սովորական եռուզեռը ... Այն ատեն ան վշտահար կը հեռանայ դէպի տարբեր հորիզոններ:

Զուր չէ, որ հայ ժողովուրդը պաշտամունքի հասնող գուրգուրանք մը ունի այս թռչունին հանդէպ: Մարդամօտ, մարդասէր, քիչ կը մնայ ըսել՝ հայասէր թռչուն մը, արագիլը լայն տեղ մը գրաւած է հայերուն աւանդութիւններուն մէջ, գիրքերուն, երգերուն, արուեստի և գրականութեան մէջ: Զուր չէ նաև, որ ան դարձած է խորհրդանիշը հայ ժողովուրդի հուլիսը ցոլացնող աշխատասիրութեան, նուիրուածութեան ու հաւատարմութեան:

Adaptation from Աշոտ Գրաշի

ԳԻՒՂԱՑԻՆ ԵՒ ՕՁԸ

Գիւղացի մը, որ արտեր ու ջաղացքներ ունէր և գիւղացիներուն մէջ բախտաւոր ու հարուստ մէկն էր, իր յաջողութիւնը կը պարտէր այն սեւ օձին, որ իր տան մէջ կը բնակէր: Մէկ հատիկ զաւակ մը կ'ունենայ այս գիւղացին, և որովհետեւ օձը սովոր էր տան մէջ համարձակ շրջելու, երախան օր մը օձին հետ խաղալով՝ անոր պոչը իր ափին մէջ սաստիկ կը ճզմէ: Որքան կը ջանայ օձը՝ կարող չ'ըլլար իր պոչը ազատելու տղուն ձեռքէն: Ճարը հատած՝ կը խայթէ տղուն թաթիկը: Տղան կը թողու պոչը, ու կը թունաւորուի միանգամայն: Օձը վախէն կը փախչի ու տան մէկ անկիւնը կը կծկուի: Քանի մը ժամ վերջը տղան կը մեռնի:

Տղուն հայրը սաստիկ կսկիծէն ուրագը կ'առնէ և օձին կը զարնէ, օձին պոչը կը կտրի և օձը իր գլուխն ու մնացեալ մարմինը առած կը փախչի տունէն ու գիւղէն դուրս քարերու մէջ կ'ապրի: Օրեր կ'անցնին, բայց հետզհետէ այդ գիւղացիին բախտը կ'աւրուի: Օր մը իր կնոջը հետ կը մտածեն. «Երթանք մեր օձը նորէն մեր տունը հրաւիրենք, որպէսզի մեր բախտը վերադառնայ»: Եւ կ'երթան քարերու մէջէն կը կանչեն իրենց օձը: Ան պատասխան կու տայ. «Ինչպէս ձեզ ինձ նոյնպէս փափաքելի է այդ, բայց ա՛լ անկարելի է: Քանի դուք ձեր զաւակին մահը յիշէք և ես ալ իմ պոչը, իրարու հետ չենք կրնար համերաշխ ապրիլ:

ԱՆՃԱՐԱԿ ԲՈՒՆ

Բուն գիշերային կենդանի մըն է ու ցերեկները չի կրնար տեսնել: Այդ պատճառաւ ցերեկները միշտ կը քնանար ու գիշերներն ալ որսի կ'ելլէր:

Ան կ'որսար թռչնիկներ ու փոքր կենդանիներ, ինչպէս՝ մկնիկներ, նապաստակներ ու միջատներ:

Այսպէս՝ մկնիկը, նապաստակն ու թռչնիկը շատ կը վախնային չար բուէն. ան կ'ուզէր որսալ և ուտել իրենց ձագուկները: Օր մըն ալ իրարու քով գալով կը խորհին ճար մը գտնել, ազատելու համար չար բուէն:

— Շատ կը վախնամ բուէն, կ'ըսէ թռչնիկը. անցեալ օր իմ ձագուկներէս մէկը կերաւ, քիչ մնաց միւսներն ալ պիտի ուտէր: Մենք չենք կրնար անոր բան մը ընել, երթանք նապաստակ եղբօր, տեսնենք ան ի՞նչ կ'ըսէ:

Նապաստակը երբ կ'իմանայ թռչնիկին ու մկնիկին գանգատները, կը պատասխանէ.

— Շիտակը ես ալ դժգոհ եմ այդ չար բուէն. իմ ձագուկներս ալ ուտել կ'ուզէ: Ես միայն լաւ վազել գիտեմ, անոր բան մը չեմ կրնար ընել. եկէք աղուէս եղբօր երթանք, ան կրնայ պատժել չար բուէն:

Աղուէսը կը խոստանայ օգնել իրենց, եթէ իրեն համար գեղեցիկ տնակ մը շինեն:

Անոնք անմիջապէս աղուէսին համար փոքրիկ, սակայն ծառերով ու ծաղիկներով շրջապատուած շատ գեղեցիկ տնակ մը կը շինեն: Այն ատեն աղուէս եղբայրը կ'երթայ բուին քով ու կ'ըսէ.

— Բու եղբայր, իմացայ թէ դուն թռչնիկներուն ու մկնիկներուն միտը շատ կը սիրես: Ես տեղ մը գիտեմ, ուր շատ մը մկնիկներ ու թռչնիկներ պահուրտած են, եկուր քեզ հոն տանիմ:

Բուն շատ կ'ուրախանայ ու կը խոստանայ լաւ նուէր մը տայ, եթէ իրեն ցոյց տայ այդ տեղը:

Աղուէսը անմիջապէս կ'երթայ ու կը գտնէ նապաստակը, մկնիկն ու թռչնիկը ու կը պատուիրէ որ խոշոր մեղրադղում մը և պարան մը ճարեն: Անոնք դիւրութեամբ կը գտնեն պէտք եղած մեծութեամբ դղում մը ու մէջտեղէն կը կտրեն, մէջը լաւ մը փորելէ վերջը կու տան աղուէսին, որը թակարդ մը կը լարէ դղումին մէջ: Յետոյ կ'երթայ ու կ'ըսէ բուին.

— Ես քեզի նշան պիտի տամ, ու դուն ալ դղումի մէջ պիտի մտնես, ուր պահուրտած են կենդանիները:

Անճարակ բուն հաւատալով աղուէսին խօսքերուն, կը մտնէ դղումին մէջ: Աղուէսը կը քաշէ պարանը, դղումը կը գոցուի ու չար բուն կը բանտարկուի դղումին մէջը:

ՋՐԱՄԱՆԻՆ ԽՈՒՓԸ

Շատ տարիներ առաջ Գէորգ Դպիր անունով հայ ճանապարհորդ մը, որ շատ գրասէր էր, մուծը կոխելուն պէս կ'ապաստանի հայ պառաւ կնոջ մը տունը:

Գիշերը սաստիկ ծարաւ կը զգայ: Կամաց մը անկողինէն կ'ելլէ և կը մօտենայ միջանցքը դրուած ջրամանին: Կը նկատէ որ ամանին բերնին վրայ հաստ խուփ մը դրուած է: Կ'ուզէ կոթէն բռնել, բայց խուփը կոթ չունէր: Վերցնելու ժամանակ ձեռքէն կ'իյնայ, բայց չի կոտորիր: Գէորգ կ'ուրախանայ որ տանտիրոջ ամանը անվնաս մնաց, միեւնոյն ատեն սաստիկ կը զարմանայ մտածելով թէ այդ խուփը ինչ տեսակ կաւէ շինուած էր որ իյնալով չկոտրեցաւ:

Գետնէն կը վերցնէ և բակը ելլելով կը նայի լուսնոյ շողերուն տակ:

Կը նկատէ որ ատիկա յոյն պատմիչի մը շատ արժէքաւոր գիրքն է, որ հայերէնի թարգմանուած էր այն տարիներուն, երբ Մեսրոպ Մաշտոց հնարած էր հայ գիրերը: Այդ գիրքին յունարէն բնագիրը կորսուած էր, և ամէն ազգէ նշանաւոր մարդիկ այս ու այն կողմ ինկած կը փնտռէին զայն:

Գէորգ Դպիր ջուրը կը խմէ, բայց քունը այլեւս կը փախչի իր աչքերէն: Ան պառաւը կ'արթնցնէ, շնորհակալութիւն կը յայտնէ և այդ թանկագին գանձը հետը առնելով կը վերադառնայ Երեւան:

Շուտով այդ գիրքը հայերէնէ նորէն կը թարգմանուի յունարէնի և եւրոպական ուրիշ լեզուներու:

Ահա թէ ինչ էր այդ հասարակ ջրամանին խուփը:

Adaptation from Գ. Աբգարեան

ԾԱՌԵՐՆ ՈՒ ԵՂԷԳԸ

Թագաւոր մը գրօսանքի ելաւ շրջելու լեռներուն ու հովիտներուն մէջ: Եւ տեսաւ, որ մեծամեծ ծառեր կային ամէն տեղ գետին ինկած՝ կոտորտուած և փշրուած: Եւ միայն եղէգ մը կար, որ դեռ կանգուն և անարատ կանգնած էր:

— Ո՛վ եղէգ, ըսէ՛ ինձի, թէ ինչպէս այսպէս հաստատուն մնացած ես, երբ մեծամեծ ծառերը փշրուած են և կործանած:

Եւ եղէգն ըսաւ.

— Ո՛վ թագաւոր, երբ սաստիկ հով բարձրացաւ, ծառերը հպարտօրէն հակառակ կանգնեցան անոր դէմ, և հովը զանոնք փշրեց: Իսկ ես խոնարհեցայ հովին առջեւ և ահա կանգուն եմ:

Adaptation from Վ. Այգեկցի

ԻՇԽԱՆԸ ԵՒ ԱՅՐԻ ԿԻՆԸ

Քաղաքի մը մէջ իշխան մը կար, խիստ չար ու անիրաւ: Նոյն քաղաքին մէջ կ'ապրէր այրի կին մը որմէ իշխանը բարձր հարկեր պահանջելով շատ կը նեղէր: Բայց այրի կինը, որքան ալ որ իշխանը չար էր ու անսիրտ, միշտ կ'աղօթէր իշխանին համար՝ մաղթելով անոր խաղաղ ու երկար կեանք: Մարդիկ գացին և պատմեցին իշխանին, թէ այս կինը միշտ կ'աղօթէ իրեն համար: Իշխանը գնաց այդ կնոջ մօտ ու ըսաւ.

— Ես քեզի բարիք չեմ ըրած, ո՛վ կին, դուն ինչո՞ւ ինծի համար կ'աղօթես ու երկար կեանք կը մաղթես»:

Այրի կինը պատասխանեց.

— Քու հայրը վատ մարդ էր. ես անիծեցի, և ան մեռաւ: Դուն նստեցար անոր տեղը՝ աւելի խիստ և դաժան: Հիմա կը վախնամ, որ եթէ մեռնիս քու որդիդ քեզմէ աւելի չար ըլլայ»:

Adaptation from Վ. Այգեկցի

ԱՅՐԻ ԿԻՆՆ ՈՒ ՈՐԴԻՆ

Այրի կին մը ուներ տասը այծ ու որդի մը: Ամէն օր տղան այծերը արածելու կը տանէր, իսկ մայրը կաթին կը խառնէր շերեփ մը ջուր եւ կը ծախէր դրացիներուն: Անգամ մը որդին մօրը հարցուց, թէ ինչո՞ւ ջուր կը խառնէր կաթին մէջ: Եւ մայրը պատասխանեց.

— Որդի՛, մեր կաթը քիչ է, ջուր կը խառնեմ, որպէսզի կաթը շատանայ, եւ մենք ձմեռը պանիր ունենանք:

Օր մըն ալ, երբ որդին այծերը նորէն արածելու տարած էր, անձրեւ եկաւ, հեղեղի վերածուեցաւ եւ այծերը քչեց տարաւ, լեցուց գետը: Որդին այդ օրը, արեւը մայրը չմտած, կանուխ եկաւ տուն: Մայրը հարցուց.

— Որդի՛, ո՞ր են այծերը, ինչո՞ւ այսպէս կանուխ տուն եկար:

Որդին ըսաւ.

— Մայրի՛կ, այն շերեփ մը ջուրը, որ դուն կը խառնէիր կաթին եւ կը ծախէիր դրացիներուն, հաւաքուեցաւ, հաւաքուեցաւ ու հեղեղ դառնալով՝ եկաւ մեր այծերը լեցուց գետը:

ԳԱՅԼՆ ՈՒ ԻՐ ԶԱԳԵՐԸ

Մայր գայլը ետեւը ձգած էր իր ձագերը և շարունակ կը բարկանար ու կը խածնէր զանոնք: Զագերը նեղացան և իրենց ակռաները կճռտելով ըսին.

— Դուն մեզ չես սիրեր: Դուն մեզ կը չարչարես: Դուն քար սիրտ ունիս:

Մայրը ձայն չհանեց:

Յանկարծ լսուեցաւ շան հաջոց, յետոյ ձիու խրխինջ: Հեռուէն երեւաց ձիաւոր որսորդ մը:

— Սու՛ս, — ըսաւ մայր գայլը իր ձագերուն, ձայն չհանէք. պառկեցէ՛ք գետինը և գլուխնիդ չբարձրացնէք խոտերէն վեր:

Զագերը իսկոյն պառկեցան գետինը, իսկ մայր գայլը արագ սկսաւ վազել դաշտին մէջէն:

Շուները տեսան գայլին փախուստը և ինկան անոր ետեւէն: Որսորդն ալ ձին քչեց շուներուն կողմը:

Զագերը նայեցան իրենց թագստոցէն և ըսին իրարու.

— Ահա թէ ինչ տեսակ մայր ունինք. մեզ ձգեց անտէր ու անտիրական և ինք փախաւ՝ վտանգէն ազատելու համար:

Մուկը կոխած էր արդէն, երբ մայր գայլը վերադարձաւ ձագերուն մօտ: Վիրաւորուած էր, ուսն ու վիզը՝ արիւնաթաթախ:

Դէ՛հ, տուն երթանք, — ըսաւ մայրը, — երբ դուք ալ օր մը ձագեր ունենաք, ինծի պէս ըրէք. շուներն ու որսորդները ձեր ետեւէն վազցուցէ՛ք, որպէսզի ազատին ձեր ձագերը: Տեսէ՛ք, ես այսօր այդպէս ըրի:

ԱՌԻԻԾԸ, ԳԱՅԼՆ ՈՒ ԱՂՈՒՏԱԸ

Առիւծը, գայլն ու աղուէսը եղբայրացան ու միասին որսի գացին: Որսացին խոյ մը, մաքի մը եւ գառնուկ մը: Ծաշի ատեն առիւծը գայլին ըսաւ.

— Որսը մեր մէջ բաժնէ՛:

Գայլը ըսաւ.

— Ո՛վ թագաւոր, Աստուած արդէն բաժներ է. ահա՛ խոյը քեզի, մաքին ինծի եւ գառնուկն ալ աղուէսին:

Առիւծը բարկացաւ, այնպիսի ապտակ մը զարկաւ ծնօտին, որ անոր աչքերը դուրս թռան: Ան նստաւ ու դառնօրէն լացաւ:

Այս անգամ առիւծը դարձաւ աղուէսին՝

— Բաժնէ՛ որսը:

— Ո՛վ թագաւոր, Աստուած արդէն բաժներ է, ըսաւ աղուէսը, խոյը քեզի՛ ճաշի համար, մաքին քեզի՛ նախընթրիքի համար, եւ գառը դարձեալ քեզի՛ ընթրիքի համար:

Առիւծը հարցուց.

— Ո՛վ խորամանկ աղուէս, քեզի ո՛վ սորվեցուց այդպէս ճիշդ բաժներ:

Աղուէսը պատասխանեց.

— Գայլին դուրս թռած աչքերը սորվեցուցին ինծի, Տէ՛ր Արքայ:

ՎԱԽԿՈՏ ԸՆԿԵՐԸ

Երկու ընկեր, Գրիգոր ու Սմբատ, անտառին մէջէն կ'անցնէին: Յանկարծ տեսան արջ մը, որ կու գար դէպի իրենց կողմը:

Գրիգոր շուտ մը բարձրացաւ ծառի մը վրայ: Սմբատ չկրցաւ ծառը ելլել և մնաց վարը: Արջը շուտով մօտեցաւ: Սմբատ յիշեց, որ արջը մեռած մարդու չի դպիր և գետինը պառկեցաւ, շունչը պահեց ու մնաց անշարժ:

Արջը եկաւ, Սմբատին մօտեցաւ, հոտուրտաց և ձգեց ու հեռացաւ: Այն ատեն Գրիգոր վար իջաւ և հարցուց.

— Տեսայ, որ արջը ականջիդ բան մը փսփսաց. Ի՞նչ ըսաւ:

— Արջը ըսաւ, որ երբեք այլևս այդպիսի վախկոտ ընկերոջ հետ տեղ չերթամ:

ԵՐՋԱՆԻԿ ՄԱՐԴԸ

Մեծահարուստ մարդ մը, որ շատ կը ձանձրանար, կանչեց նշանաւոր բժիշկներ և դարման մը խնդրեց անոնցմէ իր անբուժելի ախտին: Գիտնականները միաձայն յայտարարեցին, թէ բախտաւոր մարդու մը շապիկը պէտք էր զինքը բուժելու համար: Հիւանդը սպասաւորներ զրկեց ամէն կողմ որ փնտուեն, գտնեն և վայրկենապէս բերեն այդ հրաշագործ շապիկը. բայց ամէնքն ալ ձեռնուռայն և յուսահատ վերադարձան: Մէկ բախտաւոր գիւղացի մը միայն գտեր էին, ան ալ շապիկ չունէր:

ԵՐԿԱՐ ՏԱԲԱՏԸ

Վաղը սեպտեմբերի մէկն է, դպրոցի առաջին օրը: Սուրէն շատ ուրախ է, որ այս տարի ինք երկրորդ դասարան պիտի նստի: Ուրախ է նաև, որ պիտի հագնի դպրոցի նոր համազգեստը, զոր հայրիկը երէկ իրեն նուիրեց: Բայց մէկ բան զինք կը նեղէ: Համազգեստին տաքատը քիչ մը շատ երկար է: Պէտք է երկու սանտիմեթր կարճնայ, ըսած էր մայրիկը, բայց ժամանակ չէր ունեցած կարճեցնելու: Սուրէն յոյս ունի, որ երկու քոյրիկներէն մէկը տաքատը պիտի կարճեցնէ:

Կէսօրէն վերջ, երբ մեծ քոյրը՝ Նանան շուկայէն տուն կու գայ, Սուրէն կը խնդրէ իրմէ.

— Նանա ջան, տաքատս կը կարճեցնե՞ս:

— Կը ցաւիմ, կ'ըսէ Նանա, ընկերներս դուրսը կը սպասեն, ժամանակ

չունիմ:

Յետոյ աւելի պատիկ քոյրիկը՝ Վարդուհին տուն կը վերադառնայ: Ան ալ շատ յոգնած է, բայց կը խոստանայ աւելի ուշ կատարել Սուրէնին խնդրանքը:

Գիշերը Սուրէն կ'երթայ անկողին:

— Տաքատս, տաքատս Ի՞նչ պիտի ըլլայ, կը մտածէ Սուրէն, — բայց շուտով քունը կը տանի:

Գիշերուայ ժամը տասին մայրիկը կու գայ կամացուկ մը, կը մտնէ Սուրէնին սենեակը, տաքատը կ'առնէ, երկու սանթիմեթր կը կարճեցնէ և շուտ մը տեղը կը դնէ: Կէս ժամ յետոյ Նանան ալ կու գայ և նոյնը կ'ընէ: Ժամը տասներկուքին ալ Վարդուհին կու գայ և կը կատարէ իր խոստումը:

Առտուն բոլորը կը լսեն Սուրէնի ձայնը:

— Մէկ գիշերուան մէջ Ի՞նչպէս այսքան մեծցայ, — կու լայ փոքրիկ տղան:

ՄՏԱՅԻՐ ԳԻՏՈՒՆԸ

Մեծ գիտուն մը իր բարեկամներէն մէկուն այցելութեան գացեր էր. տուն դարձած ատեն նշմարեց որ իր ոսկի ծխատուփը քովը չէր: Կարծեց թէ իր բարեկամին տունը ձգած էր զայն, ու հետեւեալ տոմսակը գրեց անոր. «Սիրելի բարեկամ, կարծեմ թէ ծխատուփս ձեր տունը մոռցած եմ. հաճեցէ՛ք գտնել զայն եւ գրաբերիս հետ զրկել ինծի:» Բայց պահարանը գոցելու պահուն, գրպանին մէջ ծանր բան մը զգաց, փնտուեց և գտաւ. «Վա՛յ, հոս է եղեր, աղաղակեց. է՛յ, աւելի աղէկ,» և նամակը բանալով, հետեւեալ յետգրութիւնը աւելցուց. «փնտուելու նեղութիւն մի՛ կրէք. ծխատուփս գտայ:» Յետոյ նամակը նորէն փակեց ու իր բարեկամին զրկեց զայն:

Ո՞Վ ԷՐ ՏԱՆ ՄԵԾԸ

Հարուստ կալուածատէր մը տօնական օր մը, կը հրամայէ իր ծառային, որ շատ մը հաւեր եւ քանի մը ձիեր առնելով տանի եւ իր երկրագործներուն բաժնէ որպէս նուէր, պայմանաւ որ եթէ տան մեծը կիսն է՝ հաւ մը նուիրէ, իսկ եթէ այրն է՝ ձի մը:

Ծառան բաւական մը տունէ տուն պտրտելէ եւ նուէրները բաժնելէ յետոյ, կը տեսնէ որ գրեթէ բոլոր հաւերը բաժնուած են, բայց ձիերը տակաւին տեղն են:

Վերջին տունը որ կը հանդիպի կը հարցնէ.

— Ո՞վ է այս տանը մեծը:

— Ես եմ այս տանը մեծը և գլխաւորը, — կը պատասխանէ այրը հպարտութեամբ:

— Վերջապէս գտայ, — կ'ըսէ ծառան ինքնիրեն, եւ տանտէր գիւղացին դուրս կը հրաւիրէ, որպէսզի իրեն նուէր տրուելիք ձին ստանայ, կիներն ալ իրեն կը հետեւի:

— Ահաւասիկ, ընտրեցէ՛ք ձիերէն որը որ կ'ուզէք: Կարմիրը, սեւը, մոխրագոյնը:

Գիւղացին կ'ընտրէ կարմիր գոյնով ձի մը: Կինը կը ստիպէ որ ճերմակ ձին առնէ, բայց մարդը կը պնդէ իր ընտրածին վրայ: Կինը բարկանալով աքացի մը կու տայ ամուսնոյն ըսելով:

— Անճարակ, դուն ձիերը ինձմէ լա՞ւ կը ճանչնաս:

Ծառան տեսնելով այս միջադէպը, մարդուն ձեռքէն ձին կ'առնէ ըսելով:

— Ահաւասիկ, հաւ մըն ալ քեզի:

ՄԱՀԸ

Եթէ ես աշխարհի տէրը ըլլայի, կը հրամայէի ոչնչացնել այն բոլոր բաները, որոնք մարդու գիտակցութիւնը կը զարգացնեն: Որովհետեւ ամէն մէկ քայլ, որ կը տանի դէպի զարգացում, տառապանքի նոր դուռ մը կը բանայ մարդուն համար: Գիտութիւնը կրնայ անոր մէջ արթնցնել անկուշտ հարցասիրութիւն մը, որուն առջեւ ինքն իսկ անգոր կը մնայ: Մարդուն ուղեղը հէքի-աթի այն քնացած հսկան է, որ արթննալուն պէս անօթութիւն կը զգայ, եւ որքան ուտէ՝ այնքան աւելի կը պահանջէ: Ուրեմն, քանի անկարելի է զայն կշտացնել, աւելի լաւ չէ՞ ձգել զինքը հանգիստ քունի մէջ:

Երբ մարդ անօթի է, հաց կը պահանջէ: Բայց երբ կշտանայ՝ հարց կու տայ, թէ ինչո՞ւ կ'ապրի: Ես կ'ուզէի, որ ոչ մէկ անօթի մնար աշխարհի վրայ: այն ատեն ամէն մարդ կը համոզուէր, որ ի զուր կ'ապրի: Եւ կու գամ զարմանալի եզրակացութեան մը: արդեօք անօթիները չե՞ն, որ պատճառ կ'ըլլան մարդկութեան կեանքի յարատեւութեան:

Լաւատեսներդ վախկոտ էք, եւ իբր վախկոտ՝ խաբէբայ էք: Դուք կը խաբէք թէ՛ ձեզ եւ թէ՛ ուրիշները: Դուք համարձակութիւն չունիք շիտակ նայելու միակ բացարձակ ճշմարտութեան՝ մահուան երեսին: Ձեր ամբողջ վարդապետութիւնը հիմնուած է կեղծիքի եւ ինքնախաբէութեան վրայ: Դուք սուտ կը խօսիք, երբ կ'ուզէք փաստել, թէ ապրիլը յիմարութիւն չէ: Կեանքին նուիրուած երգերու մէջ դուք կը փորձէք չլսել մահուան ճիշտ, որ կը սարսափեցնէ ձեզ: Դուք էք, որ մէջտեղ նետած էք գոյութեան կռիւը, որպէսզի փախչիք մահէն: Դուք չըջապատած էք ձեզ սիրոյ, ատելութեան, կիրքի եւ նախանձի բոլոր պատրանքներով, որպէսզի անոնց մշուշին մէջ չտեսնէք մահուան փոսին անսահման խորութիւնը: Ձեզի ծանօթ չէ յոռետեսին հպարտ արհամարհանքը,

որուն առջեւ կ'ոչնչանայ ամէն բան:

Երբ մարդ կը մտածէ այս համաշխարհային կատակերգութեան մասին, որ պիտի շարունակուի անվերջ, աննպատակ, կը ծիծաղի եւ նոյն ատեն կը զարմանայ, որ մարդիկ, այս բոլորը գիտնալով մէկտեղ, կրնան ուրախանալ, տխրիլ, ատել, նախանձիլ, նոր արարածներ աշխարհ բերել: Յիմարանո՛ց, հսկայական յիմարանոց:

Քանի մը վայրկեան ետք, ես այլեւս չեմ ըլլար: Ուրիշ խօսքով, կ'ըլլամ ապագայ անգոյութեան մէջ: Ինչպե՞ս՝ սենեակի կեդրոնին, գանկս փշրուած: Մայրս — խեղճ պառաւ — կը սկսի վրաս լալ: սենեակը լեցուն կ'ըլլայ ոստիկաններով, հետաքրքիրներով: Կ'ուզէի մեռած ատենս ալ տեսնել՝ դիտելու համար այդ յիմար մարդոց իրարանցումը, որ կուշտ մը խնդայի անոնց վրայ:

Ես կը մեռնիմ խղճալով ձեզի, կեանքի ստրուկներ, որովհետեւ, որքան ալ ուզէք ապրիլ, ի վերջոյ պիտի գաք իմ ետեւէս:

Adaptation from Նար Դոս (Միքայէլ Յովհաննէսեան)

ՆԱԻԱՍԻՆ

Նաւաստի մը կը մեկնէր
Հեռո՛ւ, հեռո՛ւ երկիրներ:
— Կ'երթաս, — ըսաւ մէկն իրեն, —
Բայց չե՞ս վախնար ծովերէն.
Հայրդ, մեծ հայրդ ալ գացին
Ու գոհ եղան արկածին:
— Իսկ քու մեծ հայրդ ո՞ւր մեռաւ
— Իր անկողնին մէջ, հարկաւ
— Հապա այնտեղ դուն ի՞նչպէս
Ամէն գիշեր կը նիրհես:

ԱՇՈՒՆ

Աշուն է: Արեւը կանուխ մայր կը մտնէ, օրերը կը կարճնան և գիշերները կ'երկարին: Արեւը այլեւս չի տաքցներ այնպէս, ինչպէս ամառը: Երկինքը յաճախ ամպոտ է, պաղ հով կը փչէ և անձրեւ կու գայ: Ծառերու տերեւները կը փոխեն իրենց գոյնը եւ կը դառնան գոյնզգոյն: դեղին, սրճագոյն, կարմիր, ոսկեգոյն և նարնջագոյն: Կարծես թէ մէկը ներկեր է զանոնք: Տերեւները կը

Թափին ամենուր: Օր մըն ալ բոլոր ծառերը կը մերկանան: Մարդիկ կը պատ-
րաստուին ձմեռը ընդունելու, ձմեռը իր լաւ ու վատ կողմերով: Գարունն իր
ծաղիկներով և թռչուններով հեռու է, բայց ան ալ իր ժամանակին պիտի գայ:

ՋՈՒՐԸ

Ջուրը շատ օգտակար հեղուկ մըն է. ան ծարաւը կ'անցընէ, ամէն ինչ
կը մաքրէ, հողը կը ջրէ և պտղաբեր կը դարձնէ, կրակը կը մարէ...

Երբ ջուրը սառի, սառոյց կը դառնայ, իսկ երբ տաքնայ, շոգի կ'ըլլայ:
Ամպը, գոլորշին, մառախուղը, անձրեւը, ձիւնը, կարկուտը, սառոյցը,
շոգին և ցօղը ջուր են:

Ջուրերը հաւաքուելով կը կազմեն աղբիւր, առու, վտակ, գետ, լիճ, ծով,
ովկիանոս:

Եթէ ջուր չըլլայ, մարդիկ և բոյսեր չեն ապրիր, իսկ երբ շատ ըլլայ՝
գետերը յորդելով մեծ վնաս կու տան մարդոց:

ARMENIAN
POETRY
IN ENGLISH TRANSLATION

ՄՈՒՇԵՂ ԻՇԽԱՆ
(1914-1990)

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒՆ ՏՈՒՆՆ Է ՀԱՅՈՒՆ

Հայ լեզուն տունն է հայուն աշխարհիս չորս ծագերուն,
Որ կը մտնէ ամէն հայ իբրեւ տանտէր հարազատ,
Կը ստանայ սէր ու սնունդ, սրտի հպարտ ցնծութիւն,
Եւ բորանէն ու բուքէն հոն կը մնայ միշտ ազատ:

Քանի՛ դարեր և քանի՛ ճարտարապետ հանճարներ
Աշխատեցան անոր տալ վեհութիւն, գեղ ու պերճանք,
Քանի՛ գեղջուկ բանուորներ տքնեցան տիւ եւ գիշեր,
Որոնք թաղուած են հիմա մոռացութեան մութին տակ:

Մշտանորոգ ու միշտ հին՝ ան կը տեսէ դարէ դար,
Իր ճրագները՝ միշտ լոյս, իր օճախին հուրը՝ վա՛ռ,
Բարիքներով անսպառ լեցուն ամբարն ու մառան:

Հո՛ն է միայն, որ կրնայ գտնել ամէն հայ կրկին
Խաժամութիւն մէջ օտար կորսնցուցած իր հոգին,
Անցեալն անհուն եւ ներկան, նոյնիսկ մթի՛ն ապագան ...:

MOUSHEGH ISHKHAN
Translated by Dora Sakayan

THE ARMENIAN LANGUAGE

The Armenian language is home to Armenians worldwide,
They enter this home as its true owners,
To be loved and nurtured, endowed with pride,
Forever sheltered from storms and thunders.

For so many ages, so many ingenious minds
Strove for its stature, beauty and splendor,
So many countrymen toiled day and night,
Alas, they are buried in the mist of oblivion.

Always renewed, yet always ancient, it is everlasting,
With its lights always shining, its hearth burning bright,
And stores and cellars filled with goods neverending.

That's the only place where Armenians can regain
The soul they have lost in the alien confusion,
Connect with their deep past, their present, even their dim future...

ԱՆՈՒՆԳ

Ինչո՞ւ անունըդ այստեղ չըկարենամ գրել ես
Եւ աշխարհի շըյայտնեմ թէ քեզ ինչպե՛ս սիրեցի ...
Երկու վանկե՛րը անոր ես կը գուրցեմ գաղտնապէս,
Եւ ան ամբողջ կը թուի սիրոյ մատեա՛ն մը ինծի ...
Ինչո՞ւ անունըդ այստեղ չըկարենամ գրել ես ... :

Հիմա, հեռո՞ւ իրարմէ՛ միայն անո՛ւնըդ ունիմ
Բերնիս վըրայ, համբոյրի մը պէս աննիւթ և անոյշ ...
Գիշեր ատեն, սենեակիս մենութեան մէջ մըտերիմ,
Ես զայն կ'ըսեմ և ահա՛ քեզ կը տեսնեմ քաղցրայուշ,
Հիմա, հեռո՞ւ իրարմէ՛ միայն անո՛ւնըդ ունիմ ... :

Գեղեցկութիւնդ ու իմ սէ՛րս յօրինեցին զայն կարծես ...
Սիրտս իր անդուլ տըրոփմամբ անընդհատ զայն կը հեգէ,
Թեպէտ վաղո՛ւց մտքիս մէջ քեզ ամբողջ գոց գիտեմ ես ...
Քեզ չըճանչցած ունէի՞ր դուն այդ անո՛ւնը միթէ ...
Գեղեցկութիւնդ ու իմ սէ՛րս յօրինեցին զայն կարծես ... :

Ո՛չ, չեմ ուզեր, չեմ կրնա՛ր ես զայն յանձնել աշխարհի,
Երկու վանկովն իր կ'ուզեմ խնկել իմ կեա՛նքըս միայն,
Եւ երբ վերջին արեւիս ճաճա՛նչը մարի՛
Անունըդ ի շուրթ դեռ կ'ուզեմ ողջունել ա՛յգը մահուան.
Ո՛չ, չեմ ուզեր, չեմ կրնա՛ր ես զայն յանձնել աշխարհի ...

YOUR NAME

Why can't I write your name upon this page
And declare to the world how I loved you?
In secret, I whisper its two syllables,
And it seems to me a rare book of love...
Why can't I write your name upon this page?

Now, parted with you, I have only your name,
A sweet ethereal kiss upon my lips.
At night, in the intimate solitude of my room,
I murmur your name and you appear before me...
Now, parted with you, I have only your name...

Your beauty and my love invented your name...
My heart in endless palpitation spells it out forever,
Though I have always known you by heart,
I wonder if the name was yours before I knew you.
It is your beauty and my love that invented your name...

No, I cannot—do not want to tell the world.
With its two syllables I want to anoint my life
And when the last ray of my last sun subsides,
I'll greet the dawn of my death with your name on my lips.
No, I cannot and do not want to reveal it to the world.

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ
(1885-1915)

ՄԻՐՈՅ ՄՐՄՈՒՆՋ

Անոնք գացի՜ն խորհուրդով ու գաղտնիքով բեռնաւոր,
Գացի՜ն նաւերը սիրոյս իմ աչքերուս առջևէն,
Ցրոուկնին վեր, դէպի մո՛րթ եզերքները հեռաւոր,
Առագաստներ՛ը գինով մայրամուտի գաղջ հովէն:

Ու տեսայ որ, հիմաւորց դիցուհիի պէս աղուոր,
Իրենց ձիւնի անարատ սրբութեան մէջ համօրէն,
Թեւերնին վեր, անծանօ՞թ արիւնքներու ուխտաւոր՛ր,
Անրջանքիս կարապներ՛ը սահեցան յամբօրէն ... :

Իրիկուն է: Կը դիտեմ ես լո՛ւծ անհունը ջուրի-
Հովը լըռիկ կը պատմէ ինձի յուշքեր երջանիկ,
Ու անպատճա՛ր խորհուրդով անսահման ջո՛ւրը կ'ուռի:

Քար ու փրփուր ասիին վրայ կը համբուրուին իմ առջիս ... :
Ես կը դիտեմ հեռաւոր հորիզոններն ուր լըռի՛կ
Գացին նաւե՛րը սիրոյս ու կարապներն անուրջիս:

Անոնք գացին խորհուրդով ու գաղտնիքով բեռնաւոր ... :

ROUPEN SEVAG
Translated by Berge Turabian

WHISPER OF LOVE

They sailed away, loaded with mystery and secrets,
The ships of my love sailed away from my gaze,
Their prows high, facing dark and distant shores,
And their sails drunken with the warm sunset breeze.

And I saw how, like ancient and beautiful goddesses,
In their immaculate sanctity, pure as snow,
Wings high, like pilgrims to unknown lands,
The swans of my love silently glided away.

It is evening. I am watching the immense flow,
The sea-breeze is quietly recounting the happy memories
And the boundless waters are rising with an ineffable mystery.

In front of me, gravel and foam are kissing on the shore,
I am looking at the distant horizon beyond which
The ships of my love and the swans of my dreams have silently
glided away.

They sailed away, loaded with mystery and secrets...

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆ
(1884-1915)

ՀԱՐՍ, ԵՂ ԼԵՑՈՒՐ

Յաղթանակի գիշերն է այս սունական. —
Հա՛րս, եղ լեցո՛ւր ճրագին:
Պիտի դառնայ կոհե՛ն տղաս յաղթական. —
Հա՛րս, քիթը ա՛ն պատրոյգին:

Սայլ մը կեցաւ դրան առջեւ, հորին քով.—
Հա՛րս, վառէ՛ լոյսը ճրագին:
Տղաս կու գայ ճակատն հպարտ դափնիով.—
Հա՛րս, բեր ճրագը շեմին:

Բայց սայլին վրայ արի՛ւն և սո՛ւգ բեռքեր են
Հա՛րս, ճրագը ասդի՛ն երկարէ:
Հերոս տղաս հոն զարնուա՛ծ է սրտէն —
Ա՛խ, հա՛րս, ճրագըդ մարէ՛ ...

TANIEL VAROUJAN
Translated by John Papasian

THE LAMP

Night of triumph, night full of joy,
– Daughter, fill the lamp –
Victorious from war comes my boy,
– Daughter, wick the lamp.

A cart is grinding by the well.
– Daughter, light the lamp –
My boy returns with wreath and bell.
– Daughter, raise the lamp.

The cart bears a young body spread.
– Daughter, draw the lamp –
My boy lies gored. my boy lies dead.
– Girl, snuff out the lamp.

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ
(1878-1915)

ՍԻՐՈՅ ԱՂԲԻԻՐ

Ահա՛ կու գամ երջանկութեան ակերէն,
Արիւնս դեռ երազօրէն կը հեւայ
Ու արցունքներ արտեւանունքս կ'այրեն:

Աղբի՛ր, աղբի՛ր, ինչ հրճուանքով տենդագին
Երկարեցի թշուառ շրթներս ակիդ
Ու ի՛նչ սիրով ըմպեցի ջո՛ւրդ անգին:

Ոհ, կ'ուզէի մնալ յաւէտ ակիդ քով,
Նիհար ճակատս կոթնցնել քու քարիդ,
Թաղուիլ ջուրիդ երջանկութեա՛ն պատանքով:

Ու կ'ուզէի հալիլ կուրծքիդ մէջ անհետ,
Լոյծ մարմնոյդ մէջ կաթի՛լ մ'ըլլալ, կէ՛տ մ'ըլլալ,
Երգե՛լ, հեւա՛լ, քեզի նման, քեզի հետ:

Ի՛նչ մոգութիւն կար մարմինիդ մէջ համակ,
Ի՛նչ կ'ըսէին ալիքներդ վազելով,
Ու ի՛նչ հմայք կար փրփուրիդ մէջ ճերմակ:

Շրթունքս դե՛ռ քեզ կը փնտտեն տենդագին,
Ու հրատապ այտերէս վար մեղմօրէն
Դողդղալով կը սահի ցօ՛ղը կեանքին...:

Ահա կու գամ երջանկութեան ակերէն...:

ROUPEN SEVAG
Translated by Dora Sakayan

FOUNTAIN OF LOVE

Here I am, coming from the sources of bliss,
My blood is still panting like in a dream,
And tears are burning my eyelids.

Oh fountain, fountain, with what a joyous cheer
I stretched my poor lips towards your source,
And how fondly I imbibed your water so dear.

Oh, I would wish to stay forever at your source,
Lean my weak forehead on your stone,
And be entombed in your water's blissful shroud.

I would wish to melt completely in your bosom,
Become a drop, a dot in your so fluid body
And sing, and heave like you, along with you.

What a magic there was in your entire body,
The humming of your waves in a steady flow,
And what a charm there was in your white foam!

Feverishly search for more of you my lips,
And gently, down my glowing cheeks
The dew of life tremulously drifts...

Here I am, coming from the sources of bliss.

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ
(1851-1872)

BEDROS TOURIAN
Translated by Alice Stone Blackwell

ԻՄ ՑԱԻԸ

MY GRIEF

Սուրբ տենչերով լոկ ծարաւած
Ցամաք գտնել՝ աղբերքն յամայր,
Ցամքի՛ր ծաղիկ հասակի մէջ,
Ո՛հ, չէ այնչափ ցաւ ինձ համար:

To thirst with sacred longings,
And find the springs all dry,
And in my flower to fade, – not this
The grief for which I sigh.

Ջերմ համբոյրով մը դէռ չայրած
Սա ցուրտ ճակատըս դալկահար
Հանգչեցունել հողէ բարձին,
Ո՛հ, չէ այնչափ ցաւ ինձ համար:

Ere yet my cold, pale brow has been
Warmed by an ardent kiss,
To rest it on a couch of earth, –
My sorrow is not this.

Դեռ չը գրկած էակ – փունջ մը
Փըպտէ, գեղէ, հուրէ շաղեալ,
Գրկել սա ցուրտ հողակոյտը,
Ո՛հ, չէ այնչափ ցաւ ինձ համար:

Ere I embrace a live bouquet
Of beauty, smiles and fire,
The cold grave to embrace, – not this
Can bitter grief inspire:

Քաղցր երագով մը յըղի մրափ մը
Չանդորրած գլուխս մըրկահար՝
Ննջել հողէ վերմակի տակ,
Ո՛հ, չէ այնչափ ցաւ ինձ համար:

Ere a sweet, dreamful sleep has lulled
My tempest-beaten brain,
To slumber in an earthy bed, –
Ah, this is not my pain.

Հեզ մարդկութեան մէկ ոստը գօս՝
Հայրենիք մ'ունիմ թըշուատ,
Չօգնած անոր՝ մեռնի՛լ աննշան,
Ո՛հ, ա՛յս է սոսկ ցաւ՝ ինձ համար:

My country is forlorn, a branch
Whithered on life's great tree;
To die unknown, ere succoring her, –
This only grieveth me!

ՄԿՐՏԻՉ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ
(1828-1868)

MGRDITCH BESHIGTASHLIAN
Translated by Aram Tolegian

ԳԱՐՈՒՆ

SPRING

Ո՛հ, ի՛նչ անուշ և ինչպէս գով
Առաւօտուց փշեւ հովի՛կ,
Ծաղկանց վրայ գորգուրաւով
Եւ մազերուն կուսին փափկիկ,
Բայց չես, հովի՛կ, իմ հայրենեաց,
Գնա՛, անցի՛ր սրտէս ի բաց:

O mild breeze, all through the early morning
You blow so gently, so soft, so cool,
Tenderly over the flowers
Over the maiden's fine-spun hair.
Yet if you're not a breeze from my homeland,
Pass on and away from my heart, be gone.

Ո՛հ, ի՛նչ աղու և սրտագին
Ծառոց մէջէն երգես, թռչնի՛կ,
Սիրոյ ժամերն ի յանտառին
Ջմայլեցան ի քո ձայնիկ.
Բայց չես, թռչնի՛կ, իմ հայրենեաց,
Գնա՛, երգէ՛ սրտէս ի բաց:

O bird in the leaf-heavy trees
You sing so sweetly, piercing and true,
Indeed the Love-hours in the forest
Admire your long and ardent trilling.
Yet if you're not a bird from my homeland,
Pass on, fly away from my heart, be gone.

Ո՛հ, ի՛նչ մրմունջ հանես, վտա՛կ,
Ականակիտ ու հանդարտիկ,
Քու հայելույդ մէջ անապակ
Նային գիրենք վարդն ու աղջիկ.
Բայց չես, վտա՛կ, իմ հայրենեաց,
Գնա՛, հոսէ՛ սրտէս ի բաց:

O clear and peaceful little river
Your whispers rising from the banks are soft,
And the rose and the maiden
Are mirrored so well by your tranquil face.
Yet if you're not a brook from my homeland,
Pass on, flow away from my heart, be gone.

Թէպէտ թռչնիկն ու հովն հայոց
Աւերակաց շրջին վրայ
Թէեւ պղտոր վտակն հայոց
Նոճիներու մէջ կը սողայ,
Նոքա հառաչք են հայրենեաց,
Նոքա չերթան սրտէս ի բաց:

Though the mild breeze and the fair bird of
Armenia
Hover now only over ruins,
And though the murky brook of Armenia
Winds its way among cypresses,
These are the very sounds of my homeland
May these never pass from my heart.

ՄԻԱՄԱՆԹՕ (Ասոս Եարճանեան)
(1978-1915)

ԱՐՅՈՒՆՔՆԵՐՍ

Եւ մաքրաթեւ երազիս հետ մինակ էի, հովիտներուն մէջ հայրենի,
Քայլերս էին թեթեւ ինչպէս քայլերը խարտիշագեղ եղնիկին,
Եւ զուարթութեամբ կը վազէի, կապոյտէն եւ օրերէն բոլորովին գինով,
Աչքերս ոսկիով եւ յոյսով՝ եւ հոգիս աստուածներով լեցուն...

Եւ ահա բարեբեր Ամառն իր պտուղները զամբիղ առ զամբիղ,
Մեր պարտէզին ծառերէն դէպի հողը եւ դէպի զիս կ'ընծայէր,
Եւ ես լուրթեամբ՝ գեղուղէշ ուռիին ներդաշնակ հասակէն,
Երգերս ստեղծելու համար խորհրդաւոր սրինգիս ճիւղը կը կտրէի...

Կ'երգէի... Ադամանդեայ առուակն ու թռչուններն հայրենագեղ.
Աստուածային աղբիւրներուն յստակահոս մեղեդիներն անդադրում.
Եւ առաւօտեան գեփիւրը, քրոջական գորովներու ա՛յնչպիսի նման,
Այս բոլորն իմ երջանիկ երգերուս թոթովումին կը ձայնակցէին...

Այս գիշեր երազիս մէջ, ձեռքս առի զքեզ, ո՛վ քաղցրախօս Սրինգ,
Ծրթունքներս զքեզ ճանչցան՝ ինչպէս համբոյր մէ հին օրերու,
Բայց շունչս՝ յիշատակներու զարթնումէն, յանկարծօրէն մեռաւ,
Եւ երգիս տեղ՝ շիթ առ շիթ, շիթ առ շիթ, արցունքներս էին որ ինկան
վար...

SIAMANTO (Adom Yarjanian)
Translated by Alice Stone Blackwell

MY TEARS

I was alone with my pure-winged dream in the valleys my sires had trod;
My steps were light as the fair gazelle's and my heart with joy was thrilled;
I ran, all drunk with the blue sky, with the light of the glorious days;
My eyes were filled with gold and hopes, my soul with the gods was filled,

Basket on basket, the Summer rich presented her fruit to me
From my garden's trees — each kind of fruit that to our clime belongs;
And then from a willow's body slim, melodious, beautiful,
A branch for my magic flute I cut in silence, to make my songs.

I sang; and the brook all diamond bright, and the birds of my ancient home,
And the music pure from the heavenly wells that fills the nights and days,
And the gentle breezes and airs of dawn, like my sister's soft embrace,
United their voices sweet with mine, and joined in my joyous lays.

To-night in a dream, sweet flute, once more I took you in my hand;
You felt to my lips like a kiss — a kiss from the days long ago.
But when those memories old revived, then straightway failed my breath,
And insted of songs, my tears began drop after drop to flow.

ՎԱՀԱՆ ԹԵՔԵԱՆ
(1878-1945)

Կ՛ԱՆՁՐԵՒԷ ՏՂԱ՛Ս

Կ՛անձրեւէ, տղա՛ս, աշունը թաց է,
Թա՛ց աչքերուն պէս խեղճ խարուած սիրոյն ...
Պատուհանն ու դուռը գընա գոցէ
Եւ դէմս եկո՛ւր նստիլ վեհագոյն:

Լռութեան մը մէջ ... Կ՛անձրեւէ, տղա՛ս ...
Կ՛անձրեւէ՞ երբեմն հոգիիդ մէջ ալ,
Կը մսի՞ սիրտըդ, և կը դողդողա՞ս՝
Խորհելով պայծառ արեւին անցեալ,

Դրան մը ներքեւ գո՛ց ճակատագրին ...:
Բայց կու լաս, տղա՛ս ... Մութին մէջ յանկարծ
Ծանրը արցունքներ աչքէդ կը գլորին ...

Լա՛ց անմեղութեան արցունքը անդարձ,
Լա՛ց չգիտնալով, խեղճ, անգէտ տղա՛ս,
Խե՛ղճ որսը կեանքին, ա՛հ, լա՛ց, որ մեծնաս ...:

ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ
(1869-1923)
Լեզուի մասին

*«Լեզուն է ամէն ժողովուրդի ազգային գոյութեան ու էութեան
ամենախոշոր փաստը, ինքնուրույնութեան ու հեռավոր անցեալի
կախարդական բանալին, հոգեկան կարողութիւններու ամենաճոխ
գանձարանը, հոգին ու հոգեբանութիւնը»:*

VAHAN TEKEYAN

Translated by John Papasian and Gerald Papasian

IT IS RAINING, MY SON

It is raining. Autumn is wet, my son.
Wet like eyes that love denies, and moves on.
Shut the window. Close the door of the room
And come sit before me in the gloom.

Sit in silence... It is raining so foul.
Does it rain sometimes, my son, in your soul?
Do you shiver, son? Do you feel the cold
And miss the suns that once shone bright and bold,

Which shine no more, due to unsparing fate?
You are crying, my son! Though dark, a late
and heavy tear I see roll down your cheek.

Is it your lost innocence that you seek?
Cry, son. at life's harshness. Cry as you can.
Poor prey of life. Cry to become a man.

HOVHANNES TUMANIAN
Translated by Dora Sakayan
About language

*“Language is the most conclusive proof of a nation’s existence
and essence, the magic key to a nation’s unique character and re-
mote past, the richest treasury of its spiritual capacities, its soul
and psychology.”*

ԱՇՈՒՂ ԺԻՒԱՆԻ
(1846-1909)

ԿՈՒ ԳԱՆ ՈՒ Կ'ԵՐԹԱՆ

Ձախորդ օրերը ձմրան նման կու գան ու կ'երթան
Վհատելու չէ՛, վերջ կ'ունենան, կու գան ու կ'երթան:
Դառըն ցաւերը մարդու վերայ չեն մնայ երկար,
Որպէս յաճախորդ շարուէ-շարան կու գան ու կ'երթան:

Փորձանք, հալածանք և նեղութիւն ազգերի գլխից
Ինչպէս ճանապարհի քարաւան՝ կու գան ու կ'երթան,
Աշխարհը բուրաստան է յատուկ, մարդիկը՝ ծաղիկ,
Ո՛րքան մանուշակ, վարդ, բալասան կու գան ու կ'երթան:

Ոչ ուժեղը թող պարծենայ, ոչ տկարը տխրի,
Փոփոխակի անցքեր զանազան կու գան ու կ'երթան,
Արեւը առանց վախենալու ցայտում է լոյսը,
Ամպերը դէպի աղօթարան կու գան ու կ'երթան:

Երկիրը ուսեալ զաւակին է փայփայում մօր պէս,
Անկիրթ ցեղերը թափառական կու գան ու կ'երթան.
Աշխարհը հիրանոց է, Զիւան, մարդիկը հիր են,
Այսպէս է կանոնը բնական, կու գան ու կ'երթան:

ASHUGH JIVANI
Translated by Alice Stone-Blackwell

UNHAPPY DAYS

The mournful and unhappy days, like winter, come and go.
We should not be discouraged, they will end, they come and go.
Our bitter griefs and sorrows do not tarry with us long;
Like customers arrayed in line, they come, and then they go.

Over the heads of nations persecutions, troubles, woes,
Pass, like the caravan along the road; they come and go.
The world is like a garden, and men are like the flowers;
How many roses, violets and balsams come and go.

Let not the strong then boast themselves, nor let the weak be sad,
For divers persons of all kinds pass on, they come and go.
Fearless and unafraid the sun sends forth his beaming light;
The dark clouds, toward the house of prayer float past they come and go.

Earth to her well-taught son belongs, with motherly caress,
But the unlettered races like nomads come and go.
Djivan, a guest-room is the world, the nations are the guests;
Such is the law of nature; they pass – they come and go.

ՄԻՍԱԳ ՄԵԾԱՐԵՆՑ
(1886-1908)

ՍԻՐԵՐԳ

Գիշերն անոյշ է, գիշերն հեշտագի՛ն,
Հաշիշով օծուն ու բալասանով.
Լուսեղէն ճամբէն ես կ'անցնիմ գինով՝
Գիշերն անոյշ է, գիշերն հեշտագի՛ն ...

Համբոյրներ կու գան հովէն ու ծովէն,
Համբոյր լոյսէն՝ որ չորս դիս կը ծաղկի,
Այս գիշեր Տօն է հոգւոյս՝ Կիրակի
Համբոյրներ կու գան հովէն ու ծովէն:

Բայց լոյսն իմ հոգւոյս քիչ քիչ կը մաշի՛,
Շրթունքս են ծարաւ միակ համբոյրին ...
Ցնծագին գիշերն է լոյս ու լուսին՝
Բայց լոյսն իմ հոգւոյս քիչ քիչ կը մաշի ...

MISSAK MEDZARENTS
Translated by Gerald Papasian

LOVE SONG

The night is sensuous, the night is so sweet,
Anointed with hashish and with luscious balm.
Along luminous roads I stroll almost drunk.
The night is sensuous, the night is so sweet.

Kisses come to me from the wind and the sea.
Tender kisses of light blossom all around.
This night, this Sunday is a feast for my soul.
Kisses come to me from the wind and the sea.

The light in my soul is slowly fading out!
My lips are still thirsty for that single kiss.
The night is so festive, the moonlight so bright!
But the light in my soul is slowly fading out!

ՊԵՏՐՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ
(1851 - 1872)

ԻՄ ՄԱՀԸ

Եթէ տըծգոյն մահու հրեշտակ
Անհուն ժպտով մ'իջնէ իմ դէմ...
Շոգիանան ցաւքս ու հոգիս,
Գիտցէ՛ք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ սընարս՝ իմ տիպար
Մոմ մը վըտիտ ու մահադէմ
Ո՛հ նըշուլէ ցուրտ ճառագայթք,
Գիտցէ՛ք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ ճակտովս արտօսրագօծ
Զիս պատանի մէջ ցուրտ գերդ վէմ
Փաթթեն նընեն սեւ դագաղը,
Գիտցէ՛ք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ հընչէ տըխուր կոչնակ,
Թրթոուն ծիծաղն մահու դժխեմ,
Դագաղս առնէ իր յամըր քայլ,
Գիտցէ՛ք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ մարդիկն այն մահերգակ՝
Որք սեւ ունին եւ խոժոր դէմ՝
Համասըփոեն խունկ ու աղօթք,
Գիտցէ՛ք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթ՛ յարդարեն իմ հողակոյտ,
Եւ հեծեծմամբ ու սըգալէն
Իմ սիրելիքը բաժնըւին,
Գիտցէ՛ք որ դեռ կենդանի եմ:

Իսկ աննըշան եթէ մնայ
Երկրի մէկ խորշն հողակոյտն իմ,
Եւ յիշատակս ալ թառամի,
Ա՛հ, ա՛յն ատեն ես կը մեռնի՛մ...:

BEDROS TOURIAN
Translated by Alice Stone Blackwell

MY DEATH

When Death's pale angel
Stands before my face
With smile unfathomable, stern and chill,
And when my sorrows with my soul exhale,
Know yet, my friends, that I am living still.

When at my head a waxen taper slim
With its cold rays the silent room shall fill,
A taper with a face that speaks of death,
Yet know, my friends, that I am living still.

When, with my forehead glittering with tears,
They in a shroud enfold me, cold and chill
As any stone, and lay me on a bier,
Yet know, my friends, that I am living still.

When the sad bell shall toll - that bell, the laugh
Of cruel Death, which wakes an icy thrill—
And when my bier is slowly borne along,
Yet know, my friends, that I am living still.

When the death-chanting priests, dark browed, austere,
With incense and with prayers the air shall fill,
Rising together as they, pass along,
Yet know, my friends, that I am living still.

When they have set my tomb in order fair,
And when, with bitter sobs and wailing shrill,
My dear ones from the grave at length depart,
Yet know, my friends, I shall be living still.

But when my grave forgotten shall remain
In some dim nook, neglected and passed by,
When from the world my memory fades away,
That is the time when I indeed shall die!

ՂՈՒԿԱՍ ԱՐԶՈՒՄԱՆ
(1973-)

GHOUGAS ARZOUMAN
Translation by Dora Sakayan

ՕՐ ՄԸ

ONE DAY

Օր մը
Երազներուս աղջիկը գտայ
Ամբողջ ոյժս հաւաքելով
Ըսի

One day
I found the girl of my dreams.
Gathering up my strength,
I said:

— կը սիրեմ քեզ —

“I love you.”

Ըսաւ — ո՞րչափ —
— Մեր երկրին չափ —
Գնաց շրջեցաւ
Երկրին մակերեսը չափեց
Ու չհաւանեցաւ

She said: “How big is your love?”
“As big as the Earth.”
She went and roamed,
And measured the Earth’s face,
And it did not suffice.

Օր մը ուրիշին ըսի
— կը սիրեմ քեզ —
Հարցուց — ո՞րչափ —
— Մեր աշխարհին չափ —
Գնաց շրջեցաւ — չափեց ու
հաշուեց
չգոհացաւ

One day I said to another girl:
“I love you.”
She asked: “How big is your love?”
“As big as the World.”
She went and roamed,
And measured and counted
And was not contented.

Այսօր
Վերջին աղջկան հարցումին
Ըսի
— աստղերուն չափ
Ան դեռ կը հաշուէ — կը հաշուէ:

Today,
Answering the last girl’s query,
I said:
“As big as the stars...”
She is still counting and counting.

ԻՐՄԱ ԱԺԷՄԵԱՆ
(1936-1990)

IRMA AJEMIAN
Translated by Lola Koundakjian

ՀԵՌԱԶԱՅՆԸ

THE TELEPHONE

Կը դիտէ
Հեռաձայնը զիս կը դիտէ
Հեռաձայնը զիս կը դիտէ ակնդէտ
Սեւ աչքերը քու աչքերուդ կը նմանին...

It watches
The telephone watches me
The telephone watches me intently
Its black eyes resemble yours...

Կը սպասեմ
Քեզ կը սպասեմ անհամբեր
Քեզ կը սպասեմ անհամբեր ժամերով
Սեւ ժամերը օրեր կ’ըլլան կ’երկարին...

I wait
I wait for you anxiously
I wait for you for anxious hours
The dark hours turn days, they drag on...

Կը մնայ
Հեռաձայնը լուռ կը մնայ
Հեռաձայնը լուռ կը մնայ անբարբառ
Մինչ սեւ բառեր կը կուտակուին
մտքիս մէջ

It stays
The telephone stays silent
The telephone stays dead silent
While black words pile up in my
mind...

Կը տանի
Սրտիս զարկը կը տանի զիս
Սրտիս զարկը կը տանի զիս գործիքին
Սեւ գործիքը հոգույս վրայ կը ճնշէ...

It carries
My heartbeat carries me
My heartbeat carries me to the tool
The black tool weighs heavily on my
soul...

Անշարժ է,
Հեռաձայնը անշարժ է դեռ
Հեռաձայնը անշարժ է դեռ,
կը քրքջայ
Սեւ քրքիջը կը տարածուի, կ’ընդլայնի...

It is motionless
The telephone is still motionless
The telephone is still motionless,
it giggles
The black giggle spreads, it grows...

Կը դողան
Մինչ ձեռքերս կը դողան
Մինչ ձեռքերս կը դողան անոր դէմ
Սեւ դէմքին պէս սեւ շրթունքներ,
ականջներ...

They shake
While my hands shake
While my hands shake against it,
Its lips and ears as black as its face...

Կը դիտէ
Հեռաձայնը զիս կը դիտէ
Հեռաձայնը զիս կը դիտէ ակնդէտ
Սեւ աչքերը քու աչքերուդ կը նմանին...

It watches
The telephone watches me
The telephone watches me intently
Its black eyes resemble yours...

ԱՏՐԻՆԷ ՏԱՏՐԵԱՆ
(1913-2002)

ADRINE DADRIAN
Translated by Dora Sakayan

ՏՈՒԻ ... ՏՈՒԻՐ

I GAVE ... YOU GAVE

Այդ ինչ մեծ ցաւ տուի քեզի
իմ մէկ խօսքով
իմ մէկ բառով
երբ՝
– Ո՛չ
չեմ կրնար ալ
ես քեզ սիրել,
մը ըսի ... :

What a great grief I gave you,
With just one phrase,
With just one word,
By merely
saying:
“No,
I can no longer
love you...”

Այդ ինչ հարուած տուիր ինձի
քու մէկ խօսքով
քու մէկ բառով
երբ՝
– Բայց ե՛ս
քեզ միշտ
պիտի սիրեմ,
մը ըսիր ... :

What a shock you gave me,
With just one phrase,
With just one word,
By merely
saying:
“But I
Will always
Love you...”

ԶԱՐԵՀ ԽՐԱԽՈՒՆԻ
(Արթօ Ժիմպիւշեան)
(1926-)

ZAREH KHRAKHUNI (Arto Djum-
bushian)
Translated by Berge Turabian

ՄԱԿՈՅԸ

THE BOAT

Ծովուն վրայ մակոյկ մը կայ
Մակոյկ մը փոքր ու թեթեւ
Տղայ մը կայ մէջը նստած
Պզտիկ տղայ մը նիհար.
Նաւուն թիւերը բարակ են
Նուրբ են թեւերը տղուն:
Կը թիավարէ ան շարունակ
Հովանքն ի վեր, հոսանքն ի վեր –
Ո՛չ թիզ մը առաջ, ո՛չ թիզ մը ետ ...
Կը թիավարէ ան շարունակ:
Մենք ծովեզրէն կը ձայնենք –
– Տղա՛ս, ի՞նչու կը ճգնիս
Երբ տե՛ս – այնքա՛ն դիրիս է
Հոսանքն ի վար ընթանալ ...
Նայէ՛, ինչպէս քովեղ կ'անցնին
Ղեկը բռնել կը բաւէ ...
– Ես դեկ չունիմ, դեկ չունիմ
Կը գոչէ ան հեիֆեւ
– Հոսանքն ուժով է, ուժով
Եթէ ձգեմ կը տանի ...
Մենք կը նայինք իր թեւերուն
Թիւերուն և հոսանքին –
Կա՛մ ծովուն դէմ կը հայհոյենք
Կա՛մ ծովուն մէջ կը թքնենք
Ծակատագրէն խօսք կը բանանք
Յետոյ կ'անցնենք կը քալենք ...

There is a boat on the sea,
It is small and light.
There is a boy in that boat,
A skinny, little boy.
The oars are thin,
His arms are delicate.
He endlessly rows
Against the tide, against the tide,
Moves neither forward nor back,
He endlessly rows.
We shout to him from the shore,
– Son, what good are your efforts,
Don't you see, it's so much easier
To let the current carry you...
Look, how others pass you by,
Just hold on to the helm...
– I do not have one, I do not have one,
The boy exclaims wearily,
– The current is strong, it is so very
strong,
If I let go it will take me...
We look at his arms,
We look at the oars, at the current–
And we curse the sea,
Or spit into it,
Then drop a few words about destiny,
And we each go our own way...

ԶԱՀՐԱՏ (ԶԱՐԵՀ ԵԱԼՏԵԶՅԱՆ)
(1924-2007)

ZAHRAD (ZAREH YALDEZJIAN)
Translated by Dora Sakayan

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

QUESTIONS

Սէր – քեզի ո՞վ ըսաւ որ գաս
Թէ որ եկար – ո՞վ ըսաւ որ
այդքան երկար ատեն մնաս –
Սէր որ կ’ըսեն լաւն այն է որ
կու գայ կ’երթայ
ոչ թէ քեզի պէս անխնայ
կը յամենայ

Love, who told you to come?
But once you came – who told you
To overstay?
What’s good about love is
That it comes and goes,
And doesn’t linger like you
Ruthlessly long.

Սէր – քեզմէ ո՞վ ուզեց որ գաս
Թէ որ եկար – ո՞վ ուզեց որ
խոռովք բերես հետդ այդքան
–

Love, who wanted you to come?
But once you came – who asked you
To bring along such pain?

Սէր որ կ’ըսեն լաւն այն է որ
Երանութիւն կը պարգեւէ
ինք կ’անհետի
մինչդեռ տօնը դեռ կը տեւէ

What’s good about love is
That it gives you blissful days
And when it leaves
The bliss still stays.

Սէր – ես չըսի որ գաս – սակայն
թէ որ եկար – մի երթար

Love, I didn’t tell you to come.
But once you came, don’t go.

ԶԱՀՐԱՏ (Զարեհ Եալտըզճեան)
(1924-2007)

ZAHRAD (Zareh Yaldezdzian)

Ոսպ մը - ոսպ մը - ոսպեր - ոսպ մը - քար մը - ոսպ մը - \$ը - քար մը
Կանաչ մը - սեւ մը - կանաչ մը - սեւ մը - քար մը - կանաչ ոսպ մը
Ոսպ ոսպի քով - քար ոսպի քով - յանկարծ բառ մը - բառ ոսպի քով
Յետոյ բառեր - ոսպ մը - բառ մը -բառ բառի քով - յետոյ խօսք մը
Ու բառ առ բառ խօլ բարբառ մը - հինցած երգ մը - հին երազ մը
Յետոյ կեանք մը - ուրիշ կեանք մը - կեանք կեանքի քով - ոսպ մը -
կեանք մը
Դիրին կեանք մը - դժուար կեանք մը - ինչու դիրին - ինչու դժուար
Բայց քով-քովի կեանքեր - կեանք մը - յետոյ բառ մը - յետոյ ոսպ մը
Կանաչ մը - սեւ մը - կանաչ մը - սեւ մը - ցաւ մը - կանաչ երգ մը
Կանաչ ոսպ մը - սեւ մը - քար մը - ոսպ մը - քար մը - քար մը - ոսպ մը:

The Woman Cleaning Lentils
Translated by Ralph (Raffi) Setian

A lentil - a lentil - lentils - a lentil - a pebble - a lentil - a lentil - a pebble
A green one - a black one - a green one - a black one - a pebble - a green lentil
A lentil next to a lentil, a pebble next to a lentil - suddenly a word - a word next
to a lentil

Then words - a lentil - a word - a word next to a word - then a phrase
And word by word a witless wording - a wornout song - a washed out dream
Then a life - another life - a life next to a life - a lentil - a life
An easy life - a hard life - why easy - why hard
But lives next to each other - a life - then a word - then a lentil
A green one - a black one - a green one - a black one - a pain - a green song
A green lentil - a black one - a pebble - a lentil - a pebble - a pebble - a lentil.

ԶԱՀՐԱՏ (Զարեհ Եալտըզճեան)
(1924-2007)

ՍԱՄՈՒԷԼԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՍԷՐԸ

1
– Օրը այսպէս կ'անցնի –
Վերելակը վեր
Վերելակը վար
Վեր – վար
Վերելակը վեր – Սամուէլ վեր
Վերելակը վար – Սամուէլ վար
Վեր վար վեր վար Սամուէլ վեր
Վեր վար վեր վար Սամուէլ վար
Նատիան կու գայ – վերելակը վեր
Նատիան կ'երթայ – վերելակը վար
Սամուէլ Սամուէլ Սամուէլ վեր
Սամուէլ Սամուէլ Սամուէլ վար
Սամուէլ վեր
Սամուէլ վար
Վեր – վար

2
– Երբ Սամուէլ առանձին է –
Նան – Նատիա – Նատիա – տի
Նան – Նատիա – Նատիա – նա
Սամուէլ վեր
Նան – Նատիա – Նատիա – տի
Սամուէլ վար
Նան – Նատիա – նան – նատի

3
– Երբ Սամուէլ եւ Նատիա
վերելակին մէջ են –
Անոր նայիլ – ոչ – Սամուէլին
աչքերը վար
Թէ չնայիլ – ոչ – Սամուէլին
աչքերը վեր

Սամուէլին աչքերը վար
Զինքը սիրել – ոչ – Սամուէլին
սիրտը վար
Թէ չսիրել – ոչ – Սամուէլին
սիրտը վեր
Սամուէլին սիրտը վեր

4
– երբ Սամուէլ վերելակին մէջ
առանձին կ'իջնէ վար –
Վար Սամուէլ վար
Սիրուեր է – չէ սիրուեր –
Սամուէլ–
Վերելակը վար
Վար Սամուէլ վար
Կը սիրեմ ըսեր է – չէ ըսեր –
Սամուէլ–
վերելակը վար
Վար Սամուէլ վար

5
– Օրը այսպէս կ'անցնի –
Վեր – վար
Վերելակը վեր – Սամուէլ վեր
Վերելակը վար – Սամուէլ վար
Վեր վար վեր վար Սամուէլ վեր
Վեր վար վեր վար Սամուէլ վար
Նատիան կու գայ – Սամուէլին
սիրտը վեր
Նատիան կ'երթայ – Սամուէլին
սիրտը վար
Սամուէլ վեր
Սամուէլ վար

ZAHRAD (Zareh Yaldezdjian
(1924-2007)

Translated by Lola Koundakjian

SAMUEL'S SECOND LOVE

1.
Day after day...
Elevator up
Elevator down
Up – down
Elevator up – Samuel's up
Elevator down – Samuel's down
Up down up down Samuel's up
Up down up down Samuel's down
Nadia comes – elevator up
Nadia goes – elevator down
Samuel Samuel Samuel's up
Samuel Samuel Samuel's down
Samuel up
Samuel down
Up – down.

2
- When Samuel is alone –
Nan – Nadia – Nadia – Dee
Nan – Nadia – Nadia – Na
Samuel up
Nan – Nadia – Nadia – Dee
Samuel down
Nan – Nadia – Nan – Nadee

3
-When Samuel and Nadia are in the
elevator -
To look at her – no – Samuel's eyes
down
Or not to look – no – Samuel's eyes up

Samuel's eyes down
To love her – no – Samuel's heart
down
Or not to love– no – Samuel's heart
up
Samuel's heart up

4
– When Samuel goes down alone in the
elevator -
Down Samuel down
Whether loved – or not loved –
Samuel –
elevator down
Down Samuel down
Whether he said I love – or didn't say –
Samuel –
elevator down
Down Samuel down

5
Day after day...
Up - down
Elevator up – Samuel's up
Elevator down – Samuel's down
Up down up down Samuel's up
Up down up down Samuel's down
Nadia comes – Samuel's heart up
Nadia goes – Samuel's heart down
Samuel up
Samuel down

Թալին Էօզգալայանը
(1972-2008)

Talin Ozkalayci
Translated by Dora Sakayan

ԱՆՎԵՐՆԱԳԻՐ ՍԿԶԲՈՒՆՔ

Կաթիլ մը սառ եմ ես, ամենամեծ ժայռը ճաթեցնող,
Ափ մը հող եմ ես, արմատներով հզօրացող
Խենթ հով մըն եմ ես, օրէնք ու սահման չճանչցող
Լուսաւոր մտածում եմ ես, կոշկոտ կապած ուղեղները մաշեցնող
Կտոր մը հաց եմ ես, թափուած քրտինքով սրբացող
Անվերնագիր սկզբունքն եմ, ստրկութեան բոլոր լուծերը քանդող:

UNTITLED PRINCIPLE

I am a drop of ice, causing huge rocks to burst,
I am a handful of earth, strengthening from its roots,
I am a crazy wind, not knowing laws or bounds,
I am a brilliant thought, gnawing at some callous minds,
I am a piece of bread, blessed by the sweat of hard work,
I am an untitled principle, breaking all slavery yokes.

CONJUGATION OF REGULAR VERBS INDICATIVE MOOD (Affirmative)

First Conjugation verbs in <i>-ել</i>	Second Conjugation verbs in <i>-իլ</i>	Third Conjugation verbs in <i>-ալ</i>
PRESENT		
(ես) կը վազեմ	կը խօսիմ	կը կարդամ
(դուն) կը վազես	կը խօսիս	կը կարդաս
(ան) կը վազէ	կը խօսի	կը կարդայ
(մենք) կը վազենք	կը խօսինք	կը կարդանք
(դուք) կը վազէք	կը խօսիք	կը կարդան
(անոնք) կը վազեն	կը խօսին	կը կարդան
IMPERFECT		
(ես) կը վազէի	կը խօսէի	կը կարդայի
(դուն) կը վազէիր	կը խօսէիր	կը կարդայիր
(ան) կը վազէր	կը խօսէր	կը կարդար
(մենք) կը վազէինք	կը խօսէինք	կը կարդայինք
(դուք) կը վազէիք	կը խօսէիք	կը կարդայիք
(անոնք) կը վազէին	կը խօսէին	կը կարդային
AORIST		
(ես) վազեցի	խօսեցայ	կարդացի
(դուն) վազեցիր	խօսեցար	կարդացիր
(ան) վազեց	խօսեցաւ	կարդաց
(մենք) վազեցինք	խօսեցանք	կարդացինք
(դուք) վազեցիք	խօսեցաք	կարդացիք
(անոնք) վազեցին	խօսեցան	կարդացին
PERFECT 1		
(ես) վազած եմ	խօսած եմ	կարդացած եմ
(դուն) վազած ես	խօսած ես	կարդացած ես
(ան) վազած է	խօսած է	կարդացած է
(մենք) վազած ենք	խօսած ենք	կարդացած ենք
(դուք) վազած էք	խօսած էք	կարդացած էք
(անոնք) վազած են	խօսած են	կարդացած են
PERFECT 2		
(ես) վազեր եմ	խօսեր եմ	կարդացեր եմ
(դուն) վազեր ես	խօսեր ես	կարդացեր ես
(ան) վազեր է	խօսեր է	կարդացեր է
(մենք) վազեր ենք	խօսեր ենք	կարդացեր ենք
(դուք) վազեր էք	խօսեր էք	կարդացեր էք
(անոնք) վազեր են	խօսեր են	կարդացեր են

PLUPERFECT 1			
(ես)	վազած էի	խօսած էի	կարդացած էի
(դուն)	վազած էիր	խօսած էիր	կարդացած էիր
(ան)	վազած էր	խօսած էր	կարդացած էր
(մենք)	վազած էինք	խօսած էինք	կարդացած էինք
(դուք)	վազած էիք	խօսած էիք	կարդացած էիք
(անոնք)	վազած էին	խօսած էին	կարդացած էին
PLUPERFECT 2			
(ես)	վազեր էի	խօսեր էի	կարդացեր էր
(դուն)	վազեր էիր	խօսեր էիր	կարդացեր էիր
(ան)	վազեր էր	խօսեր էր	կարդացեր էր
(մենք)	վազեր էինք	խօսեր էինք	կարդացեր էինք
(դուք)	վազեր էիք	խօսեր էիք	կարդացեր էիք
(անոնք)	վազեր էին	խօսեր էին	կարդացեր էին
FUTURE I			
(ես)	պիտի վազեմ	պիտի խօսիմ	պիտի կարդամ
(դուն)	պիտի վազես	պիտի խօսիս	պիտի կարդաս
(ան)	պիտի վազէ	պիտի խօսի	պիտի կարդայ
(մենք)	պիտի վազենք	պիտի խօսինք	պիտի կարդանք
(դուք)	պիտի վազէք	պիտի խօսիք	պիտի կարդաք
(անոնք)	պիտի վազեն	պիտի խօսին	պիտի կարդան
FUTURE II			
(ես)	վազած պիտի ըլլամ	խօսած պիտի ըլլամ	կարդացած պիտի ըլլամ
(դուն)	վազած պիտի ըլլաս	խօսած պիտի ըլլաս	կարդացած պիտի ըլլաս
(ան)	վազած պիտի ըլլայ	խօսած պիտի ըլլայ	կարդացած պիտի ըլլայ
(մենք)	վազած պիտի ըլլանք	խօսած պիտի ըլլանք	կարդացած պիտի ըլլանք
(դուք)	վազած պիտի ըլլաք	խօսած պիտի ըլլաք	կարդացած պիտի ըլլաք
(անոնք)	վազած պիտի ըլլան	խօսած պիտի ըլլան	կարդացած պիտի ըլլան
IMPERATIVE MOOD			
Assertive 2nd pers. sing.:	վազէ՛	խօսէ՛	կարդա՛
Assertive 2nd pers. plur.:	վազեցէ՛ք	խօսեցէ՛ք	կարդացէ՛ք
Assertive 3rd pers. sing.:	Թող վազէ	Թող խօսի	Թող կարդայ
Assertive 3rd pers. plur.:	Թող վազեն	Թող խօսին	Թող կարդան
Inclusive plural:	վազե՛նք	խօսի՛նք	կարդա՛նք

CONDITIONAL I			
(ես)	պիտի վազէի	պիտի խօսէի	պիտի կարդայի
(դուն)	պիտի վազէիր	պիտի խօսէիր	պիտի կարդայիր
(ան)	պիտի վազէր	պիտի խօսէր	պիտի կարդար
(մենք)	պիտի վազէինք	պիտի խօսէինք	պիտի կարդայինք
(դուք)	պիտի վազէիք	պիտի խօսէիք	պիտի կարդայիք
(անոնք)	պիտի վազէին	պիտի խօսէին	պիտի կարդային
CONDITIONAL II			
(ես)	վազած պիտի ըլլայի	խօսած պիտի ըլլայի	կարդացած պիտի ըլլայի
(դուն)	վազած պիտի ըլլայիր	խօսած պիտի ըլլայիր	կարդացած պիտի ըլլայիր
(ան)	վազած պիտի ըլլար	խօսած պիտի ըլլար	կարդացած պիտի ըլլար
(մենք)	վազած պիտի ըլլայինք	խօսած պիտի ըլլայինք	կարդացած պիտի ըլլայինք
(դուք)	վազած պիտի ըլլայիք	խօսած պիտի ըլլայիք	կարդացած պիտի ըլլայիք
(անոնք)	վազած պիտի ըլլային	խօսած պիտի ըլլային	կարդացած պիտի ըլլայ
SUBJUNCTIVE MOOD			
PRESENT			
(ես)	վազեմ	խօսիմ	կարդամ
(դուն)	վազես	խօսիս	կարդաս
(ան)	վազէ	խօսի	կարդայ
(մենք)	վազենք	խօսինք	կարդանք
(դուք)	վազէք	խօսիք	կարդաք
(անոնք)	վազեն	խօսին	կարդան
PAST			
(ես)	վազէի	խօսէի	կարդայի
(դուն)	վազէիր	խօսէիր	կարդայիր
(ան)	վազէր	խօսէր	կարդար
(դուք)	վազէինք	խօսէինք	կարդայինք
(դուք)	վազէիք	խօսէիք	կարդայիք
(անոնք)	վազէին	խօսէին	կարդային
INFINITE FORMS			
Infinitive:	վազել	խօսիլ	կարդալ
Present Participle:	վազող	խօսող	կարդացող
Past Participle:	վազած	խօսած	կարդացած
Future Participle 1:	վազելիք	խօսելիք	կարդալիք
Future Participle 2:	վազելու	խօսելու	կարդալու

CONJUGATION OF REGULAR VERBS INDICATIVE MOOD (Negative)			
First Conjugation ending in <i>-ել</i>	Second Conjugation ending in <i>-իլ</i>	Third Conjugation ending in <i>-ալ</i>	
PRESENT			
<i>(ես)</i> չեմ վազեր	չեմ խօսիր	չեմ կարդար	
<i>(դուն)</i> չես վազեր	չես խօսիր	չես կարդար	
<i>(ան)</i> չի վազեր	չի խօսիր	չի կարդար	
<i>(մենք)</i> չենք վազեր	չենք խօսիր	չենք կարդար	
<i>(դուք)</i> չէք վազեր	չէք խօսիր	չէք կարդար	
<i>(անոնք)</i> չեն վազեր	չեն խօսիր	չեն կարդար	
IMPERFECT			
<i>(ես)</i> չէի վազեր	չէի խօսեր	չէի կարդար	
<i>(դուն)</i> չէիր վազեր	չէիր խօսեր	չէիր կարդար	
<i>(ան)</i> չէր վազեր	չէր խօսեր	չէր կարդար	
<i>(մենք)</i> չէինք վազեր	չէինք խօսեր	չէինք կարդար	
<i>(դուք)</i> չէիք վազեր	չէիք խօսեր	չէիք կարդար	
<i>(անոնք)</i> չէին վազեր	չէին խօսեր	չէին կարդար	
AORIST			
<i>(ես)</i> չվազեցի	չխօսեցայ	չկարդացի	
<i>(դուն)</i> չվազեցիր	չխօսեցար	չկարդացիր	
<i>(ան)</i> չվազեց	չխօսեցաւ	չկարդաց	
<i>(մենք)</i> չվազեցինք	չխօսեցանք	չկարդացինք	
<i>(դուք)</i> չվազեցիք	չխօսեցաք	չկարդացիք	
<i>(անոնք)</i> չվազեցին	չխօսեցան	չկարդացին	
PERFECT 1			
<i>(ես)</i> չեմ վազած	չեմ խօսած	չեմ կարդացած	
<i>(դուն)</i> չես վազած	չես խօսած	չես կարդացած	
<i>(ան)</i> չէ վազած	չէ խօսած	չէ կարդացած	
<i>(մենք)</i> չենք վազած	չենք խօսած	չենք կարդացած	
<i>(դուք)</i> չէք վազած	չէք խօսած	չէք կարդացած	
<i>(անոնք)</i> չեն վազած	չեն խօսած	չեն կարդացած	
PLUPERFECT 1			
<i>(ես)</i> չէի վազած	չէի խօսած	չէի կարդացած	
<i>(դուն)</i> չէիր վազած	չէիր խօսած	չէիր կարդացած	
<i>(ան)</i> չէր վազած	չէր խօսած	չէր կարդացած	
<i>(մենք)</i> չէինք վազած	չէինք խօսած	չէինք կարդացած	
<i>(դուք)</i> չէիք վազած	չէիք խօսած	չէիք կարդացած	
<i>(անոնք)</i> չէին վազած	չէին խօսած	չէին կարդացած	

FUTURE I			
<i>(ես)</i> պիտի չվազեմ	պիտի չխօսիմ	պիտի չկարդամ	
<i>(դուն)</i> պիտի չվազես	պիտի չխօսիս	պիտի չկարդաս	
<i>(ան)</i> պիտի չվազէ	պիտի չխօսի	պիտի չկարդայ	
<i>(մենք)</i> պիտի չվազենք	պիտի չխօսինք	պիտի չկարդանք	
<i>(դուք)</i> պիտի չվազէք	պիտի չխօսիք	պիտի չկարդաք	
<i>(անոնք)</i> պիտի չվազեն	պիտի չխօսին	պիտի չկարդան	
FUTURE II			
<i>(ես)</i> վազած պիտի չըլլամ	խօսած պիտի չըլլամ	կարդացած պիտի չըլլամ	
<i>(դուն)</i> վազած պիտի չըլլաս	խօսած պիտի չըլլաս	կարդացած պիտի չըլլաս	
<i>(ան)</i> վազած պիտի չըլլայ	խօսած պիտի չըլլայ	կարդացած պիտի չըլլայ	
<i>(մենք)</i> վազած պիտի չըլլանք	խօսած պիտի չըլլանք	կարդացած պիտի չըլլանք	
<i>(դուք)</i> վազած պիտի չըլլաք	խօսած պիտի չըլլաք	կարդացած պիտի չըլլաք	
<i>(անոնք)</i> վազած պիտի չըլլան	խօսած պիտի չըլլան	կարդացած պիտի չըլլան	
CONDITIONAL I			
<i>(ես)</i> պիտի չվազէի	պիտի չխօսէի	պիտի չկարդայի	
<i>(դուն)</i> պիտի չվազէիր	պիտի չխօսէիր	պիտի չկարդայիր	
<i>(ան)</i> պիտի չվազէր	պիտի չխօսէր	պիտի չկարդար	
<i>(մենք)</i> պիտի չվազէինք	պիտի չխօսէինք	պիտի չկարդայինք	
<i>(դուք)</i> պիտի չվազէիք	պիտի չխօսէիք	պիտի չկարդայիք	
<i>(անոնք)</i> պիտի չվազէին	պիտի չխօսէին	պիտի չկարդային	
CONDITIONAL II			
<i>(ես)</i> վազած պիտի չըլլայի	խօսած պիտի չըլլայի	կարդացած պիտի չըլլայի	
<i>(դուն)</i> վազած պիտի չըլլայիր	խօսած պիտի չըլլայիր	կարդացած պիտի չըլլայիր	
<i>(ան)</i> վազած պիտի չըլլար	խօսած պիտի չըլլար	կարդացած պիտի չըլլար	
<i>(մենք)</i> վազած պիտի չըլլայինք	խօսած պիտի չըլլայինք	կարդացած պիտի չըլլայինք	
<i>(դուք)</i> վազած պիտի չըլլայիք	խօսած պիտի չըլլայիք	կարդացած պիտի չըլլայիք	
<i>(անոնք)</i> վազած պիտի չըլլային	խօսած պիտի չըլլային	կարդացած պիտի չըլլային	
IMPERATIVE MOOD			
Prohibitive 2nd pers. sing.:	մի՛ վազեր	մի՛ խօսիր	մի՛ կարդար
Prohibitive 2nd pers. plur.:	մի՛ վազէք	մի՛ խօսիք	մի՛ կարդաք
Assertive 3rd pers. sing.:	Թող չվազէ	Թող չխօսի	Թող չկարդայ
Assertive 3rd pers. sing.:	Թող չվազեն	Թող չխօսին	Թող չկարդան
Inclusive plural:	չվազե՛նք	չխօսի՛նք	չկարդա՛նք

SUBJUNCTIVE MOOD (Negative)			
PRESENT			
(ես)	չվազեմ	չխօսիմ	չկարդամ
(դուն)	չվազես	չխօսիս	չկարդաս
(ան)	չվազէ	չխօսի	չկարդայ
(մենք)	չվազենք	չխօսինք	չկարդանք
(դուք)	չվազէք	չխօսիք	չկարդաք
(անոնք)	չվազեն	չխօսին	չկարդան
PAST			
(ես)	չվազէի	չխօսէի	չկարդայի
(դուն)	չվազէիր	չխօսէիր	չկարդայիր
(ան)	չվազէր	չխօսէր	չկարդար
(դուք)	չվազէի՞ք	չխօսէի՞ք	չկարդայի՞ք
(դուք)	չվազէիք	չխօսէիք	չկարդայիք
(անոնք)	չվազէին	չխօսէին	չկարդային
INFINITE FORMS			
Infinitive:	չվազել	չխօսիլ	չկարդալ
Present Participle:	չվազող	չխօսող	չկարդագող
Past Participle:	չվազած	չխօսած	չկարդացած
Future Participle 1:	չվազելիք	չխօսելիք	չկարդալիք
Future Participle 2:	չվազելու	չխօսելու	չկարդալու

CONJUGATION OF THE IRREGULAR VERB ԵՄ and ԸԼԼԱԼ				
INDICATIVE MOOD (Affirmative)				
PRESENT		IMPERFECT		
(ես)	եմ	կ'ըլլամ	էի	կ'ըլլայի
(դուն)	ես	կ'ըլլաս	էիր	կ'ըլլայիր
(ան)	է	կ'ըլլայ	էր	կ'ըլլար
(մենք)	ենք	կ'ըլլանք	էինք	կ'ըլլայինք
(դուք)	էք	կ'ըլլաք	էիք	կ'ըլլայիք
(անոնք)	են	կ'ըլլան	էին	կ'ըլլային
AORIST		PERFECT 1	PERFECT 2	
(ես)	եղայ	եղած եմ	եղեր եմ	
(դուն)	եղար	եղած ես	եղեր ես	
(ան)	եղաւ	եղած է	եղեր է	
(մենք)	եղանք	եղած ենք	եղեր ենք	
(դուք)	եղաք	եղած էք	եղեր էք	
(անոնք)	եղան	եղած են	եղեր են	
PLUPERFECT I		PLUPERFECT I		
(ես)	եղած էի	եղեր էի		
(դուն)	եղած էիր	եղեր էիր		
(ան)	եղած էր	եղեր էր		
(մենք)	եղած էինք	եղեր էինք		
(դուք)	եղած էիք	եղեր էիք		
(անոնք)	եղած էին	եղեր էին		
FUTURE I		FUTURE II		
(ես)	պիտի ըլլամ	եղած պիտի ըլլամ		
(դուն)	պիտի ըլլաս	եղած պիտի ըլլաս		
(ան)	պիտի ըլլայ	եղած պիտի ըլլայ		
(մենք)	պիտի ըլլանք	եղած պիտի ըլլանք		
(դուք)	պիտի ըլլաք	եղած պիտի ըլլաք		
(անոնք)	պիտի ըլլան	եղած պիտի ըլլան		
INFINITE FORMS		IMPERATIVE MOOD		
Infinitive:	ըլլալ	Assertive 2nd person singular:	եղի՛ր	
Present Participle:	եղող	Assertive 2nd person plural:	եղէ՛ք	
Past Participle:	եղած	Assertive 3rd person singular:	Թող ըլլայ	
Future Participle 1:	ըլլալիք	Assertive 3rd person plural:	Թող ըլլան	
Future Participle 2:	ըլլալու	Inclusive plural:	ըլլա՛նք	

CONDITIONAL I		CONDITIONAL II	
(ես)	պիտի ըլլայի	եղած պիտի ըլլայի	
(դուն)	պիտի ըլլայիր	եղած պիտի ըլլայիր	
(ան)	պիտի ըլլար	եղած պիտի ըլլար	
(մենք)	պիտի ըլլայինք	եղած պիտի ըլլայինք	
(դուք)	պիտի ըլլայիք	եղած պիտի ըլլայիք	
(անոնք)	պիտի ըլլային	եղած պիտի ըլլային	
SUBJUNCTIVE PRESENT		SUBJUNCTIVE IMPERFECT	
(ես)	ըլլամ	ըլլայի	
(դուն)	ըլլաս	ըլլայիր	
(ան)	ըլլայ	ըլլար	
(մենք)	ըլլանք	ըլլայինք	
(դուք)	ըլլաք	ըլլայիք	
(անոնք)	ըլլան	ըլլային	
INDICATIVE MOOD (Negative)			
ես and ըլլալ			
PRESENT		IMPERFECT	
(ես)	չեմ	չեմ ըլլար	չէի
(դուն)	չես	չես ըլլար	չէիր
(ան)	չէ	չ'ըլլար	չէր
(մենք)	չենք	չենք ըլլար	չէինք
(դուք)	չէք	չէք ըլլար	չէիք
(անոնք)	չեն	չեն ըլլար	չէին ըլլար
AORIST	PERFECT 1	PERFECT 2	
(ես)	չեղայ	չեմ եղած	չեմ եղեր
(դուն)	չեղար	չես եղած	չես եղեր
(ան)	չեղաւ	չէ եղած	չէ եղեր
(մենք)	չեղանք	չենք եղած	չենք եղեր
(դուք)	չեղաք	չէք եղած	չէք եղեր
(անոնք)	չեղան	չեն եղած	չեն եղեր
PLUPERFECT 1		PLUPERFECT 2	
(ես)	չէի եղած	չէի եղեր	
(դուն)	չէիր եղած	չէիր եղեր	
(ան)	չէր եղած	չէր եղեր	
(մենք)	չէինք եղած	չէինք եղեր	
(դուք)	չէիք եղած	չէիք եղեր	
(անոնք)	չէին եղած	չէին եղեր	

FUTURE 1		FUTURE 2	
(ես)	պիտի չըլլամ	եղած պիտի չըլլամ	
(դուն)	պիտի չըլլաս	եղած պիտի չըլլաս	
(ան)	պիտի չըլլայ	եղած պիտի չըլլայ	
(մենք)	պիտի չըլլանք	եղած պիտի չըլլանք	
(դուք)	պիտի չըլլաք	եղած պիտի չըլլաք	
(անոնք)	պիտի չըլլան	եղած պիտի չըլլան	
CONDITIONAL I		CONDITIONAL II	
(ես)	պիտի չըլլայի	եղած պիտի չըլլայի	
(դուն)	պիտի չըլլայիր	եղած պիտի չըլլայիր	
(ան)	պիտի չըլլար	եղած պիտի չըլլար	
(մենք)	պիտի չըլլայինք	եղած պիտի չըլլայինք	
(դուք)	պիտի չըլլայիք	եղած պիտի չըլլայիք	
(անոնք)	պիտի չըլլային	եղած պիտի չըլլային	
SUBJUNCTIVE PRESENT		SUBJUNCTIVE IMPERFECT	
(ես)	չըլլամ	չըլլայի	
(դուն)	չըլլաս	չըլլայիր	
(ան)	չըլլայ	չըլլար	
(մենք)	չըլլանք	չըլլայինք	
(դուք)	չըլլաք	չըլլայիք	
(անոնք)	չըլլան	չըլլային	
INFINITIVE FORMS		IMPERATIVE MOOD	
Infinitive:	չըլլալ	Prohibitive 2nd pers. sing.:	մի' ըլլար
Present Participle:	չեղող	Prohibitive 2nd pers. plur.:	մի' ըլլաք
Past Participle:	չեղած	Assertive 3rd pers. sing.:	թող չըլլայ
Future Participle 1:	չըլլալիք	Assertive 3rd person plural:	թող չըլլան
Future Participle 2:	չըլլալու	Inclusive plural:	չըլլա՛նք

TABLE OF IRREGULAR VERBS

Infinitive	Present	Imperfect	Aorist	Subjunctive	Imperative
առնել ¹	կ'առնեմ	կ'առնեի	առի	առնեմ	ա'ռ/առէ՛ք
բանալ	կը բանամ	կը բանայի	բացի	բանամ	բա՛ց/բացէ՛ք
բերել	կը բերեմ	կը բերեի	բերի	բերեմ	բե՛ր/բերէ՛ք
գալ	կու գամ	կու գայի	եկայ	գամ	եկու՛ր/եկէ՛ք
գիտնալ	գիտեմ	գիտեի	գիտցայ	գիտնամ	գիտցի՛ր/գիտցէ՛ք
գտնել ²	կը գտնեմ	կը գտնեի	գտայ	գտնեմ	գտի՛ր/գտէ՛ք
դառնալ	կը դառնամ	կը դառնայի	դարձայ	դառնամ	դարձի՛ր/դարձէ՛ք
դնել	կը դնեմ	կը դնեի	դրի	դնեմ	դի՛ր/դրէ՛ք
ելլել	կ'ելլեմ	կ'ելլեի	ելայ	ելլեմ	ել՛/ելէ՛ք
երթալ	կ'երթամ	կ'երթայի	գաց-ի	երթամ	գնա՛/գացէ՛ք
զարնել	կը զարնեմ	կը զարնեի	զարկ-ի	զարնեմ	զարկ/զարկէ՛ք
ըլլալ	եմ/կ'ըլլամ	էի/կ'ըլլայի	եղ-այ	ըլլամ	եղի՛ր/եղէ՛ք
ընել	կ'ընեմ	կ'ընեի	ըր-ի	ընեմ	ըրէ՛/ըրէ՛ք
ըսել	կ'ըսեմ	կ'ըսեի	ըս-ի	ըսեմ	ըսէ՛/ըսէ՛ք
իյնալ	կ'իյնամ	կ'իյնայի	ինկ-այ	իյնամ	ինկի՛ր/ինկէ՛ք
լալ	կու լամ	կու լայի	լաց-ի	լամ	լա՛ց/լացէ՛ք
կենալ	կը կենամ	կը կենայի	կեց-այ	կենամ	կեցի՛ր/կեցէ՛ք
կարենալ	կրնամ	կրնայի	կրց-այ	կարենամ	կրցի՛ր/կրցէ՛ք
նստիլ ³	կը նստիմ	կը նստեի	նստ-այ	նստիմ	նստէ՛/նստէ՛ք
ուտել	կ'ուտեմ	կ'ուտեի	կեր-այ	ուտեմ	կե՛ր/կերէ՛ք
տալ	կու տամ	կու տայի	տու-ի	տամ	տու՛ր/տուէ՛ք
տանիլ	կը տանիմ	կը տանեի	տար-ի	տանիմ	տա՛ր/տարէ՛ք
տեսնել	կը տեսնեմ	կը տեսնեի	տեսայ	տեսնեմ	տես՛ս/տեսէ՛ք
փախչիլ ⁴	կը փախչիմ	կը փախչեի	փախայ	փախչիմ	փախի՛ր/փախէ՛ք

1. The verb *թքնել* to spit follows the same pattern.
2. The verbs *իջնել* to descend, *հեծնել* to ride, *մտնել* to enter follow the same pattern.
3. The verbs *սկսիլ* to start, *ծնիլ* to be born, *փրթիլ* to break follow the same pattern.
4. The verbs *դպչիլ* to touch, *թռչիլ* to fly, *փակչիլ* to stick follow the same pattern.

TABLE OF IRREGULAR VERBS

Present/Imperfect	Present	Past	Future	Passive
չեմ/չեի առներ	առնող	առած/առեր	առնելիք	առնուիլ
չեմ/չեի բանար	բացող	բացած/բացեր	բանալիք	բացուիլ
չեմ/չեի բերեր	բերող	բերած/բերեր	բերելիք	բերուիլ
չեմ/չեի գար	եկող	եկած/եկեր	գալիք	---
չեմ/չեի գիտեր	գիտցող	գիտցած/գիտցեր	գիտնալիք	գիտցուիլ
չեմ/չեի գտներ	գտնող	գտած/գտեր	գտնելիք	գտնուիլ
չեմ/չեի դառնար	դարձող	դարձած/դարձեր	դառնալիք	դարձուիլ
չեմ/չեի դներ	դնող	դրած/դրեր	դնելիք	դրուիլ
չեմ/չեի ելլեր	ելլող	ելած/ելեր	ելլելիք	---
չեմ/չեի երթար	գացող	գացած/գացեր	երթալիք	---
չեմ/չեի զարներ	զարկող	զարկած/զարկեր	զարնելիք	զարնուիլ
չեմ/չեի ըլլար	եղող	եղած/եղեր	ըլլալիք	---
չեմ/չեի ըներ	ընող	ըրած/ըրեր	ընելիք	---
չեմ/չեի ըսեր	ըսող	ըսած/ըսեր	ըսելիք	ըսուիլ
չեմ/չեի իյնար	ինկող	ինկած/ինկեր	իյնալիք	---
չեմ/չեի լար	լացող	լացած/լացեր	լալիք	---
չեմ/չեի կենար	կեցող	կեցած/կեցեր	կենալիք	---
չեմ/չեի կրնար	կրցող	կրցած/կրցեր	կարենալիք	---
չեմ/չեի նստիր	նստող	նստած/նստեր	նստելիք	---
չեմ/չեի ուտեր	ուտող	կերած/կերեր	ուտելիք	ուտուիլ
չեմ/չեի տար	տուող	տուած/տուեր	տալիք	տրուիլ
չեմ/չեի տանիր	տանող	տարած/տարեր	տանելիք	տարուիլ
չեմ/չեի տեսներ	տեսնող	տեսած/տեսեր	տեսնելիք	տեսնուիլ
չեմ/չեի փախչիր	փախչող	փախած/փախեր	փախչելիք	---

TABLE OF DEFECTIVE VERBS			
Infinitive Present Imperfect			
---	<i>եմ</i>	<i>էի</i>	(For the rest, forms of the verb <i>ըլլալ</i>)
---	<i>կամ</i>	<i>կայի</i>	(For the rest, forms of the verb <i>ըլլալ</i>)
---	<i>գիտեմ</i>	<i>գիտէի</i>	(For the rest, forms of the verb <i>գիտնալ</i>)
---	<i>ունիմ</i>	<i>ունէի</i>	(For the rest, forms of the verb <i>ունենալ</i>)
---	<i>պարտիմ</i>	<i>պարտէի</i>	(For the rest, forms of the verb <i>պարտաւորուիլ</i>)
<i>երդնուլ</i>	<i>կ'երդնում</i>		(Also Subjunctive: <i>երդնում</i>)
<i>երեւիլ</i>	<i>կ'երեւիմ</i>	<i>կ'երեւէի</i>	(Also Future: <i>պիտի երեւիմ</i> , <i>պիտի երեւէի</i> , Subjunctive: <i>երեւիմ</i> , <i>երեւէի</i> , and Imperative: <i>երեւէ՛/երեւ(ե)ցէ՛ք</i> : For the rest, forms of the verb <i>երեւնալ</i>)

DECLENSION OF NOUNS		
	SINGULAR	PLURAL
-ի Declension		
Nominative	<i>քաղաք</i>	<i>քաղաքներ</i>
Accusative	<i>քաղաք</i>	<i>քաղաքներ</i>
Genitive	<i>քաղաքի</i>	<i>քաղաքներու</i>
Dative	<i>քաղաքի</i>	<i>քաղաքներու</i>
Ablative	<i>քաղաքէ</i>	<i>քաղաքներէ</i>
Instrumental	<i>քաղաքով</i>	<i>քաղաքներով</i>
The majority of nouns as well as nominalized adjectives, participles, numerals, proper names, adverbs, and postpositions follow this paradigm.		
-ու Declension		
a) Nominative	} <i>ծով</i>	<i>ծովեր</i>
Accusative		
Genitive	} <i>ծովու</i>	<i>ծովերու</i>
Dative		
Ablative	<i>ծովէ</i>	<i>ծովերէ</i>
Instrumental	<i>ծովով</i>	<i>ծովերով</i>
b) Nominative	} <i>սիրել(ը)</i>	NO PLURAL
Accusative		
Genitive	} <i>սիրելու(ն)</i>	
Dative		
Ablative	<i>սիրելէ(ն)</i>	
Instrumental	<i>սիրելով</i>	
c) Nominative	} <i>խաղալ(ը)</i>	NO PLURAL
Accusative		
Genitive	} <i>խաղալու(ն)</i>	
Dative		
Ablative	<i>խաղալէ(ն)</i>	
Instrumental	<i>խաղալով</i>	
Most of the monosyllabic nouns (<i>ձի</i> , <i>մարդ</i> , <i>հայ</i> , <i>պահ</i> , etc.) and infinitives follow the -ու declension.		

SINGULAR		PLURAL	
-ան Declension			
a) Nominative } Accusative }	գարուն	գարուններ	
Genitive } Dative }	գարնան	գարուններու	
Ablative Instrumental	գարունէ գարունով	գարուններէ գարուններով	
Also: աշուն (աշնան)			
b) Nominative } Accusative }	մուկ	մուկեր	
Genitive } Dative }	մկան or մուկի	մուկերու	
Ablative Instrumental	մուկէ մուկով	մուկերէ մուկերով	
Also: եգ (եգան), լեռ (լեռան), թոռ (թոռան), ձուկ (ձկան), դուռ (դռան), etc.			
c) Nominative } Accusative }	անկում	անկումներ	
Genitive } Dative }	անկման or անկումի	անկումներու	
Ablative Instrumental	անկումէ անկումով	անկումներէ անկումներով	
All abstract nouns in -ում : կործանում (կործանման or անկումի), ուսում (ուսման or ուսումի), հարցում (հարցման or հարցումի), շարժում (շարժման or շարժումի), etc.			
d) Nominative } Accusative }	մանուկ	մանուկներ	
Genitive } Dative }	մանկան	մանուկներու	
Ablative Instrumental	մանուկէ մանուկով	մանուկներէ մանուկներով	
Also: աղջիկ (աղջկան), կնիկ (կնկան)			

SINGULAR		PLURAL	
-եան Declension			
a) Nominative } Accusative }	բարութիւն	բարութիւններ	
Genitive } Dative }	բարութեան	բարութիւններու or բարութեանց	
Ablative Instrumental	բարութենէ բարութեամբ or բարութիւնով	բարութիւններէ բարութիւններով	
Also all abstract nouns ending in -ութիւն: ուրախութիւն (ուրախութեան), տաքութիւն (տաքութեան), մեծութիւն (մեծութեան), etc.			
b) Nominative } Accusative }	անկիւն	անկիւններ	
Genitive } Dative }	անկեան or անկիւնի	անկիւններու	
Ablative Instrumental	անկիւնէ անկիւնով	անկիւններէ անկիւններով	
Also: արիւն (արեան or արիւնի), ծնունդ (ծննդեան or ծնունդի), etc.			
-ուման Declension			
Nominative Accusative	ժամ	ժամեր	
Genitive Dative	ժամուան or ժամուն	ժամերու	
Ablative Instrumental	ժամէ ժամով	ժամերէ ժամերով	
Also: ցերեկ (ցերեկուան), կէսօր, շաբաթ, տարի, ժամանակ, իրիկուն, գիշեր, երէկ, այսօր, վաղը, ամիս, առաւօտ, անգամ, ձմեռ (ձմեռուան, also: ձմրան), ամառ (ամառուան, also: ամրան), etc.			
-օր Declension			
Nominative } Accusative }	հայր	հայրեր	
Genitive } Dative }	հօր	հայրերու	
Ablative Instrumental	հօրմէ հօրով or հօրմով	հայրերէ հայրերով	
Also: մայր, եղբայր, մօրեղբայր, հօրեղբայր, կնքահայր, կնքամայր, etc.			

-ոյ Declension			
a) Nominative } Accusative } Genitive } Dative } Ablative } Instrumental }	Աստուած Աստուծոյ Աստուծմէ Աստուծմով	NO PLURAL	
Also: Պոլիս (Պոլսոյ), Ասիա (Ասիոյ), Գերմանիա (Գերմանիոյ), Իտալիա (Իտալիոյ), Սպանիա (Սպանիոյ), Անգլիա (Անգլիոյ), etc.			
b) Nominative } Accusative } Genitive } Dative } Ablative } Instrumental }	Հոգի* Հոգւոյ OR Հոգիի Հոգիէ Հոգիով	Հոգիներ Հոգիներու Հոգիներէ Հոգիներով	
Also: եկեղեցի (եկեղեցւոյ), որդի (որդւոյ), etc. *The word Հոգի means: a) <i>soul</i> and b) <i>person</i> ; a) follows the -ւոյ , b) the -ի declension.			
Declension of some irregular plural forms			
Nominative } Accusative } Genitive } Dative } Ablative } Instrumental }	տիկնայք* (OR տիկիներ) տիկնանց տիկիներէ տիկիներով	մարդիկ մարդոց OR մարդկանց մարդոցմէ մարդոցմով	տղաք (OR տղաներ) տղոց տղոցմէ տղոցմով
*Also: կանայք (OR կիներ), պարոնայք (OR պարոններ)			
Nominative } Accusative } Genitive } Dative } Ablative } Instrumental }	ծնողք (OR ծնողներ) ծնողաց ծնողներէ ծնողներով	անձիք անձանց (OR մարդկանց) անձերէ անձերով	որդիք (OR որդիներ) որդոց որդիներէ որդիներով

IRREGULAR or ARCHAIC GENITIVE FORMS		
Nominative		Genitive
յոյս	<i>hope</i>	յուսոյ (also: յոյսի)
լոյս	<i>light</i>	լուսոյ (also: լոյսի)
սէր	<i>love</i>	սիրոյ
խնդիր	<i>problem</i>	խնդրոյ (also: խնդիրի)
մարմին	<i>body</i>	մարմնոյ (also: մարմինի)
պատիւ	<i>honor</i>	պատուոյ (also: պատիւի)
հաշիւ	<i>account</i>	հաշուոյ (also: հաշիւի)
ժողովուրդ	<i>people</i>	ժողովրդեան (also: ժողովուրդի)
ծնունդ	<i>birth</i>	ծննդեան (also: ծնունդի)
հանգիստ	<i>rest</i>	հանգստեան (also: հանգիստի)
փախուստ	<i>flight, escape</i>	փախստեան (also: փախուստի)
գալուստ	<i>arrival</i>	գալստեան (also: գալուստի)
կայսր	<i>emperor</i>	կայսեր (also: կայսրի)
դուստր	<i>daughter</i>	դստեր (also: դուստրի)
տուն	<i>house</i>	տան (also: տունի)
չուն	<i>dog</i>	չան (also: չունի)
անուն	<i>name</i>	անուան (also: անունի)

DERIVATIONS

Nouns, Verbs, Adjectives, and Adverbs

PREFIXES

ան-	un-, -less	adj.	<i>անտեղեակ</i> unaware, <i>անյոյս</i> hopeless
ապ(ա)-	un-, dis-	adj., verb	<i>ապօրինի</i> unlawful, <i>ապերախտ</i> ungrateful <i>ապակողմնորոշել</i> to disorient
արտ(ա)-	ex-, extra-	adj., verb, noun	<i>արտասովոր</i> extraordinary, <i>արտածել</i> to export, <i>արտայայտել</i> to express, <i>արտասահման</i> abroad, out-of-country
ենթ(ա)-	sub-	verb, noun	<i>ենթարկել</i> to submit, <i>ենթակայ</i> subject
ընդ-	inter-, sub-	adj., verb	<i>ընդհատել</i> to interrupt, <i>ընդծովեայ</i> submarine
հակ(ա)-	counter-	adj., verb, noun	<i>հակադիր</i> opposite, <i>հակազդել</i> to counter- act, <i>հակահարուած</i> counter-attack
համ(ա)-	con-, homo-, uni-	adj., verb, noun	<i>համաձայն</i> unanimous, <i>համատեղել</i> to combine, <i>համանուն</i> homonym
նախ(ա)-	pre-, for-	verb, noun	<i>նախատեսել</i> to foresee, <i>նախադրուածիւն</i> preposition, <i>նախաբան</i> preface
ներ(ա)-	in-, inner	adj., verb, noun	<i>ներքին</i> internal, <i>ներարկել</i> to infuse, <i>ներաշխարհ</i> inner world
չ-	un-, non-	adj., noun	<i>չկամ</i> unkind, unwilling, <i>չգիտութիւն</i> ignorance
ստոր(ա)-	sub-, under-	adj.	<i>ստորադաս</i> subordinate, <i>ստորագրեալ</i> undersigned
վեր(ա)-	re-, super-	verb, noun	to revise, <i>վերանայել</i> , <i>վերադառնալ</i> to return, <i>վերակացու</i> supervisor
տ-	un-	adj.	<i>տգէտ</i> ignorant, <i>տհաճ</i> unpleasant
տար(ա)-	un-, ex-	adj., verb, noun	<i>տարաբախտ</i> unfortunate, <i>տարածել</i> to extend, <i>տարագրութիւն</i> exile
տժ-	un-	adj.	<i>տժգոյն</i> pale
փոխ(ա)-	trans-, re	verb, noun	<i>փոխադրել</i> to transport, <i>փոխվրէժ</i> reprisal

SUFFIXES

-աբար	-ly	adverb	<i>բնականաբար</i> naturally
-(ա)գին	-y, -ly, etc.	adj., adv.	<i>սրտագին</i> heartfelt, <i>ուժգին</i> violently,
ակ	-able, diminutive	adj., noun	<i>ընդունակ</i> capable, <i>նաւակ</i> little boat

-ական/եկան	-al, -(l)y, -ish	adj.	<i>տեղական</i> local, <i>տարեկան</i> yearly
-ակից	co-, participant	noun	<i>աշխատակից</i> colleague
-ապէս	-ly, -wise	adverb	<i>վերջապէս</i> finally, <i>այլապէս</i> otherwise
-ակի	-ly	adverb, adj.	<i>ուղղակի</i> directly, <i>մասնակի</i> particular
-ացու	destined to	adj., noun	<i>մահացու</i> deadly, <i>հարսնացու</i> bride-to-be
-անոց	local	noun	<i>զօրանոց</i> barracks, <i>յիւանդանոց</i> hospital
-անք	action	noun	<i>լողանք</i> bathing, <i>աշխատանք</i> work
-արան	place	noun	<i>պահարան</i> locker, <i>գրադարան</i> library, <i>սրճարան</i> coffee house
-աւոր/եւոր	filled with, -y	adj.	<i>մեղաւոր</i> guilty, <i>ունեւոր</i> wealthy
-like		adj.	<i>-ային</i> <i>մարդկային</i> human-like, <i>օդային</i> aerial
-եան	originating from	adj.	<i>արեւելեան</i> oriental, <i>Արամեան</i> originat- ing from Aram
-եայ	made from	adj.	<i>մետաղեայ</i> made from metal
-ելի/ալի	-able	adj.	<i>պաշտելի</i> adorable, <i>ողբալի</i> lamentable
-եղէն	coll. material	adj., noun	<i>ոսկեղէն</i> jewelry, <i>հագուստեղէն</i> clothing
-ենի	-able, trees/bushes	adj., noun	<i>վայրենի</i> wild, <i>վարդենի</i> rose bush, <i>խնձորենի</i> apple tree, <i>տանձենի</i> pear tree
-(ե)ցի/(ա)ցի	resident, originating from	noun	<i>դրսեցի</i> outsider, <i>գիւղացի</i> villager, peasant, <i>Երեւանցի</i> Yerevaner, <i>գերմանացի</i> German
-է	made from, -en	adj.	<i>փայտէ</i> wooden, <i>մետաքսէ</i> made from silk
-իկ	diminutive	adj.	<i>մանկիկ</i> little lake
-իչ	instrum., agent,	noun, adj.	<i>գրիչ</i> pen, <i>երգիչ</i> singer, <i>գրաւիչ</i> attractive
-իք	geared / subject to	adj., noun	<i>ըսելիք</i> something to say, <i>խաղալիք</i> toy (something to play)
-ոտ	full of, -y	adj.	<i>իւղոտ</i> greasy (full of fat), <i>աղտոտ</i> dirty (full of dirt)
-որդ	agent	noun	<i>որսորդ</i> hunter, <i>գնորդ</i> buyer
-(ա)պան	profession	noun	<i>այգեպան</i> gardener, <i>դռնապան</i> doorman
-ստան	place, full of	noun	<i>ծառաստան</i> forest, <i>Յունաստան</i> Greece
-ուածք	result of action	noun	<i>չինուածք</i> construction, <i>գրուածք</i> writing
-ութիւն	abstract	noun	<i>ուրախութիւն</i> joy, <i>լաւութիւն</i> goodness
-ուկ	diminutive	noun	<i>մանչուկ</i> little boy
-ուհի	female	noun	<i>երգչուհի</i> female singer, <i>բժշկուհի</i> female physician
-ում	abstract	noun	<i>բուժում</i> cure, <i>շարժում</i> movement, <i>նուա- ճում</i> conquest
-օրէն	-ly	adverb	<i>վստահօրէն</i> surely, <i>լրջօրէն</i> seriously

ARMENIAN-ENGLISH GLOSSARY

Ա

- աբեղալ* [apegha] monk
ագահ [akah] avaricious, stingy
ագահութիւն [akahutyun] avarice, stinginess
ագարակ [akarag] farm
ագռաւ [akrav] crow, raven
ադամանդ [atamant] diamond
ազատ [azad] free
ազատել [azadel] to free, to rescue
ազատիլ [azadil] to free oneself, to escape
ազատութիւն [azadutyun] liberty, freedom
ազատքեղ [azadkegh] parsley
ազգ [azk] nation, people
ազգական [azkagan] relative
ազգակից [azkagits] related by nationality
ազգային [azkayin] national
ազդ [azt] notice, announcement
ազդակ [aztag] factor, agent, power
ազդել [aztel] to influence, to affect
ազդեցիկ [aztetsig] influential
ազդեցութիւն [aztetsutyun] influence, effect
ազդու [aztu] effective
ազնիւ [azniv] noble, honest, kind
ազնութիւն [azn^vutyun] nobleness, honesty, kindness, dignity
աթոռ [ator] chair
աթոռանիստ [atoranist] chief residence (rel.)
աժան [azhan] cheap, inexpensive
աժանութիւն [azhanutyun] cheapness
ալ [al] too, also
ալիւր [alür] flour
ալիք [alikh] wave
ակոյեան [akhoyan] rival, antagonist, x
ակոր [akhor] stable
ակորձակ [akhorzhag] appetite
ակորձելի [akhorzheli] agreeable
ակորձիլ [akhorzhil] to relish, to like
ակտ [akhd] disease, vice
ածական [adzagan] adjective
ածել [adzel] to lay (eggs)
ածելի [adzeli] razor
ածիլել [adzilel] to shave
ածիլուիլ [adzilvil] to get shaved
ածուխ [adzukh] coal, charcoal
ականատես [aganades] eye-witness
ականջ [aganch] ear
ակնթարթ [ag^ontart] instant
ակնոց [agnots] eyeglass
ակումբ [agump] club
ակռայ [agra] tooth
ակօս [agos] furrow
ահագին [ahakin] huge, formidable, enormous
ահաւոր [ahavor] terrible, horrible
աղ [agh] salt
աղալ [aghal] to grind
աղաղակ [aghaghag] scream, outcry
աղաման [aghaman] salt shaker
աղաչել [aghachel] to implore, to beg
աղաւնի [aghavni] dove, pigeon
աղբ [aghp] trash, waste, garbage
աղբիւր [aghpür] fountain, source
աղեղ [aghegh] bow, arch
աղերսել [agherse] to implore
աղէկ [agheg] good, well
աղէտ [aghed] disaster, calamity
աղի [aghi] salty
աղիք [aghik] intestines, bowels
աղմուկ [aghmug] noise
աղուէս [aghves] fox
աղուոր [aghor] nice, lovely
աղջիկ [aghchig] girl, daughter
աղտ [aghd] dirt
աղտոտ [aghdod] dirty
աղցան [aghtsan] salad
աղքատ [aghkad] poor
աղքատութիւն [aghkadutyun] poverty
աղօթել [aghotel] to pray
աղօթք [aghotk] prayer
աղօտ [aghod] dim, hazy
աճ [adj] growth
աճապարանք [adjabarank] haste, hurry
աճապարել [adjabarel] to hurry, to hasten
աճիլ [adjil] to grow
ամայի [amayil] deserted
աման [aman] pot, dish
ամառ [amar] summer
ամարանոց [amaranots] summer house
ամբաստանել [ampastanel] to accuse, to indict

ամբոխ [ampokh] crowd, mob
 ամբողջ [ampoghch] entire, whole
 ամբողջովին [ampoghchovin] entirely
 ամենա- [amena-] (the) most
 Ամերիկա [amerika] America
 ամերիկացի [amerigatsi] American (male)
 ամերիկուհի [ameriguhi] American (fem.)
 ամէն [amen] every, each, all
 ամիս [amis] month
 ամուսին [amusin] husband, spouse
 ամուսնանալ [amusnanal] to marry, to get married
 ամուսնութիւն [amusnutyun] marriage
 ամուր [amur] solid, firm, strong
 ամուրի [amuri] bachelor, unmarried
 ամչկոտ [am^ochgod] shy, bashful
 ամչնալ [am^ochnal] to be ashamed
 ամպ [amb] cloud
 ամպամած [ambamadz] cloudy, nebulous
 ամսագիր [amsakir] (monthly) magazine
 ամսական (adj.) [amsagan] monthly
 ամսական (noun) [amsagan] salary
 ամրանալ [amranal] to be fortified, to grow strong
 ամրոց [amrots] fortress, stronghold, castle
 ամօթ [amot] shame
 այբուբեն [aypupen] alphabet
 այգի [ayki] vineyard
 այդ [ayt] that, this
 այդչափ [aytchap] that much
 այդպէս [aydbes] that way, so, thus
 այդպիսի [aytbisi] such, similar, like that
 այդքան [aytkan] that much
 այժմ [ayzh^om] now, presently
 այլ [ayl] other, but
 այլապէս [aylabes] otherwise
 այլեւս [aylev^os] anymore
 այծ [aydz] goat
 այն [ayn] that, it
 այնչափ [aynchap] that much, as much
 այնպէս [aynbes] so much, that much
 այնպիսի [aynbisi] such, this kind of
 այնքան [aynkan] that much, so much
 այո [ayo] yes
 այս [ays] this
 այսինքն [aysink^on] namely, i.e.
 այսչափ [ayschap] so much
 այսպէս [aysbes] so, this way
 այսպիսի [aysbisi] this kind of
 այսքան [ayskan] this much, so many
 այսօր [aysor] today
 այտ [ayd] cheek

այրած [ayradz] burnt
 այրել [ayrel] to burn, to kindle
 այրի [ayri] widow(er)
 այրիլ [ayril] to be/get burnt
 այց [ayts] visit
 այցելել [aytselel] to visit
 այցելութիւն [aytselutyun] visit
 ան [an] he/she/it
 անազնիւ [anazniv] dishonest
 անազնութիւն [anazn^ovutyun] dishonesty
 անակնկալ [anag^ongal] surprise
 անամօթ [anamot] shameless
 անապատ [anabad] desert, wilderness
 անառակ [anarag] unruly, prodigal
 անառիկ [anarig] impregnable
 անասուն [anasun] animal, beast
 անարատ [anarad] immaculate, pure
 անարգել [anarke]l] to scorn, to offend
 անարդար [anartar] unjust
 անբախտ [anpakht] unfortunate, unlucky
 անբուժելի [anpuzheli] incurable
 անգամ [ankam] point of time, 2 ~ twice
 անգլերէն [ankleren] English (language)
 Անգլիա [Ankليا] England
 անգլիական [ankliagan] English
 անգլիացի [ankliatsi] English (male)
 անգլիուհի [ankliuhi] English (fem.)
 անգէտ [anked] ignorant, unlearned
 անգործ [ankordz] jobless
 անգութ [ankut] pitiless, cruel
 անգրագէտ [ank^oraked] illiterate
 անդադար [antatar] continuously, unceasingly
 անդամ [antam] member, limb
 անդամարոյծ [antamaluydz] crippled, paralyzed, invalid
 անդունդ [antunt] abyss
 աներես [aneres] shameless, impudent
 աներեւոյթ [anerevuyt] invisible
 անզօր [anzor] powerless, weak
 անընդհատ [anenthad] constantly
 անթիւ [antiv] innumerable
 անիծել [anidzel] to curse, to damn
 անիմաստ [animast] meaningless
 անիրաւ [anirav] unjust, wrong
 անիւ [aniv] wheel
 անլի [anli] saltless
 անխելք [ankhelk] senseless, foolish
 անխոհեմ [ankhohem] imprudent
 անծանօթ [andzanot] unknown, strange
 անկախ [angakh] independent, free
 անկախութիւն [angakhutyun] independence
 անկայուն [angayun] unstable

անկանոն [anganon] irregular
 անկատար [angadar] imperfect, incomplete
 անկարգ [angark] unruly
 անկարելի [angareli] impossible
 անկարող [angarogh] unable, incompetent
 անկեղծ [angeghdz] sincere
 անկիւն [angün] corner, angle
 անկողին [angoghin] bed (the mattress and the bedding)
 անհամ [anham] tasteless
 անհամբեր [anhamper] impatient
 անհաս [anhas] unattainable
 անհատ [anhad] individual
 անհետանալ [anhedanal] to disappear
 անհոգ [anhok] careless
 անհրաժեշտ [anhrazhesht] necessary
 անձ [ants] person
 անձամբ [antsamp] in person
 անձնական [antsnagan] personal, private
 անձնասէր [antsnaser] selfish
 անձնասպանութիւն [antsnaspanutyun] suicide
 անձնաւորութիւն [antsnavorutyun] personality
 անձրեւ [antsrev] rain
 անձրեւել [antsrevel] to rain
 անճաշակ [andjashag] tasteless (about people)
 անճարակ [andjarag] inept, stupid
 անմահ [anmah] immortal
 անմեղ [anmegh] innocent
 անմիջապէս [anmichabes] immediately
 անմոռանալի [anmoranali] unforgettable
 աննման [ann^oman] matchless, unequal
 անշարժ [ansharzh] immobile
 անշուշտ [anshusht] of course, certainly
 անորոշ [anorosh] indefinite, vague
 անոր [anor] his/her
 անոր համար [anor hamar] therefore, for him/her
 անուն [anun] name
 անուանել [anvanel] to name, to call
 անուանի [anvani] renowned
 անուշ [anush] sweet
 անուշադիր [anushatir] inattentive
 անուշեղէն [anusheghen] sweets, dessert
 անչափ [anchap] immense, vey much
 անսահման [ansahman] infinite, boundless
 անսովոր [ansovor] unusual
 անվնաս [anv^onas] intact, unharmed
 անտառ [andar] forest
 անտարբեր [antarper] indifferent
 անտէր [ander] unprotected, abandoned
 անտիրական [andiragan] unprotected

անցրնել [antsənel] to spend (about time)
 անցեալ [antsyal] past
 անցնիլ [antsnil] to pass (by)
 անցորդ [antsort] passer-by
 անօթի [anoti] hungry
 աշակերտ [ashagerd] pupil, student (male)
 աշակերտուհի [ashagerduhi] pupil (fem.)
 աշխատասենեակ [ashkhadaseniyag] office study room,
 աշխատասէր [ashkhadaser] diligent
 աշխատանք [ashkhadank] work
 աշխատասիրութիւն [ashkhadasirutyun] diligence
 աշխատիլ [ashkhadil] to work
 աշխարհ [ashkharh] world
 աշխարհագրութիւն [ashkharhakrutyun] geography
 աշխոյժ [ashkhuyzh] vivacious, lively
 աշուն [ashun] fall (season), autumn
 աշտարակ [ashtarag] tower
 աչք [achk] eye
 ապա [aba] afterwards, then
 ապագայ [abaka] future
 ապականած [abakanadz] polluted
 ապակի [abagi] glass
 ապահով [abahov] secure, safe
 ապառնի [abarni] future tense
 ապաստանիլ [abastanil] to take refuge
 ապացուց(ան)ել [abatsuts(an)el] to prove
 ապուխտ [abukht] cured and spiced meat
 ապուշ [abush] stupid
 ապուր [apur] soup
 ապսպրանք [ab^osbrank] order
 ապսպրել [ab^osbrel] to order
 ապտակ [abdag] slap
 ապրանք [abrank] merchandise
 ապրելակերպ [abrelagerb] way of life
 Ապրիլ [abril] April
 ապրիլ [abril] to live
 ապրիս [abris] Good for you! Bravo!
 ապրուստ [abrust] subsistence
 աջ [ach] right (side), right hand
 առագաստ [arakast] sail
 առագաստանաւ [arakastanav] sailboat
 առած [aradz] proverb
 առակ [arag] fable
 առանձին [arantsin] alone
 առանց [arants] without
 առաջ [arach] before, in front
 առաջարկ [aracharg] offer
 առաջարկել [arachargel] to offer
 առաջին [arachin] first

առաջնորդ [arəchnort] leader
 առաջնորդել [arəchnortel] to lead
 առասպել [arəsbel] legend
 առաստաղ [arəstagh] ceiling
 առատ [arad] abundant
 առատութիւն [aradutyun] abundance
 առարկայ [ararga] object
 առարկել [arargel] to object
 առակել [aravel] more
 առակելութիւն [aravelutyun] advantage
 առավոտ [aravod] morning
 Առաքելական [Arakelagan] Apostolic
 առաքելութիւն [arakelutyun] mission
 առաքինի [aragini] virtuous
 առաքինութիւն [arakinutyun] virtue
 առիթ [arit] occasion, opportunity
 առիւծ [arüdz] lion
 առհասարակ [arhasarag] in general, basically
 առնել [arnel] to take
 առողջ [aroghch] healthy
 առուակ [arvag] brook
 առջեւ [archev] in front of, before
 աս [as] this
 ասեղ [asegh] needle
 ասորերէն [asorenen] Assyrian (language)
 աստառ [astar] lining
 աստիճան [astidjan] degree
 աստղ [ast³gh] star
 աստղադիտարան [astghatidaran] observatory
 Աստուած [Astvadz] God
 Աստուածաշունչ [Astvadzashunch] Holy Bible
 ատամնարոյժ [adamnapuyzh] dentist
 ատել [adel] to hate
 ատելութիւն [adelutyun] hatred
 արագ [arak] fast, quick
 արագահոս [arakahos] rapid, stormy
 արագիլ [arakil] stork
 արածել [aradzeli] to graze, to pasture
 արարողութիւն [araroghutyun] ceremony
 արգիլել [arkilel] to forbid
 արդար [artar] just
 արդէն [arten] already
 արդի [arti] modern
 արդիւնք [artünk] result
 արդուկ [artug] iron (appliance)
 արդուկել [artugel] to press (by iron)
 արեւ [arev] sun
 արեւածագ [arevadzak] sunrise
 արեւելեան [arevelyan] Eastern
 արեւելք [arevelk] East

արեւմուտք [arevmutk] West
 արթննալ [art³nnal] to wake up (intrans.)
 արթնցնել [art³nts³nel] to awaken, to animate (intrans.)
 արթուն [artun] awake, alert
 արժանի [arzhani] worthy, deserving
 արժանիք [arzhanik] merit
 արժել [arzhel] to cost, to be worth
 արժէք [arzhhek] value, price
 արի [ari] brave
 արիւն [arün] blood
 արծաթ [ardzat] silver
 արծիւ [ardziv] eagle
 արկած [argadz] accident
 արկղ [arg³gh] box, case
 արհամարհել [arhamarhel] to disdain, to ignore
 արհեստ [arhest] craft, trade, handicraft
 արձակ [artsag] prose
 արձակուրդ [artsagurt] holiday, vacation
 արձան [artsan] statue, monument
 արձանագրութիւն [artsanakrutyun] protocol, inscription
 արմատ [armad] root
 արմուկ [armug] elbow
 արու [aru] male
 արուեստ [arvest] art
 արուեստագէտ [arvestaked] artist
 արջ [arch] bear
 արտ [ard] field
 արտագրել [ardakrel] to copy
 արտադրանք [ardatrank] production
 արտադրել [ardatrel] to produce
 արտադրութիւն [ardatrutyun] production
 արտայայտել [ardahaydel] to express
 արտայայտութիւն [ardahaydutyun] expression
 արտասանել [ardasanel] to pronounce, to recite
 արտասանութիւն [ardasanutyun] pronunciation, recital
 արտասահման [ardasahman] abroad
 արտաքին [ardakin] exterior, external
 արտոյտ [arduyd] skylark
 արտօնել [ardonel] to permit
 արցունք [artsünk] tear
 արքայ [arka] king, monarch
 արքայական [arkayagan] royal
 արքայութիւն [arkayutyun] heaven, paradise
 արօտ [arod] pasture, herbage
 աւազ [avaz] sand
 աւազան [avazan] basin, pond

աւաղ [avagh] alas!
 աւան [avan] village, town
 աւանդական [avantagan] traditional
 աւանդութիւն [avantutyun] tradition
 աւարտել [avardel] to finish
 աւարտուիլ [avard³vil] to be finished
 աւել [avel] broom
 աւելի [aveli] more
 աւելորդ [avelort] superfluous
 Աւետարան [Avedaran] Gospel, the New Testament
 աւեր [aver] ravage, destruction
 աւերակ [averag] ruin
 աւրել [avrel] to ruin
 աւրուիլ [avr³vil] to get ruined
 ափ [ap] (1) palm, handful; (2) coast
 ափսէ [apse] tray
 ափսոս [apsos] What a pity/a shame! Alas!
 ափսոսալ [apsosal] to regret
 աքաղաղ [akaghagh] rooster
 աքացի [akatsi] kick
 աքսոր [aksor] exile, banishment
 աքցան [aktsan] pliers, pincers

Բ

բաղ [pat] duck
 բազէ [paze] falcon, hawk
 բազկաթոռ [pazgator] armchair
 բազկերակ [pazgerag] pulse
 բազմազան [pazmazan] diverse, manifold
 բազմաթիւ [pazmativ] numerous
 բազմանալ [pazmanal] to multiply
 բազմոց [pazmots] sofa, couch
 բազմութիւն [pazmutyun] crowd
 բազուկ [pazug] arm, forearm
 բաժակ [pazhag] cup, mug
 բաժանում [pazhanum] separation, division
 բաժին [pazhin] share, part, department
 բաժնել [pazhnel] to divide, to separate
 բաժնուիլ [pazhn³vil] to separate
 բախտ [pakhd] fate, destiny, luck
 բախտաւոր [pakhdavor] lucky
 բակ [pag] yard, courtyard
 բահ [pah] spade
 բաղաձայն [paghatsayn] consonant
 բաղդատել [paghtadel] to compare
 բաղկանալ [paghganal] to consist of, to be composed of
 բաղնիք [paghnik] bathhouse, bathroom
 բաճկոն [padjgon] waistcoat, jacket
 բամբակ [pambag] cotton

բամբասանք [pampasank] gossip
 բամբասել [pampasel] to gossip
 բայ [pay] verb
 բայց [payts] but
 բան [pan] thing
 բանալ [panal] to open
 բանալի [panali] key
 բանակ [panag] army
 բանաստեղծ [panasteghdz] poet
 բանավէճ [panavedj] discussion
 բանիլ [panil] to operate, to work
 բանուորուհի [panvoruhi] worker (fem.)
 բանջարեղէն [panchareghen] vegetables
 բանտ [pand] prison
 բանտարկեալ [pandargyal] prisoner
 բանտարկուիլ [pandarg³vil] to get jailed
 բառ [par] word
 բառարան [pararan] dictionary
 բարակ [parag] thin
 բարակնալ [paragnal] to become thin(ner)
 բարբառ [parpar] dialect
 բարդ [part] compound, complex
 բարեբախտ [parepakht] fortunate
 բարեգործ [parekordz] benefactor
 բարեկամ [paregam] friend (male)
 բարեկամուհի [paregamuhi] friend (fem.)
 բարեկեցիկ [paregetsig] wealthy
 բարեկիրթ [paregirt] polite, well-behaved
 բարեմաղթութիւն [paremaghtutyun] wish, good wish
 բարեսիրտ [paresird] good-hearted
 բարերար [parerar] benefactor
 բարեւ [parev] hello, greeting
 բարեւել [parevel] to salute, to greet
 բարի [pari] good, kind
 բարիք [parik] good deed, charity
 բարկանալ [parganal] to get angry, to get mad
 բարկութիւն [pargutyun] anger
 բարձ [parts] pillow
 բարձր [parts³r] high
 բարձրահասակ [partsrahasag] tall
 բարձրաձայն [partsratsayn] aloud
 բարձրանալ [partsranal] to rise, to mount
 բարձրացնել [partsrats³nel] to elevate, to raise
 բարոյական [paroyagan] moral, ethics
 բարք [park] mores, morals
 բաց [pats] open
 բաց կանանչ [pats gananch] light green
 բացակայ [patsaga] absent, away
 բացակայութիւն [patsagayutyun] absence
 բացայայտ [patsahayd] evident, obvious

բացառիկ [patsarig] exceptional
 բացառական [patsaragan] ablative (case)
 բացառութիւն [patsarutyun] exception
 բացատրել [patsadrel] to explain
 բացատրութիւն [patsadrutyun] explanation
 բացարձակ [patsartsag] absolute
 բացի [patsi] except
 բացիկ [patsig] postcard
 բացուիլ [patsvil] to open up
 բացում [patsum] opening
 բաւական [pavagan] enough
 բաւել [pavel] to suffice
 բեմ [pem] stage
 բեռ [per] burden, load
 բեռնակիր [peinagir] porter
 բերան [peran] mouth
 բերդ [pert] fortress, stronghold, castle
 բերել [perel] to bring
 բեւեռ [pever] pole
 բթամատ [p³tamad] thumb
 բժիշկ [p³zhishk] physician
 բժշկական [p³zh³shgagan] medical
 բլուր [p³lur] hill
 բծախնդիր [p³dzakh³ntir] meticulous
 բխիլ [p³khill] to spring up, to originate
 բնագիր [p³nakir] original (work)
 բնազդ [p³nazt] instinct
 բնական [p³nagan] natural
 բնակավայր [p³nagavayr] residential area x
 բնակարան [p³nagaran] apartment, residence
 բնակիլ [p³nagil] to reside, to inhabit
 բնակիչ [p³nagich] resident
 բնակչութիւն [p³nagchutyun] population
 բնաւ [p³nav] not at all, never, ever
 բնութիւն [p³nutyun] nature
 բող [poz] prostitute
 բոլոր [polor] all
 բողբոջ [poghpozh] bud, shoot, sprout
 բողոք [poghok] protest, complaint
 բողոքական [poghokagan] protestant
 բողոքել [poghokel] to protest
 բոյն [puyn] nest
 բոյս [puys] plant, herb
 բոյր [puyr] scent, odor, smell
 բովանդակութիւն [povantagutyun] content
 բորան [poran] snowstorm
 բորբոքել [porpokel] to inflame, to kindle
 բորբոքիլ [porpokil] to be inflamed, to blaze
 բորենի [poreni] hyena
 բոց [pots] flame, blaze
 բու [pu] owl
 բութ [put] blunt, dull

բուժել [puzhel] to cure, to treat
 բուն [pun] original, proper, authentic
 բուռ [pur] palm (of the hand)
 բուսնիլ [pusnil] to grow, to vegetate
 բուրդ [purt] wool
 բուք [puk] sleet
 բջիջ [p³chich] cell
 բռնաբարել [p³brnaparel] to rape
 բռնաբարութիւն [p³brnaparutyun] rape
 բռնել [p³mel] to hold, to catch
 բռնութիւն [p³brnutyun] violence
 բռունցք [p³bruntsk] fist
 բրինձ [p³rints] rice
 բոթ [pot] bad news

Գ

գագաթ [kakat] peak, top, summit
 գազան [kazan] beast, brute
 գալ [kal] to come
 գահ [kah] throne
 գաղափար [kaghapar] idea, notion
 գաղթ [kaght] emigration, migration
 գաղթական [kaghtagan] emigrant, refugee
 գաղթել [kaghtel] to emigrate
 գաղջ [kaghch] lukewarm, tepid
 գաղտնի (adj.) [kaghtni] secret, undiscovered
 գաղութ [kaghut] colony, community
 գաղտնիք (noun) [kaghtnik] secret, mystery
 գամ [kam] nail (pointed piece of metal)
 գամել [kamel] to nail
 գայլ [kayl] wolf
 գանգատ [kankad] complaint
 գանգատիլ [kankadil] to complain
 գանգուր [kankur] curly
 գանձ [kants] treasure
 գառ(նուկ) [kar] lamb
 գարեջուր [karechur] beer
 գարի [kari] barley
 գարուն [karun] spring
 գաւազան [kavazan] cane, rod, stick
 գաւաթ [kavat] cup
 գեղեցիկ [keghetsig] beautiful
 գեղեցկութիւն [keghetsgutyun] beauty
 գեղջուկ [keghchug] peasant
 գետ [ked] river
 գետին [kedin] ground, floor
 գետնախնձոր [kednakh³ntsor] potato
 գերազանց [kerazants] excellent
 գերան [keran] beam, post
 գերեզման [kerezman] grave
 գերի [keri] captive, slave
 գերմանական [kermanagan] German (adj.)

գերմանացի [kermanatsi] German (male)
 գերմաներէն [kermaneren] German (language)
 Գերմանիա [Kermania] Germany
 գերմանուհի [kermanuhi] German (fem.)
 գզրոց [k³zrots] drawer (of a desk)
 գէշ [kesh] bad
 գէր [ker] fat
 գիծ [kidz] line
 գին [kin] price
 գինի [kini] wine
 գինով [kinov] drunk
 գիշեր [kisher] night
 գիշերանոց [kisheranots] nightgown
 գիշերել [kisherel] to stay overnight
 գիտակից [kidagits] conscious
 գիտելիք [kidelik] knowledge
 գիտնալ [kidnal] to know
 գիտնական [kidnagan] scholar, scientist
 գիտութիւն [kidutyun] science
 գիտուն [kidun] knowledgeable, erudite
 գիր [kir] letter, graphic sign
 գիրնալ [kirnal] to put on weight
 գիրկ [kirg] lap(s), arm(s)
 գիրք [kirk] book
 գիւղ [kügh] village
 գիւղացի [küghatsi] peasant
 գիւղաքաղաք [küghakaghak] town, large village
 գիւտ [küd] invention
 գլխագիր [k³lkhakir] capital (letter)
 գլխարկ [k³lkharg] hat
 գլորել [k³loreil] to roll, to turn over
 գլուխ [k³lukh] head
 գծել [k³dzet] to draw
 գմբէթ, գմբէթ [k³mpet] dome
 գնահատել [k³nahadel] to value, to appreciate
 գնել [k³net] to buy, to purchase
 գնորդ [k³nort] buyer, purchaser
 գնչու [k³nchu] gypsy
 գոգնոց [koknots] apron
 գոհ [koh] contented, satisfied
 գոհանալ [kohanal] to content (oneself)
 գոհար [kohar] jewel
 գոհացում [kohatsum] satisfaction
 գող [kokh] thief
 գողնալ [koghnal] to steal
 գոյական [koyagan] noun, substantive
 գոյն [kuyn] color
 գոյութիւն [koyutyun] existence
 գոնէ [kone] at least
 գոչել [kochel] to shout
 գոռոզ [koroz] haughty, arrogant

գովասանք [kovasank] praise
 գովել [kovel] to praise
 գովեստ [kovest] praise
 գորգ [kork] carpet, rug
 գործ [kordz] work, affair, act, business
 գործածել [kordzadzet] to use
 գործարան [kordzaran] factory
 գործաւոր [kordzavor] worker
 գործել [kordzet] to act, to work
 գործիական [kordziagan] instrumental (case)
 գործիք [kordzik] instrument
 գործողութիւն [kordzoghutyun] operation
 գոց [kots] closed; dark (about color)
 գոց կանանչ [kots gananch] dark green
 գոցել [kotsel] to close, to shut
 գուլպայ [kulba] sock, stocking
 գումար [kumar] sum
 գունատ [kunad] pale
 գունաւոր [kunavor] colored
 գուրգուրանք [kurkurank] affection
 գուցէ [kutse] perhaps
 գութիկ [k³rehig] vulgar, trivial
 գտնել [k³dnel] to find
 գտնուիլ [k³dn³vil] to be found, to be situated
 գրաբար [k³rapar] classical Armenian
 գրագէտ [k³raked] (1) (noun) writer; (2) (adj.) educated
 գրագիր [k³rakir] secretary, clerk (male)
 գրագրուհի [k³rakruhi] secretary, clerk (fem.)
 գրադարան [k³rataran] library, bookcase
 գրականութիւն [k³raganutyun] literature
 գրապահարան [k³rabaharan] bookcase
 գրասեղան [k³rasedghan] desk
 գրասենեակ [k³rasenyag] office, study room
 գրասէր [k³raser] lover of letters
 գրավաճառ [k³ravadjar] bookseller
 գրավաճառատուն [k³ra(vadjara)dun] bookstore
 գրատախտակ [k³radakhdag] blackboard
 գրաւել [k³ravel] to occupy, to confiscate
 գրաւոր [k³ravor] in writing
 գրել [k³rel] to write
 գրիչ [k³rich] pen
 գրկել [k³rgel] to embrace
 գրչատուփ [k³rchadup] pen tray
 գրպան [k³rban] pocket
 գրող [k³rogh] writer
 գրութիւն [k³rutyun] writing
 գրուիլ [k³rvil] to be written
 գօտեմարտ [kodemard] wrestling
 գօտի [kodi] belt

Դ

դա [ta] this, that, this one
 դադար [tatar] pause, rest
 դադրեցնել [tatrets³nel] to stop, to suspend
 դադրիլ [tatril] to stop (intr.)
 դաժան [tazhan] cruel, severe
 դահիճ [tahidj] hangman
 դահուկ [tahug] sledge, sleigh
 դանդաղ [tantagh] slow
 դաշինք [tashink] pact
 դաշնակ [tashnag] piano
 դաշնակից [tashnagits] ally
 դաշտ [tash] field
 դառն [tar³n] bitter, tart
 դառնալ [tarnal] to turn, to become
 դաս [tas] lesson, class
 դասագիրք [tasakirk] textbook
 դասախօս [tasakhos] lecturer, professor
 դասական [tasagan] classical
 դասակարգ [tasagark] rank, class (in society)
 դասարան [tasaran] class, classroom
 դաստիարակ [tastiarag] educator
 դաստիարակել [tastiaragel] to educate
 դաստիարակութիւն [tastiaragutyun] upbringing, education
 դատ [tad] lawsuit, cause
 դատապարտել [tadabardel] to condemn
 դատարան [tadaran] tribunal, court
 դատաւոր [tadavor] judge
 դատել [tadel] to judge
 դար [tar] century
 դարակ [tarag] drawer
 դարբին [tarpin] smith
 դարձեալ [tartsyal] again, anew
 դարձնել [tarts³nel] to turn, to make turn
 դարման [tarman] remedy, cure
 դարմանել [tarmanel] to remedy, to cure
 դաւ [tav] conspiracy, plot
 դաւաճան [tavadjan] traitor, betrayer
 դաւաճանել [tavadjanel] to betray, to plot
 դգալ [t³ka] spoon
 դդմիկ [t³tmig] zucchini
 դդում [t³tum] pumpkin, squash, zucchini
 Դեկտեմբեր [tektemper] December
 դեղ [tegh] medicine, medication, drug
 դեղագիր [teghakir] prescription
 դեղագործ [teghakordz] pharmacist
 դեղարան [tegharan] pharmacy
 դեղին [teghin] yellow
 դեղձ [teghs] peach
 դեղձանիկ [teghsanig] canary

դեղնիլ [teghnil] to turn yellow
 դեռ [ter] yet, still
 դեսպան [tespan] ambassador
 դեսպանատուն [tespanadun] embassy
 դերասան [terasani] actor, comedian (male)
 դերասանուհի [terasanihi] actress
 դերձակ [tertsag] tailor
 դերձակուհի [tertsaguhi] dressmaker
 դերձան [tertsan] thread
 դեւ [tev] devil, demon
 դէմ [tem] against, opposite
 դէմք [temk] (1) face, visage; (2) person (grammatical category)
 դէպի [tebi] towards
 դէպք [tebk] event, case
 դժբախտ [t³zhpakht] unfortunate, unhappy
 դժգոհ [t³zhkoh] discontent, dissatisfied
 դժոխք [t³zhokhk] hell
 դժուար [t³zhvar] hard, difficult
 դժուարութիւն [t³zhvarutyun] difficulty
 դիակ [ti(ag)] corpse, dead body
 դիզել [tizel] to pile, to heap up
 դիմակ [timag] mask
 դիմանալ [timanal] to endure, to last
 դիմաց [timats] in front, vis-a-vis
 դիմացկուն [timatsgun] durable
 դիմաւորել [timavorel] to go to meet, to fetch, to call for
 դիտել [tidel] to observe, to watch
 դիտողութիւն [tidoghutyun] observation, remark
 դիրք [tirk] position, situation
 դիւանազէտ [tivanaked] diplomat
 դիւրաւ [tuirav] easily
 դիւրին [tuirin] easy, light
 դնել [t³nel] to put, to place
 դող [togh] shiver, tremor
 դողալ [toghal] to tremble, to shake, to shiver
 դոյլ [tuy] pail, bucket
 դուն [tun] you (informal)
 դուռ [tur] door
 դուստր [tust³r] daughter
 դուրս [turs] out
 դուք [tuk] you (formal)
 դպչիլ [t³bchil] to touch
 դպիր [t³bir] church clerk
 դպրոց [t³brots] school
 դպրոցական [t³brotsagan] schoolboy, school-girl, student
 դրախտ [t³rakht] paradise
 դրական [t³ragan] positive
 դրամ [tram] money

դրացի [t³ratsi] neighbor
 դրօշ(ակ) [trosh(ag)] flag

Ե

եգիպտական [yegiptagan] Egyptian, of Egypt
 եգիպտացի [yegiptatsi] Egyptian (male)
 եգիպտացորեն [yegiptatsoren] corn
 Եգիպտոս [Yegiptos] Egypt
 եգիպտուհի [yegiptuhi] Egyptian (fem.)
 եզ [yez] ox
 եզակի [yezagi] singular (in grammar); unique
 եզերք [yezerk] shore, edge, brink, brim
 եթէ [yete] if
 էլակ [yelag] strawberry
 էլեկտրական [yelektragan] electric(al)
 էլեկտրականութիւն [yelektraganutyun] electricity
 Ելլել [yellel] to get up, to get out, to rise (about the sun)
 Ելք [yelk] exit
 Եկամուտ [yegamud] income
 Եկեղեցի [yegeghetsi] church
 եղանակ [yeghanag] manner, mode, melody
 եղբայր [yeghpayr] brother
 եղէգ(ն) [yeghek(n)] reed
 եղեռն [yeghein] massacre, crime, slaughter
 եղնիկ [yeghnig] roe
 եղունգ [yeghunk] fingernail
 եղջերու [yeghcheru] deer
 ենթադրել [yentatrel] to suppose
 ենթակայ [yentaga] subject
 եռալ [yer³al] to boil
 Ես [yes] I
 Ետ [yed] back, backwards
 Ետեւ [yedev] back, behind
 Ետք [yedk] after
 Ետքը [yedkə] afterwards
 Երազ [yeraz] dream
 Երաժիշտ [yerazhisht] musician
 Երաժշտութիւն [yerazh³shtutyun] music
 Երախայ [yerakha] child
 Երախտագիտութիւն [yerakhtakidutyun] gratitude
 Երախտապարտ [yerakhdabard] grateful
 Երակ [yerag] vein
 Երամ [yeram] flock
 Երանի՛ [yerani] I wish ...
 Երաշխաւոր [yerashkavor] sponsor
 Երաշխաւորագիր [yerashkavorakir] warranty, bail

Երաշխաւորել [yerashkavorrel] to warrant, to guarantee
 Երբ [yerp] when
 Երբեմն [yerpem³n] sometimes
 Երբեք [yerpek] never
 Երբոր [yerpor] when(ever)
 Երգ [yerk] song
 Երգել [yerkel] to sing
 Երգիչ [yerkich] singer (male)
 Երգչուհի [yerkchuhi] singer (fem.)
 Երդնուլ [yertnul] to swear
 Երդում [yertum] oath
 Երեկոյ [yerego] evening
 Երես [yeres] face, visage
 Երեսուն [yeresun] thirty
 Երեւակայել [yerevagayel] to imagine
 Երեւակայութիւն [yerevagayutyun] imagination
 Երեւիլ [yerevil] to appear, to seem
 Երեւոյթ [yerevuyt] appearance, phenomenon
 Երեք [yerek] three
 Երեքշաբթի [yerekshapti] Tuesday
 Երէկ [yereg] yesterday
 Երթալ [yertal] to go, to leave, to depart
 Երթեւեկել [yertevegel] to commute
 Երթեւեկութիւն [yertevegutyun] traffic
 Երիտասարդ [yeridasart] young, young man
 Երիտասարդութիւն [yeridasartutyun] youth
 Երկ [yerg] literary work
 Երկաթ [yergat] iron (metal)
 Երկայն [yergayn] long
 Երկայնք [yergaynk] length
 Երկար [yergar] long
 Երկարատեւ [yergaradev] long-lasting
 Երկարութիւն [yergarutyun] length
 Երկինք [yergink] heaven, sky
 Երկիր [yergir] earth, land
 Երկնագոյն [yergnakuyn] sky-blue
 Երկնային [yergnayin] heavenly, celestial
 Երկու [yergu] two
 Երկուշաբթի [yergushapti] Monday
 Երկչոտ [yergchod] timid
 Երկչոտութիւն [yergchodutyun] timidity
 Երկվայրկեան [yergvayrgyan] second
 Երկտող [yergdogh] note, a few lines
 Երկրաբան [yergrapan] geologist
 Երկրաբանութիւն [yergrapanutyun] geology
 Երկրագործ [yergrakordz] peasant, planter
 Երկրագործութիւն [yergrakordzutyun] agriculture
 Երկրային [yerggrayin] terrestrial
 Երկրաշարժ [yergrasharzh] earthquake
 Երկրորդ [yergrort] second (ordinal number)

երկրպագել [yerg^orbakel] to worship
երշիկ [yershig] sausage
երջանիկ [yerchanig] happy
երջանկութիւն [yerchangutyun] happiness
երրորդ [yerrort] third
եւ, և [yev] and
եւայլն, ևյն, [yevaylⁿ] etc.
եւս [yev^s] also, too, as well
Եւրոպա [Yevroba] Europe
Եւրոպական [yevrobagan] European (adj.)
Եւրոպացի [yevrobatsi] European (person)
եփած [yepadz] cooked
եփել [yepel] to cook
եփիլ [yepil] to be cooked
եօթանասուն [yotanasun] seventy
եօթը [yotə] seven

Չ

զամբիւղ [zampügh] basket
զայն [zayn] him, her (as a direct object)
զայրանալ [zayranal] to grow angry
զանազան [zanazan] different
զանգակ [zankag] bell
զատ [zad] apart
զատել [zadel] to separate (trans.)
Չատիկ [Zadig] Easter
զատուիլ [zadvil] to get separated
զարգանալ [zarkanal] to get developed
զարգացած [zarkatsadz] educated
զարգացնել [zarkats^onel] to develop
զարդ [zart] ornament, decoration
զարդանկար [zartan^ogar] ornament, decoration, vignette
զարդարել [zartarel] to decorate, to adorn
զարկ [zarg] beat
զարմանալ [zarmanal] to be surprised, to be astonished
զարմանալի [zarmanali] astonishing, curious
զարմանք [zarmank] astonishment, amazement
զարնել [zarnel] to hit
զաւակ [zavag] child (your own son, daughter)
զբաղած [z^opaghadz] busy, occupied
զբաղիլ [z^opaghil] to occupy oneself
զբօսանք [z^oposank] amusement, recreation
զբօսապտոյտ [z^oposab^oduyd] stroll
զբօսաչրջիկ [z^oposash^orchig] tourist
զգալ [zkal] to feel
զգայարանք [z^ozkayarank] sense(s)
զգայուն [z^ozkayun] sensitive
զգացում [z^okatsum] feeling, sentiment
զգեստ [z^okest] dress

զգոյշ [z^okuysh] careful, cautious
զգուշանալ [z^ozkushanal] to avoid, to beware
զերօ [zero] zero
զզուելի [z^ozveli] disgusting
զզուիլ [z^ozvil] to be disgusted, to be fed up
զէնք [zenk] weapon, armament
զինք [zink] him, her (as a direct object)
զիս [zis] me (as direct object)
զիրենք [zirenk] them (as direct object)
զղջալ [z^oghchal] to repent
զմելի [z^omeli] pocketknife
զոհ [zoh] victim
զոհել [zohel] to sacrifice
զոյք [zuyk] couple, pair
զով [zov] cool
զովանալ [zovanal] to cool down
զուարթ [z^ovart] joyous, gay
զուարճանալ [z^ovardjanal] to amuse oneself, to have fun
զուգադիպութիւն [zukatibutyun] coincidence
զուսպ [zusp] restrained, composed
զուր [zur], *ի զուր* [i zur] in vain
զուրկ [zurg] deprived, devoid
զսպել [z^osbel] to restrain
զրկանք [z^organk] privation, hardship
զրկել [z^orgel] to deprive
զրպարտել [z^orbardel] to slander, to defame
զրպարտութիւն [z^orbardutyun] slander, defamiation

զօրաւոր [zoravor] strong, powerful
զօրք [zork] troops

Է

էակ [eyag] creature, being
էական [eyagan] substantial, essential
էապէս [eyabes] essentially
էութիւն [eutyun] essence
էգ [ek] female
էշ [esh] donkey, ass
էջ [ech] page

Ը

ըլլալ [əllal] to be
ըմբռնել [əmp^onel] to grasp, comprehend
ընդարձակ [əntartsag] spacious, wide
ընդգծել [əntk^odzel] to underline, to stress
ընդդէմ [ənttem] against
ընդհանրապէս [ənthanrabes] generally
ընդհատել [ənthadel] to discontinue
ընդմիջում [əntmichum] interruption
ընդունելութիւն [əntunelutyun] reception

ընդունիլ [əntunil] to accept, to agree, to receive
ընդօրինակել [əntorinagel] to copy
ընդօրինակութիւն [əntorinagutyun] copy
ընել [ənel] to do
ընթերցարան [əntertsaran] textbook, reading hall
ընթերցել [əntertsel] to read
ընթերցում [ənterts^osum] reading
ընթացք [əntatsk] course
ընթրել [əntrel] to sup, to take supper
ընթրիք [əntrik] supper
ընկեր [ənger] friend
ընկերակցիլ [əngeragtsil] to associate
ընկերային [əngerayin] 1. friendly 2. social
ընկերանալ [əngeranal] to join, to accompany
ընկերութիւն [əngerutyun] society, company, friendship
ընկղմել [əng^oghmel] to make sink
ընկղմիլ [əng^oghmil] to sink
ընկոյզ [ənguyz] walnut
ընտանի [əndanik] domesticated, tame
ընտանիք [əndanik] family
ընտիր [əndir] exquisite, fine
ընտրել [əndrel] to elect, to choose
ընտրութիւն [əndrutyun] choice, election
ըսել [əsel] to say
ըստ [əst] according to

Թ

Թագ [tak] crown
Թագաւոր [takavor] king
Թագաւորութիւն [takavorutyun] kingdom
Թագուհի [takuhi] queen
Թաթ [tat] paw
Թակարդ [tagart] trap
Թաղ [tagħ] district, quarter
Թաղել [tagħel] to bury
Թաղուիլ [tagħvil] to be buried
Թաղում [tagħum] burial, funeral
Թան [tan] tan (yogurt diluted with water)
Թանգարան [tankaran] museum
Թանձր [tants^or] thick (about liquid)
Թաշկինակ [tashginag]) handkerchief
Թատրոն [tadron] theatre
Թարգման(իչ) [tarkman(ich)] translator, interpreter
Թարգմանել [tarkmanel] to translate, to interpret
Թարգմանութիւն [tarkmanutyun] translation, interpretation

Թարգմանուիլ [tarkmanvil] to be translated, to be interpreted
Թարմ [tarm] fresh
Թարմացնել [tarmats^onel] to freshen
Թաց [tats] wet
Թափառիլ [taparil] to wander, to roam
Թափել [tapel] to pour out, to throw away
Թափիլ [tapil] to spill, to fall down
Թաքուն [takun] secretly
Թաքսոոց [tak^ostots] hiding-place
Թէթել [tetev] light
Թել [tel] wire, thread
Թելադրել [telatrel] to dictate, to advise
Թերեւս [terevo^s] perhaps
Թերթ [tert] (1) sheet; (2) newspaper; (3) leaf
Թերի [teri] defective, faulty
Թել [tev] arm, wing
Թեփ [tep] (1) bran; (2) dandruff
Թէեւ [teyev] although
Թէ [te] that
Թէյ [tey] tea
Թէյաման [teyaman] teapot
Թէպէտ [tebed] although
Թիթու [t^otu] sour
Թի(ակ) [ti(ag)] shovel, oar
Թիավարել [tiavarel] to row, to paddle
Թիզ [tiz] span
Թիթեղ [titegh] tin
Թիթեռնիկ [titermig] butterfly
Թիւ [tiv] number
Թղթախաղ [t^oghtakhagh] card game
Թղթակից [t^oghtagits] correspondent
Թղթակցիլ [t^oghtagtsil] to correspond
Թշնամի [t^oshnami] enemy
Թշուառ [t^oshvar] miserable
Թշուառութիւն [t^oshvarutyun] misery
Թոթովել [totovel] to stammer, to stutter
Թողուլ [toghul] to leave, to allow, to let
Թոյլ [tuyl] weak, loose
Թոյլատրել [tuyladrel] to allow
Թոնիր [tonir] pit oven
Թոշակ [toshag] stipend, pension
Թոռ [tor] grandson, granddaughter
Թոք [tok] lung
Թոքախտ [tokakht] tuberculosis
Թուաբանութիւն [t^ovapanutyun] arithmetic
Թուական [t^ovagan] (1) numeral; (2) date
Թուանշան [t^ovan^oshan] cipher, figure, mark (at school)
Թուել [t^ovel] to count, to reckon
Թուիլ [t^ovil] to seem, to appear

Թուլնայ [tulnal] to weaken, to soften
Թուխ [tukh] brown, dark
Թուղթ [tught] paper
Թունաւոր [tunavor] poisonous
Թունաւորել [tunavorel] to poison
Թուշ [tush] chin
Թուր [tur] sabre
Թուրք [turk] Turk
Թուրքիա [Turkia] Turkey
Թուփ [tup] bush
Թուք [tuk] spit
Թուիչք [t^orichk] flight
Թուչիլ [t^orçhil] to fly
Թուչնիկ [t^orçhnig] little bird
Թուչուն [t^orçhun] bird
Թրջել [t^orçhel] to wet
Թրջիլ [t^orçhil] to get wet
Թրքական [t^orkagan] Turkish (adj.)
Թրքահայ [t^orkahay] Armenian from Turkey
Թրքերէն [t^orkeren] Turkish (language)
Թրքուհի [t^orkuhi] Turk (fem.)

Ժ
Ժամ [zham] hour
Ժամագործ [zhamakordz] watchmaker
Ժամադրութիւն [zhamatrutyun] appointment
Ժամադրուիլ [zhamatr^ovil] to make an appointment
Ժամական [zhamagan] hourly, per hour
Ժամանակ [zhamanag] time
Ժամանակակից [zhamanagagits] contemporary
Ժամանակացոյց [zhamanagatsuyts] timetable
Ժամանակաւոր [zhamanagavor] temporary
Ժամանել [zhamanel] to arrive
Ժամանում [zhamanum] arrival
Ժամանց [zhamants] pastime
Ժամացոյց [zhamatsuyts] watch, clock
Ժամկէտ [zhamged] deadline
Ժայռ [zhayr] rock
Ժանգ [zhan] rust
Ժանգոտ [zhan] rusty
Ժառանգ [zharank] heir, heiress
Ժառանգել [zharankel] to inherit
Ժառանգորդ [zharankort] heir, heiress
Ժառանգութիւն [zharankutyun] inheritance, heritage
Ժխտական [zh^okhdagan] negative
Ժխտել [zh^okhdel] to deny, to negate
Ժխտական [zh^okhdagan] negative
ժողով [zhoghov] meeting, assembly
ժողովուրդ [zhoghovurt] people
ժողովել [zhoghvel] to collect

Ժպիտ [zh^obid] smile
Ժպտիլ [zh^obdil] to smile
Ժպտուն [zh^obdun] smiling

Ի
իրբ(եւ) [ipr(ev)] as, as if
իգական [ikagan] feminine, female
իզուր [izur] in vain
իժ [izh] viper
իմ [im] my
իմս, իմինս [im^os, imin^os] mine
իմաստ [imast] meaning, sense
իմաստուն [imasdun] wise
իյնալ [iynal] to fall, to decline
ինը, ինն [inə, inn] nine
ինծի [indzi] me, to me
իններորդ [innerort] ninth
իննսուն [inn^osun] ninety
ինչ [inch^o] what?
ինչո՞ւ [inchu^o] why?
ինչպէս [inchbes^o] how?
ինչպիսի՞ [inchbisi^o] what kind of?
ինք [ink] he
ինքզինք [inkzink] himself, herself
ինքնաշարժ [inknasharzh] motorcar
ինքնասէր [inknaser] selfish
ինքնութիւն [inknutyun] identity
ինքնուրոյն [inknuruy] self-reliant, independent, original
իշխան [ishkhan] prince
իշխան ձուկ [ishkhan tsug] Lake Sevan trout
իշխանուհի [ishkhanuhi] princess
իշխել [ishkhel] to reign
իջեցնել [ichets^onel] to lower, to take down
իջնել [ichnel] to descend
իսկ [isk] but, and
իսկական [iskagan] real
իսկապէս [iskabes] really
իսկոյն [iskuy] immediately
իտալական [idalagan] Italian (adj.)
իտալացի [idalatsi] Italian (male)
իտալերէն [idaleren] Italian (language)
իտալիա [Idalia] Italy
իտալուհի [idaluhi] Italian (fem.)
իր (1) [ir] thing; (2) [ir] his/her/its
իրագործել [irakordzel] to realize, to fulfill
իրական [iragan] real
իրականութիւն [iraganutyun] reality
իրանական [iranagan] Iranian (adj.)
իրապէս [irabes] truly, really
իրար [irar] each other

իրաւ [irav] truly
իրաւաբան [iravapan] lawyer
իրաւագէտ [iravaked] jurist
իրաւամբ [iravamp] rightly
իրաւունք [iravunk] right
իրեն [iren] to him, to her
իրենց [irents] their, to them
իրենք [irenk] they
իրիկուն [irigun] evening
իրողութիւն [iroghutyun] reality, truth
իւրօք [iurok] truly, really, in fact
իւղ [yugh] oil
իւղոտ [yughod] oily, greasy, fatty
իւրացնել [yurats^onel] to appropriate
իւրաքանչիւր [yurakançhür] each, every

Լ
լաթ [lat] cloth
լալ [lal] to cry
լալկան [lalgan] cry-baby
լայն [layn] broad, wide
լայնութիւն [laynutyun] width
լայնք [laynk] width
լապտեր [labder] lantern
լարել [larel] to stretch
լաց [lats] crying
լատինական [ladinagan] Latin (adj.)
լաւ [lav] good
լաւագոյն [lavakuyn] the best
լաւաշ [lavash] Armenian flat bread
լաւատեա [lavades] optimist
լեարդ [lyart] liver
լեզու [lezu] language, tongue
լեզուաբանութիւն [lezvapanutyun] linguistics
լեզուախումբ [levvakhump] language group
լեհ [leh] Polish (male)
լեհական [lehagan] Polish (adj.)
Լեհաստան [Lehastan] Poland
լեհերէն [leheren] Polish (language)
լեհուհի [lehuhi] Polish (fem.)
լեղի [leghi] bitter
լեմոն [lemon] lemon
լեռ [leir] mountain
լեռնաշղթայ [leimash^okhata] mountain range
լեցնել [lets^onel] to fill, to pour
լեցուիլ [letsuil] to get filled
լեցուն [letsun] full
լզել [l^ozel] to lick
լիճ [lidj] lake
լիցք [litsk] dolma, meat rolls
լծել [l^odzel] to yoke
լման [l^oman] entire, complete

լմննալ [l^om^onnal] to be through
լմնցնել [l^om^onts^onel] to finish
լոգարան [lokaran] bathroom
լոգնալ [loknal] to bathe
լողալ [loghal] to swim
լոլիկ [lolig] tomato
լոյս [luys] light, brightness
լու [lu] flea
լուալ [l^oval] to wash
լուբիա [lupia] beans
լուծ [ludz] yoke, oppression
լուծել [ludzel] to solve, to dissolve
լուռ [lur] silent
լուսաւոր [lusavor] luminous, bright
լուսին [lusin] moon
լուր [lur] news, message
լուրջ [lurch] serious
լուել [l^orel] to remain silent
լուռութիւն [l^orutyun] silence
լսել [l^osel] to hear, to listen
լրագիր [l^orakir] newspaper
լրատու [l^oradu] reporter
լրացնել [l^orats^onel] to complete, to complement
լրացուցիչ [l^oratsutsich] complementary
լրտես [l^ordes] spy

Խ
խաբերայ [khapepa] swindler, impostor
խաբել [khapel] to deceive
խաբուիլ [khapvil] to be deceived
խածնել [khadznel] to bite
խակ [khag] not ripe (about fruits)
խաղ [khagh] game, play
խաղալ [khaghal] to play
խաղալիք [khaghalik] toy
խաղաղ [khaghagh] calm, peaceful
խաղող [khaghogh] grapes
խայթել [khaytel] to sting, to prick
խանգարել [khanakarel] to disturb
խանութ [khanut] store, shop
խանութպան [khanutban] shopkeeper
խաշել [khashel] to boil
խաչ [khach] cross, crucifix
խաչածեա [khachatsev] in the form of a cross
խաչել [khachel] to crucify
խառն [khar^on] mixed
խառնել [khar^onel] to mingle, to mix
խարիսխ [khariskh] anchor
խաւար [khavar] dark(ness)
խելացի [khelatsi] intelligent, clever

խելք [kʰelk] brains, intelligence
 խեղդել [kʰeghtel] to strangle, to choke
 խեղճ [kʰeghdj] poor, unfortunate
 խենթ, խենդ [kʰent] crazy
 խիղճ [kʰighdj] conscience
 խիստ [kʰist] strict, severe
 խիտ [kʰid] dense
 խղճալ [kʰʰghdjal] to pity
 խմել [kʰʰmel] to drink
 խնամել [kʰʰnamel] to take care
 խնամքով [kʰʰnamkov] with care
 խնայել [kʰʰnaye] to save, to spare
 խնդալ [kʰʰntal] to laugh
 խնդիր [kʰʰntir] problem, question
 խնդրանք [kʰʰntrank] request, demand
 խնդրել [kʰʰntrel] to ask, to beg, to request
 խնձոր [kʰʰntsor] apple
 խնձորենի [kʰʰntsoreni] apple tree
 խոզ [kʰoz] pig
 խոթել [kʰhotel] to insert
 խոհանոց [kʰhohanots] kitchen
 խոհեմ [kʰhohem] prudent
 խոհեմութիւն [kʰhohemutyun] prudence
 խոյ [kʰoy] ram
 խոնարհ [kʰhonarh] humble
 խոնարհիլ [kʰhonarhil] to bow
 խոնաւ [kʰhonav] humid
 խոնաւութիւն [kʰhonavutyun] humidity
 խոշոր [kʰhoshor] huge
 խոտ [kʰhod] grass
 խոր [kʰhor] deep
 խորթ հայր [kʰhort hayr] stepfather
 խորթ մայր [kʰhort mayr] stepmother
 խորհիլ [kʰhorhil] to think, to figure out
 խորհուրդ [kʰorhurt] advice
 խորհրդակցիլ [kʰorhʰrtagtsil] to consult
 խորոված [kʰhorovadz] barbecue, roast
 խորովել [kʰhorovel] to barbecue, to roast
 խորութիւն [kʰorutyun] depth
 խորունկ [kʰhorung] deep
 խորտակել [kʰordagel] to destroy
 խուլ [kʰul] deaf
 խումբ [kʰhump] group
 խուսափիլ [kʰhusapil] to avoid
 խուց [kʰhuts] cell
 խուփ [kʰhup] cover, lid
 խրատ [kʰʰrad] advice
 խրատել [kʰʰradel] to advise
 խրխինջ [kʰʰrkʰinch] neigh
 խօսակցիլ [kʰhosagtsil] to converse
 խօսակցութիւն [kʰhosagtsutyun] conversation
 խօսիլ [kʰhosil] to speak

խօսք [kʰosk] speech
Մ
 ծագիլ [dzakil] to rise, to originate
 ծագում [dzakum] origin
 ծախել [dzakhel] to sell
 ծախսել [dzakhsel] to spend
 ծախք [dzakhk] expense
 ծածկել [dzadzgel] to cover
 ծածկոց [dzadzgots] cover, tablecloth
 ծածկուիլ [dzadzgʰvil] to get covered
 ծակ [dzag] hole, opening
 ծաղիկ [dzaghig] flower
 ծաղկաւէտ [dzaghgaved] abounding with flowers, florid
 ծաղրել [dzaghrel] to ridicule
 ծամել [dzamel] to chew
 ծայր [dzayr] edge, end
 ծանր [dzanʰr] heavy
 ծանօթ [dzanot] (1) known; (2) acquaintance
 ծառ [dzar] tree
 ծառայել [dzarayel] to serve
 ծարաւ [dzarav] (1) thirst; (2) thirsty
 ծափ [dzap] clap
 ծափահարութիւն [dzapaharutyun] applause
 ծեծել [dzedzel] to beat
 ծեր [dzer] (about people) old
 ծերութիւն [dzerutyun] old age
 ծիածան [dziadzhan] (1) rainbow; (2) iris
 ծիլ [dzil] bud, sprout
 ծիծաղ [dzidzagh] laughter
 ծիրան [dziran] apricot
 ծիրանի գօտի [dzirani kodi] rainbow
 ծխել [dzʰkʰel] to smoke
 ծծել [dzʰdzel] to suck
 ծլիլ [dzʰlil] to sprout, to shoot
 ծնիլ [dzʰnil] (1) to give birth; (2) to be born
 ծնողք [dzʰnoghk] parents
 ծնօտ [dzʰnod] jaw
 ծնունդ [dzʰnunt] birth
 Մնունդ [dzʰnunt] Christmas
 ծոյլ [dzuyil] lazy
 ծով [dzov] sea
 ծոց [dzots] (1) breast, bosom; (2) gulf
 ծուլութիւն [dzulutyun] laziness
 ծունկ [dzung] knee
 ծուռ [dzur] crooked
 ծռել [dzʰrel] to bend
 ծռիլ [dzʰril] to incline, to be bent
 ծրագիր [dzʰrakir] program
 ծրար [dzʰrar] package, envelope

Կ
 կազմ [gazm] structure, constitution
 կազմակերպել [gazmagerbel] organize
 կազմակերպութիւն [gazmagerbutyun] organization
 կազմել [gazmel] to form, to constitute
 կաթ [gat] milk
 կաթիլ [gatil] drop
 կաթողիկոս [Gatoghigos] Catholicos, Patriarch of all Armenians
 կաթսայ [gatsa] kettle
 կախել [gakhel] to hang
 կակաչ [gagach] poppy, tulip
 կակուղ [gagugh] soft
 կաղամբ [gaghamp] cabbage
 կաղանդ [Gaghant] New Year's Day
 կաղին [gaghin] hazelnut
 կաղնի [gaghni] (1) oak; (2) hazel-bush
 կամ [gam] or
 կամաց [gamats] slow(ly)
 կամք [gamk] will power
 կամուրջ [gamurch] bridge
 կայարան [gayaran] train station
 կայծ [gaydz] sparkle
 կայծակ [gaydzag] lightning
 կայնիլ [gaynil] to stand
 կայսր [gaysʰr] Emperor
 կայսրութիւն [gaysrutyun] Empire
 կայտառ [gaydar] robust
 կանադա [Kanada] Canada
 կանադական [kanadagan] Canadian
 կանադացի [kanadatsi] Canadian (male)
 կանադուհի [kanaduhi] Canadian (fem.)
 կանանչ [kana(n)ch] green
 կանաչազարդ [ganachazart] green
 կանգնիլ [ganknil] to stand up
 կանթեղ [gantegh] lamp
 կանխիկ [gankhig] cash
 կանոն [ganon] rule
 կանոնաւոր [ganonavor] regular
 կանուխ [ganukh] early
 կանչել [ganchel] to call
 կաշառել [gasharel] to bribe
 կաշառք [gashark] bribe
 կաշի [gashi] leather, skin
 կաշաղակ [gachaghag] magpie
 կապ [gab] link, connection, tie
 կապել [gabel] to bind, to tie
 կապիկ [gabig] monkey
 կապույտ [gabuyd] blue
 կառավարել [garavarel] to govern
 կառավարութիւն [garavarutyun] government

կառուցել [garutsel] to build
 կառուցող [garutsogh] builder
 կառք [gark] car, coach, carriage
 կասկած [gasgadz] doubt
 կասկածիլ [gasgadzil] to suspect, to doubt
 կատակ [gadag] joke
 կատաղի [gadaghi] fierce
 կատարել [gadarel] to fulfill
 կատարեալ [gadaryal] perfect
 կատարել [gadarel] to perform, to do
 կատարելութիւն [gadarelutyun] perfection
 կատու [gadu] cat
 կար [gar] (1) sewing; (2) there was
 կարագ [garak] butter
 կարաս [garab] swan
 կարասի [garasi] furniture
 կարգ [gark] row, rule, rank
 կարգապահ [garkabah] orderly
 կարդալ [gartal] to read
 կարել [garel] to sew
 կարելի [gareli] possible
 կարենալ [garenal] to be able
 կարեւոր [garevor] important, necessary
 կարեւորութիւն [garevorutyun] importance
 կարծել [gardzel] to think, to presume
 կարծիք [gardzik] opinion
 կարծր [gardzʰr] hard, tough
 կարկանդակ [gargantag] cake, pastry
 կարճ [gardj] short, brief
 կարճատես [gardjades] short-sighted
 կարմիր [garmir] red
 կարմիր պղպեղ [garmir bʰghbegh] red pepper
 կարող [garogh] able
 կարողանալ [garoghantal] to be able
 կարողութիւն [garoghutyun] ability
 կարօտ [garod] (1) (adj.) needy, in want of; (2) (noun) longing, nostalgia
 կացին [gatsin] axe
 կաւ [gav] clay
 կաւիճ [gavidj] chalk
 կափարիչ [gaparich] lid, cover
 կաքաւ [gakav] partridge
 կեանք [gyank] life
 կեդրոն [getron] center
 կեղեւ [geghev] peel, bark
 կեղծ [geghdz] fake, false
 կեղծաւոր [geghdzavor] hypocrite
 կեղտ [geghd] dirt
 կեղտոտ [geghdod] dirty
 կենալ [genal] to stay
 կենդանի [gentani] (1) (adj.) alive; (2) (noun) animal

կենսաբանություն [gensapanutyun] biology
 կենսական [gensagan] vital
 կեռաս [geras] cherry
 կեսուր [gesur] (a woman's) mother-in-law
 կեսրայր [gesrayr] (a woman's) father-in-law
 կեր [ger] animal food
 կերակուր [geragur] meal, food
 կերպ [gerb] manner
 կեցցե՛ [getstse] long live!
 կերցնել [gerzn³nel] to feed
 կէս [ges] half
 կէս գիշեր [ges kisher] midnight
 կէսօր [gesor] midday
 կէտ [ged] dot, period, point
 կէտադրութիւն [gedatrutyun] punctuation
 կին [gin] woman, wife
 կիսել [gisel] to halve
 Կիրակի [giragi] Sunday
 կիրք [girk] passion
 կլլել [g³llel] to swallow
 կլոր [g³lor] round
 կծծի [g³dzdzi] stingy
 կկու [g³gu] cuckoo
 կղզի [g³ghzi] island
 կծրտել [g³dh³rde] to gnash, to grind
 կմախք [g³makhk] skeleton
 կնճիռ [g³ndjir] wrinkle
 կնճռոտ [g³ndjrod] wrinkled, complicated
 կնքահայր [g³nkahayr] godfather
 կնքամայր [g³nkamayr] godmother
 կնքել [g³nkel] (1) to baptize; (2) to seal
 կշիռ [g³shir] balance, scales
 կշռել [g³shrel] to weigh
 կշտանալ [g³shdanal] to be satiated, to have enough (food)
 կոթ [got] handle
 կոթող [gotogh] monument
 կոխել [gokhel] to tramp, to press
 կոկիկ [gogig] tidy, neat
 կոկորդ [gogort] throat
 կող [gogh] rib, flank, side
 կողմ [goghm] side
 կողմնացույց [goghmnatsuyts] compass
 կողք [goghk] cover (of a book)
 կոճակ [godjag] button
 կոճկել [godjgel] to button
 կոյր [guyr] blind
 կոշտ [gosht] rude, coarse
 կոչ [goch] call, appeal
 կոչել [gochel] to call, to appeal
 կոչուիլ [gochvil] to be called
 կոպիտ [gobid] rude, uncivil

կոտոշ [godosh] horn
 կոտրել [godrel] to break, to smash
 կոտրիլ [godril] to break, to be broken
 կործանել [gordzanel] to destroy
 կործանիլ [gordzanil] to get destroyed
 կործանում [gordzanum] desruction
 կորսնցնել [gors³nts³nel] to lose
 կորուստ [gorust] loss
 կորսուիլ [gors³vil] to get lost
 կուտ [gud] seed, grain, pit
 կուրծք [gurdzk] breast
 կունակ [g³rnag] back (body part), rear
 կուռիլ [g³rvil] to fight
 կակիծ [g³sgidz] grief
 կտակ [g³dag] testament
 կտուր [g³dur] roof
 կտոր [g³dor] piece
 կտուց [g³duts] beak
 կտրել [g³drel] to cut
 կրակ [g³rag] fire
 կրել [g³rel] to carry, to bear
 կրթել [g³rte] to educate
 կրթութիւն [g³rtutyun] education
 կրիայ [g³rya] turtle
 կրկին [g³rgin] again
 կրկէս [g³rges] circus
 կրկնակօշիկ [g³rgnagoshig] overshoe
 կրկնել [g³rgnel] to repeat
 կրկնուիլ [g³rgn³vil] to be repeated
 կրճատել [g³rdjadel] to reduce
 կրտսեր [g³rdser] younger
 կրօնական [gronagan] religious
 կրօնաւոր [gronavor] clergyman
 կրօն(ք) [gron(k)] religion
 կօշիկ [goshig] shoe
 կօշկակար [goshkagar] shoemaker

Հ

հագնիլ [haknil] to wear, to put on
 հագուիլ [hakvil] to dress oneself, to get dressed
 հագուստ [hakust] dress, garment
 հագուստեղէն [hakusteghen] clothing, garment
 հազ [haz] cough, coughing
 հազալ [hazal] to cough
 հազար [hazar] thousand
 հազիւ [haziv] hardly, barely
 հազուադիւս [hazvakud] rare
 հազուադէպ [hazvateb] rare(ly), scarce(ly)
 հալածանք [haladzank] persecution
 հալածել [haladzel] to persecute
 հալեցնել [halets³nel] to make melt (trans.)

հալիլ [halil] to melt (intrans.)
 հակառակ [hagarag] contrary, against
 հակառակորդ [hagaragort] adversary
 հաղորդել [haghortel] to report
 հաճելի [hadjeli] pleasant
 հաճոյք [hadjuyk] pleasure
 համ [ham] taste, savor
 համախմբուիլ [hamakh³mp³vil] to come together, to gather
 համակարգիչ [hamagarkich] computer
 համաձայնիլ [hamatsaynil] to agree
 համառօտ [hamarod] short, brief
 համար [hamar] (1) for; (2) number
 համարել [hamarel] to consider
 համարուիլ [hamarvil] to be considered
 համարձակ [hamartsag] bold, frank
 համարձակիլ [hamartsagil] to dare
 համաշխարհային [hamashkharhayin] international x
 համբաւ [hampav] fame
 համբերել [hamperel] to have patience
 համբերութիւն [hamperutyun] patience
 համբոյր [hampuyr] kiss
 համբուրել [hampurel] to kiss
 համեմ [hamem] (1) spice; (2) coriander
 համեմատ [hamemad] according to
 համեմատութիւն [hamemadutyun] comparison
 համեստ [hamest] modest
 համերաշխ [hamerashkh] harmonious
 համոզել [hamozel] to convince
 համով [hamov] tasty
 համրել [hamrel] to count
 հայ [hay] Armenian
 Հայաստան [Hayastan] Armenia
 հայելի [hayeli] mirror
 հայերէն [hayeren] Armenian (language)
 հայկական [haygagan] Armenian (adj.)
 հայուհի [hayuhi] Armenian (fem.)
 հայր(իկ) [hayr(ig)] father
 հայրենակից [hayrenagits] compatriot
 հայրենասէր [hayrenaser] patriot
 հայրենասիրութիւն [hayrenasirutyun] patriotism
 հայրենիք [hayrenik] fatherland
 հայցական [haytsagan] accusative (case)
 հանգիստ [hankist] (1) (adj.) quiet, restful; (2) (noun) rest, peace
 հանգստանալ [hank³stanal] to rest
 հանգրուան [hank³rvan] halt, base
 հանգչիլ [hankchil] to relax, to rest
 հանդերձարան [hantertsaran] wardrobe

հանդէպ [hanteb] toward
 հանդէս [hantes] show, parade, spectacle
 հանդիմանել [hantimanel] to scold
 հանդիպիլ [hantibil] to meet, to come across
 հանդիպում [hantibum] meeting
 հանդիսատես [hantisades] spectator
 հանել [hanel] to remove, to take out
 հանելուկ [hanelug] riddle
 հանճար [handjar] genius
 հանճարեղ [handjaregh] genial
 հանրածանօթ [hanradzanot] famous
 հանրակառք [hanragark] tramway
 հանք [hank] mine
 հանքային [hankayin] mineral
 հաշիւ [hashiv] account
 հաշուակալ [hashvagal] accountant
 հաշուել [hashvel] to count
 հաշտ [hashht] in harmony
 հաշտութիւն [hashtutyun] peace, reconciliation
 հաջել, հաչել [hachel] to bark
 հասարակ [hasarag] common, ordinary
 հասարակութիւն [hasaragutyun] society, public
 հասկնալ [hasg³nal] to understand
 հասնիլ [hasnil] to arrive
 հասուն [hasun] mature
 հասուննալ [hasunnal] to ripen, to mature
 հասոյթ [hasuyt] income, profit
 հաստ [hast] thick, big
 հաստատուիլ [hasdadvil] to settle down
 հասցէ [hastse] address
 հատ [had] piece
 հատիկ [hadig] grain
 հատոր [hador] volume
 հատնիլ [hadnil] to expire, to be finished
 հարազատ [harazad] genuine, true, cordial
 հարաւ [harav] South
 հարբուխ [harpukh] a cold, flu
 հարթ [hart] even, flat, smooth
 հարկ [harg] (1) tax; (2) floor
 հարկադրել [hargatrel] to oblige
 հարուած [harvadz] blow
 հարուածել [harvadzel] to blow
 հարուստ [harust] rich, wealthy
 հարս [hars] bride, daughter-in-law, sister-in-law
 հարս(ա)նիք [hars(a)nik] wedding
 հարստութիւն [har³s-dutyun] wealth
 հարց(ում) [harts(um)] question
 հարցնել [harts³nel] to ask (a question)
 հաց [hats] bread
 հաւ [hav] chicken
 հաւանաբար [havanapar] probably
 հաւանիլ [havanil] to assent, to approve

հավանութիւն [havanutyun] approval
 հավասար [havasar] equal, similar
 հավասարութիւն [havasaryun] equality
 հավատալ [havadal] to believe, to trust
 հավատարիմ [havadarim] faithful
 հավատարմութիւն [havadarutyun] fidelity
 հավատք [havak] belief, faith
 հավաքել [havakel] to collect
 հավաքոյթ [havakuyt] gathering
 հավաքուիլ [havakvil] to gather
 հակիթ [havgit] egg
 հանիլ [havnil] to like
 հեզել [hekel] to spell
 հեզանք [heknank] sarcasm
 հեզնել [hegnel] to ridicule, to deride
 հեթանոս [hetanos] pagan
 հեծնել [hedznel] to ride
 հեծ(ել)անիւ [hedz(el)aniv] bicycle
 հեղեղ [heghegh] flood
 հեղինակ [heghinag] author
 հեռագիր [herakir] telegram
 հեռաձայն [heratsayn] telephone
 հեռաձայնել [heratsaynel] to telephone
 հեռանալ [heranal] to go away
 հեռատես [herades] far-sighted
 հեռատեսիլ [heradesil] television
 հեռաւոր [heravor] distant
 հեռաւորութիւն [heravorutyun] distance
 հեռու [heru] far
 հետ [hed] with
 հետաքրքիր [hedak²rkir] curious
 հետաքրքրական [hedak²rkragan] interesting
 հետեւեալ [hedevyal] (the) following
 հետեւանքով [hedevankov] as a result of
 հետեւիլ [hedevil] to follow
 հետեւիլ [hedevil] to follow
 հետզհետէ [hed²z-hede] gradually
 հերոս [heros] hero
 հզօր [h²zor] powerful
 հէթիաթ [hekyat] fairy tale
 հիանալ [hianal] to admire
 հիանալի [hianali] marvelous, wonderful
 հիացում [hiatsum] admiration
 հիմա [hima] now
 հիմնադիր [himnatir] founder
 հիմնական [himnagan] fundamental, basic
 հիմնել [himnel] to found
 հիմնուիլ [himn²vil] to be founded
 հին [hin] old (about things)
 հինգ [hink] five
 հինգերորդ [hinkerort] fifth
 Հինգշաբթի [hinkshapti] Thursday

հիւանդ [hivant] sick
 հիւանդանալ [hivantanal] to get sick
 հիւանդանոց [hivantanots] hospital
 հիւթ [hüt] juice
 հիւսիս [hüsis] North
 հիւր [hür] guest
 հիւրանոց [hüranots] hostel, hotel
 հիւրասենեակ [hürasenyag] guest room
 հիւրասէր [hüraser] hospitable
 հիւրասիրութիւն [hürasirutyun] hospitality
 հնազանդ [h²nazant] obedient
 հնազանդիլ [h²nazantil] to obey
 հնարել [h²naarel] to invent
 հնդեւրոպական [h²ntevrobagan] Indo-European
 հնդիկ [h²ntig] Indian (person)
 հնդկերէն [h²ntgeren] Indian (language)
 հնչել [h²nchel] to pronounce, to sound
 հնչուիլ [h²nch²vil] to be pronounced
 հնչում [h²nchum] pronunciation
 հնձել [h²ntsel] to reap
 հնութիւն [h²nutyun] antiquity
 հոգ [hok] care, worry, concern
 հոգալ [hokal] to care, to worry
 հոգեբանութիւն [hokepanutyun] psychology
 հոգեկան [hokegan] spiritual
 հոգի [hoki] (1) soul; (2) person
 Հոկտեմբեր [hoktemper] October
 հող [hogh] earth, ground, soil, land
 հողաթափ [hoghatap] slipper
 հոն [hon] there
 հոս [hos] here
 հոսանք [hosank] current, stream
 հոսիլ [hosil] to run, to flow
 հով [hov] wind
 հովանոց [hovanots] umbrella
 հովիւ [hoviv] shepherd
 հովիտ [hovid] valley, dale
 հոտ [hod] smell
 հոտիլ [hodil] to smell, to stink
 հոտտել, հոտուրտալ [hododel, hodvodal] to smell (trans.)
 հոր [hor] well
 հում [hum] raw
 հունձք [huntsk] harvest
 հնչիւն [h²nchün] sound
 հպատակ [h²badag] citizen, subject
 հպատակութիւն [h²badagutyun] citizenship
 հպարտ [h²bard] proud
 հպարտանալ [h²bardanal] to pride oneself
 հպարտութիւն [h²bardutyun] pride
 հսկայ [h²sga] giant, huge

հսկել [h²sgel] to watch, to attend
 հրաբուխ [h²rapuzkh] volcano
 հրաժարական [h²razharagan] resignation
 հրաժարիլ [h²razharil] to resign
 հրահանգ [hrahank] instruction, order
 հրահանգել [hrahankel] to instruct
 հրամայել [hramayel] to command, to order
 հրաման [hraman] order
 հրամցնել [hramts²nel] to offer
 հրաշագործ [hrashakordz] wonder-working
 հրաշալիք [hrashalik] wonder, marvel
 հրաշք [hrashk] miracle
 հրապարակ [hrabarag] square
 հրապոյր [hrabuyr] charm
 հրապուրել [hraburel] to charm
 հրապուրիչ [hraburich] charming
 հրատարակել [hradaragel] to publish
 հրատարակիչ [hradaragich] publisher
 հրաւէր [hraver] invitation
 հրաւիրել [hravirel] to invite
 հրդեհ [h²rteh] fire, burning
 հրեայ [h²rya] Jew
 հրել [h²rel] to push
 հրեշտակ [hreshtag] angel
 հրէական [hreagan] Jewish (adj.)
 հրէուհի [hrehuhi] Jewess (fem.)
 հօտ [hod] flock, herd
 հրճուանք [h²rdjvank] joy, delight
 հօրաքոյր [horakuyr] paternal aunt
 հօրեղբայր [horyeghpayr] paternal uncle

Չ
 ծագ [tsak] the young of an animal
 ծախ [tsakh] left (side)
 ծայն [tsayn] voice
 ծայնասփիւռ [tsaynaspyur] radio
 ծայնաւոր [tsaynavor] vowel, vocal
 ծանձրանալ [tsantsranal] to be bored
 ձգել [ts²kel] to allow, to let (do something)
 ձեզ [tsez] you (plural / formal, direct object)
 ձեզի [tzezi] to you (plural / formal)
 ձեզմէ [tsezme] from you (plural / formal)
 ձեղուն [tseghun] ceiling
 ձեռագիր [tserakir] manuscript
 ձեռնարկ [tsernarg] enterprise
 ձեռնարկել [tsernargel] to undertake
 ձեռնափայտ [tsernapayd] stick
 ձեռնոց [tsernots] glove
 ձեռնունայն [tsermunayn] empty-handed
 ձեռք [tserk] hand
 ձեր [tser] your (plural / formal)
 ձեւ [tsev] form, way, manner

ձէթ [tsej] oil (as nutrition)
 ձի [tsi] horse
 ձիարշաւ [tsiarshav] horse race
 ձիաւոր [tsiavor] rider, horseman
 ձիրք [tsirk] gift, talent
 ձիւն [tsün] snow
 ձկնկիթ [ts²g²ngit] caviar
 ձկնորս [ts²gnors] fisher
 ձմեռ [ts²mer] winter
 ձմերուկ [ts²merug] watermelon
 ձող [tsogh] bar, rod
 ձոր [tsor] dale, valley
 ձուլակ [ts²vazegh] omelet
 ձուկ [tsug] fish
 ձրի [ts²ri] free, gratis

Ղ
 ղեկ [gheg] rudder, helm
 ղեկանիւ [gheganiv] wheel
 ղեկավար [ghegavar] leader
 ղեկավարել [ghegavarel] to lead, to govern
 ղեկավարութիւն [ghegavarutyun] direction, management
 ղրկել [gh²rgel] to send

Ճ
 ճագար [djakar] rabbit
 ճակատ [djagad] forehead, front, facade
 ճակատագիր [djagadagir] fate, destiny
 ճակատամարտ [djagadamard] battle
 ճամբայ [djampa] route, road
 ճամբորդել [djamportel] to travel
 ճամբորդութիւն [djamportutyun] journey, trip
 ճանկ [djang] claw, paw
 ճանճ [djandj] fly
 ճանչնալ [djanchnal] to know, to recognize
 ճաշ [djassh] meal
 ճաշակ [djasshagelik] sense of taste
 ճաշակաւոր [djasshagavor] tasteful
 ճաշասեղան [djasshaseghan] dinner table
 ճաշասենեակ [djasshasenyag] dining room
 ճաշարան [djassharan] restaurant
 ճաշել [djasshel] to dine, to eat, to have dinner
 ճաշկերոյթ [djasshgeruyt] feast, gala, banquet
 ճառ [djar] speech
 ճառագայթ [djarakayt] ray (of light)
 ճար [djar] remedy, solution
 ճարպիկ [djarbig] skillful, clever
 ճարտար [djaradar] clever, ingenious
 ճարտարագէտ [djaradaraked] engineer
 ճարտարապետ [djaradarabed] architect
 ճարտարապետական [djaradarabedagan]

architectural
ճարտարապետութիւն [djardarabedutyun] architecture
Ճապոն [djapon] Japan
ճապոնական [djaponagan] Japanese (adj.)
ճապոներէն [djaponeren] Japanese (language)
ճապոնցի [djapontsi] Japanese (male)
ճապոնուհի [djaponuhi] Japanese (fem.)
ճեղքել [djeghkel] to slit, to cleave
ճերմակ [djermag] white
ճզմել [dj³zmel] to crush, to press
ճիշտ/ճիշտ [djisht] just, right
ճիւղ [djügh] branch, line
ճնճղուկ [dj³ndj³ghug] sparrow
ճշդել [dj³shdel] to verify
ճշմարիտ [dj³shmarid] true, truthful
ճշմարտութիւն [dj³shmartutyun] truth
ճոխ [djokh] opulent, rich
ճոխութիւն [djokhutyun] opulence, luxury
ճուռ [djud] chick

Մ

մազ [maz] hair
մածուն [madzun] yogurt
մականուն [maganun] family name
մակարդակ [magartag] level
մակբայ [magpay] adverb
մակերես [mageres] surface
մակոյկ [maguyg] canoe
մահ [mah] death
մահապատիժ [mahabadizh] death penalty
մահճակալ [mahdjagal] bed
մաղ [magh] sieve, colander, strainer
մաղթել [maghtel] to wish
մամուլ [mamul] press
մայթ [mayt] sidewalk
Մայիս [mayis] May
մայր(իկ) [mayr(ig)] mother
մայրամուտ [mayramud] sunset
մայրաքաղաք [mayrakaghak] capital (city)
մայրենի լեզու [mareni lezu] mother tongue
մանանեխ [mananekh] mustard
մանաւանդ [manavant] especially, above all
մանուշակ [manushag] violet (flower)
մանուշակագոյն [manushagakuyun] violet (color)
մանկավարժութիւն [mangavarzhutyun] pedagogy
մանկական [mangagan] childish
մանկիկ [mangig] baby
մանկութիւն [mangutyun] childhood
մանուկ [manug] infant

մանչ [manch] boy
մանր [man³r] small, tiny
մանրամասն [manramas³n] detailed
մանրամասնութիւն [manramasnutyun] detail
մաշիլ [mashil] to get worn
մաշկ [mashk] skin
մառան [maran] cellar, pantry
մաս [mas] part
մասին [masin] about
մասնագէտ [masnaked] specialist
մասնակցիլ [masnagtsil] to participate
մասնաւոր [masnavor] special
մասնիկ [masnig] particle
մատ [mad] finger
մատանի [madani] ring
մատենադարան [madenataran] library, repository of old manuscripts
մատիտ [madid] pencil
մատնել [madnel] to betray
մատչելի [madcheli] accessible
մարգագետին [markakedin] meadow
մարգարէ [markare] prophet
մարդ [mart] human being, man
մարդկութիւն [martgutyun] humanity
մարել [marel] to put out (light, fire)
մարզանք [marzank] exercise, gymnastics
մարզիկ [marzig] athlete
մարմար [marmar] marble
մարմին [marmin] body
Մարտ [mard] (1) March; (2) battle, combat
մաքի [maki] ewe, sheep
մաքուր [makur] clean, pure, neat
մաքրել [makrel] to clean
մեզ [mez] us
մեզի [mezi] to us
մեզմէ [mezme] from us
մելան [melan] ink
մեխակ [mekhag] carnation
մեծ [medz] big, great, large
մեծամիտ [medzamid] high-minded, haughty
մեծատուն [medzadun] great house
մեծարել [medzare] to honor, to treat
մեծնալ [medznal] to grow
մեկնել [megnel] to interpret
մեկնիլ [megnil] to depart, to leave
մեղաւոր [meghavor] guilty, sinful
մեղմ [meghm] mild, soft
մեղու [meghu] bee
մեղր [megh³r] honey
մեղրադրում [meghrat³tum] honeydew
մեղք [meghk] sin

մեղքնալ [meghkonal] to pity
մենք [menk] we
մեռած [meradz] dead
մեռել [merel] dead body, corpse
մեռնիլ [mernil] to die
մեռցնել [meits³nel] to kill
մետաղ [medagh] metal
մեր [mer] our
մերժել [merzhel] to refuse
մերկ [merg] naked, uncovered
մեքենայ [mekena] machine
մէկ [meg] one
մէջ [mech] in
մէջտեղ [mechtegh] in the middle
մէջք [mechk] waist
մը [mə] a, an
մթնոլորտ [m³tnolord] atmosphere
մթութիւն [m³tutyun] darkness
մտեղ [m³zhegh] mosquito
միաձայն [miatsayn] unanimous(ly)
միամիտ [miamid] naive
միայն [miayn] only
միայնակ [miaynag] lonely
միանալ [mianal] to unite, to come together-
միասին [miasin] together
միացեալ [miatsyal] united
Միացեալ Նահանգներ [Miatsyal Nahankner] United States
միաւոր [miavor] unit
մի՞թէ [mite?] Is that so? Is it possible?
միլիոն [milyon] million
մինակ [minag] alone
մինչդեռ [minchter] while, whereas
մինչեւ [minchev] until
միշտ [mishht] always
միութիւն [miyutyun] union, association
միջազգային [michazkayin] international
միջակ [michag] mediocre
միջանցք [michantsk] hallway, corridor
միջատ [michad] insect
միջեւ [michev] between
միջնադար [michnatar] middle ages
միջնադարեան [michnataryan] medieval
միջոց [michots] (1) means, way; (2) space
միջուկ [michug] kernel
միս [mis] meat, flesh
միտք [mitk] mind, intellect
միւս [müs] other
մկրատ [m³grad] scissors
մղոն [m³ghon] mile
մնալ [m³nal] to remain, to stay
մնացորդ [m³natsort] rest, remnant

մշակել [m³shagel] to cultivate
մշակոյթ [m³shaguyt] culture
մշակութային [m³shagutayin] cultural
մշակուիլ [m³shagvil] to be cultivated
մշտական [m³shdagan] everlasting, steady
մշտանորոգ [m³shdanorok] always renewed
մոլորակ [molorag] planet
մոխիր [mokhir] ash
մոխրագոյն [mokhrakuyun] grey
մոմ [mom] candle
մոռացութիւն [moratsutyun] oblivion
մոռնալ [mornal] to forget
մորթ [mort] skin
մութ [mut] dark
մուկ [mug] mouse
մուճակ [mudjag] slipper
մուտք [mutk] entrance
մսակեր [m³sager] carnivorous
մսիլ [m³sil] to feel cold
մտածել [m³dadzel] to think, to speculate
մտածում [m³dadzum] thought
մտածելակերպ [m³dadzelagerb] mentality
մտահոգութիւն [m³dahokutyun] worry
մտային [m³dayin] mental
մտայնացում [m³dah³ghatsum] conception, idea
մտերիմ [m³derim] intimate
մտիկ ընել [m³dig onel] to listen to
մտնել [m³dnel] to enter
մրգաստան [m³rkastan] orchard
մրցանակ [m³rtsanag] prize
մրցիլ [m³rtsil] to compete
մրցութիւն [m³rtsutyun] competition
մրցում [m³rtsum] contest
մօտ [mod] near, adjacent; about
մօտակայք [modagayk] vicinity
մօտենալ [modenal] to approach
մօտեցնել [modets³nel] to bring closer
մօրաքոյր [morakuyr] maternal aunt
մօրեղբայր [moryeghpayr] maternal uncle
մօրու [moru] stepmother
մօրուք [moruk] beard

Յ

յաղթանակ [haghtanag] victory
յաղթել [haghtel] to win, to conquer
յաղթուիլ [haght³vil] to lose, to be conquered
յաճախ [hadjakh] often
յաճախել [hadjakhel] to frequent
յաճախորդ [hadjakhort] customer, client
յամառ [hamar] stubborn, tenacious
յայտագիր [haydakir] program

յայտարարել [haydararel] to announce, to declare, to proclaim
յայտարարութիւն [haydararutyun] announcement, declaration
յայտնել [haydnel] to reveal, to express
յայտնի [haydni] evident, obvious, clear
յայտնութիւն [haydnutyun] revelation
յանգ [hank] rhyme
յանդիմանել [hantimanel] to scold
յանկարծ [hangardz] suddenly, at once
յանձն առնել [hantsn arnel] to undertake
յանձնարարել [hantsnararel] to instruct, to recommend, to advise
յանձնել [hantsnel] to entrust, to remit
յանուն [hanun] in the name, for the sake of
յանցանք [hantsank] fault, guilt, wrong
յանցաւոր [hantsavor] guilty
յաջող [hachogh] successful
յաջողիլ [hachoghil] to succeed
յաջողութիւն [hachoghutyun] success, good luck
յաջորդ [hachort] following, next
յաջորդել [hachortel] to succeed
յառաջ [harach] forward, on
յատակ [hadag] bottom
յատակագիծ [hadagakidz] plan
յատկապէս [hadgabes] especially
յատկութիւն [hadgutyun] quality, trait
յատուկ [hadug] special, proper
յարաբերական [haraperagan] relative
յարաբերութիւն [haraperutyun] relation
յարգ(ը) [hark(ə)] the value, the worth
յարգանք [harkank] respect, esteem
յարգել [harkel] to respect
յարգելի [harkeli] respectable
յարկ [harg] floor, storey, home
յարձակում [hartsagum] attack
յարմար [harmar] suitable, convenient
յաւերժ [haverzh] eternal, forever
յեղափոխութիւն [heghapokhutyun] revolution
յետոյ [hedo] afterwards, after that, later
յիմար [himar] foolish, stupid, insane, silly
յիշատակ [hishadag] souvenir, memory
յիշատակել [hishadagel] to mention
յիշել [hishel] to remember
յիշողութիւն [hishoghutyun] memory
յիսուն [hisun] fifty
յիսուններորդ [hisunerort] fiftieth
Եիսուս [Hisus] Jesus
յղի [h'ghi] pregnant
յոգնած [hoknadz] tired

յոգնակի [hoknagi] plural
յոգնիլ [hoknil] to get tired
յոյզ [huyz] emotion
յոյն [huyn] Greek
յոյս [huys] hope
Յուլիս [hulis] July
յունական [hunagan] Greek (adj.)
Յունաստան [Hunastan] Greece
յունարէն [hunaren] Greek (language)
Յունիս [hunis] June
Յունուար [hunvar] January
յուշարձան [hushartsan] monument
յուսալ [husal] to hope
յուսախափ [husakhap] disappointed
յուսահատ [husahad] in despair
յստակ [h'stag] clear, pure
յօդ [hot] article, joint
յօդուած [hotvadz] article
յօնք [honk] eyebrow
յօրինել [horinel] to make up, to create

Ն
նաեւ [naye] also
նախ [nakh] firstly
նախագահ [nakhakah] president
նախադասութիւն [nakhatasutyun] sentence
նախաճաշ [nakhadjash] breakfast
նախանձ [nakhants] envy
նախանձիլ [nakhantsil] to envy
նախատել [nakhadel] to insult, to reproach
նախարար [nakhharar] minister
նախընթրիք [nakhəntrik] snack
նախկին [nakhgin] previous, former
նախնիք [nakhnik] ancestor
նախորդ [nakhort] previous
նահանգ [nahank] state, province
նահատակ [nahadag] martyr
նամակ [namag] letter
նայիլ [nayil] to look
նապաստակ [nabastag] hare
նարինջ [narinch] orange (fruit)
նարնջագոյն [nar'nychakuyun] orange (color)
նաւ [nav] ship, vessel
նաւակ [navag] boat
նաւավար [navavar] boatman
նեղ [negh] narrow
նեղել [neghel] to annoy, to trouble
նեղուիլ [neghvil] to get upset, to be vexed
նենգ [nenk] crafty, sly, deceitful
նետ [ned] arrow
նետել [nedel] to throw
ներ [ner] sister-in-law (the wife of a brother-

in-law)
ներգաղթել [nerkaghtel] to immigrate
ներգոյական [nerkoyagan] locative (case)
ներգործական [nerkordzagan] transitive
ներել [nerel] to forgive
ներկ [nerg] paint, dye
ներկայ [nerga] present
ներկայացնել [nergayats'nel] to represent
ներկայացուցիչ [nergayatsutsich] representative
ներկայութիւն [nergayutyun] presence
ներկարար [nergarar] painter (of walls)
ներկել [nergel] to paint
ներշնչել [nersh'nychel] to inspire
ներս [ners] in, inside
ներփակ [nerpag] enclosed
ներքնաշապիկ [nerknashabig] undershirt
նիհար [nihar] thin, lean, skinny
նիհարնայ [niharnal] to lose weight
նիշ [nish] mark, grade
նիւթ [nit] matter, material
նկատել [n'gadel] to notice
նկար [n'gar] picture, painting
նկարագիր [n'garakir] character
նկարագրել [n'garakrel] to describe
նկարել [n'garel] to paint, to picture
նկարիչ [n'garich] painter (male artist)
նկարչուհի [n'garchuhi] painter (fem. artist)
նման [n'man] like, alike, similar
նմանիլ [n'manil] to resemble
ննջանսենակ [n'nchhasenyag] bedroom
նշան [n'shan] sign
նշանած [n'shanadz] fiancé
նշանակել [n'shanagel] (1) to mean; (2) to appoint
նշանակութիւն [n'shanagutyun] sense, meaning
նշանաւոր [n'shanavor] renowned, famous
նոճի [nodji] cypress
Նոյեմբեր [noyemper] November
նոյն [nuyn] same, identical
նոյնիսկ [nuynisk] even
նոյնպէս [nuynbes] similarly
նոր [nor] new
նորէն [noren] again,
նորոգել [norokel] to renew, to repair
Նոր Տարի [Nor Dari] New Year
նուագել [n'vakel] to play (an instrument)
նուազ [n'vaz] less
նուէր [n'ver] present, gift
նուիրել [n'virel] to give (a present)
նուռ [nur] pomegranate

նուրբ [nurp] fine, subtle, tender, delicate
նպաստել [n'bastel] to contribute
նպատակ [n'badag] goal, purpose
նպարեղէն [n'bareghen] grocery
նստանսենակ [n'stasenyag] living room
նստիլ [n'stil] to sit
նրբերչիկ [n'rpershig] frankfurter, hot dog

Շ
Շաբաթ [shapat] Saturday
շաբաթ [shapat] week
շաբաթաթերթ [shapatatert] weekly newspaper
շաբաթավերջ [shapataverch] weekend
շագանակ [shakanag] chestnut
շալ [shal] shawl
շալակ [shalag] the back of the body (upper part)
շահ [shah] profit, gain
շահիլ [shahil] to earn, to gain
շատ [shad] very, many, much
շատախօս [shadakhos] talkative, chatterbox
շապիկ [shabig] shirt
շապկընկեր [shabgənger] underpants
շարադրել [sharatrel] to compose
շարադրութիւն [sharatrutyun] composition, essay
շարական [sharagan] psalm, hymn (church)
շարժանկար [sharzhan'gar] movie
շարժել [sharzhel] to move (trans.)
շարժիլ [sharzhil] to move (intrans.)
շարժում [sharzhum] movement
շարունակ [sharunag] continuously
շարունակել [sharunagel] to continue
շարունակութիւն [sharunagutyun] continuation
շարք [shark] row
շաքար [shakar] sugar
շեղ [shegh] oblique
շեղիլ [sheghil] to deviate
շեղում [sheghum] deviation
շեշտ [shesht] stress, accent(uation)
շեշտել [sheshstel] to stress, to accentuate
շերեփ [sherep] scoop, ladle
շերտ [sherd] slice, layer
շէն [shen] merry, joyful; prosperous
շէնք [shenk] building, edifice
շինել [shinel] to build
շիշ [shish] bottle
շիտակ [shidag] right, straight, correct
շիւղ [shügh] splinter (of straw, wood)
շղթայ [sh'ghata] chain
շնորհ [sh'norh] grace, mercy
շնորհակալ [sh'norhagal] grateful, thankful

շնորհակալութիւն [sh^onorhagalutyun] thanks, gratitude
շնորհաւոր [sh^onorhavor] merry, merry
շնորհաւորել [sh^onorhavorel] to congratulate
շնորհիւ [sh^onorhiv] thanks to
շնչել [sh^onchel] to breathe
շոգենաւ [shokenav] steamboat
շոգի [shoki] steam
շոգիանալ [shokianal] to evaporate
շողալ [shoghal] to shine
շոյել [shoyel] to caress
շուարիլ [sh^ovaril] to get confused
շուկայ [shuga] market
շուն [shun] dog
շունչ [shunch] breath
շուշան [shushan] lily
շուտ [shud] quickly, fast
շուրջ [shurch] around, about
շուք [shuk] shade, shadow
շուլլ [sh^orayl] wasteful, lavish
շրջագայութիւն [sh^orchakayutyun] hiking, stroll, walk
շրջան [sh^orchan] area, period, tour
շրջանակ [sh^orchanag] frame; milieu, circle
շրջապատ [sh^orchabad] environment
շրջապատել [sh^orchabadel] to surround
շրջել [sh^orchel] to wander, to troll, to walk
շրջիկ [sh^orchig] wanderer
շիբել [sh^opel] to rub
շիտիլ [sh^opotel] to confuse (trans.)
շիտիլի [sh^opotil] to get confused (intrans.)
շիտում [sh^opum] friction
շքեղ [sh^okegh] splendid
շօշափել [shoshapel] to feel, to touch

Ո
ոգի [voki] ghost, spirit
ոկէ [voyeve] any (for persons)
ոլոռ(ն) [volor(n)] pea
ողբալ [voghpal] to lament
ողբերգութիւն [voghperkutyun] tragedy
ողորմիլ [voghormil] to have mercy
ողկոյլ [voghguyz] bunch (of grapes)
ողջ [voghch] alive, living
ողջոյն [voghchuyn] salute
ոճ [vodj] style
ոճիր [vodjir] crime
ոճրագործ [vodjrakordz] criminal
ոմանք [vomank] some (people)
ոմն [vom^on] some (one)
ոյժ [uyzh] strength, power

ոչ [voch] no, not
ոչինչ [vochinch] nothing
ոչխար [vochkhar] sheep
ոչ ոք [voch vok] nobody
ոսկի [voski] gold
ոսպ [vosp] lentil
ով [ov] who
ովկիանոս [ovgianos] ocean
ոտանաւոր [vodanavor] poem
ոտք [votk] foot
որ [vor] that, who, which
որ [vor?] which?
որբ [vorp] orphan
որբանոց [vorpanots] orphanage
որդի [vorti] son
որդեգիր [vortekir] adopted child
որդեգրել [vortekrel] to adopt
որեւէ [voryeve] any (for things)
որմէ [vorme?] from whom?
որոշ [vorosh] distinct, certain
որոշել [voroshel] to decide, to define
որոշում [voroshum] decision
որովհետեւ [vorovhedev] because
որոտալ [vorodal] to thunder
որո՞ւ [voru?] whose?
որչափ [vorchap?] how much?
որպէս [vorbes] as
որպէսզի [vorbeszi] in order to
որջ [vorch] den
որս [vors] hunting, prey, game
որսալ [vorsal] to hunt, to chase
որսորդ [vorsort] hunter
որքան [vorkan] how much
ու [u] and
ուզել [uzel] to wish, to want
ութ [ut] eight
ութերորդ [uterort] eighth
ութսուն [utsun] eighty
ութ [uzh] strength
ութեղ [uzhegh] strong
ուղեղ [ughegh] brain
ուղիղ [ughigh] straight
ուղղագրութիւն [ughakrutyun] orthography
ուղղական [ughghagan] nominative (case)
ուղղակի [ughghagi] directly
ուղղել [ughghel] to direct, to correct
ուղղութիւն [ughghutyun] direction
ուղղուիլ [ughvil] (1) to head (towards); (2) to correct oneself
ուղտ [ughd] camel
ունայն [unayn] vain

ունեւոր [unevor] wealthy
ունենալ [unenal] to have, to possess
ունկնդիր [ung^ontir] listener
ունկնդրել [ung^ontrel] to listen
ուշ [ush] late
ուշադիր [ushatir] attentive
ուշադրութիւն [ushatroutyun] attention
ուշանալ [ushanal] to be late
ուռի [uri] willow
ուռիլ [uril] to swell
ուս [us] shoulder
ուսանիլ [usanil] to study
ուսանող [usanogh] university student (male)
ուսանողուհի [usanoghuh] university student (fem.)
ուսում [usum] education
ուսումնասիրութիւն [usumnasirutyun] investigation, study
ուսուցիչ [usutsich] teacher (male)
ուսուցչուհի [usutschuh] teacher (fem.)
ուտել [udel] to eat
ուտելիք [udelik] food
ուր [ur] where
ուրազ [urak] adz x
ուրախ [urakh] glad, gay, merry
ուրախանալ [urakhanal] to rejoice
ուրախութիւն [urakhutyun] joy
Ուրբաթ [urpat] Friday
ուրեմն [urem^on] so, therefore, thus
ուրիշ [urish] other, else
ուրուագիծ [urvakidz] outline
ուրուական [urvagan] ghost

Չ
չամիչ [chamich] raisin
չար [char] naughty, nasty, wicked, bad, evil
չարամիտ [charamid] malicious
չարիք [charik] mischief
չարչարել [charcharel] to torture
չափ [chap] measure, size
չափազանց [chapazants] excessively, extremely
չափաւոր [chapavor] moderate
չէ [che] no, not
չէզոք [chezok] neutral
չինական [chinagan] Chinese (adj.)
Չինաստան [Chinastan] China
չինարէն [chinaren] Chinese (language)
չինացի [chinatsi] Chinese (male)
չինուհի [chinuhi] Chinese (fem.)
չկամ [ch^ogam] unwilling
չնչին [ch^onchin] minimal, futile
չոր [chor] dry

Չորեքշաբթի [chorekshapti] Wednesday
չորս [chors] four
չորրորդ [chorrort] fourth
չուան [ch^ovan] rope
չտես [ch^odes] covetous
չքնաղ [ch^oknagh] lovely, charming

Պ
պալատ [balad] palace
պակաս [bagas] less, minus, lacking
պահ [bah] moment
պահածոյ [bahadz] canned food
պահակ [bahag] guard
պահանջ [bahanch] demand, claim
պահանջել [bahanchel] to demand
պահարան [baharan] (1) cupboard, (2) envelope
պահել [bahel] to keep, to preserve
պահուարիլ [bahvədil] to hide
պահպանել [bahbanel] to preserve
պահուիլ [bahvil] to be kept
պահպանում [bahbanum] preservation
պաղ [bagh] cold
պաղատիլ [baghadil] to beseech
պաղպաղակ [baghbaghag] ice cream
պայթիլ [baytil] to explode, to burst
պայծառ [baydzar] clear, bright, fair (skies)
պայման [bayman] condition
պայուսակ [bayusag] bag, sack
պայքար [baykar] struggle
պանդոկ [bantog] hotel
պանիր [banir] cheese
պաշար [bashar] supply, provision
պաշարել [basharel] to besiege
պաշտամունք [bashtamunk] worship
պաշտել [bashtel] to worship, to adore
պաշտելի [bashteli] adorable
պաշտպան [bashtban] protector
պաշտպանել [bashtpanel] to protect
պաշտօն [bashton] function, office
պաշտօնական [bashtonagan] official
պաշտօնեայ [bashtonya] officer, employee
պապ(իկ) [bab(ig)] grandfather
պառաւ [barav] old woman
պառկիլ [bargil] to lie down, to rest
պատ [bad] wall
պատահար [badahar] incident
պատահիլ [badahil] to happen, to occur
պատանի [badani] adolescent, child, youth
պատասխան [badaskhan] answer
պատասխանել [badaskhanel] to answer
պատերազմ [baderazm] war

պատժել [badzhel] to punish
 պատիժ [badizh] punishment
 պատիւ [badiv] honor
 պատկանիլ [badganil] to belong
 պատկեր [badger] picture, image
 պատճառ [baddjar] reason, cause
 պատճառով [baddjarov] because of
 պատմել [badmel] to tell, to account
 պատմիչ [badmich] historian
 պատմութիւն [badmutyun] history, story
 պատշաճ [badshadj] suitable
 պատշգամ [badshkam] balcony
 պատուիրել [badvirel] to order, to command
 պատուհան [baduhan] window
 պատուել [badrel] to tear
 պատռիլ [badril] to burst
 պատրաստ [badrast] ready
 պատրաստել [badrastel] to prepare
 պատրուակ [badrvag] pretext, excuse
 պար [bar] dance
 պարագայ [baraka] circumstance, case
 պարան [baran] rope
 պարապ [barab] empty, void, vacant
 պարել [barel] to dance
 պարող [barogh] dancer
 պարուհի [baruhi] female dancer
 պարզ [barz] simple, plain, clear
 պարզապէս [barzabes] simply
 պարզել [barzel] to clarify, to simplify
 պարծենալ [bardzenal] to boast
 պարկ [barg] sack, bag
 պարկեշտ [bargesht] honest
 պարոն [baron] Mister, Mr.
 պարուհի [baruhi] danseuse, female dancer
 պարունակել [barunagel] to contain
 պարպել [barbel] to empty
 պարսիկ [barsig] Persian (male)
 պարսկական [barsgagan] Persian (adj.)
 Պարսկաստան [Barsgastan] Persia
 պարսկերէն [barskeren] Persian (lang.)
 պարսկուհի [barskuhi] Persian (fem.)
 պարտական [bardagan] indebted, obliged
 պարտականութիւն [bardaganutyun] duty
 պարտատէր [bardader] debtor
 պարտէզ [bardez] garden
 պարտիզպան [bardizban] gardener
 պարտութիւն [bardutyun] defeat
 պարտուիլ [bardvil] to be defeated
 պարտք [bartk] debt, duty
 պեխ [bekh] moustache
 պեղում [beghum] excavation
 պետ [bed] chief

պետական [bedagan] governmental
 պետութիւն [bedutyun] government, state
 պերճանք [berdjank] richness, luxury
 պզտիկ [b'zdig] small, little, young
 պէս [bes] as, like, as soon as
 պէտք [betk] need, want, necessary
 պժգալ [b'zhkal] to loathe, to abhor
 պիտակ [bidag] label
 պիտանի [bidani] useful
 պիտոյք [biduyk] utensil, necessary item
 պնտուած [b'djn'vadz] decorated
 պնակ [b'nag] plate
 պնդել [b'ntel] to insist
 պոչ [boch] tail
 պրուալ [bo'al] to scream, to shout
 պսակ [b'sag] crown, wreath
 պտըտիլ [b'dadil] to take a walk
 պտոյտ [b'duyd] promenade, walk, stroll
 պտուղ [b'dugh] fruit
 պտուղի հիւթ [b'dughi hüt] fruit juice

Ջ

Ջաղացք [chaghatsk] (water) mill
 ջանալ [chanal] to try, to strive
 ջանք [chank] effort
 ջարդ [chart] massacre
 ջարդել [chartel] to massacre
 ջերմ [cherm] warm
 ջիղ [chigh] nerve
 ջղային [ch'ghayin] nervous
 ջղայնանալ [ch'ghaynanal] to get angry
 ջնջել [ch'nchel] to wipe out, to erase
 ջուր [chur] water
 ջրաման [ch'raman] water urn
 ջրային [ch'rayin] aquatic
 ջրել [ch'rel] to water
 ջրվէժ [ch'rvezh] waterfall

Ռ

ռետին [redin] eraser, rubber
 ռոճիկ [rodjig] salary
 ռումբ [rump] bomb, shell
 ռուս [rus] Russian (person)
 ռուսական [rusagan] Russian (adj.)
 Ռուսաստան [Rusastan] Russia
 Ռուսիա [Rusia] Russia
 ռուսերէն [ruseren] Russian (language)

Ս

սա [sa] this, that
 սագ [sak] goose
 սալոր [salor] plum

սակայն [sagayn] but, however
 սակարկել [sagargel] to bargain
 սահիլ [sahil] to slide
 սահման [sahman] limit, frontier, border
 սահմանադրութիւն [sahmanatrutyun] constitution
 սահնակ [sahnag] sledge
 սամիթ [samit] dill
 սայլ [sayl] cart, chariot
 սանդուխ [santukh] ladder, staircase
 սանտր [sand'r] comb
 սառ [sar] ice
 սառիլ [saril] to freeze
 սառնարան [sarnaran] icebox, refrigerator
 սառցարան [sartsaran] freezer
 սաստել [sastel] to scold
 սաստիկ [sasdig] intense, violent
 սատանայ [sadana] devil
 սարդ [sart] spider
 սարսափ [sarsap] horror
 սարսափիլ [sarsapil] to be terrified
 սաւան [savan] sheet
 սաւառնակ [savainag] airplane
 սափոր [sapor] jar, jug
 սափրիչ [saprich] barber
 սեխ [sekh] melon
 սեղան [seghan] table
 սեղմել [seghmel] to press
 սեմ [sem] threshold
 սենեակ [senyag] room
 Սեպտեմբեր [septemper] September
 սեռ [ser] gender, sex
 սեր(ուց) [ser(uts)] cream (of the milk)
 սերմ [serm] sperm, seed
 սեփական [sepagan] private, owned
 սէր [ser] love
 սեւ [sev] black
 սին [sin] vain
 սիրական [siragan] sweetheart, lover, darling
 սիրահար [sirahar] lover
 սիրահարիլ [siraharil] to fall in love
 սիրել [sirel] to love
 սիրելի [sireli] dear, beloved
 սիրով [sirov] with pleasure, willingly
 սիրուն [sirun] lovely, pretty
 սիրտ [sird] heart
 սխալ [skhal] wrong
 սխալիլ [skhalil] to err, to be mistaken
 սխտոր [skhtor] garlic
 սկզբունք [sg'zpunk] principle
 սկիզբ [sgizp] start, beginning
 սկսիլ [sg'sil] to begin

սկսնակ [sg'snag] beginner
 սմբուկ [s'mpug] eggplant
 սնունդ [s'nunt] nutrition, food
 սոխ [sokh] onion
 սոխակ [sokhag] nightingale
 սողալ [soghal] to creep
 սողուն [soghun] reptile
 սոճի [sodji] pine tree
 սոսկալի [soskali] horrible
 սովորաբար [sovorapar] usually
 սովորական [sovoragan] usual
 սովորութիւն [sovorutyun] custom, habit
 սորվիլ [sorvil] to learn
 սուլել [sulel] to whistle
 սուղ [sugh] costly, expensive
 սունկ [sung] mushroom
 սուտ [sud] lie; false
 սուրբ [surp] holy, sacred, saint
 սուրճ [surdj] coffee
 սպանական [spanagan] Spanish (adj.)
 սպաներէն [spaneren] Spanish (language)
 Սպանիա [Spania] Spain
 սպանիացի [spaniatsi] Spanish (male)
 սպաննել [spannel] to kill
 սպանուհի [spanuhi] Spanish (fem.)
 սպառնալ [spairnal] to threaten
 սպառնալիք [spainalik] threat
 սպասասրահ [spasas'rah] waiting room
 սպասաւոր [spasavor] servant
 սպասել [spasel] to wait
 ստանալ [stanal] to receive
 ստախօս [s'dakhos] liar
 ստեղծագործել [steghdzakordzel] to create
 ստեղծագործութիւն [steghdzakordzutyun] artwork, creation
 ստեղծել [steghdzel] to create
 ստեպղին [stebghin] carrot
 ստորերկրեայ [storergrya] underground
 ստուգել [stukel] to verify, to ascertain
 սրահ [s'rah] hall
 սրամիտ [s'ramid] witty
 սրբագրել [s'rpakrel] to correct, to proofread
 սրբագրութիւն [s'rpakrutyun] correction, proofreading
 սրճագոյն [s'rdjakayn] brown
 սրճարան [s'rdjaran] coffeehouse
 Սփիւռք [Spürk] the Diaspora
 սփռել [s'prel] to disperse

Վ

վագր [vak'r] tiger
 վազել [vazel] to run

վաթսուն [vatsun] sixty
 վաթսուններորդ [vatsunerort] sixtieth
 վախ [vakh] fear
 վախկոտ [vakhkod] timid, fearful
 վախնալ [vakhnal] to fear
 վախճանիլ [vakhdjanil] to pass away
 վաղը [vaghə] tomorrow
 վաճառական [vadjaʁagan] merchant
 վայր [vayr] site, place
 վայրենի, վայրի [vayreni, vayri] wild
 վայրկեան [vayrgyan] minute
 վայրկենական [vayrgenagan] instantaneous
 վայրկենապէս [vayrgenabes] instantly
 վանական [vanagan] monk
 վանել [vanel] to repel
 վանկ [vang] syllable
 վանք [vank] monastery
 վառարան [vaʁaran] stove
 վառել [varel] to burn, to kindle (trans.)
 վառիլ [vaʁil] to burn (intrans.)
 վատնել [vatnel] to waste
 վար [var] down, below
 վարանիլ [varanil] to hesitate
 վարդ [vart] rose
 վարդագոյն [vartakuyn] pink
 վարդապետ [vartabed] priest
 վարել [varel] to conduct, to drive
 վարժարան [varzharan] school
 վարժուիլ [varzhʰvil] to get accustomed
 վարժութիւն [varzhutyun] exercise, training
 վարձք [vartsk] rent
 վարձատրել [vartsadrel] to reward
 վարձել [vartsel] to rent
 վարուիլ [varvil] to behave
 վարուելակերպ [varvelagerb] behaviour
 վարպետ [varbed] master
 վարտիք [vardik] underpants, breeches
 վեհութիւն [vehutyun] grandeur, majesty
 վեր [ver] above, up
 վերարկու [verargu] (over)coat
 վերագրել [verakrel] to attribute
 վերադառնալ [veratainal] to return, to come back
 վերակազմութիւն [veragazmutyun] reconstruction
 վերմալ [vermag] coverlet, blanket
 վերնաշապիկ [vernashabig] shirt
 վերջ [verch] end
 վերջակէտ [verchaged] period (punctuation mark)
 վերջանալ [verchanal] to end (intrans.)
 վերջապէս [verchabes] finally, at last

վերջացնել [verchatsʰnel] to finish (trans.)
 վերջին [verchin] last
 վեց [vets] six
 վեցերորդ [vets'erort] sixth
 վէպ [veb] novel
 վէրք [verk] wound
 վիզ [viz] neck
 վիճակ [vidjak] state, condition, situation
 վիրավոր [viravor] wounded
 վիրաւորել [viravorel] to wound, to injure, to offend
 վկայ [vʰga] witness
 վկայական [vʰgayagan] certificate
 վկայել [vʰgayel] to testify
 վհատիլ [vʰhadil] to despair
 վճարել [vʰdjarel] to pay
 վճիռ [vʰdjir] judgment, sentence
 վճիտ [vʰdjid] transparent, clear
 վճռել [vʰdjrel] to decide
 վնասակար [vʰnasagar] harmful
 վնասել [vʰnasel] to harm
 վռնտել [vʰrʰndel] to expel
 վստահ [vʰstah] confident, sure
 վստահիլ [vʰstahil] to trust
 վտանգ [vʰdank] danger
 վտանգաւոր [vʰdankavor] dangerous
 վրայ [vʰra] on
 վրան [vʰran] tent
 Վրաստան [Vʰrastan] Georgia
 վրացերէն [vʰratseren] Georgian (language)
 վրացի [vʰratsi] Georgian (male)
 վրացուհի [vʰratsuhi] Georgian (fem.)
 վրէժ [vʰrezh] revenge
 վրիպակ [vripak] (typographic) error, fault
 վրձին [vʰrtsin] brush

Տ

տաբատ [dapad] pants
 տագր [dakʰr] brother-in-law (husband's brother)
 տալ (1) [dal] sister-in-law (husband's sister)
 տալ (2) [dal] to give
 տախտակ [dakhdag] board
 տախտակամած [dakhdagamadz] (hardwood) floor
 տակ [dag] (1) under; (2) bottom
 տակաւ [dagar] barrel
 տակաւին [dagavin] yet, still
 տաղանդ [daghant] talent
 տաճար [dadjar] temple
 տանիլ [danil] to take away, to carry away
 տանիք [danik] roof

տանձ [dants] pear
 տանտէր [dander] landlord
 տանտիկին [dandigin] housewife
 տաշել [dashel] to file, to sharpen
 տապալել [dabalel] to knock down
 տառ [dar] letter, graphic sign
 տառապիլ [darabil] to suffer
 տասը [dasə] ten
 տասներկու [dasnʰyergu] twelve
 տասներորդ [dasnerort] tenth
 տասնեօթը [dasnʰyotʰ] seventeen
 տասնինը [dasnʰinə] nineteen
 տասնհինգ [dasnʰhink] fifteen
 տասնութ [dasnʰutə] eighteen
 տասնչորս [dasnʰchors] fourteen
 տասնվեց [dasnʰvets] sixteen
 տարբեր [darper] different, various
 տարբերել [darperel] to differentiate
 տարբերիլ [darperil] to differ, to vary
 տարբերութիւն [darperutyun] difference
 տարեդարձ [daretarts] anniversary, birthday
 տարեկան [daregan] (1) yearly; (2) ... years old
 տարի [dari] year
 տարիք [darik] age
 տարիքոտ [darikod] aged
 տարր [darr] element
 տափակ [dapag] flat
 տաք [dak] warm, hot
 տգեղ [dʰkegh] ugly
 տգէտ [dʰked] illiterate, ignorant
 տեղ [degh] place, location
 տեղական [deghagan] local
 տեղեակ [deghyag] informed
 տեղեկանալ [degheganal] to get informed
 տեղի ունենալ [deghi unenal] to take place
 տեսակ [desag] kind, sort
 տեսակցութիւն [desagtsutyun] meeting, appointment
 տեսանելի [desaneli] visible
 տեսանելիք [desanelik] sense of vision
 տեսարան [desaran] spectacle, scene, view
 տեսնել [desnel] to see
 տեսութիւն [desutyun] theory
 տետրակ [dedrag] copybook
 տերեւ [derev] leaf
 տերեւաթափ [derevatap] the falling of leaves
 տելել [devel] to last
 տեւողութիւն [devoghutyun] duration
 Տէր [Der] master, Lord, God
 տիեզերք [diyezerk] universe
 տիկին [digin] madam
 տիպար [dibar] model, exemplar, type

տիրել [direl] to dominate
 տխուր [dʰkʰur] sad
 տխրեցնել [dʰkʰretsʰnel] to sadden (trans.)
 տխրիլ [dʰkʰril] to sadden (intransitive)
 տխրութիւն [dʰkʰrutyun] sadness
 տկար [dʰgar] weak, infirm, feeble
 տղամարդ [dʰghamart] man
 տղայ [dʰgha] boy, son, child
 տնօրէն [dʰnoren] director
 տոկոս [dogos] interest (%)
 տող [dogh] line (in a book or writing)
 տոմս [doms] ticket
 տոպրակ [dobrag] bag, sack
 տուն [dun] house
 տուրմ [durm] chocolate
 տուրք [durk] dues, taxes, tribute
 տուփ [dup] box
 տպարան [dʰbaran] printing house
 տպագրել [dʰbakrel] to print, to publish
 տրամադրութիւն [dramatrutyun] (1) mood; (2) disposition
 տքնիլ [dʰknil] to work hard
 տօն [don] holiday, feast
 տօնախմբութիւն [donakhʰmputyun] festivity, party
 տօնածառ [donadzar] Christmas tree
 տօնական [donagan] festive
 տօնակատարութիւն [donagadarutyun] celebration, festivity
 տօնել [donel] to celebrate

Ր

րարունի [rapuni] rabbi
 ըրպէ [robe] instant, minute

Ց

ցած [tsadz] low, mean
 ցամաք [tsamak] land, earth
 ցանել [tsanel] to sew
 ցանկալ [tsangal] to wish, to desire
 ցանկալի [tsangali] desirable
 ցատքել [tsadkel] to jump
 ցաւ [tsav] pain
 ցաւալի [tsavali] sad, regrettable
 ցաւիլ [tsavil] to regret, to be sorry, to ache
 ցեխ [tsekʰ] mud
 ցեղ [tsegh] race
 ցերեկ [tsereg] daytime
 ցմահ [tsʰmah] till death, for life
 ցնծութիւն [tsʰndzutyun] exultation, jubilation
 ցոլա(նա)լ [tsola(na)l] to reflect, to flash

ցուացում [tsolatsum] reflection
ցուրտ [tsurd] cold
ցուցակ [tsutsag] list
ցուցահանդես [tsutsahantes] fair, exhibition
ցուցափեղղ [tsutsapeghg] shop window
ցուցնել [tsuts³nel] to show
ցտեսութիւն [ts³desutyun] adieu
ցրուել [ts³rvel] to disperse
ցօղ [tsogh] dew

Փ

փախչիլ [pakhchil] to flee, to run away
փախուստ [pakhust] flight, escape
փակ [pag] close
փակիլ [pagil] to stick
փայլ [payl] shine
փայլատակել [payladagel] to lighten
փայլիլ [paylil] to shine
փայլուն [paylun] brilliant
փայփայել [paypayel] to caress
փայտ [payd] wood
փառասէր [paraser] ambitious
փառասիրութիւն [parasirutyun] ambition
փառաւոր [paravor] glorious
փառք [park] glory
փաստ [past] fact
փաստաբան [pastapan] lawyer
փարթամ [partam] rich, opulent
փափաք, **փափազ** [papak] wish, desire
փափաքիլ, **փափազիլ** [papakil] to desire
փափուկ [papug] soft, delicate
փեսայ [pesa] bridegroom, son-in-law
փետուր [pedur] feather
Փետրուար [ped³rvar] February
փէշ [pesh] skirt
փիլիսոփայ [pilisopa] philosopher
փլչիլ [p³lchil] to collapse
փիղ [pigh] elephant
փնտուել [p³ndrel] to seek, to search
փոթորիկ [potorig] storm
փոխադարձ [pokhatarts] mutual
փոխադրել [pokhatrel] to transfer, to transport
փոխանակ [pokhanag] instead
փոխել [pokhel] to change
փոխուիլ [pokhvil] to be changed
փողկապ [poghgab] tie
փողոց [poghots] street
փոշի [poshi] dust
փոր [por] belly, abdomen
փորել [porel] to dig
փորձ [ports] trial, attempt
փորձել [portsel] to try, to attempt

փոփոխութիւն [popokhutyun] change
փունջ [punch] bunch, bouquet
փուշ [push] thorn
փուռ [pur] oven, stove
փուսպան [p³raban] baker
փռուիլ [p³rivil] to sprawl, to extend
փսփսալ [p³sp³sal] to whisper
փրկել [p³rgel] to save, to salvage
փրկիչ [p³rgich] savior
փրկութիւն [p³rgutyun] salvation

Ք

քալել [kalel] to walk
քակել [kagel] to undo
քահանայ [kahana] priest
քաղաք [kaghak] city, town
քաղաքական [kaghakagan] political
քաղաքականութիւն [kaghakaganutyun] politics
քաղաքակիրթ [kaghakagirt] civilized
քաղաքակրթութիւն [kaghakag³rutyun] civilization
քաղաքավար [kaghakavar] polite
քաղաքավարութիւն [kaghakavarutyun] politeness
քաղաքացի [kaghakatsi] citizen
քաղել [kaghel] to gather (flowers, fruit)
քաղցր [kaghts³r] sweet
քամել [kamel] to strain, to press, to squeeze
քամի [kami] wind
քայլ [kayl] step
քան [kan] than
քանակ [kanag] (1) quantity; (2) ruler
քանդակ [kantag] sculpture
քանդակագործ [kantagakordz] sculptor
քանի՞ [kani³] how many?
քաշել [kashel] to pull
քաջ [kach] brave
քաջութիւն [kachutyun] courage
քառասուն [karasun] forty
քառորդ [karort] a quarter
քար [kar] stone
քարանալ [karanal] to be petrified
քարտէզ/քարտէս [kardes] map
քարտաշ [kardash] carver of stones
քաք [kak] shit
քեզ [kez] you (informal, as a direct object)
քեզի [kezi] to you, for you (informal)
քեզմէ [kezme] from you, of you
քենի [keni] sister-in-law (the wife's sister)
քերուի [keri] maternal uncle
քերայր [keayr] brother-in-law (the sister's

husband or the wife's brother)
քերականութիւն [keraganutyun] grammar
քիմք [kimk] palate
քիչ [kich] little
քիչ մը [kich mə] a little, some
քնանալ [k³nanal] to sleep
քննադատ [k³nnatad] critic
քննադատել [k³nnatadel] to criticize
քննել [k³nnel] to examine
քննութիւն [k³nnutyun] exam, test
քշել [k³shel] to drive, to chase
քոյր [kuyr] sister
քով [kov] by, near, next to
քու [ku] your (informal)
քուն [kun] sleep
քսան [k³san] twenty
քսաներորդ [k³sanerort] twentieth
քսանմէկ [k³san³meg] twenty-one
քսաներկու [k³san³yergu] twenty-two
քրիստոնեայ [kristorya] Christian
քրիստոնէութիւն [kristoneyutyun] Christianity
Քրիստոս [Kristos] Christ
քօղ [kogh] veil

Օ

օգնական [oknagan] assistant
օգնել [oknel] to help, to assist
օգնութիւն [oknutyun] help, assistance
Օգոստոս [okostos] August
օգտակար [okdagar] useful, helpful
օգտուիլ [okdāvil] to make use
օդ [ot] air, weather
օդանաւ [otnav] airplane
օժանդակել [ozhantagel] to help, to assist
օձ [ots] serpent, snake
օձիք [otsik] collar
օղ [ogh] earring
օղակ [oghag] ring, buckle
օղի [oghi] brandy, vodka
օձառ [odjar] soap
օտար [odar] foreign, strange
օտարութիւն [odarutyun] foreign country
օր [or] day
օրագիր [orakir] diary, journal
օրաթերթ [orater] daily newspaper
օրական [organ] daily, per day
օրացոյց [oratsuyts] calendar
օրէնք [orenk] law
օրինակ [orinag] example
օրիորդ [oriort] miss, young girl
օրհնել [orhnel] to bless
օրօր [oror] lullaby

Ֆ

Ֆիզիքական [fizikagan] physical, bodily
Ֆիզիքապէս [fizikabes] physically
Ֆրանսա [Fransagan] France
Ֆրանսական [fransagan] French (adj.)
Ֆրանսացի [fransatsi] French (male)
Ֆրանսերէն [franseren] French (language)
Ֆրանսուհի [fransuhi] French (fem.)

ENGLISH-ARMENIAN GLOSSARY

A

- abandon լքել [l^okel]
 abdomen փոր [por]
 abhor ստել [adel]
 ablative (case) բացառական [patsaragan]
 able կարող [garogh], ընդունակ [əntunag]
 about մասին [masin] (postp.)
 above վեր [ver] (postp.)
 abroad արտասահման [ardasahman]
 absence բացակայություն [patsagayutyun]
 absent բացակայ [patsaga]
 absolute բացարձակ [patsartsag]
 absurd անհեթեթ [anhetet]
 abundance առատություն [aradutyun]
 abundant առատ [arad]
 abyss անդունդ [antunt]
 accent(uation) շեշտ [shesht]
 accept (to) ընդունիլ [əntunil]
 acceptance ընդունելություն [əntunelutyun]
 accident արկած [argadz]
 accompany (to) ընկերանալ [əngeranal]
 according to համեմատ [hamemad], ըստ [əst]
 account հաշիվ [hashiv]
 accumulate (to) կուտակել [gudagel]
 accurate ճշգրիտ [dj^oshkrid]
 accusative (case) հայցական [haytsagan]
 accuse ամբաստանել [ampastanel]
 acquaintance ծանօթ [dzanot]
 acquire (to) ձեռք ձգել [tserk ts^okel]
 act (to) գործել [kordzel]
 act գործողություն [kordzoghtutyun]
 actor դերասան [terasan]
 actress դերասանուհի [terasanihi]
 add գումարել [kumarel], աւելցնել [avelts^onel]
 address հասցէ [hastse]
 adjective ածական [adzagan]
 adjust (to) (intrans.); յարմարիլ [harmaril]
 adjust (to) (trans.) յարմարցնել [harmarts^onel]
 admire (to) հիանալ [hianal]
 adverb մակբայ [magpay]
 advice խորհուրդ [khorhurt]
- advise (to) խորհուրդ տալ [khorhurt dal]
 affect (to) ազդել [aztel]
 afraid վախցած [vakhtsadz], to be ~վախնալ [vakhnal]
 after ետք(ը) [yetk(ə)], յետոյ [hedo]
 afterwards յետոյ [hedo]
 again կրկին [g^orgin], դարձեալ [tartsyal], նորէն [noren]
 against հակառակ [hagarag], ընդդէմ [ənttem] (prepos.), դիմաց [timats] (postp.)
 age տարիք [darik]
 aged տարիքոտ [darikod]
 ago առաջ [arach]
 agree (to) համաձայնիլ [hamatsaynil]
 agreeable ախորժելի [akhorzheli]
 agreement համաձայնություն [hamatsaynutyun]
 agriculture երկրագործություն [yergrakordzutyun]
 aid օգնություն [oknutyun]
 air օդ [ot]
 airplane օդանավ [otnav], սաւառնակ [savar-nag]
 alas! աւաղ [avagh!]
 alive կենդանի [gentani], ողջ [voghch]
 all բոլոր [polor], ամէն [amen]
 allow (to) թոյլատրել [tuyladrel]
 alone մինակ [minag]
 almost գրեթէ [krete]
 aloud բարձրաձայն [partsratsayn]
 alphabet այբուբեն [aypupen]
 already արդէն [arten]
 also եւս [yev^os], նոյնպէս [nuynbes], ալ [al]
 although թէեւ [teyev]
 always միշտ [mishht]
 ambassador դեսպան [tespan]
 America Ամերիկա [ameriga]
 American (fem.) ամերիկուհի [ameriguhi]
 American (male) ամերիկացի [amerigatsi]
 amount գումար [kumar]
 amuse (to) (intrans.) զուարճանալ [z^ovardjanal]
 amuse (to) (trans.) զուարճացնել [z^ovardjats^onel]

anchor *խարիսխ* [khariskh]
 and *ու* [u], *եւ*, *և* [yev]
 angel *հրեշտակ* [hreshhtag]
 anger *բարկութիւն* [pargutyun]
 angle *անկիւն* [angün]
 angry *բարկացած* [pargatsadz], to become
 ~ *բարկանալ* [parganal]
 animal *անասուն* [anasun], *կենդանի* [gentani]
 animate (to) *արթնցնել* [art'nts'nel], *կեն-
 դանացնել* [gentanats'nel]
 another *ուրիշ* [urish]
 answer *պատասխան* [badaskhan]
 ant *մրջիւն* [m'rchün]
 any *ոեւէ* [voyeve] (for persons), *որեւէ* [vor-
 yeve] (for things)
 anymore *այլեւս* [aylev's]
 apartment *բնակարան* [p'nagaran]
 appeal (to) *կոչել* [gochel]
 appeal *կոչ* [goch]
 appear (to) *թուիլ* [t'vil], *երեւիլ* [yerevil]
 appearance *երեւոյթ* [yerevuyt]
 appetite *ախորժակ* [akhorzhag]
 applause *ծափահարութիւն* [dzapaharutyun]
 apple *խնձոր* [kh'ntsor]
 apple tree *խնձորենի* [kh'ntsoreni]
 apply (to) *կիրարկել* [girargel]
 appointment *ժամադրութիւն* [zhamatrutyun]
 appreciate *գնահատել* [k'nahadel]
 approach (to) *մօտենալ* [modenal]
 approach *մօտեցում* [modetsum]
 approval *հաւանութիւն* [havanutyun]
 approve (to) *հաւանիլ* [havanil]
 apricot *ծիրան* [dziran]
 April *Ապրիլ* [abril]
 apron *գոգնոց* [koknots]
 arc *աղեղ* [aghegh]
 arch *կամար* [gamar]
 arithmetic *թուաբանութիւն* [t'vapanutyun]
 arm *բազուկ* [pazug], *թեւ* [tev]
 armchair *բազկաթոռ* [pazgator]
 Armenia *Հայաստան* [Hayastan]
 Armenian (fem.) *հայուհի* [hayuhi]
 Armenian (person) *հայ* [hay]
 Armenian (adj.) *հայկական* [haygagan]
 Armenian (language) *հայերէն* [hayeren]
 army *բանակ* [panag]
 around *շուրջ* [shurch]
 arrange *կարգադրել* [garkatrel]
 arrangement *կարգադրութիւն* [garkatrutyun]
 arrive (to) *հասնիլ* [hasnil], *ժամանել* [zhamanel]
 arrow *նետ* [ned]
 art *արուեստ* [arvest]

article *յօդուած* [hotvadz], ~ (gram.) *յօդ* [hot]
 artist *արուեստագէտ* [arvestaked]
 as *իբր(եւ)* [ipr(ev)], *նման* [n'man]
 ash *մոխիր* [mokhir], *ածիւն* [adjün]
 ashtray *մոխրաման* [mokhraman]
 ashamed, to be ~ *ամհնալ* [am'chnal]
 ask (to) *խնդրել* [kh'ntrel] (to request), to ~
 (a question) *հարցնել* [harts'nel]
 ass *էշ* [esh]
 associate (to) *ընկերակցիլ* [engeragtsil]
 assume (to) *ենթադրել* [yentatrel]
 assure (to) *վստահեցնել* [v'stahets'nel]
 assurance *վստահութիւն* [vstahutyun],
պահովագրութիւն [abahovakru-
 tyun]
 astonished, to be ~ *զարմանալ* [zarmanal]
 astonishment *զարմանք* [zarmank]
 attach *կցել* [g'tsel], *փակցնել* [pakt's'nel]
 attack *յարձակիլ* [hartsagil]
 attempt *փորձ* [ports]
 attempt (to) *փորձել* [portsel]
 attest (to) *վկայել* [v'gayel]
 attract (to) *գրաւել* [k'ravel]
 attractive *գրաւիչ* [k'ravich]
 augment (to) *աւելցնել* [avelts'nel]
 August *Օգոստոս* [okostos]
 aunt (maternal) *մօրաքոյր* [morakuyr], ~
 (paternal) *հօրաքոյր* [horakuyr]
 author *հեղինակ* [heghinag]
 authority *հեղինակութիւն* [heghinagutyun]
 autumn *աշուն* [ashun]
 auxiliary *օժանդակ* [ozhantag]
 avarice *ազահութիւն* [akahutyun]
 avaricious *ազահ* [akah]
 average *միջին* [michin]
 avoid (to) *խուսափիլ* [khusapil]
 awake *արթուն* [artun]
 awaken (to) *արթնցնել* [art'nts'nel]
 away *անդին* [antin]
 awful *սարսափելի* [sarsapeli]
 axe *կացին* [gatsin]
 axis *առանցք* [arantsk], *սունակ* [s'mak]

B

baby *մանկիկ* [mangig]
 bachelor *ամուրի* [amuri]
 back *ետ* [yed], *կռնակ* [g'mag]
 bad *գէշ* [kesh]
 bag *պալուսակ* [bayusag], *տոպրակ* [do-
 brag]
 balance *հաւասարակշռութիւն* [havasara-
 g'shrutyun]

balcony *պատշգամ* [bad'shkam]
 ball *գնդակ* [k'ntag]
 banana *պանան* [banan]
 bank *դրամատուն* [tramadun]
 bankrupt *սնանկ* [s'nanng]
 banquet *խնճոյք* [kh'ndjuyk], *ճաշկերոյթ*
 [djashgeruyt]
 baptize (to) *կնքել* [g'ntsel], *մկրտել* [m'g'rdel]
 barbecue *խորոված* [khorovadz]
 bare *մերկ* [merg]
 bark (to) *հաղել*, *հաչել* [hachel]
 barley *գարի* [kari]
 basic *հիմնական* [himnagan]
 basil *ռեհան* [rehan]
 basin *աւազան* [avazan]
 basket *սակառ* [sagar], *զամբիւղ* [zampügh],
կողով [goghov]
 bathhouse *բաղնիք* [paghnik]
 bathe (to) *լոգնալ* [loknal]
 be (to) *լլլալ* [l'lal]
 beak *կտուց* [g'duts]
 beam *գերան* [keran]
 beans *լուբիա* [lupia]
 bear *արջ* [arch]
 beard *մօրուք* [moruk]
 beast *անասուն* [anasun], *գազան* [kazan]
 beat (to) *ծեծել* [dzedzel]
 beautiful *գեղեցիկ* [keghetsig]
 beauty *գեղեցկութիւն* [keghetsgutyun]
 because *որովհետեւ* [vorovhedev]
 become (to) *դառնալ* [ta'nal]
 bed *անկողին* [angoghin] (mattress and
 bedding), *մահճակալ* [mahdjagal]
 (piece of furniture)
 bedroom *ննջասենեակ* [n'nchhasenyag]
 bee *մեղու* [meghu]
 beer *գարեջուր* [karechur]
 before *առաջ* [arach], *առջեւ* [archev] (postp.)
 behave (to) *վարուիլ* [varvil]
 behavior *վարուելակերպ* [varvelagerb]
 behind *ետեւ* [yedev] (postp.)
 belief *հաւատք* [havatk]
 believe (to) *հաւատալ* [havadal]
 bell *զանգակ* [zankag]
 belt *գօտի* [kodi]
 bend (to) (trans.) *ծռել* [dz'rel]
 bend (to) (intrans.) *ծռիլ* [dz'ril]
 benefactor *բարերար* [parerar]
 beside *քով* [kov]
 besides *բացի* [patsi]
 betray (to) *դաւաճանել* [tavadjanel]
 between *միջեւ* [michev] (postp.)

bicycle *հեծելանիւ* [hedzellaniv], *հեծանիւ*
 [hedzaniv]
 big *մեծ* [medz]
 biology *կենսաբանութիւն* [gensapanutyun]
 birch-broom *ցախաւել* [tsakhavel]
 bird *թռչուն* [t'rchun]
 birth *ծնունդ* [dz'nunt]
 birthday *տարեդարձ* [daretarts]
 bit, a ~ *քիչ մը* [kich mæ]
 bite *պատառ* [bada'r]
 bite (to) *խածնել* [khadznel]
 bitter *լեղի* [leghi], *դառն* [ta'rn]
 black *սեւ* [sev]
 blackboard *գրատախտակ* [k'radakhdag]
 bless (to) *օրհնել* [orhnel]
 blessing *օրհնութիւն* [orhnutyun]
 blind *կոյր* [guyr]
 blindness *կուրութիւն* [gurutyun]
 blood *արիւն* [arün]
 bloom (to) *բողբոջիլ* [poghpocheil]
 bloom *բողբոջ* [poghpoche]
 blow (to) *փչել* [p'chel]
 blow *հարուած* [harvadz]
 blue *կապոյտ* [gabuyd]
 blunt *բութ* [put]
 board *տախտակ* [dakhdag]
 boast *պարծենալ* [bardzenal]
 boat *նաւ(ակ)* [nav(ag)]
 body *մարմին* [marmin]
 boil *եռալ* [yeral]
 bomb *ռումբ* [rump]
 bone *ոսկոր* [voskor]
 book *գիրք* [kirk]
 bookseller *գրավաճառ* [k'ravadjar]
 bookcase *գրապահարան* [k'rabaharan]
 bookstore *գրավաճառատուն* [k'ravadjara-
 dun], *գրատուն* [k'radun]
 bored (to) get ~ *ճանճրանալ* [tsantsranal]
 boring *ճանճրալի* [tsantsrali]
 born *ծնած* [dz'nadz]
 bosom *ծոց* [dzots]
 bottle *շիշ* [shish]
 bottom *տակ(ը)* [dag(ə)]
 bow *աղեղ* [aghegh]
 box *արկղ* [arg'gh], *տուփ* [dup]
 boy *մանչ* [manch], *տղայ* [d'gha]
 brain *ուղեղ* [ughegh]
 brains *խելք* [khelk]
 bran *թեփ* [tep]
 branch *ճիւղ* [djügh], *ոստ* [vost]
 brave *քաջ* [kach]
 bread *հաց* [hats]

break (to) (trans.) կոտրել [godrel] (glass, etc.),
 փրցնել [pʰrtsʰnel] (flowers) break (to)
 (intrans.) կոտրիլ [godril]
 breakfast նախաճաշ [nakhadjash]
 breast ծոց [dzots], կուրծք [gurdzk], ծիծ [dzidz]
 breath շունչ [shunch]
 breathe (to) շնչել [shʰnchel]
 bribe կաշառք [gashark]
 bribe (to) կաշառել [gasharel]
 brick աղիւս [aghüs]
 bride հարս [hars]
 bridegroom փեսայ [pesa]
 bridge կամուրջ [gamurch]
 bright փայլուն [paylun]
 bring (to) բերել [perel]
 broad լայն [layn]
 broken կոտրած [godradz]
 broom աւել [avel]
 brother եղբայր [yeghpayr]
 brother-in-law: տագր [dakʰr] (husband's
 brother), քեռայր [kerayr] (sister's
 husband), քենեկալ [kenegal] (sister-
 in-law's husband)
 brown սրճագոյն [sʰrdjakuyun]
 brush թուփ [tup]; խոզանակ [khozananag]
 bucket դոյլ [tuyl]
 bud բողբոջ [poghpoçh], ծիլ [dzil]
 build (to) շինել [shinel], կառուց(ան)ել
 [garutsʰ(an)el],
 building շէնք [shenk]
 bunch փունջ [punch]
 burden բեռ [per]
 burial թաղում [taghum]
 burn (to) (trans.) վառել [varel], այրել [ayrel]
 burn (to) (intrans.) այրիլ [ayril]
 burst (to) պայթիլ [baytil]
 burnt այրած [ayradz], (to) get ~ այրիլ [ayril]
 bury թաղել [taghel]
 business առևտուր [aryevdur], գործ [kordz],
 գործարք [kordzark]
 busy զբաղած [ʰzpaghadz]
 but բայց [payts], իսկ [isk]
 butter կարագ [garak]
 butterfly թիթեռնիկ [titeinig]
 button կոճակ [godjag]
 buy (to) գնել [kʰnel]
 buyer գնորդ [kʰnort]

C

cabbage կաղամբ [gaghamp]
 cage վանդակ [vantag]
 cake կարկանդակ [gargantag]

calendar օրացոյց [oratsuyts]
 calculate (to) հաշուել [hashvel]
 call կոչ [goçh]
 call (to) կանչել [ganchel], կոչել [goçhel]
 calm հանդարտ [hantard]
 camel ուղտ [ughd]
 Canada կանադա [Kanada]
 Canadian (adj.) կանադական [kanadagan]
 Canadian (fem.) կանադուհի [kanaduhi]
 Canadian (male) կանադացի [kanadatsi]
 canary (bird) դեղձանիկ [teghtsanig]
 cane գաւազան [kavazan]
 capable կարող [garogh]
 capacity կարողութիւն [garoghutyun]
 capital city մայրաքաղաք [mayrakaghak]
 capital letter գլխազիր [kʰlkhakir]
 captive գերի [keri]
 card game թղթախաղ [tʰghtakhagh]
 care (to) հոգալ [hokal]
 caress (to) շոյել [shoyel]
 carnation մեխակ [mekhag]
 carrot ստեպղին [ʰstebghin]
 carpet գորգ [kork]
 carriage կառք [gark]
 carry (to) կրել [gʰrel]
 cart սայլ [sayl]
 case արկղ [argʰgh]; հոլով [holov] (gram)
 cash կանխիկ [gankhig]
 cat կատու [gadu]
 catch (to) բռնել [pʰrnel]
 cause պատճառ [badjar]; the Armenian ~,
 հայ(կական) դատ [(hay(gagar) tad]
 cautious զգույշ [ʰzkuysh], ուշադիր [ushatir]
 cave քարայր [karayr]
 caviar ձկնկիթ [tsʰgʰngit]
 ceiling առաստաղ [arastagh]
 celebrate (to) տօնել [donel]
 celebration տօնակատարութիւն [donagada-
 rutyun]
 celestial երկնային [yergnayin]
 cell բջիջ [pʰchich]
 cellar մառան [maran]
 century դար [tar]
 certain որոշ [vorosh]
 certainly անշուշտ [anshusht]
 chain շղթայ [shʰgha]
 chair աթոռ [ator]
 chalk կաւիճ [gavidj]
 chance բախտ [pakht], առիթ [arit]
 change (to) (trans.) փոխել [pokhel]
 change (to) (intrans.) փոխուիլ [pokhvil]
 change փոփոխութիւն [popokhutyun]

charcoal ածուխ [adzukh]
 charity բարեգործութիւն [parekordzutyun],
 ողորմութիւն [voghormutyun]
 cheap աժան [azhan]
 cheapness աժանութիւն [azhanutyun]
 cheat (to) խաբել [khapel]
 cheek այտ [ayd]
 cheese պանիր [banir]
 cherry կեռաս [geras]
 chest կուրծք [gurdzk]
 chestnut շագանակ [shakanag]
 chick ճուտ [djud]
 chicken հաւ [hav]
 chief պետ [bed]
 child երախայ [yerakha], մանուկ [manug]
 chin կզակ [gʰzag]
 China Չինաստան [Chinastan]
 Chinese (adj.) չինական [chinagan]
 Chinese (language) չինարէն [chinaren]
 Chinese (male) չինացի [chinatsi]
 Chinese (fem.) չինուհի [chinuhi]
 choice ընտրութիւն [əndrutyun]
 choose (to) ընտրել [əndrel]
 Christmas tree տօնածառ [donadzaf]
 Christmas Մնունդ [dzʰnunt]
 church եկեղեցի [yegegheysi]
 circle շրջանակ [shʰrchanag]
 citizen քաղաքացի [kaghakatsi]
 citizenship հպատակութիւն [hʰbadagutyun]
 city քաղաք [kaghak]
 clap ծափ [dzap]
 class (in school) դաս [tas]
 class (in society) դասակարգ [tasagark]
 classroom դասարան [tasaran]
 claw ճիրան [djiran]
 clay կաւ [gav]
 clean մաքուր [makur]
 clean (to) մաքրել [makrel]
 clear յստակ [hʰsdag]
 clever խելացի [khelatsi]
 client ժամադրող [hadjakhort]
 clock սամացոյց [zhamatsuyts]
 close գոց [kotş]
 close, to գոցել [kotşel]
 cloth լաթ [lat], կերպաս [gerbas]
 clothing հագուստ(եղէն) [hakust(eghen)]
 cloud ամպ [amb]
 cloudy ամպամած [ambamadz]
 coal ածուխ [adzukh]
 coast ափ [ap], ծովեզերք [dzovezerk]
 coat վերարկու [verargu]

coffee սուրճ [surdj]
 coffeehouse սրճարան [sʰrdjaran]
 coincidence զուգահիշութիւն [zukatibutyun]
 cold պաղ [bagh], ցուրտ [tsurd]
 collar օճիթ [otsik]
 collect (to) հաւաքել [havakel], ժողովել
 [zhoghvel]
 collective (adj.) հաւաքական [havakagan];
 (noun) ընկերակցութիւն [əngeragtsu-
 tyun]
 color գոյն [kuyn]
 colored գունաւոր [kunavor]
 column սիւն [sün]
 comb սանտր [sandʰr]
 come (to) գալ [kal]
 comfort սիոփանք [ʰspopank], հանգստ(ա-
 ւէտ)ութիւն [hankʰst(aved)utyun]
 comfortable յարմարաւէտ [harmaraved],
 հանգստաւէտ [hankʰstaved]
 comma ստորակէտ [ʰstoraged]
 common հասարակ [hasarag]
 community համայնք [hamaynk]
 commute (to) երթեւեկել [yertevegel]
 companion ընկեր [ənger]
 company ընկերութիւն [əngerutyun]
 compare (to) բաղդատել [paghtadel]
 comparison բաղդատութիւն [paghtadutyun]
 compete (to) մրցիլ [mʰrtsil]
 complain (to) գանգատիլ [kankadil]
 complaint գանգատ [kankad]
 complete (to) աւարտել [avardel], լրացնել
 [lʰratsʰnel]
 complete կատարել [gadaryal]
 complex բարդ [part]
 compose (to) շարադրել [sharatrel]
 composition շարադրութիւն [sharatrutyun]
 compound բաղադրել [paghatryal]
 comprehend (to) ըմբռնել [əmpʰrnel]
 computer համակարգիչ [hamagarkich]
 condemn դատապարտել [tadabardel]
 condition պայման [bayman], վիճակ [vidjag]
 confide (to) վստահիլ [vʰstahil]
 confident վստահ [vʰstah]
 congratulate (to) շնորհաւորել [shʰnorhavorel]
 connect to միացնել [miatsʰnel]
 conscience խիղճ [khighdj]
 conscious գիտակից [kidagits]
 consist (to) բաղկանալ [paghganal]
 consider (to) նկատի առնել [nʰgadi ainel]
 considerable կարեւոր [garevor]
 consideration նկատառում [nʰgadatum]

consonant բաղաձայն [paghatsayn]
 contemporary ժամանակակից [zhamanagagits]
 content (noun) բովանդակութիւն [povantagutyun], պարունակութիւն [barunagutyun]
 content(ed) գոհ [koh]
 content (to) oneself գոհանալ [kohanal]
 continuation շարունակութիւն [sharunagutyun]
 continue (to) շարունակել [sharunagel]
 continuous անընդհատ [anenthad], շարունակական [sharunagagan]
 contrary հակառակ [hagarag]
 conviction համոզում [hamozum]
 convince (to) համոզել [hamozel]
 convinced համոզուած [hamozvadz]
 cook (to) եփել [yepel]
 cook խոհարար [kxoharar]
 cooked եփած [yepadz]
 cool գոլ [zov]
 copper պղինձ [b³ghints]
 copy ընդօրինակութիւն [entorinagutyun]
 copy (to) արտագրել [ardakrel], ընդօրինակել [entorinagel]
 copybook տետրակ [dedrag]
 corner անկիւն [angün]
 corpse դի(ա)կ [ti(ag)]
 correct (to) ուղղել [ughghel], սրբագրել [s³r-pakrel]
 correction սրբագրութիւն [s³rpakrutyun]
 correspond (to) թղթակցել [t³ghtagtsil]; համապատասխանել [hamabadas-khanel]
 correspondence թղթակցութիւն [t³ghtagtsutyun], նամակագրութիւն [namagakrutyun]
 correspondent թղթակից [t³ghtagits]
 corresponding համապատասխան [hamabadas-khan]
 cost արժէք [arzhek]
 cost (to) արժել [arzhel]
 cotton բամբակ [pambag]
 couch բազմոց [pazmots]
 cough հազ [haz]
 cough (to) հազալ [hazal]
 count (to) թուել [t³vel], համրել [hamrel]
 country երկիր [yergir]
 country house ամարանոց [amaranots]
 court դատարան [tadaran]
 courtyard բակ [pag]
 cautious զգուշ [s³skuys³h]
 cover ծածկոց [dzadzgots]
 cover (to) ծածկել [dzadzgel]

cow կով [gov]
 cradle օրորոց [ororots]
 crazy խենդ, խենթ [khent]
 cream սեր [ser]
 create (to) ստեղծել [s³steghdzel]
 creature էակ [eyag]
 crime ոճիր [vodjir]
 cripple հաշմանդամ [hashmantam]
 criticize (to) քննադատել [k³nntadel]
 crooked ծուռ [dzur]
 cross խաչ [khach]
 crow ագռաւ [akrav]
 crowd ամբոխ [ampokh], բազմութիւն [pazmutyun]
 crown թագ [tak]
 crude հում [hum], անտաշ [andash]
 cruel դաժան [tazhan], անգութ [ankut]
 crush (to) ջախջախել [chakhchakhel]
 cry (to) լալ [lal]
 cup գաւաթ [kavat], բաժակ [pazhag]
 cupboard պահարան [baharan]
 cure դարման [tarman], բուժում [puzhum]
 cure (to) դարմանել [tarmanel], բուժել [puzhel]
 curious հետաքրքիր [hedak³rkir]
 curly գանգուր [kankur]
 current ընթացիկ [entatsig]
 curse անէծք [anedzk]
 curse (to) անիծել [anidzel]
 curtain վարագոյր [varakuyr]
 cushion բարձ [parys]
 custom սովորութիւն [sovorutyun]
 customer յաճախորդ [hadjakhort]
 cut (to) կտրել [g³drel]
 cypress նոճի [nodji]

D
 dagger դաշոյն [tashuyn]
 damage վնասել [v³nasel]
 damn (to) անիծել [anidzel]
 dance պար [bar]
 dance (to) պարել [barel]
 dandruff թեփ [tep]
 danger վտանգ [v³dank]
 dangerous վտանգաւոր [v³dankavor]
 dark (hair or skin) թուխ [tukh]
 dark green գոց կանանչ [kots gananch]
 daughter աղջիկ [aghchig], դուստր [tust³r]
 daughter-in-law հարս [hars]
 dawn արշալոյս [arshaluys], լուսաբաց [lusapats]
 day օր [or]
 daytime ցերեկ [tsereg]

dead մեռած [meradz]
 dear սիրելի [sireli]
 death մահ [mah]
 debt պարտք [bartk]
 deceive (to) խաբել [khapel]
 December Դեկտեմբեր [tektemper]
 decide (to) որոշել [voroshel]
 decision որոշում [voroshum]
 declaration յայտարարութիւն [haydararutyun]
 declare (to) յայտարարել [haydararel]
 decorate (to) զարդարել [zartarel]
 decrease (to) պակսեցնել [bagsets³nel]
 deep խորունկ [khorung]
 deer եղջերու [yeghcheru]
 defame (to) զրպարտել [z³rbdarel]
 defective թերի [teri]
 deficiency պակասութիւն [bagasutyun]
 deficient պակաս [bagas]
 degree աստիճան [astidjan]
 delicate նուրբ [nurp]
 demand խնդրանք [kh³ntrank], պահանջ [bahanch]
 demand (to) խնդրել [kh³ntranel], պահանջել [bahanchel]
 demon դեւ [tev]
 den որջ [vorch]
 dentist ատամնաբոյժ [adamnapuzh]
 deny ժխտել [zh³khdel]
 depart (to) մեկնիլ [megnil]
 depend (to) կախում ունենալ [gakhum unenal]
 deprive (to) զրկել [z³rgel]
 descend (to) իջնել [ichnel]
 desert անապատ [anabad]
 deserted ամայի [amayi]
 design (to) գծագրել [k³dzakrel]
 design նախագիծ [nakhakidz]
 desirable ցանկալի [tsangali]
 desire փափաք/փափագ [papak]
 desire (to) փափաքիլ/փափագիլ [papakil]
 desk գրասեղան [k³rasedghan]
 desperate յուսահատ [husahad]
 despise (to) արհամարհել [arhamarhel]
 destiny բախտ [pakht], ճակատագիր [djagadagir]
 destroy (to) կործանել [gordzanel]
 destruction կործանում [gordzanuml]
 detail մանրամասնութիւն [manramasnutyun]
 detailed մանրամասն [manramas³n]
 determine (to) որոշել [voroshel]
 develop (to) (trans.) զարգացնել [zarkats³nel]

develop (to) (intrans.) զարգանալ [zarkanal]
 development զարգացում [zarkatsum]
 devil սատանալ [sadana]
 devoid զուրկ [zurg]
 dew ցօղ [tsogh]
 dialect բարբառ [parpar]
 diary օրագիր [oragir]
 dictate (to) թելադրել [telatrel]
 dictionary բառարան [pararan]
 die (to) մեռնիլ [meimil], մահանալ [mahanal]
 differ (to) տարբերիլ [darperil]
 difference տարբերութիւն [darperutyun]
 different գանազան [zanazan], տարբեր [darper]
 difficult դժուար [t³zhvar]
 difficulty դժուարութիւն [t³zhvarutyun]
 dig (to) փորել [porel]
 digest (to) մարսել [marsel]
 digestion մարսողութիւն [marsoghutyun]
 diligent աշխատասէր [ashkhdaser]
 dill սամիթ [samit]
 dine (to) ճաշել [djashel]
 dinner (to) have ~ ճաշել [djashel]
 dinner ճաշ [djash], ընթրիք [entrik]
 dinner party ճաշկերոյթ [djashgeruyt]
 dinner table ճաշասեղան [djashaseghan]
 direct (to) ուղղել [ughghel], վարել [varel]
 directly ուղղակի [ughghagi]
 dirt աղտ [aghd]
 dirty աղտոտ [aghdod]
 disappear (to) անհետանալ [anhedanal]
 disaster աղէտ [aghd]
 discontent դժգոհ [t³zhkoh]
 discover (to) յայտնաբերել [haydnaperel]
 discovery յայտնաբերում [haydnaperum], գիւտ [küd]
 discontinue (to) ընդհատել [enthadel]
 discount (to) զեղչել [zeghchel]
 discount զեղչ [zeghch]
 discussion բանավէճ [panavedj]
 disdain (to) արհամարհել [arhamarhel]
 disease հիւանդութիւն [hivantutyun]
 disgusted (to) be ~ զզուիլ [z³zvil], գանիլ [kanil]
 disgusting զզուելի [z³zveli], գանելի [kaneli]
 dish (1) ճաշատեսակ [djashadesag] (food)
 dish (2) ճաշի աման [djashi aman], պնակ [b³nag] (pottery)
 dishonest անազնիւ [anazniv], անպարկեշտ [anbargesht]
 dishonesty անազնուութիւն [anazn³vutyun],

անպարկեշտութիւն [anbargeshtutyun]
 dissent (to) չհամաձայնիլ [ch³hamatsaynil]
 distance հեռավորութիւն [heavorutyun],
 տարածութիւն [daradzutyun]
 distant հեռավոր [heavor]
 disturb (to) խանգարել [khankarel]
 distribute (to) բաշխել [pashkhel]
 disturb (to) խանգարել [khankarel]
 divide (to) բաժնել [pazhnel]
 division բաժանմունք [pazhanmunk], բաժանում [pazhanum]
 divorce ամուսնալուծում [amusnaludzum]
 divorced ամուսնալուծուած [amusnaludzvadz], բաժնուած [pazhn³vadz]
 do (to) ընել [ənel]
 doctor (medical) բժիշկ [p³zhishk]
 dog շուն [shun]
 dome գմբեթ/գմբէթ [k³mpet]
 donkey էշ [esh]
 door դուռ [tur]
 dot կէտ [ged]
 doubt կասկած [gasgadz]
 doubt (to) կասկածիլ [gasgadzil]
 dove տատրակ [dadrag]
 down վար [var]
 drawer դարակ [tarag]
 dream երազ [yeraz]
 dress հագուստ [hakust], զգեստ [°skest]
 dress (to) հագուելի [hakvil]
 dressmaker (fem.) դերձակուհի [tertsaguhi],
 կարուհի [garuhi]
 drink խմիչք [kh³michk], ըմպելի [əmbeli]
 drink (to) խմել [kh³mel]
 drop կաթիլ [gatil]
 drop (to) վար ձգել [var ts³kel]
 drunk գինով [kinov]
 dry չոր [chor]
 duck բադ [pat]
 dust փոշի [poshi]
 duty պարտականութիւն [bardaganutyun]

E

each ամէն [amen]
 each other իրար [irar]
 eagle արծիւ [ardziv]
 ear ականջ [aganch]
 earring օղ [ogh]
 earth (planet) երկիր [yergir], (soil) հող [hogh]
 East արեւելք [arevelk]
 Easter Չատիկ [Zadig]
 Eastern արեւելեան [arevelyan]
 easy դիւրին [türin]

eat (to) ուտել [udel]
 edge եզերք [yezerk]
 educate (to) կրթել [g³rtel]
 education կրթութիւն [g³rtutyun]
 effect ազդեցութիւն [aztetsutyun]
 affect (to) ազդել [aztel]
 effort ջանք [chank], ճիգ [djik],
 egg հաւկիթ [havgit]
 eggplant սմբուկ [s³mpug]
 Egypt եգիպտոս [Yegiptos]
 Egyptian (adj.) եգիպտական [yegiptagan]
 Egyptian (fem.) եգիպտուհի [yegiptuhi]
 Egyptian (male) եգիպտացի [yegiptatsi]
 eight ութ [ut]
 eighteen տասնութ [dasnut]
 eighth ութերորդ [uterort]
 eighty ութսուն [utsun]
 elbow արմուկ [armug]
 elect (to) ընտրել [əndrel]
 election ընտրութիւն [əndrutyun]
 electric էլեկտրական [yelektragan]
 electricity էլեկտրականութիւն [yelektraganutyun]
 element տարր [darr]
 elephant փիղ [pig]
 elevate (to) բարձրացնել [partsrats³nel]
 emancipate ազատագրել [azadakrel]
 embassy դեսպանատուն [tespanadun]
 embrace (to) գրկել [k³rgel]
 empty պարապ [barab]
 end վերջ [verch]
 end (to) (intrans.) վերջանալ [verchanal]
 end (to) (trans.) վերջացնել [verchats³nel]
 enemy թշնամի [t³shnami]
 engine մեքենայ [mekena]
 engineer ճարտարագէտ [djardaraked]
 England Անգլիա [Anklia]
 English (male) անգլիացի [ankliatsi]
 English անգլիական [ankliagan]
 English (fem.) անգլիուհի [ankliuhi]
 English (language) անգլերէն [ankleren]
 enough բաւական [pavagan]
 enter (to) մտնել [m³dnel]
 entire ամբողջ [ampoghch]
 envelope պահարան [baharan], ծրար [dz³rar]
 environment շրջապատ [sh³rchabad]
 envy նախանձ [nakhants]
 equal հաւասար [havasar]
 equality հաւասարութիւն [havasarutyun]
 error սխալ [s³khal]
 essential էական [eyagan]
 estimate (to) գնահատել [k³nahadel]

etc. եւայլն, ևրն. [yevayl³n]
 eternal յաւերժ [haverzh]
 eternity յաւիտեանականութիւն [havidenaganutyun]
 Europe Եւրոպա [Yevroba]
 European (adj.) եւրոպական [yevrobagan]
 European (person) եւրոպացի [yevrobatsi]
 evaporate (to) չոգիանալ [shokianal]
 even նոյնիսկ [nuynisk], հարթ [hart]
 evening երեկոյ [yerego], իրիկուն [irigun]
 event դէպք [tepk]
 ever երբեք [yerpeve]
 every ամէն [amen], իւրաքանչիւր [yurakan-chür]
 everybody բոլորը [polorə]
 everywhere ամէնուրեք [amenurek], ամէն տեղ [amen degh]
 evidence ապացոյց [abatsuyts]
 evident յայտնի [haydni], բացայայտ [patsahayd]
 evil չարիք [charik]
 exact ճշգրիտ [dj³shkrid]
 examine (to) քննել [k³nnel]
 example օրինակ [orinag]
 excellent գերազանց [kerazants]
 except բացի [patsi]
 exception բացառութիւն [patsarutyun]
 exceptional բացառիկ [patsarig]
 exchange փոխանակում [pokhanagum]
 exchange (to) փոխանակել [pokhanagel]
 exile արտը [aksor]
 exist (to) գոյութիւն ունենալ [koyutyun unenal]
 existence գոյութիւն [koyutyun]
 exit էլք [yelk]
 exit (to) ելլել [yellel]
 expand (to) տարածուել [daradzvil]
 expansion ընդլայնում [əntlaynum]
 experience փորձառութիւն [portsarutyun],
 ապրում [abrum]
 explain (to) բացատրել [patsadrel]
 explanation բացատրութիւն [patsadrutyun]
 export արտահանում [ardahanum], արտածում [ardadzum]
 export (to) արտահանել [ardahanel] արտածել [ardadzlel]
 express (to) արտայայտել [ardahaydel]
 expression արտայայտութիւն [ardahaydutyun]
 exquisite ընտիր [əndir]
 exterior (noun) արտաքին(ը) [ardakin(ə)]
 external (adj.) արտաքին [ardakin]
 extreme(ly) չափազանց [chapazants]

eye աչք [achk]
 eyebrow յօնք [honk]
 eyeglass ակնոց [agnots]

F

facade ճակատ [djagad]
 face երես [yeres]
 fact փաստ [past], in ~ իրօք [irok]
 factory գործարան [kordzaran]
 fail (to) ձախողիլ [tsakhoghil]
 fairy tale հէքիաթ [hekyat]
 faith հաւատք [havatk]
 faithful հաւատարիմ [havadarim]
 fake կեղծ [geghdz]
 falcon բազէ [paze]
 fall աշուն [ashun] (season)
 fall (to) իյնալ [iynal]
 false կեղծ [geghdz], սուտ [sud]
 fame համբաւ [hampav]
 family ընտանիք [əndanik]
 family name մականուն [maganun]
 far հեռու [heiru]
 farm ագարակ [akarag]
 farmer ագարակապան [akaragaban]
 fast արագ [arak]
 fat գէր [ker], to get ~ գիրնալ [kirmal]
 fate բախտ [pakht]
 father հայր(իկ) [hayr(ig)]
 father-in-law (of a woman) կեսրայր [gesrayr],
 (of a man) աներ [aner]
 fatherland հայրենիք [hayrenik]
 fault յանցանք [hantsank], թերութիւն [terutyun]
 faulty թերի [teri]
 fear վախ [vakh]
 fear (to) վախնալ [vakhnal]
 feast խնձոյք [kh³ndjuyk]
 feather փետուր [pedur]
 February Փետրուար [ped³rvar]
 feel (to) զգալ [°ska], to ~ cold մսիլ [m³sil]
 feeling զգացում [°zkatsum]
 female իգական [ikagan]; էգ [ek]
 festive տօնական [donagan]
 fiancé նշանած [n³shanadz]
 field արտ [ard], դաշտ [tash]
 fifteen տասնհինգ [dasn³hink]
 fifth հինգերորդ [hinkerort]
 fiftieth յիսուներորդ [hisunerort]
 fifty յիսուն [hisun]
 fight (to) կռուիլ [g³rvil]
 fight կռիւ [griv]
 fill (to) լեցնել [lets³nel]

finally վերջապէս [verchabes]
 find գտնել [k^odnel]
 fine նուրբ [nurp]
 finger մատ [mad]
 fingernail եղունգ [yeghunk]
 finish (to) աւարտել [avardel], վերջացնել [verchats^onel], լմնցնել [l^om^onts^onel]
 finished, to be ~ վերջանալ [verchanal], լմննալ [l^om^onnal]
 fire կրակ [g^orag], հրդեհ [h^orteh]
 first առաջին [arachin]
 first of all նախ և առաջ [nakh yev arach]
 fish ձուկ [tsug]
 fisherman ձկնորս [ts^ognors]
 fist բռունցք [p^oruntsk]
 five հինգ [hink]
 flag դրօշ(ակ) [t^orosh(ag)]
 flat (1) (adj.) տափակ [dapag], հարթ [hart]; (2)(noun) յարկաբաժին [hargapazhin]
 flame բոց [pots]
 flea լու [lu]
 flee (to) փախչել [pakhchil]
 flesh միս [mis]
 flight թռիչք [t^orichk]; փախուստ [pakhust]
 flock երամ [yeram], հօտ [hod]
 floor (in a room) տախտակամած [dakhdagamadz]
 floor (in a building) յարկ [harg]
 flour ալիւր [alür]
 flow (to) թափել [tapil], հոսել [hosil]
 flower ծաղիկ [dzaghig]
 flu հարբուխ [harpukh]
 fly ճանճ [djandj]
 fly (to) թռչել [t^orchil]
 fold (to) ծալել [dzalel]
 follow (to) հետեւել [hedevil]
 following յաջորդ [hachort], հետեւեալ [hedevyal]
 food (nutrition) ուտելիք [udelik]
 food (cooked) կերակուր [geragur]
 fool խենդ/խենթ [khent]
 foot ոտք [votk]
 for համար [hamar] (postp.)
 forbid (to) արգիլել [arkilel]
 force ուժ [uzh]
 forearm բազուկ [pazug]
 forehead ճակատ [djagad]
 foreign օտար [odar]
 forget (to) մոռնալ [moinal]
 forgetful մոռացկոտ [moratskod]
 forgive (to) ներել [nerel]
 form ձեւ [tsev]

former նախկին [nakhkin]
 fortress ամրոց [amrots], բերդ [pert]
 fork պատուաբաղ [badarakagh]
 forty քառասուն [karasun]
 found (to) հիմնել [himnel]
 fountain աղբիւր [aghpür], աւազան [avazan]
 four չորս [chors]
 fourteen տասնչորս [dasn^ochors]
 fourth չորրորդ [chorort]
 fox աղուէս [aghves]
 frame շրջանակ [sh^orchanag]
 France Ֆրանսա [Fransa]
 frank անկեղծ [angeghdz]
 free ազատ [azad], ճրի [ts^ori]
 free (to) oneself (intrans.) ազատիլ [azadil]
 free (to) (trans.) ազատել [azadel]
 freedom ազատութիւն [azadutyun]
 freeze (to) (intrans.) սառիլ [saril]
 freeze (to) (trans.) սառեցնել [sarets^onel]
 French (male) ֆրանսացի [fransatsi]
 French (language) ֆրանսերէն [franseren]
 French (adj.) ֆրանսական [fransagan]
 French (fem.) ֆրանսուհի [fransuhi]
 frequent(ly) յաճախ [hadjakh]
 frequent (to) յաճախել [hadjakhel]
 fresh թարմ [tarm]
 freshen (to) թարմացնել [tarmats^onel]
 Friday Ուրբաթ [urpat]
 friend (male) բարեկամ [paregam], ~ (fem.) բարեկամուհի [paregamuhi]
 friendship բարեկամութիւն [baregamutyun], ընկերութիւն [engerutyun]
 front ճակատ [djagad]
 fruit պտուղ [b^odugh]
 fulfill (to) կատարել [gadarel], իրագործել [irakordzel]
 full լեցուն [letsun]
 furniture կարասի [garasi]
 furrow աղօս [agos]
 futile սին [sin], ունայն [unayn]
 future ապագայ [abaka], ապանւնի [abarni] (grammar)

G

game խաղ [khagh]
 garbage աղբ [aghp]
 garden պարտէզ [bardez]
 gardener պարտիզպան [bardizban]
 garlic սխոր [s^okhdor]
 gather (to) հաւաքուիլ [havakvil] (intrans.), հաւաքել [havakel] (trans.)
 gender սեռ [ser]

general (adj.) ընդհանուր [anthanur]
 general (noun) զօրավար [zoravar]
 generation սերունդ [serunt]
 gentle ազնիւ [azniv]
 genocide ցեղասպանութիւն [tseghaspanutyun]
 geography աշխարհագրութիւն [ashkharhakrutyun]
 geologist երկրաբան [yergrapan]
 geology երկրաբանութիւն [yergrapanutyun]
 Georgia (Caucasus) Վրաստան [V^orastan]
 Georgian (adj.) վրացական [v^oratsagan]
 Georgian (fem.) վրացուհի [v^oratsuhi]
 Georgian (lang.) վրացերէն [v^oratseren]
 Georgian (male) վրացի [v^oratsi]
 German (adj.) գերմանական [kermanagan]
 German (fem.) գերմանուհի [kermanuhi]
 German (language) գերմաներէն [kermaneren]
 German (male) գերմանացի [kermanatsi]
 Germany Գերմանիա [Kermania]
 get (to) ստանալ [stanal], դառնալ [tainal]
 girl աղջիկ [aghchig]
 give (to) տալ [dal], to ~ a present նուիրել [n^ovirel]
 glad ուրախ [urakh]
 glass ապակի [abagi]
 glorious փառաւոր [paravor]
 glory փառք [park] glory
 glove ձեռնոց [tsernots]
 go (to) երթալ [yertal]
 goat այծ [aydz]
 God Աստուած [astvadz]
 godchild սան(իկ) [san(ig)]
 godfather կնքահայր [g^onkahayr]
 godmother կնքամայր [g^onkamayr]
 gold ոսկի [voski]
 good լաւ [lav], աղէկ [agheg]
 good-hearted բարեսիրտ [paresird], բարի [pari]
 goose սագ [sak]
 Gospel աւետարան [avedaran]
 gossip բամբասանք [pampasank]
 govern կառավարել [garavarel]
 government կառավարութիւն [garavarutyun]
 governor կառավարիչ [garavarich]
 grace շնորհ [sh^onorh]
 graceful շնորհալի [sh^onorhali]
 grain հատիկ [hadig], կուտ [gud]
 grammar քերականութիւն [keraganutyun]
 granddaughter թոռնուհի [toimuhi]
 grandfather մեծ հայր [medz hayr], պապ(իկ)

[bab(ig)]

grandson թոռ [tor]
 grapes խաղող [khaghogh]
 grass խոտ [khod]
 gratis ճրի [ts^ori]
 graze (to) արածել [aradzeli]
 gray գորշ [korsh]
 great մեծ [medz]
 Greece Յունաստան [Hunastan]
 greedy ագահ [akah]
 Greek յունական [hunagan], յոյն [huyn]
 Greek (language) յունարէն [hunaren]
 green կանա(ն)չ [gana(n)ch]
 grey մոխրագոյն [mokhrakuyn]
 grief վիշտ [vishit]
 grind (to) աղալ [aghal]
 grocery նպարեղէն [n^obareghen]
 ground գետին [kedin]
 group խումբ [khump]
 grow (to) մեծնալ [medznal], աճիլ [adjil]
 growth աճ [adj]
 guarantee (to) երաշխաւորել [yerashkhavorrel]
 guarantee (to) երաշխաւորութիւն [yerashkhavorutyun]
 guest հիւր [hür]
 guest room հիւրասենեակ [hürasenyag]
 guide (to) առաջնորդել [arachnortel]
 guilt յանցանք [hantsank], մեղք [meghk]
 guilty մեղաւոր [meghavor]
 gulf ծովածոց [dzovadzots]
 gun հրացան [hratsan]
 gypsy գնչու [k^onchu]

H

habit սովորութիւն [sovorutyun]
 hair մազ [maz]
 half կէս [ges]
 hall սրահ [s^orah]
 ham (խոզի) ապուխտ [abukht]
 hammer մուրճ [murdj]
 hand ձեռք [tserk]
 handful ափ [ap]
 handicraft արհեստ [arhest]
 hang (to) կախել [gakhel]
 hangman դահիճ [tahidj]
 happen պատահիլ [badahil]
 happiness երջանկութիւն [yerchangutyun]
 happy երջանիկ [yerchanig], գոհ [koh]
 harbor նաւահանգիստ [navahankist]
 hard կարծր [gardz^or], դժուար [t^ozhvar]
 hardly հազիւ [haziv]

hare նապաստակ [nabastag]
 harmonious համերաշխ [hamerashkh], ներ-
 դաշնակ [nertashnag]
 harmony համերաշխութիւն [hamerashkhut-
 yun], ներդաշնակութիւն [nertashnagut-
 yun]
 haste աճապարանք [adjabarank]
 hasten (to) աճապարել [adjabarel]
 hat գլխարկ [k³lkharg]
 hate (to) ստել [adel]
 hatred ստելութիւն [adelutyun]
 haughty մեծամիտ [medzamid], գոռոզ [ko-
 roz]
 have (to) ունենալ [unenal]
 hazelnut կաղին [gaghin]
 he ան [an]
 head գլուխ [k³lukh]
 health առողջութիւն [aroghchutyun]
 hear (to) լսել [l³sel]
 heart սիրտ [sird]
 heat տաքութիւն [dakutyun]
 heaven երկինք [yergink]
 heavenly երկնային [yergnayin]
 heavy ծանր [dzan³r]
 height բարձրութիւն [partsrutyun]
 heir ժառանգ [zharank], ժառանգորդ [zha-
 rankort]
 hell դժոխք [t³zhokhk]
 help օգնութիւն [oknutyun]
 help (to) օգնել [oknel]
 helper օգնական [oknagan]
 hen հաւ [hav]
 here այստեղ [aystegh], հոս [hos]
 heritage ժառանգութիւն [zharankutyun]
 hero հերոս [heros]
 heroic հերոսական [herosagan]
 heroically հերոսաբար [herosapar]
 herself ինք(ը) [ink(ə)]
 high բարձր [partsr³r]
 hill բլուր [p³lur]
 him իրեն [iren], անոր [anor], զինք [zink],
 զայն [zayn]
 himself ինք(ը) [ink(ə)]
 hire (to) վարձել [vartsel]
 his իրեն [iren], անոր [anor]
 historian պատմաբան [badmapan]
 history պատմութիւն [badmutyun]
 hit զարնել [zarnel]
 hold (to) բռնել [p³rnel]
 hole ծակ [dzag]
 holiday արձակուրդ [artsagurt], տօն [don]
 holy սուրբ [surp]
 honest ազնիւ [azniv], պարկեշտ [bargesht]

honesty ազնուութիւն [azn³vutyun]
 honey մեղր [megh³r]
 honor պատիւ [badiv]
 honor (to) պատուել [badvel]
 hook կեռ [ger]
 hope յոյս [huys]
 hope (to) յուսալ [husal]
 horn եղջիւր [yeghchuyr]
 horrible սոսկալի [soskali]
 horse ձի [tsi]
 hospitable հիւրասէր [hüraser]
 hospital հիւանդանոց [hivantanots]
 hospitality հիւրասիրութիւն [hürasirutyun]
 hotel պանդոկ [bantog]
 hour ժամ [zham]
 hourly ժամական [zhamagan]
 house տուն [dun]
 housewife տանտիրին [dandigin]
 how? ի՞նչպէս [inchpes?]
 how many? քանի՞ [kani?]
 how much? ո՞րչափ [vorchap?], ո՞րքան,
 [vorkan?]
 human being մարդ [mart]
 humble խոնարհ [khonarh]
 humid խոնաւ [khonav]
 humidity խոնաւութիւն [khonavutyun]
 hundred հարիւր [harür]
 hungry անօթի [anoti]
 hunt (to) որսալ [vorsal]
 hunter որսորդ [vorsort]
 hunting որս [vors]
 hurry աճապարանք [adjabarank]
 hurry (to) աճապարել [adjabarel]
 husband ամուսին [amusin]
 hyena բորենի [poreni]
 hypocrite կեղծաւոր [geghdzavor]

I

I ես [yes]
 ice սառ [sar]
 ice-cream պաղպաղակ [baghbaghag]
 idea գաղափար [kaghapar]
 if եթէ [yete]
 ignorant տգէտ [d³ked], անգէտ [anked]
 ill հիւանդ [hivant]
 illness հիւանդութիւն [hivantutyun]
 illiterate տգէտ [d³ked], անգրագէտ
 [ank³raked]
 image պատկեր [badger]
 imagination երեւակայութիւն [yerevagayu-
 tyun]

imagine (to) երեւակայել [yerevagayel]
 immaculate անարատ [anarad], անթերի
 [anteri]
 immediately անմիջապէս [anmichapes],
 իսկոյն [iskuyun]
 immigrate (to) ներգաղթել [nerkaghtel]
 immobile անշարժ [ansharzh]
 immoral անբարոյական [anparoyagan]
 immortal անմահ [anmah]
 impatient անհամբեր [anhamper]
 implore (to) աղաչել [aghachel]
 import (to) ներածել [neradzel]
 important կարեւոր [garevor]
 imprudent անխելք [ankhelk], անխոհեմ
 [ankhohem]
 impudent աներես [aneres]
 in մէջ [mech] (postp.)
 inattentive անուշադիր [anushatir]
 income եկամուտ [yegamud]
 increase յաւելում [havelum]
 increase (to) աւելցնել [avelts³nel]
 independent անկախ [angakh]
 indict (to) ամբաստանել [ampastanel]
 individual անհատ [anhad]
 Indo-European հնդեւրոպական [h³ntevro-
 began]
 industrious աշխատասէր [ashkhadaser]
 industry ճարտարարուեստ [djardararvest],
 արդիւնաբերութիւն [artünaperutyun]
 infant մանուկ [manug]
 inflame (to) բորբոքել [porpokel]
 influence ազդեցութիւն [aztetsutyun]
 influence (to) ազդել [aztel]
 influential ազդեցիկ [aztetsig]
 inform (to) հաղորդել [haghortel]
 informed տեղեակ [deghyag], (to) get ~
 տեղեկանալ [degheganal]
 inherit (to) ժառանգել [zharankel]
 inheritance ժառանգութիւն [zharankutyun]
 ink մեղան [melan]
 innocent անմեղ [anmegh]
 inside ներս [ners]
 insect միջատ [michad]
 insist (to) պնդել [b³ntel]
 instantaneous վայրկեանական [vayrgenagan]
 instead փոխանակ [pokhanag] (prepos.),
 փոխարէն [pokharen] (postp.)
 instinct բնազդ [p³nazt]
 instrument գործիք [kordzik]
 instrumental (case) գործիական [kordziagan]
 insurance ապահովագրութիւն [abahovakru-
 tyun]

intellectual մտաւորական [m³davoragan]
 intelligent խելացի [khelatsi]
 interest հետաքրքրութիւն [hedak³rkrutyun],
 սոկոս [dogos] (%)
 interesting հետաքրքրական [hedak³rkragan]
 interpret (to) մեկնել [megnel], մեկնաբանել
 [megnapanel]
 interpretation մեկնութիւն [megnutyun]
 interruption ընդմիջում [əntmichum]
 invent (to) հնարել [h³narel]
 invention գիւտ [küd]
 investigate (to) հետազօտել [hedazodel]
 investigation հետազօտութիւն [hedazodutyun]
 invitation հրաւեր [hraver]
 invite (to) հրաւիրել [hravirel]
 iron (1) երկաթ [yergat] (metal); (2) արդուկ
 [artug] (appliance)
 irregular անկանոն [anganon]
 irregularity անկանոնութիւն [anganonutyun]
 island կղզի [g³ghzi]
 Italian (language) իտալերէն [idaleren]
 Italian (male) իտալացի [idalatsi]
 Italian (adj.) իտալական [idalagan]
 Italian (fem.) իտալուհի [idaluhi]
 Italy իտալիա [Idalia]
 its իր [ir]
 ivory փղոսկր [p³ghosg³r]

J

jail բանտ [pand]
 jam պտղանուշ [b³dghanush]
 January Յունուար [hunvar]
 Japan Ճապոն [Djapon]
 Japanese (male) ճապոնցի [djapontsi]
 Japanese (fem.) ճապոնուհի [djaponuhi]
 Japanese (adj.) ճապոնական [djaponagan]
 Japanese (language) ճապոներէն [djaponeren]
 jar կարաս [garas]
 jaw կզակ [g³zag]
 jealous նախանձ [nakhants]
 Jesus Յիսուս [Hisus]
 Jew հրեայ [h³rya]
 jewel գոհար [kohar]
 jewelry գոհարեղէն [kohareghen]
 Jewess (fem.) հրէուհի [h³rehuhi]
 Jewish (adj.) հրէական [h³reagan]
 joint (anatom.) յօդ [hot]
 job գործ [kordz]
 join (to) միանալ [mianal]
 joke կատակ [gadag]
 journey ճամբորդութիւն [djamporutyun]

joy ուրախութիւն [urakhutyun]
 joyous զուարթ [z^ovart]
 judge (to) դատել [tadel]
 judge (noun) դատաւոր [tadavor]
 juice (պտուղի) հիւթ [(b^odughi) hüt]
 July Յուլիս [hulis]
 June Յունիս [hunis]
 just արդար [artar], ճշգրիտ [d^hshkrid],
 ճիշդ/ճիշտ [djisht]
 justice արդարութիւն [artarutyun]

K

keep (to) պահել [bahel]
 kettle կաթսայ [gatsa]
 key բանալի [panali]
 kick աքացի [akatsi], կից [gits]
 kick (to) կից նետել [gits nedel]
 kind (1) (adj.) բարի [pari], ազնիւ [azniv]
 kind (2) (noun) տեսակ [desag], what kind?
 հինչ տեսակ [inch desag?]
 kindle (to) վառել [varel], այրել [ayrel]
 king թագաւոր [takavor], արքայ [arka]
 kingdom թագաւորութիւն [takavorutyun]
 kiss համբոյր [hampuyr]
 kiss (to) համբուրել [hampurel], to ~ each
 other համբուրուիլ [hampurvil]
 kitchen խոհանոց [khohanots]
 knee ծունկ [dzung]
 kneel (to) ծնրադրել [dz^onratrel]
 knife դանակ [tanag]
 knot կապ [gab], հանգոյց [hankuyts]
 know (to) գիտնալ [kidnal]
 knowledge գիտելիք [kidelik]
 known (հանրա)ծանօթ [(hanra)dzanot]

L

lake լիճ [lidj]
 lamb գառ [kar]
 lame կաղ [gagh]
 lament ողբալ [voghpal]
 land երկիր [yergir], ցամաք [tsamak]
 landlord տանտէր [dander]
 language լեզու [lezu]
 lantern լապտեր [labder]
 lap գիրկ [kirg]
 last վերջին [verchin]
 late ուշ [ush]
 late (to) be ~ ուշանալ [ushanal]
 laugh (to) խնդալ [kh^ontal], to ~ at ծաղրել
 [dzaghrel]
 law օրէնք [orenk]
 lawsuit դատ [tad]

lawyer իրաւաբան [iravapan], փաստաբան
 [pastapan]
 layer խաւ [khav]
 lead (to) առաջնորդել [arachnortel];
 ղեկավարել [ghegavarel]
 leader առաջնորդ [arachnort]
 leaf տերեւ [derev], թերթ [tert]
 learn (to) սորվիլ [sorvil], տեղեկանալ
 [degheganal]
 leather կաշի [gashi]
 leave (to) մեկնիլ [megnil], թողուլ [toghul]
 lecturer դասախօս [tasakhos]
 left (side) ձախ [tsakh]
 left-handed ձախիկ [tsakhlig]
 leg սրունգ [s^orunk]
 lemon լեմոն [lemon]
 length երկայնք [yergaynk], երկարութիւն
 [yergarutyun]
 lentil սոս [vosp]
 less պակաս [bagas], նուազ [n^ovaz]
 lesson դաս [tas]
 let (to) թողուլ [toghul]
 letter (1) նամակ [namag] (written communica-
 tion)
 letter (2) գիր [kir], տառ [dar] (graphic sign)
 level մակարդակ [magartag]
 level (to) հարթել [harte]
 liberate (to) ազատել [azadel]
 liberty ազատութիւն [azadutyun]
 lick (to) լիզել [lizel]
 lie (down) (to) պառկիլ [bargil]
 lie սուտ [sud]
 lie (to) սուտ ըսել [sud əsel], ստել [s^odel]
 life կեանք [gyank]
 lift բարձրացնել [partsrats^onel]
 light (adj.) թեթեւ [tetev]
 light (noun) լոյս [luys]
 lighten (to) փայլատակել [payladagel]
 like նման [n^oman] (postp.)
 like (to) հաւնիլ [havnil]
 lily շուշան [shushan]
 limit սահման [sahman]
 line գիծ [kidz]
 line (in writing) սող [dogh]
 linguistics լեզուաբանութիւն [lezvapanutyun]
 lining սատառ [astar]
 lion առիւծ [arüdz]
 lip շրթունք [sh^orunk]
 list ցուցակ [tsutsag]
 listen (to) լսել [l^osel]
 literature գրականութիւն [k^oraganutyun]
 little քիչ [kich], a ~ քիչ մը [kich mə]

live (to) ապրիլ [abril]
 lively աշխոյժ [ashkhuyzh]
 liver լեարդ [lyart]
 living room նստասենեակ [n^ostasenyag]
 load բեռ [per]
 loan փոխառութիւն [pokharutyun]
 locative (case) ներդրական [nerkoyagan]
 lock (to) կղպել [g^oghbel]
 lock կղպանք [g^oghbank]
 long երկայն [yergayn], երկար [yergar]
 Long live! կեցցէ՛ [getstse!]
 look (to) նայիլ [nayil]
 Lord Տէր [Der]
 lose (to) կորսնցնել [gors^onts^onel]
 loss կորուստ [gorust]
 loud բարձրաձայն [partsratsayn]
 love սէր [ser], to fall in ~ սիրահար(ու)իլ
 [sirahar(v)il]
 love (to) սիրել [sirel]
 lover սիրահար [sirahar]
 low ցած [tsadz]
 lower (to) իջեցնել [ichets^onel]
 luck բախտ [pakht]
 lucky բախտաւոր [pakhtavor]
 lukewarm գաղջ [kaghch]
 lullaby օրօր [oror]
 lung թոք [tok]

M

machine մեքենայ [mekena]
 mad խենդ/խենթ [khent]
 madam սիկին [digin]
 magazine (monthly) ամսագիր [amsakir]
 magpie կաշաղակ [gachaghag]
 make (to) ընել [ənel], շինել [shinel]
 male արու [aru]
 man մարդ [mart], տղամարդ [d^oghamart],
 այր [ayr]
 manner եղանակ [yeghanag]
 map քարտէզ/քարտէս [kardes]
 marble մարմար [marmar]
 March Մարտ [mard]
 mark նշան [n^oshan], թիւ [tiv]
 market շուկայ [shuga]
 marriage ամուսնութիւն [amusnutyun]
 married ամուսնացած [amusnatsadz]
 marry (to) ամուսնանալ [amusnanal]
 marvelous հիանալի [hianali]
 mask դիմակ [timag]
 master վարպետ [varbed]
 match մրցում [m^ortsum]
 material նիւթ [nüt]

materialist նիւթապաշտ [nütabasht]
 mature հասուն [hasun]
 maturity հասունութիւն [hasunutyun]
 May Մայիս [mayis]
 me գիս [zis], to ~ ինծի [indzi]
 meadow մարգագետին [markakedin]
 meal ճաշ [djash], կերակուր [geragur]
 mean չար [char]
 mean (to) նշանակել [n^oshanagel]
 meaning իմաստ [imast], նշանակութիւն
 [n^oshanagutyun]
 means միջոց [michots]
 measure չափ [chap]
 meat միս [mis]
 medical բժշկական [p^ozh^oshkagan]
 medicament դեղ [tegh]
 medicine բժշկութիւն [p^ozh^oshgutyun]; դեղ
 [tegh]
 medication դեղ [tegh]
 meet (to) հանդիպիլ [hantibil]
 meeting հանդիպում [hantibum], ժողով [zho-
 ghov]
 melody մեղեդի [meghedi]
 melon սեխ [sekh]
 melt (to) հալիլ [halil]
 member անդամ [antam]
 memory յիշողութիւն [hishoghutyun]
 merchandise ապրանք [abrank]
 mercy գուժ [kut], ողորմութիւն [voghor-
 mutyun]
 message լուր [lur], պատգամ [badkam]
 metal մետաղ [medagh]
 meticulous բծախնդիր [p^odzakh^ontir]
 midday կէսօր [gesor]
 middle մէջտեղ [mechtegh]
 midnight կէս գիշեր [ges kisher]
 mild մեղմ [meghm]
 military զինուորական [zinvoragan]
 milk կաթ [gat]
 million միլիոն [milion]
 mind միտք [mitk]
 mine իմս [im^os]
 mineral հանքային [hankayin]
 minute վայրկեան [vayrgyan], ըրպէ [robe]
 mirror հայելի [hayeli]
 miserable թշուառ [t^oshvair]
 miss օրիորդ [oriort]
 miss օրիորդ [oriort]
 mistake սխալ [s^okhal], make a ~ սխալիլ
 [s^okhalil]
 Mister, Mr. պարոն [baron]
 mix (to) խառնել [kharnel]
 mixed խառն [khar^on]

mob *ամբոխ* [ampokh]
 modern *արդի* [arti]
 modest *համեստ* [hamest]
 momentarily *վայրկենապէս* [vayrgenabes]
 monarch *արքայ* [arka]
 Monday *Երկուշաբթի* [yergushapti]
 money *դրամ* [tram]
 monkey *կապիկ* [gabig]
 month *ամիս* [amis]
 monthly *ամսական* [amsagan]
 monument *յուշարձան* [hushartsan]
 mood *տրամադրութիւն* [dramatrutyun]
 moon *լուսին* [lusin]
 moral *բարոյական* [paroyagan]
 more *աւելի* [aveli]
 morning *առաւօտ* [aravod], *առտու* [ardu]
 mother *մայր(իկ)* [mayr(ig)]
 mother-in-law (of a woman) *կեսուր* [gesur], ~
 (of a man) *զոքանչ* [zokanch]
 motion *շարժում* [sharzhum]
 mount (to) *ելլել* [yellel], *բարձրանալ*
 [partsranal]
 mountain *լեռ* [ler]
 mourn (to) *սգալ* [s³kal]
 mouse *մուկ* [mug]
 mouth *բերան* [peran]
 move (to) (trans.) *շարժել* [sharzhel]
 move (to) (intrans.) *շարժիլ* [sharzhil]
 movement *շարժում* [sharzhum]
 movie *շարժանկար* [sharzhan³gar]
 much *շատ* [shad]
 mud *ցեխ* [tsekh]
 multiply (to) (trans.) *բազմացնել* [pazmats³nel]
 multiply (to) (intrans.) *բազմանալ* [pazmanal]
 muscle *մկան* [m³gan]
 mushroom *սուճկ* [sung]
 music *երաժշտութիւն* [yerazh³shutyun],
նուագ [n³vak]
 musician *երաժիշտ* [yerazhisht]
 mustard *մանանեխ* [mananekh]
 mutual *փոխադարձ* [pokhatarts]
 my *իմ* [im]

N

nail *գամ* [kam]
 naïve *միամիտ* [miamid]
 naked *մերկ* [merg]
 name *անուն* [anun]
 name (to) *անուանել* [anvanel]
 namely *այսինքն* [aysink³n]
 narrow *նեղ* [negh]
 nation *ազգ* [azk]

national *ազգային* [azkayin]
 natural *բնական* [p³nagan]
 nature *բնութիւն* [p³nutyun]
 naughty *չար* [char]
 near *մօտ* [mod], *քով* [kov] (postp.)
 neat *կոկիկ* [gogig]
 nebulous *ամպամած* [ambamadz]
 necessary *անհրաժեշտ* [anhrazhesht]
 neck *վիզ* [viz]
 needle *ասեղ* [asegh]
 negative *ժխտական* [zh³khtagan]
 neighbor *դրացի* [t³ratsi]
 neighborhood *թաղ* [tagh]
 nerve *ջիղ* [chigh]
 nervous *ջղային* [ch³ghayin]
 nest *բոյն* [puyn]
 neutral *չէզոք* [chezok]
 never *երբեք* [yerpek]
 new *նոր* [nor]
 New Year *Նոր Տարի* [Nor Dari]
 New Year's Day *Կաղանդ* [Gaghant]
 news *լուր(եր)* [lur(er)]
 newspaper (daily) *օրաթերթ* [oratert]
 next *յաջորդ* [hachort]
 nice *սիրալիր* [siralir], *աղուոր* [aghvor]
 night *գիշեր* [kisher]
 nightgown *գիշերանոց* [kisheranots]
 nine *ինը* [inə]
 nineteen *տասնինը* [dasn³inə]
 ninety *իննսուն* [inn³sun]
 ninth *իններորդ* [innerort]
 no *ոչ* [voch]
 noble *ազնիւ* [azniv], *ազնուական* [azn³vagan]
 nobility *ազնուականութիւն* [azn³vaganutyun]
 nobody *ոչ ոք* [voch vok], *ոչ մէկը* [voch
 megə]
 noise *աղմուկ* [aghmug]
 nominative (case) *ուղղական* [ughghagan]
 normal *բնականոն* [p³naganon]
 north *հիւսիս* [hüsis]
 northern *հիւսիսային* [hüsisayin]
 nose *քիթ* [kit]
 not *չէ, ոչ, չ-* [che, voch, ch-] ~ at all *բնաւ*
 [p³nav]
 note (1) (memo) *երկտող* [yergdogh]
 note (2) (mark) *թիւ* [tiv]
 notion *գաղափար* [kaghapar]
 novel *վէպ* [veb]
 November *Նոյեմբեր* [noyemper]
 now *հիմա* [hima], *այժմ* [ayzh³m]
 nucleus *կորիզ* [goriz]
 number *թիւ* [tiv]

numerous *բազմաթիւ* [pazmativ]
 nut *ընկոյզ* [ənguyz]
 nutrition *սնունդ* [s³nunt]

O

oak *կաղնի* [gaghni]
 oar *թի* [ti]
 oath *երդում* [yertum]
 object *առարկայ* [ararga], *խնդիր* [kh³ntir]
 (gram.)
 object (to) *առարկել* [arargel]
 objection *առարկութիւն* [arargutyun]
 observation *դիտողութիւն* [tidoghutyun]
 observe (to) *դիտել* [tidel]
 obvious *բացայայտ* [patsahayd]
 occupation (1) *գրաւում* [k³ravum];
 (2) *գրադում* [zpaghum]
 occupy (to) (trans.) *գրաւել* [k³ravel]
 occupy (to) oneself *գրադիլ* [zpaghil]
 occur (to) *պատահիլ* [badahil]
 October *Հոկտեմբեր* [hoktemper]
 ocean *ովկիանոս* [ovgianos]
 of course *անշուշտ* [anshusht]
 off *անդին, հեռու* [antin, hefu]
 offer *առաջարկել* [arachargel], *ընծայել*
 [əndzayel]
 office *գրասենեակ* [k³rasenyag]
 officer *սպայ* [sba], *պաշտօնեայ* [bashtonya]
 often *յաճախ* [hadjakh]
 oil *իւղ* [yugh]
 oily *իւղոտ* [yughod]
 olive *ձիթապտուղ* [tsitab³dugh]
 old (things) *հին* [hin]; ~ (people) *ծեր* [dzer]
 omelet *ձուլածո* [ts³vazegh]
 on *վրայ* [v³ra]
 one *մէկ* [meg], *մը* [mə]
 onion *տոխ* [sokh]
 only *միայն* [miayn]
 open *բաց* [pats]
 opening *բացում* [patsum]
 operation *գործողութիւն* [kordzoghutyun]
 opened (to) be ~ *բացուիլ* [patsvil]
 open (to) *բանալ* [panal]
 opinion *կարծիք* [gardzik]
 opponent *հակառակորդ* [hagaragort]
 opposite *դիմաց* [dimats], *հակառակ* [ha-
 garag]
 optimist *յաւատես* [lavades]
 or *կամ* [gam]
 orange (fruit) *նարինջ* [narinch]
 orange (color) *նարնջագոյն* [nar³nchakuyn]
 orchestra *նուագախումբ* [n³vakakhump]

order (1) *հրաման* [hraman]
 order (to) *հրամայել* [hramayel] (to command),
ապասրել [ab³srel] (to direct to be
 supplied)
 order (2) *կարգ* [gark] (succession, sequence),
կարգապահութիւն [garkabahutyun]
 (discipline),
 order (3) (conj.) in ~ to *որպէսզի* [vorbeszi]
 orderly *կարգապահ* [garkabah]
 ordinary *հասարակ* [hasarag]
 organize (to) *կազմակերպել* [gazmagerbel]
 origin *ծագում* [dzakum]
 original *իւրօրինակ* [yurorinag], *ինքնատիպ*
 [inknadib]
 originally *սկզբնապէս* [s³g³zpnabes]
 ornament *զարդ* [zart]
 orphan *որբ* [vorp]
 orphanage *որբանոց* [vorpanots]
 orthography *ուղղագրութիւն* [ughghakrutyun]
 other *ուրիշ* [urish], *միւս* [müs]
 otherwise *այլապէս* [aylabes]
 our *մեր* [mer]
 out *դուրս* [turs]
 oven *փուռ* [pu³r]
 over *վրայ* [on] (postpos.), it is ~ *վերջացաւ*
 [verchatsav]
 overturn *տապալել* [dabalel]
 overshoe *կրկնակօշիկ* [g³rgnagoshig]
 own *ունենալ* [unenal]
 owner *տէր* [der]
 ox *եզ* [yez]

P

pact *դաշինք* [tashink]
 page *էջ* [ech]
 pain *ցաւ* [tsav]
 paint *ներկ* [nerg]
 paint (to) *նկարել* [n³garel]
 painter (male) *նկարիչ* [n³garich]
 painter (fem.) *նկարչուհի* [n³garchuhi]
 pair *զույգ* [zuyk]
 pale *գունատ* [kunad], *տժգոյն* [d³zhkuyn]
 palm *ափ* [ap]
 pan *տապակ* [dabag]
 pantry *մառան* [maran]
 pants *տաբատ* [dapad]
 paper *թուղթ* [tught]
 paradise *դրախտ* [t³rakht]
 parcel *ծրար* [dz³rar]
 parents *ծնողք* [dz³noghk]
 parsley *ազատքեղ* [azadkegh]
 part *բաժին* [pazhin], *մաս* [mas]

partial մասնակի [masnagi]
 participate (to) մասնակցել [masnagtsil]
 particle մասնիկ [masnig]
 particularly յատկապես [hadgabes]
 partner գործակից [gordzagits]
 partridge կաքաւ [gakav]
 party սօնախմբութիւն [donakh³mputyun]
 pass (to) անցնիլ [antsnil]
 passenger ճամբորդ [djampor]
 passion կիրք [girk]
 passport անցագիր [antsakir]
 past անցեալ [antsyal]
 pastry խմորեղէն [kh³moreghen]
 pasture արօտ [arod]
 pasture (to) արածել [aradzel]
 patience համբերութիւն [hamperutyun],
 to have ~ համբերել [hamperel]
 pause դադար [tatar]
 paw թաթ [tat]
 pay (to) վճարել [v³djarel]
 payment վճարում [v³djarum]
 pea ոլոռ(ն) [volor(n)]
 peace խաղաղութիւն [khaghaghutyun]
 peaceful խաղաղ [khaghagh]
 peach դեղձ [teghs]
 pear տանձ [dants]
 pedagogy մանկավարժութիւն [mangavar-
 zhutyun]
 peel կեղեւ [geghev]
 peel (to) կեղուել [geghevlel]
 pen գրիչ [k³rich]
 pencil մատիտ [madid]
 pension թոշակ [toshag]
 people ժողովուրդ [zhoghovurt]
 pepper պղպեղ [b³ghbegh]
 perhaps գուցէ [kutse], թերեւս [tere³s]
 period (punctuation) վերջակէտ [verchaged];
 ժամանակաշրջան [zhamanagash³r-
 chan]
 Persia Պարսկաստան [Barsgastan]
 Persian (language) պարսկերէն [barsgeren]
 Persian (fem.) պարսկուհի [barsguhi]
 Persian (male) պարսիկ [barsig]
 Persian (adj.) պարսկական [barsgagan]
 person (1) անձ [ants] (human being), (2) դէմք
 [temk] (grammatical category)
 personal անձնական [antsnagan]
 personality անձնավորութիւն [antsnavorutyun]
 pharmacist դեղագործ [teghakordz]
 pharmacy դեղարան [tegharan]
 photograph լուսանկար [lusan³gar]
 physician բժիշկ [p³zhishk]

piano դաշնակ [tashnag]
 pick up (to) վերցնել [vert³nel]
 picture պատկեր [badger], նկար [n³gar]
 piece կտոր [g³dor], հաս(իկ) [had(ig)]
 pig խոզ [khoz]
 pigeon աղաւնի [aghavni]
 pile (to) դիզել [tizel]
 pillar սիւն [sün]
 pillow բարձ [parts]
 pin գնդասեղ [k³ntasegh]
 pincers աքցան [aktsan]
 pine tree սոճի [sodji]
 pink վարդագոյն [vartakuyun]
 pit (1) փոս [pos] (a hole or cavity); (2) կուս
 [gud] (the stone of a fruit)
 pity! ափսոս [apsos!]
 place տեղ [degh]
 plan ծրագիր [dz³rakir]
 plane օդանաւ [otनाव]
 plant բոյս [puys]
 plant (to) տնկել [d³ngel]
 plate պնակ [b³nag]
 play (to) խաղալ [khaghhal], (to) ~ (an instru-
 ment) նուագել [n³vakel]
 pleasant հաճելի [hadjeli]
 please հաճեցէ՛ք [hadjetsek]
 pleasure հաճոյք [hadjuyk], with ~ սիրով [sirov]
 pleat ծալք [dzalk]
 plum սալոր [salor]
 pocket գրպան [k³rban]
 poem ոտանաւոր [vodanavor]
 poet բանաստեղծ [panasteghdz]
 poetry բանաստեղծութիւն [panasteghdzutyun]
 point կէտ [ged]
 poison (to) թունաւորել [tunavorel]
 poison թոյն [tuyn]
 poisonous թունաւոր [tunavor]
 Poland Լեհաստան [Lehastan]
 pole բեւեռ [pever], սիւն [sün]
 Pole (fem.) լեհուհի [lehuhi]
 Pole (male) լեհ [leh]
 police ոստիկանութիւն [vostiganutyun]
 policeman ոստիկան [vostigan]
 polish (to) յղկել [h³ghgel], փայլեցնել
 [paylets³nel]
 Polish (adj.) լեհական [lehagan]
 Polish (language) լեհերէն [leheren]
 polite բարեկիրթ [paregirt], քաղաքավար
 [kaghakavar]
 politeness քաղաքավարութիւն [kaghakavaru-
 tyun]
 political քաղաքական [kaghakagan]

pomegranate նուռ [nur]
 poor խեղճ [kheghdj], աղքատ [aghkad]
 population ժողովուրդ [zhoghovurt],
 բնակչութիւն [p³nagchutyun]
 pork խոզի միս [khoz mis]
 porter բեռնակիր [peřnagir]
 position դիրք [tirk]
 positive դրական [t³ragan]
 possible կարելի [gareli]
 possibility կարելիութիւն [gareliutyun]
 post office նամակատուն [namagadun]
 postcard բացիկ [patsig]
 pot աման [aman], անօթ [anot]
 potato գետնխինձոր [kednakh³ntsor]
 pour (to) թափել [tapel]
 poverty աղքատութիւն [aghkadutyun]
 power ուժ [uzh], զօրութիւն [zorutyun]
 powerful հզօր [h³zor]
 powerless անզօր [anzor]
 praise գովեստ [kovest]
 praise (to) գովել [kovel]
 pray (to) աղօթել [aghotel]
 prayer աղօթք [aghotk]
 preach (to) քարոզել [karoze]
 pregnant յղի [h³gh]
 prepare (to) պատրաստել [badrastel]
 present (not absent) ներկայ [nerga]
 present (gift) նուէր [n³ver]
 press մամուլ [mamul]
 pressure ճնշում [dj³nshum]
 price գին [kin]
 pride հպարտութիւն [h³bardutyun]
 priest քահանայ [kahana], երէց [yerets],
 տէրհայր [derhayr]
 prince իշխան [ishkhan]
 princess իշխանուհի [ishkhanuhi]
 print (to) տպել [d³bel], տպագրել [d³bakrel]
 printing office տպագրատուն [d³bakradun]
 prison բանտ [pand]
 prisoner բանտարկեալ [pandargyal]
 private անձնական [antsnagan]
 privation գրկանք [z³rgank]
 probability հաւանականութիւն [havanaganu-
 tyun]
 probable հաւանական [havanagan]
 probably հաւանաբար [havanapar]
 problem խնդիր [kh³ntir]
 produce (to) արտադրել [ardatrel]
 production արտադրութիւն [ardatruutyun]
 profit շահ [shah]
 program ծրագիր [dz³rakir], յայտագիր
 [haydakir]

promenade պտոյտ [b³duyd]
 pronounce (to) արտասանել [ardasanel]
 pronunciation արտասանութիւն [ardasanu-
 tyun], հնչում [h³nchum]
 proper իրական [iragan], իսկական [iskagan]
 property կալուած [galvadz], սեփականու-
 թիւն [sepaganutyun]
 prophet մարգարէ [markare]
 prose արձակ [artsag]
 protest բողոք [poghok]
 protest (to) բողոքել [poghokel]
 protestant բողոքական [poghokagan]
 prove ապացոյց [abatsuyts]
 prove (to) ապացուց(ան)ել [abatsuts(an)el]
 psychology հոգեբանութիւն [hokepanutyun]
 public (adj.) հանրային [hanrayin]
 public (noun) հանրութիւն [hanrutyun]
 pull (to) քաշել [kashel]
 pulse բազկերակ [pazgerag]
 pumpkin դդում [t³tum]
 pun բառախաղ [parakhagh]
 punctual ճշտապահ [dj³shdabah]
 punctuality ճշտապահութիւն [dj³shdaba-
 hutyun]
 punctuation կէտադրութիւն [gedatruutyun]
 punish (to) պատժել [badzhel]
 punishment պատիժ [badizh]
 pupil (male) աշակերտ [ashagerd], (fem.)
 աշակերտուհի [ashagerduhi]
 purchase գնում [k³num]
 purchase (to) գնել [k³nel]
 purpose նպատակ [n³badag]
 push հրել [h³rel]
 put (to) դնել [t³nel]

Q

quality որակ [vorag], յատկութիւն [hadgu-
 tyun]
 quantity քանակ [kanag]
 quarter, a ~ քառորդ [kařort]
 queen թագուհի [takuhi]
 question հարցում [hartsum]
 quick շուտ [shud], արագ [arak]
 quickly արագօրէն [arakoren]
 quiet հանգիստ [hankist], հանդարտ [hantard]

R

race (1) ցեղ [tsegh] (group of people);
 (2) արշաւ [arshav] (contest of speed)
 radio ճայնասփիւռ [tsaynaspür]
 railroad երկաթուղի [yergatughi]
 rain անձրեւ [antsrev]

rainbow ծիածան [dʒiadzan], ծիրանի գօտի [dʒirani kodi]
 raise (to) բարձրացնել [partʃratsʰnel]
 raisin չամիչ [chamich]
 rape բռնաբարութիւն [pʰrnaparutyun]
 rape (to) բռնաբարել [pʰrnaparel]
 rare(ly) հազուադէպ [hazvaküd]
 raven ագռաւ [akrav]
 ray ճառագայթ [dʒar McKayt]
 razor ածելի [adzeli]
 read (to) կարդալ [gartal]
 reading room ընթերցարան [əntertsaran]
 ready պատրաստ [badrast]
 real իրական [iragan], իսկական [iskagan]
 reality իրողութիւն [iroghutyun], իրակա նութիւն [iraganutyun]
 really իսկապէս [iskabes]
 reason պատճառ [baddjɑr]
 receipt անդորրագիր [antorakir], ստացա գիր [ʰstatsakir]
 receive (to) ստանալ [ʰstanal]
 reception ընդունելութիւն [əntunelutyun]
 recital արտասանութիւն [ardasanutyun]
 recite (to) արտասանել [ardasanel]
 recognize (to) ճանչնալ [dʒanchnal]
 recognition (to) ճանաչում [dʒanachum]
 recommend (to) յանձնարարել [hantsnararel]
 recreation գրօսանք [ʰzposank]
 red կարմիր [garmir]
 reduce (to) կրճատել [gʰrdjadel]
 refugee գաղթական [kaghtagan]
 refuse (to) մերժել [merzhel]
 regret (to) ափսոսալ [apsosal], ցաւիլ [tsavil]
 regrettable ցաւալի [tsavali]
 reign (to) իշխել [ishkhel]
 regular կանոնաւոր [ganonavor]
 rejoice (to) ուրախանալ [urakhanal]
 relation յարաբերութիւն [haraperutyun]
 relative (1) (adj.) յարաբերական [haraperagan]
 relative (2) (noun) ազգական [askagan]
 religion կրօն(ք) [gʰron(k)]
 remark դիտողութիւն [tidoghutyun]
 remain (to) մնալ [mʰnal]
 remedy դարման [tarman]
 remember (to) յիշել [hishel]
 remit (to) յանձնել [hantsnel]
 remove (to) հանել [hanel]
 rent (to) վարձել [vartsel]
 rent վարձք [vartsk]
 renowned անուանի [anvani]
 repeat (to) կրկնել [gʰrgnel]
 repent (to) զղջալ [zʰghchal]

repetition կրկնութիւն [gʰrgnutyun]
 reply պատասխան [badaskhan]
 reply (to) պատասխանել [badaskhanel]
 reporter լրագրող [lʰrakraogh]
 represent (to) ներկայացնել [nergayatsʰnel]
 reptile սողուն [soghun]
 request խնդրանք [khʰntrank]
 request (to) խնդրել [khʰntrel]
 rescue (to) ազատել [azadel]
 reside (to) բնակիլ [pʰnagil]
 residence բնակարան [pʰnagaran]
 resident բնակիչ [pʰnagich]
 resist (to) դիմադրել [timatrel]
 resistance դիմադրութիւն [timatrutyun]
 respect յարգանք [harkank]
 respect (to) յարգել [harkel]
 responsible պատասխանատու [badaskhanadu]
 rest (to) հանգչիլ [hankchil]
 rest (1) հանգիստ [hankist] (relaxation)
 rest (2) մնացորդ [mʰnatsort] (what remains)
 restaurant ճաշարան [dʒasharan]
 restrain (to) զսպել [zʰsbel]
 restrained զուսպ [zusb]
 result արդիւնք [artünk]
 return վերադարձ [veratarts]
 return (to) վերադառնալ [veratainal]
 reveal (to) երեւան հանել [yerevan hanel]
 revelation յայտնութիւն [haydnutyun]
 revolution յեղափոխութիւն [heghapokhutyun]
 reward վարձատրութիւն [vartsadrutyun]
 rhyme յանք [hank]
 rib կող [gogh]
 rice բրինձ [pʰrints]
 rich հարուստ [harust]
 riddle հանելուկ [hanelug]
 right (jur.) իրաւունք [iravunk]
 right (side) աջ [ach]
 right (adj.) ճիշդ/ճիշտ [dʒisht]
 rightly իրաւամբ [iravamp]
 ring օղակ [oghag], մատանի [madani]
 rise (to) բարձրանալ [partʃranal], ~ (about the sun) ծագիլ [dzakil]
 river գետ [ked]
 robe շրջագգեստ [shʰrchazkest]
 road ճամբայ [dʒampa]
 rock ժայռ [zhayr]
 roll (to) (trans.) գլորել [kʰlorel]
 roll (to) (intrans.) գլորիլ [kʰloril]
 roof տանիք [danik]
 room սենեակ [senyag]; տեղ [degħ]
 rooster աքաղաղ [akaghagh]
 root արմատ [armad]

rose վարդ [vart]
 rough կոշտ [gosht]
 round կլոր [gʰlor]
 row (1) թիւփարութիւն [tiavarutyun] (in a boat) (2) կարգ [gark] (in line)
 row (to) թիւփարել [tiavarel]
 rub (to) շփել [shʰpel]
 rudder դեղ [gheg], թի(ակ) [ti(ag)]
 rude կոշտ [gosht], կոպիտ [gobid]
 ruin աւերակ [averag]
 rule կանոն [ganon]
 ruler (office) քանակ [kanag]
 run (to) վազել [vazel]
 Russia Ռուսաստան [Rusastan], Ռուսիա [Rusia]
 Russian (adj.) ռուսական [rusagan]
 Russian (person) ռուս [rus]
 Russian (language) ռուսերէն [ruseren]
 rust ժանգ [zhank]

S

sabre թուր [tur]
 sack սոպրակ [dobrag]
 sacred սուրբ [surp]
 sacrifice զոհ [zoh]
 sacrifice (to) զոհել [zohel]
 sad տխուր [dʰkħur]
 sadden (to) (intrans.) տխրիլ [dʰkħiril]
 sadden (to) (trans.) տխրեցնել [dʰkħretsʰnel]
 safe ապահով [abahov]
 safety ապահովութիւն [abahovutyun]
 sage իմաստուն [imastun]
 sail առագաստ [arakast]
 sailboat առագաստանաւ [arakastanav]
 saint սուրբ [surp]
 salary ռոճիկ [rodjig]
 sale վաճառք [vadjark]
 salt աղ [agh]
 salt shaker աղաման [aghaman]
 salty աղի [aghi]
 salute ողջոյն [voghchuyn], բարեւ՝ [parev]
 salute (to) բարեւել [parevel]
 salvage (to) փրկել [pʰrgel]
 salvation փրկութիւն [pʰrgutyun]
 same նոյն [nuyn]
 sample նմոյշ [nʰmuysh]
 sand աւազ [avaz]
 satiated (to) be ~ կշտանալ [gʰshdanal]
 satisfied գոհ [koh]
 Saturday Շաբաթ [shapat]
 sausage երշիկ [yershig]
 save (to) ազատել [azadel]; փրկել [pʰrgel]

savior փրկիչ [pʰrgich]
 say (to) ըսել [əsel]
 scales կշիռ [gʰshir]
 scene տեսարան [desaran]
 scent բոյր [puyr]
 scholar գիտնական [kidnagan]
 school դպրոց [tʰbrots]
 science գիտութիւն [kidutyun]
 scientist գիտնական [kidnagan]
 scientific գիտական [kidagan]
 scissors մկրատ [mʰgrad]
 scold (to) յանդիմանել [hantimanel]
 scream (to) պոռալ [boral]
 screw պտուտակ [bʰdudag]
 sea ծով [dʒov]
 seal կնիք [gʰnik]
 seal (to) կնքել [gʰnkel]
 search (to) փնտռել [pʰndrel]
 seat (to) նստիլ [nʰstil]
 second (1) (of an hour) երկվայրկեան [yergvayrgyan]
 second (2) (ord. numeral) երկրորդ [yergort]
 secondary երկրորդական [yergortagan]
 secret (adj.) գաղտնի [kaghdni]
 secret (noun) գաղտնիք [kaghdnik]
 secretary (fem.) քարտուղարուհի [kardugharuhi], գրագրուհի [kʰrakruhi];
 secretary (male) քարտուղար [kardughar], գրագիր [kʰrakir]
 secure ապահով [abahov]
 see (to) տեսնել [desnel]
 seed հունտ [hund]
 seem (to) թուիլ [tʰvil], երեւալ [yereval]
 selfish անձնասէր [antsnaser]
 sell (to) ծախել [dzakhel]
 send (to) ղրկել [ghʰrgel]
 sense իմաստ [imast]
 sensitive զգայուն [ʰskayun]
 separate (to) (intrans.) բաժնուիլ [pazhnʰvil]
 separate (to) (trans.) զատել [zadel], բաժնել [pazhnel]
 separated, (to) get ~ զատուիլ [zadvil]
 separation բաժանում [pazhanum]
 September Սեպտեմբեր [septemper]
 serious լուրջ [lurch]
 sermon քարոզ [karoz]
 servant ծառայ [dzara]
 serve (to) ծառայել [dzarayel]
 service ծառայութիւն [dzafayutyun]
 seven եօթը [yotə]
 seventeen տասնեօթը [dasnʰyotə]
 seventy եօթանասուն [yotanasun]

sew (to) կարել [garel]
sex սեռ [ser]
shadow շուք [shuk]
shake (to) (intrans.) դողայ [toghal]
shake (to) (trans.) ցնցել [ts^ontsel]
shame ամօթ [amot]
shameless անամօթ [anamot], աներես [aneres]
shape ձեւ [tsev], կերպարանք [gerbarank]
share բաժին [pazhin]
sharp սուր [sur]
shave (to) (intrans.) ածիլուիլ [adzilvil]
shave (to) (trans.) ածիլել [adzilel]
she ան [an]
sheep ոչխար [vochkhar]
sheet սաւան [savan]
shell խեցի [khetsti]
shine փայլ [payl]
shine (to) փայլիլ [paylil]
ship նաւ [nav]
shirt շապիկ [shabig], վերնաշապիկ [verna-shabig]
shiver դող [togh]
shock ցնցում [ts^ontsum]
shoe կօշիկ [goshig]
shoot (to) կրակել [g^oragel]
shop խանութ [khanut]
shop window ցուցափեղկ [tsutsapeghg]
shore եզերք [yezerk]
short կարճ [gardj]
shoulder ուս [us]
shout (to) գռչել [kochel], պոռալ [boral]
show (to) ցուցնել [tsuts^onel], ցոյց տալ [tsuyts dal]
shut (adj.) գոց [kots]
shut (to) գոցել [kotset]
shy ամչկոտ [am^ochgod]
sick հիւանդ [hivant]
side կողմ [goghm]
sidewalk մայթ [mayt]
sieve մաղ [magh]
sign (to) ստորագրել [st^ost^oakrel]
sign նշան [n^oshan]
signal ազդանշան [aztan^oshan]
signature ստորագրութիւն [st^ost^oakrutyun]
silence լռութիւն [l^orutyun]
silent լռու [lur] (to) remain ~ լռել [l^orel]
silk մետաքս [medaks]
silver արծաթ [ardzat]
similar նման [n^oman]
similarly նմանապէս [n^omanabes]
simple պարզ [barz]
simply պարզապէս [barzabes]

sin մեղք [meghk]
sing (to) երգել [yerkel]
singer (fem.) երգչուհի [yerkichuhi]
singer (male) երգիչ [yerkich]
singular եզակի [yezagi]
sister քույր [kuyr]
sister-in-law: տալ [dal] (husband's sister),
հարս [hars] (brother's wife)
sit (to) նստիլ [n^ostil]
six վեց [vets]
sixteen տասնվեց [dasn^ovets]
sixth վեցերորդ [vetserort]
sixtieth վաթսուներորդ [vatsunerort]
sixty վաթսուն [vatsun]
size չափ [chap]
skill հմտութիւն [h^om^odutyun]
skillful ճարպիկ [djarbig], հմուտ [h^omud]
skin մորթ [mort], կաշի [gash]
skinny նիհար [nihar]
skirt փէշ [pesh], քղանցք [k^oghantsk]
skull գանկ [kang]
sky երկինք [yergink]
sky-blue երկնագոյն [yergnakuyun]
slander զրպարտութիւն [z^or^obardutyun]
slap ապտակ [abdag]
sledge սահնակ [sahnag]
sleigh դահուկ [tahug]
sleep քուն [kun]
sleep (to) քնանալ [k^onanal]
slide (to) սահիլ [sahil]
slipper հողաթափ [hoghatap]
slow դանդաղ [tantagh]
small պզտիկ [b^ozdig]
smell հոտ [hod]
smell (to) հոտիլ [hodil]
smile ժպիտ [zh^obid]
smile (to) ժպտիլ [zh^obdil]
smith դարբին [tarpin]
smoke ծուխ [dzukh]
smoke (to) ծխել [dz^okhel]
snake օձ [ots]
snow ձիւն [tsün]
so այսպէս [ayspes]
so much այսչափ [ayschap]
soap օձառ [odjar]
social ընկերային [engerayin]
society ընկերութիւն [engerutyun]
sock (կարճ) գուլպայ [(gardj) kulba]
sofa բազմոց [pazmots]
soft փափուկ [papug], կակուղ [gagugh]
soldier զինուոր [zinvor]
solid հաստատուն [hastadun]

solution լուծում [ludzum]
solve (to) լուծել [ludzel]
some որոշ [vorosh], քիչ մը [kich mæ]
son որդի [vorti]
son-in-law փեսայ [pesa]
song երգ [yerk]
sorrow վիշտ [visht]
sort տեսակ [desag]
soul հոգի [hoki]
sound ձայն [tsayn]
soup ապուր [abur]
source աղբիւր [aghpur]
south հարաւ [harav]
southern հարաւային [haravayin]
sow ցանել [tsanel]
space տեղ [deghe] (place, room), տարածու-
թիւն [daradzutyun] (expanse)
spacious ընդարձակ [entartsag]
spade բահ [pah]
Spain Սպանիա [Espania]
span թիզ [tiz]
Spanish (male) սպանիացի [sbanyatsi]
Spanish (fem.) սպանուհի [sbanuhi]
Spanish (lang.) սպաներէն [sbaneren]
Spanish (adj.) սպանական [sbanagan]
spark կայծ [gaydz]
speak (to) խօսիլ [khosil]
special յատուկ [hadug], մասնաւոր [mas-
navor]
specialist մասնագէտ [masnaked]
specialty մասնագիտութիւն [masnakidutyun]
speech խօսք [khosk], ճառ [djar]
spend (to) (time) անցընել [ants^onel], (money)
ծախսել [dzakhseil]
spice համեմունք [hamemunk]
spider սարդ [sart]
spirit ոգի [voki]
spit թուք [tuk]
spit (to) թքնել [t^oknel]
splendid շքեղ [sh^okegh]
sponge սպունգ [spunk]
sponsor երաշխաւոր [yerashkhavor]
sponsor (to) երաշխաւորել [yerashkhavorel]
spoon դգալ [t^okal]
spotless անարատ [anarad]
spring գարուն [karun]
square քառակուսի [karagusi], հրապարակ
[hrabarag]
stage բեմ [pem]
stain բիծ [pidz], արատ [arad]
stammer (to) թոթովել [totovel]
stamp դրոշմանիշ [troshmanish], դրոշմա-

թուղթ [troshmatught]
star աստղ [ast^ogh]
start սկիզբ [skizp]
start (to) սկսիլ [sk^osil]
statue արձան [artsan]
stay (to) կենալ [genal], մնալ [m^onal]
steal (to) գողնալ [koghnal]
steam շոգի [shoki]
steamboat շոգենաւ [shokenav]
steel պողպատ [boghbad]
stem ցօղուն [tsoghun], բուն [pun], կոճղ
[godjgh]
stepfather խորթ հայր [khort hayr]
stepmother խորթ մայր [khort mayr], մօրու
[moru]
stick գաւազան [kavazan]
still տակաւին [dagavin], դեռ [ter]
sting (to) խայթել [khaytel]
stingy կծծի [g^odzdzi]
stink (to) հոտիլ [hodil]
stipend թոշակ [toshag]
stomach ստամոքս [stamoks]
stone քար [kar]
stop (to) (intrans.) դադրել [tatrill]
stop (to) (trans.) կեցնել [gets^onel],
դադրեցնել [tatrets^onel]
store խանութ [khanut]
store (to) ամբարել [amparel]
stork արագիլ [arakil]
story պատմութիւն [badmutyun]
straight շիտակ [shidak], ուղիղ [ughigh]
strange տարօրինակ [darorinag]
stranger օտար [odar]
strawberry ելակ [yelag]
street փողոց [poghots]
strength ուժ [uzh]
strict խիստ [khist]
strike գործադուլ [kordzatul]
strike (to) գարնել [zarnel]
strong ուժեղ [uzhegh]
stronghold ամրոց [amrots]
structure կառոյց [garuyts]
stubborn յամառ [hamar]
student (male), (university) ուսանող [usanogh],
(element. school) աշակերտ [ashagerd]
student (female) (university) ուսանողուհի
[usanoghuh], ~ (element. school)
աշակերտուհի [ashagerduhi]
studious ջանասէր [chanaser]
study (to) ուսանիլ [usanil], սերտել [serdel]
study room աշխատասենեակ [ashkhada-
senyag]

stupid *ապուշ* [abusʰ], *լիմար* [himar]
 stutter (to) *թոթովել* [totovel]
 style *ոճ* [vodʒ]
 subject *ենթակայ* [yentaga]
 subject (to) *ենթարկել* [yentargel]
 substantial *էական* [eyagan]
 substantive *գոյական* [koyagan]
 subtle *նուրբ* [nurp]
 subtraction *հանում* [hanum]
 succeed (to) *յաջողիլ* [hachoghil]
 success *յաջողութիւն* [hachoghutyun]
 successful *յաջող* [hachogh]
 successive *յաջորդական* [hachortagan]
 such *այսպիսի* [aysbisi], *այդպիսի* [aytbisi],
այնպիսի [aynbisi]
 sudden(ly) *յանկարծ* [hangardz]
 suffer (to) *տառապիլ* [darabil]
 suffering *տառապանք* [darabank]
 suffice (to) *բաւել* [pavel]
 sugar *շաքար* [shakar]
 suggest *թելադրել* [telatrel]
 suggestion *թելադրութիւն* [telatrutyun]
 suicide *անձնասպանութիւն* [antsnaspanutyun]
 suitable *յարմար* [harmar]
 sum *գումար* [kumar]
 summer *ամառ* [amar]
 submit *զագաթ* [kakat]
 sun *արեւ* [arev], *արեգակ* [arekag]
 Sunday *կիրակի* [giragi]
 superfluous *աւելորդ* [avelort]
 supper *ընթրիք* [əntrik], to have ~ *ընթրել*
 [əntrel]
 supply (to) *հայթայթել* [haytaytel]
 support (to) *օգնել* [oknel]
 suppose (to) *ենթադրել* [yentatrel]
 sure *անշուշտ* [anshusht]
 surface *մակերես* [mageres]
 surprise *անակնկալ* [anagʰngal]
 suspect (to) *կասկածել* [gasgadzil]
 swallow (to) *կլլել* [gʷllel]
 swan *կարապ* [garab]
 swear (to) *երդնուլ* [yertnul]
 sweet *անուշ* [anush]
 sweetheart *սիրական* [siragan]
 swim (to) *լողալ* [loghal]
 sword *սուր* [sur], *թուր* [tur], *սուսեր* [suser]
 syllable *վանկ* [vang]
 system *դրութիւն* [tʰrutyun]

T

table *սեղան* [seghan]
 tablecloth *սփռոց* [sʰprotʂ]

tail *պոչ* [boch]
 tailor *դերձակ* [tertsag]
 take (to) *առնել* [arnel]
 talent *տաղանդ* [dagbant]
 tale *պատմութեանք* [badmʰvadzk], *առասպել*
 [araspel]
 talkative *շատախօս* [shadakhos]
 talk *խօսիլ* [khosil]
 tall *բարձրահասակ* [partrasahasag]
 taste *համ* [ham] (sense); taste *ճաշակ* [djashag]
 (display of aesthetic values)
 taste (to) *համտեսել* [hamdesel]
 tasteful *ճաշակաւոր* [djashagavor]
 tasteless *անճաշակ* [andjashag] (people),
անհամ [anham] (food)
 tasty *համեղ* [hamegh]
 tax *տուրք* [durk]
 tea *թէյ* [tey]
 teach (to) *սորվեցնել* [sorvetsʰnel]
 teacher (male) *ուսուցիչ* [usutsich]
 teacher (fem.) *ուսուցչուհի* [usutschuhi]
 teapot *թէյաման* [teyaman]
 tear *արցունք* [artsunk]
 tear (to) *պատռել* [badfel]
 telegram *հեռագիր* [herakir]
 telephone *հեռաձայն* [heratsayn]
 telephone (to) *հեռաձայնել* [heratsaynel]
 televise (to) *պատկերասփռել* [batkerasʰpiel]
 television *հեռտեսիլ* [heradesil],
պատկերասփիւռ [batkeraspür]
 temporary *ժամանակաւոր* [zhamanagavor]
 ten *տասը* [dasə]
 tent *վրան* [vʰran]
 tenth *տասներորդ* [dasnerort]
 terrace *պատշգամ* [badʰshkam]
 terrestrial *երկրային* [yergrayin]
 test *գրաւոր քննութիւն* [kʰavor kʰnnyutyun]
 test (to) *փորձել* [portsel]
 thankful *շնորհակալ* [shʰnorhagal]
 thanks *շնորհակալութիւն* [shʰnorhagalutyun]
 that *այդ* [ayt], *այն* [ayn]
 that much *այդչափ* [aytchap], *այնչափ*
 [aynchap]
 theatre *թատրոն* [tadron]
 theft *գողութիւն* [koghutyun]
 their *իրենց* [irents], *անոնց* [anonts]
 theirs *իրենցը* [irentsə], *անոնցը* [anontsə]
 them *զիրենք* [zirenk], *զանոնք* [zanonk]
 then *այն ատեն* [ayn aden]
 theory *տեսութիւն* [desutyun]
 there *այնտեղ* [ayndegh], *հոն* [hon]
 therefore *անոր համար* [anor hamar]

they *իրենք* [irenk], *անոնք* [anonk]
 thick *հաստ* [hast]
 thick *թանձր* [tantsʰr] (about liquids); *խիտ*
 [khit] (about solids)
 thief *գող* [kogh]
 thin *բարակ* [parag], *նիհար* [nihar] to get ~
բարակնայ [paragnal], *նիհարնայ*
 [niharnal]
 thing *բան* [pan], *իր* [ir]
 think (to) *մտածել* [mʰdadzel], *կարծել* [gardzel]
 third *երրորդ* [yerrort]
 thirsty *ծարաւ* [dzarav]
 thirty *երեսուն* [yeresun]
 this *այս* [ays], *սա* [sa], *աս* [as]
 this much *այսքան* [ayskan]
 thought *միտք* [mitk]
 thorn *փուշ* [push]
 thousand *հազար* [hazar]
 thread *դերձան* [tertsan], *թել* [tel]
 three *երեք* [yerek]
 throat *կոկորդ* [gogort]
 throne *գահ* [kah]
 through *մէջէն* [mechen]
 throw (to) *նետել* [nedel]
 thumb *բթամատ* [pʰtamad]
 thunder *որոտ(ում)* [vorod(um)]
 thunder (to) *որոտալ* [vorodal]
 Thursday *Հինգշաբթի* [hinkshapti]
 ticket *տոմսակ* [domsag]
 tie *փողկապ* [poghgab]
 tie (to) *կապել* [gabell]
 tiger *վագր* [vakʰr]
 till *մինչեւ* [minchev]
 time *ժամանակ* [zhamanag]
 timid *երկչոտ* [yerkehod]
 tin *թիթեղ* [titegh]
 tired *յոգնած* [hoknadz], (to) get ~ *յոգնիլ*
 [hoknil]
 tobacco *ծխախոտ* [dzʰkhakhod]
 today *այսօր* [aysor]
 toe *ոտքի մատ* [votki mad]
 together *միասին* [miasin]
 tolerate (to) *հանդուրժել* [hanturzhel] tolerance
հանդուրժողութիւն [hanturzhoghutyun]
 tomato *լոլիկ* [lolig]
 tomorrow *վաղը* [vaghə]
 tongue *լեզու* [lezu]
 too *եւս* [yevʰs], *այլ* [al]
 tooth *ակոսայ* [agra], *ատամ* [adam]
 top *զագաթ* [kakat]
 touch (to) *դպչիլ* [tʰbchil], *չօչափել* [sho-
 shapel]

tourist *գրօսաչրջիկ* [ʰzposashʰrchig]
 towards *հանդէպ* [hanteb]
 tower *աշտարակ* [ashtarag]
 town *աւան* [avan]
 trade *առեւտուր* [arevdur], *արհեստ* [arhest]
 traffic *երթեւեկ* [yerteveg] *երթեւեկութիւն*
 [yertevegutyun]
 tragedy *ողբերգութիւն* [voghperkutyun]
 train *կառախումբ* [garakhump], *չոգեկառք*
 [shokegark]
 train (to) *վարժեցնել* [varzhetsʰnel]
 train station *կայարան* [gayaran]
 traitor *դաւաճան* [tavadjan]
 tramway *հանրակառք* [hanragark]
 transfer (to) *փոխադրել* [pokhatrel]
 transfer *փոխադրութիւն* [pokhatrutyun]
 transitive *ներգործական* [nerkordzagan]
 translate (to) *թարգմանել* [tarkmanel]
 translation *թարգմանութիւն* [tarkmanutyun]
 translator *թարգման(իչ)* [tarkman(ich)]
 transparent *թափանցիկ* [tapantsig]
 transport *փոխադրութիւն* [pokhatrutyun]
 transport (to) *փոխադրել* [pokhatrel]
 travel *ճամբորդութիւն* [djamportutyun]
 travel (to) *ճամբորդել* [djamportel]
 tray *սփսէ* [apse]
 treasure *գանձ* [kants]
 treat (to) *վարուիլ* [varvil], to ~ a guest
մեծարել [medzarell]
 tree *ծառ* [dzar]
 trial *փորձ* [ports], *դատ* [tad]
 triangle *եռանկիւն* [yerangün]
 tribunal *դատարան* [tadaran]
 trip *ճամբորդութիւն* [djamportutyun]
 troops *զօրք* [zork]
 trouble *նեղութիւն* [neghutyun]
 trousers *տաբատ* [dapad]
 true *ճշմարիտ* [djʰshmarid], *իրաւ* [irav]
 truly *իրաւ* [irav], *իրօք* [irok]
 truth *ճշմարտութիւն* [djʰshmaridutyun]
 truthful *ճշմարիտ* [djʰshmarid]
 try (to) *ջանալ* [chanal]; *փորձել* [portsel]
 tuberculosis *թոքախտ* [tokakht], *հիւծախտ*
 [hüdzakht]
 Tuesday *Երեքշաբթի* [yerekshapti]
 tulip *կակաչ* [gagach]
 Turk (fem.) *թրքուհի* [tʰrkuhi]
 Turk *թուրք* [turk]
 Turkey *Թուրքիա* [Turkia]
 Turkish (language) *թրքերէն* [tʰrkeren]
 Turkish (adj.) *թրքական* [tʰrkagan]

turn կարգ [gark]
 turn (to) դառնալ [tainal]
 turtle կրիայ [griya]
 twelve տասներկու [dasn²yergu]
 twentieth քսաներորդ [k²sanerort]
 twenty քսան [k²san]
 twenty-two քսաներկու [k²sanəyergu]
 twist (to) ոլորել [volorel], դարձնել [tarts²nel]
 two երկու [yergu]

U
 ugly սոգեղ [d²kegh]
 umbrella հովանոց [hovanots]
 unceasing անդադար [antatar]
 uncle, (maternal) մորեղբայր [moryeghpayr],
 ~ (paternal) հորեղբայր [horyeghpayr]
 under տակ [dag] (postp.)
 underpants վարտիք [vardik]
 undershirt ներքնաշապիկ [nerknashabig]
 understand (to) հասկնալ [hasg²nal]
 undertake (to) ձեռնարկել [tsearnargel]
 unfortunate դժբախտ [t²zhpakht], անբախտ
 [anpakht]
 union միութիւն [mityun]
 unique եզակի [yezagi]
 universe տիեզերք [diezerk]
 university համալսարան [hamalsaran]
 unjust անիրաւ [anirav]
 unlucky անբախտ [anpakht]
 until մինչեւ [minchev]
 unusual անսովոր [ansovor]
 up վեր [ver]
 upbringing դաստիարակութիւն [tastiaragutyun]
 us մեզ [mez], (to) ~ մեզի [mezi]
 use օգուտ [okud]
 use (to) գործածել [kordzadznel]
 usual սովորական [sovoragan]
 usually սովորաբար [sovorapar]
 vacation արձակուրդ [artsagurt]

V
 vain սին [sin], անապարծ [s²nabardz]; պարապ
 [barab], in ~ ի գուր [i zur]
 valley հովիտ [hovid], ձոր [tsor]
 valuable արժէքաւոր [arzhekavor]
 value արժէք [arzhek]
 value (to) գնահատել [k²nahadel]
 various տարբեր [darper]
 vary (to) տարբերիլ [darperil]
 vegetables բանջարեղէն [panchareghen]
 veil քող/քօղ [kogh]

vein երակ [yerag]
 verb բայ [pay]
 verse ստանաւոր [vodanavor]
 victim զոհ [zoh]
 victory յաղթանակ [haghtanag]
 view տեսարան [desaran], հայեացք [hayatsk]
 village գիւղ [kügh]
 vineyard այգի [ayki]
 violate (to) բռնաբարել [p²rnaparel]
 violation բռնաբարութիւն [p²rnaparutyun]
 violence բռնութիւն [p²rnutyun]
 violent բուռն [purn]
 violet (flower) մանուշակ [manushag]
 violet (color) մանուշակագոյն [manushagakuyun]
 violin ջութակ [chutag]
 violinist ջութակահար [chutagahar]
 virtue առաքինութիւն [arakinutyun]
 vision տեսիլք [desilk], պատկերացում [badgeratsum]
 visit այց [ayts], այցելութիւն [aytselutyun]
 visit (to) այցելել [aytselel]
 vivacious աշխոյժ [ashkhuuyzh]
 vodka օղի [oghi]
 vocabulary բառապաշար [parabashar]
 vocal ձայնաւոր [tsaynavor], ձայնային
 [tsaynayin]
 voice ձայն [tsayn]
 volume հատոր [hador], ծաւալ [dzaval]
 vow ուխտ [ukht]
 vowel ձայնաւոր [tsaynavor]
 vulgar գոեհիկ [k²rehig]

W
 wage օրավարձք [oravartsk]
 waist մէջք [mechk]
 waistcoat բաճկոն [padjgon]
 wait (to) սպասել [spasel]
 waiting room սպասարահ [sbasasrah]
 wake up (to) արթննալ [art²nnal]
 walk (to) քալել [kalel], պտտիլ [b²d²dil]
 wall պատ [bad]
 walnut ընկոյզ [ənguyz]
 wander (to) թափառիլ [taparil]
 war պատերազմ [baderazm]
 warm տաք [dak]
 wash (to) լուալ [l²val]
 waste վատնում [vadnum]
 waste (to) վատնել [vadnel], մսխել [m²skhel],
 շռայլել [sh²raylel]
 wasteful շռայլ [sh²rayl]
 watch ժամացոյց [zhamatsuyts]

watch (to) դիտել [tidel]
 watchmaker ժամագործ [zhamakordz]
 water ջուր [chur]
 water (to) ջրել [ch²rel]
 waterfall ջրվեժ [ch²rvezh]
 watermelon ձմերուկ [ts²merug]
 wave ալիք [alik]
 wax մեղրամոմ [meghramom]
 way ճամբայ [djampa], ձեւ [tsev]
 we մենք [menk]
 weak թոյլ [tuyl], տկար [d²gar]
 wealth հարստութիւն [har²stutyun]
 wealthy հարուստ [harust], բարեկեցիկ
 [paregetsig]
 weapon զէնք [zenk]
 wear (to) հագնիլ [haknil]
 weather օդ [ot]
 wedding հարս(ա)նիք [hars(a)nik]
 Wednesday Չորեքշաբթի [chorekshapti]
 week շաբաթ [shapat]
 weekly newspaper շաբաթաթերթ [shapatatert]
 weekend շաբաթավերջ [shapataverch]
 weigh (to) կշռել [g²shrel]
 weight կշիռք [g²shirk], ծանրութիւն [dzanrutyun],
 welfare բարօրութիւն [parorutyun], հոգածութիւն
 [hokadzutyun]
 well աղէկ [agheg], լաւ [lav]
 well-behaved բարեկիրթ [paregirt]
 well-to-do բարեկեցիկ [paregetsig]
 west արեւմուտք [arevmudk]
 western արեւմտեան [arevmm²dyan]
 wet թաց [tats], to get ~ թրջիլ [t²rchil]
 wet (to) թրջել [t²rchel]
 what kind of? ինչպիսի՞ [inchbisi?]
 what? ի՞նչ [inch?]
 whatever ինչ որ [inch vor]
 wheel անիւ [aniv]
 when? ե՞րբ [yerp?]
 whenever երբ որ [yerp vor]
 where? ուր [ur]
 wherever ուր որ [ur vor]
 which? ո՞ր [vor?]
 whichever որը որ [vorə vor]
 while մինչ(դեռ) [minch(ter)]
 whistle սուլիչ [sulich]
 whistle (to) սուլել [sulel]
 white ճերմակ [djermag]
 who? ո՞վ [ov?]
 whoever ով որ [ov or]

whole ամբողջ [ampoghch]
 why? ինչո՞ւ [inchu?]
 wide լայն [layn]
 widow այրի [ayri]
 width լայնք [laynk]
 wife կին [gin] (spouse)
 wild վայրենի [vayreni]
 will (power) կամք [gamk]
 willow ուռի [uri]
 win (to) յաղթել [haghtel]
 wind հով [hov]
 window պատուհան [baduhan]
 wine գինի [kini]
 wing թեւ [tev]
 winter ձմեռ [ts²mer]
 wire հեռագիր [herakir]
 wire (to) հեռագրել [herakrel]
 wisdom իմաստութիւն [imastutyun]
 wise իմաստուն [imastun]
 wish (to) ուզել [uzel], մաղթել [maghtel]
 with հետ [hed] (postp.)
 without առանց [arants] (prepos.)
 witness վկայ [v²ga]
 witness (to) վկայել [v²gayel]
 witty սրամիտ [s²ramid]
 wolf գայլ [kayl]
 woman կին [gin]
 wonder զարմանք [zarmank]
 wonder (to) զարմանալ [zarmanal]
 wonderful հիանալի [hianali]
 wood փայտ [payd], անտառ [andar]
 wool բուրդ [purt]
 word բառ [par]
 work գործ [kordz], աշխատանք [ashkhadank]
 work (to) աշխատիլ [ashkhadil]
 worker (male) բանուոր [panvor], աշխատաւոր
 [ashkhadavor]
 worker (fem.) բանուորուհի [panvoruhi],
 աշխատաւորուհի [ashkhadavoruhi]
 world աշխարհ [ashkharh]
 worm որդ [vort]
 worship պաշտամունք [bashtamunk]
 worship (to) երկրպագել [yerg²rbakel],
 պաշտել [bashtel]
 worthy արժանի [arzhani]
 wound վէրք [verk]
 wound (to) վիրաւորել [viravorel]
 write (to) գրել [k²rel]
 writer գրող [k²rogħ]
 writing գրութիւն [k²rutyun]
 wrong սխալ [s²khal]

Y

- year տարի [dari]
- yearly տարեկան [daregan]
- yellow դեղին [teghin]
- yes այո [ayo]
- yesterday երէկ [yereg]
- yet դեռ [ter], տակաւին [dagavin]
- yogurt մածուն [madzun]
- yoke լուծ [ludz]
- yoke (to) լծել [lʰdzɛl]
- you (formal) դուք [tuk], from ~ ձեզմէ [tsezme], to ~ ձեզի [tsezi]
- you (informal) դուն [tun], from ~ քեզմէ [kezme], to ~ քեզի [kezi]
- young (adj.) երիտասարդ [yeridasart] young (of an animal) ձագ [tsak]
- your (formal) ձեր [tser]
- your (informal) քու [ku]
- yours (informal) քուկդ [kugʰt]
- yours (formal) ձերը [tserə]
- youth երիտասարդութիւն [yeridasartutyun]

Z

- zero զերո [zero]
- zest վայելք [vayelk], համ [ham], եռանդ [yerant]
- zucchini զդում [tʰtum], դդմիկ [tʰtmig]

KEYS TO EXERCISES

UNIT 1 (pp. 20-22)

1. Combine words from each of the two columns to create meaningful sentences.

- a. Անին ուսանողուհի է:
- b. Դուք քսան տարեկան էք:
- c. Մէրին և Ճոնը անգլիացի են:
- d. Մենք հայ ենք:
- e. Դուն քէպէքցի ես:
- f. Ես անգլիացի եմ:
- g. Հոս քանի՞ ուսանող կայ:

2. Combine words from each of the two columns to create meaningful sentences.

- a. Ես հայերէն լաւ կը գրեմ:
- b. Անին ու Արմէնը շատ կը խօսին:
- c. Մարիամը հայերէն կը կարդայ:
- d. Դուն հեռաձայն ունի՞ս:
- e. Անոնք ի՞նչ կ'ընեն:
- f. Մենք հոս կ'ուսանինք:
- g. Դուք հա՞յ էք:

3. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, and d. Replace կարդալ with խօսիլ, գրել, etc.

- a. A. Դուն անգլերէն կը խօսի՞ս/գրե՞ս:
B. Այո՛, շատ լաւ կը խօսիմ/գրեմ:
- b. A. Ո՞վ հայերէն կը խօսի/գրէ:
B. Մենք հայերէն կը խօսինք/գրենք:
- c. A. Դուք հոս ի՞նչ կ'ընէք:
B. Հայերէն կը խօսինք/գրենք:
- d. A. Ուսուցիչը կը խօսի: Իսկ ուսանողնե՞րը:
B. Անոնք ալ կը խօսին/գրեն:

4. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, and c. Replace **Հայերէն** with **չինարէն, պարսկերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, etc.**

- a. A. **Ուսանողը չինարէն/պարսկերէն/անգլերէն/ֆրանսերէն կը խօսի՞:**
B. **Անշուշտ կը խօսի, չինացի/պարսիկ/անգլիացի/ֆրանսացի է:**
- b. A. **Ալիսը Հայերէն կը կարդայ՞:**
B. **Շատ լաւ կը կարդայ, չինուհի/պարսկուհի/անգլիուհի/ֆրանսուհի է:** c.
- A. **Դուք Հայ՞ ես:**
B. **Այո՛: Հայ եմ և չինական/պարսկական/անգլիական/ֆրանսական հպատակութիւն ունիմ:**

5. Complete the sentences.

- a. **Ես (3= երեք, 5= հինգ, 8= ութ) լեզու կը խօսիմ:**
- b. **Այստեղ (2= երկու, 3= երեք, 4= չորս) ուսանող Հայ է:**
- c. **Այստեղ (10= տասը, 12= տասներկու, 15= տասնհինգ) ամերիկացի է:**
- d. **Այստեղ (1= մէկ, 6= վեց, 18= տասնութ) ուսանող կանադացի է:**
- e. **Հայաստանը քանի՞ բնակիչ ունի: Հայաստանը երեք միլիոն բնակիչ ունի:**

6. Complete the sentences.

- a. **Ես Հայ եմ: Հայերէն կը խօսիմ:**
- b. **Դուք ուր ես: Ռուսերէն կը խօսիս:**
- c. **Ան յոյն է: Յունարէն կը խօսի:**
- d. **Դուք ամերիկացի էք: Անգլերէն կը խօսիք:**
- e. **Անոնք ֆրանսացի են: Ֆրանսերէն կը խօսին:**
- d. **Մենք կանադացի ենք: Անգլերէն և ֆրանսերէն կը խօսինք:**
- g. **Ալին թուրք է: Թրքերէն կը խօսի:**

7. Fill in the corresponding words.

- a. **Պարոնը ամերիկացի է, իսկ օրիորդը՝ գերմանուհի:**
- b. **Հանսը գերմանացի է, իսկ Ալիսը՝ ֆրանսուհի:**
- c. **Իվանը ռուս է, իսկ Նանսին՝ ամերիկուհի:**
- d. **Միտոն ճափոնուհի է, իսկ Քրիստոֆերը՝ անգլիացի:**
- e. **Մէրին կանադուհի է, իսկ Ճոնը՝ ամերիկացի:**
- f. **Ուսանողը եգիպտացի է, իսկ ուսանողուհին՝ սպանիացի:**
- g. **Օրիորդը չինացի է, իսկ պարոնը ռուս:**

8. Fill in the corresponding words.

- a. **Այս այբուբենը հայկական է: (Հայաստան)**
- b. **Լիլին սպանիական հպատակութիւն ունի: (Սպանիա)**
- c. **Շիրլերը գերմանական հեղինակ է: (Գերմանիա)**
- d. **Միքին յունական հպատակութիւն ունի: (Յունաստան)**
- e. **Իվանը ռուսական անուն է: (Ռուսաստան)**
- f. **Այս մականունը իտալական է: (Իտալիա)**
- g. **Անահիտ անունը հայկական է: (Հայաստան)**
- h. **Ճոնսոն մականունը անգլիական է: (Անգլիա)**

9. Use the appropriate forms of the verbs.

- a. **Դուք Հայերէն կը գրես: (գրել [k'rel] to write)**
- b. **Դուք ուսուցչուհի էք, իսկ ես աշակերտ եմ: (եմ [em] to be)**
- c. **Դուք հոս ի՞նչ կ'ընէք: (ընել [ənel] to do)**
- d. **Մենք կը կարդանք: (կարդալ [gartal] to read)**
- e. **Այս ուսանողները Հայերէն կը խօսին: (խօսիլ [k'hosil] to speak)**
- f. **Մարիամը ֆրանսական հպատակութիւն ունի: (ունենալ [unenal] to have)**
- g. **Արամը հոս կ'ապրի (ապրիլ [abril] to live).**

10. Translate the following questions, addressing people appropriately.

- a. **Ձեր անունը և մականունը ի՞նչ է:**
- b. **Քանի՞ տարեկան ես, Անի:**
- c. **Քանի՞ լեզու կը խօսիք, օրիորդ:**
- d. **Ձեր հասցէն ի՞նչ է, տիկին:**
- e. **Ձեր հեռաձայնի թիւը ի՞նչ է, տիկին Սմիթ:**
- f. **Ի՞նչ կ'ուսանիս, Աննա:**
- g. **Հոս ի՞նչ կ'ընէք, երախաներ:**

11. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. **Հայաստանը մե՞ծ երկիր է: Ո՛չ, (Հայաստանը) պզտիկ երկիր մըն է:**
- b. **Այնտեղ ի՞նչ լեզու կը խօսին: (Այնտեղ) Հայերէն կը խօսին:**
- c. **Հայերէնը ի՞նչ լեզու է: (Հայերէնը) հնդեւրոպական լեզու մըն է:**
- d. **Քանի՞ գիր ունի հայկական այբուբենը: (Հայկական այբուբենը) երեսունութ (գիր ունի):**
- e. **Ո՞վ է հայկական այբուբենի հեղինակը: (Հայկական այբուբենի հեղինակը) Մեսրոպ Մաշտոցն է:**
- f. **Քանի՞ գիր ունի լատինական այբուբենը: (Լատինական այբուբենը) քսանվեց (գիր ունի):**

UNIT 2 (pp. 39-41)

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

- a. Այս խումբը հայերէն կը սորվի:
- b. Ան քանի՞ կտոր կաւիճ ունի:
- c. Մենք չորս լեզու կը խօսինք:
- d. Մարի, հայերէն լաւ կը կարդամ:
- e. Ես հայերէնը շատ կը սիրեմ:
- f. Դուն քանի՞ լեզու գիտես:
- g. Աս լաւ պատասխան է:

2. Combine words from each of the three columns to create appropriate strings of words.

- a. Կարինէն անգլերէն չի գրեր:
- b. Դուք ճապոններէն լաւ չէք խօսիր:
- c. Մէրին և Ճոնը հայերէն չեն գրեր:
- d. Արմէնը չինարէն չ'ուզեր խօսիլ:
- e. Դուն սպաններէն չես գիտեր:
- f. Ես գերմաներէն չեմ կրնար սորվիլ:
- g. Անոնք յունարէն չեն խօսիր:

3. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, d, and e. Replace the verb կարդալ by խօսիլ and գրել.

- a. A. Դուն անգլերէն կը խօսի՞ս/գրե՞ս:
B. Այո՛, շատ լաւ կը խօսիմ/գրեմ:
- b. A. Դուք հայերէն կը խօսի՞ք/գրե՞ք:
B. Այո՛, բայց դեռ լաւ չենք խօսիր/գրեր:
- c. A. Մարին հայերէն կը խօսի՞/գրէ՞:
B. Այո՛, բայց լաւ չի խօսիր/գրեր:
- d. A. Կը սիրե՞ս հայերէն խօսիլ/գրել:
B. Այո՛, միշտ կը խօսիմ/գրեմ:
- e. A. Աշակերտները լաւ կը խօսի՞ն/գրե՞ն:
B. Ո՛չ, շատ լաւ չեն խօսիր/գրեր:

4. Answer the questions according to the pattern.

- a. Այս բառը գիտե՞ս: Ես շատ բառեր գիտեմ:

- b. Հայերէն գիրք մը ունի՞ք: Մենք շատ հայերէն գիրքեր ունինք:
- c. Տետրակ մը կ'ուզե՞ս: Ես շատ տետրակներ կ'ուզեմ:
- d. Ան սխալ կ'ընէ՞: Ան շատ սխալներ կ'ընէ:
- e. Օտար լեզու մը գիտե՞ս: Ես շատ լեզուներ գիտեմ:
- f. Այստեղ մատիտ մը կա՞յ: Այստեղ շատ մատիտներ կան:
- g. Հայ ուսանող մը գիտէ՞ք: Մենք շատ հայ ուսանողներ գիտենք:

5. Complete the sentences.

- a. Ան քանի՞ մատիտ ունի: Ան երկու մատիտ ունի:
- b. Քանի՞ նկար ունիս: Ես տասը նկար ունիմ:
- c. Մարին քանի՞ բառ գիտէ: Մարին շատ բառեր գիտէ:
- d. Գրադարանը շա՞տ գիրքեր ունի: Հազար գիրք ունի:
- e. Հայկական այբուբենը քանի՞ գիր ունի: Հայկական այբուբենը երեսուներեք գիր ունի:
- f. Այստեղ քանի՞ ուսանող հայերէն կը սորվի: Բոլորը կը սորվին:
- g. Շաբաթը քանի՞ անգամ հայերէն ունիս: Երկու անգամ:

6. Complete the sentences with an appropriate form of the verb գիտնալ.

- a. Ան շատ լաւ գերմաներէն գիտէ:
- b. Ես քիչ մը չինարէն գիտեմ:
- c. Դուն լաւ անգլերէն գիտես:
- d. Դուք ալ հայերէն գիտէք:
- e. Մենք քիչ մը ռուսերէն գիտենք:
- f. Անոնք իտալերէն գիտեն:

7. Complete the sentences with an appropriate form of the verb կարենալ.

- a. Ան իտալերէն լաւ կրնայ խօսիլ:
- b. Դուն հայերէն լաւ կրնաս կարդալ:
- c. Ես գերմաներէն լաւ չեմ կրնար խօսիլ:
- d. Մենք կանադացի ենք: Անգլերէն և ֆրանսերէն կրնանք խօսիլ:
- e. Մէրին սպաններէն չի կրնար կարդալ:
- f. Անոնք իտալերէն կրնան գրել:

8. Form sentences using the verb ուզել.

- a. Ան/հոս/նստիլ: Example: Ան կ'ուզէ հոս նստիլ:
- b. Դուն/հայերէն/սորվիլ: Դուն հայերէն կ'ուզես սորվիլ:
- c. Սիլվա/Արամ/քննել: Սիլվան կ'ուզէ Արամը քննել:
- d. Մենք/ուսուցիչը/տեսնել: Մենք ուսուցիչը կ'ուզենք տեսնել:

- e. Մէրի/հայերէն/սորվիլ: Մէրին կ'ուզէ հայերէն սորվիլ:
- f. Անոնք/ժամացոյց մը/տեսներ: Անոնք կ'ուզեն ժամացոյց մը տեսներ:

9. Use appropriate forms of եմ and ունենալ.

- a. Ես ամերիկացի եմ, իսկ ան հայ է:
- b. Մատիտները ո՞ւր են:
- c. Մարին քանի՞ գիրք ունի:
- d. Անունդ ի՞նչ է:
- e. Հատինական այբուբենը 26 գիր ունի:
- f. Մենք շատ լաւ ուսուցչուհի մը ունինք:
- g. Ո՞ւր են աշակերտները:

10. Answer the questions in a negative form:

- a. Դու չես հայերէն գիտե՞ս: Ո՛չ, չեմ գիտեր:
- b. Ան հաշուել գիտե՞ս: Ո՛չ, (հաշուել) չի գիտեր:
- c. Դու գերմանացի՞ ես: Ո՛չ, գերմանացի չեմ:
- d. Դու չես հայերէն լաւ կը գրե՞ս: Ո՛չ, (հայերէն) լաւ չեմ գրեր:
- e. Անոնք կաւիճ ունի՞ն: Ո՛չ, (կաւիճ) չունին:
- f. Աննան չի նարէն կը կարդա՞ր: Ո՛չ, (Աննան) (չի նարէն) չի կարդար:
- g. Անոնք յունարէն կը խօսի՞ն: Ո՛չ, (յունարէն) չեն խօսիր:

11. Translate the following sentences.

- a. The room has three windows. Սենեակը ունի երեք պատուհան:
- b. Can you write all the letters? Բոլոր գիրերը կրնա՞ս գրել:
- c. How many pictures do you have? Քանի՞ նկար ունիս:
- d. I know a few words. Գիտեմ քանի մը բառ:
- e. You have many books. Դու շատ գիրքեր ունիս:
- f. All students learn Armenian. Բոլոր ուսանողները հայերէն կը սորվին:
- g. I have all the notebooks. (Ես) բոլոր տետրակները ունիմ:

12. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Այս խումբը ի՞նչ կը սորվի: (Այս խումբը) հայերէն կը սորվի:
- b. Աշակերտները քիչ մը հայերէն կը խօսի՞ն: Այո՛, (Աշակերտները) քիչ մը (հայերէն) կը խօսին:
- c. Ուսանողները հայերէն գրել գիտե՞ն: Այո՛, (ուսանողները) հայերէն գրել գիտեն:
- d. Անոնք կարդալ ալ գիտե՞ն: Այո՛, (անոնք) կարդալ ալ գիտեն:
- e. Այսօր ի՞նչ կը սորվին: (Այսօր) հաշուել կը սորվին:
- f. Ուսանողը լաւ կը պատասխանէ՞: Այո՛, (ուսանողը) լաւ կը պատասխանէ:

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

- a. Կարինէ, պատուհանը կը գոցե՞ս:
- b. Պարոն Սարեան, դուռը կը բանա՞ք:
- c. Օրիորդ, ձեր հաշուիչը կու տա՞ք:
- d. Արմէն, կտոր մը կարկանդակ կու տա՞ս:
- e. Երախաներ, ինծի աղը կու տա՞ք:
- f. Սուրէն, գաւաթ մը ջուր կը բերե՞ս, խնդրեմ:
- g. Մայրիկ, կտոր մը հաց կու տա՞ս:

2. Complete sentences, using the words in parentheses.

- a. Մենք (միշտ/հոս/գալ) Example: Մենք միշտ հոս կու գանք:
- b. Դուք անոնց հաց կու տաք:
- c. Երախաներ, ինչո՞ւ կու լաք:
- d. Ո՞վ ինծի սուրճ կու տայ:
- e. Դու ե՞րբ հոն կ'ըլլաս:
- f. Ինծի գիրքդ կու տա՞ս:
- g. Ան ձեր ճաշը կ'ուտէ:

3. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, d and e. Replace the requested item մատիտ with գրիչ, քանակ, ուետին, հաշուիչ, etc.

- a. A. Այս գրիչը/քանակը/ուետինը/հաշուիչը որո՞ւնն է. քո՞ւկդ է:
B. Այո՛, իմ գրիչն է/քանակն է/ուետինն է/հաշուիչն է:
- b. A. Մարի, գրիչ մը/քանակ մը/ուետին մը/հաշուիչ մը կու տա՞ս, խնդրեմ:
B. Հոն կայ գրիչ մը/քանակ մը/ուետին մը/հաշուիչ մը. իմ գրիչս/քանակս/ուետինս/հաշուիչս չէ, բայց կրնաս առնել:
- c. A. Ձեր գրիչը/քանակը/ուետինը/հաշուիչը կու տա՞ք մէկ վայրկեան:
B. Սիրով: Բայց այս գրիչը/այս քանակը/այս ուետինը/այս հաշուիչը արդէն ձերն է:
- d. A. Սա իմ գրիչը/քանակը/ուետինը/հաշուիչը չէ: Ո՞ւր է իմս:
B. Ձեմ գիտեր ուր է քու գրիչը/քանակը/ուետինը/հաշուիչը. իմս հոս է:
- e. A. Ո՞վ ինծի գրիչ մը/քանակ մը/ուետին մը/հաշուիչ մը կու տայ:
B. Իմ գրիչը/քանակը/ուետինը/հաշուիչը ո՛չ մէկուն կու տամ:

4. Answer the following questions.

- a. Հայերէն կը խօսի՞ս: Այո՛, կը խօսիմ:
- b. Անգլերէն կը կարդա՞ս: Այո՛, կը կարդամ:
- c. Համալսարան միջտ կու գա՞ս: Այո՛, (համալսարան) միջտ կու գամ:
- d. Հեռաձայն ունի՞ս: Այո՛, (հեռաձայն) ունիմ:
- e. Ուսանող ես: Այո՛, ուսանող եմ:
- f. Շատ լեզուներ գիտե՞ս: Այո՛, (շատ լեզուներ) գիտեմ:
- g. Հայերէն կարդալ կրնա՞ս: Այո՛, (հայերէն կարդալ) կրնամ:

5. Answer the questions with a negative response following the pattern.

- a. Դուք հայերէն կը կարդա՞ս: Ո՛չ, չեմ կարդար:
- b. Զինարէն գիտե՞ս: Ո՛չ, (չինարէն) չեմ գիտեր:
- c. Ծոնը ֆրանսերէն գիտե՞: Ո՛չ, (ծոնը ֆրանսերէն) չի գիտեր:
- d. Մարին հոս կ'ուսանի՞: Ո՛չ, (Մարին) հոս չ'ուսանիր:
- e. Ամէն օր հայերէն ունի՞ք: Ո՛չ, ամէն օր (հայերէն) չունինք:
- f. Դուք սուրճ կը խմե՞ս: Ո՛չ, (սուրճ) չեմ խմեր:
- g. Դուք հոս ամէն օր կու գաս: Ո՛չ, (հոս) ամէն օր չեմ գար:
- h. Արփին ուտել կ'ուզե՞: Ո՛չ, (Արփին) (ուտել) չ'ուզեր:

6. Continue the sequences by translating the English text.

- a. Այս տունը կը սիրեմ: (It is my house.) Իմ տունս է:
- b. Սա գեղեցիկ քաղաք է: (I like your city, Maria.) կը սիրեմ քու քաղաքը, Մարիա:
- c. Անոնք հայերէն կը սորվին: (Their teacher is Armenian.) Անոնց ուսուցիչը հայ է:
- d. Իմ հասցէն ունի՞ս: (I don't. What is your address?) (Հասցէդ) չունիմ: Հասցէդ ի՞նչ է:
- e. Անունս Մարի է: (And what is your name, Sir?) Իսկ ի՞նչ է ձե՞ր անունը, պարոն:
- f. Իմ հպատակութիւնս ամերիկեան է: (And what is your citizenship, Ani?) Իսկ ի՞նչ է քու հպատակութիւնը, Անի:
- g. Իր մայրենի լեզուն հայերէն է: (And what is your mother tongue, children?) Իսկ ի՞նչ է ձեր մայրենի լեզուն, երախաներ:

7. Derive abstract nouns from the adjectives.

- a. Շուկան գեղեցիկ է: Ինչպիսի՞ գեղեցկութիւն:
- b. Սեղանը առատ է: Ինչպիսի՞ առատութիւն:
- c. Սենեակը մաքուր է: Ինչպիսի՞ մաքրութիւն:
- d. Երկիրը հարուստ է: Ինչպիսի՞ հարստութիւն:
- e. Բոլորը ուրախ են: Ինչպիսի՞ ուրախութիւն:

- f. Պտուղը թարմ է: Ինչպիսի՞ թարմութիւն:
- g. Ծիրանը անուշ է: Ինչպիսի՞ անուշութիւն:

8. Use an appropriate form of the verb.

- a. Ես միջտ կու տամ իմ գիրքերը:
- b. Դուք ամէն օր կու գաս համալսարան:
- c. Արփին կ'ուզէ խտալերէն սորվիլ:
- d. Դուք այս ամառ ո՞ւր կ'երթաք:
- e. Մենք կը սիրենք մեր երկիրը:
- f. Այս ուսանողները հայերէնը շատ կը հաւնին:
- g. Դուք հոս ի՞նչ կ'ընէք:

9. Form interrogative sentences, finishing them with the following words.

- a. Հայերէն/չինարէն/ ֆրանսերէն etc. կը խօսի՞ս:
- b. Հայերէն/չինարէն/ ֆրանսերէն etc. կը գրե՞ս:
- c. Արան/Անին/Ծոնը etc. հո՞ս է:
- d. Հաց/ջուր/կարագ etc. ունի՞ս:
- e. Հայերէն/չինարէն/ֆրանսերէն etc. գիտե՞ս:
- f. Դուք հոս կ'ուսանի՞ս:
- g. Հաց/ջուր/կարագ etc. կ'ուզե՞ս:
- h. Հաց/ջուր/կարագ etc. կու տա՞ս:

10. How would you say it in Armenian? Make a polite request.

A. You are in class; you need certain things.

- a. You need a dictionary. Բառարան մը ունի՞ս:
- b. You are looking for a pencil. Մատիտ մը կու տա՞ս:
- c. You need a calculator. Հաշուիչ մը ինձի ո՞վ կու տայ:
- d. You are out of paper. Հաճի՞ս ինձի թուղթ տալ:
- e. You are looking for a piece of chalk. Կրնա՞մ կտոր մը կաւիճ ունենալ:
- f. You forgot your ruler at home. Կրնա՞ս ինձի քանակդ տալ:
- g. You cannot find your eraser. Կրնա՞մ քու ուետինը ունենալ:

B. You are sitting around a table with friends; you cannot reach many things.

- a. The salt is too far from you. կը խնդրեմ ինձի աղը տաք:
- b. You need a piece of bread. կտոր մը հաց կրնա՞մ ունենալ:
- c. You are thirsty. Ինձի գաւաթ մը ջուր կու տա՞ք:
- d. Your wine glass is empty. Ինձի քիչ մը գինի կու տա՞ս խնդրեմ:
- e. The salad is out of reach. Աղցանը այս կողմ կը բերե՞ս, եթէ կարելի է:

- f. You need some pepper. Պղպեղը ինձի կու տա՞մ:
- g. You would like some juice. Կը հաճի՞ս ինձի քիչ մը հիւթ տալ:

C. You are filling out a form for a foreigner. You ask:

- a. His/her name. Ձեր ունունը ի՞նչ է:
- b. His/her address. Ձեր հասցեն ի՞նչ է:
- c. His/her telephone number. Ձեր հեռաձայնին թիւը ի՞նչ է:
- d. His/her citizenship. Ձեր հպատակութիւնը ի՞նչ է:
- e. His/her mother tongue. Ո՞րն է ձեր մայրենի լեզուն:
- f. The languages he/she speaks. Ի՞նչ լեզուներ կը խօսիք:
- g. What his/her occupation is. Ի՞նչ գործ կ'ընէք:

11. Answer the questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Այս ամառ տիկին Սմիթը ո՞ր կը գտնուի: (Այս ամառ տիկին Սմիթը) Հայաստան կը գտնուի:
- b. Ո՞վ է անոր առաջնորդը: (Անոր առաջնորդը) Կարինէն է:
- c. Ո՞վ է Կարինէն: (Կարինէն երեւանցի) ուսանողուհի մըն է:
- d. Ո՞ր կը տանի Կարինէն տիկին Սմիթը: (Կարինէն զայն) կը տանի Երեւանի կեդրոնական շուկան:
- e. Տիկին Սմիթը Կեդրոնական շուկան կը հաւնի: Այո՛, շատ կը հաւնի (Կեդրոնական շուկան):
- f. Ի՞նչ կ'ըսէ տիկին Սմիթը: — Ի՛նչ հիանալի շէնք է Երեւանի կեդրոնական շուկան, եւ ի՛նչ գեղեցիկ ու թարմ են ձեր բանջարեղէնները:
- g. Ո՞ր պտուղն է, որ տիկին Սմիթը շատ կը հաւնի: (Տիկին Սմիթը) շատ կը հաւնի հայկական ծիրանը:
- h. Ի՞նչ է prunus armeniaca-ն: (Prunus armeniaca-ն) հայկական սալորի լատինական անունն է:
- i. Դուք ծիրան կը սիրէ՞ք: Այո՛, շատ կը սիրեմ:

UNIT 4 (pp. 79-82)

1. Combine words from each of the columns to create appropriate utterances; translate them.

- a. Գորգերս նոր են:
- b. Ձեմ սիրեր վառ գոյները:
- c. Մայրս ուսուցչուհի է:
- d. Հագուստդ նոր է:

- e. Ո՞ր է այստեղ հայելին:
- f. Թատրոն երթալ շատ կը սիրեմ:
- g. Տեսարանս կը հաւնի՞ս:

2. Form mini-dialogues according to the given patterns in a, b, c and d.

Replace հագուստ with գլխարկ, վերարկու, կոշիկներ, etc.

- a. A. Գլխարկս/վերարկուս/կոշիկներս կը հաւնի՞ս:
B. Այո՛, շատ կը հաւնիմ: Նորէ՞ն նոր գլխարկ/վերարկու/կոշիկներ ունիս:
- b. A. Ի՞նչպէս է գլխարկս/վերարկուս, ի՞նչպէս են կոշիկներս:
B. Շատ ճաշակաւոր է/են: Բարո՞վ հագնիս գլխարկդ/վերարկուդ/կոշիկներդ:
- c. A. Գլխարկս/վերարկուս/կոշիկներս գեղեցիկ է/են, չէ՞:
B. Անուշիկ է/են. կը սիրեմ այս տեսակ գլխարկները/վերարկուները/կոշիկները:
- d. A. Գեղեցիկ գլխարկ/վերարկու/կոշիկներ ունիս:
B. Իմ բոլոր գլխարկներս/վերարկուներս/կոշիկներս գեղեցիկ են:

3. Form mini-dialogues according to the given patterns 1, 2, 3 and 4. Replace the discussed item ճաշ with կարկանդակ, ապուր, անուշեղէն, etc.

- a. A. Կարկանդակս/ապուրս/անուշեղէնս կը հաւնի՞ս:
B. Այո՛, կարկանդակդ/ապուրդ/անուշեղէնդ շատ համով է: Ապրի՛ս:
- b. A. Ի՛նչ համով է կարկանդակդ/ապուրդ/անուշեղէնդ:
B. Իմ կարկանդակներս/ապուրներս/անուշեղէններս միշտ ալ համով են:
- c. A. Ինձի կարկանդակը/ապուրը/անուշեղէնը կ'անցընե՞ս, խնդրեմ:
B. Ո՞ր մէկ կարկանդակը/ապուրը/անուշեղէնը կ'ուզես:
- d. A. Կարկանդակս/ապուրս/անուշեղէնս ի՞նչպէս է:
B. Գէշ չէ:

A. Ի՞նչ է, չե՞ս հաւնիր:
B. Անսովոր կարկանդակներ/ապուրներ/անուշեղէններ շատ չեմ սիրեր:

4. Complete the sentences by using the negative forms of the verbs in parentheses.

- a. Այս բնակարանը պզտիկ է. չեմ հաւնիր:
- b. Այս բառը չիմարէն է. չեմ հասկնար:
- c. Այս ճաշը ծանր է. չեմ ուտեր:

- d. Այս հագուստը հին է. չեմ հագնիր:
- e. Այս գիրքը սուղ է. չեմ գնեք:
- f. Այս գինին թթու է. չեմ խմեք:
- g. Այս գլխարկը շատ մեծ է. չեմ ուզեք:

5. Respond to the questions according to the given pattern.

- a. — Գինի կը սիրե՞ս: — Ո՞վ չի սիրեր գինի:
- b. — Համով ճաշեր կը սիրե՞ս: — Ո՞վ չի սիրեր համով ճաշեր:
- c. — Լաւ պտուղներ կ'ուզե՞ս: — Ո՞վ չ'ուզեր լաւ պտուղներ:
- d. — Կարկանդակ կ'ուտե՞ս: — Ո՞վ չ'ուտեր կարկանդակ:
- e. — Սուրճ կը խմե՞ս: — Ո՞վ չի խմեր սուրճ:
- f. — Պաղպաղակ կ'ուզե՞ս: — Ո՞վ չ'ուզեր պաղպաղակ:
- g. — Լաւ ուտելիքներ կը սիրես, չէ՞: — Ո՞վ չի սիրեր լաւ ուտելիքներ:

6. Complete the second statement according to the given pattern.

- a. Ես թէյ կը սիրեմ: Դուն միշտ ալ թէյ կը սիրէիր:
- b. Անին սուրճ շատ կը խմէ: Ան առաջ ալ միշտ շատ սուրճ կը խմէր:
- c. Քոյրս հայելիները շատ կը սիրէ: Ան միշտ ալ հայելիները (չատ) կը սիրէր:
- d. Անոնք գարեջուր շատ կը խմեն: Անոնք առաջ ալ գարեջուր շատ կը խմէին:
- e. Մենք հիմա այս դպրոցը կ'երթանք: Դուք առաջ ալ այս դպրոցը կ'երթայիք:
- f. Մայրիկդ այսօր շատ ուրախ է: Ան միշտ ալ շատ ուրախ էր:

7. Answer the following questions in the affirmative using շատ or միշտ.

- a. Այս նկարը կը հաւնի՞ս: Այո՛, շատ կը հաւնիմ:
- b. Վառ գոյներ կը սիրե՞ս: Այո՛, (գույներ) շատ կը սիրեմ:
- c. Գրադարան կ'երթա՞ս: Այո՛, (գրադարան) միշտ կ'երթամ:
- d. Լաւ կ'աշխատի՞ս: Այո՛, միշտ լաւ կ'աշխատիմ:
- e. Թատրոն կ'այցելե՞ս: Այո՛, (թատրոն) միշտ կ'երթամ:
- f. Լեզուներ գիտե՞ս: Այո՛, շատ լեզուներ գիտեմ:
- g. Ուտել կը սիրե՞ս: Այո՛, (ուտել) շատ կը սիրեմ:
- h. Հոս միշտ կու գա՞ս: Այո՛, (հոս) միշտ կու գամ:

8. Complete the sentences following the pattern.

- a. Ան կու գար, իսկ ես չէի գար:
- b. Ան չէր ուզեր չինարէն սորվիլ, իսկ ես կ'ուզէի չինարէն սորվիլ:
- c. Ան կը գրէր, իսկ դուն չէիր գրեր:
- d. Ան չէր խօսեր, իսկ դուք կը խօսէիք:

- e. Ան հոն կ'ըլլար, իսկ անոնք հոն չէին ըլլար:
- f. Ան չէր սիրեր կարգալ, իսկ ես կը սիրէի (կարգալ):
- g. Ան կը հաւնէր գիրքը, իսկ մենք չէինք հաւնել (գիրքը):

9. How would you say it in Armenian?

A. Your classmate's opinion is important to you. You ask:

- a. Ի՞նչ է քու կարծիքդ մեր ուսուցիչի մասին:
- b. Ի՞նչպէս էր իմ պատասխանը:
- c. Հայերէն լաւ կը կարդամ, չէ՞:
- d. Ան Ֆրանսերէն լաւ կը խօսի, չէ՞:
- e. Ձե՞ս հաւնիր նամակս:
- f. Ձե՞ս կարծեր, որ այս գիրքը լաւ է:
- g. Ի՞նչպէս էր քու առաջին դասդ:

B. You have guests in your new house. You ask them about their impressions:

- a. Կը հաւնի՞ք մեր նոր բնակարանը:
- b. Կը հաւնի՞ք մեր պարտէզը:
- c. Կը հաւնի՞ք մեր խոհանոցը:
- d. Կը հաւնի՞ք իմ ննջասենեակս:
- e. Կը հաւնի՞ք մեր ճաշասենեակը:
- f. Կը հաւնի՞ք մեր գորգերը:
- g. Կը հաւնի՞ք մեր տեսարանը:

10. Answer the questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Ի՞նչ կը սիրէր Անահիտը երբ պատիկ էր: Երբ պատիկ էր Անահիտը կը սիրէր վառ գոյները:
- b. Ի՞նչ գոյներ կը սիրէր Անահիտը: (Անահիտը) (կը սիրէր) վառ կարմիրը և վառ նարնջագոյնը:
- c. Ի՞նչը շատ կարեւոր էր Անահիտի համար: Հագուստեղէնը (չատ կարեւոր էր Անահիտի համար):
- d. Ո՞վ յուսահատ էր: Մայրս (յուսահատ էր):
- e. Ի՞նչ կ'ըսէր մայրիկը: Ի՞նչ դժուարահաճ է մեր աղջիկը ...
- f. Ի՞նչ կը պատասխանէր հայրիկը: Կը փոխուէի, երբ մեծնայ, կը փոխուի:
- g. Քանի՞ զաւակ ունի այսօր Անահիտը: (Այսօր Անահիտը ունի) երեք զաւակ:
- h. Ի՞նչ կ'ընէ այսօր Անահիտը: Այսօր Անահիտը յայտնի նկարչուհի է և հի-անալի տանտիկին:

UNIT 5 (pp. 99-102)

1. Combine questions from the left column with appropriate responses from the right column.

- a. Ո՛ր գացիր երէկ: Թատրոն:
- b. Աս որո՞նք գիրքն է: Հօրս:
- c. Ո՞վ կերաւ կարկանդակը: Հիւրերը:
- d. Որո՞նք տուիր տետրակը: Ուսանողին:
- e. Կը հաւնի՞ս գլխարկս: Հիանալի՛ է:
- f. Մարին որո՞նք աղջիկն է: Քրոջս:
- g. Ե՞րբ գացիր գրադարան: Երէկ:

2. Form mini-dialogues according to the patterns in 1, 2, 3, and 4. Replace մայր with հայր, եղբայր, ընկեր, քոյր, նշանած, etc., and տիկին with պարոն.

- a. A. Ծանօթ էք իրարու: Հայրս/եղբայրս/ընկերս/քոյրս է:
B. Շատ ուրախ եմ ծանօթանալուս, տիկին:
- b. A. Խնդրեմ ծանօթացէ՛ք հօրս/եղբօրս/ընկերոջս/քրոջս հետ:
B. Անչափ ուրախ եմ, տիկին:
- c. A. Այս ո՞վ է, հա՞յրդ/եղբա՞յրդ/ընկե՞րդ/քո՞յրդ է:
B. Այո, հայրս/եղբայրս/ընկերս/քոյրս է: Կուզե՞ս ծանօթանալ:
- d. A. Դուք Անիին ի՞նչն էք:
B. Ես անոր հայրն/եղբայրն/ընկերն/քոյրն եմ:
A. Շատ ուրախ եմ:

3. Complete the sentences according to the pattern.

- a. Ան միշտ կը խօսէր, բայց այսօր չխօսեցաւ:
- b. Ես միշտ կը կարդայի, բայց այսօր չկարդացի:
- c. Ան միշտ կը հարցնէր, բայց այսօր չհարցուց:
- d. Մենք միշտ կը գրէինք, բայց այսօր չգրեցինք:
- e. Ուսուցչուհին միշտ հոս էր, բայց այսօր հոս չէ:
- f. Ան միշտ լաւ կը պատասխանէր, բայց այսօր լաւ չպատասխանեց:
- g. Դուն միշտ կու գայիր, բայց այսօր չեկար:

4. Answer the questions with an affirmative or negative response, using շատ or բնաւ.

- a. Ընտանիքս հաւնեցա՞ր: Այո՛, շատ հաւնեցայ:
- b. Ընկերս սիրեցի՞ր: Ո՛չ, բնաւ չսիրեցի:
- c. Պարտէզս հաւնեցա՞ր: Այո՛, շատ հաւնեցայ:
- d. Մայրիկիս հետ խօսեցա՞ր: Ո՛չ, բնաւ չխօսեցայ:

- e. Տեսարանս աղուո՞ր է: Այո՛, շատ աղուոր է:
- f. Ընկերներս սիրեցի՞ր: Այո՛, շատ սիրեցի:
- g. Դասդ գիտե՞ս: Ո՛չ, բնաւ չգիտեմ:

5. Respond to the questions, using the items given in parenthesis.

- a. Արմինէն որո՞նք քոյրն է: Ընկերոջս քոյրն է:
- b. Պետրոսը որո՞նք եղբայրն է: Արամի եղբայրն է:
- c. Մէրին որո՞նք աղջիկն է: Տիկին Ճոնսոնի աղջիկն է:
- d. Ասոնք որո՞նք պատիկներն են: Քրոջս պատիկներն են:
- e. Աս որո՞նք գիրքն է: Ուսուցիչի գիրքն է:
- f. Աս որո՞նք տունն է: Մեծ հօրս տունն է:
- g. Գեղամը որո՞նք աշակերտն է: Պարոն Սարեանի աշակերտն է:

6. Complete the sentences, following the pattern.

- a. Ան կը խօսէր, իսկ դուք չէիք խօսեր:
- b. Ան կ'ուզէր, իսկ ես չէի ուզեր:
- c. Ան գիտէր, իսկ դուն չէիր գիտեր:
- d. Ան կու գար, իսկ ես չէի գար:
- e. Ան հոն կ'ըլլար, իսկ անոնք հոն չէին ըլլար:
- f. Ան կը սիրէր կարգալ, իսկ ես չէի սիրեր (կարգալ):
- g. Ան կը հաւնէր գիրքը, իսկ մենք չէինք հաւնել (գիրքը):

7. Ask for an opinion, using different gambits.

- a. Աս իմ նոր բնակարանս է: Բնակարանս կը հաւնի՞ս:
- b. Աս իմ նոր գիրքս է: Ի՞նչ է քու կարծիքդ գիրքիս մասին:
- c. Աս իմ նոր տեսարանս է: Գեղեցիկ է, չէ՞:
- d. Աս մեր նոր գորգն է: Աղուոր է, չէ՞:
- e. Աս մեր նոր ուսուցիչն է: Կը սիրե՞ս մեր նոր ուսուցիչին:
- f. Աս քու նոր գրիչդ է: Լաւ կը գրէ՞ նոր գրիչդ:
- g. Աս ձեր նոր դասարանն է: Ի՞նչ կ'ըսես ձեր նոր դասարանին:

8. Form interrogative sentences, concluding with the following words.

- a. Հօրդ հետ խօսեցա՞ր:
- b. Նամակ չգրեցի՞ք:
- c. Ընկերդ արդէն գնա՞ց:
- d. Թատրոնը հաւնեցա՞ր:
- e. Ճաշը չսիրեցի՞ն:
- f. Բարև տուի՞ր:
- g. Լաւ աշխատեցա՞ր:

9. Ask questions about the selected words.

Example: Հայրը (a) որդիներուն (b) խորհուրդ (c) տուաւ:

- a. Ո՞վ խորհուրդ տուաւ որդիներուն: Հայրը:
- b. Որո՞նք խորհուրդ տուաւ հայրը: Որդիներուն:
- c. Ի՞նչ տուաւ հայրը որդիներուն: Խորհուրդ:

Եղբայրս (a) ինծի (b) պատմութիւն (c) պատմեց:

- a. Ո՞վ ինծի պատմութիւն պատմեց: Եղբայրս:
- b. Որո՞նք եղբայրս պատմութիւն պատմեց: Ինծի:
- c. Ի՞նչ պատմեց ինծի եղբայրս: Պատմութիւն:

Արամը (a) ընկերոջը (b) գաւաթ մը ջուր (c) բերաւ:

- a. Ո՞վ ընկերոջը գաւաթ մը ջուր բերաւ: Արամը:
- b. Որո՞նք Արամը գաւաթ մը ջուր բերաւ: Ընկերոջը:
- c. Ի՞նչ բերաւ Արամը ընկերոջը: Գաւաթ մը ջուր:

10. Complete the sentences, using diminutives.

- a. Սա իմ քոյրն է: Կը հաւնի՞ս քոյրիկս:
- b. Մայրդ եկաւ: Տեսա՞ր մայրիկդ:
- c. Պապս հոն է: Կը տեսնե՞ս պապիկս:
- d. Տունս նոր է: Կը սիրե՞ս տունիկս:
- e. Սա իմ սեղանս է: Շատ կը սիրեմ սեղանիկս:
- f. Աղուոր շուն ունիս: Կը հաւնի՞մ շունիկդ:
- g. Պզտիկ մարդ մըն է: Կը ճանչնա՞ս այս մարդուկը:

11. How would you say it in Armenian? Introduce your family and friends.

- a. May I introduce you, Maria? Մարիա, կրնամ քեզի ծանօթացնել:
- b. This is my uncle (my mother's brother). Սա մօրեղբայրս է:
- c. This is my uncle's wife. Սա մօրեղբօրս կինն է:
- d. This is his wife's sister. Սա անոր կնոջ քոյրն է:
- e. This is her sister's son. Սա իր քրոջ որդին է:
- f. This is my aunt (my father's sister): Սա հօրաքոյրս է:

12. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Հայրը որդիներուն ի՞նչ խորհուրդ կու տար: (Հայրը խորհուրդ կու տար որդիներուն), որ սիրով և համերաշխ ապրին:
- b. Որդիները կը լսէի՞ն իրենց հօրը: Ո՛չ, որդիները իրենց հօրը չէին լսել:
- c. Հայրը օր մը ի՞նչ հրամայեց: Հայրը օր մը հրամայեց ցախաւել մը բերել:

- d. Ի՞նչ առաջարկեց հայրը որդիներուն: (Հայրն) առաջարկեց (որդիներուն) ցախաւելը կոտրել:
- e. Որդիները կրցա՞ն ցախաւելը կոտրել: Ո՛չ, (որդիները) չկրցան ցախաւելը կոտրել:
- f. Ի՞նչպէս կոտրեցին որդիները շիւղերը: (Որդիները շիւղերը) մէկ-մէկ կոտրեցին:
- g. Ի՞նչ ըսաւ այն ատեն հայրը: (Այսպէս,) եթէ համերաշխ եւ միաբան ըլլաք, ո՛չ ոք պիտի կարենայ ձեզի յաղթել:

UNIT 6 (pp. 123-126)

1. Combine appropriate strings of words from each of the two columns.

- a. Ժամը քանի՞ է: Մէկը քառորդ կ'անցնի:
- b. Ե՞րբ պիտի գաս: Ժամը երկուքին:
- c. Ի՞նչպէս կը գրուի այս բառը: Այսպէս կը գրուի:
- d. Շնորհակալ եմ: Չ'արժեր:
- e. Այսօր ամսուն քանի՞ն է: Սեպտեմբերի մէկն է:
- f. Կ'ուզե՞ս որ քեզի օգնեմ: Ո՛չ, չնորհակալ եմ:
- g. Ուրկէ՞ կու գաս: Գրադարանէն:

2. Form mini-dialogues according to the pattern in a, b, c, and d. Replace the words համալսարան with թատրոն, դասարան, ճաշարան, տուն, գրադարան, etc.

- a. Գիտե՞ս թէ ո՞ւր գնաց այս աղջիկը:
Եթէ չեմ սխալիր, թատրոն, դասարան, տուն, գրադարան:
- b. Կ'ուզէի գիտնալ, թէ քանի համալսարան ունիք:
Չեմ գիտեր, բայց հոս շատ թատրոններ, դասարաններ, տուներ, գրադարաններ կան:
- c. Ինծի կ'ըսե՞ս, թէ աս ի՞նչ դուռ է:
Կարծեմ թատրոնին/դասարանին/տան/գրադարանին դուռն է:
- d. Արդեօք ուրկէ՞ կու գայ այս ուսանողը:
Կարծեմ որ թատրոնէն/դասարանէն/տունէն/գրադարանէն կու գայ:

3. Form mini-dialogues according to the given pattern in a, b, c, and d. Replace the time expression այսօր, where appropriate, with վաղը, այս երեկոյ, երկուշաբթի օրը, այս կիրակի, etc.

- a. Կ'ուզէի գիտնալ, թէ երբ եկաւ նոր ուսուցիչը: Կարծեմ երկուշաբթի օրը/այս կիրակի եկաւ:
- b. Հայրդ Գերմանիայէն երկուշաբթի օրը/այս կիրակի՞ ժամանեց: Ո՛չ, երէկ ժամանեց:
- c. Գիտե՞ս, թէ դասերը երբ կը սկսին: Վաղուընէ/երկուշաբթի օրուընէ կը սկսին:

4. Answer the questions, using the data in parentheses.

- a. Ժամը քանի՞ է: Ժամը չորսն է (10.00, 4.15, 6.10, 5.30, 10.40, 3.45, etc.), տասն է, չորսը քառորդ կ'անցնի, վեցը տասը կ'անցնի, հինգուկէսն է, տասնմէկին քսան կայ, չորսին քառորդ կայ, etc.
- b. Այսօր ի՞նչ օր է: Այսօր կիրակի է (Monday, Wednesday, Friday, etc.), երկուշաբթի, Չորեքշաբթի, Ուրբաթ է, etc.
- c. Ո՞ր ամիսն ենք: Յունուար ենք (March, May, July, October, December, etc.), Մարտ, Մայիս, Յուլիս, Հոկտեմբեր, Դեկտեմբեր ենք, etc.
- d. Այսօր ամսուն քանի՞ն է: Մայիսի մէկն է (21.3, 28.11, 24.01, 29.05, etc.), մարտի քսանմէկն է, նոյեմբերի քսանութն է, Յունուարի քսանչորսն է, Մայիսի քսանինն է, etc.
- e. Ի՞նչ է(ր) տարեթիւր: Հազար ինը հարիւր քառասունմէկն է(ր) (1889, 1900, 1915, 1922, 1993, 2007, 2012, etc.), Հազար ութ հարիւր ութսունինն է(ր), հազար ինը հարիւր տասնհինգն է(ր), հազար ինը հարիւր քսաներկուքն է(ր), հազար ինը հարիւր իննսուներեքն է(ր), երկու հազար եօթն է(ր), երկու հազար տասներկուքն է(ր),
- f. Քանի՞երորդ դասարանն ես: (1, 3, 4, 5, 8, 10, etc.) առաջին, երրորդ, չորրորդ, հինգերորդ, ութերորդ, տասներորդ, etc.
- g. Քանիակա՞ն տղար ստացաք: (10, 30, 45, 50, 100, etc.) Տասնական, երեսունական, քառասունհինգական, յիսունական, հարիւրական, etc.

5. Complete the sentences according to the pattern.

- a. Դուն ե՞րբ դպրոց կ'երթաս: Սովորաբար ժամը չորսին կ'երթամ:
- b. Երանուհին ե՞րբ հոս կ'ըլլայ: Ժամը (4:15) չորսը քառորդ անցած:
- c. Երախաները ժամը քանի՞ն դպրոցէն կու գան: Ժամը (11:00) տասնմէկին:
- d. Դուք ե՞րբ կը վերադառնաք: Ժամը (4:30) չորսուկէսին:
- e. Դասը ե՞րբ կը սկսի: Ժամը (8:45) իննին քառորդ մնացած:

- f. Դուն ժամը քանի՞ն կ'ուզես ճաշել: Ժամը (7:55) ութին հինգ մնացած:
- g. Դուք այսօր ե՞րբ կրնաք գալ: Ժամը (2:20) երկուքին քսան անցած:
- h. Հայրիկդ գործէն ե՞րբ տուն կու գայ: Ժամը (8:35) իննին քսանհինգ մնացած:

6. Respond to the questions, using the items in parentheses. Follow the pattern.

- a. Ուրկէ՞ կու գաս: Ինչպէս միշտ, համալսարանէն կու գամ: (համալսարան)
- b. Իսկ հայրիկդ ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, գործէն:
- c. Իսկ մայրիկդ ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, շուկայէն:
- d. Իսկ քոյրիկդ ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, գրադարանէն:
- e. Իսկ եղբայրդ ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, դպրոցէն:
- f. Իսկ պապիկդ ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, ճաշարանէն:
- g. Իսկ ուսուցիչը ուրկէ՞ կու գայ: Ինչպէս միշտ, տունէն:

7. Form interrogative sentences that begin with the following words.

- a. Ուրկէ՞ կու գաս:
- b. Ո՞րտեղ է համալսարանը:
- c. Ե՞րբ տուն կ'երթաս:
- d. Որո՞նք վերարկուն է սա:
- e. Քանի՞ տարեկան ես:
- f. Երբուընէ՞ հոս կ'ապրիս:
- g. Քանի՞երորդ դասարանն ես:
- h. Քանիակա՞ն խնձոր կերաք:

8. Ask for information on the whereabouts of persons and items; use different gambits.

- a. Գիտե՞ս թէ Աննան որտեղ է:
- b. Հաճի՞ք ինձի ըսել, թէ որտեղ է համալսարանը:
- c. Կ'ուզէի գիտնալ, թէ որտեղ կարող եմ լաւաչ գնել:
- d. Կ'ըսե՞ս ինձի, թէ որտեղ է գլխարկս:
- e. Կրնա՞ս ինձի ըսել, թէ որտեղ կը գտնուի Հայաստանը:

9. Translate the sentences into Armenian, using the appropriate subjunctive forms.

- a. If I have time, I will be there. Եթէ ժամանակ ունենամ, հոն կ'ըլլամ:
- b. If you want, we can go together. Եթէ կ'ուզես, միասին կ'երթանք:
- c. I want you to learn this proverb. Կ'ուզեմ, որ այս առածը սորվիս:
- d. I don't want you to leave. Չեմ ուզեր, որ երթաս:
- e. If he came, we would see him. Եթէ գար, անոր կը տեսնէինք:
- f. If you saw Armenia, you would like it. Եթէ Հայաստանը տեսնէիր, պիտի սիրէիր:
- g. If we had time, we would come. Եթէ ժամանակ ունենայինք, պիտի գայինք:

10. Translate into Armenian.

- a. The year has 12 months and four seasons. Տարին ունի տասներկու ամիս և չորս եղանակ:
- b. The seasons of the year are: spring, summer, fall, winter. Տարուայ եղանակներն են՝ գարուն, ամառ, աշուն, ձմեռ:
- c. Each season has three months. For instance, the Spring months are: March, April, May. Տարուայ ամէն եղանակ ունի երեք ամիս: Օրինակ՝ գարնան ամիսներն են. Մարտ, Ապրիլ, Մայիս:
- d. January is the first month, February is the second month, March is the third month, etc., Յունուարը տարուայ առաջին ամիսն է, Փետրուարը՝ երկրորդ ամիսը, Մարտը երրորդ ամիսը եւ այլն, իսկ Դեկտեմբերը տարուայ վերջին ամիսն է:
- e. A month has thirty or thirty-one days. Ամիսն ունի երեսուն կամ երեսունմէկ օր:
- f. How many weeks are there in a year? Fifty-two. Քանի՞ շաբաթ ունի տարին. Յիսուներկու:
- g. How many days are there in a week? Seven: Monday, Tuesday, etc. Քանի՞ օր ունի շաբաթը: Եօթը. երկուշաբթի, երեքշաբթի, չորեքշաբթի, հինգշաբթի, ուրբաթ, շաբաթ, կիրակի:
- h. A day has 24 hours, an hour has 60 minutes, and a minute has 60 seconds. Օրն ունի քսանչորս ժամ, ժամն ունի վաթսուն վայրկեան, իսկ վայրկեանը՝ վաթսուն երկվայրկեան:

11. Derive verbs from the adjectives given in parentheses.

- a. Հագուստը պզտիկ է: Պէտք է մեծցնել:
- b. Վերարկուն նեղ է: Պէտք է լայնցնել:
- c. Օրիորդ Վարդը տխուր է: Պէտք է ուրախացնել:
- d. Սենեակը պաղ է: Պէտք է տաքցնել:
- e. Շապիկը մեծ է: Պէտք է պզտիկցնել:
- f. Մերենան դանդաղ է: Պէտք է արագացնել:
- g. Հագուստը կարծ է: Պէտք է երկնցնել:
- h. Նամակը երկար է: Պէտք է կարճեցնել:

12. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Արագիւրը իր բոյնը ո՞ւր կը շինէ: (Արագիւրը իր բոյնը կը շինէ) բարձր ծառերու, տուներու կամ ժայռերու վրայ:
- b. Արագիւները ձմեռը ինչէ՞ն կը վախնան: (Արագիւները) ձմեռուայ ցուրտէն կը վախնան:

- c. Արագիւները ձմեռը ուրկէ՞ կը հեռանան: (Արագիւները) (ձմեռը) Հայաստանէն կը հեռանան:
- d. Արագիւները ձմեռը ո՞ւր կ'երթան: (Արագիւները) կ'երթան դէպի հարաւ, դէպի տաք երկիրներ:
- e. Հայ գիւղացին ի՞նչ գիտէ: (Հայ գիւղացին գիտէ,) որ արագիւները կու գան, կը գտնեն իրենց հին բոյները և կը բազմանան:
- g. Ո՞վ կը վախնայ արագիւլէն: Արագիւլէն կը վախնան օձերը և այլ վնասատու կենդանիները:

UNIT 7 (pp. 144-146)

1. Answer the questions according to the pattern.

- a. Հիւանդ ես: Հիւանդ էի, բայց հիմա այլեւս չեմ:
- b. Դող ունի՞ս: Դող ունէի, բայց բայց հիմա այլեւս չունիմ:
- c. Կը հագա՞ս: Կը հագայի, բայց հիմա այլեւս չեմ հագար:
- d. Գլուխդ ալ կը ցաւի՞: (Գլուխս) կը ցաւէր, բայց հիմա այլեւս չի ցաւիր:
- e. Տաքութիւն ալ ունի՞ս: (Տաքութիւն) ունէի, բայց հիմա այլեւս չունիմ:
- f. Կոկորդդ կը ցաւի՞: (Կոկորդս) կը ցաւէր, բայց հիմա այլեւս չի ցաւիր:
- g. Բժիշկի պէտք ունի՞ս: Բժիշկի պէտք ունէի, բայց հիմա այլեւս պէտք չունիմ:

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, and c. Replace the items սուրճ/կաթ with թէյ/շաքար, օղի/ջուր, գինի/սոտա, etc.

- a. A. Թէյ մը/օղի մը/գինի մը կրնամ առաջարկել:
B. Այո՛, եթէ կարելի է քիչ մը շաքարով/ջուրով/սոտայով:
- b. A. Թէյին/օղիին/գինիին հետ ի՞նչ պիտի ուզէք:
B. Քիչ մը շաքար/ջուր/սոտա պիտի խնդրեմ:
- c. A. Թէյը ի՞նչպէս պիտի խմէք, շաքարով՞ թէ՞ առանց շաքարի, օղին՞ ջուրով՞ թէ՞ առանց ջուրի, գինին՞ սոտայով՞ թէ՞ առանց սոտայի:
B. Շնորհակալ եմ, բայց թէյ/օղի/գինի բնաւ չեմ խմեր:

3. Answer the questions according to the pattern.

- a. Թատրոն գացի՞ր: Ո՛չ, չգացի, բայց պիտի երթամ:
- b. Նամակդ գրեցի՞ր: Ո՛չ, չգրեցի, բայց պիտի գրեմ:
- c. Գիրքս կարդացի՞ր: Ո՛չ, չկարդացի, բայց պիտի կարդամ:

- d. Աննայի հետ խօսեցա՞ր: Ո՛չ, չխօսեցայ, բայց պիտի խօսիմ:
- e. Բժիշկին գացի՞ր: Ո՛չ, չգացի, բայց պիտի երթամ:
- f. Ճաշդ կերա՞ր: Ո՛չ, չկերայ, բայց պիտի ուտեմ:
- g. Ընկերդ տեսա՞ր: Ո՛չ, չտեսայ, բայց պիտի տեսնեմ:

4. Complete the sentences according to the pattern in a.

- a. Ժամանակ չունիմ. պիտի չգամ: (գալ)
- b. Գիրքը շատ սուղ է. պիտի չգնեմ:
- c. Դրամ չունիմ. թատրոն պիտի չերթամ:
- d. Հիւանդ եմ. դասի պիտի չգամ:
- e. Գրիչ չունիմ. նամակ պիտի չգրեմ:
- f. Օգը լաւ է: Դուրս պիտի չելլեմ:
- g. Վերարկուն ծանր է. պիտի չհագնիմ:

5. Ask questions using the items given in parentheses. Follow the pattern in a.

- a. Սուրճը ի՞նչպէս կը խմէք: Շաքարով, թէ՞ առանց շաքարի:
- b. Թէ՛յը ի՞նչպէս կը խմէք: Լեմոնով, թէ՞ առանց լեմոնի:
- c. Սուրճը ի՞նչպէս կը խմէք: Կաթով, թէ՞ առանց կաթի:
- d. Ուխտքին ի՞նչպէս կը խմէք: Սառով, թէ՞ առանց սառի:
- e. Ճաշը ինչո՞վ կ'ուտես: Հացով, թէ՞ առանց հացի:
- f. Հաւկիթը ինչո՞վ կ'ուտես: Աղով, թէ՞ առանց աղի:
- g. Հացը ինչո՞վ կ'ուտես: Կարագով, թէ՞ առանց կարագի:

6. Answer the questions following the pattern in a.

- a. Փիղը ինչո՞վ կ'ընէ ամէն գործողութիւն: Կնճիթով:
- b. Ապուրը ինչո՞վ կ'ուտենք: Դգալով:
- c. Գինին ինչո՞վ կը խմենք: Գաւաթով:
- d. Ուսուցիչը ի՞նչպէս խօսեցաւ: Համբերութեամբ:
- e. Ինչպէս կու գաս համալսարան: Հեծելանիւով:
- f. Ինչո՞վ կ'աշխատիս: Ձեռքերով:
- g. Հացը ինչո՞վ կը կտրենք: Դանակով:

7. Ask questions starting with an interrogative pronoun (ի՞նչպէս, ինչո՞վ, etc.).

- a. Հայրս եկաւ ինքնաշարժով: Ինչո՞վ եկաւ հայրս:
- b. Նախաճաշ կ'ուտեմ ախորժակով: Ի՞նչպէս կ'ուտես նախաճաշդ:
- c. Հացս կ'ուտեմ կարագով և անուշով: Ինչո՞վ կ'ուտես հացդ:
- d. Սուրճս կ'առնեմ կաթով և շաքարով: Ինչո՞վ կ'առնես սուրճդ:
- e. Ան միշտ կ'աշխատի համբերութեամբ: Ան ի՞նչպէս կ'աշխատի:

- f. Աշխատանքի կ'երթամ հեծելանիւով: Ինչո՞վ կ'երթաս աշխատանքի:
- g. Հարցերուդ կը պատասխանեմ դժուարութեամբ: Ի՞նչպէս կ'պատասխանես հարցերուս:

8. Form interrogative sentences, concluding them with the following words.

- a. Մեր տունը պիտի գա՞ս:
- b. Նամակդ պիտի գրե՞ս:
- c. Հայրդ այսօր պիտի գա՞յ:
- d. Այս ամառ Հայաստան պիտի երթա՞ք:
- e. Այս ճաշը պիտի ուտե՞ս:
- f. Օրուայ թերթերը պիտի կարդա՞ք:

9. Ask a person a series of questions about her/his health in Armenian.

- a) A classmate of yours is ill. Ի՞նչ ունիս: Հիւա՞նդ ես: Գլուխդ կը ցաւի՞: Որտե՞ղդ կը ցաւի: Տաքութիւն ունի՞ս: Բժիշկի գացի՞ր:
- b) An elderly Armenian lady on the street does not feel well. Տիկին, ի՞նչ ունիք: Ինչո՞վ կրնամ ձեզի օգնել: Բան մը կ'ուզէ՞ք: Ձուր կը խմէ՞ք: Ձեր տունը ո՞ր է: Կ'ուզէ՞ք ձեզի ուղեկցիմ:
- c) You visit an aunt in the hospital. Բարև, սիրելի մօրաքոյր: Ի՞նչպէս ես այսօր: Աւելի՞ լաւ ես: Դեղեր կ'առնե՞ս: Դեղերդ կ'օգնե՞ն: Այսօր բժիշկը եկա՞ւ: Ի՞նչ ըսաւ: Ե՞րբ պիտի տուն երթաս:

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Ի՞նչ տեսակ կենդանի է փիղը: Փիղը շատ խոշոր կենդանի մըն է:
- b. Ի՞նչ գոյն ունի փիղը: Փիղը աղտոտ և գորշ գոյն մը ունի:
- c. Որպէս ի՞նչ կը ծառայէ փիղին կնճիթը: Փիղին կնճիթը որպէս ձեռք կը ծառայէ:
- d. Փիղը շատակե՞ր կենդանի է: Ո՛չ, փիղը շատակեր կենդանի չէ:
- e. Փիղը ե՞րբ վտանգաւոր կը դառնայ: Փիղը վտանգաւոր կը դառնայ, երբ անիրաւութիւն ընեն իրեն:
- f. Ի՞նչ կ'ընէ փիղը, երբ մարդը իրեն անիրաւութիւն ընէ: Երբ մարդը իրեն անիրաւութիւն ընէ, փիղը իր ժանիքներով կը հարուածէ մարդը, գայն իր կընճիթով գետին կը տապալէ և ոտքերով կը կոխկռտէ:
- g. Դուն փիղ տեսա՞ծ ես: Այո՛, տեսած եմ: / Ո՛չ, չեմ տեսած:

UNIT 8 (pp. 167-169)

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

- a. Այս գիրքը լաւ է, բայց այն գիրքը աւելի լաւ է:
- b. Այս աղջիկը այն աղջիկէն աւելի գեղեցիկ է:
- c. Նոյնքան տխուր եմ որքան որ դուն:
- d. Նոր ուսանողը ամենաբարձր թոշակն ստացաւ:
- e. Այս ծեր մարդը երիտասարդներէն աւելի ուժեղ է:
- f. Սա ամենասուղ տուներէն մէկն է:
- g. Մայրս հիւանդ է, բայց հայրս ալ շատ առողջ է:

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, and d. Replace the items տնօրէն/հմուտ with աշակերտ/աշխատասէր, ուսանող/խելացի, ուսուցիչ/փորձառու, etc.

- a. A. Այս նոր աշակերտը/ուսանողը/բժիշկը կը հաւնի՞ս:
- B. Այո՛, շատ աշխատասէր/խելացի/փորձառու է:
- b. A. Նոր աշակերտը/ուսանողը/ուսուցիչը տեսա՞ր:
- B. Այո՛, շատ աւելի աշխատասէր/խելացի/փորձառու է քան նախորդը:
- c. A. Շատ աշխատասէր/խելացի/կարող տնօրէն ունի՞ք:
- B. Չէր աշակերտն/ուսանողն/ուսուցիչն ալ նուազ աշխատասէր/խելացի/փորձառու է:
- d. A. Ո՞րն է ձեր նոր աշակերտը/ուսանողը/ուսուցիչը:
- B. Ամենէն աշխատասէրը/խելացին/փորձառուն:

3. Answer the questions, using an antonym. Follow the pattern.

- a. Այս տունը նո՞ր է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ շատ հին է:
- b. Այս շունը գեղեցի՞կ է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ շատ տգեղ է:
- c. Այս մարդը խելացի՞ է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ շատ յիմար է:
- d. Այս հարցը կարեւո՞ր է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ շատ անկարեւոր է:
- e. Հայերէնը դժուա՞ր է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ շատ դիւրին է:
- f. Այս դասը հետաքրքրակա՞ն է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ շատ ճանճրալի է:
- g. Արմէնը քիչ մը ծո՞յլ է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ շատ աշխատասէր է:
- h. Մայրիկդ բարձրահասա՞կ է: Ո՛չ, ընդհակառակը՝ շատ կարճահասակ է:

4. Answer the questions according to the pattern.

- a. Այս գիրքը սո՞ւղ է: Սա ամենասուղ գիրքերէն մէկն է:
- b. Այս երախան ուրա՞խ է: Սա ամենաուրախ երախաներէն մէկն է:

- c. Այս ճաշը համո՞վ է: Սա ամենահամով ճաշերէն մէկն է:
- d. Այս աթոռը կայո՞ւն է: Սա ամենակայուն աթոռներէն մէկն է:
- e. Այս տունը նո՞ր է: Սա ամենանոր տուներէն մէկն է:
- f. Այսօր օդը հաճելի՞ է: Սա ամենահաճելի օրերէն մէկն է:
- g. Խնձորը անո՞ւշ է: Սա ամենաանուշ խնձորներէն մէկն է:
- h. Դասը դժուա՞ր է: Սա ամենադժուար դասերէն մէկն է:
- i. Հայերէնը դիւրի՞ն է: Հայերէնը ամենադիւրին լեզուներէն մէկն է:

5. Use the nominalized infinitive according to the pattern.

- a. Կը սիրեմ կարդալ: Կարդալ սիրելիս բոլորը գիտեն:
- b. Ան միշտ կ'ուշանայ: Անոր միշտ ուշանալը զիս կը նեղացնէ:
- c. Ճաշը համեղ է: Ճաշին համեղ ըլլալն սպասելի է:
- d. Ան շատ դրամ ունի: Անոր շատ դրամ ունենալը կարեւոր է:
- e. Սենեակ մտար: Սենեակ մտնելը չտեսայ:
- f. Ան շատ կ'աշխատի: Անոր շատ աշխատիլը չէի գիտեր:
- g. Նամակ ստացար: Նամակ ստանալը ուրախալի է:
- h. Բժիշկ բերի: Բժիշկ բերելս օգնեց:

6. Replace the words in boldface with personal pronouns in the appropriate case.

- a. Ինքը եղբայրս է: Ես իրեն հետ կ'աշխատիմ:
- b. Մեր կատուն ծեր է, բայց մենք անոր շատ կը սիրենք:
- c. Երախաները եկան: Դուն զանոնք տեսա՞ր:
- d. Այդ կինը մայրս է: Ես անոր կը սպասէի:
- e. Շունը կը հաջէ: Ես անորմէ կը վախնամ:
- f. Գիտնականը օգնական կը փնտռէ: Ան պէտք է ունենայ լաւ վկայական:
- g. Ընկերուհիս շատ լեզուներ գիտէ, բայց անոր մայրենի լեզուն հայերէնն է:
- h. —Գիրքերս բերի՞ր: —Դժբախտաբար զանոնք տունը մոռցայ:

7. Insert the appropriate forms of the verbs եմ, ըլլամ or կամ.

- a. Կը մտածեմ, ուրեմն կամ: (I exist)
- b. Այս քաղաքին մէջ լաւ թատրոն չկայ: (there is no)
- c. Ո՞ւր կ'երթաս: Մարին հոն չէ (is not there)
- d. Եթէ յետոյ երթաս, ան հոն կ'ըլլայ: (is expected to be)
- e. Փողոցները շատ մարդիկ կան: (there are)
- f. Քանի՞ ուսանող դասի կ'ըլլան (are usually) ամէն օր:
- g. Ես շատ աշխատասէր չեմ: (I am not)
- h. Եթէ մեզի հարցնեն, մենք հոս չենք (are not)

8. Insert the missing interrogative pronouns (ի՞նչ, ինչո՞ւ, ո՞վ, etc.).

- a. Ո՞վ է այդ երիտասարդ կինը:
- b. Ե՞րբ կը սկսին դասերը:
- c. Ինչո՞ւ քեզի չտեսայ:
- d. Ի՞նչ ըսիր այդ մարդուն:
- e. Ի՞նչպէս եկար այսօրան շուտ:
- f. Քանի՞ ժամ սպասեցիր:
- g. Ուրկէ՞ կու գայ այս ձայնը:

9. How would you say it in Armenian?

a. Describe the appearance of your best friend. Արամը, իմ ամենամօտ ընկերն է: Ան շատ բարետես երիտասարդ մըն է: Բարձրահասակ է, բարեկազմ և աշխոյժ: Մազերը սեւ են և գանգուր, աչքերը՝ կապոյտ: Շատ կը սիրեմ անոր ձայնը, որ առնական է և հաճելի: Արամի տեսքը միշտ մաքուր և կոկիկ է: Բայց ամենակարեւորը՝ ժպտերես է:

b. Describe the character of your best friend.

Արամը, իմ ամենամօտ ընկերը, շատ լաւ բնաւորութիւն ունի: Բարի է և առատաձեռն, աշխատասէր ու քաղաքավար: Պատրաստ է բոլորին օգնելու: Արամը լաւ ուսանող է, պատմութիւն կ'ուսանի: Կը սիրէ երաժշտութիւնը և լաւ ջութակ կը նուագէ: Բայց ամենէն շատ կը սիրէ իր հայրենքը՝ Հայաստանը: Արամը հայրենասէր երիտասարդ է: Ես հպարտ եմ, որ ունիմ անոր պէս ընկեր մը:

10. You would like to know.

You have missed your first Armenian class.

You ask a fellow student:

- a. About the instructor; Ի՞նչպէս էր ուսուցչուհին, սիրեցի՞ր:
- b. About the classroom; Դասարանը մե՞ծ էր: Հաւնեցա՞ր:
- c. About the group; Քանի՞ աշակերտ կար: Բոլորի հետ ծանօթացա՞ր:
- d. About the textbook(s); Դասագիրքը լա՞ւ էր: Գո՞հ ես:
- e. About the assignments; Ի՞նչ պէտք է պատրաստենք միւս դասի համար:
- f. About the time of next class. Ե՞րբ է յաջորդ դասը:

11. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Ի՞նչ կը փնտռէր գիտնական մը: Գիտնական մը օգնական կը փնտռէր:
- b. Վերջապէս գիտնականը գտա՞ւ օգնական մը: Այո՛, վերջապէս գտաւ:
- c. Ի՞նչ հարցուց բարեկամ մը գիտնականին: Բարեկամ մը հարցուց. — Ըսէ՛,

խնդրեմ, ինչո՞ւ ասիկա ընտրեցիր:

- d. Ի՞նչ ըրաւ երիտասարդը սպասարահին մէջ: Նստած տեղէն ելաւ ու աթոռը հրամցուց տարիքոտ տիկնոջ մը:
- e. Ի՞նչ ըրաւ երիտասարդը սենեակ մտնելէն առաջ: Գլխարկը հանեց և դուռը գոցեց առանց աղմուկի:
- f. Ի՞նչպէս պատասխանեց երիտասարդը հարցազրոյցի ընթացքին: Գիտնականի հարցումներուն տուաւ արագ և ճշգրիտ պատասխաններ:
- g. Ինչո՞ւ երիտասարդը յանձնարարական չունէր: Որովհետեւ սա աշխատանք գտնելու իր առաջին փորձն էր:
- h. Ի՞նչ յոյս ունէր երիտասարդը: Յոյս ունէր, որ օր մը լաւ յանձնարարական մը պիտի ունենար:

UNIT 9 (pp. 188-190)

1. Combine words from the left column with words from the right column.

- Ձմեռը միշտ կը ձիւնէ:
- Աշունը յաճախ անձրեւ կու գայ:
- Ամառը շատ տաք է:
- Այսօր նորէն շատ խոնաւ է:
- Երախաներ, եկէ՛ք խաղանք:
- Սուրէն, պատուհանը գոցէ՛, ցուրտ է:
- Պարոն Սարեան, խնդրեմ ներս հրամմեցէ՛ք:

2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, and c. Replace the words in bold-face with ձիւնել, որոտալ, կարկուտ գալ, and հով փչել.

- a. A. Ի՞նչպէս է օդը:
B. Կը ձիւնէ/կ'որոտայ/կարկուտ կու գայ/հով կը փչէ:
- b. A. Դուրս պիտի ելլե՞ս:
B. Այո՛, այլեւս ձիւնը/որոտը/կարկուտը/հովը կեցած է:
- c. A. Լսեցի որ այստեղ շատ կը ձիւնէ/կ'որոտայ/կարկուտ կու գայ/հով կը փչէ:
B. Ես ձիւնէն/որոտէն/կարկուտէն/հովէն չեմ վախնար:

3. Answer the following questions according to the pattern.

- a. Ուտել կ'ուզե՞ս: Շնորհակալ եմ, արդէն կերած եմ:
- b. Այս գիրքը կ'ուզե՞ս կարդալ: Շնորհակալ եմ, արդէն կարդացած եմ:
- c. Նախաճաշ կ'ուզե՞ս ընել: Շնորհակալ եմ, արդէն նախաճաշած եմ:

- d. Մեզի հետ թատրոն կ'ուզե՞ս տեսնել: Շնորհակալ եմ, արդէն տեսած եմ:
- e. Մեզի հետ սուրճ պիտի խմե՞ս: Շնորհակալ եմ, արդէն խմած եմ:
- f. Կ'ուզե՞ս հանգստանալ: Շնորհակալ եմ, արդէն հանգստացած եմ:
- g. Ձեռքերդ կ'ուզե՞ս լուալ: Շնորհակալ եմ, (ձեռքերս) արդէն լուացած եմ:

4. Build sentences following the pattern.

- a. Այս նամակը ես գրեցի: Սա այն նամակն է, (զ)որ ես գրեցի:
- b. Այս շունէն կը վախնամ: Սա այն շունն է, որմէ կը վախնամ:
- c. Այս շունիկը հայրս նուիրեց: Սա այն շունիկն է (զ)որ հայրս նուիրեց:
- d. Ծաղիկները դուն բերիր: Ասոնք այն ծաղիկներն են, զորս դուն բերիր:
- e. Այս կատուն մուկերը կերաւ: Սա ան կատունն է, որը մուկերը կերաւ:
- f. Այս դանակով հացը կտրեցի: Սա այն դանակն է, որով հացը կտրեցի:
- g. Այս ճաշը դուն սիրեցիր: Սա այն ճաշն է, (զ)որ դուն սիրեցիր:

5. Complete the sentences, using the pattern:

- a. Ես երբեք գինի չեմ խմեր: Դուն ալ մի՛ խմեր:
- b. Ես երբեք այդպէս չեմ խօսիր: Խնդրեմ դուն ալ այդպէս մի՛ խօսիր:
- c. Ես երբեք չեմ ուշանար: Նայէ՛ որ դուն ալ չուշանաս:
- d. Ես այդպիսի տեղեր չեմ երթար: Ձըլլայ որ այդպիսի տեղեր չերթաս:
- e. Ես ուշադիր եմ: Նայէ՛ որ դուն ալ ուշադիր ըլլաս:
- f. Ես կանուխ կ'արթննամ: Պիտի խնդրէի, որ դուն ալ կանուխ արթննաս:
- g. Ես դուռը կամաց կը գոցեմ: Եթէ կարելի է, դո՛ւն ալ դուռը կամաց գոցէ:

6. Translate:

- a. The weather is beautiful. Let's go out! **Օդը աղուոր է:** (Եկուր) դո՛ւրս ելլենք:
- b. It is a cloudy day. Stay home! **Ամպամած օր է:** Տո՛ւնը մնանք:
- c. It is cold. Make sure you don't get sick! **Ցուրտ է:** Տե՛ս որ չհիւանդանաս:
- d. It will rain. Take an umbrella with you! **Պիտի անձրեւէ:** Հովանոց մը հետդ առ:
- e. It is very windy and it is freezing. Put on a warm coat! **Հովը շատ ուժեղ կը փչէ և սառնամանիք է:** Տաք վերարկու մը հագիր:

7. Form interrogative sentences with reference to the words in boldface:

- a. **Տերեւախիտ ծառ մը** կար անտառին մէջ: Ինչպիսի՞ ծառ մը կար անտառին մէջ:
- b. Աշունը աստիճանաբար **թափած էր** ծառին տերեւները: Ի՞նչ ըրած էր աշունը:
- c. **Զիւնի փաթիլները** ծածկեցին մերկացած ճիւղերը: Ի՞նչ ծածկեցին ճիւնի փաթիլները:
- d. **Զմեռը ձիւնով ամբողջովին** ծածկած էր ծառը: Ինչո՞վ ծածկած էր ձմեռը ծառը:

- e. **Ցետոյ արեւը համբուրեց** արթնցող ճիւղերը: Ո՞վ համբուրեց արթնցող ճիւղերը:
- f. **Գարունը ծառին հագցուցած էր** նոր հագուստներ: Ի՞նչ հագցուցած էր գարունը ծառին:
- g. **Ամառը ծառին առատօրէն տուած էր** ոսկի պտուղներ: Ինչպիսի՞ պտուղներ տուած էր ամառը ծառին:

8. How would you say it in Armenian? Discuss the weather in your country:

- a. In winter: **Մեր երկրի ձմեռը շատ ցուրտ է:** Ցուրտ է և սառնամանիք, բայց մեր ձմեռը շատ առողջարար է:
- b. In spring: **Գարունը տարուայ ամենագեղեցիկ եղանակն է:** Մանաւանդ ցուրտ ձմեռէն ետքը:
- c. In fall: **Աշունը ունի լաւ և գէշ, տաք և ցուրտ օրեր:** Բայց նաեւ գեղեցիկ է, մանաւանդ երբ ծառերուն տերեւները կը փոխեն իրենց գոյները:
- d. In summer: **Ամառը շատ տաք կ'ընէ, բայց սա այն ժամանակն է, որ** պտուղներն ու բանջարեղենները կը հասունանան: Ամառն է, որ մեզի կու տայ ամբողջ տարուայ համար առատ բերք:

9. Complete the sentences by translating the words and phrases in parentheses:

Աշուն է: Արեւը կանուխ մայր կը մտնէ, օրերը կը կարճնան և գիշերները կ'երկարին: Արեւը այլեւս չի տաքցներ այնպէս, ինչպէս ամառը: Երկինքը յաճախ ամպամած է, պաղ հով մը կը փչէ և կ'անձրեւէ: Ծառերու տերեւները կը փոխեն իրենց գոյնը եւ կը դառնան գոյնզգոյն.– դեղին, սրճագոյն, կարմիր, ոսկեգոյն և նարնջագոյն: Կարծես թէ մէկը ներկեր է գանոնք: Տերեւները կը թափին ամենուր: Օր մըն ալ բոլոր ծառերը կը մերկանան: Մարդիկ կը պատրաստուին ընդունելու ձմեռը, տարուայ այս եղանակը իր լաւ և գէշ կողմերով:

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Ինչպիսի պատմութիւն մըն է սա: Սա ճշմարիտ պատմութիւն մըն է:
- b. Ի՞նչ կար անտառին մէջ: Անտառին մէջ կար տերեւախիտ ծառ մը:
- c. Ծառին տերեւները օր մը ի՞նչ եղան: Օր մը տերեւները սկսան դեղնիլ ու մէկիկ-մէկիկ գետին ինկան:
- d. **Զմեռը ի՞նչ ըրաւ:** Զմեռը եկաւ և ձիւնի փաթիլները ծածկեցին ծառի մերկացած ճիւղերը:
- e. Ի՞նչ եղաւ, երբ գարունը եկաւ: Գարունը ծառին հագցուց նոր հագուստներ:
- f. Ե՞րբ կախուեցան ծառերէն ոսկեման պտուղներ: Երբ աշունը եկաւ, ծառէն կախուեցան պտուղներ, որոնք պէս-պէս գոյներով կը փայլէին արեւին տակ:

UNIT 10 (pp. 208-210)

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

- a. Մարի, կը հրաւիրեմ քեզի մեր տունը ճաշկերոյթի:
- b. Երբ որ գաս, բոլոր հիւրերը եկած պիտի ըլլան:
- c. Այսօր բոլորս հրաւիրուած ենք տարեդարձի:
- d. Տիկին Ալիս, այս գիշեր ազատ էք:
- e. Այս օրերս դուք հիւր ունիք Ֆրանսայէն:
- f. Շնորհակալ եմ ձեր հիւրասիրութեան համար:
- g. Կը ցաւիմ, բայց պիտի չկարենամ գալ:

2. Form mini-dialogues according to patterns in a, b, c, and d.

Replace Ֆրանսա with Զինաստան, Գերմանիա, Ռուսաստան, etc.

- a. A. Ձեր հիւրերը որտեղէն են:
- B. Զինաստանէն/Գերմանիայէն/Ռուսաստանէն: Յավօք միայն չի նարէն կը խօսին:
- b. A. Զինացի/գերմանացի/ռուս հյուրեր ունինք:
- B. Ի՞նչ լեզուով կը խօսիք անոնց հետ:
- A. Միշտ ֆրանսերէն/գերմաներէն/ռուսերէն: Կը սիրեմ այդ լեզուն:
- c. A. Զինաստանի/Գերմանիայի/Ռուսաստանի հետ միշտ կապի մէջ էք:
- B. Այո՛, չինացի/գերմանացի/ռուս շատ բարեկամներ ունինք:
- d. A. Հիւրեր ունիք Զինաստանէն/Գերմանիայէն/Ռուսաստանէն: Մեզի հրամամեցէ՛ք անոնց հետ:
- B. Սիրով կու գանք: Վստահ եմ, որ պիտի սիրէք մեր չինացի/գերմանացի/ռուս ընկերները:

3. Answer the questions with a negative response. Follow the pattern.

- a. Մա քու գաւաթդ է, չէ՞: Ո՛չ, քուկդ է:
- b. Ասոնք քու թուղթերդ են, չէ՞: Ո՛չ, անորն են:
- c. Մա ձեր տունն է, չէ՞: Ո՛չ, անոնցն է:
- d. Մա քու նոր ուսուցիչդ է, չէ՞: Այո՛, բայց քուկդ ալ է:
- e. Ասոնք քու գիրքերդ են, չէ՞: Ո՛չ, անորն են:
- f. Մա անոր տետրակն է, չէ՞: Ո՛չ, իմս է:
- g. Ասոնք ձեր նկարներն են, չէ՞: Ո՛չ, անոնցը:

4. Answer the questions according to the pattern.

- a. Մեր տունը շատ սուղ է: Բայց ձերինը մերինէն ալ աւելի սուղ է:
- b. Իմ մայրս շատ երիտասարդ է: Բայց ձերինը իմինէն աւելի երիտասարդ է:
- c. Մեր ճաշը համով է: Բայց անոնցինը մերինէն աւելի համով է:
- d. Քու շունդ շատ խելացի է: Բայց իմինս քուկինէդ շատ աւելի խելացի է:
- e. Անոր նկարը գեղեցիկ է: Բայց քուկինդ անորինէն աւելի գեղեցիկ է:
- f. Անոնց պարտէզը մեծ է: Բայց մերինը անոնցինէն աւելի մեծ է:
- g. Իմ գործս դժուար է: Բայց անորը իմինէն աւելի դժուար է:

5. Insert the reciprocal pronoun իրար in the appropriate form.

- a. Ան եղբայրս է: Մենք (զ)իրար շատ կը սիրենք:
- b. Ան ընկերուհիս է: Մենք իրարմէ չենք բաժնուիր:
- c. Երախաները իրարու հետ կը խաղան:
- d. Շուները իրարմէ չեն վախնար:
- e. Ծնողքը և զաւակները իրարմով կ'ուրախանան:
- f. Ան իմ ընկերս է: Մենք մեր դասերը իրարու հետ կ'ընենք:
- g. Մարդիկ որ (զ)իրար կը ճանչնան, կը բարեւեն իրարու:

6. Insert the appropriate verb form, following the pattern.

- a. Զգացի՞ր: Մե՛ղք, գացած պիտի ըլլայիր:
- b. Զըսի՞ր: Մե՛ղք, ըսած պիտի ըլլայիր:
- c. Զգնեցի՞ք: Մե՛ղք, գնած պիտի ըլլայիք:
- d. Զկարդացի՞ն: Մե՛ղք, կարդացած պիտի ըլլային:
- e. Զգրե՞ց: Մե՛ղք, գրած պիտի ըլլար:
- f. Զառի՞ն: Մե՛ղք, առած պիտի ըլլային:
- g. Զկերա՞ք: Մե՛ղք, կերած պիտի ըլլայիք:

7. Translate into Armenian.

- a. You are a good student, but you are late every day. (Դու) Լաւ ուսանող ես, բայց ամէն օր կ'ուշանաս:
- b. This has to come to an end! Այս բանը պէտք է վերջանայ:
- c. It's not nice to make me wait here for hours. Լաւ չէ, որ ինձի կ'սպասցնես:
- d. If I were you, I would finish this story. (Ես) քու տեղդ ըլլայի, այս պատմութիւնը պիտի վերջացնէի:
- e. You should not have done this. Այս բանը պիտի չընէիր:
- f. Don't make me laugh! Զիս (ինձի) մի՛ խնդացներ:

8. How would you say it in Armenian?

- a. Invite your best friend to your new apartment. Պիտի ուզէի քեզի հրավիրել նոր բնակարանս: Կու գա՞ս:
- b. Accept an invitation to a friend's birthday. Սիրով կ'ընդունեիմ հրաւերդ: Ո՞ր ժամուն կ'ուզես որ գամ:
- c. Politely decline a friend's invitation to a party. Շատ պիտի ուզէի ներկայ գտնուիլ հաւաքոյթիդ, սակայն պիտի չկարողանամ: Շատ կը ցաւիմ:
- d. Give reasons for not being able to go to a friend's graduation banquet. Բնաւ ժամանակ չունիմ: Գործ մը ունիմ, որ պէտք է շատ շուտ վերջացնեմ:
- e. You are a host(ess). How do you offer food/drinks to

1) an official guest?

- Ձեզի կտոր մը կարկանդակ կրնամ տալ: Հրամմեցէ՛ք:
- Ի՞նչ ըմպելի կրնամ ձեզի առաջարկել:

2). To a child?

- Դուն կարկանդակ կը սիրես, չէ՞: Ահա՛, հրամմէ՛:
- Խաղողի/խնձորի/նարինջի հիւթ մըն ալ առ, եթէ կ'ուզես:

2). To a friend?

- Կարկանդակս փորձէ՛, շատ համեղ է:
- Բան մը պիտի խմե՞ս: Ի՞նչ կ'ուզես, գինի թէ՞ օղի:

f. You are a guest. How do you accept/refuse food/drinks?

- Սիրով կ'առնեմ կտոր մը կարկանդակ/գաւաթ մը գինի:
- Կը ցաւիմ, բայց կերած եմ or Այսօր ախորժակ չունիմ/չեմ խմեր:

9. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit.

- a. Ի՞նչ է սարեակը: (Սարեակը) թռչուն մըն է:
- b. Ի՞նչ կ'ընէր քեռի Օհանի սարեակը: (Քեռի Օհանի սարեակը) կը խօսէր:
- c. Որտե՞ղ կը պահէր քեռի Օհանը իր սարեակը: (Քեռի Օհանը իր սարեակը) սենեակին մէջ ազատ կը պահէր:
- d. Ի՞նչ կ'ընէր քեռի Օհանը, երբ տուն կու գար: (Քեռի Օհանը, երբ տուն կու գար,) կը կանչէր. - Փոքրիկ սարեակ, ո՞ւր ես դուն:
- e. Ի՞նչ կը պատասխանէր փոքրիկ սարեակը: (Սարեակը կը պատասխանէր.) - Հո՞ս եմ, հո՞ս եմ:
- f. Ո՞վ էր Գուրգէնը: (Գուրգէնը) դրացի տղայ մըն էր:
- g. Ի՞նչ կը սիրէր Գուրգէնը: (Գուրգէնը) կը սիրէր խաղալ սարեակին հետ:
- h. Ի՞նչ ըրաւ օր մը Գուրգէնը: (Որ մը Գուրգէնը եկաւ,) բռնեց սարեակը և գրպանը դրաւ:

UNIT 11 (pp. 228-230)

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

- a. Սօնիկ, կ'ուզե՞ս հետս թատրոն երթալ:
  - b. Ի՞նչ պիտի նախընտրէիր, գի՞ղը ապրիլ, թէ՞ քաղաքը:
  - c. Աղուոր գիւղ մը գիտեմ գետի ափին:
  - d. Տիկին Ալիս, այս ամառ ի՞նչ պիտի ընէք:
  - e. Այս օրերս դուք մասնաւոր ծրագիր մը ունի՞ք:
  - f. Սիրով կ'ընկերանամ ձեզի:
  - g. Ուր որ ալ երթաք, ձեզի յաջողութիւն կը մաղթեմ:
2. Form mini-dialogues according to the patterns in a, b, c, and d. Replace the items թատրոն/սինեմա with թանգարան/սրճարան, etc.

- a. A. Երթալիք տեղ մը ունի՞ս:
B. Դեռ չեմ որոշած: Կամ թանգարան, կամ սրճարան պիտի երթամ:
- b. A. Թանգարան՞ գացած էիր:
B. Ոչ, շատ թանգարան գացող չեմ. սրճարանէն կու գամ:
- c. A. Կ'ուզե՞ս թանգարան կամ սրճարան երթալ:
B. Պիտի նախընտրէի սրճարան երթալ: Թանգարան վերջերս գացի:
- d. A. Ուզածդ ի՞նչ է, թանգարան, թէ՞ սրճարան:
B. Թանգարանէն ալ, սրճարանէն ալ ձանձրացայ: Տունը պիտի մնամ:

3. Transform the active into the passive voice according to the pattern.

- a. Ամէն մարդ իր գաւակը կը սիրէ: Զաւակը միշտ կը սիրուի:
- b. Ձեմ կրնար բանալ այս դուռը: Այս դուռը չի բացուիր:
- c. Պատուհանէս լեռները կը տեսնեմ: Լեռները պատուհանէս կը տեսնուին:
- d. Անձրեւը փողոցները կը մաքրէ: Փողոցները անձրեւէն կը մաքրուին:
- e. Լաւ օրերը կը յիշեմ: Լաւ օրերը միշտ կը յիշուին:
- f. Այստեղէն լաւ կը լսեմ: Այստեղէն միշտ լաւ կը լսուի:
- g. Անունդ այսպէ՞ս կը գրես: Ձէի գիտեր, որ անունդ այսպէս կը գրուի:

4. Build sentences according to the pattern.

- a. Երգողն ան է, որ կ'երգէ:
- b. Գրողն ան է, որ կը գրէ:
- c. Կարդացողներն անոնք են, որ կը կարդան:
- d. Խօսողն ան է, որ կը խօսի:
- f. Լռողն ան է, որ կը լռէ:
- g. Համբերողն ան է, որ կը համբերէ:

5. Complete the sentences according to the pattern.

- a. Ուզածներս այն բաներն են, որ ուզեցի:
- b. Գրածներս այն բաներն են, որ գրեցի:
- c. Չրսածներս այն բաներն են, որ չեմ ըսած:
- d. Չլսածներդ այն բաներն են, որ չես լսած:
- e. Անոր ունեցածները այն բաներն են, որ չէ ունեցած:
- f. Ձեր նուիրածները այն բաներն են, որ նուիրած էք:

6. Complete the sentences according to the pattern.

- a. Երթալու էի, բայց չգացի:
- b. Այս գործը ընելու էի, բայց չըրի:
- c. Թատրոն երթալու էի, բայց չգացի:
- d. Նուէրը տալու էի, բայց չտուի:
- e. Այդ գործը վերջացնելու էի, բայց չվերջացուցի:
- f. Քու գիրքը կարդալու էի, բայց չկարդացի:

7. Answer the questions with a negative response. Follow the pattern.

- a. Այս նուէրը կը տրուի՞: Ո՛չ, տրուելիք նուէր չէ:
- b. Այս ճաշը կ'ուտուի՞: Ո՛չ, ուտուելիք ճաշ չէ:
- c. Այս դուռը կը բացուի՞: Ո՛չ, բացուելիք դուռ չէ:
- d. Այս գինին կը խմուի՞: Ո՛չ, խմուելիք գինի չէ:
- e. Այս մարդը կը սիրուի՞: Ո՛չ, սիրուելիք մարդ չէ:
- f. Այդ օրը կը մոռցուի՞: Ո՛չ, մոռցուելիք օր չէ:
- g. Այդ հարցը կը լուծուի՞: Ո՛չ, լուծուելիք հարց չէ:

8. Translate into Armenian.

- a. Know what you say. *Ըսածդ գիտցի՛ր:*
- b. What you see you believe. *Տեսածիդ կը հաւատաս:*
- c. He who searches finds. *Փնտռողը կը գտնէ:*
- d. He who is late eats what he finds. *Ուշացողը գտածը կ'ուտէ:*
- e. He who works won't stay hungry. *Աշխատողը անօթի չի մնար:*
- f. He who reads a lot learns a lot. *Կարդացողը շատ կը սորվի:*
- g. He who says what he wants will hear what he doesn't want. *Ուզածն ըսողը չուզածը պիտի լսէ:*

9. How would you say it in Armenian?

- a. Ask a friend what his/her plans are for the next day/weekend/summer:
Այս ամառուայ համար ի՞նչ ծրագիր ունիս:

- b. Invite a friend to spend some time with you:
Կ'ուզե՞ս ինձի հետ տեղ մը երթալ:

- c. Offer your friend some choices of places to go with you:
Ո՞ւր կ'ուզես երթանք. Թատրո՞ն, թէ՞ սրճարան:

- d. Agree to join a friend for a trip:
Սիրով քեզի հետ կու գամ:

- e. Politely decline to go with a friend to the theater. Give reasons why you cannot go.
*Շատ կը ցաւիմ, բայց քեզ հետ պիտի չկարողանամ Թատրոն երթալ:
Սոսկալի գլուխս կը ցաւի:*

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit .

- a. Նամակ գրողը ո՞վ է: (Նամակ գրողը) Վահանն է:
- b. Նամակը որո՞ւ գրուած է: Նամակը գրուած է մեծ մայրիկին:
- c. Ո՞ւր կ'ապրին մեծ մայրիկն ու մեծ հայրիկը: Մեծ մայրիկն ու մեծ հայրիկը գիւղը կ'ապրին:
- d. Ինչո՞ւ մինչեւ հիմա Վահանը նամակ չէր գրեր: Որովհետեւ Վահանը հայերէն գրել չէր գիտեր:
- e. Վահանը ե՞րբ գիւղ պիտի երթայ: Վահանը գիւղ պիտի երթայ, երբ դպրոցի դասերը վերջանան:
- f. Ի՞նչ պիտի տօնէ Վահանն այնտեղ: Վահանն այնտեղ պիտի տօնէ իր տարեդարձը:

UNIT 12 (pp. 247-249)

1. Combine words from the left column with appropriate words from the right column.

- a. Կ'ըսեն որ ուսուցիչը պիտի ուշանայ:
- b. Բոլորը կը հարցնեն, թէ մասնաւոր ծրագիր մը ունի՞ք:
- c. Չեմ կրնար ըսածիդ հաւատալ:
- d. Ուրախ ենք որ Հայաստան պիտի երթանք:
- e. Չեմ կրնար հաւատալ, որ այդ այդպէս է:
- f. Մէկու մը բան չըսես, բայց գաղտնիք մը ունիմ:
- g. Ես տեսայ, թէ ինչպէս թիթեռնիկը մեռաւ:

2. Form mini-dialogues according to the patterns a, b, c, and d. Replace the word *լրագիր* with *ամսագիր*, *նամակ*, *յօդուած*, etc.

- a. A. Ո՞վ տուաւ քեզի այս լուրը: Վահա՞նը:
B. Ո՛չ, ամսագիրին (թերթին, յօդուածին) մէջ կարդացի:
- b. A. Քեզի բան մը պիտի ըսեմ, մարդու չըսես:
B. Ես արդէն լուրերը ամսագիրէն/թերթ/յօդուածէն առի:
- c. A. Նորութիւնը ուրկէ՞ առիր:
B. Ամսագիրերուն/թերթերուն/յօդուածներուն մէջէն:
- d. A. Ամսագիրը/նամակը/յօդուածը կարդացի՞ր: Լուրերը առի՞ր:
B. Ես լուրերը ամսագիրներէն/թերթերէն/յօդուածներէն չեմ առներ:

3. Transform direct speech into reported speech.

- a. Ան երջանիկ մարդ մըն է: Բոլորը գիտեն, որ ան երջանիկ մարդ մըն է:
- b. Ո՞վ է այդ գեղեցիկ աղջիկը: Կ'ուզեմ գիտնայ, թէ ով է այդ գեղեցիկ աղջիկը:
- c. Պատուհանը բացէ՛ք, խնդրեմ: Անոնց խնդրեցի, որ պատուհանը բանան:
- d. Ինչո՞ւ աւելի շուտ չըսիր: Ես անոր հարցուցի, թէ ինչու աւելի շուտ չըսաւ:
- e. Լաւ կը յիշեմ քեզի: Վարդանն ինծի ըսաւ, որ լաւ կը յիշէ ինծի:
- f. Այստեղէն լաւ կը լսե՞ս: Հարցուցի Աննային, թէ լաւ կը լսէ՞:
- g. Ի՞նչպէս կը գրուի անունը: Հարցուցի անոր, թէ ինչպէս կը գրուի անունը:
- h. Գնա՛ և մօրդ հետ խօսէ՛: Ան ինծմէ ուզեց, որ երթամ և մօրս հետ խօսիմ:

4. Combine the two sentences with one of the following conjunctions: *երբ*, *որ*, *որովհետեւ*, *թէ*, *հակառակ որ*, *որպէսզի*, and *թէեւ*.

- a. Դասի չգացի, որովհետեւ հիւանդ եմ:
- b. Երբ տուն հասայ, ան արդէն գացած էր:
- c. Բոլորը կը սպասեն, որ գարունը գայ:
- d. Կ'երթամ շուկայ, որպէսզի ծաղիկներ գնեմ:
- e. Թէեւ այնքա՛ն յոգնած եմ, պտոյտի պիտի երթամ:
- f. Չէի գիտէր, որ Հայաստան գացած էիր:
- g. Գիրքը գնեցի, հակառակ որ շատ սուղ էր:

5. Complete the following sentences according to the pattern.

- a. Իմ ըսածս չէ, քու ըսածդ է:
- b. Քու մօտը չեկաւ, իմ մօտս եկաւ:

- c. Իմ քուս չես նստիր, անոնց քովը կը նստիս:
- d. Քանի որ իմ բերածս չես ուզեր, ես ալ քու բերածդ չեմ ուզեր:
- e. Սեւ հագուստդ չհագնիս, կարմիր հագուստդ հագիր:
- f. Աս գիրքը քո՞ւկդ է: Ո՛չ, ձերինն է:
- g. Մեր բերածը կը հաւնի՞ս: Ո՛չ, անոնցինը կը հաւնիմ:

6. Complete the following sentences, using adjectives with the negative prefix *ան-*.

- a. Ան ճաշակ չունի: Շատ անճաշակ է:
- b. Բնաւ հաւատք չունիս: Շատ անհաւատ ես:
- c. Այս մարդը նկարագիր չունի: Այո՛, շատերը կ'ըսեն թէ աննկարագիր մարդ է:
- d. Յոյս չունինք: Բոլորովին անյոյս ենք:
- e. Համբերութիւն չունիք: Միշտ անհամբեր էք:
- f. Այս բանը կարելի՞ է: Ո՛չ, անկարելի է:
- g. Ըսածս ընդունելի՞ է: Ո՛չ, անընդունելի է:

7. Answer the questions by translating the English text.

- a. Այս նուէրը կը տարուի՞: Ո՛չ, չի տարուիր:
- b. Այս ճաշը կ'ուտուի՞: Այո՛, եթէ տաքցնես:
- c. Այս վերարկուն կը հաւնի՞ս: Այո՛, բայց դրամ չունիմ որ գնեմ:
- d. Այս գինին համեղ է, չէ՞: Այո՛, թէեւ աւելի պաղ պէտք է ըլլար:
- e. Այս մարդը գերմանացի՞ է: Ամէն մարդ կը կարծէ, որ գերմանացի է, բայց չէ:
- f. Այդ չէնքը ե՞րբ պիտի վերջանայ: Կ'ըսեն որ այս տարի պիտի վերջանայ:
- g. Այդ տունը ձե՞րն է: Թէեւ մերինը չէ, բայց մերինի պես կը սիրենք:

8. Translate into Armenian.

- A. Do you know who this young woman is? Գիտե՞ս թէ ով է այս երիտասարդ կինը:
- B. Which one? Ո՞ր մէկը:
- A. The one who is talking to your friend, Anna. Քու ընկերոջ հետ խօսողը, Աննա:
- B. The one with the loud voice? Բարձր ձայն ունեցողը:
- A. Yes, can you tell me what her name is? Այո՛, կրնա՞ս ինծի անունն ըսել:
- B. Who doesn't know her? She is a great writer. Ո՞վ անոր չի գիտեր: Մեծ գրող է:
- A. What has she written? Ի՞նչ գրած է:
- B. She has written a very good novel. Շատ լաւ վէպ մը գրած է:
- A. Have you read it? Կարդացա՞ծ ես:
- B. Not yet, but I will. Դեռ ոչ, բայց պիտի կարդամ:

9. How would you say it in Armenian?

- a. You have heard exciting news. Ask your friend if he/she knows (about it).
Լսեցի՞ր (վերջին) նորութիւնը: (Have you heard the latest news?)
- b. Your friend is surprised by the news. How does he/she react?
Ի՞նչ կ'ըսես: Քեզի ո՞վ ըսաւ: (Don't tell me! Who told you?)
- c. You have read a very interesting book. Advise your colleague to read it.
Շատ լաւ գիրք մըն է: Խորհուրդ կու տամ որ կարդաս:
(It's a very good book. I would advise you to read it.)
- d. Your neighbor wants to reveal a secret to you. You promise to keep it.
—Կրնաս գաղտնիք մը պահել: Քեզի բան մը պիտի ըսեմ:
—Անշուշտ, մեր մէջ պիտի մնայ:
(Can you keep a secret? I have to tell you something.
Of course, it will stay between us.)

10. Answer the following questions with reference to the TEXT in this unit .

- a. *Ի՞նչ կ'ընէ էֆէմէր թիթեռնիկը ամառ գիշերները:*
Ան կու գայ մեր լապտերին բացխփելու իր թեթեւ թեւերը:
- b. *էֆէմէր թիթեռնիկի կեանքը երկա՞ր է:*
Ոչ, անոր կեանքը շատ կարճ է: / Ան կ'ապրի ամէնէն կարճատեւ կեանքով:
- c. *Այդ թիթեռնիկի կեանքը գեղեցի՞կ է:*
Այո՛, անոր կեանքը շատ գեղեցիկ է:
- d. *Ինչո՞ւ էֆէմէր թիթեռնիկը ճաշակելիք չունի:*
(էֆէմէր թիթեռնիկը ճաշակելիք չունի,) որովհետեւ ան չի կրնար ուտել:
- e. *Ի՞նչպէս կը մեռնի այդ թիթեռնիկը:*
*Ան կը մեռնի ամէնէն բնական մահով, առանց ծերանալու, առանց հիւան-
, դանալու, առանց ցաւ զգալու:*
- f. *Ի՞նչ է էֆէմէր թիթեռնիկի զբաղումը:*
Անոր միակ զբաղումը սէրն է:
- g. *Ինչո՞ւ անունդի պէտք չունի էֆէմէր թիթեռնիկը:*
(էֆէմէր թիթեռնիկը անունդի պէտք չունի,) որովհետեւ ստամոքս չունի/:
(էֆէմէր թիթեռնիկը անունդի պէտք չունի,) որովհետեւ անոր օրերը համրուած են:
- h. *Որո՞ւն երազը կ'իրականացնէ էֆէմէր թիթեռնիկը:*
Ան կ'իրականացնէ բանաստեղծին երազը. ծնիլ, սիրել, մեռնիլ...

INDEX

<p>A</p> <p>accentuation word ~ 17</p> <p>addressing ~ a person 14-15</p> <p>adjectives comparison degrees of ~ 161-162 formation of ~ 165 functions of ~ 161 government of ~ 220, 221 nominalization of ~ 161 possessive ~ 52 prefixes of ~ 165, 244 suffixes of ~ 6, 15, 165</p> <p>adverbs ~ derived from adjectives 185 ~ derived from adverbs 185 ~ derived from infinitives 186 ~ derived from nouns 186 duplication of words as ~ 185 formation of ~ 185-186 simple ~ 185 alphabet the Armenian ~ xvi-xvii</p> <p>alteration ~ of vowels 123-124</p> <p>aoist (simple past tense) formation of ~ 91-92 negative forms of the ~ 92</p> <p>Armenian alphabet xvi</p> <p>Armenian-English contrasts ~ : Armenian equivalents for "you"</p> <p>Armenian letters as pronounced in words xviii</p> <p>article definite ~ 13 indefinite ~ 14 possessive ~s 52-53</p> <p>aspectual differences between some verbs 11-12</p> <p>auxiliary verb ~ "եմ" 50-51</p>	<p>Armenian equivalents to English 'to 'be' 50-51</p> <p>C</p> <p>calligraphy, see writing Armenian letters</p> <p>capitalizing words 246</p> <p>cases ablative ~ 117-119 accusative ~ 74 dative ~ 96-97 genitive ~ 94-95 instrumental ~ 140-41 nominative ~ 73</p> <p>clauses conditional ~ 198 coordinating ~ 255, 256 independent ~ 230 main ~ 227, 241, 257 relative ~ 210, 211, 237 simple ~ 232, 233 subordinating ~ 241, 257, 258, 259</p> <p>compound nouns 34-35 ~ sentences 238-239</p> <p>conditional I formation of ~ 196 uses of ~ 197-198</p> <p>conditional II formation of ~ 196-197 uses of ~ 198-199</p> <p>conjunctions coordinating ~ 238 subordinating ~ 238</p> <p>conjugation ~ paradigms 10-11, ~ tables 331-342</p> <p>D</p> <p>declension types of ~ 93 ~ of indefinite pronouns 243 ~ of nominalized infinitives 159 ~ of nominalized pronouns 243</p>
--	---

- ~ of personal pronouns 163
  - ~ of possessive pronouns 200
  - ~ of reciprocal pronouns 202
  - ~ of reflexive pronouns 202
  - ~ of reflexive ~ 202
  - ~ paradigms 72-73, 94, 163, 243, 343-346
  - deictic system 164
  - derivation
    - ~ from country names 15
    - ~ of abstract nouns 55
    - ~ of adjectives 6, 15, 165, 144
    - ~ of adverbs 215
    - ~ of diminutives 99
    - ~ of nouns indicating locations 76
    - ~ of nouns denoting persons 144
    - ~ of ordinal numbers from cardinal
  - numbers 120
    - ~ of participles 222
    - ~ of verbs 204-205
  - diminutives 99
  - diphthongs 166
  - direct speech 240
  - double consonants 245
- E**
- Eastern Armenian vs. Western Armenian xi
  - exclamation marks 36-37
  - expressions
    - ~ for congratulations 275-276
    - ~ of gratitude 279
    - ~ of politeness 97-98
    - ~ of regret 278
    - ~ of surprise 272
    - ~ for greetings 253
    - ~ for invitations 266
    - ~ used on the telephone 277
    - ~ used to say the time 111-112
- F**
- future tense
    - formation of future I 136
    - formation of future II 137
    - formation of negative forms 137
    - Uses of future I 138
    - Uses of future II 139

G

- gambits 253-260
- gender in Armenian 54
- government
  - ~ of adjectives 220, 221
  - ~ of verbs 219, 220, 221
  - ~ of postpositions, see postpositions
  - ~ of prepositions, see prepositions

H

- homophonous words 186
- hyphenation 207

I

- imperative
  - assertive ~ 158
  - prohibitive ~ 158
- imperfect tense
  - formation of ~ 69-70
  - negative forms of ~ 70-71
  - uses of ~ 71
- impersonal sentences, see sentence
- indicative mood 10
- infinitive
  - nominalized ~ 159
  - declension of the ~ 159
  - uses of the nominalized ~ 160
- interjections 225
- interrogative sentences, see sentence
- indexical words 164
- interjections 225
- irregular verbs 11, 29, 50

L

- languages of the world, see vocabulary
- liaison 145

M

- mood
  - conditional ~
    - conditional I 196-197
    - conditional II 198-199
  - indicative ~ 10
  - imperative ~ 158
    - assertive ~ 158
    - prohibitive ~ 158
  - subjunctive ~ 113

- ~ present 113, 115
  - ~ future 113
  - ~ past 114, 115, 116
  - mutations 123-124
- N**
- names
    - ~ of countries 6-7, 15
    - ~ of nationalities 6-7, 15
  - negation
    - forms of ~ 30-31, 203-204
  - nominal phrases 239
  - nominalizations
    - ~ of adjectives 241
    - ~ of adverbs 242
    - ~ of infinitives 159-160, 241
    - ~ of participles 222-224, 241
    - ~ of postpositions 241, 241
    - ~ of pronouns 241, 243
  - numbers
    - cardinal ~ 8-9, 131
    - distributive ~ 120
    - fractional ~ 121
    - ordinal ~ 120-121
- O**
- orthography
    - capitalizing first letter in words 246
    - exclamation marks 36
    - hyphenation 207
    - Է or է ? 57
    - և or լ ? 187
    - ո or օ ? 78
    - punctuation marks 17, 226
    - spelling of diphthongs 166
    - spelling of the sound [v] 166
    - syllabification 35
    - the letter լ in various combinations 124
    - the letter ա in final position 100
    - the letter յ in various word positions 146
    - the transitory ղ [ə] xiv, 207
- P**
- participle(s)
    - formation of ~ 222
    - future ~ 222
    - negative ~ 236
  - nominalization of ~ 223-224
  - past ~ 222-223
  - present ~ 222
- passive voice, see voice
- perfect tense
  - formation of ~ 96
  - negative forms of ~ 97
  - uses of ~ 98-99
- personal pronouns
  - 2nd-person ~ 14
  - 3rd-person ~ 54
- pluperfect
  - formation of ~ 1, 180
  - formation of ~ 2, 180-181
  - negative forms of ~ 1, 182
  - uses of ~ 1 and 2 183
- plural
  - formation of ~ 32-33
- possessives 52-53
- possessive adjectives 52
- possessive articles 52
- possessive forms of nouns 199
- possessive pronouns 53, 199
  - declension of ~ 199-200
- postpositions
  - government of ~ 142-143
  - nominalization of ~ 241-242
- prefixes
  - ~ of adjectives 244
- prepositions
  - government of ~ 143
- present tense
  - formation of ~ 10-11
  - uses of ~ 12
  - negative forms of ~ 30-31
- prohibitive, see mood, imperative
- pronouns
  - demonstrative ~ 164, 241
  - personal ~ 14, 163
  - possessive ~ 53, 199, 241
  - interrogative ~ 77, 210
  - reciprocal ~ 202
  - reflexive ~ 201-202
  - relative ~ 184
    - declension of ~ 184
  - 3rd-person ~ in Armenian 54

pronunciation

- Armenian word accentuation 16
- Armenian syllabification 35
- interjections 225
- ~ of diphthongs 166
- ~ of double consonants 245
- ~ of շ շ and հ Խ 99-97
- ~ of զ ճ, Մ ծ and Յ ց 56
- ~ of Ջ ղ, Ճ ճ and Չ չ 77
- ~ of the vowel Է [ə] 206

proverbs

- Armenian ~ 21, 42, 62, 83, 104, 128, 149, 170, 190, 210, 230, 250

punctuation marks 17, 226-227

Q

question

- general ~ 235
- specific ~ 235
- reported ~ 236
- ~ mark 16
- ~s that address cases 72

R

- relative clauses 184
- relative pronouns, see pronouns
- reported speech 240

S

sentence

- ~ structure 33, 237-238
- simple ~ 237, 239
- complex ~ 237-238
- interrogative ~s 122
- impersonal ~s 75

simple past tense, see aorist
speech

- alleged ~ 179-180
- direct ~ 235
- indirect ~ 235

speech acts

- accepting invitations 192-193, 266-167
- affirming states and actions 25, 259
- asking about time 106, 111-112
- asking for advice 275
- asking for a favor 256-257
- asking for forgiveness 273

- asking for an opinion 64-65, 257-258
- asking for an item 44-45, 256-257
- asking for advice 273-274
- comparing people and things 152, 263
- congratulating and expressing wishes 277
- contacting someone on the phone 279
- denying states and actions 24-26, 203
- describing people and things 152-153
- discussing health 130-131, 261-263
- discussing news 232-234
- discussing weather 172-173, 264-266
- expressing an opinion 64-65, 258
- expressing gratitude and responding 280
- expressing joy, affliction, anger 271
- expressing preferences 263
- expressing regret 273
- expressing surprise, doubt 272-273
- getting and giving personal information 2-4, 254
- greeting 253
- hosting 267-268
- identifying things and persons 24, 255
- inquiring about one's well-being 263
- inquiring about news 232-233, 270-271
- inquiring about prices 324
- introducing oneself, family and friends 86-88, 260
- inviting and responding to invitations 192, 266-267
- offering advice 275-276
- offering information 2-3, 261
- pardoning 273
- planning leisure time and vacations 212-213, 269-270
- reporting about one's well-being 270
- reporting news 271
- request for information 44-45, 261
- requesting and offering personal information 2-4, 254
- requesting something (an item or a favor) 44, 256
- responding to a request 44-45, 257
- responding to a request for information 262
- special expression on various occasions 277-278

taking advice 276

- telling secrets and reacting to them 274
- telling time 111-112

spelling, see orthography

stress in words, see accentuation

subjunctive mood 113

- formation of the past ~ 114
- formation of the present ~ 113
- negative forms of the ~ 115
- uses of the ~ 115-117

suffixes, see derivations

syllabification

- number of syllables in words 35, 207

syntax

- clauses linked by coordination 238
- clauses linked by subordination 238-239
- complex sentences 239
- direct/indirect speech 240
- structure of sentences 237

T

transformations

- ~ from active to passive voice 217
- ~ from direct to indirect speech 240

V

verbs

- auxiliary ~ 50-51, 70
- conjugation of regular ~ 10-11, 30, 69
- conjugation of irregular ~ 11, 29, 50-51
- copular ~ 73
- defective ~ 11, 50, 342
- derivations from ~ 55
- derivative ~ 204
- government of ~ 219-221
- intransitive ~ 160
- irregular ~ 11, 29, 114
- monosyllabic ~ 50
- negative forms of ~ 199-200
- passive ~ 217-218
- reciprocal ~ 162
- reflexive ~ 162
- single-syllable verbs 50
- transitive ~ 72

vocabulary

- adjectives 155-156
- animals
  - domestic ~ 177
  - wild ~ 178
- body parts 134-135
- cardinal numbers 8
- city 215-16
- classroom items 28-29
- clothing 68
- colors 68-69
- country names 6-7
- country, village 217
- days of the week 110
- domestic birds 177
- drinks 48
- family and friends 89-90
- festivities 191
- flowers 176
- food 48-49
- fruits 49
- furniture 28-29
- hour and time 109
- holidays 195
- languages 6-7
- media and news 235-236
- names of the month 110
- nationalities, 6-7
- nature 176
- professions 157
- qualities 155-156
- recreation 195
- rooms 28
- time expressions 110-112
- trees 176-174
- vegetables 49
- weather 176
- voice, passive ~ 217

vowel alterations and mutations 123-124

W

word formation, see derivations

word order 33, 122

writing

- ~ of Armenian letters 19, 39, 61, 85

ԴՈՐԱ ՍԱՔԱՅԵԱՆ (յամառօտ կենսագրություն)

ԴՈՐԱ ԳԷՈՐԳԻ ՍԱՔԱՅԵԱՆԸ ծնած է Յունաստանի Սելանիկ քաղաքին մէջ, ուր ասարտած է Կիլլիայի Կիլլիէնկեան հայկական վարժարանի նախակրթարանը: Երկրորդական կրթութիւն ստանալու համար յաճախած է Սելանիկի, ապա՝ Վիեննայի (Աւստրիա) գերմանական միջնակարգ դպրոցները: 1946-ին ծնողքի հետ ներգաղթած է Խորհրդային Հայաստան, ուր ամբողջացուցած է միջնակարգ կրթութիւնը եւ ընդունուած Երեւանի Վ. Պրիստվի անուան ռուսաց և օտար լեզուներու մանկավարժական ինստիտուտը: 1952-ին ինստիտուտն ասարտելով, այնտեղ աշխատանքի նշանակուած է որպէս գերմաներէն լեզուի դասախօս: 1957-ին՝ նոյն պաշտօնով տեղափոխուած է Երևանի պետական համալսարան (ԵՊՀ): 1958-1961-ին հետեւած է Մոսկուայի Լոմոնոսովի անուան համալսարանի (ՄՂՀ) բարձրագոյն դասընթացներուն (ասպիրանտուրա), իսկ 1965-ին ՄՂՀ-ի մէջ պաշտպանած է իր ատենախօսութիւնը՝ ստանալով բանասիրական գիտութիւններու թեկնածուի գիտական աստիճանը (Ph.D): 1965 թ. ստանձնած է ԵՊՀ-ի օտար լեզուներու համա- համալսարանական ամպիոնի վարիչի պաշտօնը, միաժամանակ աշխատակցելով որպէս ԵՊՀ-ի ռոմանագերմանական բանասիրութեան ամպիոնի գերմանագէտ դասախօս:

1975-ին Դ. Սաքայեանը տեղափոխուած է Մոնրէալ, Կանադա, և նոյն տարին աշխատանքի անցած է Կանադայի Մաքկիլ համալսարանի մէջ (McGill University) որպէս գերմանագիտական ամպիոնի դասախօս, իսկ 1981-է սկսեալ նաև օտար լեզուներու ծրագրի վարիչ: 1987-ին՝ իր 1986 թ. Գերմանիա հրապարակած լեզուագիտական մենագրութեան հիման վրայ Մաքկիլի մէջ անոր շնորհուած է մշտապէս պաշտօնավարելու իրաւունք (tenure), իսկ 1991-ին լիարժէք պրոֆեսորի (Full Professor) կոչում:

Դ. Սաքայեանը գերմանագիտութեան մէջ իր ներդրումներուն զուգընթաց Մաքկիլ համալսարանին մէջ զարգացուցած է հայագիտութիւնը, հիմնելով հայերէնի դասընթացներ, գրելով հայագիտական մենագրութիւններ ու յօդուածներ, կատարելով կարեւոր թարգմանութիւններ ու խմբագրութիւններ, կազմակերպելով հայագիտական միջազգային համաժողովներ եւ այլն: Պատահական չէ, որ այսօր ան կը դիտուի Կանադայի մէջ հայագիտութեան ռահվիրան («Pioneer of Armenian Studies»): Սաքայեանը իր հիմնական առաքելութիւնը կը տեսնէ հայոց լեզուն ու մշակոյթը օտարախօսներուն ծանօթացնելու մէջ: Այդ նպատակին կը ծառայէ անոր հիմնած «Armenian Studies for the English-speaking World» (Հայագիտական ուսումնասիրութիւններ անգլիախօս աշխարհի համար) մատենաշարը, որի մէջ կը մտնեն հայ առածագիտութեան նուիրուած մենագրութիւններ, ինչպէս նաեւ անգլիախօս աշխարհին ուղղուած երկու՝ արևմտահայերէնի (2000) և արեւելահայերէնի (2007) դասագիրքերը: Ներկայ հատորը արեւմտահայերէն դասագրքի երկրորդ, վերանայուած եւ լրացուած հրատարակութիւնն է:

Մեծ է Դ. Սաքայեանի աւանդը նաեւ հայոց ցեղասպանութեան պատմութեան մէջ: 1993 թիւը, երբ ձեռքն անցած է մեծ հօր թժիշկ Կարապետ Խաչերեանի 1922 թ. Ջմիւռնիայի աղէտի մասին օրագիրը, Սաքայեանի համար վճռական դարձաւ: Մեծ հօր օրագիրը ինը լեզուներով հրատարակել է ետք, ան իր նախկին ուսանողուհի Էվելինա Մակարեանի հետ միասին նուիրումով գերմաներէնէ հայերէնի կը թարգմանէ հայոց ցեղասպանութեան հետ առնչուող նիւթեր, մասնաւորապէս ակնատեսներու վկայութիւններ, որոնք ինքը կը գտնէ գերմանախօս երկիրներու գրադարաններուն մէջ: Այդ նիւթերը ամէն տարի կանոնաւորապէս որպէս գիրքեր լոյս կ'ընծայուին ԵՊՀ-ի հրատարակչութեան կողմէ:

Դ. Սաքայեանի գիտա-մանկավարժական երկարամեայ եւ բեղմնաւոր գործունէութիւնը լայն ճանաչում ստացած է հայրենիքի մէջ և այլուր: Ան արժանացած է հայրենական և միջազգային մրցանակներու ու պատուոգրերու, որոնց մէջ յատուկ տեղ ունին գերմանական կառավարութեան «Արժանեաց կարգի խաչ» (Bundesverdienstkreuz) քաղաքացիական բարձրագոյն շքանշանը (2001-ին) և Ա. Էջմիածնի «Ս. Սահակ և Ս. Մեսրոպ» պատուոյ շքանշանը (2005-ին):

(Մանրամասնութիւններու համար նայի՛ր՝ www.dorasakayan.com)

DORA SAKAYAN (A Short Biography)

DORA SAKAYAN was born in Salonica (Greece). She received her elementary education at the local Armenian Gulbenkian school and subsequently went to a German language secondary school, first in Salonica and then in Vienna (Austria). In 1946, she repatriated with her parents to Soviet Armenia, where she completed her secondary education. In 1952, she graduated from the Yerevan State Pedagogical Institute of Russian and Foreign Languages and started her teaching career as an instructor of German, first at the same institute, thereafter at the Yerevan State University (YSU). In the years 1958-1961, she was a graduate student at the Moscow Lomonosov State University, where she received her Ph.D. in 1965. From 1966 to 1974, she was Chair of the Department of Foreign Languages at YSU, with concomitant teaching duties in the department of Romance and Germanic Philology.

In 1975, Sakayan moved to Canada and continued her career in the department of German Studies at McGill University in Montreal. In 1981, she became head of the Modern Language Program. In 1987, she was given tenure

and appointed Associate Professor, and in 1991, she was promoted to the rank of Full Professor.

Without neglecting her main field of research, which is Germanic linguistics, during the last three decades Sakayan has also been highly productive in the field of Armenian linguistics. She founded a program of Armenian courses at McGill University, authored Armenological monographs and articles, made several important translations and published many editions. She also organized Armenological conferences, including the Fifth International Conference on Armenian Linguistics in 1995 at McGill University, the proceedings of which she edited in 1996. Sakayan is rightly considered a pioneer of Armenian Studies in Canada.

Sakayan sees her mission in presenting the Armenian language and culture to non-Armenians. To that end, she founded the series “*Armenian Studies for the English-speaking world.*” Under this heading her two monographs on Armenian proverbs, the first in 1995/96 and the second in 2009, stand out. Her twin Armenian textbooks for the English-speaking World, Western Armenian (2000) and Eastern Armenian (2007) were also very well received. The present volume is a second, revised and complemented edition of the Western Armenian textbook.

Sakayan has also contributed to the history of the Armenian Genocide. In 1993, she was handed her grandfather, Dr. Garabed Hatcherian’s hand-written journal on the Smyrna-disaster in 1922. Recognizing its significance, Sakayan undertook its translation, annotation, publication and worldwide dissemination. So far, it has appeared in nine languages. In the last years Sakayan is also actively involved in a translation project that she carries out with her former student Evelina Makaryan. Their goal is to translate from German into Armenian eyewitness testimonies about the Armenian Genocide.

A recognized and respected scholar and educator, Sakayan has received many honors and awards, including Germany’s coveted Cross of the Order of Merit (Bundesverdienstkreuz) in 2001 and the St. Sahag and St. Mesrob medal of the Holy Etshmiadzin in 2005.

(For more details, see www.dorasakayan.com)